LOUISE PENNY

CRIME

Nebunia multimilor

FICTION CONNECTION

TREI

LOUISE PENNY
CRIME
Nebunia
mulțimilor
FICTION
CONNECTION
TREI

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

SELECȚIA TITLURILOR CRIME / THRILLER / MYSTERY:
Virginia Lupulescu

Louise Penny

Nebunia mulțimilor

Traducere din limba engleză și note de
Ioana Văcărescu

3
TREI

Editori:

Silviu Dragomir

Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:

Magdalena Mărculescu

Redactare:

Alexandra Fusoi

Design copertă: Faber Studio

Ilustrație copertă: ©VCG /Getty Images

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Răzvan Nasea

Corectură:

Oana Apostolescu

Sabina Lungu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată,

revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Titlul original: The Madness of Crowds

Autor: Louise Penny

Copyright © 2021 by Three Pines Creations, Inc.

All rights reserved.

Copyright © Editura Trei, 2023

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-40-2073-4

ISBN (EPUB): 978-606-40-2133-5

Cartea aceasta le este dedicată tuturor celor care s-au aflat în prima linie a luptei împotriva pandemiei, care au muncit atât de mult, adesea în condiții de-a dreptul imposibile, ca noi, ceilalți, să fim în siguranță.

Dacă ça va bien aller*, este doar datorită vouă.*

Louise Penny, 2021

Capitolul 1

— Ceva nu-i în regulă, *patron*, s-a auzit în cască vocea lui Isabelle Lacoste, neliniștită, aproape alarmată.

Inspectorul-șef Gamache și-a plimbat privirea pe deasupra mulțimii agitate, în vreme ce zgomotul din amfiteatru se transforma în vacarm.

Cu un an în urmă, o asemenea adunare ar fi fost nu numai de neconceput, ci și ilegală. El i-ar fi pus capăt și s-ar fi asigurat că toți cei prezenți sunt testați. Dar datorită vaccinurilor, nu mai trebuiau să se îngrijoreze în legătură cu răspândirea unui virus mortal. Își făceau griji doar în legătură cu o posibilă revoltă.

Armand Gamache n-avea să uite niciodată momentul în care premierul Québecului, un bun prieten al său, îi telefonase și-i dăduse vestea că a apărut un vaccin. Omul era în lacrimi, de-abia reușise să rostească vorbele.

După ce închisese telefonul, Armand rămăsese amețit, cu senzația că e copleșit de un soi de descărcare isterică. Nu mai trăise niciodată un asemenea sentiment. Nu atât de intens. Nu era doar ușurare, era ca un soi de renaștere. Deși nu toată lumea și nu totul avea să renască.

Când se anunțase în cele din urmă că pandemia a luat sfârșit în mod oficial, locuitorii din Three Pines, unde locuia Gamache, se întâlniseră pe pajiștea din mijlocul satului și citiseră cu voce tare numele celor pieriți. Rudele plantaseră copaci în luminișul de lângă capelă, iar locul avea să se numească Pădurea Nouă.

Apoi, cu mare fast, Myrna redeschisese librăria. Sarah descuiase ușa de la *boulangerie*, *monsieur* Béliveau pusese semnul *Ouvert*[1] în fața magazinului său, iar când Olivier și Gabri primiseră din nou clienți la bistro, oamenii izbucniseră în aclamații.

La puzderia de grătare de pe pajiște se frigeau burgeri, cârnați pentru hotdog, fripturi și somon pe scândură de cedru. Pe o masă lungă erau întinse prăjiturile, plăcintele și tartele lui Sarah, iar

Billy Williams o ajuta pe Clara Morrow să care găleți întregi de limonadă de casă.

Pentru copii fuseseră organizate jocuri, iar pe seară făcuseră un foc de tabără și dansaseră pe iarbă.

Prietenii și vecinii se îmbrățișaseră, ba chiar se și sărutaseră, deși se simțeau ciudat, de parcă făceau ceva nepermis. Unii încă preferau să dea noroc cu cotul, alții aveau în continuare mască. O purtau ca pe un rozariu, ca pe o labă de iepure ori ca pe un medalion cu Sf. Hristofor, care aducea promisiunea unei călătorii în siguranță.

Când tușise Ruth, toată lumea se dăduse înapoi, dar, pe de altă parte, probabil că s-ar fi ferit de ea în orice condiții.

Toate astea erau vestigii, bineînțeles. Vremurile acelea cumplite lăsaseră urme.

Iar evenimentul de-acum, din fosta sală de sport a universității aflate la câțiva kilometri de Three Pines, era una dintre urmele cele mai dureroase.

Inspectorul-șef Gamache a cuprins cu privirea spațiul vast dinspre ușile de pe partea opusă, prin care încă intrau valuri de spectatori.

— N-ar fi trebuit să fie permis așa ceva, a comentat Lacoste.

Gamache era de acord. Din punctul lui de vedere, tot ce ținea de evenimentul acesta era o sminteală. Și cu toate astea, iată că avea loc.

— E totul sub control?

S-a lăsat tăcerea o clipă înainte de răspunsul lui Lacoste.

— Da. Dar…

Dar…

Din culise, s-a uitat prin sală și a zărit-o pe inspectoarea Lacoste într-o parte. Era în civil și avea legitimația de la Sûreté du Québec prinsă pe jachetă.

Se urcase pe o platformă, de unde putea monitoriza mai bine mulțimea tot mai numeroasă și putea îndruma agenții spre locurile cu probleme.

Cu toate că avea doar 30 și ceva de ani, Isabelle Lacoste era unul dintre polițiștii lui cei mai experimentați. Participase la

misiuni de control al revoltelor, atacuri armate, luări de ostatici și conflicte. Se confruntase cu teroriști și criminali. Fusese grav rănită, ajunsese la un pas de moarte.

Pe Isabelle Lacoste n-o mai îngrijorau multe lucruri. Dar era clar că acum era neliniștită.

Spectatorii se îmbulzeau să prindă un loc bun, de unde să vadă cât mai bine scena. Peste tot în sala mare se iscau conflicte. Nu era neobișnuit ca într-o mulțime în care oamenii aveau viziuni diferite să se mai împingă, să se mai îmbrâncească. Avuseseră de-a face și cu situații mai grave de-atât, iar agenții lui Gamache erau bine antrenați și prompți în calmarea spiritelor.

Dar…

Chiar înainte s-o fi spus Isabelle, simțise și el. Nodul din stomac. Fiorii de pe piele. Furnicăturile din degete…

A văzut că privea concentrată un bărbat în vârstă și o femeie tânără, aflați cam în centrul sălii, care se împingeau cu coatele.

Nu era ceva din cale-afară de violent. Încă. Iar un agent își croia deja drum prin mulțime ca să-i liniștească.

Și atunci, de ce se concentra Lacoste asupra lor în mod deosebit?

Gamache a continuat să-i țintuiască și el cu privirea. Apoi a simțit cum i se ridică părul pe ceafă.

Bărbatul și femeia aveau în piept insigne mari pe care scria „Totul va fi bine“.

Gamache știa că era un joc de cuvinte care pornea de la „Bine“. De când cu pandemia, cuvântul acesta dobândise mai multe înțelesuri. Și, găsea Gamache, nu toate erau sănătoase.

A rămas nemișcat.

În cei 30 de ani de când era polițist, asistase la destule demonstrații și multe revolte. Știa care sunt momentele declanșatoare. Recunoștea semnele. Și era conștient de cât de repede puteau scăpa lucrurile de sub control.

Dar, în toată cariera lui de ofițer superior la Sûreté du Québec, nu văzuse așa ceva.

Acești doi oameni, bărbatul și femeia, erau de aceeași parte a baricadei, după cum stăteau mărturie insignele. Și cu toate

acestea, își întorseseră mânia, păstrată în mod normal pentru „tabăra cealaltă“, unul împotriva celuilalt. Furia plutea liberă în sală și se putea dezlănțui asupra oricui.

Atmosfera era sufocantă. Deși erau bine îmbrăcați pentru vremea extraordinar de rece de-afară, oamenii se aflau acum la interior, cu haine prea groase, cu pufoaice, cizme grele, fulare și mănuși. Își scoteau fesurile din lână și le îndesau în buzunare, iar oameni care în mod normal erau cât se poate de îngrijiți stăteau acum cu părul ciufulit, de parcă ar fi tras o sperietură groaznică sau ar fi avut o idee nemaipomenit de bună.

În înghesuiala aceea, mulțimea se înfierbânta nu doar fizic, ci și emoțional; inspectorul-șef Gamache aproape că auzea zbârnâitul nervilor tot mai întinși.

A privit frustrat ferestrele înalte din spatele lui Lacoste. Erau blocate, fuseseră și vopsite, n-aveau cum să le deschidă ca să intre un pic de aer curat. Încercaseră deja.

Gamache a continuat să scruteze mulțimea cu ochi de expert. Să analizeze lucrurile văzute și nevăzute. Avea sentimentul că încă nu se atinsese punctul de tensiune maximă, punctul critic. Datoria lui de comandant era să se asigure că nici nu se ajungea acolo.

Dacă se prefigura o busculadă, avea s-o oprească. Dar știa că și așa existau riscuri. Pe lângă problema de ordin moral ce se ridica dacă ar fi pus capăt unei adunări organizate perfect legal, pe primul loc în mintea lui era siguranța publică.

Dacă își punea agenții să intervină și să oprească evenimentul, putea declanșa chiar răbufnirile violente pe care se străduia să le evite.

Nu e complicat să ții sub control o mulțime astfel încât să nu se transforme într-o gloată furioasă. Strategiile respective puteau fi învățate; el însuși instruise recruții de la Sûreté du Québec cu privire la gestionarea unor evenimente mari, a unor situații volatile. Însă în cele din urmă, totul se rezuma la judecată. Și la disciplină.

Polițiștii trebuiau să țină sub control mulțimea, dar să se și controleze foarte bine. Odinioară, pe când era cadet, Gamache îi

văzuse pe polițiștii prezenți la o demonstrație cum intraseră în panică, rupseseră rândurile și începuseră să-și bată concetățenii.

Era oribil. Dezgustător.

Sub comanda lui nu se petrecuse niciodată așa ceva, dar inspectorul-șef bănuia că s-ar fi putut întâmpla, în anumite condiții. Nebunia mulțimii era o priveliște înfricoșătoare. Nebunia polițiștilor cu arme și bastoane era și mai cumplită.

Le-a cerut pe rând subordonaților săi să dea raportul. Le-a vorbit calm și ferm.

— Inspectore Lacoste, care-i situația? a întrebat el în cască.

A urmat o scurtă pauză, cât și-a cumpănit ea răspunsul.

— Oamenii noștri țin lucrurile sub control. Cred că în momentul ăsta ar fi mai periculos s-o oprim, decât s-o lăsăm să continue.

— *Merci*. Inspectore Beauvoir, cum stau lucrurile afară?

Întotdeauna le vorbea formal când comunicau pe o frecvență deschisă și prefera să li se adreseze folosindu-le și rangul.

În ciuda protestelor lui, inspectorul Jean-Guy Beauvoir fusese însărcinat să se ocupe de intrare — din punctul lui de vedere, fusese exilat.

Beauvoir se apropia de 40 de ani și era zvelt, în formă, însă parcă începuse să se împlinească un pic la trup. Împărțea îndatoririle de adjunct cu Isabelle Lacoste și era întâmplător și ginerele lui Gamache.

— O să depășim capacitatea, *patron*, a raportat el, cocoțat pe o lădiță întoarsă cu fundul în sus.

Jean-Guy și-a ridicat mâna înmănușată la ochi, încercând să se ferească de lumina orbitoare a soarelui, reflectată de zăpadă. Cei care încă așteptau la coadă afară tropăiau, își frecau mâinile ca să pună sângele în mișcare și-l țintuiau cu privirea, ca și cum el ar fi fost de vină că era iarnă.

— Aș zice că mai sunt de intrat vreo 150, poate 180. Devin cam nerăbdători. Unii se mai împing, dar încă nu s-a luat nimeni la bătaie.

— Câți au intrat până acum? a întrebat Gamache.

— Am numărat 470.

— Știi care-i limita. Ce crezi c-o să se întâmple când ajungi acolo?

— Greu de zis. Sunt și niște copii, familii. Zău că nu înțeleg de ce ți-ai aduce copilul la așa ceva…

— De acord.

Erau deja copii și în sală. Gamache le dăduse instrucțiuni clare oamenilor lui să se ocupe prioritar de copii, dacă li se adeverea cea mai mare temere.

Aceea era varianta de coșmar, bineînțeles. Oamenii s-ar fi omorât călcându-se în picioare, înnebuniți să intre sau să iasă. Iar copiii erau cei mai vulnerabili.

— Vreo armă?

— Niciun pistol. Niciun cuțit. Câteva sticle doar, și-am confiscat o grămadă de pancarte. Asta i-a cam enervat pe unii. Ai zice că scrie în Carta Drepturilor Omului c-au voie să intre într-o încăpere aglomerată cu ceva care seamănă perfect cu o bâtă, a raportat Beauvoir.

A privit în jos, spre grămada de pancarte care zăceau în zăpadă, lângă zidul de cărămidă.

Cele mai multe erau scrise de mână, cu creionul, și prinse cu capse de niște tije din lemn. Cumva, amenințările păreau și mai sinistre când erau scrise cu creionul. Ba chiar unele pancarte fuseseră făcute de copii, cu textul *Ça va bien aller*.

Totul va fi bine.

Ceea ce era de-ajuns ca să i se urce sângele la cap. Protestatarii își însușiseră o expresie care, de-a lungul recentei pandemii, adusese alinare oamenilor. Iar acum o pervertiseră, o transformaseră într-un mesaj cifrat, o amenințare subtilă. Sau, și mai rău, își puseseră copiii să facă asta.

A privit din nou mulțimea și a văzut că oamenii se îmbulzeau acum, în mintea lor încolțind bănuiala că e posibil să nu mai apuce să intre, dar rivalii lor, da.

— Situația devine cam tensionată aici. Cred c-ar trebui să-i punem capăt, *patron*, a anunțat Beauvoir.

— *Merci*, i-a răspuns Gamache și a oftat.

Cu toate că avea să ia în considerare recomandarea lui Beauvoir și era posibil ca Jean-Guy să aibă dreptate, trebuia să accepte că de data aceasta nu avea încredere în discernământul adjunctului său. Era imposibil să nu fie influențat de sentimente personale. Motiv pentru care, în ciuda protestelor lui, fusese însărcinat cu securitatea de la intrare, nu din sală.

Gamache s-a uitat la ceas. 15:55.

Era momentul să ia o decizie. Să continue sau să anuleze totul.

Privind din nou în spate, a văzut două femei de vârsta a doua care stăteau una lângă alta în întuneric.

Cea din stânga, cu pantaloni negri și un pulover gri pe gât, avea în mână un clipboard și părea neliniștită.

Însă cealaltă i-a atras atenția lui Gamache.

Profesoara Abigail Robinson dădea încet din cap în timp ce vorbea cealaltă femeie. A pus o mână pe brațul ei și i-a zâmbit. Calmă. Concentrată.

Era îmbrăcată cu un pulover albastru-deschis din cașmir și o fustă bej până la genunchi. Croită pe corp. Simplă, clasică. Ceva ce ar fi purtat și soția lui, Reine-Marie, s-a gândit Gamache.

Ideea asta nu avea darul de a-l liniști.

Prezența profesoarei universitare de statistică era motivul pentru care se adunaseră acolo atâția oameni în ziua aceea friguroasă de sfârșit de decembrie.

Ar fi putut să meargă la schi sau la patinoar, ar fi putut să stea acasă în fața șemineului, cu o ciocolată caldă. Însă erau aici, claie peste grămadă. Îmbulzindu-se și împingându-se. Sperând că aveau s-o vadă cât mai bine pe statisticiană.

Unii veniseră s-o aplaude, alții să protesteze și s-o ia peste picior. Unii, ca să asculte, alții, ca să huiduie.

Și unii, unul, poate, ca să facă ceva mult mai grav de atât.

Inspectorul-șef încă nu o cunoscuse personal pe femeia care avea să se urce pe scenă, însă asistenta ei, care se prezentase drept Debbie Schneider, îl abordase de când sosiseră și îi oferise ceea ce părea a fi un soi de favoare, o rară audiență personală.

El refuzase, explicându-i că era în timpul serviciului și avea multe de făcut. Ceea ce era adevărat.

Însă recunoștea în sinea lui că, dacă ar fi fost vorba despre oricine altcineva, i-ar fi plăcut să cunoască persoana care avea să țină prelegerea. Chiar ar fi solicitat o întrevedere, ca să treacă în revistă împreună măsurile de securitate. Să stabilească niște reguli. Ca s-o privească în ochi și să lege acea relație aparte dintre protejat și cel care proteja.

Era pentru prima oară în cariera lui când refuzase, politicos, să cunoască persoana a cărei viață se afla în mâinile sale. În schimb, discutase toate pregătirile cu *madame* Schneider și se mulțumise cu atât.

S-a întors din nou spre sală. Apunea soarele. În 20 de minute avea să se întunece.

— Mergem mai departe cu evenimentul, a anunțat el.

— *Oui, patron*.

---

[1] Deschis. (în lb. fr. în orig.)

Capitolul 2

Gamache a mers din nou în culise, unde a primit raportul agenților postați acolo. A verificat toate ușile și cotloanele întunecate.

I-a cerut tehnicianului să facă mai multă lumină.

— Cine-s oamenii ăștia? l-a întrebat sunetista, arătându-i cu o mișcare din cap publicul din sală. Cine ține o prelegere între Crăciun și Anul Nou? Și cine vine s-o asculte?

Era o întrebare bună.

Gamache a recunoscut câteva figuri din mulțime. Îi știa, erau oameni buni, cumsecade. Unii purtau insigna aceea. Alții, nu.

Unii dintre ei îi erau vecini. Chiar prieteni. Însă cei mai mulți erau străini.

Societatea din Québec avea opinii ferme și nu se temea să le exprime. Ăsta era un aspect pozitiv. Însemna că lucrurile merg bine. Țelul unei societăți sănătoase este să-și țină cetățenii în siguranță, să simtă că-și pot exprima vederile, chiar dacă nu se dovedesc mereu populare.

Dar și exprimarea aceasta avea o limită, o graniță. Iar Armand Gamache era conștient că se afla chiar pe acea graniță.

Dacă i-ar fi dat prin cap că exagerează, orice îndoială îi fusese spulberată mai devreme, când, împreună cu Beauvoir și Lacoste, făcuse o ultimă inspecție a sălii și a împrejurimilor.

Când ajunseseră, constataseră cu surprindere că erau deja mașini în parcare și oameni care stăteau la coadă în fața intrării. Își mutau greutatea de pe un picior pe altul și își frecau brațele și mâinile înmănușate ca să facă față frigului crâncen. Deasupra pluteau aburii răsuflării lor, ca niște gânduri opace.

Mai erau ore întregi până la eveniment.

Renunțând la mănuși, Gamache își scosese carnetul și, rupând câte o foaie, le dăduse numere de ordine, în funcție de locul la coadă; își trecuse și inițialele pe fiecare foaie.

— Mergeți acasă. Încălziți-vă. Când vă întoarceți, arătați-le foaia polițiștilor de la intrare. O să vă lase imediat să intrați.

— N-avem cum, îi zisese femeia din capul cozii în timp ce lua bucata de hârtie. Am venit cu mașina tocmai de la Moncton.

— Din New Brunswick? o întrebase Beauvoir.

— Da, răspunsese soțul ei. Am condus toată noaptea.

Alții se împingeau din spate, întinzându-se să primească și ei un număr, ca și cum ar fi murit de foame, și foile acelea ar fi fost un aliment vital.

— E deschisă cafeneaua din sat, intervenise Lacoste. Mergeți acolo, mâncați de prânz și întoarceți-vă când se dă drumul înăuntru, la 15:30.

Unii se duseseră, însă cei mai mulți hotărâseră să rămână, urcându-se pe rând în mașini, ca să se încălzească.

În timp ce ofițerii de la Sûreté intrau în clădire, Lacoste mormăise:

— „Oare când au fost semănate semințele mâniei / Și ce soi de pământ le-a primit în îmbrățișarea lui?“

Era un citat foarte potrivit, dintr-o poezie scrisă de prietena lor, Ruth Zardo. Însă agenții de la Sûreté știau foarte bine cine plantase semințele care căzuseră acum pe pământul de la picioarele lor.

Nici bucuria, nici fericirea, și nici optimismul nu erau cele care-i făcuseră pe oamenii aceia să vină de la aproape 1 000 de kilometri, din altă provincie, să meargă toată noaptea pe șosele pline de zăpadă și de gheață. Nu de plăcere se urniseră alții din fotoliile lor comode din fața focului. Plecând de lângă familii. Lăsând aprinse luminițele vesele din bradul de Crăciun, iar în frigider, friptura de curcan. Lăsând pregătirile pentru Revelion neterminate.

Ca să aștepte în gerul necruțător.

Erau semințele furiei, pe care le plantase o statisticiană burgheză și care prinseseră rădăcini.

Administratorul clădirii, Éric Viau, îi aștepta în fosta sală de sport. Gamache îl cunoscuse cu două zile înainte, când primise misiunea aceasta neașteptată.

Armand se afla pe patinoarul în aer liber din mijlocul sătucului Three Pines, împreună cu Reine-Marie și două dintre nepoatele lor. Își pusese deja patinele și stătea în genunchi, legându-i șireturile nepoțelei lor de opt ani, Florence, în vreme ce soția lui era în fața micuței Zora, încheindu-i patinele.

Amândouă fetițele erau la prima lor pereche de patine, primită cadou de Crăciun de la bunici.

Florence, îmbujorată din cauza frigului, era nerăbdătoare să li se alăture copiilor de pe patinoar. Sora ei mai mică, Zora, era tăcută și circumspectă. Nu era deloc convinsă că avea să fie distractiv să-și prindă niște lame uriașe de picioare și să pășească pe lacul înghețat. Nu părea o idee bună.

— Tată! răsunase un strigăt dinspre casa familiei Gamache.

— *Oui?*

Daniel, înalt, bine făcut, stătea pe terasa casei, în blugi și cămașă de flanel în carouri și ținea în mâna ridicată un telefon.

— Te caută cineva! De la muncă.

— Poți să iei tu un mesaj, *s'il te plaît*?

— Am încercat, dar se pare că-i urgent.

Armand se ridicase în picioare, alunecând puțin pe patine.

— Par alarmați la culme?

— *Non*.

— Poți să le spui că fac ceva important în clipa asta și că revin eu în 20 de minute?

— *D'accord*.

Daniel intrase în casă.

— Poate c-ar trebui să vorbească Jean-Guy? sugerase Reine-Marie, ridicându-se și ea, însă mult mai sigură pe patine decât soțul ei.

Se uitaseră spre dealul dinspre ieșirea din sat. Ginerele lor Jean-Guy Beauvoir și fiul său urcau înapoi pe derdeluș. Jean-Guy trăgea sania primită de Honoré de la Père Noël.

La primul său drum cu sania, băiatul se ținuse strâns de tatăl lui și țipase neîncetat până ajunseseră la poalele dealului. Chiuise de bucurie când Henri, ciobănescul german al familiei Gamache, pornise în urma lor, înaintând cu salturi mari.

Coborâseră dealul, trecând în viteză pe lângă Pădurea Nouă, pe lângă biserica St. Thomas, pe lângă casele din piatră, cărămidă și șindrilă. Se prăvăliseră râzând în zăpada moale de pe pajiștea din mijlocul satului.

— Are ceva plămâni nepotul vostru, le zisese Clara Morrow.

Ea și cea mai bună prietenă a ei, Myrna Landers, stăteau în fața librăriei Myrnei, încălzindu-și mâinile pe câte o cană cu grog fierbinte cu rom.

— Mi s-a părut mie sau striga ceva, zicea un cuvânt? întrebase Myrna.

— *Non*, îi răspunsese Reine-Marie grăbită, fără s-o privească în ochi. Doar țipa.

Chiar atunci, Honoré și tatăl lui porniseră din vârful dealului și văzduhul fusese despicat de încă un țipăt.

— Bravo, băiete! exclamase bătrâna poetă Ruth, care stătea pe băncuță între Florence și Zora, iar rața ei, Rosa, bombănea ceva în brațele ei.

— Ce zice Honoré, *Papa*? întrebase Florence.

— Parc-ar fi Rosa, intervenise Zora. Ce înseamnă fu…

— Lasă că-ți zic mai târziu, îi răspunsese Armand.

Îi aruncase o privire usturătoare lui Ruth, care chicotea, în timp ce Rosa bombănea de zor *Fuck, fuck, fuck*[2] și părea teribil de îngâmfată. Însă rațele par mai tot timpul îngâmfate.

Rosa și Armand se luptaseră o vreme în priviri, însă bărbatul cedase și clipise primul.

Apoi, el și Reine-Marie își sprijiniseră nepoatele în timp ce alunecau și se împiedicau pe gheață. Erau primii pași dintr-o viață întreagă de patinat. Iar într-o bună zi aveau să-și învețe și ele nepoții.

— Ia uitați, ia uitați! strigase Florence. Uitați-vă la mine. Fuuu…

— *Oui*, o întrerupsese bunicul ei, văzând că Ruth, de pe bancă, nici nu mai încerca să-și ascundă încântarea.

Era ora prânzului și fuseseră invitați cu toții la masă la Clara: supă de mazăre, pâine caldă, proaspăt scoasă din cuptor, o

varietate de brânzeturi din Québec și plăcintă de la Sarah, de la *boulangerie*.

— Și ciocolată caldă, adăugase Clara.

— Asta sper că-i o exprimare cifrată pentru „băutură“, comentase Ruth, ridicându-se de pe bancă.

Armand le dusese patinele acasă și, intrând în biroul lui, găsise mesajul notat de Daniel. Era de la comisarul-șef de la Sûreté du Québec, care îi telefonase de la cabana sa de schi din Mont-Tremblant.

O sunase și ascultase uluit cât îi explicase despre ce era vorba.

— O prelegere? A unei statisticiene?

Își vedea pe fereastră familia, care mărșăluia spre căsuța din piatră a Clarei.

— Nu se poate ocupa poliția din campus?

— O știi pe tipa asta, Abigail Robinson? l-a întrebat șefa lui.

Lui Gamache îi suna cunoscut numele, dar nu știa de unde.

— Nu chiar, *non*.

— Ar fi bine să te documentezi un pic în legătură cu ea. *Voyons*, Armand, chiar îmi pare rău! Universitatea nu-i departe de tine și prelegerea o să țină doar o oră. Nu te-aș ruga, dacă n-aș fi încredințată că-i o misiune ușoară. Și, în fine, mai e ceva.

— *Oui?*

— Au cerut anume să te ocupi tu.

— Cine a cerut?

— Păi, cineva de la universitate. Din câte înțeleg, ai un prieten acolo.

Halal prieten, își spusese Armand, încercând să-și dea seama cine putea fi. Știa mai mulți profesori.

Făcuse duș, se schimbase, îi lăsase un bilețel lui Reine-Marie, apoi condusese cei câțiva kilometri care-l despărțeau de universitate, ca să se întâlnească imediat cu administratorul clădirii.

Pe vremuri, fusese sala de sport de la Université de l'Estrie, până se construise un nou complex sportiv, iar acum era închiriată pentru evenimente comunitare. Baluri caritabile, reuniuni, întruniri. La sfârșitul verii, Armand și Reine-Marie

fuseseră acolo la o cină — prima întâlnire publică în interior de după încheierea oficială a pandemiei, organizată pentru a strânge fonduri pentru Médecins Sans Frontières. Una dintre numeroasele organizații care suferiseră o scădere a donațiilor în timpul crizei.

Dar asta se petrecuse cu luni în urmă.

Armand își scuturase zăpada de pe cizme și i se prezentase administratorului, *monsieur* Viau. Stăteau în mijlocul sălii imense de sport, cercul de la centrul terenului fiind atât de decolorat, încât abia se mai distingea. Izul inconfundabil de transpirație de adolescenți încă zăbovea în aer, imposibil de înlăturat, cu toate că adolescenții care-l lăsaseră în urmă probabil că erau ei înșiși părinți acum.

La un capăt al încăperii dreptunghiulare era o scenă, iar în partea opusă se afla un perete plin de uși de acces. Pe una dintre laturi erau mai multe ferestre.

— Știți ce capacitate are? răsunase cu ecou vocea lui Gamache în spațiul vast, pustiu.

— Nu știu. N-a trebuit niciodată să-i stabilim capacitatea maximă, sala asta n-a fost vreodată nici măcar aproape plină.

— Dar nu v-au spus pompierii care-i capacitatea maximă?

— Vă referiți la pompierii voluntari? Nu.

— Puteți să vă interesați?

— Pot, dar știu deja răspunsul. Eu sunt șeful departamentului de pompieri voluntari. Vă garantez că sala asta respectă toate regulile! Funcționează toate alarmele, extinctoarele și ieșirile de urgență.

Gamache zâmbise și pusese mâna pe brațul bărbatului.

— Nu vă critic. Îmi pare rău c-am venit cu toate întrebările astea și că vă deranjez de sărbători.

Bărbatul s-a relaxat.

— Îmi imaginez că nici dumneavoastră nu v-ați dorit să vă petreceți așa ziua.

Era adevărat. Când ajunsese, Armand mai rămăsese un pic în mașină și-și verificase mesajele. Reine-Marie îi trimisese o poză de

la masa de prânz pregătită de Clara. Era o fotografie cu fiica lor Anne și fetița ei Idola, care purta pe cap cornițe de ren.

Zâmbise și atinsese ușor cu degetul chipul Idolei. Apoi băgase telefonul în buzunar și intrase în clădire.

Cu cât se punea mai repede pe treabă, cu atât ajungea acasă mai repede. Poate avea noroc și mai prindea o felie de plăcintă.

— Nu pricep de ce-au acceptat s-o închirieze așa, îi spusese administratorul în timp ce-i prezenta locul. Cu două zile înainte de Anul Nou. Și așa, pe ultima sută de metri. Abia aseară am primit e-mailul, pentru numele lui Dumnezeu! Al dracului de nepoliticos, dacă-mi iertați exprimarea. Și cine-i tipa asta? N-am mai auzit de ea. E cântăreață? O să aibă nevoie de altceva în afară de un microfon? Nu mi-au spus nimic.

— E profesoară, o să țină o prelegere. În engleză. Un pupitru și un microfon sunt suficiente.

Monsieur Viau s-a oprit și l-a țintuit cu privirea.

— O prelegere? În engleză? M-au luat de la o zi de schi cu familia fiindcă are cineva chef să țină o prelegere?

Cu fiecare cuvânt, ridica tot mai mult tonul.

— Cred că glumiți!

— Din păcate, nu glumesc.

— Doamne, n-a găsit vreo debara pe care s-o închirieze? Și dumneavoastră de ce ați venit? Un ofițer de la Sûreté? Despre ce-i prelegerea asta a ei?

— Despre statistică.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, o să fie sala goală! Cât timp irosit!

Gamache se urcase pe scenă și măsura încăperea din priviri.

Era de acord cu administratorul. Ar fi fost surprins să se adune și 50 de oameni. Însă Armand Gamache era un om precaut. Învățase să fie precaut, după 30 de ani în care privise cadavre de oameni luați prin surprindere.

— Mă duc să aduc paravanele, domnule inspector-șef, spusese *monsieur* Viau.

Coborâseră de pe scenă și merseseră la intrarea principală, unde se lăsase înghețul, poleind clanțele.

— Aveți cumva planul clădirii?
— E la mine în birou.

Viau se întorsese cu rolele de schițe, înmânându-i-le lui Gamache. În timp ce se pregătea să încuie și să plece, administratorul îl studiase pe polițist.

Îi recunoscuse numele, bineînțeles, când telefonase să stabilească întâlnirea. Și-l recunoscuse și pe el, când sosise. Era ciudat să întâlnească în persoană un om pe care îl văzuse atât de des la televizor, și în timpul pandemiei, și înainte. *Monsieur* Viau auzise că șeful secției Omoruri de la Sûreté locuia în zonă, dar până acum nu se cunoscuseră.

Gamache era un bărbat solid. Avea peste 1,80 metri. Chiar și cu pufoaica, era clar că nu era gras, ci bine făcut. Cam 55 spre 60 de ani, aproxima administratorul. Păr cărunt, care se ondula ușor în jurul urechilor. Și, bineînțeles, avea cicatricea adâncă, inconfundabilă, la tâmplă.

Figura polițistului, remarcase administratorul, nu era atât ridată, cât brăzdată de cute adânci. Și Viau bănuia de unde apăruseră.

Ieșiseră împreună și, cu toate că erau pregătiți, frigul mușcător tot le tăiase răsuflarea. Parcă le rănea obrajii, îi făcea să lăcrimeze. Pașii lor scârțâiau pe zăpadă când administratorul îl condusese la mașină.

— De ce sunteți aici, de fapt?

Gamache mijise ochii. Lumina reflectată de nămeți era atât de sclipitoare, încât aproape că nu-l mai vedea pe bărbat.

— Exact asta am întrebat-o și eu pe șefa mea, îi răspunsese zâmbind. Ca să fiu sincer, *monsieur* Viau, chiar nu știu.

Însă Armand Gamache nu se documentase încă în legătură cu persoana care avea să se urce pe scenă. Încă nu aflase ce aveau să spună ea și statisticile pe care voia să le prezinte.

Acum, când evenimentul era pe cale să înceapă, inspectorul-șef Gamache s-a uitat peste capetele spectatorilor și l-a descoperit pe *monsieur* Viau stând în partea opusă, lângă uși. Părea uluit, se sprijinea de mop și privea valurile de oameni care se buluceau să intre.

Gamache folosise planurile primite și calculase că numărul maxim de oameni care încăpeau în picioare ar fi fost 650. Îl redusese la 500, gândindu-se că nu aveau să se apropie nici de atât.

Dar documentându-se în legătură cu subiectul, devenise tot mai puțin convins.

În ultimele zile, după ce mergeau ceilalți la culcare, își petrecuse serile urmărind înregistrări ale unor prelegeri ținute de profesoara Robinson. În săptămânile din urmă, multe dintre ele deveniseră virale.

Ceea ce ar fi putut fi o evocare seacă a unor statistici devenise un mesaj aproape mesianic pentru populația însetată de speranță.

Cu toate că pandemia luase sfârșit, lăsase în urmă o societate epuizată. Oamenii obosiseră să fie disciplinați, să se autoizoleze. Erau sătui de distanțare socială și de măști. Erau epuizați, traumatizați, după luni și luni nesfârșite în care își făcuseră griji pentru copii, pentru părinți, pentru bunici. Pentru ei înșiși.

Erau răniți și îndurerați după ce pierduseră rude, pierduseră prieteni. Pierduseră locuri de muncă și restaurante preferate. Se săturaseră de izolare și fuseseră aproape înnebuniți de singurătate și deznădejde.

Erau sătui să se teamă.

Profesoara Abigail Robinson, cu statisticile ei, le demonstra că urmau vremuri mai bune. Că economia își putea reveni, ajungând mai stabilă decât oricând. Că sistemul de sănătate le putea oferi îngrijiri pentru orice probleme. Că n-avea să mai fie penurie de paturi, echipamente sau medicamente. Niciodată.

Și în loc să i se ceară să facă 100 de sacrificii, populației i s-ar fi cerut să facă unul singur.

Acest unic sacrificiu era și problema.

Raportul ei fusese cerut de guvernul canadian, Comisia Regală vrând să afle mai multe despre consecințele sociale și economice ale pandemiei. Despre alegerile și deciziile luate. Profesoara Robinson, om de știință respectat și șefa departamentului de

statistică al unei universități din vest, fusese însărcinată să coreleze cifrele și să vină cu niște recomandări.

Venise cu una singură.

Dar după ce citiseră raportul, membrii Comisiei Regale refuzaseră să-i permită să prezinte public concluzia la care ajunsese.

Astfel că profesoara Robinson hotărâse s-o facă pe cont propriu. Ținuse un mic seminar pentru colegii ei statisticieni, care fusese transmis online, ca să-l poată vedea și cei care nu reușiseră să ajungă.

Îl găsise și Armand și o văzuse pe Abigail Robinson stând în fața tabelelor și a graficelor din prezentarea ei. Avea o voce caldă și o privire inteligentă în timp ce vorbea despre victime, supraviețuire și resurse.

Găsiseră și alții prezentarea aceea. Nu doar oameni de știință, ci și publicul larg. Fusese distribuită și redistribuită. Profesoara Robinson fusese invitată să țină și alte prelegeri. Prelegeri de mai mare anvergură. Apoi, și mai mare.

Mesajul ei putea fi rezumat în patru cuvinte, care acum erau imprimate pe tricouri, șepci și insigne mari, rotunde.

Totul va fi bine.

Ceea ce începuse ca un proiect de cercetare arid, menit să ajungă în sertarele vreunui oficial, o luase la vale. Ajunsese la public. Ajunsese viral. Prinsese avânt o mișcare de nișă. Încă nu era la nivelul publicului larg, dar Gamache își dădea seama că era doar o chestiune de timp. Ca însăși pandemia, mesajul lui Robinson se răspândea rapid. Găsea oameni vulnerabili în fața acestei combinații stranii între speranța pentru viitor și teama de ce s-ar fi întâmplat dacă nu făceau ce propunea Robinson.

Totul va fi bine. Și cu toții vom fi bine. Și toate câte vor fi vor fi spre bine.

Era un citat dintr-una dintre scriitoarele preferate ale lui Gamache, mistica medievală creștină Iuliana din Norwich. Care oferise speranță omenirii în momente de suferință cruntă. Dar spre deosebire de cuvintele Iulianei din Norwich, fraza-cheie a profesoarei Robinson avea un miez sinistru. Când Robinson

spunea *Totul va fi bine*, ea nu se referea, de fapt, la tot. Și nici la toți.

Începeau să apară la evenimentele ei și alte insigne, vândute în vederea strângerii de fonduri pentru ceea ce se transformase dintr-un studiu într-o cauză și apoi — și-a dat seama Gamache stând în biroul lui cufundat în tăcere, cu luminițele din bradul de Crăciun aprinse — într-o cruciadă.

Pe noile insigne purtate de susținători era inscripționat un citat mult mai sumbru. Și pe acesta îl recunoștea. Era versul unei poete cam țăcănite, însă geniale. Care avea o rață sărită de pe fix.

Sau va fi, cum a fost mereu, PREA TÂRZIU? Cuvintele „PREA TÂRZIU“ erau scrise cu litere mari, îngroșate. Ca un strigăt. Un țipăt. O avertizare și o acuzație.

În doar câteva luni, proiectul acela de cercetare se transformase într-o mișcare. O cercetătoare obscură se transformase în profet.

Iar speranța se preschimbase în indignare, pe măsură ce se conturaseră și se consolidaseră două tabere diferite aflate în conflict. De o parte erau cei care considerau că ideea profesoarei Robinson era singura opțiune pentru viitor. O soluție milostivă și pragmatică. De partea cealaltă erau oamenii care găseau ideea scandaloasă. O profanare rușinoasă a tot ce era mai sfânt pentru ei.

În timp ce larma din sală se întețea, Armand Gamache a întors din nou privirea spre femeia care se pregătea să pășească pe scenă și s-a întrebat dacă profetul era pe cale să se transforme în Mesia. Sau într-un martir.

---

[2] Joc de cuvinte bazat pe asemănarea dintre interjecția *quack*! = mac! și *fuck* = futu-i.

Capitolul 3

În seara dinaintea evenimentului, după ce copiii făcuseră baie și merseseră la culcare, iar în casă se lăsase liniștea, Jean-Guy Beauvoir i se alăturase socrului său în birou.

De fapt, era pe drum spre bucătărie, să ia ultima bucată de tartă, când văzuse lumină pe sub ușa de la birou.

După o clipă de ezitare, se hotărâse și bătuse la ușă.

— *Entrez*.

În părul negru al lui Jean-Guy erau și fire cărunte acum, iar pe chipul lui atrăgător apăruseră câteva riduri. Era încă îmbujorat, după o zi petrecută la soare și în bătaia vântului rece. Deși se exprimase cât se poate de clar, prefera să i se spună că e „viguros“, nu îmbujorat.

Acum se uitase la farfuria pe care o avea în mână. Un boț de sos întărit se topea pe tarta încălzită la microunde, care mirosea ademenitor.

— Poftim. A adus-o Myrna în după-amiaza asta, când construiam cazemata de zăpadă și tu moțăiai.

Jean-Guy zâmbise. Știa foarte bine că socrul lui fusese plecat cu treabă. Se oferise să meargă și el, dar de data aceasta, o raritate, Armand îi spusese să stea acasă și să se bucure de vacanță. Și altă raritate, Beauvoir nu insistase.

Se întorsese cu familia în Montréal de la Paris, iar el își reluase de curând activitatea la Sûreté, împărțind îndatoririle de adjunct cu Isabelle Lacoste.

După rigorile și ororile pandemiei, vacanța aceasta de Crăciun în Three Pines era un răgaz binevenit. O ușurare.

Odată ajunși acasă, copiii se schimbaseră în haine uscate și călduroase și se așezaseră pe canapea cu câte o ciocolată caldă în mână, în timp ce câinii, Henri și bătrânul Fred, dormeau lângă foc, alături de micuța Gracie. Care era ori câine, ori dihor.

Dintre locuitorii sătucului, cei mai mulți pariaseră că era veveriță. Însă lui Stephen Horowitz, nașul lui Armand, care acum stătea cu ei, îi făcea mare plăcere să insiste că Gracie e șobolan.

— Sunt foarte inteligenți șobolanii, să știți, le zisese bătrânul finanțist de 93 de ani copiilor când se așezaseră lângă el pe canapea.

— De unde știi? îl întrebase Zora, nepoțica serioasă.

— Fiindcă pe vremuri am fost și eu la fel.

— Ai fost șobolan? îl întrebase Florence.

— Da. Unul mare, grăsun, cu o coadă foarte lungă și mătăsoasă.

Copiii făcuseră ochii mari în timp ce bărbatul îi desfătase cu povestea aventurilor lui ca șobolan pe Wall Street și pe Bay Street. Pe Rue Saint-Jacques din Montréal și la Bursa din Paris.

Asta fusese după-amiaza. Acum erau toți în pat și dormeau duși.

Deși unul încă se foia neliniștit.

Armand a pus pauză filmulețului și a ridicat privirea. Auzea scrâșnetele și pârâiturile obișnuite când scădea temperatura și înghețul pătrundea în oasele casei vechi. Gândul că toți cei dragi erau în paturile lor, în siguranță, avea ceva nespus de liniștitor.

— *Merci*.

Armand a făcut un semn din cap spre tartă și i-a zâmbit lui Jean-Guy.

Apoi și-a scos ochelarii și s-a frecat la ochi.

— Asta-i persoana pe care o s-o protejezi? l-a întrebat Jean-Guy, așezându-se și făcând un gest spre calculator.

— *Oui*.

Răspunsurile lui Armand erau neobișnuit de concise, așa că Jean-Guy a privit cu și mai multă atenție imaginea de pe ecran.

Înfățișa o femeie de vârsta a doua zâmbind la un pupitru instalat pe o scenă. Un zâmbet plăcut. Nu avea nimic sarcastic. Nimic răutăcios, nici viclean. Nu era un zâmbet îngâmfat, nici furios. Părea o femeie cumsecade.

— S-a întâmplat ceva?

Jean-Guy și-a privit cu atenție socrul și și-a dat seama că era tulburat.

Armand și-a aruncat ochelarii pe birou și a făcut semn spre monitor.

— Înregistrarea e de la ultimul eveniment susținut de Abigail Robinson, chiar înainte de Crăciun. După ce am văzut filmulețul în după-amiaza asta, i-am telefonat președintelui Universității și i-am cerut să anuleze evenimentul de mâine.

— Serios? Și ce-a zis?

— Că exagerez.

Tare își dorise Armand să-l creadă pe președinte. I-ar fi plăcut să ruleze la loc planul clădirii, să închidă carnetul, să-și pună pufoaica și să meargă să petreacă după-amiaza cu familia lui.

Voise să stea cu nepoții lui, acoperiți toți cu o pătură călduroasă, și să privească amuzați coada Gloriei, în timp ce calul trăgea sania roșie pe drumul spre nord, la ieșirea din sătuc. În schimb, se urcase în mașină și mersese la North Hatley, ca să se vadă cu rectorul Universității.

Capitolul 4

Inspectorul-șef Gamache și-a scos geaca și bocancii și a pornit în urma gazdei spre living.

— *S'il vous plaît*, Armand, i-a spus ea, făcând semn spre un fotoliu confortabil de lângă șemineu.

Pereții încăperii erau acoperiți de rafturi cu cărți, iar deasupra poliței șemineului era un tablou de A.Y. Jackson. Gamache l-a privit o clipă, dar și-a continuat drumul spre ușile din sticlă ale acelei încăperi fermecătoare. S-a oprit în fața lor, cu mâinile împreunate la spate, și a privit afară, spre lacul Massawippi. Luciul de apă uriaș, înconjurat de o pădure deasă, era înghețat. Ca o câmpie vastă, de un alb sclipitor. Cu o excepție. Chiar în fața casei, aproape de mal, un dreptunghi fusese curățat, apoi inundat și reînghețat, astfel încât să se formeze un patinoar în toată regula.

Acolo tocmai avea loc un meci de hochei, deși Armand nu știa cum își dădeau seama jucătorii care în ce echipă este: purtau cu toții pulovere cu logoul echipei Montreal Canadiens — Habs.

— Familia? a întrebat-o Armand când a ajuns lângă el.

— Și câțiva copii de prin vecini, dar da, cei mai mulți sunt nepoții mei. Parcă acum aveți și tu și Reine-Marie vreo doi nepoți?

— Patru.

— Patru? N-aveți destui pentru o echipă de hochei, dar pe-aproape.

— De-abia învață să patineze, i-a răspuns el, întorcându-se la fotolii. Poate doar dacă hocheiul s-ar juca în patru labe…

Încăperea era caldă, primitoare și oglindea perfect personalitatea femeii.

Colette Roberge ocupa de doi ani funcția, în mare parte simbolică, de rector al Universității. Ieșise la pensie ca decană a Facultății de Matematică și primise titlul de profesor emerit.

Armand o considera prietenă, chiar dacă nu apropiată.

— Cafea?

— *Non, merci*.

— Un ceai?

— Mulțumesc, Colette, nu vreau nimic.

I-a zâmbit și a așteptat să se așeze ea, înainte de a lua loc.

— Ce mai face Jean-Paul? Mi-ar plăcea să-l salut și pe el.

— Este pe lac, face pe arbitrul. Ai tăi? Au trecut cu bine prin pandemie?

— Da, le merge foarte bine, mulțumesc.

— Și Stephen? După tot ce s-a întâmplat în Paris?

— Și-a revenit, e cum îl știm dintotdeauna.

— Asta n-are cum să fie de bun augur, i-a răspuns ea surâzând.

Ajunsă la 70 și ceva de ani, Roberge era o susținătoare neobosită a Universității și o cercetătoare realizată. Iar acum, în toiul vacanței petrecute cu familia, își făcuse timp să-l primească și-l întâmpinase ca și cum s-ar fi așteptat la vizita lui.

Și, s-a gândit el, poate chiar se așteptase.

— Cu ce pot să te ajut, Armand?

— Aș vrea să vorbim un pic despre Abigail Robinson.

Sprâncenele îngrijit pensate au tresărit imperceptibil. Își ținea în poală mâinile, cu o manichiură impecabilă, iar Armand a observat că s-au încordat ușor.

Dar femeia și-a păstrat aceeași expresie plăcută.

Era suficient de înțeleaptă încât să-și dea seama că nu era cazul să mimeze ignoranța.

— Da? Ce anume în legătură cu ea?

— Știi c-o să țină o prelegere la universitate mâine după-amiază.

— Am văzut, da.

— Și ești de acord?

— N-am căderea să fiu de acord sau nu.

În vocea ei se strecurase o urmă subtilă de răceală. O avertizare.

— Și nici tu.

Armand s-a așezat picior peste picior, un semn subtil că de-abia se instala și că n-avea să se lase intimidat.

Văzându-i gestul, Roberge s-a ridicat și a mai pus un lemn pe foc, iar scânteile vesele s-au ridicat pe horn. Acesta era mesajul ei.

Avea tot timpul din lume.

— O să intru direct în subiect, i-a spus Armand. Cred că sala de la universitate n-ar fi trebuit niciodată închiriată pentru un asemenea eveniment, dar cum s-a întâmplat deja, cred că evenimentul ar trebui anulat.

— Și asta ai venit să-mi ceri mie? Eu n-aș putea să fac nimic, nici dacă aș vrea. După cum știi, titlul meu este pur onorific. N-am nicio putere, de fapt.

— Cu președintele am vorbit deja.

— Zău? Și ce-a zis?

Gamache a sesizat tonul ei amuzat.

Președintele Universității, cu toate că era un monstru sacru în domeniul lui de cercetare, nu avea nici pe departe aceeași prestanță ca lider și creator de politici.

— M-a refuzat.

— Lasă-mă să ghicesc, i-a răspuns ea, închizând ochii. Țelul Universității este să asigure un spațiu în care să poată fi exprimate opinii diferite.

Deschizând ochii, a văzut că musafirul ei zâmbea.

— Nu greșește, a spus Gamache.

— Nu.

— Dar în cazul ăsta nu-i o simplă opinie aparte, a continuat el, aplecându-se puțin. Tu ai influență, Colette. Ai putea să vorbești cu consiliul Universității. Te respectă. Convoacă un apel online cu toți.

— Și ce să le spun?

— Că o prelegere de genul ăsta, înveșmântată în haine academice, nu este doar o prostie, e și periculoasă. Acceptând s-o găzduiască, universitatea riscă să confere legitimitate vederilor ei.

L-a studiat o clipă. Două. Părea să cumpănească, însă Armand bănuia că anticipase toată conversația și avea deja un răspuns pregătit.

Era o trăsătură pe care o aveau în comun. Anticipau ce avea să se întâmple. Se pregăteau. Asta făcuse și el pe drum spre ea. Nu

câștiga întotdeauna disputele, nici nu se aștepta să iasă învingător din toate. Unele lupte nu pot fi câștigate. Însă uneori e suficient să te prezinți.

Iar el trebuia să încerce.

— Dacă ți se pare periculoasă, oprește-o tu. Ai autoritatea, ca ofițer superior de la Sûreté. Sigur, dacă ți se pare că Abigail încalcă legea. Asta crezi?

— *Non*. Dacă asta aș fi crezut, nu era nevoie să vin aici, oricât de plăcută este vizita.

Colette a zâmbit.

— Așadar, vrei să-ți fac eu treaba murdară? Nu vrei să se spună c-ai abuzat de puterea ta, dar ai vrea să abuzez eu de-a mea?

Cu toate că vedea gheața subțire care se întindea în fața lui, tot a fost surprins de următoarea ei replică.

— Chiar te-ai ascunde în spatele unei femei de 73 de ani? Atât de laș ești?

Armand și-a plecat capul ușor într-o parte, privind-o și reevaluând rapid situația. Era un atac la persoană direct, chiar brutal. Nu-l durea. Știa că nu e laș. Și mai important, știa și ea.

Fusese acuzat de multe lucruri de-a lungul carierei lui, dar nici măcar dușmanii nu cutezaseră să-i arunce așa ceva în față.

Și-atunci, de ce ar fi făcut-o ea? Nu era un gest demn de femeia pe care o cunoștea și pe care o respecta.

Departe de a permite să fie provocat așa, a devenit și mai calm. Concentrarea și atenția i s-au ascuțit, până și respirația i s-a domolit. Ca întotdeauna când se pregătea pentru o confruntare, fie ea fizică sau intelectuală.

Se gândise pe drum că putea fi o conversație tensionată, dar nu se așteptase la o asemenea reacție din partea ei.

— Ei bine, într-adevăr, mă tem, i-a răspuns pe un ton cât se poate de rațional. Dacă la asta te referi. Nu numai de faptul că poate degenera în violență — asta se poate întâmpla în cazul oricărei adunări publice, iar în situația aceasta e și mai probabil. Dar mă tem și că, găzduind evenimentul acesta, universitatea nu doar că-și va întina numele, ci va ajuta la răspândirea mesajului

ei. Are potențialul să infecteze toată provincia. Și să ajungă chiar mai departe.

— Consideri că libera exprimare e o infecție? Ideile sunt niște virusuri? Aveam impresia că tu crezi în Carta Drepturilor și a Libertăților, sau aia e doar pentru consumul publicului larg? Ce e, îți cam iese la iveală etica de circumstanță? E bună libera exprimare, câtă vreme nu-ți contrazice vederile personale, ideologia proprie?

— N-am nicio ideologie…

Colette Roberge a izbucnit în râs.

— Nu te minți singur! Toată lumea are vederi, valori.

— Am valori, da. Dar e altceva. Nu m-ai lăsat să termin. Nu am nicio ideologie în afară de cea care mă motivează să identific și să apăr granița dintre libertate și siguranță.

Roberge a rămas tăcută o clipă.

— Și crezi că prelegerea încalcă granița asta?

— Tu știi ce spune? Ce susține?

— În linii mari, da.

— Și ți se pare în regulă?

— Repet, nu pot să fiu sau nu de acord. Dacă n-ar permite prelegeri decât pe subiecte cu care „suntem de acord“, universitatea n-ar mai fi un loc în care să poți învăța mare lucru, nu? N-am explora niciodată idei noi, radicale sau care pot fi considerate periculoase. Ne-am învârti în cerc, spunând și ascultând același lucru la nesfârșit. Ca într-o cameră cu ecou. Nu, universitatea asta este deschisă față de ideile noi.

— Dar asta nu-i o idee nouă. Pare că ai fi de acord cu profesoara Robinson, i-a răspuns el și a privit-o lung.

— Sunt de acord că este important să existe opinii diferite, vederi mai puțin agreate, chiar și gânduri periculoase, câtă vreme nu depășesc limita.

— Și care e limita aceea?

— Asta trebuie să decizi tu, inspectore-șef.

— Adică te dezici de responsabilitatea ta morală față de universitate și o lași pe seama poliției?

Ridicaseră amândoi tonul. Nu țipau unul la altul, dar discuția era înflăcărată, iar Armand era conștient că erau pe cale să încalce o limită.

De fapt, Colette o încălcase deja când îl făcuse laș și era posibil s-o fi încălcat și el, când o acuzase că se dezicea de responsabilitatea morală. Însă o făcuse cu un motiv.

— Tu susții acum un abuz de putere! Vrei să înăbuși libera exprimare. Iar asta se cheamă tiranie. Ai mare grijă, inspectore-șef! Pășești pe un teren foarte nesigur. Am crezut c-ai să te îngrijești ca evenimentul ăsta să se desfășoare în siguranță. Dar acum vorbești ca un fascist.

Gamache a făcut o pauză înainte de a-i răspunde:

— Deci *tu* m-ai solicitat pe mine, personal, pentru misiunea asta?

Roberge și-a dat seama că fusese provocată, căzuse în capcană și dezvăluise prea mult. Iar acum, uitându-se la bărbatul din fața ei, era aproape sigură c-o provocase intenționat. O ațâțase, o provocase. O îmboldise până răbufnise. Pierduse din vedere limita pe care și-o impusese singură.

Însă era conștientă că era probabil deja descumpănită chiar înainte să fi sosit Gamache. Că nu era sigură de poziția pe care o adoptase, de argumentele pe care se baza. Că nu era sigură că luase decizia corectă. De fapt, tare se temea că făcuse o greșeală.

Dar era prea târziu. Cel puțin, Gamache nu știa totul.

Colette a încuviințat.

— Am greșit atunci când te-am solicitat pe tine? Am crezut c-ai să fii corect și profesionist. Dar poate cer prea mult. Având în vedere situația ta personală, poate c-o să-ți fie dificil s-o protejezi pe profesoara Robinson, dacă va fi cazul.

Acum chiar depășise o limită, dar de data asta o făcuse special. Ca să schimbe direcția conversației. A văzut uluirea de pe chipul polițistului, înlocuită fulgerător de mânie.

— Îmi pare rău! s-a repezit să-l asigure, cu o sinceritate îndoielnică. N-ar fi trebuit să spun asta. Dar e o întrebare corectă.

— Nu este corectă, *madame* rector, și știi foarte bine. Tocmai mi-ai târât familia în toată tărășenia asta. M-ai acuzat de tiranie. M-ai

acuzat chiar c-aș permite ca un om să fie rănit, poate ucis, fiindcă se întâmplă să nu fiu de acord cu ideologia lui.

— Nu. Te-am acuzat că ești om. Că-ți aperi familia. Și dacă tot a venit vorba, tu m-ai acuzat pe mine că permit să fie puși în pericol mii de tineri pentru că nu vreau să mă implic.

Se țintuiau cu privirea. Clocoteau de furie. Își pierduseră amândoi calmul dobândit cu atâta străduanie.

Doamne Dumnezeule! și-a zis Gamache, îndepărtându-se de marginea prăpastiei. *Așa începe. Ăsta e efectul pe care îl are Abigail Robinson, chiar și de la depărtare. Și o simplă conversație despre ea poate sădi semințele mâniei. Iar odată cu mânia, vine și frica.*

Și da, chiar se temea. Îi era teamă că statisticile și graficele ei o să prindă la public. Că oamenii aveau să ajungă să creadă și să sprijine ceva ce n-ar fi trebuit să fie sprijinit niciodată.

A tras adânc aer în piept.

— Îmi pare rău, Colette. Am fost deplasat.

Ea n-a răspuns. Părea că încă nu era gata să-i ofere și ea scuze.

— Cum de-a fost de acord universitatea să-i închirieze sala?

— Pe mine mă întrebi? Nu eu aprob evenimentele.

Tot arțăgoasă.

— Și de ce a hotărât profesoara Robinson să vină aici?

— De ce nu?

— Nu ți se pare ciudat că în timp ce toate celelalte prelegeri le-a ținut în vest, când ajunge în est nu merge la Universitatea din Toronto, nici la McGill sau la Université de Montréal? Nu în vreo sală mare de conferințe din vreun oraș important, ci la o universitate dintr-un oraș micuț?

— Université de l'Estrie are o reputație foarte bună.

— *C'est vrai*, dar tot e surprinzător.

Însă tonul lui era tot mai detașat, pe măsură ce urma un nou raționament. Unul care nu-i mai trecuse prin cap până acum. Fusese atât de preocupat de aspectele morale, legale și logistice, încât nu se oprise o clipă să se întrebe de ce fusese aleasă Université de l'Estrie.

— Poate celelalte universități au refuzat-o, a gândit el cu voce tare.

— Nu e relevant.

Armand a oftat.

— M-am frământat mult, Colette. Am întors situația pe toate părțile, mi-am tot schimbat perspectiva, până aseară. Am văzut cea mai recentă dintre prelegerile pe care le-a ținut și ce a urmat după ea. Conflictul care s-a iscat între spectatori. Încalcă legea? Este un discurs care instigă la ură? Nu. Dar a dus deja la niște confruntări foarte, foarte urâte.

— Tocmai de asta te-am solicitat pe tine. Știam că poliția din campus va fi depășită dacă o să fie nevoie s-o apere pe Abigail.

— Pe Abigail?

— Da. Așa o cheamă, nu? Abigail Robinson.

— *Oui*. Dar tu i-ai spus pe numele mic. Nu „profesoara Robinson“.

S-a aplecat spre ea.

— O cunoști? Personal?

Iar în clipa aceea și-a mai dat seama de un lucru.

— De asta a ales Université de l'Estrie? Ai invitat-o tu?

— Glumești?

— *Non*.

Colette l-a țintuit cu privirea. Apoi s-a înmuiat.

— Ai dreptate, chiar o cunosc. O știu de mulți ani. Dar n-am invitat-o eu.

— De unde o cunoști?

— Nu văd cum ar fi relevant, dar, dacă tot m-ai întrebat, să știi că l-am cunoscut foarte bine pe tatăl ei. Am lucrat împreună la niște studii. Tot statistician a fost și el. Mi-a fost prieten. M-a rugat să am grijă de Abigail în perioada în care am fost profesor asociat la Oxford, când ea urma cursuri de matematică acolo.

— Și cum era?

— Contează?

— Mă ajută mult să cunosc personalitatea celui pe care-l protejez. Este agresivă? Temătoare? Maleabilă? O să respecte instrucțiunile sau o să comenteze?

Roberge s-a uitat dincolo de el, privind parcă spre trecut.

Îi vedea pe tinerele și pe tinerii abia ieșiți din copilărie, înșirați parcă în fața ei. De-abia începeau să-și dea seama de un adevăr dur. Cu toate că-și depășiseră ușor colegii de acasă, aici, la Oxford, se zbăteau să țină pasul. Trecuseră într-o clipită de la excepționali la mediocri.

Multora nu le mergea bine, nu se putuseră acomoda, însă Abigail reușise să se adapteze destul de rapid.

— Spre deosebire de mulți dintre colegii ei, care erau destul de stângaci, ea era simpatică. Nu se trăgea dintr-o familie bogată, ci dintr-un mediu care prețuia realizările intelectuale. Era pusă pe treabă, agreabilă.

— Ambițioasă?

— Nu mai mult ca tine, i-a răspuns Colette zâmbind.

— Și activitatea ei?

— Era excepțională.

Acum, că discutau despre chestiuni care țineau de mediul academic, rectorul Roberge s-a relaxat.

— Nu știu dacă tu realizezi că matematica nu e liniară. Este mai curând o linie curbă. Iar în mințile cele mai luminate, mai flexibile, ea desenează un arc și se intersectează cu filosofia, cu arta, cu muzica, a explicat ea. Se împletesc. Dacă-l asculți pe Bach, este o operă de matematică în aceeași măsură în care este o operă muzicală.

Gamache știa teoria. O auzise pe Clara Morrow, prietena și vecina lor, dar și o pictoriță talentată, vorbind chiar despre o asemenea convergență. Despre perspectivă. Proporție. Gândire în spațiu. Logică și rezolvare de probleme. Și portretistică.

— O prietenă de-ale noastre îl citează des pe Robert Frost, a spus el. „Orice poem începe cu un nod în gât.“ Artiștii pe care îi știu eu simt la fel. Oare așa stau lucrurile și pentru matematicieni?

Roberge era conștientă că nu e o simplă întrebare oarecare. Era o grenadă. E drept, una interesantă, dar tot cu potențial exploziv.

— N-aș zice. Cred că pentru matematicieni, pentru statisticieni, nodul în gât apare mai târziu. Când vedem unde ne-a adus munca noastră.

— Și felul în care poate fi pervertită?

Colette nu i-a răspuns, așa că Armand a mai adăugat:

— Crezi că profesoara Robinson are un nod în gât când se uită la graficele ei?

— Trebuie s-o întrebi pe ea. Uite ce e, n-o apăr.

— Așa pare. Faci o greșeală dacă permiți să aibă loc prelegerea asta. Am tot citit și răscitit legile despre cenzură. Despre cum este definit discursul care instigă la ură. Dacă aș putea să anulez evenimentul pe baza asta, aș face-o. Și e posibil ca mâine, la fața locului, să-l pot anula din rațiuni legate de siguranță, dar în momentul ăsta n-am un motiv întemeiat.

Cuvintele lui zăboveau în aerul cald dintre ei, în timp ce lemnele trosneau ușor în foc și de pe patinoarul improvizat pe lacul înghețat răsunau țipete de bucurie.

Cineva marcase un gol, dar care dintre echipe?

Apoi încăperea s-a cufundat din nou în tăcere.

— Te rog, a spus Armand încet. Te implor, Colette, să anulezi evenimentul. Găsește orice scuză! Nu merge încălzirea în clădire. Angajații sunt plecați în concediu. Faptul c-a fost acceptată programarea a fost o greșeală birocratică. Te rog! N-o să se sfârșească bine pentru nimeni.

Roberge l-a studiat pe bărbatul din fața ei. Îl cunoștea de zeci de ani. Îi văzuse ascensiunea în cadrul poliției. Îi văzuse marea decădere.

Și-l văzuse trăgând de el și punându-se pe picioare iar și iar, ca să poată reveni la o slujbă care pentru el nu era un simplu loc de muncă.

Totul îi stătea scris pe chip. Cutele fine, ridurile nu erau din cauza vârstei. Cel puțin, nu toate. Erau o hartă a vieții lui. A convingerilor sale. A pozițiilor pe care le luase și a loviturilor pe care le îndurase.

Se vedea în cicatricea adâncă de la tâmplă.

Nu, bărbatul acesta nu era un laș, dar, așa cum și recunoscuse, se temea.

Până la urmă, și ea se temea.

— N-o să contramandez evenimentul, Armand, a declarat Colette Roberge ridicându-se.

Inspectorul-șef Gamache știuse, chiar dinainte de a pleca din biroul său de acasă, că era o luptă pe care n-o putea câștiga. Însă cu toate că nu pleca de-aici cu nicio concesie, acum știa mult mai multe lucruri decât la venire. Inclusiv faptul că Roberge o cunoștea pe Abigail Robinson. Suficient de bine încât să-i spună pe numele mic.

Se întreba dacă vreuna dintre felicitările de Crăciun de pe rafturile cu cărți și de pe polița șemineului era semnată *Abigail*.

Nu-și dădea seama ce importanță putea avea, dar pe de altă parte, nicio informație nu era cu totul inutilă.

— Mulțumesc, *madame* rector, că mi-ai ascultat punctul de vedere.

— Îmi pare rău că te-am băgat în tărășenia asta. Văd că-ți este greu.

— Era de așteptat.

— Când ai o nepoată cu Sindromul Down.

Armand s-a oprit în dreptul ușii, punându-și mănușile și privind-o atent. Era clar că știa mai mult decât spunea.

— *Non*, Idola este alinarea, mângâierea. Dureros este când trebuie să iau decizii ca aceasta.

— N-o să te întreb unde te doare.

Gamache a izbucnit în râs.

— O să vii și tu?

— *Moi? Non*. O să mă ascund sub plapumă și n-o să răspund la telefon. Uite ce e, Armand, amândoi știm că toată discuția asta e inutilă. Profesoara Robinson o să-și țină mâine prelegerea, dar o s-o facă în fața unei săli pustii. Și asta o să fie tot.

S-a aplecat spre el și l-a sărutat pe obraji.

— *Joyeux Noël*. *Bonne année*. Transmite-i lui Reine-Marie toate cele bune.

— Și vouă la fel, Colette, ție și lui Jean-Paul.

În timp ce mergea pe alee spre mașină, Armand s-a întors și a observat hârtiile care încă erau lipite la fereastra din față a casei. Înfățișau niște curcubeie, probabil desenate de nepoți în timpul pandemiei, iar deasupra era scris cu creionul *Ça va bien aller*.

S-a întors, cu o expresie sumbră pe chip. *Totul va fi bine*. Era conștient că asta depindea de sensul dat cuvântului „bine“. Și avea un sentiment teribil că el și rectorul nu înțelegeau același lucru prin „bine“.

* * *

Colette Roberge și-a strâns mai bine puloverul pe trup și a privit cum se îndepărtează mașina inspectorului-șef. Chiar în clipa aceea au răsunat vocile tinerilor de afară, prinși într-o discuție înflăcărată, și au intrat nepoții împreună cu prietenii lor.

S-au trântit câteva uși, iar în casă a pătruns aer rece. S-au auzit niște bufnete, copiii și-au scos cizmele și și-au aruncat patinele într-un colț.

— Fac o ciocolată caldă? i-a întrebat.

— Da, Buni, te rugăm.

Îi spuneau Buni și puștii care nu-i erau nepoți. Mai mult, Colette știa că inclusiv unii dintre colegii de la muncă și chiar premierul Québecului îi spuneau *Grand-mère*.

Ea hotărâse de mult că era atât un nume de alint, cât și un avantaj. Oamenii erau mai puțin precauți vizavi de o persoană pe care o priveau ca pe o bunicuță.

A amestecat în ibricul cu cacao și și-a privit soțul: era într-un colț, unde stătuse toată dimineața, pierdut într-un puzzle. În timp ce viața se învolbura neobservată în jurul lui.

În seara aceea, stând de vorbă cu Jean-Guy în biroul lui, Armand s-a aplecat spre laptop și a apăsat pe *Play*. Au privit amândoi ecranul laptopului, iar Abigail Robinson, femeia simpatică de pe monitor, a început să vorbească.

După 12 minute, Jean-Guy s-a întins spre laptop și a pus pauză.

— Chiar zice ce am eu impresia că zice?

Armand a încuviințat.

— Fir-ar să fie! a șoptit Jean-Guy și și-a mutat privirea de la computer la socrul lui. Și tu ai de gând să-i asiguri protecția?

— Cineva trebuie s-o facă.

— Când ai acceptat misiunea, știai ce susține femeia asta?

— *Non*.

— Când mi-ai zis că n-ai nevoie de mine la întâlnire, știai ce susține femeia asta?

— *Non*.

S-au privit lung câteva clipe. Chipul lui Jean-Guy trecuse de la trandafiriu la roșu-stacojiu. Fuseseră sădite semințele mâniei.

— Eu mă duc sus, a anunțat el.

— Vin și eu.

Armand a stins luminițele din brad. În întunericul ce s-a lăsat, s-a dus la geam și a privit cei trei pini impozanți de pe pajiștea din mijlocul sătucului. Beculețele lor licăreau în roșu, albastru și verde pe crengile ușor aplecate sub greutatea zăpezii.

Henri și Fred au urcat încet treptele în urma lor. Gracie dormea deja dusă în camera lui Stephen.

Armand le-a pupat de noapte bună pe Florence și pe Zora, apoi a intrat în camera alăturată, unde Jean-Guy își privea atent fetița. O adiere de vânt rece umfla perdelele, aducând frigul în încăpere. Ca un semn rău prevestitor.

Armand a împins fereastra până când a rămas deschisă cam de două degete, apoi l-a acoperit mai bine pe Honoré cu păturelele. Cumva, băiețelul reușise să-și strecoare și sania în pat. Armand l-a sărutat pe frunte, apoi a mers lângă ginerele lui.

Micuța Idola dormea liniștită, neștiind că în jurul ei se încleștau în luptă atâtea forțe.

Jean-Guy a ridicat privirea.

— Am auzit c-ai chemat-o pe Isabelle să te ajute cu evenimentul de mâine, și pe alții din departamentul nostru. Vreau să vin și eu.

— Știi că nu-i o idee bună.

— Dacă nu vin ca membru al echipei tale, o să vin ca spectator. În orice caz, o să fiu acolo.

Armand și-a dat seama că semințele prinseseră rădăcini.

— Vorbim mâine-dimineață.

Un pic mai târziu, în noaptea aceea, Jean-Guy a coborât în living și s-a așezat în fotoliul din fața șemineului în care acum doar mai fumegau câțiva tăciuni. A găsit videoclipul pe care i-l arătase Armand și de data asta l-a urmărit până la capăt.

Acum înțelegea de ce mersese Armand la Colette Roberge și o rugase, probabil o și implorase, să anuleze evenimentul.

Și știa de ce nu voia socrul lui să-l lase nici măcar în apropierea acelei femei.

Capitolul 5

— Doamna profesoară Robinson? Sunt inspectorul-șef Gamache, de la Sûreté.

Nu mai putea amâna conversația cu ea.

— Sunteți pregătită să ieșiți pe scenă?

Abigail Robinson l-a cântărit din priviri pe bărbatul care se apropiase de ea.

Nu se cunoscuseră încă, dar i-l arătase Debbie și-i explicase că el avea să conducă echipa de polițiști. Deși nu era nevoie să-i spună, pentru că autoritatea lui era evidentă.

Nu era îmbrăcat în uniformă, ci purta sacou și cravată. Material de bună calitate, bine croit.

Cu toate că nu era chipeș în sensul clasic al cuvântului, avea ceva convingător. Poate calmul. Însă ceea ce îi atrăgea atenția, acum că stătea chiar în fața ei, erau ochii.

De un căprui adânc, limpede. Niște ochi în permanență atenți, așa cum și era de așteptat. Datoria lui era să aibă grijă ca ea să fie în siguranță, deci trebuia să fie vigilent.

În privirea lui se citea inteligența, dar era mai mult decât atât. Avea o privire gânditoare.

Genul de om care cumpănea înainte de a acționa. Iar ea era conștientă că răgazul aceasta dintre gând și acțiune era un lucru rar. În cazul celor mai mulți oameni, nu exista. Credeau cu toții că și-l acordă, dar majoritatea acționau mânați de impulsivitate, chiar de instinct, și abia apoi își justificau faptele.

Profesoara Robinson știa că răgazul acela, pauza aceea, însemna că omul respectiv deținea controlul asupra propriilor acțiuni. Lua decizii. Iar odată cu deciziile, venea puterea.

Bărbatul acesta lua decizii conștiente și avea putere. Iar în clipa aceasta, decizia lui era să se comporte civilizat. Se străduia să-și ascundă antipatia față de ea în spatele comportamentului

politicos care-i venea firesc, dar ea îi descifrase privirea gânditoare. O disprețuia.

— Doamnă profesoară? a repetat Gamache. Este puțin peste ora 16:00. Sala e plină. Ar fi bine să începeți cât mai repede cu putință.

Auzea murmurul puternic al mulțimii de dincolo de cortina groasă. Bubuitul vocilor semăna cu vuietul unui tren de marfă. Parcă întreaga clădire începuse să se cutremure — de entuziasm, de nerăbdare, de neastâmpăr. Era zgomotul făcut de sute de oameni. Care așteptau. O așteptau pe ea.

Gamache a întins brațul, încercând s-o conducă în față. Însă asistenta profesoarei s-a băgat între ei.

— Ai tot ce-ți trebuie, Abby? a întrebat-o, privind în jur. E apă pe pupitru? Ai notițele pregătite?

— Am tot, Debbie, mulțumesc.

Gamache și-a dat seama că nu îi era doar angajată, ci și prietenă.

Profesoara Robinson s-a întors din nou spre el. Dacă n-ar fi știut adevărul, dacă n-ar fi văzut filmările prelegerilor anterioare, Gamache ar fi crezut, judecând după privirea ei, că era un om bun.

Dar știa adevărul. Știa că în privire nu i se oglindeau gândurile, și nici cuvintele pe care avea să le rostească.

Deși mai exista o posibilitate.

Ca Abigail Robinson să creadă cu adevărat că ceea ce susținea era rezonabil, chiar nobil. Nu un gest de o cruzime obscenă, ci de bunătate.

— S-a întâmplat ceva? l-a întrebat Isabelle Lacoste în cască, vorbind un pic mai strident decât în mod normal. O să înceapă curând?

Inspectorul-șef auzea că hărmălaia de dincolo de cortină era tot mai puternică.

— *Oui*, i-a răspuns și s-a întors spre Robinson. Dacă nu vă deranjează, ar fi bine să începeți acum. Vă prezintă cineva?

S-a uitat în jur. Nu mai era nimeni în culise, în afară de *madame* Schneider și de sunetistă. Cuprins de panică pentru o

clipă, Gamache s-a gândit că va trebui s-o prezinte el. Și poate c-ar fi fost în stare s-o facă, numai ca s-o trimită odată pe scenă și să liniștească mulțimea aceea agitată.

Profesoara Robinson a aruncat o privire spre ușă, apoi i-a răspuns:

— Nu, am să merg singură pe scenă. Nu-i nevoie să fiu prezentată. Oamenii din sală mă cunosc.

Zâmbind, a adăugat:

— De bine, de rău.

Așteaptă pe cineva, și-a zis Gamache. *De-asta a tot tras de timp. Speră c-o să apară cineva.*

Cineva care era posibil ca în clipa aceea să se ascundă sub plapumă și să nu răspundă la telefon.

— Baftă! Ai să te descurci grozav, Abby Maria, a asigurat-o Debbie, zâmbindu-i larg prietenei sale.

Nu încăpea îndoială că era o încurajare, însă cuvintele păreau s-o fi enervat pe profesoară. Poate că se număra printre cei care considerau că, dacă îți urează cineva „baftă", de fapt cobește, a presupus Gamache.

Cei mai mulți dintre oamenii de știință pe care îi cunoștea erau profund superstițioși. Cum erau și polițiștii, de altfel.

— Haideți cu mine, vă rog! a îndemnat-o el și a condus-o spre despicătura din cortina grea. Am văzut filmarea de la ultimul dumneavoastră eveniment. N-o să se repete și aici situația de acolo. Dacă spectatorii vă dau impresia că încep să scape de sub control, le spuneți să se calmeze. Dacă nu merge așa, am să vin eu pe scenă și am să repet îndemnul, am să-i avertizez că, dacă nu se comportă civilizat, pun capăt prelegerii.

— Înțeleg, inspectore-șef. Credeți-mă, nici eu nu vreau să se mai întâmple așa ceva.

— Adevărat?

— Da. Dacă n-ați privit doar, ci ați și ascultat ce am spus, știți că nu pledez în favoarea violenței. Din contră. Eu vorbesc despre vindecare. Din nefericire, unii îmi răstălmăcesc cuvintele.

Afirmația pe care tocmai o făcuse era atât de strigătoare la cer, de incorectă, încât Gamache n-a putut s-o privească decât o clipă.

Își dorea din toată inima s-o poată contrazice, s-o provoace. Dar nu erau nici momentul, nici locul potrivit, și nici nu era treaba lui.

Deocamdată, treaba lui era să se asigure că toți cei prezenți plecau de la prelegere în aceeași stare în care veniseră. Deși se temea că nu prea era posibil. Mulți aveau să plece cu o idee cumplită în minte. Ca buruiana ce se strecura printr-o crăpătură, șubrezind fundația.

— Inspectore Beauvoir, care e situația la intrare?

— Au fost niște îmbrânceli când am anunțat că nu mai intră nimeni. Dar acum e liniște.

— *Bon, merci.* Ne pregătim să începem.

Beauvoir și-a oprit microfonul și a privit ușa închisă. Știa, simțea până în măduva oaselor că nu era bine să facă ceea ce avea de gând. Dar știa și că urma s-o facă.

S-a întors spre agenta de la Sûreté de lângă el și i-a spus:

— Te las pe tine responsabilă de intrare.

— Poftim, domnule?

— Eu mă duc înăuntru.

Inspectorul-șef Gamache a privit-o pe Abigail Robinson în timp ce trăgea adânc aer în piept, reculegându-se. Era același gest pe care îl remarcase la înotătorii olimpici când ajungeau cu călcâiele pe marginea trambulinei, cu brațele întinse în lateral și cu spatele spre bazin.

Clipa dinaintea plonjonului imposibil. Irevocabil.

Era exact ce făcea și el în fața unei uși închise. Ridica mâna strânsă în pumn. Ezita o clipă, acordându-i familiei de dincolo de ușă un ultim răgaz de liniște. Înaintea plonjonului.

Apoi bătea la ușă.

Cu regret, vă informăm că…

Abigail Robinson a inspirat adânc și a pășit pe scenă.

Armand Gamache a inspirat adânc și a lăsat-o să pășească pe scenă.

Capitolul 6

Reacția a fost imediată și atât de copleșitoare, încât aproape că l-a împins pe Gamache cu un pas în spate. Mai auzise țipete, vacarm. Din tribune, la meciurile de hochei din play-off, când marcau cei de la Habs. Sau la finala Grey Cup. La concerte, când muzicienii apăreau, în sfârșit, pe scenă.

Dar aici era cu totul altceva.

A privit publicul.

Poate că de vină era densitatea mulțimii, deși avusese grijă să subestimeze capacitatea sălii. Poate că de vină era acustica fostei săli de sport, însă vacarmul părea mult mai puternic decât vocile a 500 de oameni.

Apoi și-a dat seama, dintr-odată, care era explicația.

Erau aclamații, strigăte de sprijin și aprobare, scandări. Dar erau în egală măsură și huiduieli. Exclamații de „Rușine!“, chiote batjocoritoare.

Se auzeau și țipete. Era imposibil de zis dacă erau strigăte de susținere, de dispreț ori pur și simplu izbucnirile unor oameni copleșiți de emoție, care simțeau nevoia să se descarce.

Se contopeau toate într-o lovitură acustică pe care o resimțea fizic.

S-a îndepărtat de cortină, ca să vadă mai bine. Se aștepta ca profesoara Robinson să se oprească, poate chiar să se întoarcă, să dea înapoi. Descumpănită pe moment, chiar paralizată de acest atac.

Însă ea a mers mai departe. Încet. Calm. Ca și cum ar fi fost singură în încăpere.

Armand Gamache a urmărit-o cum înainta cu pași măsurați prin haosul acela și i-a apreciat curajul. Însă nu era ceea ce ar fi numit el vitejie.

Era curajul care decurgea din convingere, dintr-o certitudine nestrămutată. Din excluderea oricărei îndoieli. Era curajul

fanaticului.

Apoi a început tropăitul, cizmele grele, butucănoase care loveau podeaua veche din lemn. Sala fierbea. Lui Gamache i-a zburat gândul la administrator, care probabil că în clipa aceea era cuprins de disperare.

În spatele sălii, Jean-Guy Beauvoir se ridicase pe vârfuri ca să vadă mai bine.

Toți cei din fața lui făceau același lucru, așa că era nevoit să se aplece când într-o parte, când în cealaltă, ca s-o întrezărească pe femeia care mergea, aproape în pas de plimbare, pe scenă.

Părea să nu fie conștientă de senzația pe care o stârnea.

Beauvoir văzuse înregistrarea evenimentului pe care îl susținuse cu zece zile înainte. Și acolo fusese agitație, dar nici nu se compara cu cea de acum.

Din punctul ei de observație, de pe platforma aflată pe la jumătatea sălii, Isabelle Lacoste a cuprins cu privirea mișcarea mulțimii. Oamenii se aplecau dintr-o parte în alta, în față și în spate. Ca apa învolburată a unui ocean. Dacă ar fi suferit de rău de mare, acum ar fi fost deja cumplit de amețită.

Ochii ei ageri scrutau publicul, căutând posibile puncte-problemă. Valuri și vâltori. Acesta era unul dintre momentele cele mai periculoase, când publicul are pentru prima oară în fața ochilor obiectul adorației sau al furiei sale.

S-a uitat la agenții amplasați în diverse puncte de-a lungul pereților și chiar în mulțime. Unii în uniformă. Alții în civil.

Apoi și-a îndreptat atenția spre scenă. Nu la persoana care aproape ajunsese la pupitru, ci la agenții aliniați în față.

În clipa aceea, din mijlocul mulțimii a început să răsune tropăitul, ca o chemare tribală la luptă.

— Șefule! a rostit Lacoste în cască. Mulțimea o s-o ia razna.

— Aveți răbdare, a răspuns Gamache, deschizând canalul de comunicare spre toți agenții din sală. Calm. Calm. O să treacă.

Se afla la vreo șase metri de polițiștii postați în fața scenei. Dacă spectatorii s-ar fi repezit spre podium, acei agenți ar fi încasat cele

mai cumplite lovituri.

Le-a privit figurile. Cei mai mulți erau tineri. Puternici. Hotărâți. Cu ochii ațintiți în față. Ofițerul responsabil cu zona aceea a spus ceva, iar agenții, toți ca unul, și-au tras în spate piciorul drept. O mișcare discretă prin care își asigurau echilibrul, fără a-i amenința pe spectatorii din fața lor.

Niciunul dintre agenții lui Gamache nu purta armă. Într-o mulțime imprevizibilă care ar fi putut deveni violentă, era mult prea ușor să înșface cineva arma unui polițist, în vâltoarea luptei. S-o folosească. Mai văzuse asemenea situații, iar deznodământul fusese tragic.

Așa că inspectorul-șef ordonase să nu poarte nimeni arme de foc. Dar aveau bastoanele.

Înainte de a deschide ușile pentru public, le făcuse agenților un instructaj pentru cazul în care lucrurile ar fi scăpat de sub control. Și le spusese cât se poate de clar că cea mai gravă situație ar fi fost cea în care polițiștii, a căror menire era să asigure ordinea și protecția oamenilor, recurgeau la violență.

— Ăsta — spusese, ridicând un baston — este o unealtă, nu o armă. S-a înțeles?

— *Oui, patron!* îi răspunseseră.

Mulți dintre ei erau încă iritați că fuseseră nevoiți să nu-și ia armele.

Cât le ținuse Gamache un mic curs de recapitulare a protocolului, *monsieur* Viau, administratorul clădirii, urmărise cu atenție, strângând în pumn mânerul mopului de parcă ar fi fost o bâtă.

— Oamenii ăștia vă sunt vecini, prieteni, le explica Gamache. Gândiți-vă la ei ca la părinții voștri, la frați și la surori. Nu sunt oameni răi. Nu vă sunt dușmani. Nu-i loviți decât dacă într-adevăr nu aveți de ales.

I-a privit în ochi, asigurându-se că pricepeau, iar ei au dat din cap.

Apoi inspectorul-șef le-a arătat cum să folosească defensiv bastoanele, intervenind ca să despartă oamenii dacă se încăierau.

Să stăpânească mulțimea în timp ce dădeau ei înșiși dovadă de stăpânire de sine.

Gamache își dădea seama, văzându-le expresiile, că habar n-aveau cu ce urmau să se confrunte. Mulți dintre ei făceau pe plictisiții, bazându-se pe o experiență pe care n-o aveau. Căci cei care participaseră la vreo misiune de controlare a unei revolte erau cât se poate de atenți acum. În cea mai mare parte, polițiști cu vechime. Lacoste, Beauvoir și câțiva alți agenți.

Știau ce se putea întâmpla. Cât de gravă putea deveni situația, și cât de repede.

Când îi fusese încredințat evenimentul acesta, cu două zile înainte, inspectorul-șef Gamache ceruse să-i fie detașat un singur agent local, care să fi fost deja de serviciu. Și doar pentru o oră.

Apoi, când aflase mai multe despre profesoară, contingentul crescuse la 15 agenți, aduși din localitățile din zonă. Îi chemase chiar el, întrebându-i pe polițiști, aflați la început de drum sau cu experiență, dacă sunt dispuși să participe alături de el la misiune în ziua aceea.

Nu-l refuzase niciunul.

Iar acum erau 35 de agenți de la Sûreté care îl urmăreau în timp ce le arăta rapid, cu mișcări de expert, cum să-și doboare bunicile la pământ cu blândețe. Dacă avea să fie necesar.

Abigail Robinson ajunsese la pupitru. A aplecat microfonul un pic și a rostit primele cuvinte.

— Salut? *Bonjour?* Mă auziți?

Tonul îi era calm, voios, aproape dezinvolt.

Nu la asta se așteptase Gamache, așa cum nu se așteptase nici mulțimea.

Vacarmul s-a stins. Tropăitul s-a potolit. Mulțimea a rămas nemișcată și tăcută, cu excepția câtorva strigăte izolate. Iar Gamache a înțeles imediat că fusese o mișcare de geniu.

În loc să-și înceapă direct prezentarea, profesoara îi salutase cât se poate politicos și de familiar. Și fiindcă erau, în bună parte, oameni cumsecade, de treabă, au reacționat pe măsură. Cât se poate de politicos.

Gamache nu s-a lăsat păcălit. Începutul acesta dezarmant nu domolise miraculos toate sentimentele puternice. Era doar un răgaz care-i permitea profesoarei Robinson să-și înceapă cuvântarea, să se facă auzită.

Da, era o mișcare genială. Și calculată.

Profesoara a zâmbit.

— Așa, bun. Întotdeauna mă tem când fac drumul ăsta, care pare așa de lung, de acolo — a arătat spre culise — până aici, că atunci când ajung pe scenă, n-o să funcționeze microfonul. Vă închipuiți ce jenant ar fi?!

Ridicând ușor umerii, a râs pe înfundate. Nu exista alt termen potrivit. O combinație între chicotit și râs. Era un gest fermecător, de autoironie. Și, din nou, calculat.

Oamenii s-a liniștit și mai mult. Au răsunat câteva râsete.

Prietenii și vecinii, mamele și tații, frații și surorile ascultau. Erau captivați. Nefiind nici pe departe nebuna vehementă pe care se așteptaseră contestatarii ei s-o vadă, femeia aceasta semăna cu sora lor, cu mătușa lor, cu o vecină simpatică. Și stătea singură pe scena sălii de sport, zâmbind.

Le-a urat un Crăciun fericit, un *joyeux Noël*. Un An Nou fericit și un *bonne année*. Au răsunat câteva aplauze răzlețe pentru franceza ei cu accent britanic.

Apoi și-a început dizertația. A citat cifre. Date. Informații. Statistici compilate de diferite sectoare publice atât înainte, cât și după pandemie. A citat predicții.

În timp ce vorbea profesoara, Gamache și-a dat seama că nu doar cuvintele erau importante. Discursul avea și o cadență aparte.

Vocea ei avea o muzicalitate deosebită, un ritm ce parcă semăna cu Bach, în timp ce ea recita litania de dezastre. De crize care aveau să afecteze nu numai sectorul sănătății, ci și pe cel al educației. Infrastructura. Mediul. Pensiile. Locurile de muncă. Monstruoasa datorie națională care avea să înghită viitorul copiilor.

Nu încăpea îndoială că resursele aflate deja în declin erau suprasolicitate. Criza fusese accentuată de pandemie, însă nu

aceasta o provocase.

În sală s-a așternut liniștea în timp ce profesoara și-a expus metodic argumentația.

Vocea nu i-a tremurat nici măcar o dată, nu a ridicat deloc tonul. Era liniștitoare, hipnotizantă și, cumva, făcea ca lucrurile pe care le spunea să pară cât se poate de rezonabile.

Inspectorul-șef știa, după atâția ani în care anchetase criminali, că dacă țipai la oameni, se închideau. Ridicau ziduri în jurul lor. Își zăvorau mințile și gurile.

Dar, dacă le vorbeai încetișor, exista posibilitatea să lase garda jos. Cel puțin, aveai mai multe șanse.

Asta făcea ea acum. Adresându-li-se cu un glas melodios, Abigail Robinson se insinua în mințile oamenilor. Se folosea de cele mai sumbre gânduri ale lor, le scotea la suprafață temerile ascunse.

În timp ce o asculta, Armand Gamache și-a dat seama că Roberge avusese dreptate. Prelegerea aceasta despre statistică, despre matematică, era și muzică. Era și artă. Deși o artă întunecată. Nu avea nimic în comun cu genul de artă creată de Clara Morrow, cu portretele ei luminoase.

Profesoara Robinson transforma pe loc, chiar în fața ochilor lor, gândurile în cuvinte, iar cuvintele, în acțiune. Informațiile, în frică. Neliniștea, în mânie. Era și asta o artă.

Abigail Robinson nu era doar un om de știință, era un alchimist.

Gamache știa, fiindcă îi urmărise prelegerile anterioare, că acesta era momentul în care ajungea la punctul de cotitură.

După ce zugrăvise imaginea sinistră a unei societăți aflate pe marginea prăpastiei, acum avea să le ofere speranță. *Totul va fi bine*. Profesoara Robinson avea să le spună ce trebuiau să facă pentru a se îndrepta către o lume nouă, luminoasă.

Avea să le dea o soluție simplă. Una care fusese revelată, în mod ironic, chiar de pandemie.

Abigail Robinson a făcut o pauză și a privit publicul.

A făcut și Gamache la fel.

A citit pe figurile oamenilor disperarea. Trecuseră prin iad. Poate pierduseră rude, prieteni. Mulți rămăseseră fără locuri de muncă.

Dar a văzut și speranță.

Cu toate acestea, se întreba câți dintre cei care o ascultaseră până în punctul acesta aveau să fie dispuși să facă pasul următor. Se întreba câți dintre cei care veniseră acolo ca să protesteze se răzgândiseră după ce-i ascultaseră litania melodioasă a dezastrelor.

Vedea chiar că unii dintre agenți, mai ales cei tineri, aflați în fața scenei, întorceau câte o clipă capul, privind-o pe furiș. Ofițerul responsabil le-a spus ceva, cu siguranță, căci și-au ațintit cu toții privirea în față imediat. Însă…

Un copil a fost ridicat pe umerii unui bărbat. Apoi altul.

— Inspectoare Lacoste…, a început Gamache.

— Îi văd, *patron*. Supraveghem 12 copii. Am agenți pregătiți să-i preia, dacă lucrurile scapă de sub control.

— *Bon*. Inspectore Beauvoir, câți copii au intrat în sală?

Tăcere.

— Inspectore?

— Domnule, s-a auzit o voce feminină nefamiliară. Inspectorul Beauvoir nu-i aici, dar i-a numărat la intrare. Sunt 15 copii.

— *Merci*. Inspectore Lacoste, ai auzit?

— Da. Mă ocup!

Gamache a văzut că mulțimea începuse să se împingă spre scenă. Profesoara Robinson ajunsese la *le moment juste*.

Zgomotul din sală a devenit mai puternic, contestatarii trezindu-se acum din uluire.

— Rușine! au strigat.

— E prea târziu! le-a răspuns tabăra cealaltă.

S-au transformat într-o provocare și o reacție primitive. Duduitul tobelor dinaintea luptei.

— Unde s-a dus inspectorul Beauvoir? a întrebat-o Gamache pe polițista de la ușă.

— Dar există o soluție! a auzit-o pe profesoara Robinson, în vreme ce ochii lui ageri scrutau mulțimea care fremăta. E nevoie

de curaj, dar cred că sunteți curajoși.

— E înăuntru, a răspuns polițista.

— Înăuntru? a insistat Gamache. Ești sigură?

Dacă așa era, Jean-Guy Beauvoir îl încălcase ordinele, își părăsise postul și, cel mai grav, intrase în sală cu o armă. Acum se afla undeva în mulțime un pistol încărcat. Nu era doar șocant, ci și de neiertat.

— Da, domnule.

— Rușine, rușine! scanda jumătate din mulțime.

— E prea târziu! sosea imediat răspunsul furios.

— …bani, și timp, și competențe care sunt irosite pe ceva inutil. Lipsit de orice speranță. Ba chiar plin de cruzime. Vreți ca părinții voștri, bunicii voștri să sufere, așa cum au suferit deja prea mulți oameni?

— Nu! a strigat mulțimea.

— Vreți să sufere copiii voștri?

— Nu!

— Căci vor suferi. Suferă deja. Însă putem să schimbăm situația.

Gamache a pășit pe scenă, evaluând rapid lucrurile. Și-a dat seama că, deși situația era tensionată, agenții lui o țineau sub control.

Cu toate acestea, ar fi putut… Nu l-ar fi învinovățit nimeni…

Dar nu a pus capăt prelegerii. În schimb, i-a făcut un semn discret, încurajator agentului din prima linie aflat lângă el. Un tânăr care-i aducea aminte de un alt agent imposibil de tânăr, de acum 1 000 de ani.

Bărbatul a dat din cap și și-a întors privirea în față, spre mulțime.

— Însă nu-i prea târziu. Am făcut toate calculele și soluția e clară, chiar dacă nu este ușoară, spunea Abigail. Dacă am învățat ceva în urma pandemiei, este faptul că nu toată lumea poate fi salvată. Trebuie luate niște decizii. Trebuie făcute sacrificii.

Gamache țintuia publicul cu privirea.

— Soluția este…

În mijlocul sălii au răsunat niște pocnituri rapide.

Bang. Bang. Bang.

Gamache a tresărit, dar și-a revenit aproape instantaneu. A fugit spre mijlocul scenei și a făcut semn spre un punct din mulțime.

— Lacoste!

— Mă ocup.

A văzut-o sărind de pe platforma pe care se afla și pornind spre vălătucul de fum din centrul sălii. A văzut agenții Sûreté aliniați în fața scenei, încordându-se și pregătindu-se.

A văzut oamenii din public lăsându-se în jos, în încercarea de a se feri de explozii. A auzit țipetele. A văzut începutul unui val de oameni îngroziți, care se îmbulzeau spre uși. Ridicând brațele în sus, a strigat:

— *Arrêtez!* Opriți-vă! Sunt doar niște pocnitori. Opriți-vă.

Știa că nu sunt focuri de armă. Auzise prea multe ca să se înșele. Însă mamele și tații, fiii și fiicele, soții și soțiile care se înghesuiau în sala aceea nu aveau de unde să știe. Pentru ei, sunaseră exact ca focul unei arme automate. *Ra-ta-ta-ta-tat.*

Și făceau ce ar fi făcut orice om cu capul pe umeri. Se fereau, se îndreptau spre ieșire, mânați de instinctul de a fugi.

— Opriți-vă! a strigat din nou. Nu-i niciun pericol.

Nu-l asculta nimeni. Nu-l auzea nimeni.

A împins-o pe profesoara Robinson la o parte și a înșfăcat microfonul de pe pupitru.

— Opriți-vă! le-a ordonat. Sunt pocnitori. Rămâneți pe loc! Imediat!

A repetat grăbit cuvintele, în franceză și în engleză. Cu o voce limpede, autoritară, până când, treptat, panica a început să se risipească. Valul de oameni s-a domolit, oprindu-se chiar înainte de a se izbi de uși.

Isabelle Lacoste a găsit mănunchiul de pocnitori, înnegrit și fumegând, și l-a ridicat cât de sus a putut.

Oamenii au început să se liniștească. Ba chiar au răsunat câteva râsete cam încordate, cei care cu o clipă mai devreme se considerau dușmani zâmbindu-și acum ușurați.

Apoi a răsunat un alt pocnet puternic și lemnul pupitrului de lângă Gamache s-a despicat.

De data asta nu mai era o pocnitoare.

Gamache a trântit-o pe profesoara Robinson la podea chiar când un alt glonț a lovit scena la doar câțiva centimetri de ei.

A protejat-o cu corpul lui și a închis ochii strâns, așteptând următorul glonț.

Mai fusese nevoit să procedeze așa o singură dată, când avusese loc un atentat asupra premierului. Luaseră cina împreună la bistroul Leméac din Montréal și mergeau pe jos pe Strada Laurier, într-o seară plăcută de vară. Agenții din dispozitivul de securitate de la Sûreté du Québec mergeau înaintea și în urma lor, iar Armand se afla chiar lângă liderul provinciei; erau absorbiți de conversație când a fost deschis focul asupra lor.

Din fericire, asasinul amator nu avea deloc țintă bună, iar inspectorul-șef reacționase prompt, împingându-l pe premier la pământ și protejându-l cu propriul trup.

Când luase sfârșit totul și erau în siguranță, premierul, care declarase public că este homosexual, glumise că o asemenea fotografie ar fi făcut furori în social media. Premierul și șeful Secției de Omoruri, tăvălindu-se prin iarbă.

— Să știi că nu-s o partidă rea, *mon ami*, îi spusese Gamache.

— Nici eu.

Însă niciunul dintre ei n-avea să uite vreodată expresia de pe chipul celuilalt din acele fracțiuni de secundă, din momentul în care au căzut la pământ și în jurul lor zburau gloanțele. Așteptau amândoi impactul fatal, clipa în care un proiectil avea să-și atingă ținta.

Acum, Gamache o proteja pe Abigail Robinson cu trupul lui. Una era să moară apărându-l pe premier, dar pe ea…?

— L-am prins! s-a auzit în cască exclamația scurtă a lui Lacoste. L-am prins pe atacator. Sunteți bine, domnule?

— *Oui.*

S-a ridicat rapid în picioare și a văzut că Lacoste și alți doi agenți imobilizaseră un bărbat la podea.

Dar a văzut și o imagine cumplită. Trupuri peste tot. Sute de oameni întinși pe jos. Știa, rațional vorbind, că nu erau răniți. Că

singurele gloanțe care fuseseră trase veniseră în direcția lui. Cu toate acestea, s-a înfiorat de groază.

Apoi au început să se miște.

Trecuseră doar câteva secunde de la primul glonț. Gamache știa că acesta era răgazul, clipa de uluire de dinainte ca șocul să se transforme în panică. Era momentul de grație în care putea fi evitată o revoltă în toată regula.

A găsit microfonul printre sfărâmăturile de lângă pupitru și, apucându-l grăbit, i-a îndemnat la calm. Cu vocea egală, stând pe scenă, vizibil, reconfortant, lăsând impresia că era de neclintit, Gamache a repetat la nesfârșit, în engleză și în franceză, că erau în siguranță. Aproape c-a spus și *Ça va bien aller*. Totul va fi bine. Dar s-a înfrânat.

Problema era că habar n-avea dacă mai era vreun atentator în sală. Sau chiar o bombă.

Trebuiau să evacueze cât mai repede cu putință. Și a văzut că agenții lui chiar asta făceau. *Monsieur* Viau, administratorul clădirii, îndruma și el oamenii spre ieșiri. Își folosea mopul ca să-i împingă ușor în direcția bună.

— Abby!

Debbie Schneider a traversat în fugă scena spre profesoara Robinson, care tocmai se ridica în șezut.

Gamache s-a întors spre ea o clipă, a văzut că este nevătămată, apoi le-a cerut să coboare de pe scenă.

În timp ce el coordona evacuarea, iar sala se golea și Lacoste îl păzea pe atacatorul imobilizat, a apărut și inspectorul Beauvoir.

— *Patron*…, a început el, însă a fost întrerupt.

— De tine mă ocup mai târziu! s-a răstit Gamache. Mergi afară. Dă o mână de ajutor cu răniții!

Prin ușile deschise vedea pâlpâirea luminilor de la mașinile de salvare. O altă decizie a lui Gamache pe care mulți o consideraseră exagerată fusese să solicite două ambulanțe și o echipă de prim ajutor.

— L-am imobilizat pe atacator, a anunțat Lacoste.

— Percheziționați toată clădirea! a ordonat inspectorul-șef. Blocați drumurile din jurul Universității, pe ambele sensuri.

Percheziționați toate mașinile și toți oamenii.

Sala era aproape goală acum. Rămăseseră în urmă o puzderie de bocanci, căciuli și mănuși. Insigne și hârtii. Pe podea zăceau câteva genți, niște rucsacuri și telefoane. Însă nu și oameni. Niciun trup neînsuflețit, a constatat Gamache, ușurat.

Polițiștii care nu participau la percheziția clădirii erau afară, alături de ambulanțieri, și se ocupau de oamenii aflați în stare de șoc, înspăimântați. Verificau să nu fie răniți. Le verificau actele. Căutau arme de foc, în caz că un al doilea atacator s-ar fi strecurat din sală odată cu mulțimea.

Atentatorul, încătușat și cu capul plecat, era condus prin spate. *Monsieur* Viau stătea în capătul sălii, lângă ușile mari, cu mâinile încleștate pe coada mopului. Un rege războinic ce-și cerceta regatul după o bătălie.

Prin ușa deschisă, Gamache vedea în întuneric siluetele oamenilor mișcându-se în fața luminilor intermitente ale salvărilor. Unii stăteau pe mormane de zăpadă, alții se așezaseră în genunchi, ca să-i poată ajuta. Orice animozitate fusese dată uitării. Deocamdată.

Monsieur Viau și-a ridicat mopul în semn de salut când Gamache i-a făcut cu mâna. În semn de mulțumire. Apoi administratorul a plecat, iar inspectorul-șef a rămas singur.

S-a uitat în jur și i-a mulțumit lui Dumnezeu că nu fusese nimeni ucis, din câte știa. Deși șocul și trauma psihologică aveau să-i afecteze multă vreme pe cei care se aflaseră în sală.

— Putea să fie și mai rău, s-a auzit o voce în spatele lui.

Gamache nu s-a întors. Nu se putea întoarce. Nu suporta nici s-o privească.

— Vă rog să plecați.

— Mi-ați salvat viața, i-a răspuns profesoara Robinson. Mulțumesc.

Armand Gamache a rămas cu privirea ațintită în față, până i-a auzit pașii răsunând tot mai încet și în jurul lui s-a așternut tăcerea.

A închis ochii, iar în liniștea aceea a auzit din nou focurile de armă. Urletele, țipetele. Plânsetul copiilor. Și a auzit ultimul

cuvânt pe care apucase Abigail Robinson să-l rostească.

— Mila…

Soluția este mila…

Și atunci se declanșaseră pocnitorile, porniseră gloanțele. Însă Gamache nu-i putea duce la capăt ideea. Cuvintele pe care nu apucase ea să le rostească.

Uciderea din milă. Însă nu uciderea din milă o propunea ea. Profesoara Robinson propunea o crimă, pur și simplu.

Capitolul 7

În seara aceea, târziu, când restul familiei dormea și au rămas, în sfârșit, singuri, Jean-Guy l-a abordat pe Armand.

Stătea în pragul biroului.

Inspectorul-șef știa că Jean-Guy se afla acolo, dar trebuia să-și termine raportul și să-l trimită. Degetele i se plimbau cu repeziciune pe tastatură. Era conștient că este prea obosit ca să scrie mesajul acela, dar trebuia să scape de grija lui.

Apoi putea să se strecoare în pat lângă Reine-Marie. Să se lipească de ea, știind că se poate odihni un pic.

În cele din urmă, a trimis e-mailul. Apoi și-a scos ochelarii și s-a întors spre ușă.

— Da?

— Putem să stăm de vorbă?

Era ultimul lucru pe care și-l dorea Armand. Se simțea epuizat după evenimentele de la prelegere și tot ce urmase.

Asistență pentru răniți. Percheziția clădirii, a oamenilor și a mașinilor.

Interogarea martorilor, dintre care niciunul nu văzuse nimic, deși probabil că erau în stare de șoc. Cineva văzuse ceva, dar avea nevoie de puțin timp ca să-și revină.

Îl reținuseră pe atacator, un localnic pe nume Édouard Tardif, în vârstă de 53 de ani. Muncea ca tăietor de lemne.

Tardif fusese deja interogat, dar refuzase să spună ceva. Inclusiv dacă avusese vreun complice.

— Vreo veste despre armă? întrebase Gamache, ieșind din camera de interogatoriu.

— Un pistol, îi răspunsese Beauvoir, aproape alergând ca să țină pasul cu Gamache. E înregistrat pe numele lui. Face parte din clubul de tir din localitate și de obicei îl ține sub cheie, la sediul clubului, normal. Managerul zice că Tardif e un foarte bun țintaș.

A fost ieri la club, a tras câteva cartușe și a plecat. Acum fac rost de înregistrarea de pe camerele de securitate.

— Bun. O să trebuiască să stăm de vorbă cu rudele și prietenii. Angajatori. Cu oricine căruia i-ar fi putut împărtăși părerea lui despre profesoara Robinson. Și trebuie să vedem și de unde proveneau pocnitorile alea.

Soția lui Tardif era șocată, ca și restul familiei lui. Nu le venea să creadă c-a făcut așa ceva. Singurul pe care nu reușiseră să-l contacteze era fratele lui, care se afla într-o călătorie cu snowmobilul, la 600 de kilometri spre nord, în Abitibi[3]. Plecase chiar în după-amiaza aceea.

— Găsiți-l! ordonase Gamache. Pocnitorile alea și pistolul n-au pătruns singure în sală. Și probabil că nici odată cu Tardif, pe ușa din față.

Îl fixase cu privirea pe Beauvoir, care roșise și se bâlbâise:

— Nu. Adică da. Nu, vreau să zic nu.

Mai devreme sosise și presa la universitate.

Inspectorul-șef Gamache apăruse în fața sălii de sport, în frig și în lumina orbitoare a camerelor de filmat, și dăduse o declarație de presă, încredințând populația că atacatorul fusese arestat.

Apoi răspunsese întrebărilor puse de jurnaliști.

— Cum îl cheamă?

— Deocamdată nu vom face publică această informație.

— E de aici, e localnic?

— Nu vă pot spune încă. Investigația este în plină desfășurare.

— Ce investigație, dacă l-ați prins deja? A mai fost cineva implicat?

— Asta cercetăm acum. Trebuie să luăm în considerare toate posibilitățile.

— Cum a intrat cu pistolul în sală?

— Nu știm încă. Am avut polițiști care au păzit intrarea, ca să ne asigurăm că nu intră nimeni cu arme. Am confiscat câteva sticle, pancarte. Însă nu cuțite, nu arme. Nu cred c-ar fi putut să intre cineva cu un pistol.

— Și cu toate astea, a intrat.

— Da. A intrat. Și o să aflăm cum a reușit.

Se uitase pe camerele de luat vederi și îi rugase pe telespectatori să colaboreze cu poliția, dacă știau ceva. Apoi îi rugase pe cei care fuseseră prezenți și filmaseră prelegerea să trimită înregistrările la Sûreté. Adresa de e-mail și numărul de telefon aveau să apară în partea de jos a ecranului când urma să fie difuzată știrea.

A mai răspuns la câteva întrebări, a mai făcut câteva declarații, apoi s-a întors cu spatele, pregătindu-se să revină la investigație.

— Dar cum de i s-a permis profesoarei Robinson să țină cuvântarea asta? Având în vedere ce susține, n-ar fi trebuit s-o interziceți? a strigat în urma lui un reporter.

Gamache s-a oprit și s-a întors. A așteptat o clipă, apoi a privit luminile orbitoare ale camerelor.

— Ca să fiu sincer, e un lucru în legătură cu care am cumpănit și ne-am frământat mult. În orice societate liberă, există nevoi aflate în competiție și uneori chiar contradictorii. Nevoia de libertate de exprimare, chiar și a celor… mai ales a celor cu care nu suntem de acord. Nevoia de siguranță. S-a ajuns la concluzia că teza profesoarei Robinson, deși controversată, nu încalcă nicio lege, prin urmare prelegerea a putut avea loc.

— Susține ideea unor crime în masă! Vreți să ziceți că sunteți de acord? strigase cineva care poate făcea parte din presă, poate nu.

Înainte de a răspunde, Gamache oftase — mult mai tare decât se așteptase.

— Vreau să spun că datoria mea este să apăr legea. Iar în cazul ăsta, legea este cât se poate de clară. Prin urmare, rolul Sûreté a fost să-i apere pe oamenii din sală. Trebuie să mă întorc la treabă. Promit să vă dau de știre când vom avea mai multe noutăți. Deocamdată, e important ca publicul să știe c-a fost un eveniment singular, izolat și că toată lumea este în siguranță.

— Așa ați crezut și despre prelegere, și iată ce s-a întâmplat! strigase o voce când inspectorul-șef se îndepărta de microfon și de luminile orbitoare.

Gamache se întorsese în sala de sport, unde-și organizase un birou provizoriu în culise, ca să se ocupe de milionul de detalii implicate într-o anchetă de genul acesta. Să interogheze martori,

să adune probe. Să scrie rapoarte. Să dea și să primească telefoane. Erau o mulțime de lucruri pe care trebuiau să le facă anchetatorii și o mulțime de lucruri pe care putea să le facă doar inspectorul-șef.

Édouard Tardif nu avea cazier. Nu se mai manifestase niciodată violent. Se părea că se trezise în dimineața aceea, luase pistolul și hotărâse să ucidă pe cineva. Într-o sală de sport aglomerată.

Sigur, rămânea una dintre întrebările importante: cum ajunsese pistolul în sală? Nu îl depistaseră polițiștii de la intrare sau chiar exista un complice? Îl ascunsese cineva dinainte de eveniment?

Gamache știa, așa cum știau și ceilalți ofițeri de rang înalt, că trebuiau să pornească de la presupunerea că exista un complice. Și bănuiau că respectivul complice fugise în Abitibi, știind că fratele său avea să fie prins imediat.

În cele din urmă, Armand ajunsese acasă. Jean-Guy mai rămăsese la muncă, teoretic ca să coordoneze comunicarea cu sediul Sûreté din Abitibi și ca să organizeze celelalte echipe, care aveau să lucreze toată noaptea.

Însă știau amândoi adevăratul motiv pentru care zăbovise.

Nu voise să se întoarcă în mașină cu inspectorul-șef. Și cu atât mai puțin cu socrul lui. Nu voise să rămână singur cu bărbatul care abia dacă putea să-l privească în ochi.

Până se întorsese Armand în Three Pines, copiii mai mari mâncaseră, făcuseră baie și erau deja în pat. Reine-Marie îl întâmpinase la ușă și, îmbrățișându-l, îi șoptise:

— Am auzit și noi.

După atâția zeci de ani de când era soția unui ofițer superior, știa că nu e cazul să-l întrebe dacă e în regulă. Era clar că nu. Așa că n-a făcut decât să-l strângă tare în brațe.

— Jean-Guy? întrebase Annie, stând în pragul ușii și protejând-o pe mica Idola de rafala de aer rece care intrase odată cu Armand.

— Ajunge și el în curând.

Închisese ușa, își scosese geaca și apoi se întinsese să-și ia în brațe nepoțica.

Cu permisiunea lui Annie, o dusese sus pe Idola și, suflecându-și mânecile, îi făcuse băița de seară, având grijă s-o țină cât mai

dreaptă. Mirosul săpunului pentru bebeluși era nespus de liniștitor.

Îi pusese scutecul, împăturind, prinzând și verificând totul cu mișcări de expert. Să nu fie prea strâns. Să nu fie prea larg.

— E numai bine, șoptise.

Îi vorbise micuței neîncetat. Îi cântase un pic. Își lipise palma lată de spatele ei îngust, de gât și de căpșor, iar Idola îi zâmbise.

Un copil vesel.

Se gândise la Abigail Robinson și încercase să-și înăbușe mânia. Și gândul trecător la ceea ce s-ar fi întâmplat dacă n-ar fi reacționat el atât de prompt.

După ce o pusese pe Idola în pătuț, îl pupase și pe Honoré, care dormea iarăși cu sania. Apoi mersese în camera alăturată să-și vadă nepoatele.

Florence făcuse un cort din așternuturi și stătea sub cearșaf, cu o lanternă, citind *Micul prinț*. Avusese un aer vinovat când o întrerupsese bunicul ei, însă acesta îi dăduse o bomboană cu mentă și o asigurase că n-o va pârî.

Când coborâse la parter, îl găsise pe Daniel la ușă, cu câinii.

— Plimbare? îl întrebase fiul lui.

— Pentru mine sau pentru câini?

— Ambele. Dacă-mi promiți că nu fugi, nici nu-ți pun lesă.

Armand izbucnise în râs. Avea sentimentul că nu mai râsese de o viață întreagă. Tatăl și fiul se plimbaseră pe pajiștea din mijlocul sătucului, cu capetele plecate, înclinându-le un pic, ritmic, în cadența pașilor. Stătuseră de vorbă. Se opriseră la un moment dat, căutând pe cerul emisferei nordice Centura lui Orion și Carul Mare. Aruncaseră bulgări de zăpadă, iar Henri alergase după ei, în vreme ce bătrânul Fred și mica Gracie îl priveau cu o expresie care părea să spună „Ce cățel caraghios!“

În cele din urmă, Daniel îl întrebase:

— Poți să vorbești despre asta, tata?

Armand dăduse din cap pe întuneric.

— Probabil mi-ar face bine să vorbesc.

Așa că îi povestise. La final, Daniel îi pusese câteva întrebări, iar Armand îi răspunsese pe larg. Mai pe larg decât le răspunsese

reporterilor. Știa că Daniel n-avea să dezvăluie ce afla. Însă era și un lucru pe care nu i-l spusese.

Între timp ajunsese și Jean-Guy și stătea cu ceilalți în living. Când se întorseseră Daniel și Armand, erau la televizor.

— Voiam să ne uităm la știri. Te superi, Armand? îl întrebase Reine-Marie.

— *Non*. Trebuie să văd cum e prezentată situația.

Își turnase un scotch slab și li se alăturase.

Privind totul cu ochii ei ageri, Annie își dăduse seama că era ceva în neregulă. Tatăl ei nu-i adresase nici măcar un cuvânt lui Jean-Guy. De-abia putea să se uite la el. Și viceversa.

— Ce este? Ce s-a întâmplat? îi șoptise soțului ei, așezându-se lângă el pe canapea.

Însă bărbatul doar clătinase din cap.

Știrile începuseră cu incidentul de la Université de l'Estrie.

— Cred că glumești, șoptise Stephen în timp ce reportera descria teoriile profesoarei Robinson, popularitatea ei tot mai răspândită și confruntările din ce în ce mai violente.

Erau și înregistrări, filmulețe făcute de spectatori cu telefonul. Imaginile erau, bineînțeles, tremurate, dar reușeau să surprindă ceea ce se întâmplase. Explozia pocnitorilor. Apoi țipetele, strigătele. Începutul panicii. Se auzea vocea lui Armand, îndemnând oamenii să-și păstreze cumpătul. Apoi focurile de armă.

Reine-Marie trăsese brusc aer în piept, de parcă s-ar fi sufocat. Ceilalți își îndreptaseră privirile spre Armand. În afară de Jean-Guy, care se uita drept în față.

Fusese intervievată și Abigail Robinson. Refuzase să vorbească despre conținutul prelegerii, spunând că tot ce conta acum era ca toată lumea să fie în siguranță.

Era, își spusese Gamache în timp ce o ținea de mână pe Reine-Marie, încă o dovadă a măiestriei profesoarei. Păruse îngrijorată, implicată. Profund afectată și empatică.

Putea să fie și mai rău.

Acum nu mai spusese asta. Era prea sofisticată pentru a face o asemenea greșeală. Dar i-o spusese lui. Și avusese dreptate. Însă ar

fi putut fi și mai bine.

Armand își dăduse seama că asta o descria cel mai bine pe profesoară: spunea un adevăr, dar omitea un adevăr și mai important.

Apărea și el la știri, răspunzând întrebărilor despre siguranța publică și încredințând populația că atacul avusese o țintă precisă. Oamenii erau în siguranță.

La televizor, Armand îi lăuda pe membrii publicului pentru stăpânirea de sine de care dăduseră dovadă, fără să intre în panică. Ajutându-se unii pe alții și, odată ce ieșiseră din sală, alinându-i pe cei care aveau nevoie de susținere. Vorbea despre empatia lor, despre felul în care avuseseră grijă unii de alții. Sublinia cât de importante fuseseră lucrurile acestea.

Îi lăuda pe administratorul clădirii și pe agenții de la Sûreté care-și îndepliniseră datoria în condiții deosebit de grele.

Annie observase că soțul ei lăsase ochii în jos, fixând cu privirea bucata de covor dintre papuci.

— Jean-Guy? i-a șoptit.

Se întorsese spre ea și reușise să-i zâmbească.

Îi surâsese și ea. Un zâmbet cald. Plin de dragoste. Încurajator. Bărbatul se întrebase cât avea să-l mai privească așa, dacă afla adevărul. Nu, se corectase. Nu dacă, ci când. Știa că avea să-i spună ce făcuse — și ce nu făcuse.

Dar întâi trebuia să stea de vorbă cu Armand.

După știri, își spuseseră *bonne nuit* și se duseseră la culcare. Armand însă mai avea de lucru. Se așezase la laptop, citind informațiile noi și scriind rapoarte.

În jurul lui, din casă se auzeau zgomotele familiare. Apa care curgea. Pași pe parchetul care scârțâia ușor. Conversații înăbușite, care se transformau în șoapte și apoi se pierdeau.

Suspinele și scrâșnetele ce răsunau în vreme ce frigul pătrundea tot mai adânc în cărămizile și în grinzile casei vechi.

Armand a simțit prezența lui Jean-Guy înainte de a-l vedea. Întotdeauna își dădea seama când era în preajmă. După ce a încheiat ultimul e-mail pentru seara aceea, un raport detaliat către premierul Québecului, s-a întors.

— Da?

— Putem să stăm de vorbă?

Armand s-a întins să stingă veioza de pe birou, apoi s-a ridicat.

Cu ochelarii de citit în mână, a făcut un gest spre sufrageria pustie și spre focul care de-abia mai mocnea în șemineu. Ieșind din birou, a aruncat o privire spre treptele care duceau la etaj. Spre dormitor. Spre Reine-Marie.

Ar fi putut refuza să stea de vorbă cu Jean-Guy, explicându-i că e prea obosit. Putea amâna până a doua zi dimineață. Putea să urce scările, să facă un duș, să se bage sub plapumă și s-o simtă încălzindu-se în jurul trupului său. O putea lua pe Reine-Marie, caldă, în brațe.

Dar știa că de fapt nu suferea amânare. Trebuiau să stea de vorbă. Încă un rău, încă o rană provocată de ziua aceea. Era mai bine să n-o lase să supureze.

— De fapt, i-a spus Jean-Guy, speram să ieșim un pic din casă.

— Câinii și-au făcut deja plimbarea.

Armand hotărâse s-o includă și pe Gracie în categoria câinilor, ca să fie mai simplu. Și de dragul liniștii lui sufletești. Cine ar fi vrut să țină o veveriță în casă?

Cu toate că adevărul era că Stephen le spusese copiilor că, după studii științifice serioase, ajunsese la concluzia că Gracie era șoboriță. O combinație fantastică între o veveriță și un șobolan.

— Deși este posibil, le explicase aplecându-se ușor spre ei, să aibă și trăsături de rață. Va trebui să așteptăm să mai crească un pic, ca să vedem dacă știe să zboare.

— Să zboare? oftase Zora.

Era greu de zis dacă îl credeau, dar cel puțin îi făceau hatârul de a-l lăsa să-și spună poveștile.

— Mă gândeam să mergem la bistro, a zis Jean-Guy.

Armand a aruncat o privire la ceas, apoi s-a uitat pe geam. Avea sentimentul că era cam 3:00 dimineața, dar de fapt de-abia se apropia miezul nopții. Vedea luminițele vesele de la bistro și distingea silueta ușor de recunoscut a Myrnei, care trecea de la bar spre canapeaua de lângă uriașul cămin din piatră.

Înainte de a veni în Three Pines, Myrna Landers fusese o psihologă cunoscută în Montréal, specializată în cazuri deosebit de dificile. Lucrase inclusiv la Unitatea pentru Cazuri Speciale, care se ocupa de infractorii cei mai înrăiți și mai problematici. Cei cu boli psihice.

Doctorița Landers hotărâse că-și putea petrece viața într-un mod mai plăcut, într-un loc mai frumos, alături de oameni mai fericiți. Așa că demisionase, își predase cazurile, își vânduse casa, își urcase toate bagajele în mașină și într-o dimineață de primăvară pornise spre sud.

Planul ei era să meargă până când, asemenea lui Ulise, avea să găsească o comunitate unde oamenii nu știau ce e o racletă pentru gheață. Însă rătăcindu-se după doar o oră de condus, trecuse un deal dincolo de care găsise un sătuc ascuns într-o vale. Nu apărea pe harta ei. De fapt, GPS-ul o avertiza că se afla în mijlocul unei pajiști, într-o zonă nelocuită.

Dar GPS-ul greșea. Myrna ajunsese la destinație.

Din vârful dealului, văzuse casele din piatră, căbănuțele cu șindrilă și magazinele cu fațade din cărămidă — toate așezate în jurul pajiștii din mijlocul satului. Grădinile pline de flori perene tocmai înverziseră. Se vedeau bujori și tufe uriașe de liliac mov, iar pe panta domoală a dealului creșteau rânduri-rânduri de lupin.

În centrul sătucului se înălțau trei pini falnici.

Myrna coborâse cu mașina și parcase în fața magazinelor. Dându-se jos, trăsese adânc în piept aerul proaspăt și mirosul ademenitor de brutărie. Intrase în bistro ca să ceară indicații în legătură cu drumul, apoi se așezase la o masă, comandase un *café au lait* și o tartă cu migdale proaspătă, caldă și crocantă. Și nu mai plecase.

Închiriase magazinul de alături, deschise un anticariat-librărie și se mutase în garsoniera de deasupra lui.

Armand bănuia că paharul de vin roșu pe care îl avea Myrna în mână era pentru cea mai bună prietenă a ei, Clara Morrow.

— *D'accord*, i-a răspuns lui Jean-Guy. Haide la bistro.

În timp ce-și punea pufoaica, s-a întrebat de ce voia ginerele lui să iasă, când în casă era cald și intim. Însă în timp ce traversau spre bistro, a înțeles.

Acasă era acasă.

Un loc unde se simțeau în siguranță, aproape sacru. Jean-Guy nu voia să-l întineze cu ceea ce aveau să-și spună. Și astfel, Armand a conștientizat din nou cât de mult îl admira și-l respecta pe Jean-Guy Beauvoir.

Lucru care făcea și mai dificil ceea ce urma.

---

[3] Abitibi-Témiscamingue, regiune administrativă din vestul Québecului, la granița cu Ontario.

Capitolul 8

Clara a ridicat privirea când a auzit ușa deschizându-se și înăuntru a pătruns un val de aer rece, aducându-i pe Armand și pe Jean-Guy.

Covrigelul pe care și-l pusese în păr, distrasă, având impresia că era un creion, a căzut pe podeaua din lemn de pin. S-a aplecat să-l ridice, l-a azvârlit în gură și s-a întrebat cam câte creioane mâncase așa, confundându-le cu niște covrigei. Cum nu era un gând tocmai plăcut, l-a alungat.

— Hm, s-a mirat Myrna, întorcându-se și ea să se uite. Nu mă așteptam să-i văd.

A dat să se ridice, legănându-și ușor trupul masiv, însă s-a oprit când a văzut chipul lui Armand. Lângă ea, pe canapea, rața Rosa a mormăit *Fuck, fuck, fuck* părând și ea surprinsă. Pe de altă parte, rațele par adeseori surprinse.

— Cine-s ăștia? a întrebat femeia din fotoliul cel mai apropiat de foc.

Nefiind obișnuită cu iarna, avea pe ea un caftan larg, de culoare fucsia, iar pe dedesubt mai multe straturi de haine de lână, care-i provocau mâncărimi. Fularul de la gât se unea cu hijabul care-i acoperea capul, încadrându-i chipul brăzdat de riduri.

Deși avea doar 20 și ceva de ani, Haniya Daoud părea mult mai în vârstă. În expresia buzelor subțiri i se citea nemulțumirea. A mijit ochii, bănuitoare.

— Sunt polițiști, i-a răspuns Ruth Zardo. De la Sûreté du Québec. Sunt niște brute. Mai ales cu oamenii de culoare, după cum bine știe Myrna. Probabil au auzit că ești aici.

A privit rapid în jur și a adăugat:

— Acum e prea târziu să mai fugi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Ruth! s-a răstit Myrna, apoi s-a întors spre Haniya. Să știi că nu-i adevărat.

Dar era prea târziu. Nou-venita o înșfăcase pe Ruth și o ținea strâns de brațul subțirel.

— Salvează-mă! Știu ce le fac polițiștii oamenilor ca mine. Trebuie să mă ajuți!

Ridicase tonul deznădăjduită.

— Te rog! Te implor!

Ruth, dându-și seama ce provocase gluma ei, încerca disperată să dea înapoi.

— Nu, nu, nu, a reușit să spună.

Haniya a început să plângă și să urle, legănându-se. Rosa a scos un „Fuuuuck“ dramatic.

Abia când a început Myrna să râdă și-a dat seama și Ruth ce se petrecea. Și-a îngustat ochii, privind-o lung pe Haniya.

— Râzi de mine?

— De ce aș face așa ceva? i-a răspuns tânăra, acum cât se poate de calmă, zâmbind.

Dar avea o sclipire aprigă în ochi, pe care psihologa Myrna și artista Clara au recunoscut-o imediat. Nu era amuzament, ci răutate.

Armand și Jean-Guy își dăduseră jos gecile și acum traversau bistroul, pășind pe scândurile late ale podelei, pe sub grinzile masive din lemn. Într-o parte și în alta a sălii erau șemineuri uriașe din piatră, iar focul încălzea încăperea spațioasă.

Niciunul dintre ei nu și-a salutat prietenii și vecinii. Priveau drept în față, trecând pe lângă cunoscuți fără să spună o vorbă.

S-a lăsat tăcerea. Toți cei aflați în bistro știau ce se petrecuse la universitate în după-amiaza aceea. Ruth i-a salutat ca de obicei, însă au ignorat degetul ridicat spre ei.

Jean-Guy, mai ales, avea o expresie sumbră.

Armand a trecut pe lângă mai multe mese până a ales una mică, rotundă, izolată de restul încăperii.

I-a făcut semn lui Jean-Guy să se așeze pe scaunul cel mai îndepărtat. La colț. Tânărul s-a întrebat dacă o făcuse intenționat, ca și cum ar fi pedepsit un copil năzdrăvan.

Foarte puține dintre gesturile inspectorului-șef erau făcute fără un scop.

În timp ce se strecura pe locul lui, Jean-Guy a aruncat o privire la grupul de lângă șemineu. Cât și-ar fi dorit să meargă și ei acolo! Să se așeze lângă foc și să trăncănească despre o zi obișnuită, fără evenimente deosebite. Să afle câte cărți furase Ruth de la Myrna, prefăcându-se convinsă că librăria e de fapt bibliotecă. Să afle despre cel mai recent tablou al Clarei și să vadă cum îi cad firimituri din păr, în timp ce-și trece mâinile expresive printre șuvițe.

Să facă schimb de insulte cu bătrâna poetă țăcănită și să pretindă că nu aude mormăielile rației ei ciudate. Să-i întâmpine pe Olivier și Gabri, după ce-și terminau treaba, și să pretindă că nu-l interesează bârfele despre cine o să vină la petrecerea de Revelion de a doua zi de la vila de pe deal.

Când veneau spre masa lor, Jean-Guy remarcase că mai era cineva lângă foc. O persoană pe care n-o recunoștea. O femeie în vârstă, care purta hijab.

Apoi și-a dat seama cine era. Îi povestise Myrna c-avea s-o aducă de la Montréal în seara aceea. Sosirea Haniyei Daoud stârnise mult entuziasm în sătucul lor. O femeie care îndurase multe. Supraviețuise atâtor încercări. Ținuse discursuri la ONU. Se aflase la cârma unei mișcări pentru dreptate socială. Condusese atâția oameni spre libertate. Fusese nominalizată la Premiul Nobel pentru Pace.

Myrna Landers, cu sprijinul altor locuitori din Three Pines, fusese printre primii care răspunseseră solicitării Haniyei Daoud. Fusese lansată o campanie pentru susținerea drepturilor omului, într-un colț al lumii despre care puțini păreau să știe și erau chiar mai puțini cărora părea să le pese.

Madame Daoud venise în Canada pentru a le mulțumi Myrnei și celorlalți susținători ai ei pentru ajutor.

Jean-Guy s-a întrebat în treacăt dacă avea să vină la petrecerea de Revelion. Oamenii ca ea mergeau la petreceri sau era o chestie mult prea frivolă?

Se mai întreba și dacă el avea să meargă la petrecere sau dacă avea să rămână la colț, pedepsit.

Toate astea i-au străfulgerat prin minte în timp ce-și trăgea burta, care începuse să capete proporții surprinzătoare, și se strecura pe scaunul lui.

— Ce ai dori? l-a întrebat Armand.

— Merg eu să comand, i-a răspuns Jean-Guy, chinuindu-se să se ridice iar.

— Stai jos. Mă duc eu. Ce ai dori?

Chiar în timp ce vorbea Armand, Olivier pornea spre ei.

Proprietarul bistroului era zâmbitor. Nu zâmbea cu gura până la urechi, dar era un surâs cald. Ca toată lumea, auzise despre cele întâmplate. Văzuse știrile pe internet și la televizor.

— Armand! a rostit, punând ușor mâna pe brațul polițistului. Toate bune?

Armand a surâs vag și a încuviințat.

— Sigur.

— Mă bucur. Și tu? l-a întrebat pe Jean-Guy.

— Sunt OK.

Olivier i-a privit lung o clipă și, deși ar fi vrut să spună ceva care să ajute, își dădea seama că, indiferent care era problema, cuvintele lui nu le puteau aduce alinare. Așa că le-a oferit ce i-a stat în putere.

— Avem niște tartă cu lămâie și bezea care nu s-a dat.

— Eu aș vrea doar niște apă minerală, *patron*, i-a răspuns Armand. *Merci*.

— Eu, o Cola Diet. Mulțumesc.

Nu pleca, nu pleca, nu pleca.

Olivier a plecat, aruncându-i o privire încurajatoare lui Jean-Guy.

Deși nu reușea să-și dea seama care era problema, n-avea nicio îndoială că era de rău. Întorcându-se spre bar, l-a oprit pe Gabri, care se pregătea să meargă să-i salute pe Armand și pe Jean-Guy și să-și exprime compasiunea.

— Nu te duce!

N-au vorbit până nu le-au fost aduse băuturile.

În apa minerală a lui Armand plutea o feliuță de lămâie. Deși n-o ceruse, Olivier știa că așa îi plăcea inspectorului-șef. Și un pic de lime în Cola lui Jean-Guy. Cum îi plăcea lui.

Gabri insistase să le ducă el comanda. Masiv și volubil din fire, n-a scos o vorbă când a așezat între ei, pe masă, o felie de tartă cu lămâie și bezea.

— *Merci*, i-a spus Armand, în timp ce Jean-Guy se holba la ea ca la sfintele moaște.

Degetul de la picior al Sfântului Iuda Tadeu, sfântul cauzelor pierdute. Rotula Sfintei Marguerite, care-i ocrotea pe cei respinși de ordinele religioase, motiv pentru care și era sfânta preferată a lui Jean-Guy.

Și acum, tarta sacră a Sfântului Gabri. Însă Jean-Guy era conștient că nici măcar o asemenea ofrandă nu putea face miracole. În afara cazului în care Gabri i-ar fi putut coace și o mașină a timpului, rugăciunile lui n-aveau să-și afle răspunsul.

După ce a plecat Gabri, s-a lăsat o liniște zdrobitoare.

Luminițele roșii, albastre și verzui din pinii uriași de pe pajiște clipoceau pe figura lui Armand. Sclipirea lor veselă contrasta puternic cu expresia din ochii bărbatului care aștepta ca adjunctul lui să spună ceva.

— Vrei să-mi dau demisia? l-a întrebat Jean-Guy încet.

— Aș vrea întâi o explicație și o să decid pe urmă.

— Îmi pare rău.

Inspectorul-șef Gamache n-a răspuns nimic. Îl aștepta să continue. Însă Jean-Guy stătea cu mâinile încleștate pe masă și le-a strâns așa de tare, că încheieturile s-au albit, iar degetele aproape că s-au învinețit, inundate de sângele captiv acolo.

— Am vrut să aud cu urechile mele, a continuat el. Am vrut să văd despre ce e vorba. Să-mi dau seama câți dintre cei din public o sprijină. Cât de convingătoare poate fi. Cât de periculoasă este, de fapt.

L-a așteptat pe Armand să spună ceva. Însă tăcerea s-a prelungit și și-a dat seama că n-avea să audă nimic.

Socrul lui nu era acolo — îl avea în față pe șeful lui.

Directorul Secției Omoruri de la Sûreté du Québec. Omul care la un moment dat condusese întreaga forță polițienească a provinciei și care refuzase propunerea de a prelua șefia Poliției Regale Canadiene Călare. Preferase să se întoarcă la Omoruri. Să vâneze criminali.

În fața lui Jean-Guy se afla omul care îl găsise, cu atâția ani în urmă, exilat la o secție izolată din Sûreté Blocat în magazia de dovezi de la subsol, fiindcă niciunul dintre ceilalți agenți nu-l putea suferi și nu voia să lucreze cu el.

Inspectorul-șef Gamache, care se afla acolo ca să investigheze o crimă, mersese în magazia de dovezi, îi aruncase o privire agentului Beauvoir și ceruse să fie detașat să lucreze la cazul lui. Comandatul secției fusese încântat, sperând, fără îndoială, că agentul Beauvoir avea să ajungă într-o situație în care să-și provoace moartea. Sau că avea să se facă de râs ori să fie dat afară. I-ar fi convenit oricare dintre variante.

În timp ce mergeau cu mașina prin pădure, spre malul lacului unde fusese găsit cadavrul, inspectorul-șef îi vorbise mult. Cu o voce domoală, îi explicase tânărului agent ce să facă și ce să nu facă.

După ce parcaseră, Gamache îl oprise pe Beauvoir înainte de a coborî din mașină. Îl privise fix în ochi, țintuindu-l pe loc.

— Mai este ceva ce trebuie să știi.

— Da, am înțeles. Nu mă ating de dovezi. Nu pun mâna pe cadavru. Mi-ați mai zis toate astea și e destul de evident.

— Există, îi spusese inspectorul-șef, netulburat și neabătut de întrerupere, patru propoziții care te îndrumă spre înțelepciune. Faci ce consideri de cuviință cu ele.

Nimeni nu-i mai vorbise așa lui Beauvoir.

Faci ce consideri de cuviință cu ele. Cine vorbește așa?!

Dar și mai important decât exprimarea aceea straniu de formală era faptul că, dintre toți cunoscuții lui Beauvoir, nimeni nu legase vreodată mai mult de trei cuvinte fără să zică și *fuck*, *calice* sau *merde*. Inclusiv — mai ales — tatăl lui. Și mama lui, de fapt. Și cu atât mai puțin îi pomenise vreunul ceva despre înțelepciune.

Se holbase la bărbatul mai în vârstă decât el, care-i vorbea cu atâta blândețe. Și Jean-Guy Beauvoir se trezise că asculta cu multă atenție.

— „Îmi pare rău“, „Am greșit“, „Nu știu“.

În timp ce le enumera, inspectorul-șef ridica pe rând câte un deget, iar la final a deschis palma cu totul.

— „Am nevoie de ajutor.“

Beauvoir îl privise în ochi și văzuse acolo un alt lucru cu totul nou pentru el. Bunătate.

Îl zdruncinase atât de tare, încât roșise. Se pierduse. Aproape căzuse din mașină, în graba lui de a se îndepărta de ceva ce nu înțelegea și îl înspăimânta.

Dar nu uitase niciodată. Momentul acela. Când întâlnise pentru prima oară bunătatea. Și îi fusese arătat drumul spre înțelepciune prin patru propoziții simple, însă deloc ușoare.

Jean-Guy se întrebase adeseori ce văzuse experimentatul șef de la Omoruri în agentul acela furios, neîncrezător în propriile forțe, nevrotic și egoist. Probabil același lucru pe care îl vedea Gamache și în ceilalți recruți ai lui.

Secția Omoruri era alcătuită din drojdia poliției, din agenții care nu erau doriți nicăieri. Cei rătăciți, cei frânți. Însă pe toți îi descoperise omul care se afla acum în fața lui Beauvoir.

Cu o seară înainte, când stăteau amândoi aplecați deasupra pătuțului Idolei, îl implorase pe Armand să-i permită să facă parte din echipă. În dimineața aceea, inspectorul-șef fusese de acord. Îl însărcinase cu paza la exteriorul sălii.

După instructaj, chiar înainte de a deschide ușile pentru public, Gamache îi luase pe Lacoste și pe Beauvoir laoparte. Își scosese propria armă de la curea, cu tot cu toc, și i-o înmânase lui Jean-Guy.

— Ai zis fără…, începuse Beauvoir.

— Știu ce-am zis, dar trebuie să avem măcar un ofițer înarmat, pentru orice eventualitate. Și va trebui să fii tu, ofițerul cu cel mai înalt rang din afara clădirii. Dacă apar probleme…

— Am să fiu acolo, *patron*, răspunsese Beauvoir, luând tocul uzat și prinzându-l la centură.

Dar nu fusese acolo.

Își părăsise postul. Încălcase ordinele. Lăsase un agent fără experiență să se ocupe de exterior. Și nu fiindcă ar fi apărut vreo situație de criză, ci fiindcă voise s-o vadă cu ochii lui pe Robinson.

Luminițele vesele ale pomului de Crăciun reflectate în ochii inspectorului-șef nu reușeau să-i ascundă indignarea. Dimpotrivă, făceau cumva totul să pară și mai cumplit. Ca pancartele pline de furie scrise cu creioane colorate.

— N-am crezut niciodată pledoariile de apărare care invocă pierderea temporară a facultăților mintale, a rostit Jean-Guy, găsindu-și vocea. Mi s-au părut mereu o vrăjeală, o minciună. Acum cred. A fost un moment de rătăcire.

— Asta e explicația ta? Pierderea temporară a facultăților mintale?

— Nu știu.

Beauvoir a lăsat privirea în jos, apoi a ridicat-o, uitându-se în ochii socrului său.

— Nici nu știu exact de ce am făcut-o. Am greșit și îmi pare rău.

— Eu cred că știi.

Gamache avea vocea sugrumată, de-abia stăpânindu-și mânia.

— Chiar nu știu. M-am întrebat singur de o mie de ori. Nu-mi explic deloc.

— Sigur că știi! Doar că ți-e prea frică să privești atât de adânc în tine.

Jean-Guy a simțit că-l cuprinde un val de furie și că-i iau foc obrajii.

— Am nevoie de mai mult decât „Nu știu“, a continuat Gamache, țintuindu-l cu privirea. Ți-ai părăsit postul. Practic, ai lăsat intrarea nesupravegheată. Ai intrat cu o armă într-o situație extrem de tensionată, exact lucrul care spusesem că nu trebuie să se întâmple cu niciun chip. Ai pus în pericol viețile celor din sală. Îți dai măcar seama cât de aproape am fost de o tragedie? Nu să fim împușcați eu sau profesoara, ci să se calce în picioare sute de oameni? Copiii ăia…

S-a oprit, simțind că nu mai poate vorbi. Copleșit de imaginea de coșmar a ceea ce s-ar fi putut petrece.

Ridurile de pe fața lui se transformaseră în crevase. Din gât i s-a auzit un sunet ciudat, un gâlgâit, ca și cum s-ar fi înecat cu propriile cuvinte, cu propria furie. Aproape că era ca horcăitul pe care îl auziseră de mult prea multe ori — la cei care își dădeau ultima suflare. Iar pentru Beauvoir chiar era un soi de moarte. Finalul a ceva prețios și, se părea, fragil.

Al încrederii.

Jean-Guy îl privea deznădăjduit pe Gamache, conștient de faptul că, dacă încrederea pierea, el era cel care o ucisese.

Gamache s-a recules și, în cele din urmă, a continuat:

— Din cauza ta, situația a fost și mai grea.

Cuvintele au fost ca o palmă pentru Beauvoir. Și a părut să se trezească. Să-și vină în fire. A înțeles perfect motivul gestului său. Dacă nu era suficient pentru inspectorul-șef, poate că avea să-l mulțumească pe socru.

— Idola…, a început el, însă n-a apucat decât să-i rostească numele.

— Să nu-ndrăznești să dai vina pe fetița ta! N-are legătură cu ea și o știi prea bine.

Și asta a fost tot. Jean-Guy a izbucnit.

— Ce știu… domnule, este că eu sunt tatăl ei! Tu-i ești doar bunic.

Toate legăturile fuseseră rupte, iar el se simțea liber de orice constrângere.

— Nu ești nimic. O să fii mort și-ngropat de mult, și ea tot cu noi o să locuiască. Pentru totdeauna. Și pe urmă, într-o zi, o să rămână povara lui Honoré. Așa că să nu-mi zici tu mie vreodată ce are și ce n-are legătură cu ea! Fiindcă totul are legătură.

Când a terminat, mârâitul i se transformase în urlet. Își încleștase mâinile pe marginea mesei și, luat de valul mâniei, al nebuniei subite, a smucit-o, iar tarta cu lămâie și bezea a sărit de pe masă, aterizând pe podea.

În bistro se lăsase tăcerea; toți ceilalți îi priveau cu atenție, apoi și-au îndepărtat privirile. Ca și cum Jean-Guy s-ar fi despuiat

brusc și ar fi rămas doar în lenjeria intimă. Ceva ce nu era expus în mod normal.

Și apoi, cu acel cuvânt, a căzut și acea ultimă apărare. A rămas gol ca în ziua în care se născuse.

Povară. Povară.

I-a învăluit din nou tăcerea, întreruptă doar de icnetele lui Jean-Guy, care se chinuia să respire și se lupta cu lacrimile care-l înecau.

Și-a împins scaunul în spate, sau cel puțin a încercat să-l împingă. A încercat să se ridice. Să fugă. Dar locul era prea îngust.

Gamache tot nu spunea nimic.

Gata să țipe iarăși la el, să strige să-l lase să plece, Jean-Guy l-a privit țintă pe inspectorul-șef. Și a văzut că socrul lui avea lacrimi în ochi.

— Ce-au pățit? a întrebat Haniya Daoud.

Doar ea se holba la ei în continuare.

— Nimic, i-a răspuns Clara. Au avut o zi grea.

— Da.

Haniya îl recunoscuse de la știri pe polițistul mai solid, în vârstă.

— Tu de ce nu-i poți suferi? Ce ți-au făcut?

— Nimic, i-a răspuns Ruth.

— Ei, ceva trebuie să-ți fi făcut. Când au intrat, le-ai arătat asta, a spus Haniya, ridicând degetul mijlociu. Am impresia că înseamnă „du-te dracului“.

Myrna a ridicat din sprâncene, surprinsă.

— Este și un gest de afecțiune, i-a spus Ruth. Dacă o să câștigi Premiul Nobel pentru Pace, poți să-ți începi discursul cu semnul ăsta.

Haniya Daoud a zâmbit, însă ochii ei erau oțeliți în timp ce o privea pe femeia în vârstă de lângă ea. Apoi s-a uitat la cei doi ofițeri de la Sûreté.

— Sunt furioși. Labili. Și, n-am nicio îndoială, înarmați.

A privit în jur și a adăugat:

— Nu cred că-mi place aici.

Capitolul 9

Jean-Guy a lăsat capul în piept și și-a acoperit fața, înăbușindu-și hohotele de plâns în spatele mâinilor.

Armand a rămas tăcut, însă ridurile de la coada ochilor i se umpluseră cu lacrimi. A scos o batistă curată și i-a întins-o peste masă, apoi el s-a șters pe față cu un șervețel.

În cele din urmă, după ce și-a șters lacrimile și și-a suflat nasul, tatăl Idolei a ridicat privirea spre bunicul fetei. Însă înainte să apuce să spună ceva, a început Armand:

— Îmi pare rău. Ai dreptate. Acum, tot ce se petrece în viața ta are legătură cu Idola și cu Honoré. Trebuia să știu. Iartă-mă! N-ar fi trebuit să te pun în situația asta, a fost greșeala mea.

Ce avea treaba asta cu Abigail Robinson de scotea la iveală ce era mai rău în oameni? Gamache era nevoit să se confrunte acum cu propriul adevăr incomod.

Profesoara Robinson doar scotea la suprafață furia, teama. Nu le crea. Și da, poate și lașitatea pe care o ascundeau acestea. Era ca un fel de mutație genetică ce trezea la viață bolile care în mod normal ar fi rămas latente.

Ea era elementul catalizator. Dar potențialul, boala exista deja.

Iar acum, Abigail Robinson călătorea de-a lungul și de-a latul țării, pretutindeni în lume, grație internetului, declanșând, cu statisticile ei aride, cele mai profunde temeri și resentimente ale oamenilor. Disperarea și speranțele.

Jean-Guy lăsase privirea în pământ, uitându-se pierdut la rămășițele tartei cu bezea și lămâie.

— Ce este? a șoptit Armand, simțind că mai avea ceva pe inimă. Poți să-mi spui.

— Povară. Am zis că fiică-mea e o povară.

A ridicat privirea, uitându-se în ochii înroșiți ai lui Armand.

— Și…

Armand a așteptat.

— …și am vorbit serios.

Cu fiecare cuvânt, vorbea tot mai încet, astfel încât pe ultimele de-abia dacă le-a murmurat. În ochii lui se citea o rugăminte. Un strigăt înlăcrimat de ajutor. Armand s-a întins peste masă și l-a apucat ușor de braț.

— E în regulă, i-a spus domol. Spune în continuare.

Jean-Guy, cu gura deschisă, cu respirația accelerată, a tăcut. Armand a așteptat, cu mâna pe puloverul tânărului.

— Mi-e…, a început Jean-Guy, oprindu-se apoi o clipă ca să se reculeagă. Mi-e teamă că o parte din mine e de acord cu ea. În legătură cu avortul… O urăsc.

Cuvintele se revărsaseră dintr-odată, iar el a ridicat privirea, ca să vadă cum fuseseră primite. Ochii pe care i-a întâlnit erau gânditori. Și triști.

— Spune, l-a îndemnat încet Armand.

— Nu face decât să spună ce am simțit eu. Ce simt încă. Uneori, îmi doresc să ne fi spus cineva, un doctor, că trebuie să facem avort. Că nu avem altă soluție. Așa, Annie și cu mine nu ne-am fi simțit vinovați. Așa, n-am avea… n-am avea-o pe ea. Așa, am avea o viață… normală. Of, Doamne!

Jean-Guy și-a ascuns iarăși fața în mâini.

— Ajută-mă!

Armand i-a răspuns abia când Jean-Guy a lăsat din nou mâinile jos.

— Și de ce nu l-ați făcut?

— Ce anume?

— Avortul. Ați aflat că fetusul avea Sindromul Down când sarcina era la început. Se putea face avort.

Jean-Guy nu numai că nu se temea de întrebarea aceasta, ci era chiar copleșit de ușurare. Lucrul acela cumplit, întunecat, care stătuse încolăcit în jurul inimii lui fusese scos la suprafață. Iar Armand nu numai că nu se retrăsese dezgustat, ci se purta ca și cum ar fi fost un lucru dureros, dar cât se poate de firesc. Și, începuse Jean-Guy să-și spună, poate chiar așa și era.

— Am vorbit cu Annie. Aveam de gând să facem avort. Făcuserăm și programarea. Însă pur și simplu n-am putut. Nu din

motive legate de religie. Știi că nu suntem religioși. Pur și simplu simțeam c-am face o greșeală. Am hotărât că, dacă fetusul se dezvoltă normal din toate celelalte puncte de vedere, o să…

Ce, s-a întrebat Jean-Guy, *o s-o păstrăm?* Suna ca și cum fetița lor ar fi fost un cățel. Dar chiar asta fusese decizia și exact cuvintele astea le folosiseră atunci.

— …o s-o păstrăm.

După o clipă de ezitare, a adăugat:

— Mi-e așa de frică!

— De ce?

— Că n-am s-o iubesc suficient de mult, că n-o să fiu un tată bun. Că nu sunt în stare să mă descurc.

Armand a tras adânc aer în piept, însă n-a zis nimic. Îl lăsa pe Jean-Guy să spună tot ce îl frământa.

— Mă uit la ea, Armand, și n-o văd pe Annie, nu mă văd pe mine. Nici pe tine sau pe Reine-Marie. Pe ai mei. Nu văd pe nimeni din familia noastră. Uneori, am senzația că n-aș putea trăi fără ea, iar alteori mi se pare că e o străină.

Armand a încuviințat.

— Da, a sărit departe de trunchi.

I-a luat un pic lui Jean-Guy să înțeleagă la ce făcea referire, iar apoi a zâmbit ușor și s-a uitat pe fereastra înghețată. La pajiștea din mijlocul sătucului. La pinii uriași.

— Dar poate nu chiar atât de departe, a rostit încet și și-a dat seama că nu se mai simțise de mult atât de împăcat.

Poate că povara nu era Idola. Ci rușinea.

— Sper că ești conștient, i-a spus Armand, că aproape toți părinții se simt ca tine la un moment dat. Își doresc să se întoarcă la viața lor lipsită de griji. Nu pot să-ți spun de câte ori ne-am uitat eu și Reine-Marie la Daniel și la Annie când făceau câte o criză de nervi și ne-am dorit să fi fost copiii altcuiva. De câte ori ne-au fost mai simpatici câinii decât copiii.

Cumva, auzind cuvintele, lui Jean-Guy i-a venit să plângă. De ușurare.

— E o mare diferență între ce ai spus tu adineauri, despre dificultatea deciziei de a o păstra pe Idola, și avortul obligatoriu al

oricărui fetus care nu este perfect. Spre asta se îndreaptă profesoara Robinson, la asta face aluzie. E împachetată în altă exprimare, dar tot o formă de eugenie este. Îți dai seama ce oameni am pierde? a continuat Armand cu o voce calmă, fermă.

Armand își simțea mânia amenințând să se transforme în revoltă.

Iar ceea ce propunea Abigail Robinson mergea mult mai departe de atât.

După ce analizase statisticile legate de morțile survenite în pandemie și calculase raportul costuri–beneficii, ajunsese la concluzia că puteau fi împușcați doi iepuri dintr-un foc. Iar profesoara Robinson, amabilă și plăcută cum era, nu s-ar fi dat înapoi să tragă ea primul foc.

Dacă ar fi putut fi ajutați cei care sufereau de dureri inimaginabile, imposibil de controlat, muribunzii, cei imobilizați la pat și cei aflați în stare vegetativă în urma unui atac cerebral, cei fragili și bolnavi? Dacă le-ar fi putut fi curmată suferința? Cu o injecție. Ar fi fost scutiți de durere, iar societatea ar fi fost scutită de cheltuieli. De povară.

Cu toate că nu fusese folosit cuvântul acesta, înțelegea toată lumea. Ăsta era codul.

Oare n-ar fi fost un gest milos dacă ceea ce se întâmplase din greșeală în timpul pandemiei, moartea la grămadă a sute de mii de bătrâni, ar fi devenit o politică asumată? Un semn de compasiune? De bunătate? Ba chiar de omenie?

În definitiv, animalele care suferă nu sunt eutanasiate? Și nu era considerat acesta un gest de iubire? Care era diferența?

Când primise raportul lui Robinson, Comisia Regală refuzase să asculte. Să confere legitimitate unei asemenea idei.

Dar…

Dar pe urmă Robinson pornise în turneu, își etalase graficele și demonstrase cu mult calm corelația surprinzător de clară dintre banii economisiți și banii necesari pentru reconstrucție după criza economică provocată de coronavirus.

Dacă făceau ce sugerau rezultatele analizei ei, totul avea să fie bine.

Și în plus, nu era deja legală în Canada sinuciderea asistată? Acesta ar fi fost doar un pas în plus.

Sigur, dacă rezultatele ar fi fost implementate, dreptul de a muri s-ar fi transformat în obligația de a muri, însă trebuiau făcute și sacrificii. Într-o societate liberă.

Recent, încurajată de sprijinul tot mai semnificativ, Robinson începuse discret să-și îndrepte atenția către celălalt capăt al firului vieții. Către bebeluși. Cei cu defecte din naștere.

Care puteau fi scutiți de suferință.

Gamache avea acum sentimentul că erau blocați într-o punere în scenă a patimilor lui Hristos, iar deznodământul avea să decidă soarta generațiilor viitoare.

Deși exista o cale de a opri totul. Dacă persoana care conducea, care oferea legitimitate acestei campanii ar fi…

— Mi-am scris deja raportul despre ce s-a petrecut în după-amiaza asta, a spus Gamache, întrerupându-și singur firul gândurilor. O să fie o anchetă, bineînțeles.

— O să…

Jean-Guy se pregătea să spună *O să am demisia pregătită mâine dimineață, la prima oră*. Dar inspectorul-șef nu l-a lăsat.

— Cum? a întrebat Gamache, aplecându-se în față, cu brațele pe masă și cu mâinile încleștate. Cum au ajuns pocnitorile alea în sală? Și arma? Cum a ajuns în mâna atacatorului? Spune-mi sincer, când anume ai plecat de la ușă?

— Doar după ce intrase toată lumea și închiserăm ușile. N-a mai pătruns nimeni înăuntru după mine, *patron*. Și toți cei care au intrat au fost percheziționați temeinic. N-am nicio îndoială.

Gamache îl credea.

— Atunci înseamnă c-a lăsat-o cineva acolo. Cineva care a avut acces în sală înaintea evenimentului.

— Fratele lui Tardif.

— Da, probabil. Dar trebuie să căutăm și mai departe de atât. Pe cineva care a aflat din timp că urma să aibă loc evenimentul și a avut acces în fosta sală de sport.

— Administratorul?

— E posibil.

Gamache nu voia să se gândească la varianta că Éric Viau ar fi putut avea de-a face cu arma, dar știa că era o întrebare îndreptățită.

Din nefericire, în fosta sală de sport nu fuseseră instalate niciodată camere de supraveghere. Erau prea costisitoare pentru o clădire care nu era nici folosită des, nici cine știe ce valoroasă. Însă lui Beauvoir i-a venit o idee.

— Filmulețul pe care l-am văzut, cel de la prelegerea ei de acum câteva săptămâni. Imaginea era prea clară, părea filmat profesionist, nu de un simplu participant din public. Pun pariu că angajează pe cineva să-i înregistreze evenimentele.

— S-ar putea să ai dreptate. Deși în cazul ăsta, camera ar fi îndreptată spre scenă, nu către public. Dar nu se știe niciodată. Ai găsit ceva prin filmulețele de la spectatori?

— Încă nu. Cum ziceai și tu, telefoanele erau îndreptate spre scenă. Pe urmă, când au explodat pocnitorile, toată lumea a luat-o razna. Imaginile sunt prea tremurate ca să disting ceva. Crezi c-a fost o legătură între ele? Pocnitorile au fost puse ca să creeze panică și să acopere focurile de armă? Ca atacatorul să treacă neobservat în marea de oameni panicați care se îmbulzeau?

Revăzând cu ochii minții scena, Gamache a clătinat încet din cap.

— Nu știu. Pare cam tras de păr să fi fost o coincidență, dar, dacă totul a fost plănuit, n-a funcționat. Gloanțele au fost trase la 32 de secunde după ce au explodat pocnitorile. Oamenii începuseră deja să se calmeze. Ai zice că era mai util să se petreacă simultan.

— Poate c-a fost o coincidență, iar când Tardif a auzit pocnitorile, și-a dat seama că are ocazia perfectă, așa c-a dat zor să tragă. Dar s-a grăbit și n-a nimerit-o pe Robinson.

— Se poate.

Gamache a făcut o pauză, căzut pe gânduri.

— Managerul clubului de tir a zis că Tardif e un țintaș excelent, nu? Și cu toate astea, a ratat. De două ori.

— Stresul din timpul luptei. Cu toții am mai ratat. La ce panică se stârnise în jurul lui, e posibil chiar să-i fi mișcat cineva brațul. Și n-a ratat cu prea mult, *patron*.

— Și asta-i adevărat.

Încă mai pigulea așchii din pupitru de pe jachetă.

— Dacă planul n-a fost s-o omoare pe Robinson, ci să creeze haos, poate c-a fost dus la îndeplinire perfect. Întâi pocnitorile, ca să tulbure publicul, și apoi focurile de armă, care garantau o busculadă.

Garantau că oamenii aveau să se calce în picioare ca să scape. Aveau să se zdrobească unii pe alții. Ar fi fost răniți și uciși bărbați, femei și copii. Ce fel de monstru era acest Tardif? se întreba Beauvoir.

— Chiar dacă profesoara Robinson ar fi supraviețuit, moartea celor din public ar fi fost asociată pentru totdeauna cu campania ei. I-ar fi ucis mișcarea, dacă n-ar fi omorât-o chiar pe ea.

— Dar crezi c-așa s-ar fi petrecut lucrurile? a insistat Gamache. Ia gândește-te puțin. Un haos total, cu zeci, poate sute de răniți și de morți, ar fi ajuns la știri în toată lumea. Ar fi avut parte de un gen de publicitate pe care nu-l poți cumpăra nici c-o avere. Și n-ar fi fost ea învinovățită. De fapt, ar fi fost victimă, de-abia scăpând dintr-o tentativă de asasinat. Asta se și întâmplă deja. La știrile din seara asta a avut o reacție desăvârșită. Aproape ca și cum ar fi pregătit-o dinainte.

— Stai un pic!

Jean-Guy a ridicat o mână, încercând să țină pasul cu raționamentul inspectorului-șef.

— Crezi că ea este în spate?

— Tardif este un țintaș expert și a ratat. De două ori.

— Cu extrem de puțin, a repetat Beauvoir.

Totodată, știa — dar n-a spus-o — că, dacă ar fi fost în locul lui Tardif, ar fi tras și n-ar fi ratat.

A scos carnețelul și și-a notat să se intereseze dacă existase vreun soi de contact între Tardif și profesoara Robinson sau asistenta ei. Apoi s-a oprit și s-a uitat la Gamache.

— Nu ești pus pe liber, l-a liniștit inspectorul-șef, înțelegând ce însemna privirea lui. Nu te-am pomenit în rapoartele pe care le-am trimis în seara asta.

— Ai mințit?

— Doar prin omisiune. Nu văd ce-ar avea de câștigat Sûreté dacă ar fi dat afară un ofițer excepțional, din cauza unui incident izolat în urma căruia n-a avut nimeni de suferit.
— Dacă se află, o să fii tu dat afară.
— Am mai fost dat afară. Cred că s-au săturat deja și șefii să tot schimbe numele de pe ușă. Uite ce e, Jean-Guy, a fost vina mea. În timp ce eu protejam o străină, tu-ți protejai fiica. Cum mi-ai zis aseară. M-ai avertizat. Și aveai dreptate. Are nevoie să fie protejată. Asta e cea mai importantă misiune din viața ta. Singura care contează.
— Am încălcat ordinele, a insistat Jean-Guy.
— Știu. Auzi, vrei să fii dat afară?
Când Beauvoir a clătinat din cap, Gamache i-a zis:
— *Bon*, atunci nu mă mai contrazice. Acceptă și gata.
— *Merci*.
Apoi, Jean-Guy și-a dat seama de ceva.
— Cazul o să fie preluat de Secția Infracțiuni Grave? Nu-i un omor. Nu ține de noi.
— *Non*. Am cerut să-mi încredințeze mie investigația. Au fost de acord.
Jean-Guy a dat să-l întrebe de ce și-ar fi dorit o anchetă așa complicată, dar s-a abținut. Știa foarte bine de ce.
Dacă ar fi preluat-o Secția de Infracțiuni Grave, ar fi încercat să afle exact ce se petrecuse. Și ar fi descoperit că Beauvoir nu-și făcuse datoria.
Gamache făcea totul ca să-l protejeze. Însă Jean-Guy bănuia că era mai mult decât atât.
Armand Gamache voia să afle mai multe despre această Abigail Robinson. Informația înseamnă putere, iar el avea nevoie de cât mai multă putere ca să-și apere nepoțica și pe alții ca ea. Sau diferiți de ea.
Jean-Guy a aruncat o privire spre șemineu și spre Haniya Daoud, femeia extraordinară care se odihnea lângă foc. Și care, cu toate că era ea însăși în mare pericol, îi condusese pe atâția alții spre libertate. Mai ales copii. Lăsându-i pe ai ei în urmă.
A dat discret din cap spre șemineu.

Armand, înțelegând ce voia să transmită, s-a ridicat în picioare și a tras masa, eliberându-l pe prizonier. În timp ce Jean-Guy se strecura din cotlonul lui, Armand i-a pus o mână pe braț.

— Poate că nu semeni deloc cu mine, dar tot fiul meu ești.

Olivier și Gabri li se alăturaseră femeilor, iar acum s-au ridicat cu toții să-i întâmpine pe Armand și pe Jean-Guy. Până și Ruth.

În timp ce-o îmbrățișa, Jean-Guy i-a simțit oasele fragile, ca de pasăre, pe sub puloverul mâncat de molii și s-a gândit că, până la urmă, poate că bătrâna poetă țăcănită chiar era mama Rosei.

— Am făcut mizerie, *patron*, i-a spus Armand lui Olivier, arătând tarta de pe jos. Putem s-o strângem noi.

— Stați liniștiți, fac eu curat. Am un sistem de debarasare.

A aruncat o privire spre Ruth. Singura care rămăsese pe scaun era musafira, în caftanul ei fucsia cu auriu și cu hijab.

— Vreau să v-o prezint pe Haniya Daoud, a spus Myrna. Haniya, ei sunt prietenii noștri, Armand Gamache și Jean-Guy Beauvoir.

Acum că era mai aproape de ea, Jean-Guy și-a dat seama că era, de fapt, foarte tânără. Cicatricile care-i brăzdau chipul și ochii mari, obosiți o făceau să pară mult mai în vârstă.

Haniya Daoud îi țintuia cu privirea.

— Sunteți polițiști.

— Da. Și vecini, i-a răspuns Armand. E o onoare să vă cunosc, *madame*.

A făcut o plecăciune ușoară, fiindcă era convins că dacă ar fi întins mâna, ea n-ar fi acceptat-o.

— Nu-mi plac polițiștii, i-a răspuns după ce l-a privit o clipă.

— Nu vă învinuiesc. Nici mie nu mi-ar plăcea, dacă aș fi trecut prin toate încercările prin care ați trecut dumneavoastră.

Ea i-a zâmbit.

— Am mai cunoscut oameni, bărbați ca dumneavoastră. Demni. Înțelepți. Puternici. Un lider înnăscut, nu-i așa?

S-a uitat în jur, iar ceilalți au încuviințat. Haniya a coborât vocea și s-a aplecat în față, așa încât el a fost nevoit să se aplece și mai mult ca s-o audă.

— Știu foarte bine și ce faceți cu puterea voastră, ce-ați face ca s-o păstrați. Pe mine nu mă păcăliți.

— Nici nu încerc să vă păcălesc, i-a răspuns Armand tot în șoaptă. Nu mă cunoașteți, *madame* Daoud. Sper ca situația să se schimbe în următoarele câteva zile.

Gamache s-a îndreptat.

— E târziu și suntem toți obosiți. Sper să aveți o noapte odihnitoare. Poate că totul va părea altfel mâine-dimineață.

— O să dispară zăpada? O să fie flori și iarbă? l-a întrebat ea, aruncând o privire pe geam. În viața mea n-am văzut un peisaj mai mohorât.

— Nu, i-a răspuns Armand. Ce-i afară n-o să se schimbe, dar poate că se va schimba ce este înăuntru. Nu putem decât să sperăm.

— Putem face mai mult, inspectore-șef, dacă vrem. Speranța, de una singură, este rareori suficientă.

Când zâmbea, cicatricile și tăieturile de pe față parcă îi erau și mai adânci.

— Deci știți cine sunt. Mi-ați spus „inspectore-șef".

— Vă știu rangul și, da, după ce am văzut știrile, cred că mi-am făcut o idee destul de clară despre cine sunteți. Și ce sunteți.

Haniya Daoud a mormăit ceva spre șemineu.

— *Excusez-moi?* a spus Gamache.

— Nu m-am exprimat corect în franceză? Am zis — a ridicat vocea, ca s-o audă toți — *faible*.

A privit chipurile uluite ale prietenilor și vecinilor lui Gamache.

— Am pronunțat bine?

— *Oui*, i-a răspuns Gabri și s-a căptușit cu niște coate zdravene din ambele părți, de la Olivier și Clara.

— Bun. Încă învăț. Frumoasă limbă e franceza! Mi se pare că *faible* sună mai bine, mai blând decât cuvântul englezesc. Și are mai multe nuanțe.

Acum i se adresa direct și exclusiv lui Gamache; ceilalți nu mai existau pentru ea.

— Mi-a venit în gând când v-am văzut la știri în seara asta, inspectore-șef. Înseamnă slab. Mărunt. Nevolnic. Am dreptate?

— Da, asta e traducerea, i-a răspuns el, mai curând curios decât jignit.

De ce ar fi catadicsit Haniya Daoud să-l insulte? Cu ce scop?

Tânăra s-a opintit un pic, reușind să se ridice din adâncurile fotoliului moale, și a spus:

— Mă duc la culcare.

Întorcându-se spre Clara, a adăugat:

— Cred că stau la tine. Există un hotel cu spa de lux un pic mai sus, pe deal.

— Auberge, da, i-a răspuns Clara.

— Bun. O să mă mut acolo mâine. Iar acum am să-i ofer mulțimii acesteia cu figuri încrezute tradiționalul gest de afecțiune și am să vă urez tuturor *bonne nuit*.

A ridicat degetul mijlociu.

În timp ce Gamache s-a dat ușor în spate ca s-o lase să treacă, ea s-a oprit chiar în fața lui.

— Vreți să știți de ce v-am făcut slab.

— Ca să fiu sincer, nu mă prea interesează.

— Mă întreb dacă așa e. Cred că vă interesează multe lucruri, inclusiv cum sunteți văzut de ceilalți. Știți ce predică femeia aia.

— Abigail Robinson? *Oui*.

— Crimă în masă. Am văzut știrea de mai multe ori. Am recunoscut expresia din ochii dumneavoastră atunci când o priveați. Era dezgust, nu-i așa?

Cum el n-a contrazis-o, Haniya a continuat:

— Și cu toate acestea, nu numai că n-ați oprit desfășurarea evenimentului, i-ați și salvat viața. Ați făcut gestul ăsta să pară eroic, dar eu știu ce a fost. Vă cunosc, inspectore-șef. Am cunoscut mii de oameni ca dumneavoastră. Sunteți în stare să donați fonduri. Sunt sigură c-ați donat chiar și cauzei mele. Le oferiți o masă caldă nevoiașilor și strângeți geci călduroase pentru cei fără adăpost. Țineți discursuri înflăcărate, dar, de fapt, n-ați ridica un deget ca să opriți un tiran. Vreți s-o facă altcineva. Vreți s-o fac eu. Sunteți nevolnic. Slab. Un ipocrit. Cred că…

L-a privit cu mai multă atenție. Ochii tinerei se plimbau pe chipul lui, oprindu-se în dreptul cicatricei de pe tâmplă.

— Da, cred că sunteți un om cumsecade, sau cel puțin asta vă place să credeți. Un om de treabă. Dar sunteți și *faible*. Eu însă nu sunt. Nici de treabă, nici slabă.

Armand nu i-a răspuns, iar ea a continuat, mai încet:

— Nu-mi stați în cale.

— Ăia chiar se gândesc să-i dea Premiul Nobel pentru Pace? a întrebat Ruth, privind-o cum se îndepărtează. Cine mai e pe listă? Kim Jong-un? Putin?

Myrna s-a întors spre Armand.

— Ești bine? Am senzația că te-a lovit unde te doare.

Armand a scos un hohot mic de râs.

— E vina mea c-am lăsat să se vadă unde mă doare.

Punctul dureros pe care-l nimerise ea, fie ghicind la noroc, fie printr-o intuiție stranie, era chiar gândul lui de mai devreme. La ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi mișcat un pic mai încet…

O parte din el — doar o parte — și-ar fi dorit să se fi mișcat mai încet. Și o parte din el se întreba dacă nu cumva Haniya Daoud, Eroina Sudanului, avea dreptate. Lui îi lipsea curajul.

Era a doua oară în doar două zile când era acuzat de lașitate. Și de ambele dăți fusese în legătură cu Abigail Robinson.

În timp ce mergea împreună cu Jean-Guy spre casă, Armand s-a gândit la cicatricile de pe fața tânără a Haniyei, întrebându-se cum fusese ea în copilărie. Înainte. Cum ar fi fost dacă s-ar fi născut și ar fi crescut aici.

Dacă obrajii i-ar fi fost bătuți de vântul rece al iernii, nu despicați de tăișurile macetelor. S-a întrebat cum ar fi fost el, Reine-Marie, cum ar fi fost Annie și Daniel dacă s-ar fi născut și ar fi crescut în satul de unde venea ea.

Armand s-a oprit în fața aleii din fața casei lor și a ridicat privirea. Spre cerul senin al nopții, spre stelele de deasupra lor. S-a oprit și Jean-Guy, uitându-se în sus.

Deși îl înfuriaseră cuvintele femeii, Jean-Guy era mai curând ușurat. Greutatea care-i apăsase pe suflet atât de mult timp fusese ridicată, cel puțin parțial.

Îl consola și gândul că acasă îl așteptau niște tarte cu unt, în cutia cu biscuiți din bucătărie.

Armand a spus ceva, vorbind parcă direct cu Carul Mare, corabia uriașă de pe cer.

Jean-Guy a coborât privirea.

— *Pardon?*

— Am zis „Furișează-te spre casă și roagă-te să nu cunoști nicicând / Iadul în care ajung tinerețea și râsetele“.

— Frumos.

Nu-mi spune că-i dintr-o poezie, și-a zis Jean-Guy.

— E dintr-o poezie, i-a răspuns Armand.

Dă, Doamne, măcar să nu fie una lungă.

Armand l-a privit în ochi și a zâmbit.

— A zis că suntem o „mulțime cu figuri încrezute“.

— *Oui.*

Tarte cu unt. Tarte cu unt.

— Și?

— Mă întrebam dacă a făcut aluzie la un vers din poezia aceea a lui Sassoon[4], din timpul Marelui Război.

— Nu totul este o aluzie la poezii. Și de unde ar ști-o ea, oricum?

— Știe mult mai multe decât bănuim noi, *mon ami*.

Inclusiv iadul în care ajung tinerețea și râsetele.

Pe de altă parte, și-a spus Armand, *și eu îl știu*.

---

[4] Siegfried Sassoon (1886–1967), soldat și poet britanic de război, unul dintre cei mai importanți poeți care au scris despre Primul Război Mondial, condamnând atrocitățile luptei și satirizând prefăcutul patriotism al celor care susțineau războiul.

Capitolul 10

— N-o să vă vină să credeți!

În dimineața aceea, Annie a coborât scările în salturi. I-au auzit pașii grei — *buf, buf, boc, buf* — și și-au îndreptat privirile spre ușă când a intrat în bucătărie aproape dansând.

Era îmbujorată, iar ochii îi sclipeau de entuziasm când i-a privit: erau la masa mare, din lemn de pin, și-și savurau micul-dejun cu clătite americane și bacon.

— A venit Haniya Daoud!

— Ce?! a exclamat Roslyn ridicând privirea de la puloverul lui Florence, de pe care încerca să șteargă niște sirop de arțar. Unde a venit? În Three Pines? Credeam c-ajunge abia mâine.

— Ei bine, e deja aici! Jean-Guy și tata au cunoscut-o aseară la bistro. Mama, nu ți-a povestit tata?

— Nu, i-a răspuns Reine-Marie. Aseară dormeam deja când s-a întors, iar azi m-am trezit înaintea lui. Acum face duș.

Era 7 și un pic în dimineața ajunului Anului Nou și încă era întuneric afară.

Când se îmbrăcase Reine-Marie și coborâse, găsise luminile aprinse și pe Daniel deja în bucătărie. Aprinsese soba și pusese de cafea.

Pe Honoré îl găsise trântit lângă ușa de la intrare. Se îmbrăcase singur în costumașul de fâș și tocmai se chinuia să-și încalțe cizmulițele — invers.

Avea alături sania lui credincioasă, iar Henri și Fred îi dădeau târcoale și-l îmboldeau cu boturile, nerăbdători să iasă din casă. Micuța Gracie, șoborița, era încă în camera lui Stephen și dormeau amândoi bușteau.

Reine-Marie și Honoré scoseseră câinii la plimbare în parcul din mijlocul sătucului. Henri și Fred se jucaseră în zăpadă, în timp ce băiețelul își trăsese sania de frânghie și-i pusese tot felul de întrebări bunicii lui.

Ce este un an? De ce avem nevoie de unul nou, cel vechi s-a stricat? Câte clătite am voie să mănânc?

Honoré îi arătase Carul Mare, care era în realitate doar o stea oarecare ce încă mai strălucea pe cerul dimineții, apoi se întorseseră în casă.

Când ajunseseră în bucătărie, ceilalți se treziseră deja, își turnaseră cafea, iar baconul afumat cu sirop de arțar sfârâia în tigaia mare, din fontă.

Reine-Marie făcuse prima tură de clătite cu afine.

Armand coborâse mai devreme și mersese, fără să observe cineva, în birou. Stând în picioare la fereastră, îi văzuse pe Reine-Marie și pe Honoré făcându-și plimbarea de dimineață.

Avea să fie o zi senină, cu soare, însă și cu un frig mușcător. O zi în care părea că până și aerul se cristaliza.

Apoi se așezase la laptop și citise mesajele sosite peste noapte.

Patrulele de la Sûreté ieșiseră deja în misiune pe snowmobile, în căutarea fratelui lui Édouard Tardif. Fără prea mare succes, deocamdată. Trebuia acoperită o zonă uriașă, cu multe cărări și cabane în pădure.

Filmulețele trimise până acum de spectatori nu scoseseră la iveală nimic folositor. Niciun indiciu cu privire la cine ar putea fi complicele. La persoana care ar fi declanșat pocnitorile, dacă n-o făcuse chiar Tardif.

Iar Tardif refuza să coopereze. În ziua aceea avea să intre chiar Gamache să-l interogheze.

I-a auzit pe Reine-Marie și pe Honoré întorcându-se în casă și pe nepoțele dând fuga la parter la micul-dejun.

După ce a terminat de trecut în revistă mesajele și a schițat notițele pentru ziua care începea, inspectorul-șef li s-a alăturat celorlalți în bucătărie.

Când se trezise în dimineața aceea, Annie știuse instinctiv că era singură în pat. Adormită, și-a strecurat mâna și s-a convins că așternutul începuse să se răcească. Încă nu era rece. Jean-Guy nu se ridicase de multă vreme.

Aruncând un halat pe ea, a intrat în camera învecinată și l-a găsit lângă pătuțul Idolei, privind-o.

— Unde e Honoré? a întrebat somnoroasă.

Jean-Guy a făcut un semn din cap spre geam.

— Pe acoperiș? l-a întrebat ea, mergând spre fereastră. Super!

Se luminase suficient cât să distingă două siluete. A zâmbit, văzând că micul Honoré mergea alături de bunica lui și păreau adânciți într-o conversație captivantă. Annie și-a adus aminte că și ea făcuse asemenea plimbări cu mama ei. Mergeau ținându-se de mână, prin parcul aflat aproape de apartamentul lor din Montréal, iar ea îi explica maică-sii cum funcționa lumea.

Abia după ce împlinise vreo 20 de ani și era deja la Drept, la Université de Montréal, începuse să asculte și ea.

— Știu că e rândul tău s-o trezești, i-a spus Jean-Guy, dar te superi dacă mă ocup eu în dimineața asta?

— Glumești? i-a răspuns Annie, întorcându-se spre el. Aș da bani buni să te ocupi tu. Dar — l-a privit cu mai multă atenție — ești în regulă?

— De ce mă-ntrebi?

— Mă temeam să nu răcești cumva. Ai nasul înfundat?

De când cu pandemia, deși se vaccinaseră toți, deși nu mai fusese niciun caz nou de luni întregi, tot se îngrijorau de fiecare dată când tușea cineva.

— De ce mă-ntrebi? Oh, Doamne, nu-mi zice! Atât de rău e?

S-a aplecat spre Idola și a tras aer în piept.

— Nu simt nimic.

— Nu-ți miroase nici măcar a bacon?

— Miroase a bacon?!

Ăsta chiar ar fi fost un miracol, și-a spus el, însă apoi și-a dat seama ce spunea Annie, de fapt. Îi zâmbea larg.

— Dac-ar fi pe lumea asta un om al cărui copil să facă *merde* care să miroasă a carne afumată, acela ai fi tu! Dar nu. Mirosul vine de jos. De obicei, când simți aroma de bacon, de-abia te pot convinge să pui ceva pe tine înainte să dai buzna pe scări.

L-a privit în timp ce termina ritualul de dimineață și-o ridica în brațe pe fetiță, protejându-i căpșorul moale, așa cum le arătaseră

doctorii. Gesturile acestea veneau de la sine acum.

Ținând-o pe Idola în brațe, a ridicat ochii spre Annie, care îl privea gânditoare, cu o expresie ce semăna teribil cu a tatălui ei.

— E totul în regulă? a insistat ea.

— Trebuie să-ți spun ceva.

— Despre Idola?

— *Non*. Nu chiar.

S-a așezat pe marginea patului lui Honoré, iar Annie i s-a alăturat.

— Ce e? E de rău? S-a întâmplat ceva ieri? Păreai tare aerian.

Jean-Guy a strâns-o pe Idola în brațe. I-a mirosit perișorul. I-a simțit degețelele apucându-l de guler.

— Aseară, la bistro, a început el fără s-o privească. Am stat de vorbă cu tatăl tău.

— Așa…

Venise momentul. Avea să-i spună că încălcase ordinele și-și părăsise postul. Avea să-i spună ce simțea uneori în legătură cu fiica lor. În legătură cu decizia lor.

Avea să-i spună totul lui Annie.

Și atunci i-a spus.

Despre Haniya Daoud.

— Vreo veste? a întrebat Jean-Guy când a coborât în bucătărie cu Idola.

O îmbrăcase într-o salopetă simpatică, primită de Crăciun de la Stephen. Avea imprimeu cu șoricei roz care dansează, fiecare ținând între lăbuțe câte o felie de cașcaval sau de tartă cu lămâie și bezea.

— *Non*. Nimic, i-a răspuns Armand, sărutând căpșorul Idolei. Miroase frumos. Aveți o pudră de talc nouă?

— Miroase a bacon, tată, a zis Annie și s-a întors spre Roslyn. Bărbații ăștia!

— Știu. Daniel a crezut ani întregi că bebelușii noștri miros a croissant.

— Adică nu miros a croissant? a întrebat Daniel și s-a uitat cruciș spre Zora, care a izbucnit în râs.

— Am vorbit cu Isabelle, a început Jean-Guy, turnându-și cafea. O să-l interogăm pe Tardif în dimineața asta. O să fie și avocatul lui de față, bineînțeles.

— Bineînțeles.

Idola a stat pe genunchii lui Armand în timp ce acesta îi asculta pe Zora, Florence și Honoré, care i-au povestit ce urma să facă în ziua aceea.

Apoi a răsunat un cor de bipuri — soseau SMS-uri pentru Annie, Roslyn și Reine-Marie. Toate cu același mesaj de la Clara, care le invita să ia micul-dejun cu Haniya Daoud. Părea ceva mai mult decât o simplă invitație, a remarcat Reine-Marie. Era mai curând o rugăminte disperată.

Roslyn a compus rapid un răspuns entuziast.

Da, binevestire. De-abia așternem. Pot să vin și cu feta? Mercur.

Nu era cea mai reușită exprimare a ei, dar Clara a înțeles și i-a răspuns imediat: *Mai bine nu veni cu fetică.*

— Mă-ntreb de ce să nu merg cu fetele, a spus Roslyn.

— Ca să nu se sperie, i-a răspuns Jean-Guy, aruncând o privire spre Armand.

— Ai dreptate, a zis Annie. Nu vrem s-o copleșim pe Haniya. Probabil e fragilă.

Reine-Marie, care refuzase din păcate invitația, spunând că avea treabă, s-a dus lângă soțul ei.

— Ți-am văzut privirea. Ce s-a-ntâmplat?

— Îți povestesc mai târziu, i-a șoptit el.

Au strâns vasele, astfel încât Annie și Roslyn să poată merge la cel de-al doilea mic-dejun, cu musafira lor de seamă.

Se trezise și Stephen între timp și-și făcuse apariția, îmbrăcat, ca de obicei, cu o cămașă bine apretată, un pulover și pantaloni gri din flanel. Pregătit pentru o întrunire de consiliu director, în caz c-ar fi apărut una.

— Tot mai găsești maimuțe? a întrebat-o pe Reine-Marie, după ce și-a pus o cană de cafea.

Ea stătea acum lângă soba din partea cealaltă a bucătăriei, aplecată deasupra unei cutii mari din carton.

— *Oui.*

— La câte ai ajuns? a mai întrebat, mergând lângă ea.
— La 57, până acum.
— Ce om ciudat, să colecționeze maimuțe! a comentat Stephen, ținând-o în brațe pe șoborița Gracie.
— Mi-ar plăcea să pot spune că asta e cea mai stranie chestie pe care am descoperit-o umblând prin lucrurile oamenilor.

După ce ajunsese arhivistă-șefă în Québec, Reine-Marie hotărâse de curând să iasă la pensie și să accepte câte un proiect în calitate de consultant.

De data aceasta, fusese angajată de o familie din localitate să treacă în revistă lucrurile mamei. Fusese capul familiei și murise de curând, lăsându-le copiilor mult mai puțini bani decât s-ar fi așteptat, o casă veche, plină de coridoare întortocheate, și o mulțime de cutii cu haine, hârtii, flecușteț, precum și o colecție uluitoare de păpușele-maimuțe, vederi cu maimuțe, maimuțe de pluș, maimuțe pictate și ilustrații cu maimuțe. Toate adunate în cutii în pod.

Însă cea mai numeroasă colecție era, de departe, cea de maimuțe desenate manual pe tot felul de documente. Era un fel de puzzle, iar Reine-Marie spera să-l dezlege.
— E ceva de valoare? a întrebat-o Stephen.
— Din câte știu eu, nu, i-a răspuns ea, ținând de o ureche o păpușă-maimuță cam mâncată de molii.

Li s-a alăturat și Armand, venind cu un dosar în mână.
— Bun! a spus Reine-Marie. Înainte să te acapareze complet munca, ce era cu privirile pe care vi le-ați aruncat tu și Jean-Guy când vorbeam despre Haniya Daoud?
— Păi, dacă Annie și Roslyn se așteaptă să găsească o sfântă, o să fie dezamăgite.
— De ce? Cum este?

Armand nu i-a răspuns, iar Reine-Marie a devenit serioasă. Înțelesese.
— E un miracol c-a supraviețuit, în orice caz, a remarcat ea, și că și-a folosit durerea pentru a face atâta bine. Nu-i deloc surprinzător dacă e un pic…

Care era cuvântul potrivit?

— …dificilă.

— *Oui*. Și încă cum! Cu siguranță e rănită, poate chiar dezechilibrată, în sensul că vede cât se poate de clar ce-i în neregulă cu lumea în care trăiește, dar nu reușește să vadă și lucrurile bune.

Deși pe el Haniya Daoud îl văzuse deosebit de clar. Dacă nu-i intuise și gândurile, cu siguranță izbutise să privească printre crăpături, să-i vadă inima frântă.

Și iată secretul meu. E foarte simplu: nu poți vedea decât cu inima. Esențialul e invizibil pentru ochi.[5]

Armand se întreba dacă Florence înțelegea cu adevărat pasajul din *Micul prinț*.

În copilărie, el nu-l înțelesese. Abia când crescuse își dăduse seama cât adevăr era cuprins în cuvintele acelea. Iar acum se gândea la Haniya Daoud și la ce văzuse ea. Cu inima ei frântă.

— O Sfântă Nesimțită, a comentat Stephen. Au mai fost sfinți nesimțiți. Cred că majoritatea au fost așa, de fapt, nu? Ba chiar s-ar putea să nu fie nici măcar prima de pe-aici.

— Nu cumva te referi chiar la tine, Stephen? l-a întrebat Reine-Marie. Fiindcă, cel puțin din câte spune Ruth, doar unul dintre cuvintele astea ți se potrivește.

— Zău? Și credeți pe cuvânt o femeie sărită de pe fix, care duce peste tot o rață după ea? Se poartă cu pasărea aia de parcă i-ar fi copil, nu-i așa, Gracie?

A pupat șoborița pe botul cu mustăți.

Însă și Reine-Marie, și Armand știau la cine se referea, de fapt.

Sfântul Nesimțit al satului locuia într-o cabană din pădure, preferând propria companie tovărășiei oricui altcuiva de pe lume.

Și tot restul lumii îi împărtășea părerea.

Se obișnuiseră atât de tare să-i spună așa și până și el se prezenta ca Sfântul Nesimțit, încât locuitorii sătucului aproape că uitaseră cine era de fapt.

— Eu nu l-am cunoscut încă, a comentat Stephen. Și de ce e așa nesimțit?

— Dacă vine diseară, o să-ți dai seama fără probleme, i-a răspuns Reine-Marie. Mai curând partea cu sfințenia e cea ascunsă.

Armand a zâmbit. Într-adevăr, chiar era ascunsă. Dar asta nu însemna că nu există.

Bărbatul acela își dedicase cea mai mare parte din viață îmbunătățirii condițiilor de trai pentru cei vulnerabili. Pentru cei uitați și lăsați la o parte. Deși era discutabil dacă îi agrea cu adevărat.

— Ei, acum chiar că sunt curios! Credeți c-o să vină la petrecerea de diseară?

— Probabil, a spus Reine-Marie. Petrecerea e la băiatul lui.

— La Auberge. Voi veniți?

De data asta, întrebarea îi era adresată mai curând lui Armand.

— Sper. O să vedem.

De fapt, spera că nu. Nu că n-ar fi vrut să meargă, dar spera mai curând că avea să aresteze și să interogheze un suspect. Complicele. Și să închidă cazul.

— Tocmai a sunat Isabelle, a intervenit Jean-Guy, sprijinindu-se de tocul ușii de la bucătărie. O să ajungă la sala de spectacole a Universității în 20 de minute.

— *Bon*, a spus Gamache și s-a ridicat, uitându-se la ceas. Vin cu tine. Președintele și rectorul vor să ne întâlnim.

— Te-au chemat la cancelarie, Armand? a glumit Stephen.

— Cam așa mă simt, da.

---

[5] Antoine de Saint-Exupéry, *Micul Prinț*, Editura Arthur, București, 2015, traducere și postfață de Ioana Pârvulescu, p. 90.

Capitolul 11

— Și cum justificați asta? a întrebat Haniya Daoud, țintuind-o cu privirea pe Roslyn, care făcea ochii tot mai mari. Așa vă câștigați traiul, făcând haine pentru bogătași?

— Și cum justificați asta? a întrebat președintele de la Université de l'Estrie, țintuindu-l cu privirea pe Gamache.

Otto Pascal era așezat în spatele biroului său masiv, în vreme ce Colette Roberge alesese un scaun cu spătarul înalt, care părea teribil de incomod.

Președintele nu-l invitase și pe Gamache să ia loc.

— *Oui*. Cum de s-a putut întâmpla așa ceva? l-a întrebat și Roberge.

Gamache s-a întors spre ea, privind-o siderat.

— Haideți să vă explic, a început Éric Viau, administratorul clădirii, aflat împreună cu inspectorii Beauvoir și Lacoste în fosta sală de sport. Toate ușile sunt încuiate în permanență și au instalate alarme care sună la mine acasă — a făcut un semn spre alee, către căsuța aflată lângă intrarea în universitate — și în biroul pazei campusului. Și declanșează și o sirenă al naibii de puternică.

— Și-n ultima săptămână nu s-a declanșat nicio alarmă? l-a întrebat Isabelle Lacoste.

— Nu. Nimic.

— Și nu s-a ținut niciun alt eveniment acolo de Crăciun? a insistat Beauvoir, uitându-se în jur, la căciulile, mănușile, gențile și bocancii care încă zăceau unde căzuseră.

Se aflau chiar pe locul unde explodaseră pocnitorile, iar podeaua era înnegrită.

— Nimic. Nu-i chiar locul preferat pentru evenimente. Folosim sala asta doar dacă nu e nimic altceva liber. Dar în ultima vreme n-am folosit-o, *non*. Nu în perioada sărbătorilor.

— Și atunci, de ce a fost rezervată pentru prelegerea de ieri? l-a întrebat Lacoste. Și așa din scurt? Erau ocupate toate celelalte săli?

Monsieur Viau a privit-o surprins.

— Pe mine mă-ntrebați? Eu doar încerc s-o mențin funcțională. Habar n-am de ce ar alege-o cineva pentru un eveniment.

— Stai o clipă, Armand! a spus Roberge, ridicându-se de pe scaunul de lângă biroul președintelui. Vrei să spui că e posibil ca totul să fi fost plănuit și înscenat chiar de profesoara Robinson? De dragul publicității?

— Vreau să spun că există și posibilitatea asta, e una dintre numeroasele variante pe care le investigăm.

Trecuse deja în revistă diversele teorii pe care le analizau și i se părea interesant că ea se oprise tocmai asupra acesteia.

Președintele Pascal s-a ridicat, a venit în fața biroului și s-a așezat lângă Roberge, cu doar jumătate de pas în fața ei, înfruntându-l parcă amândoi pe Gamache.

Otto Pascal părea din ce în ce mai agitat. Cele petrecute îi depășeau cu mult puterea de înțelegere, care se oprea undeva în jurul anului 600 î.e.n., cam pe la căderea Tebei.

Secolul XXI era un mister pentru egiptolog, care cerceta acum chipul ofițerului de la Sûreté ca și cum spera să fi descoperit Piatra de la Rosetta.

— L-ați arestat pe cel care a tras cu arma. Ce mai căutați?

— Voi de ce căutați mereu? i-a întors-o Gamache. În caz că v-a scăpat ceva. În caz că mai este ceva de descoperit. La fel ca voi, trebuie să fim scrupuloși.

Profesorul Pascal era palid și părea că ar vrea să se așeze din nou. În același timp, arăta ca și cum își petrecuse toată viața stând jos. Ceea ce era adevărat.

Ca somitate în domeniul literaturii hieroglife, în ultimii 40 de ani, dacă nu stătuse jos, stătuse aplecat. Unii ar fi zis însă că se și dăduse peste cap. Încerca întâi să vadă el, apoi să convingă restul lumii că literatura hieroglifă chiar există.

Ceea ce însemna că profesorul Pascal, care ajunsese acum președintele Pascal, era convins că o parte din ceea ce se presupusese că ar fi niște relatări nonfictive ale unor evenimente din viața egiptenilor din Antichitate, gravate cu grijă în piatră, erau echivalentul antic al romanelor. În mare parte, thrillere.

Iar asta însemna că-și petrecuse întreaga carieră, ba chiar că-și legase întreaga carieră de abilitatea de a transforma adevărul în ficțiune. Ceea ce se străduia, disperat, să facă și în întâlnirea aceasta.

— Păi, s-a bâlbâit Roslyn. Da, presupun că e și asta… Fac și haine pentru copii…

— Haine pentru copii? a întrebat Haniya. Tot pentru copiii celor privilegiați, probabil. Și cât costă?

Roslyn a mormăit ceva.

— Poftim, ce-ai spus? a insistat Haniya.

— Păi…

Roslyn a căutat din priviri ajutorul Clarei, însă gazda și prietena ei trecuse prin același interogatoriu dur, chiar de mai multe ori în cursul dimineții, și era deja epuizată.

Se dăduse jos din pat pe jumătate temătoare, pe jumătate entuziasmată: Haniya Daoud, mândria lumii libere, dormea în încăperea alăturată.

Numai că nu dormea. O găsise în atelier, inspectând tablourile în ulei proptite de pereți.

— Sunt de la o expoziție mai veche, îi spusese Clara din pragul ușii. Încă n-am apucat să le agăț.

Haniya, care purta acum un caftan splendid, din mătase verde-închis, se întorsese spre ea și-i răspunsese:

— Mi-e foarte clar de ce n-ai făcut-o.

Acela fusese momentul când, simțindu-și creștetul înghețat, dar obrajii arzând, scrisese mesajul către Myrna, Reine-Marie, Annie și Roslyn. SOS-ul. Le chemase s-o salveze de Sfânta Nesimțită.

Acum și-a coborât privirea spre telefonul pe care îl avea în poală și i-a trimis rapid un SMS Myrnei.

Unde ești?
Scuze, nu pot să vin.
Nu poți sau nu vrei?
Exact.
Scârbă! a tastat Clara, iar răspunsul pe care l-a primit a fost un emoticon zâmbitor.

— Aveți un sari tare frumos, a intervenit Annie.

Roslyn s-a întors către cumnata ei, recunoscătoare că-i distrăsese atenția căpcăunului. Dar Clara bănuia că era mai mult de atât.

Era o înțepătură subtilă, care sublinia ipocrizia gestului Haniyei de a o critica pe Roslyn, în timp ce ea însăși se bucura de roadele unei trude similare.

Sariul ei costase, probabil, multicel, poate că-l primise în dar de la un binefăcător generos și era posibil să fi fost produs de copii care trudeau în vreo fabrică de coșmar din India.

— Se numește *abaya*, i-a răspuns Haniya. A fost produs de o rețea de cooperative ale femeilor pe care am creat-o în Nigeria. Este finanțată de un sistem bancar pe care l-am înființat și care este și el condus de…

Clara a simțit că i se face rău, iar pe Annie a luat-o amețeala.

Roslyn, pe de altă parte, se aplecase ușor în față, sorbind fiecare cuvânt.

— Ați văzut pe cineva suspect pe lângă clădire în ultima săptămână? a întrebat Isabelle.

— Credeam că l-ați prins pe atacator.

— Așa e, i-a răspuns Jean-Guy. Acum trebuie doar să ne asigurăm că n-a mai fost implicat și altcineva.

În timp ce rostea cuvintele, a urmărit atent reacția lui *monsieur* Viau. Vreo ușoară schimbare a culorii din obraji, a ritmului respirației. Dacă o lua la fugă spre ușă. Însă administratorul îl asculta liniștit.

— A stabilit cineva vreo întâlnire ca să vadă sala, pentru un posibil eveniment, în ultimele două săptămâni? l-a întrebat Beauvoir. Au venit muncitori? S-au făcut reparații?

— Muncitori, nu, dar a venit un tip. Voia să organizeze un bal caritabil și auzise că sala asta e ieftină.
— L-ați lăsat singur vreun moment? a întrebat Lacoste.
— Nu.
— L-ați dus oriunde altundeva în clădire?
— Nu. Doar aici.
— Ar fi putut ascunde ceva fără să vedeți?
Monsieur Viau a cumpănit o clipă, apoi a clătinat din cap.
— Nu, am fost lângă el tot timpul. Aș fi observat.
— Despre el e vorba?
Isabelle i-a arătat o fotografie cu Édouard Tardif.
În timp ce o studia, bărbatului i-a dispărut culoarea din obraji.
— *Oui*, a răspuns, ridicând privirea spre ei. L-am lăsat pe atacator să intre-n clădire?
— N-aveați de unde să știți. A închiriat sala, până la urmă?
— Asta va trebui să întrebați pe cineva de la biroul administrativ.
— E inspectorul-șef chiar acolo, a intervenit Beauvoir, scoțând telefonul. Are o întâlnire cu președintele și cu rectorul.
— Ce noroc pe el! a comentat Viau.
— O să văd dacă poate să afle ceva.
În timp ce Beauvoir trimitea mesajul, Lacoste s-a întors spre administrator.
— Ca să nu încapă vreo îndoială, bărbatul ăsta, cu care v-ați întâlnit aici, a venit singur?
— *Oui*.
— Sunteți sigur?
De data asta, Viau a ezitat.
— Păi, n-am văzut pe altcineva, dar presupun c-ar fi putut veni cu cineva. Care să-l fi așteptat afară.
— Când a sosit el, ați descuiat ușa, a continuat Isabelle. Ar fi putut intra cineva în urma lui, fără să vedeți?
Viau s-a gândit o clipă, apoi a încuviințat.
— Da, presupun că e posibil.
Lacoste și Beauvoir s-au privit lung.
— Majoritatea celor care închiriază sala vin înainte în vizită, ca s-o vadă? l-a întrebat Beauvoir.

— Aproape toți, aș zice.
— În cazul ăsta, cine din echipa profesoarei Robinson a fost aici să vadă sala? Și când a venit?
Viau a ridicat din sprâncene a mirare.
— N-a venit nimeni. Din câte știu eu, cel puțin.
— De unde au știut despre sala asta? Și cine a închiriat-o pentru ea? a continuat Beauvoir.

Din biroul președintelui, Gamache vedea fosta sală de sport. Și-a întors privirea de la fereastră spre președintele Pascal și rectorul Roberge.
Trecuse în revistă evenimentele din ziua anterioară. Pas cu pas. O relatare. Fapte concrete.
— Care e varianta cea mai probabilă? l-a întrebat președintele Pascal.
— În momentul de față, nu mă pot pronunța.
— Nu poți sau nu vrei? a intervenit Roberge.
Gamache a tăcut.
— Practic, domnule inspector-șef, spui că iei în considerare toate posibilitățile, a adăugat președintele.
— Cu excepția unei intervenții a extratereștrilor, da.
— Inclusiv varianta ca totul să fi fost pus la cale de profesoara Robinson, a continuat Pascal.
— E un posibil scenariu, *oui*.
— Nu pare cu mult mai verosimil decât cel cu extratereștrii, a intervenit Roberge, cu un zâmbet obosit — ultimele 24 de ore nu fuseseră ușoare nici pentru ea. Mi se pare un raționament ilogic. Legi între ele niște lucruri care n-au nimic de-a face unele cu altele.
— Trebuie să luăm în considerare toate variantele, oricât de improbabile par, a repetat Gamache.
Deși cu cât se gândea mai mult, cu atât i se părea mai puțin probabil ca profesoara Robinson să fi pus la cale un atac împotriva ei înseși. Erau prea multe variabile într-o asemenea ecuație. Prea multe lucruri care ar fi putut să meargă prost.

Ca statisticiană, ar fi trebuit să fie conștientă de asta. Și-ar fi asumat un asemenea risc? Gamache se îndoia.

— Cum a ajuns arma în sală? l-a întrebat președintele. Presupun că atacatorul n-a intrat cu ea pe ușă.

— Nu. Probabil că fusese ascunsă înăuntru dinainte de eveniment.

A hotărât să nu le spună că bănuiau că Tardif avea un complice.

Inspectorul-șef îl privea pe președinte cu oarecare compătimire. Otto Pascal conducea o universitate micuță, de-a dreptul apatică, și se trezise cu un haos pe cap. Campusul fusese cotropit de polițiști și de jurnaliști din toată provincia Québec, în curând din toată țara, chiar din toată lumea.

Probabil că administrația se confrunta deja cu întrebări incomode din partea părinților speriați. Care se gândeau dacă e cazul să-și mai lase copiii să se întoarcă la cursuri. Și nu doar din cauza atacului armat.

Probabil că toți jurnaliștii și o parte dintre părinți își puneau deja întrebarea cum era posibil ca o instituție academică să permită organizarea unei prelegeri a lui Abigail Robinson, pe care mulți o considerau nebună de legat.

Președintele Pascal a privit cu jind spre birou, unde își așteptau interpretarea cele mai recente fotografii de la un sit din Valea Regilor.

Otto Pascal își concepuse teoria despre ficțiunea hieroglifică în cercetarea sa postdoctorală, doar pentru că așa ceva nu-i mai dăduse nimănui prin cap. Apoi petrecuse ultimele patru decenii dându-și seama, treptat, de ce nu-i mai venise nimănui ideea aceea.

Cu toate acestea, se bucurase de ceva atenție. E drept, nu la fel de multă ca în cazul colegului lui de cameră, care, în glumă și având în vedere conversația asta, oarecum ironic, hotărâse să postuleze că hieroglifele și chiar piramidele fuseseră opere ale extratereștrilor din Antichitate.

Asta îl scotea din sărite pe Pascal. De ce nu-i venise lui ideea asta? Acum era silit să rămână la teoria stupidă a literaturii.

— Domnule președinte?
— Ce-i?
Înaltul ofițer de la Sûreté făcea semn din cap spre fereastră. Când s-a uitat și el pe geam, președintele a văzut chiar sala de sport cu pricina. O clădire ca o tumoare.
— De aici se vede foarte bine locul faptei, a remarcat Gamache. Presupun că n-ați văzut nimic în ultima săptămână?
— Eu? Nu. N-am fost aici.
Gamache a observat privirea grăbită pe care a aruncat-o Pascal spre birou și a făcut un pas în direcția aceea. Pe masă erau câteva printuri datate cu două zile în urmă.
Pascal și-a dat seama ce văzuse polițistul.
— Mă rog, am venit doar ca să iau alea. Le-am dus acasă, după care le-am adus înapoi când mi-am dat seama c-o să trebuiască să-mi petrec ziua de azi încercând să calmez spiritele.
L-a privit pe Gamache de parcă el, personal, ar fi dat foc Universității.
Inspectorul-șef a luptat împotriva impulsului de a le atrage atenția că îi rugase, îi implorase atât de președinte, cât și pe rector să anuleze evenimentul.
I-a vibrat telefonul, iar el a aruncat o privire: era un mesaj de la Beauvoir.
— Trebuie să aflăm cine a închiriat sala pentru profesoara Robinson, a spus când și-a băgat telefonul la loc în buzunar.
— Birourile administrative sunt închise în perioada sărbătorilor, i-a răspuns președintele Pascal.
Gamache a ridicat din sprâncene.
— Cred că indiferent cine se ocupă, poate să facă un drum până aici, nu? N-ar trebui să dureze prea mult. Și nici n-aș vrea să fiu nevoit să fac rost de mandat.
— Nu-i nevoie. O să mă asigur eu că într-o oră primiți informațiile care vă trebuie.
— *Bon, merci*. Dacă nu mai aveți și alte întrebări…
— Tare bine ar fi fost dacă ai fi anulat evenimentul, Armand, după ce am stat de vorbă, i-a spus Pascal în timp ce îl conducea

spre ușă. Însă și așa, își sunt recunoscător pentru ce-ați făcut tu și oamenii tăi.

Gamache a surprins un zâmbet compătimitor al lui Colette Roberge.

— Cred că te pot ajuta eu cu informațiile de care ai nevoie, i-a spus ea. Biroul meu este în clădirea administrației. Am cheia.

Capitolul 12

Gamache a cercetat camera, apoi s-a uitat la Colette Roberge.

— Ăsta e biroul tău?

— *Oui*. Te-aș invita să iei loc, dar…

Nu avea unde să se așeze, în afara scaunului pivotant teribil de vechi și pătat din spatele biroului, care părea scos dintr-un tomberon. Inspectorul-șef văzuse celule de închisoare mai mari și mai primitoare.

— Nu se așteaptă nimeni ca rectorul să muncească cine știe ce, i-a explicat Roberge, sprijinindu-se de biroul plin de hârtii.

— E clar că n-au știut în ce se bagă când te-au numit pe tine, i-a răspuns Gamache în glumă, însă apoi a continuat serios: De ce am venit aici, Colette?

— Ca să-ți dau formularul de rezervare de care ai nevoie.

— Ar fi putut să-l scaneze cineva și să mi-l trimită. Oricine altcineva în afară de rectorul Universității.

— Și asta-i adevărat.

Gamache a așteptat.

— Cred că poți ghici.

— Nu cred că vreau.

Femeia a dat din cap, apoi a întins mâna spre unul dintre sertarele biroului.

— Pot să-ți dau pe loc fișa de închiriere a sălii de sport și dovada plății. Nu-i nevoie să caut.

A scos o foaie de hârtie din sertar, însă nu i-a dat-o.

— M-a sunat Abby chiar înainte de Crăciun.

— Nu mi-ai zis până acum.

— Nu. Dar îți povestesc acum. Nu era ceva ieșit din comun. Ca atâția oameni care nu se cunosc foarte bine, dar își doresc să păstreze legătura, vorbim mereu de Crăciun. Îmi trimisese lucrarea pentru Comisia Regală și urmărisem controversa care s-a iscat. Mi-a zis c-ar vrea să vină în vizită.

— Dar nu stau la tine. S-au cazat la Manoir Bellechasse, nu? Am trimis agenți acolo, în caz că apare vreo problemă.
— Eu aveam deja casa plină de musafiri, după cum ai văzut, așa că nu le puteam găzdui. Dar…
— Da?
— Am vorbit la telefon aseară. Ea și Debbie erau atât de zguduite, încât le-am invitat azi la noi. Copiii pot să doarmă pe canapelele de la subsol.

Mintea lui Gamache lucra febril. Fusese, probabil, o decizie bună. Era mai ușor să apere o casă particulară decât un hotel.
— Când te-a sunat și ți-a spus că vrea să vină în vizită, a zis și de ce?

Colette a zâmbit.
— Am crezut că vrea să profite de înțelepciunea mea, de sfaturile mele. Dar se pare că nu. Nu mi-a cerut sfatul.
— A pomenit ceva despre vreun eveniment în perioada în care avea să fie aici?
— Nu. N-avea nimic în plan.
— Atunci, cum de-a avut loc?

Acum, Colette părea de-a dreptul încurcată.
— Mă tem că eu am fost de vină. Am menționat în treacăt, mai mult ca glumă, că dacă vrea să-și deconteze călătoria, ar putea să țină o prelegere. Peste două zile m-a sunat iar și…
— Te-a sunat? Niciuna dintre conversațiile astea n-a fost purtată prin e-mail sau prin mesaje?
— Nu. Doar la telefon.

Armand a înțeles. Însemna că nu există nimic scris. Nu putea fi confirmat nimic, în afara faptului că avuseseră loc apelurile telefonice. Dar nu și despre ce s-a discutat.
— M-a întrebat dacă există vreun amfiteatru sau ceva, o sală pe care s-o închirieze. Am crezut că acum glumea ea. Un amfiteatru! Pe urmă am găsit filmarea de la ultima ei prelegere și am văzut mulțimea.
— Așa c-ai închiriat sala de sport în numele ei?

Foaia de hârtie pe care o ținea în mână era un semn clar că ea era responsabilă pentru alegerea sălii, însă pentru Gamache tot

era șocant să primească confirmarea.

— Ce puteam să mai fac? Fusese ideea mea.

— Puteai să-i spui că nu există nicio sală disponibilă. Să refuzi. Să minți.

O fixa cu privirea, încercând să priceapă cum o persoană pe care el o considerase întotdeauna inteligentă putea face un lucru atât de prostesc.

Apoi i-a venit o idee.

— Nici n-ai vrut s-o refuzi. De fapt, ai venit cu sugestia asta știind c-o să profite de ocazie. Ai vrut să te asiguri c-o să vină. De ce?

Rectorul Roberge a strâns din buze și a pus fișa pe biroul aglomerat.

— E o cercetătoare genială, cu un intelect uluitor, exact ca tatăl ei. Dar o luase razna, ajunsese la niște concluzii care păreau nu doar revoltătoare, ci pur și simplu fictive. Da, am vrut să vină. Măcar cu atât îi eram datoare tatălui ei. Voiam să aflu ce se întâmplase. Să încerc s-o aduc pe drumul cel bun.

— Așa c-ai aranjat să țină o prelegere?!

— Știu, știu. Uite ce e, chiar nu m-am gândit c-o să vină cineva s-o asculte. O prelegere programată așa din scurt, despre statistică, în engleză, într-o zonă rurală din Québec, în săptămâna dintre Crăciun și Anul Nou? Ar fi trebuit să fie un eșec total. Până în ziua în care a avut loc, n-am crezut c-o să aibă public.

— Bine, ce-a fost a fost. Să lăsăm asta la o parte deocamdată. Dar, Colette, dacă scopul vizitei ei nu era prelegerea și nici să te vadă pe tine, atunci de ce a venit?

— Asta m-am întrebat și eu. N-a mai fost niciodată aici, de ce ar fi făcut-o acum? Cred că vrea să se vadă cu cineva, cu o persoană despre care crede c-o poate ajuta.

— Nu ți-a zis cu cine?

— Nu, iar eu n-am întrebat.

— Așa să fie?

Părea incredibil că această cercetătoare, care lucra în același domeniu, nu fusese curioasă în legătură cu persoana la al cărei

sprijin spera Robinson. Sau chiar geloasă. Cine era mai important și mai bine văzut în cercurile academice decât ea?

Gamache cu siguranță era curios.

— Da, așa este, i-a răspuns Roberge. Nu e treaba mea.

— Ba este fix treaba ta, Colette.

— Nu mai e. M-am retras de mult din domeniul senzațional al statisticii.

Tentativa ei de autoironie n-a avut succes. Gamache o fixa în continuare cu privirea, în timp ce între ei se așternea o tăcere stânjenitoare.

Când a vorbit din nou, tonul lui Roberge era serios.

— Abigail are o personalitate unică, Armand. Nu e greu să fii absorbit în universul ei. Sunt sigură c-ai remarcat și tu ieri.

Remarcase, da. Nu multă lume putea captiva cu o prelegere despre statistică un public alcătuit în cea mai mare parte din oameni care probabil urau matematica. Colette avea dreptate. Fosta ei studentă era fascinantă. Iar Abigail Robinson reușea performanța aceasta nu prin cabotinism, ci cu o voce atât de domoală, încât cei din public aproape că trebuiau să facă un efort pentru a o auzi. Avea un glas blând, cald, care era convingător tocmai prin faptul că părea să nu încerce să te convingă de nimic.

— Vrei să spui că te-a hipnotizat? a întrebat-o pe Roberge.

— Vreau să spun că există oameni cărora vrei să le faci pe plac pur și simplu. Abby se numără printre ei.

— Profesoara Robinson a sosit acum două zile, cu o zi înainte de prelegere. V-ați văzut?

— Nu.

Gamache se pricepea de minune să-și dea seama când cineva îi ascundea ceva. Nu era sigur dacă Roberge tocmai îl mințise sau doar reușise să se eschiveze. Dacă era vorba de o întrebare pe care el n-o pusese. Apoi și-a adus aminte de un moment, chiar înainte de începerea prelegerii, în care o întrebase pe profesoara Robinson dacă avea s-o prezinte cineva. Îi răspunsese că nu, dar aruncase o privire spre ușă, iar el avusese senzația că trăgea de timp. Că aștepta până în ultima clipă, și chiar dincolo de ea, pentru a începe. Aștepta pe cineva.

— Ar fi trebuit să fii acolo? Te-a rugat profesoara Robinson s-o prezinți când urcă pe scenă?

— Nu.

A negat rapid. Fără drept de apel.

Iar Gamache n-a crezut-o.

— De ce nu mi-ai spus toate astea când am venit la tine acasă?

— Nu m-am gândit că sunt relevante.

Văzând expresia inspectorului-șef, a adăugat:

— N-am vrut să știe nimeni c-am avut de-a face cu asta. Am regretat aproape instantaneu c-am rezervat sala, dar era prea târziu…

— Nu era prea târziu! a izbucnit Gamache. Am venit la tine, te-am implorat, efectiv, să contramandezi, iar tu ai refuzat. Cum e până la urmă, regretai sau nu? Una spui, alta faci!

— După cum ți-am spus, s-a răstit și Roberge, n-am crezut c-o să vină nimeni la prelegere. Eram convinsă că exagerezi și că anularea prelegerii ar fi atras mai multă atenție decât dacă evenimentul ar fi avut loc și ar fi murit de moarte bună.

A regretat alegerea cuvintelor imediat ce le-a rostit. Ținea mâinile încleștate pe marginea biroului și stătea ușor aplecată spre Gamache, însă acum a lăsat capul în jos. Când a ridicat privirea, s-a uitat drept în ochii lui.

— Îmi pare rău. Am greșit, asta e clar. Aveai nevoie de hârtia asta.

I-a întins fișa de închiriere.

— Numele tău nu apare aici. Scrie Tyler Vigen. Cine e?

— Nimeni. N-am vrut să folosesc un nume real, așa c-am inventat unul.

Inspectorul-șef a împăturit hârtia, a pus-o în buzunar, apoi a studiat chipul femeii.

— Ești implicată? a întrebat-o calm.

— În atacul armat?!

— Nu mai fi așa siderată! E o concluzie firească. Îi citiseși studiul, ai invitat-o aici. Ai rezervat sala și aveai acces la ea.

— Dar l-ați arestat deja pe atacator.

— Adevărat, dar e posibil să-l fi ajutat cineva.

— Dacă este așa, n-am fost eu.

A mijit ochii și a adăugat:

— Deci așa crezi c-a ajuns arma în sala de sport. A pus-o altcineva acolo.

— Credem că este o posibilitate, da. Și dacă așa este, înseamnă că persoana aceea e încă în libertate. Ești sigură că vrei să le găzduiești pe profesoara Robinson și pe *madame* Schneider? La tine acasă? Cu nepoții tăi acolo?

Roberge l-a privit lung, chibzuind concentrată. Apoi a încuviințat.

— Îți mulțumesc că mi-ai spus. O să avem mare grijă să pornim mereu alarmele.

Armand a țintuit-o cu privirea, așteptând să mai spună ceva. Cum ea n-a mai adăugat nimic, a continuat el:

— Și copiii?

— Stau la noi până în weekend. Au abonamente la schi.

— Ai să inviți în casă o persoană asupra căreia a avut loc deja un atentat, în condițiile în care e posibil ca un al doilea ucigaș să fie în libertate. Nu crezi c-ar trebui ca măcar copiii să meargă în altă parte?

Roberge s-a gândit o clipă și a oftat.

— Ai dreptate. Am rămas calată pe ideea c-o să stea la noi. Vor fi tare dezamăgiți.

— Dar vor fi în viață. Am să detașez câțiva agenți, să stea de pază. Trec și eu un pic mai târziu, în după-amiaza asta, să stau de vorbă cu profesoara.

Și-a pus căciula pe cap, apoi s-a oprit în dreptul ușii.

— Ai spus că Abigail Robinson era, că este genială.

— Chiar este. E un geniu în domeniul ei.

— Dacă este așa genială, cum a putut să greșească atât de mult cu datele și concluziile despre pandemie?

— N-a greșit.

— *Pardon?*

— I-am revizuit cercetarea, calculele. Ba chiar am trimis studiul ei unui prieten bun, a cărui părere o prețuiesc mult. A ajuns și el la aceeași concluzie. Abigail n-a greșit.

— Dar ai zis c-o luat-o razna, că-i o concluzie…
— Condamnabilă din punct de vedere moral, dar corectă la nivel pragmatic.

— Doamne Dumnezeule, voi nu simțiți duhoarea asta? a exclamat Isabelle.
— Ce duhoare? a întrebat-o Jean-Guy și s-a uitat la Armand, care a clătinat din cap, nedumerit.

Gamache ajunsese la fosta sală de sport și îi însoțea la subsol, unde tocmai era instalat centrul de comandă. În fostul vestiar al băieților.

Tehnicienii montau cabluri, calculatoare, birouri, scaune și panouri.

Nu era chiar haos, dar nici departe nu era.
— Pute de parcă a pus cineva niște brânză veche într-o șosetă transpirată, a înfășurat-o într-o coajă de banană mucegăită și pe urmă s-a așezat pe ea, i-a explicat Lacoste.
— Ah, a răspuns Gamache. Mirosul ăla.
— Mie-mi place, a spus Jean-Guy.

Armand a izbucnit în râs.
— O exista și un loc în care să nu miroasă așa urât, i-a întors-o Isabelle, uitându-se în jur. La baie, de exemplu.

Monsieur Viau se întorsese cu o foaie de hârtie pe care scrisese numele și numărul de telefon al bărbatului cu care se întâlnise în urmă cu o săptămână.
— *Merci*, i-a spus Lacoste.

A aruncat o privire pe hârtie, apoi le-a arătat-o lui Gamache și Beauvoir. Figurile lor n-au trădat nicio emoție.

Édouard Tardif.

Nu-i surprindea decât faptul că Tardif nici măcar nu încercase să-și ascundă identitatea.

Gamache s-a uitat în jur.
— Am putea merge într-un loc un pic mai liniștit?
— Pot să vă aduc o masă și niște scaune sus, pe scenă, dacă doriți, s-a oferit administratorul.

În timp ce Viau se ocupa să-i instaleze, polițiștii au ieșit la aer. Isabelle a inspirat adânc, cât de adânc putea. Gamache a mijit ochii, copleșit de lumina soarelui, și a făcut un semn cu mâna.

— Acolo e biroul președintelui Pascal.

Era o clădire cu fațada din piatră, foarte veche și foarte frumoasă, al cărei acoperiș metalic roșu avea înclinația caracteristică faimosului *patrimoine québécois*. Fusese ridicată cu secole în urmă, cel mai probabil fiind prima casă ridicată pe terenul acela. Contrasta violent cu forma aproape brutal de modernă a sălii de sport, construită la începutul anilor 1960.

— Vede foarte bine sala asta, a remarcat Lacoste.

— Așa-i, dar zice că n-a fost la birou decât acum câteva zile, pentru foarte puțin timp. Și că n-a văzut nimic.

— „Zice"? a intervenit Beauvoir. Nu-l crezi?

— Președintele are o pasiune pentru ficțiune, dar — Gamache a cumpănit o clipă — cred că mi-a spus adevărul.

— Însă ar fi avut acces la sala de sport, a insistat Beauvoir.

Gamache a încercat să și-l imagineze pe Otto Pascal furișându-se până în sală, intrând și ascunzând o armă. Însă imaginația nu l-a ajutat prea mult.

S-a deschis ușa din spatele lor și *monsieur* Viau le-a zis:

— Suntem gata.

Înainte să urce pe scenă, Gamache a trecut pe sub banda întinsă de poliție și a mers în mijlocul sălii, unde se vedea arsura lăsată de pocnitori. În locul de unde se trăsese.

S-a oprit cam pe unde se aflase, probabil, Tardif. De ce stătuse atât de în spate? De ce nu s-a dus chiar lângă scenă, ca să fie sigur că-și nimerește ținta?

Oare era posibil să nu fi vrut, de fapt, s-o nimerească? Și poate că, stând acolo, sperase că are șanse mai mari să fugă.

Inspectorul-șef s-a uitat spre ieșiri. Da. Ar fi fost un loc bun de unde să fugă. Însă nu și să-i reușească atentatul, dacă planul chiar fusese s-o omoare pe profesoara Robinson.

Gamache s-a uitat pe jos, la obiectele aruncate de spectatorii care se grăbiseră să iasă.

Aproape peste lemnul ars era un fes cu însemnele Habs. Era imposibil de confundat împletitura roșie, cu C-ul mare, simbolul echipei de hochei Montreal Canadiens, căreia i se spunea cu duioșie Les Habitants. Habs.

Era o căciulă deosebit de populară. Aproape toți locuitorii Québecului aveau așa ceva. Și Gamache avea una, rătăcită pe undeva printre hainele de iarnă.

Cu toate astea…

A chemat un tehnician și a cerut să fie împachetată, etichetată și trimisă la analiză.

Odată ajuns pe scenă, a mers chiar până la margine și s-a uitat în jos, cu mâinile la spate, ca un căpitan ce scrutează orizontul în căutarea uscatului. Sau a unui aisberg. Au venit și Jean-Guy și Isabelle, oprindu-se de o parte și de cealaltă a inspectorului-șef.

— La ce vă gândiți, *patron*? l-a întrebat Isabelle.

— Mă gândesc că *monsieur* Tardif stătea mai departe decât ar fi trebuit.

Isabelle s-a întors spre el, surprinsă că nu-și dăduse și ea seama.

— Așa e. De ce n-a venit direct spre scenă? Așa n-ar fi avut cum să rateze.

— Poate tocmai de asta, a spus Gamache, mergând spre masa din mijlocul scenei. Încă o întrebare pe care să i-o punem.

Administratorul s-a întors și le-a adus o farfurie cu fursecuri în formă de brazi de Crăciun și oameni de zăpadă, cu globulețe argintii care semănau cu niște alice, fiind și la fel de comestibile. A pus pe masă și trei căni cu ceai tare, fierbinte.

I-au mulțumit și au luat cănile în mâini. Iarna se insinuase în încăperea mare, pustie, și căldura ceaiului era binevenită.

Inspectorul-șef a dat din cap, iar Lacoste și Beauvoir i-au prezentat raportul în urma conversației cu Viau.

— S-ar părea că scopul vizitei a fost ca Édouard Tardif să-i distragă atenția, în timp ce altcineva ascundea pocnitorile și arma, a spus Isabelle.

— Poate fratele lui, a adăugat Beauvoir. Polițiștii din Abitibi încă încearcă să-i dea de urmă, dar e posibil să nici nu fie acolo. Am pus în circulație poza și descrierea lui.

Gamache a sorbit din ceai și s-a uitat la fesul Habs, care era tot pe jos.

— Haideți să presupunem că nu fratele lui a fost complicele. Dacă era și complicele în sală? Ascunsese lucrurile cu câteva zile înainte, deci știa unde se află.

În timp ce vorbea, imaginile i se perindau prin fața ochilor, ca într-un film. Un bărbat cu un fes Habs pe cap intra în sală odată cu mulțimea. Se furișa. Poate în baie. Găsea arma și pocnitorile unde le dosise. I le strecura lui Tardif.

— Poate că treaba lui era să arunce pocnitorile și să stârnească panica, a sugerat Isabelle. Iar Tardif trebuia să se concentreze asupra atacului cu arma.

— Poate că, în busculada spre ieșire, după ce fuseseră declanșate pocnitorile, avea de gând să vină în față și s-o împuște, a intervenit Beauvoir. Să profite de haos.

— Dar de ce nu s-a așezat acolo de la bun început? a întrebat Gamache.

— Poate că asta avea de gând, dar când v-a văzut pe tine și șirul de agenți din fața scenei și-a dat seama că n-ar reuși să tragă, i-a răspuns Beauvoir. Avea mai multe șanse din spate.

— OK. Trebuie să-l căutăm în continuare pe fratele lui Tardif, dar să explorăm și posibilitatea să fi fost implicat altcineva, nu el. Cum sunt sunetista și tehnicianul cu luminile?

— Sunt amândoi studenți. E posibil ca Tardif să-i fi plătit să aducă ceva în sală, fără să știe ce era.

— Nu ar fi recunoscut până acum? a întrebat Lacoste.

— N-ai prea avut de-a face cu adolescenți, a intervenit Gamache. E ca și cum ai trăi cu un dihor.

Ceea ce chiar era posibil, și-a spus inspectorul-șef, cu gândul la Gracie.

— O să-i interoghez eu, a anunțat Beauvoir. Mă înțeleg bine cu puștimea.

— De când? l-a întrebat Lacoste.

— De când am primit o armă de foc. Ar mai fi și administratorul.

— *Oui*, s-a declarat Gamache de acord.

Era adevărat, dar nu-i făcea nicio plăcere să se gândească la posibilitatea ca *monsieur* Viau să fi fost implicat în atac.

Fusese un atentat premeditat asupra vieții profesoarei Robinson. Și cu toate că evenimentul fusese organizat pe ultima sută de metri, persoana care știuse cel mai din timp, având răgazul de a-și face un plan, precum și persoana căreia îi era familiară configurația sălii era chiar administratorul.

Deși mai era — și-a dat seama Gamache, uitându-se pe fereastra înaltă, în partea cealaltă a campusului, spre clădirea conducerii Universității — o persoană care avusese chiar mai multe ocazii.

Capitolul 13

L-au ascultat cu atenție pe inspectorul-șef Gamache, care le-a povestit despre întâlnirea cu președintele și rectorul Universității.

— N-am aflat mare lucru, a recunoscut el la sfârșit. În cea mai mare parte, le-am răspuns eu la întrebări.

Le-a spus apoi despre conversația între patru ochi pe care o avusese cu rectorul Roberge, iar expresiile celor doi tineri s-au schimbat, trecând de la interes la uluire.

— Ea a rezervat sala? a întrebat Beauvoir. Și nu v-a zis nimic până acum?

— *Non*.

— A făcut mai mult decât să rezerve sala, a intervenit Isabelle. Evenimentul în sine a fost ideea ei! Ce altceva o mai fi ascunzând?

Beauvoir a luat de pe masă fișa pe care o adusese Gamache și a studiat-o.

— A folosit un nume fals. Cine-i tipul?

— A inventat ea un nume. Haide, spune ce-ți stă pe limbă.

— Știu că ți-e prietenă, *patron*, a început Jean-Guy, dar zău că pare tot mai mult că e băgată până-n gât în treaba asta.

— De acord. Așa pare. Dar oare nu-i asta mereu problema noastră? Lucruri care în viața de zi cu zi par destul de rezonabile, poate doar un pic bizare, devin dintr-odată mult mai grave după ce are loc o infracțiune. E foarte simplu să exagerăm cu interpretările.

— V-a mințit, a insistat Isabelle. Și a folosit un nume fals în actul ăsta. E greu să exagerezi cu interpretarea în cazul ăsta.

— N-am de gând s-o apăr pe Colette Roberge. Dar, dacă mă întrebați dac-o consider vinovată pentru atacul asupra lui Abigail Robinson, răspunsul este nu. Cred că, în cel mai rău caz, n-a vrut să se afle c-a ajutat-o pe profesoara Robinson, așa c-a mințit ca să-și acopere urmele.

— Crezi c-o susține pe Robinson? l-a întrebat Jean-Guy.

Armand a tras adânc aer în piept.

— Nu știu. Chiar nu știu.

— Dar le lasă pe Robinson și pe asistenta ei să stea la ea acasă, i-a atras atenția Isabelle. Înseamnă și asta ceva.

— Înseamnă că e o prietenă de nădejde. Nu înseamnă că-i de acord cu teoriile ei. De fapt, mi-a spus c-o face mai curând de dragul prieteniei cu tatăl lui Robinson.

— Trebuie să stăm de vorbă și cu el.

— N-avem cum. A murit acum mulți ani.

— Adică face toate astea de dragul unui mort? a întrebat Beauvoir. Asta da prietenie!

Scaunul din lemn a scârțâit când Gamache s-a lăsat încet pe spate. După câteva clipe, inspectorul-șef a spus:

— Isabelle, dacă ar avea loc un atentat asupra unei persoane pe care o cunoști, dar nu foarte bine, te-ai oferi s-o găzduiești, ca să fie în siguranță?

Lacoste a chibzuit.

— Da.

— Cu familia ta acasă?

— Nu, bineînțeles că nu. Pe ei i-aș muta în altă parte.

Gamache a încuviințat și l-a privit pe Jean-Guy, care a spus:

— La fel.

— Și cu toate astea, când i-am spus lui Colette despre complice și că e foarte posibil să mai aibă loc un atac, n-a zis c-ar trebui să scoată copiii din casă. A trebuit s-o conving eu.

Lacoste s-a gândit o clipă, apoi i-a răspuns:

— Singurul context în care ai invita posibila țintă a unui atentat la tine acasă, cu copiii acolo, este dacă știi cu certitudine că atacul nu se va repeta.

Gamache a dat din cap. Exact așa gândea și el.

Beauvoir și-a proptit coatele pe masă și s-a aplecat spre ei.

— Iar singurul mod în care Roberge poate avea certitudinea asta este să fi fost implicată în primul atentat. Să fi fost complice.

— Sau să știe cine e, a completat Gamache. Încep să cred că m-am înșelat mai devreme. E posibil să fie implicată mai profund.

— Și tocmai a invitat-o pe Robinson la ea acasă. Oare ar trebui s-o oprim?

Gamache a cumpănit, apoi a clătinat din cap.

— Dacă este într-adevăr implicată, și e un mare „dacă“, în niciun caz n-ar permite să aibă loc un atac în casa ei. Nu, cred că, în momentul ăsta, acela e locul cel mai sigur pentru profesoara Robinson.

Beauvoir și Lacoste s-au privit lung. Se temeau că inspectorul-șef n-o nimerise.

* * *

— A plecat? a întrebat Myrna, stând în pragul ușii de la cabana Clarei și lungindu-și gâtul, ca să vadă dincolo de hol, spre bucătărie. Încă se simte un iz de pucioasă.

— Probabil e de la Ruth.

Clara a închis bine ușa ca să nu intre frigul, apoi s-a întors spre Myrna.

— Și da, s-a mutat la Auberge. Ești o prietenă cam de căcat, apropo!

— *Gâteau?*

Clara a acceptat prăjitura cu ciocolată, dar s-a asigurat că era cât se poate de clar că asta nu-nsemna că erau chit.

— M-am rugat de tine să vii și n-ai vrut. E musafira ta, dar mi-ai lăsat-o mie pe cap. Toată seara. Știi că a comandat friganele la micul-dejun? Pentru mine n-am făcut niciodată, dar acum a trebuit să mă descurc. Și a decretat c-au fost, cum s-a exprimat ea, „dezgustătoare“, așa c-a refuzat să le mănânce.

— Și tu ai mâncat?

— Ce, friganelele? Da. Dar nu asta-i ideea.

— Tu te-ai oferit s-o găzduiești.

— Când credeam că-i un om remarcabil, da.

— Păi, e în continuare un om remarcabil.

Myrna și-a scos cizmele și și-a pus papucii pe care-i ținea la Clara.

— Și o nemernică.

— Păi, da. Chestii pe care nu le afli din prezentarea pentru Premiul Nobel.

Au tăiat prăjitura în cinci felii egale și le-au dus în salon, unde Reine-Marie, Annie și Ruth erau așezate în jurul focului.

— Unde ai fost? a tras-o Annie la răspundere. Lașo!

— Vrei prăjitură?

Annie a luat o bucată, părând întrucâtva îmbunată. Sau cel puțin distrasă. Puține distrageri erau mai eficiente ca prăjitura cu ciocolată.

— Am vrut să vin, dar am avut niște treburi urgente, a început Myrna, trântindu-se pe canapea și făcându-le pe Ruth și pe Rosa, care se aflau în partea opusă, să salte în aer.

— O urgență cu cărți vechi? a întrebat Clara.

Cu gura plină cu prăjitură cremoasă și glazură, a sunat mai curând a „O ufenthă fu căffi echi?“

— E doar vina ta, a intervenit Ruth. Tu ai adus-o pe femeia asta. Ce-a fost în capul tău?

— M-am gândit că-i o femeie curajoasă, care ar trebui sprijinită și sărbătorită.

— De la distanță, a intervenit Annie. Distanță de, să zicem, un continent, două.

— Dumnezeu s-o ocrotească și s-o țină… departe de noi, a adăugat Clara.

— *Scripcarul pe acoperiș*? a întrebat-o Annie. Nu asta speră Gabri să pună în scenă anul ăsta?

— Ba da. Încearcă să-l convingă pe tatăl tău să-l joace pe Tevye.

— Și se lasă greu? a intervenit Myrna.

— L-ai auzit vreodată pe Armand cântând? a întrebat-o Reine-Marie.

— Dar tu unde ai fost? s-a întors Clara spre ea. Și tu puteai să vii.

— Chiar îmi pare rău că n-am venit. Mi-ar fi plăcut s-o cunosc. Acum presupun că n-o să mai am ocazia. Am impresia că *madame* Daoud pleacă în curând, nu?

— Într-un fel sau altul, a mormăit Ruth.

— Haide, Ruth! a intervenit Annie. Ține minte ce-am vorbit.

— N-am voie să omor pe nimeni.

— Bun. Încearcă să nu uiți.

— Cred că toate trebuie să ținem minte încercările prin care a trecut Haniya Daoud, a spus Reine-Marie privindu-și prietenele. E mai tânără decât tine, a adăugat, întorcându-se spre Annie. Și-a pierdut propriii copii, dar a salvat mii de alți micuți. A fost vândută ca sclavă. Violată și torturată. Imaginați-vă, încercați să vă imaginați grozăviile prin care a trecut. Și după toate astea, a inițiat o mișcare care a salvat și a emancipat femei din toată lumea. Și noi vrem să facem conversație, să stea la palavre? Să fie politicoasă? Iar când nu este, când e nervoasă și furioasă, glumim despre cum am omorî-o?

Ochii lui Reine-Marie, vocea ei, expresia — toate s-au înăsprit.

— Despre cum am *omorî-o*?

S-a lăsat tăcerea.

Clara a oftat.

— Ai dreptate. Cred că s-a mutat la Auberge fiindcă și-a dat seama că nu vreau să mai stea la mine.

— După ce a trecut prin atâtea nenorociri, cum ne-am putut imagina c-ar trebui să fie ca noi? a întrebat Annie.

— Nu, i-a răspuns Ruth. Nu ca noi. Mai bună decât noi. Chiar ne așteptam să fie o sfântă.

— Nu un om în carne și oase, cu sentimente, a adăugat Myrna. Poate c-a fost dezagreabilă, dar noi am fost rele. Crude, chiar. I-am arătat clar că n-o vrem printre noi.

Myrna Landers era conștientă că puține lucruri pe lumea asta sunt mai dureroase decât să fii exclus, să fii respins. În unele comunități, exilul era o pedeapsă mai cumplită decât moartea.

— Și tu de ce n-ai venit? a întrebat-o Clara pe Reine-Marie.

Însă Reine-Marie nu mai asculta. Se gândea la conversația purtată cu Armand despre Haniya Daoud. Cum o descrisese el. Cu respect, compasiune, dar și cu îngrijorare. Era conștient de rănile pe care le puteau provoca oamenii răniți.

— *Maman?* i-a întrerupt Annie firul gândurilor.

— Ah, scuze!

Reine-Marie s-a întors spre Clara și a continuat:

— Am avut de lucru, din păcate.

— Tot maimuțe? a întrebat-o Myrna.

— *Oui*.

— Davy Jones[6] a fost dintotdeauna preferatul meu, a intervenit Clara.

— Adevărul e că-ți și place să visezi cu ochii deschiși[7], a tachinat-o Myrna.

— La câte ai ajuns? a întrebat Ruth.

— La 63. Ce crezi c-ar putea însemna? a întrebat-o Reine-Marie pe Myrna, psihologa grupului. De ce și-ar petrece cineva mai mult de jumătate de secol adunând maimuțe?

— Întrebarea nu e de ce a colecționat maimuțe, a intervenit Ruth. Întrebarea este de ce a făcut-o în secret.

— Are dreptate, a răspuns Myrna, întorcându-se uluită spre poeta tăcănită din celălalt capăt al canapelei.

— Până la urmă, odată și-odată trebuia s-o nimerească și ea, a comentat Clara. Legea probabilităților.

— Există așa ceva? a întrebat-o Annie. Calculele, numerele nu pot fi prelucrate și interpretate în așa fel încât să însemne orice? Să prezică orice rezultat?

Știau toate la ce se referă de fapt Annie.

Nu era vorba despre probabilitatea ca Ruth să aibă, în sfârșit, dreptate. Nici despre probabilitatea ca Haniya Daoud, o străină remarcabilă, dar care le dezamăgise, și insultele ei să atingă, în cele din urmă, un punct sensibil.

Annie se gândea la statistică. La grafice. La o lege a probabilităților care părea să fi prevestit că o teorie smintită avea să prindă rădăcini. Până la urmă.

Și că probabilitatea asta creștea în fiecare zi, cu fiecare clic, cu fiecare prelegere.

Creștea de fiecare dată când deschidea gura profesoara Abigail Robinson.

---

[6] Joc de cuvinte: Davy Jones (1945–2012), muzician de origine britanică, a făcut parte din trupa The Monkees (Maimuțele).

[7] Aluzie la melodia *Daydream Believer*, a trupei The Monkees.

Capitolul 14

— Salut, Armand! a spus Colette Roberge și l-a surprins pe inspectorul-șef sărutându-l pe amândoi obrajii, ca și cum era un prieten sosit în vizită, nu șeful Secției Omoruri de la Sûreté du Québec, care venise să investigheze o tentativă de crimă.

— *Madame* rector, i-a răspuns el, făcând un pas în spate și prezentându-i-o pe Isabelle Lacoste.

Cu toate că Jean-Guy îl asigurase că avea să se poarte civilizat, Gamache considerase că e mai înțelept ca el să nu-i însoțească, ci să stea de vorbă cu tehnicienii de lumini și sunetiștii.

— Pe-aici, i-a invitat Colette, luând-o înainte și conducându-i spre bucătărie.

Era o încăpere plăcută, cu rafturi pe care se vedeau porțelanuri alb-albastre. Câteva cutii aliniate pe blat: *Farine. Sucre. Café. Thé. Biscuits*.

Pe tavan se vedeau grinzile late albite, iar ușile mari, din sticlă, dădeau spre o grădină întinsă, care acum era acoperită de zăpadă.

În colțul de lângă ușă, scăldat în lumina soarelui, se afla o masă de jocuri pe care era întins un puzzle. Urme ale prezenței nepoților.

Lângă șemineu stăteau în picioare două femei care și-au întors chipurile neliniștite spre nou-veniți. Se vedea că niciuna dintre ele nu prea dormise. Păreau răvășite, epuizate.

— V-a explicat atacatorul de ce-a făcut-o? a întrebat Debbie Schneider, făcând un pas în față.

— Nu, i-a răspuns Isabelle. N-a zis nimic. Încă nu-i facem public numele și nici vreun detaliu, dar vă pot spune că nu-i de meserie. De fapt, nu are deloc cazier.

— E doar un nebun din sat, a sugerat *madame* Schneider.

— Nici în sensul ăsta n-avem vreun indiciu, i-a răspuns Lacoste rece.

Debbie Schneider a deschis gura ca să-și susțină ideea, dar Abigail Robinson a întrerupt-o.

— Vă mulțumesc, inspectore-șef! M-am uitat aseară la filmulețe. Cred c-am fost în stare de șoc. E clar că, dacă n-ați fi acționat dumneavoastră, n-aș mai fi acum aici, i-a spus ea, întinzând mâna.

— Cu plăcere, i-a răspuns Gamache, strângându-i mâna.

Isabelle Lacoste le-a cercetat pe cele două femei în timp ce se așezau cu toții în fața sobei. Până acum, o văzuse pe profesoara Robinson doar de la distanță, pe scenă.

Acolo fusese calmă, sigură pe ea. Avusese o anumită căldură pe care Lacoste o găsise deconcertantă.

Dar aici vedea altă femeie.

Încordată. Trasă la față. Era o reacție cât se poate de normală la cele petrecute.

Pe cealaltă femeie, Debbie Schneider, n-o mai văzuse. Probabil că era de aceeași vârstă ca profesoara, dar *madame* Schneider avea aerul că avusese o viață mai grea. Căi mai abrupte. O viață mai lungă nu atât în zile, cât în încercări.

— Avem o fotografie a atacatorului. Aș vrea să-mi spuneți dacă l-ați mai văzut vreodată, a intervenit Isabelle.

În timp ce femeile se aplecau să se uite, Lacoste și-a concentrat atenția asupra lui Roberge. Era scundă și trupeșă, îmbrăcată elegant chiar și-n dimineața dinaintea Anului Nou.

Avea ochii de un albastru limpede cum e cerul de iarnă și părea să aibă o inteligență oțelită.

Și Gamache o privea tot pe Colette Roberge.

Își dăduse seama că, în timpul discuției din cursul dimineții, nu-l întrebase nimic despre atacator. Nici președintele Universității nu-i ceruse vreun detaliu, însă curiozitatea lui se oprea la Cleopatra.

— Pare…, a început Abigail, studiind fotografia și căutând cuvântul potrivit.

— Normal? a întrebat-o Debbie Schneider.

— De treabă.

Armand era tentat să-i spună că și ea părea de treabă, dar, bineînțeles, s-a abținut.

— Și oamenii care au fost răniți? Cum se simt? i-a întrebat Abigail.

— Își revin. Unul dintre ei o să mai rămână în spital pentru niște investigații la inimă.

— Aș putea să-i trimit o felicitare cu urări de bine?

— Dacă mi-o dați mie, o să mă asigur că ajunge.

— Debbie, poți tu să…?

În timp ce Debbie își nota ce avea de făcut, profesoara Robinson s-a întors către Lacoste:

— Îmi imaginez c-ați prefera să fiți alături de familia dumneavoastră, în loc să vă bateți capul să aflați de ce a tras un om de treabă într-o persoană care probabil credeți c-a meritat-o.

— Abby! a exclamat Debbie.

Era o remarcă atât de nemaipomenită, încât Lacoste n-a știut cum să reacționeze.

Nemaipomenită fiindcă era parțial adevărată.

— Mă bucur foarte mult că nu și-a atins ținta, doamnă profesoară.

Abigail a zâmbit.

— Vă mulțumesc.

Surâsul ei nu era un simplu zâmbet. Era mai intim. Blând și cald. Înțelegător și încurajator. Isabelle Lacoste avea sentimentul că era invitată înăuntru, la căldură. În lumea lui Abby Robinson, unde totul avea să fie bine.

Isabelle era departe de a se lăsa fermecată, era doar fascinată de efectul pe care îl avea profesoara asupra ei. Abigail Robinson descoperise, la doar câteva minute de când se cunoscuseră, o fisură în zidul ei bine fortificat. O fisură despre care nici ea nu știuse că se afla acolo.

Isabelle Lacoste, adjuncta Secției Omoruri de la Sûreté du Québec, își dorea și ea ca totul să fie bine.

Dar cine nu-și dorea?

Și-a dat seama în clipa aceea că profesoara nu era periculoasă doar din cauza vederilor ei, ci și pentru că era atât de cuceritoare.

Atât de fermecătoare. Și, lucrul cel mai periculos, atât de normală.

Nu era vreun maniac carismatic. Era vecina căreia-i lăsai câinele când plecai în vacanță. Dacă-ți spunea despre ceva că e adevărat, o credeai.

— Vă cunoașteți de multă vreme? le-a întrebat Isabelle, încercând să-și recapete cumpătul, să cârpească fisura.

— De-o viață întreagă, aș zice. Abby Maria și cu mine am fost vecine din copilărie. Am crescut împreună, i-a răspuns Debbie Schneider.

S-a uitat la Abigail, care i-a zâmbit, însă lui Gamache, care le urmărea cu multă atenție, i s-a părut un surâs forțat. În ochii profesoarei se ghicea un avertisment, iar lui Debbie i-au luat foc obrajii.

— Și unde anume ați copilărit?

— În Nanaimo, British Columbia, i-a răspuns Abigail.

— E o zonă superbă. Tot acolo locuiți și acum?

— Da.

Lacoste a continuat cu întrebările.

Niciuna nu avea copii și erau amândouă singure, însă Debbie era divorțată, în vreme ce Abby nu fusese niciodată căsătorită. Se îndepărtaseră una de cealaltă, viața purtându-le în direcții diferite.

— Știți c-a învățat la Oxford? a spus Debbie. În timp ce noi, celelalte, ne amorezam de cine știe ce băiat, ea citea despre programa de studiu de la Oxford, cu ani întregi înainte de a ajunge la vârsta pentru facultate.

Întorcându-se spre Roberge, a adăugat:

— Parcă acolo v-ați cunoscut, nu?

Ea a încuviințat; ca și Gamache, nu intervenise în conversație. Doar observase.

— L-am cunoscut pe Paul, tatăl lui Abigail. A fost un bun prieten și un mare matematician. Aproape la fel de înzestrat ca fiica lui.

Abigail a zâmbit.

— *Merci.*

— A murit când Abby era în anul întâi, a adăugat Debbie. Noi am reluat legătura la înmormântare.

— Mă întreb ce-ar zice despre ceea ce se întâmplă acum, a intervenit Abigail.

— Cred că știm. După câte a făcut pentru tine, ar fi foarte mândru de realizările tale. Și ar fi mândru și de studiul tău. Credea cu tărie că adevărul, oricât de dur ar fi, trebuie să iasă la iveală. Și uneori, chiar e foarte dur.

Abigail și-a privit lung prietena și a roșit. A dat scurt din cap și s-a întors spre foc.

— Așa este, a intervenit Roberge. Ar fi mândru de tine, fiindcă ai curajul să spui ce crezi. A fost un om bun, un om curajos. Credea în compasiune, indiferent ce formă ar fi luat.

Gamache a lăsat capul pe spate, uitându-se la grinzile de deasupra. Și-a oferit un răgaz între gând și faptă. Ca să nu spună ceea ce gândea în clipa aceea.

Milă. Colette chiar îndrăznise să lege principiile pe care le susținea Abigail Robinson de ideea de compasiune?

Însă găsise, cel puțin, răspunsul pentru una dintre întrebări. A lăsat capul în jos și a privit-o pe Colette, care părea să împărtășească totuși viziunea lui Abigail Robinson.

— Și acum lucrați împreună, spunea Lacoste, adresându-li-se lui Debbie și Abigail.

— Ăsta e un mod amabil de a descrie situația, a răspuns Debbie. Eu lucrez pentru Abby, da. Deși nu simt neapărat c-aș munci.

— Cu ce anume vă ocupați?

— Cu absolut tot, a intervenit Abigail. Debbie face totul.

— În afara cercetării, lucrărilor, întâlnirilor, prelegerilor. Dar da, a adăugat Debbie zâmbind, în afara lor, mă ocup de tot.

— Ea găsește cele mai bune zboruri, a completat Abigail, face rezervările la hoteluri, plătește facturile, repară laptopurile, găsește coșari, se ocupă de schimbarea anvelopelor, de tunsul ierbii, de…

— De *social media*? a întrebat Gamache.

— Da.

— Dumneavoastră postați filmulețele de la evenimente?

— Da. N-o să vă vină să credeți cât de populare au ajuns.

Lui Gamache, care remarcase cum creștea văzând cu ochii numărul de like-uri, îi venea să creadă.

— Videoclipurile par să fie tot mai bune, a remarcat Lacoste. Mai profesioniste.

— Așa este. La început, foloseam filmări primite de la oameni din public, a explicat Debbie, dar aveam nevoie de ceva mai ușor de urmărit, așa că angajăm acum pe cineva care să filmeze în fiecare oraș în care mergem.

— Și ieri? A fost înregistrat evenimentul?

— Dac-ar fi existat o filmare, inspectore, v-am fi dat-o. Dar a fost prea din scurt, n-am apucat să găsim pe cineva.

— Am văzut filmulețul de la evenimentul de dinainte de Crăciun, a intervenit Gamache, pe un ton relaxat.

— Da, păi, cea mai mare parte din înregistrarea aia a fost făcută de oameni din public. Am hotărât să nu folosim ce-am filmat noi.

— Din cauza violenței?

S-a lăsat tăcerea.

— S-ar zice că prezentați adevărul cam pe alese, a remarcat inspectorul-șef.

— Nu facem toți așa? a replicat profesoara Robinson. Presupun că nici dumneavoastră nu ne spuneți acum tot ce-ați aflat. De exemplu, cum a pătruns omul ăla în sală cu o armă? Am văzut că erau agenți postați la ușă. Îi verificau pe toți cei care intrau.

Gamache a privit-o pe Roberge, încercând să-și dea seama dacă le spusese despre bănuiala poliției că exista un complice, dar părea că Abigail Robinson își dăduse seama singură.

— Asta investigăm acum. Există posibilitatea să nu fi lucrat singur.

În încăpere nu se mai auzea decât pocnetul lemnelor din foc.

— Deci mai există un atacator în libertate? a întrebat Debbie, făcând ochii mari și uitându-se imediat spre ușile înalte din sticlă și spre grădina de dincolo de ele.

— Avem agenți de la Sûreté care păzesc casa, i-a răspuns Gamache. Și facem tot ce ne stă în putere ca să găsim complicele.

Dacă există.

— Nici măcar asta nu știți cu certitudine? Cum veți putea să găsiți un om despre care nici nu știți sigur dacă există? a insistat Debbie, ridicând tonul.

— E-n regulă, a intervenit Colette. Sunt foarte buni în meseria lor.

— Cum au fost și ieri, când a intrat în sală un atacator înarmat? s-a răstit Debbie.

Abigail a pus mâna pe brațul prietenei ei. Debbie a răsuflat adânc, încercând să se calmeze, și i-a strâns ușor mâna.

Un lucru era cert. Abigail Robinson și Debbie Schneider erau un cuplu, la fel de intime cum ar fi fost și dacă ar fi fost îndrăgostite. Poate chiar mai intime. Nu sexul definește o relație intimă, așa cum absența sexului nu exclude existența unei relații.

— Aveți idee cine ar vrea să vă facă rău? a întrebat Lacoste. Dintre colegi? Foști parteneri, cineva care v-ar putea purta ranchiună?

— Păi, cam jumătate din Canada, se pare, a răspuns Abigail.

— Personal, vreau să spun.

— Nu cred c-am rănit pe cineva atât de rău încât să-și dorească să mă omoare. Tu ce crezi? a întrebat-o pe Debbie, care a clătinat din cap.

— Lucrați la University of Western Canada, nu-i așa?

— La UWC, da. De fapt, am preluat fostul post al tatălui meu.

Isabelle a reflectat asupra dinamicii pe care o sugera situația. Părea aproape ceva shakespearian. Poate chiar demn de o tragedie greacă. Dar să fi fost într-adevăr o tragedie sau doar un Destin binevoitor, care-i oferise acest dar unui copil talentat?

— Probabil că era relativ tânăr când a murit.

— Așa e. A făcut un accident cerebral.

— Și vă aflați în Oxford când s-a întâmplat?

— Da, acolo era, i-a răspuns Colette. M-au sunat pe mine și a trebuit să-i dau vestea lui Abigail.

— De la spital te-au contactat pe tine? a întrebat-o Gamache.

— *Oui*. Pe mine mă trecuse Paul ca persoană de contact în caz de urgență. Dacă se întâmpla ceva, nu voia ca Abigail să fie singură

când primea o asemenea veste.

— Pare să fi fost un om foarte grijuliu, a comentat Gamache.

— A fost un tată iubitor, a replicat Colette. Mereu pregătit pentru lucrurile impredictibile.

— Era adept al teoriei probabilităților?

— Dumneavoastră ar trebui să înțelegeți foarte bine asta, domnule inspector-șef, a intervenit Abigail. Nu creați teorii bazate pe probabilități, ca apoi să le eliminați, pe măsură ce aflați fapte concrete? Nu așa găsiți criminalii?

— E foarte adevărat. Dar trebuie să luăm în considerare și sentimentele. Ceea ce simțim față de lucrurile care ne înconjoară influențează felul în care le percepem.

— Acesta pare să fie un element imprevizibil, a remarcat Colette.

— Oh, ai fi surprinsă cât de limpede vede inima. Ce știu cu siguranță este că ceea ce simțim determină ce gândim, iar ceea ce gândim determină felul cum acționăm. Acțiunile noastre lasă în urmă dovezi, faptele astea pe care le-ați pomenit. Dar totul începe cu sentimentele.

— Din fericire, cifrele n-au sentimente, a comentat Abigail.

— Nu, dar matematicianul, statisticianul are. Este imposibil să n-aibă niciun sentiment. La fel și anchetatorii de la Omoruri. Putem face greșeli. Putem interpreta excesiv dovezile. Putem chiar să manipulăm anumite fapte ca să se potrivească teoriei care ne convine nouă. Încercăm să n-o facem, dar oameni suntem și noi, iar tentația există. Din fericire, dacă interpretăm greșit faptele și arestăm o persoană nevinovată, cazul e respins.

— Dar nu întotdeauna, a intervenit Roberge. Uneori sunt condamnați și oameni nevinovați. Iar cei vinovați sunt eliberați.

— Exact. Aceleași fapte pot conduce la concluzii diferite. Felul în care interpretăm faptele poate să depindă de experiențele noastre. Chiar de felul în care am fost crescuți. De ceea ce ne dorim să spună faptele acelea.

— *Minciuni, minciuni sfruntate și statistici*[8]? a întrebat Abigail.

Gamache a ridicat din sprâncene, recunoscând citatul. Însă nu a spus nimic.

— Credeți că asta am făcut eu?

Nu părea să fi intrat în defensivă, ci doar să fie curioasă. Aproape amuzată.

— Nu sunteți prima persoană care-mi spune asta. Pot fi manipulate statisticile? Absolut. Am văzut cu toții situații în care s-a întâmplat. Politicieni, sondaje, agenții de publicitate. Oricine urmărește un scop poate măslui statisticile. Dar ce vă pot spune, și cred că rectorul Roberge va fi de acord, este că puțini oameni de știință ar face așa ceva, fie și numai pentru c-am fi descoperiți imediat de colegii de breaslă. Ne-am pierde credibilitatea, am pierde respectul colegilor și am risca blamul universităților unde lucrăm.

— Ceea ce vi s-a și întâmplat.

După înțepătura aceasta, s-a așternut tăcerea.

— E adevărat, a răspuns profesoara în cele din urmă. Dar nu fiindcă studiul meu ar fi greșit. Dimpotrivă, ci fiindcă știu și ei că am dreptate, iar asta îi neliniștește.

Gamache și-a adus aminte ce-i spusese Roberge când pleca din biroul ei. Că deși erau șocante, chiar dezgustătoare, cifrele și concluziile profesoarei Robinson erau corecte. Însă între corect și drept este o mare diferență. La fel ca între fapte și adevăr.

S-a aplecat în față.

— De ce-ați venit aici?

— Doamna rector s-a gândit c-ar fi mai comod să stăm aici, i-a răspuns Abigail.

— Nu, vă întrebam de ce ați venit în Québec. În zona asta. În perioada asta a anului. N-ați venit ca să organizați evenimentul; a fost programat abia după ce vă hotărâserăți să veniți. Deci ce v-a adus aici?

— Am vrut s-o vedem pe Colette. Am avut câteva luni grele după ce Comisia Regală mi-a respins raportul. Am vrut să schimb un pic aerul și să-i cer sfatul.

— Și cu toate astea, nu s-ar spune că v-ați grăbit s-o revedeți.

Abigail a aruncat o privire spre Colette, care a lăsat ochii în jos.

— În regulă, vreți să știți adevărul?

— Vă rog.

— Motivul principal pentru care am venit acum e foarte simplu. Mi-am vândut casa și peste tot sunt acum doar cutii.

— E o harababură totală, a completat Debbie.

— Așa c-ați traversat tot continentul ca să scăpați de dezordine și cutii? a insistat Lacoste.

— E greu de explicat, a continuat Abigail oftând. După ce a murit tata, am cărat în pod toate cutiile de la el din casă și nu m-am mai atins de ele. Dar acum trebuie să iau totul la mână și să hotărăsc ce păstrez. A fost — a ezitat o clipă — dificil. M-am simțit copleșită emoțional. Colette îmi tot povestise cât de frumos e aici, mai ales în perioada asta a anului. Cât de liniște e.

Privindu-l lung pe detectiv, a adăugat:

— Mă întreb dacă înțelegeți sentimentul ăsta. Nu mi-am dorit decât un pic de liniște.

— Așa c-ați organizat o manifestație? a întrebat-o Lacoste.

— Mi-ar fi luat doar o oră din concediu. Cine și-ar fi imaginat c-avea să se întâmple așa ceva?

Gamache a tras adânc aer în piept și a decis să nu deschidă iar subiectul.

— Chiar și așa, tot a ieșit și ceva bun, a intervenit Debbie.

— Ce anume?

— Am primit un telefon în dimineața asta. N-am apucat să-ți povestim, Colette.

— De la cine? a întrebat Roberge.

— De la premierul Québecului. A văzut știrile. Probabil și-a dat seama că teoria e sprijinită de tot mai mulți oameni. Vrea o întâlnire, să discute rezultatele cercetării lui Abigail. S-ar putea ca în curând să aveți de aplicat o lege cu totul nouă.

Ceea ce cu două zile înainte ar fi însemnat sinucidere politică, acum devenise viabil.

Gamache n-a reacționat în niciun fel, cu excepția faptului c-a rămas încremenit. În timp ce Isabelle Lacoste, care se afla lângă el, își imagina cum ar fi fost să-i forțeze pe bătrâni și pe bolnavi să accepte o injecție letală.

Inspectorul-șef a privit-o pe Roberge și a rostit încet:

— Mă-ntreb dacă asta a fost ceva previzibil.

Însă ea nu era atentă. Colette se uita pe fereastră, privindu-și soțul care se plimba de mână cu unul dintre nepoți.

— Sunt tot aici copiii? a întrebat el.

— Pleacă după prânz, i-a răspuns Colette.

— Ne-au sunat și multe dintre trusturile de presă. I-am programat interviuri lui Abby pentru toată după-amiaza, a continuat Debbie. De fapt, în câteva minute o să înceapă o intervenție în direct la CNN, pe urmă la BBC. Am bifat deja emisiunile de știri canadiene. Ni s-a dublat numărul de urmăritori pe *social media* de aseară.

Gamache știa deja. Urmărise și el creșterea numărului de susținători de după atac.

— Putem sta de vorbă între patru ochi o clipă? a întrebat-o pe Roberge.

Ea a încuviințat și s-a ridicat.

---

[8] Citat faimos, folosit și răspândit de scriitorul american Mark Twain (1835–1910), care i-l atribuia premierului britanic Benjamin Disraeli (1804–1881).

Capitolul 15

Au ieșit din bucătăria primitoare și, trecând prin salon, au intrat într-un birou micuț. Era plin de suveniruri. Fotografii. Premii. Diplome. Ordinul Canadei și Ordre National du Québec primite de Roberge.

Apoi cărți, cărți și iar cărți.

Colette s-a întors spre el.

— Cu ce te pot ajuta, Armand?

— Aș vrea să văd toate e-mailurile pe care vi le-ați trimis tu și profesoara Robinson sau *madame* Schneider.

— N-o crezi?

După ce l-a privit lung o clipă, a zâmbit și a adăugat:

— Sau nu mă crezi pe mine.

— Să zicem doar că și eu lucrez foarte metodic.

Roberge s-a așezat la birou, în timp ce în depărtare s-a auzit o ușă deschizându-se brusc. Gamache s-a întors fulgerător în direcția din care răsunase bubuitura, dar s-a relaxat când a văzut gașca de puștani intrând în hol. Copiii erau îmbujorați și aveau părul răvășit din cauza căciulilor. Era clar că petrecuseră dimineața pe pârtie, iar acum aveau o dispută despre superioritatea schiului sau a snowboardingului.

Roberge, cu ochelarii pe nas, și-a îndreptat privirea spre el.

— O să plece, promit.

Dinspre bucătărie, unde o lăsase pe Lacoste, a auzit-o pe Debbie încercând să-i convingă pe copii să facă mai puțină gălăgie, explicându-le că urma să înceapă un interviu.

— Uite-le, Armand! l-a chemat Colette, dându-se în spate din fața calculatorului. Nu sunt multe. Vrei să ți le printez?

— Da, te rog.

— Ești de modă veche, a zâmbit ea, apoi a apăsat o tastă și s-a îndreptat spre imprimantă.

— Sunt doar bătrân.

Și-a tras scaunul în fața calculatorului și și-a pus ochelarii de citit. O auzea pe profesoara Robinson în bucătărie — începea interviul. Împărțind ecranul în două, a pornit într-o parte CNN Live, iar în cealaltă a deschis e-mailurile.

Gazda emisiunii a început destul de politicos, întrebând-o cum se simte. Apoi a prezentat clipurile de la eveniment. Erau niște înregistrări pe care, din câte știa Gamache, cei de la Sûreté nu le primiseră.

Nu păreau să conțină nicio noutate. Camera de filmat era îndreptată spre scenă, bineînțeles, nu spre public.

Era surprinsă și debandada aceea cumplită. Reinstaurarea unui calm fragil. Apoi gloanțele. Când s-a terminat înregistrarea, gazda emisiunii a început s-o atace pe profesoara Robinson.

— Faceți să pară că propuneți un gest de bunătate, dar nu spuneți, de fapt, „Dumnezeu să v-ajute dacă vă-mbolnăviți, că societatea sigur n-o s-o facă“? Am văzut cu toții ce s-a întâmplat în căminele de bătrâni în timpul pandemiei, acum vreți să transformați nenorocirea aia într-o politică guvernamentală?

— În primul rând, eu nu spun nimic. Cifrele, statisticile vorbesc de la sine. În timpul pandemiei am învățat că asemenea tragedii nu trebuie să se mai repete niciodată, absolut niciodată. Nimeni nu merită să moară așa. Asta ar preveni…

Gamache a închis fereastra cu interviul, iar Colette a observat că-i tremura un pic mâna dreaptă.

— E foarte bună, nu-i așa? a întrebat ea.

— Știe cum să-și păstreze cumpătul într-un interviu dificil, da.

Ceea ce, știa foarte bine, era cât se poate de diferit de „a fi bună“.

— Cât de bine l-ai cunoscut pe tatăl lui Abigail?

— Cum adică?

— Pare că ați avut o relație intimă.

Colette i-a zâmbit și s-a așezat lângă el.

— Da, presupun c-a fost intimă. Dar nu în sensul la care te gândești tu. Era mai în vârstă decât mine. O combinație între mentor și frate mai mare. Era mai curând o comuniune a minților, decât a inimilor.

— Și soția lui, mama lui Abigail? Ce părere avea despre relația dintre voi doi?

— N-am cunoscut-o. Murise deja. De ce te interesează povestea asta? S-a întâmplat acum zeci de ani. Poate c-ar fi mai bine să te concentrezi pe oamenii care-s acum în viață.

Gamache a zâmbit.

— Am mai vânat eu fantome, dar nu, acum vreau doar să-mi pot face o imagine completă. După ce i-au murit și mama, și tatăl, probabil că Abigail s-a apropiat foarte mult de tine.

— Nu prea. După Oxford, s-a întors în British Columbia, iar eu și Jean-Paul am revenit în Québec.

— Și nu mai avea pe nimeni altcineva? Frați, surori?

— O avea pe Debbie. Părea să fie suficient.

Surâzând, a adăugat:

— Ce mai scornește acum mintea aia a ta bănuitoare?

A zâmbit și inspectorul-șef, iar în colțurile ochilor i-au apărut cute lungi ce se întindeau și-n jos, spre obraji.

— Nimic. E un defect profesional. Să caut spectre acolo unde nu există.

— Și complici, la fel?

— Ah, complicii sunt sigur că există.

S-a ridicat și, mergând lângă bibliotecă, a scos un volum pe care îl observase de când intrase în încăpere. A privit coperta, apoi l-a întors spre ea, să i-l arate. Roberge a izbucnit în râs.

— Mi-a dat-o cadou soțul meu când ne-am logodit.

Colette a luat cartea și a privit-o cu duioșie, ca pe chipul unui om iubit. Cartea se numea *Cum să minți cu ajutorul statisticii*.

Gamache a auzit iarăși dinspre bucătărie gălăgia făcută de copii și și-a dat seama că probabil interviul luase sfârșit. A scos telefonul și s-a uitat pe profilul de *social media* al lui Abigail Robinson — numărul urmăritorilor era într-o creștere susținută. O creștere la fel de rapidă, și-a spus el, precum creșterea datoriei naționale a Statelor Unite, ilustrată pe un contor pe care îl văzuse în New York. Acum privea cu aceeași neliniște cum creștea neîncetat numărul susținătorilor profesoarei Robinson. Un barometru al deficitului de moralitate.

Armand a băgat telefonul în buzunar și a pornit spre ușa biroului. Le vedea pe hol pe Lacoste, Abigail și Debbie. Când polițista s-a uitat spre el, a dat ușor din cap.

Plecau.

S-a întors spre Roberge.

— Te rog să nu le lași să plece de la tine până nu prindem complicele.

— Și dacă nu-l prindeți niciodată?

— Ai o casă suficient de mare…

Colette a râs.

— Am să fac tot ce-mi stă în putere. *Bonne année*, Armand. Să sperăm că Anul Nou o să înceapă mai bine decât s-a încheiat cel vechi.

— *Inshallah*[9]. *Bonne année*, Colette.

În timp ce ieșea cu mașina de pe aleea din fața casei, Lacoste l-a întrebat:

— Ce părere aveți despre Colette Roberge? Credeți că-i implicată?

— Ah, cu siguranță e implicată. Numai că nu știu cum anume.

Jean-Guy s-a oprit în fața ușii și a apăsat pe butonul soneriei.

Era acasă la sunetistă. Cu tehnicianul care se ocupase de lumini vorbise deja — îi spusese că-n timpul evenimentului moțăise într-o cabină din fundul sălii de sport.

Nu știa deloc engleză, iar cu o seară înainte ieșise la o băută cu prietenii. Prelegerea despre statistică, ținută în limba engleză, nu-l interesase nici cât negru sub unghie. Tânărul studia Teatrul la universitate și lucra cu jumătate de normă ca tehnician de lumini, ca să mai câștige un ban.

Cum polițistul mai bătrân le zisese să țină luminile aprinse tot timpul, nu avusese mare lucru de făcut, îi povestise el lui Beauvoir. Așa că-l luase somnul. Se trezise abia când explodau pocnitorile.

Nu, nu văzuse cine era de vină. Până se trezise de-a binelea, exploziile încetaseră și mulțimea începea să intre în panică. Apoi răsunaseră împușcăturile.

— M-am speriat ca dracu'! *Ostie*.
— Ai filmat ceva?
— Mă ocup de lumini, nu de înregistrări.
— Asta am înțeles, îi răspunsese Beauvoir, simțind că-i este pusă la încercare răbdarea. Dar din cabina ta se vedea totul perfect. E chiar în spatele sălii de sport și e la înălțime. Dacă ar vrea cineva să înregistreze un eveniment, ăla ar fi locul ideal. Nu?
— Probabil. Dar de ce mi-aș fi dorit să am o asemenea înregistrare?
— Tu nu, dar poate că altcineva, da.
Îi aruncase puștiului o privire vicleană și adăugase:
— Ți-a cerut cineva s-o înregistrezi? Poate chiar ai fost plătit pentru așa ceva?
— Să înregistrez un eveniment? Fără aprobare scrisă de la universitate? E ilegal.
— *Merci*, îi răspunsese Beauvoir. Acum, să știi c-am să te întreb din nou, pentru că mi-ești simpatic și nu vreau să intri într-un bucluc și mai mare fiindcă ai de gând obstrucționezi justiția într-un caz de tentativă de crimă. Ești sigur că n-ai înregistrat evenimentul?
— Uitați ce e, jobul ăsta e ușor și e destul de bine plătit, așa că n-o să-mi bat joc de el înregistrând ilegal cine știe ce. Mă roagă lumea tot timpul, mai ales puștimea care vrea să pirateze concerte. Cum ați spus și dumneavoastră, de acolo se vede foarte bine scena. Dar nu fac așa ceva. Oricine poate să-și dea seama de unde a fost filmat, doar uitându-se la clipul ăla, și aș da imediat de belea.
— În ultima săptămână ai mai intrat în clădire?
— Nu, ce să caut acolo?
— Ți-a dat cineva vreun obiect pe care să-l duci înăuntru?
— Cum ar fi pocnitorile?
Cum inspectorul nu îi răspunsese, băiatul făcuse ochii mari.
— Vă referiți la pistol? Aș vrea eu!
Inspectorul-șef se înșală, își spusese Beauvoir în timp ce se întorcea la mașină. *Puștiul ăsta nu-i dihor. E un gluton.*

Apoi urmase sunetista. Parcase pe aleea din fața casei, în timp ce un Père Noël uriaș, cocoțat pe acoperiș, îi făcea de zor cu mâna. Fără să coboare din mașină, Jean-Guy se uitase la herghelia de reni din fața casei, toți cu nasuri roșii, sclipitoare. Era ridicol.

Îi plăcea, într-un fel.

Primise un mesaj de la Isabelle, care îi spunea că erau pe drum spre secția locală de poliție, ca să-l interogheze pe Édouard Tardif.

Vin și eu imediat, îi răspunsese, apoi urcase treptele de la intrare și sunase la ușă.

— Ce-ai aflat? l-a întrebat Gamache, o jumătate de oră mai târziu.

Șeful secției le cedase biroul lui; erau deja familiarizați cu el de la alte anchete.

— Am vorbit cu tehnicienii de sunet și lumini. Amândoi sunt studenți la Teatru la universitate.

Nu și-a scos notițele; nu avea nevoie de ele. Nu era mare lucru de ținut minte.

— Tipul cu luminile zice c-a dormit până au explodat pocnitorile. Cică n-a înregistrat prelegerea pentru nimeni, dar e cam șmecheraș. Mă-ndoiesc că-i genul care să respecte regulile.

Gamache s-a abținut să zâmbească. Era, aproape cuvânt cu cuvânt, ce-i spusese șeful secției despre Beauvoir când se cunoscuseră.

— Și studenta care s-a ocupat de sunet? Ea a văzut ceva? l-a întrebat Isabelle.

— Nu. Au chemat-o abia în dimineața respectivă. A ajuns cu o oră înainte să urce Robinson pe scenă și nu mai intrase în sală de la începutul vacanței de Crăciun. A stat tot timpul în culise și e încă destul de afectată. I-am programat o întâlnire cu psihologul nostru.

Gamache a aprobat. Acesta era Jean-Guy pe care-l cunoscuse cu atâția ani în urmă: un om de treabă, deghizat în șmecheraș.

S-a auzit o bătaie în ușă și a băgat capul un agent.

— A venit avocata, inspectore-șef.

— *Merci*. Poți s-o conduci în sala de interogatoriu, te rog? Pe urmă, așteaptă zece minute și adu-l și pe *monsieur* Tardif.
— *Entendu*.

— Grozav mod de a-ți petrece Anul Nou, Armand, l-a întâmpinat *maître* Lacombe, avocata.

A pus pe masă un carnet de notițe și telefonul, apoi i-a salutat pe Beauvoir și Lacoste plecându-și ușor capul.

— Sfânta Treime? Serioasă mobilizare de forțe, pentru un caz care e deja închis.

— Așa să fie? i-a întors-o Gamache, așezându-se și el.

— Închis? Da, eu așa zic. Clientul meu n-are antecedente. Cooperează. Nu s-a opus arestării și e clar că n-a fost o tentativă reală de crimă.

— Oho, impresionantă listă de minciuni și de jumătăți de adevăr, a replicat Isabelle. Agenții mei au fost nevoiți să se lupte cu el ca să-i ia arma, a tras în public, într-un spațiu închis, aproape provocând o degringoladă, iar profesoara Robinson a scăpat cu viață doar pentru c-a împins-o inspectorul-șef.

— E o chestiune de percepție, inspectore, i-a răspuns avocata. Édouard Tardif este un om cumsecade, care a luat-o un pic pe arătură. I-a intrat în cap că ceea ce spune profesoara Robinson este o amenințare. A fost întărâtat de mass-media ostilă. De *fake news*. A tras și el o dată la întâmplare…

— De două ori, a corectat-o Beauvoir. Și a ratat cu puțin.

— Dar a ratat. Și de unde știm noi că nu asta a fost intenția lui de la bun început? Este un țintaș expert. Dac-ar fi vrut s-o omoare, ar fi reușit.

La un semn al lui Gamache, a fost adus și Édouard Tardif.

Gamache îl mai văzuse doar pentru o clipă, în treacăt, în sala de sport.

Era un bărbat de 53 de ani, solid, bine făcut.

— Le poți scoate, a spus Gamache, arătând spre cătușele de la încheieturile groase ale lui Tardif.

După ce s-au prezentat, inspectorul-șef a vorbit primul:

— Avem câteva întrebări pentru dumneavoastră, domnule.

— Înainte să începem, a zis Tardif, spuneți-mi, vă rog, cum se simt cei care au fost duși la spital.

Vocea i se potrivea cu înfățișarea. Era aspră, răgușită. Un fel de mârâit. Dar lui Gamache nu-i părea a fi vocea unui om rău.

— În principal julituri și vânătăi, i-a răspuns Isabelle. Mulți sunt în stare de șoc. Un bărbat e încă internat și ținut sub observație, din cauza unui posibil atac de cord.

— Sper c-o să-și revină.

— Dacă moare, veți fi acuzat de crimă.

— Omor prin imprudență, în cel mai rău caz, a intervenit *maître* Lacombe.

— Începem? a propus Gamache. Am vrea să lămurim niște chestiuni.

S-a uitat spre Lacoste, care a demarat interogatoriul.

La început i-a pus o serie de întrebări înșelător de simple, ușoare, ca să se destindă. Unde locuiește, câți ani are, unde lucrează.

— În pădure, a răspuns *monsieur* Tardif.

Era adevărul adevărat, rostit fără vreo urmă de sarcasm. Édouard Tardif tăia copaci pentru lemne de foc și-i căra din pădure. Se folosea de un cal, fiindcă în pădure copacii erau prea deși ca să încapă un tractor. Îi trântea la pământ, apoi îi târa unul câte unul afară din pădure.

— Copacii care s-ar fi uscat oricum, a adăugat.

— Și faceți asta singur? l-a întrebat Gamache.

— Uneori mă ajută frate-meu, dar, de cele mai multe ori, singur.

— E o muncă foarte periculoasă de unul singur, i-a spus Lacoste. În adâncul pădurii.

— Păi, tinerii din ziua de azi nu vor să facă munca grea. Și mie-mi place să fiu singur. Fără nimeni care să mă bată la cap.

— Dar nu are nici cine să vă salveze.

Tardif s-a întors să-l privească pe Jean-Guy, care intervenise.

— Există pe lumea asta și locuri mai cumplite decât pădurea în care să mori. Moduri mai oribile de a muri.

— Cum ar fi să fii împușcat sau călcat în picioare într-o sală de sport?

Tardif și-a mușcat buza de sus, trăgând-o spre interior.

— *Monsieur* Tardif n-a vrut să-i facă niciun rău profesoarei Robinson, a intervenit avocata. Focurile de armă aveau menirea să sperie, atâta tot.

— Nu pe dumneavoastră vă interogăm, *maître* Lacombe, a ripostat Gamache. Vă rog să-i permiteți clientului dumneavoastră să răspundă.

S-a întors către Tardif și a continuat:

— Bănuiesc că puteți răspunde și singur. Așa cum bănuiesc că evenimentele de ieri n-au fost rezultatul unui impuls fantezist. Ce ați vrut să faceți?

— Vă sfătuiesc să nu răspundeți la întrebarea asta! s-a repezit *maître* Lacombe.

Tardif s-a uitat la avocată, apoi la ofițerii de la Sûreté.

— Am învățat meserie de la un pădurar bătrân pe nume Tony. Eram copil, iar dintre copaci știam doar arțarii. Și castanii. Și pinii, bineînțeles. El m-a învățat că arțarii sunt de mai multe feluri, la fel și pinii, și stejarii, și cireșii. Despre speciile invazive, despre foioase. Despre copacii sempervirescenți. Despre cei care se vor usca și cei care pot fi salvați. Am învățat să ascult oamenii care știu mai multe decât mine. De ce aș mai avea avocată, dacă n-aș asculta de ea? N-am să vă răspund la întrebare.

Răspunsul lui, atât de logic argumentat, atât de succint pus în context, a luat-o prin surprindere până și pe *maître* Lacombe.

— Ceea ce faceți în pădure, faptul că stabiliți care dintre copaci se vor usca în curând și îi tăiați, este foarte important pentru sănătatea întregii păduri, a remarcat Jean-Guy. Ceilalți copaci au de câștigat.

— Așa-i.

— Și atunci, de ce vă supără atât de mult teoria profesoarei Robinson? Nu e același lucru? Ca bolnavii aflați în stadii terminale să fie sacrificați pentru binele societății?

— Cred că mă supără fiindcă e o mare diferență între un copac și un om.

Maître Lacombe a izbucnit în râs.

— *Touché*.

— Faceți parte din clubul de tir, sunteți un țintaș bun, a spus Isabelle. Știți ce pot face armele, gloanțele. Și cu toate acestea, ați decis să trageți cu arma de două ori, într-o sală aglomerată. Aproape c-ați creat isterie. Ar fi putut fi uciși sute de oameni, inclusiv copii.

— Nu m-am gândit la asta.

— Aiurea! a izbucnit Beauvoir. Sunteți un om inteligent. Și vreți să știm că sunteți un om inteligent. Iar acum ne spuneți că nu v-a trecut prin cap cel mai evident lucru? Nu, pur și simplu nu v-a păsat. Nu v-a păsat de copiii ăia. De bătrânii din sală. Cine credeți c-ar fi fost ucis, dacă oamenii începeau să se calce în picioare? Probabil nu cei tineri, sănătoși. Ar fi pierit persoanele vulnerabile, bolnave, oamenii mai slabi, care se mișcă mai încet. Nu sunteți cu nimic mai breaz decât Robinson.

Beauvoir aproape că urla la el.

Gamache i-a permis, curios cum avea să reacționeze Tardif.

— Ba îmi pasă! De ce credeți c-am făcut ce-am făcut? a explodat bărbatul.

— De ce?

— Nu răspundeți la întrebarea asta! s-a răstit avocata lui Tardif, punând mâna pe brațul lui robust.

— Ca să-i salvez pe alții. Ca s-o opresc.

Maître Lacombe a suspinat și s-a sprijinit de spătarul scaunului.

— Și uite-așa începe.

— De ce? a insistat Beauvoir.

— Dumneavoastră n-ați face la fel? Vreți să se apuce să omoare bătrâni? Copii? Ce fel de om n-ar vrea s-o oprească? Știam c-o să fiu prins, dar tot a meritat. Cineva trebuia s-o facă. Cineva trebuia să încerce.

Pădurarul s-a întors spre Gamache și l-a privit lung.

— Dar ați salvat-o.

În aceste câteva cuvinte se simțea tot dezgustul de care era capabil omul din fața lui. Părea că e la un pas de a-l scuipa pe inspectorul-șef.

— Da. Nimeni nu are dreptul să ia așa viața unui alt om.

Doar o ușoară îmbujorare dădea de gol sentimentele lui Gamache.

— Nici profesoara Robinson, nici guvernul. Și nici dumneavoastră, *monsieur* Tardif.

Acum era rândul lui Tardif să se-nroșească la față.

— De ce erați atât de-n spate în sală? l-a întrebat Lacoste pe un ton calm, pragmatic.

— Nu mă așteptam să fie așa mulți polițiști. Planul meu era să stau în fața scenei și să trag de acolo.

— De unde nu puteați rata, a subliniat Lacoste.

— Nu răspundeți! l-a avertizat avocata.

— Dar când am văzut atâția polițiști, m-am tras mai în spate. M-am gândit că, dacă stau pe la mijlocul sălii, aș putea să fug.

— Deci voiați să fugiți, a intervenit Beauvoir.

— Dacă reușeam să scap, da. Nu voiam să fiu prins, însă mă așteptam să se întâmple.

— Cine a declanșat pocnitorile?

— Eu.

S-a lăsat tăcerea. Gamache a vorbit primul.

— Nu-i adevărat.

— Ba da.

— Care a fost scopul pocnitorilor?

— Să distragă atenția.

— Zău? Și cu toate astea, au avut efectul opus. Acum, toată lumea se uita în direcția dumneavoastră. Cine a fost complicele dumneavoastră? l-a întrebat Lacoste.

— Nimeni.

— Cineva a ascuns arma și pocnitorile în sală, cu trei zile înaintea evenimentului.

Pentru prima oară, Tardif a părut surprins. Descumpănit.

— În timp ce dumneavoastră îl țineați de vorbă pe administrator. Cine a fost?

Chipul lui Tardif a împietrit.

— A fost fratele dumneavoastră, Alphonse?

Tardif o fixa cu privirea, iar expresia îi era de nepătruns.

— A plecat spre Abitibi chiar în ziua atacului. E imposibil să fie doar o coincidență.

— N-a avut nicio legătură cu ce s-a întâmplat. Am acționat singur.

— Știm deja că nu-i adevărat.

Pe un ton mai rece și mai aspru, Lacoste a continuat:

— Uitați, în ciuda celor petrecute, n-a murit nimeni. Dacă o să cooperați, ne facem treaba în continuare și putem încheia ancheta. O să aflăm în curând, oricum. Trebuie să fiți conștient de asta. Fratele dumneavoastră va fi arestat de poliția de acolo. E mai bine pentru dumneavoastră, pentru el, dacă ne spuneți acum totul.

Édouard Tardif și-a încrucișat la piept brațele uriașe, musculoase. Isabelle a mai insistat o vreme, dar era clar că interogatoriul luase sfârșit.

— Audierea e programată pentru mâine, a anunțat-o Gamache pe avocată, în timp ce-o conducea spre ieșirea din secție.

— *Merci*, Armand. Am să fiu acolo.

— Sfătuiește-ți clientul să coopereze. Dacă există un complice, nu vrem să-i facă vreun rău lui Abigail Robinson sau oricui altcuiva. Iar dacă izbutește s-o facă, *monsieur* Tardif va fi acuzat de crimă cu premeditare. Și de acuzația aia nu va mai scăpa. Știi foarte bine.

Maître Lacombe și-a pus mănușile și a încuviințat.

— O să stau de vorbă cu el.

— *Bon.*

Când au ajuns la ușă, Gamache a adăugat:

— Lași impresia că ești de acord cu profesoara Robinson.

Avocata l-a privit lung.

— Tu nu ești de acord? Ce fel de societate își lasă oamenii să sufere, odată ce nu mai au nicio speranță? Ar fi un gest de bunătate.

— Ar fi ca reglarea populației de animale sălbatice prin depopulare controlată.

— Depopularea are loc pentru binele comunității. E trist, dar este necesară. *Bonne année*, Armand.

[9] Expresie în limba arabă care are sensul „dacă vrea Dumnezeu“, „cu voia lui Dumnezeu“.

Capitolul 16

Petrecerea era în toi când au intrat Armand și Reine-Marie în Auberge, chiar înainte de ora 22.

Un molid uriaș care mirosea minunat și era împodobit cu ornamente strălucitoare din sticlă, bastonașe de acadea și lanțuri din popcorn domina un colț al camerei de zi.

Pe polița șemineului se odihneau câteva crengi de pin pe care erau prinse fundițe roșii, precum și lumânări înalte, care licăreau plăcut. Dedesubt, focul trosnea ușor.

Marc Gilbert agățase o rămurică de vâsc în candelabrul de la intrare, iar musafirii erau întâmpinați cu îmbrățișări și sărutări.

Armand a privit în jur și a zâmbit. Era copleșit de ușurare.

Cu un an în urmă… Cu un an în urmă, așa ceva părea imposibil. Asemenea reuniuni păreau să fi dispărut pentru totdeauna. Venise al doilea val al pandemiei, virusul se răspândea, luând cu el și alte afaceri, și alte locuri de muncă, libertăți, tot mai multe vieți.

Dar așa cum situația se înrăutățise uluitor de repede, se și redresase odată ce fusese realizat vaccinul, care fusese împărțit cu toate țările.

Ca o pădure după un incendiu, și-a spus Gamache, în timp ce ducea gecile într-o cameră din spate, unde era pe pat un maldăr enorm de paltoane și geci. Suferiseră multe pierderi, dar din cenușă renăscuse o viață nouă, plină de vigoare.

Magazinele se redeschiseseră. Hotelurile și restaurantele erau pline-ochi. Rata șomajului ajunsese mai mică decât oricând. Era ca și cum oamenii se treziseră dintr-un coșmar lung și se străduiau să compenseze pentru timpul pierdut. Să se bucure, să savureze o libertate pe care acum n-o mai considerau de la sine înțeleasă.

S-a întors în holul de la intrare și s-a uitat pe fereastra livingului, unde i-a văzut pe Florence, Zora și Honoré. Erau afară,

împreună cu ceilalți copii, frigeau bezele lângă focul de tabără, supravegheați de *monsieur* Béliveau, băcanul.

Apoi i-a scrutat pe oamenii din încăpere și a văzut-o pe Reine-Marie: stătea de vorbă cu Clara și cu Ruth. A surprins privirea Clarei o clipă și i-a înțeles imediat semnificația.

Cu toate că trecuseră ani întregi de când clădirea fusese preluată de Marc și Dominique Gilbert, Clara tot nu se obișnuise să-i spună Auberge sau Hotel & Spa. Pentru ea, avea să fie întotdeauna fosta casă Hadley. Și pentru Armand, la fel.

Avea să rămână mereu locul înfiorător de pe deal, oroarea care se înălța deasupra sătucului lor fermecător. Fosta casă Hadley îi urmărea în timp ce-și vedeau de viața lor. Fericirea lor, mulțumirea lor nu reușeau decât să-i facă umbra și mai lungă, și mai întunecată. Se lungea și se tot lungea, întinzându-se spre ei, chiar și în timp ce varul i se scorojea, acoperișul își pierdea țiglele, lemnul putrezea. Cu cât erau ei mai fericiți, cu atât mai odioasă devenea ea.

Era o amenințare. Sătenii ținuseră o întrunire și hotărâseră s-o demoleze. Însă apoi răsunase o voce solitară, care le făcea altă propunere.

Se întorseseră cu toții pe băncuțele lor din biserica St. Thomas și priviseră în spate, uluiți, la Ruth Zardo. Le spunea că ar fi putut fi salvată.

Votaseră cu toții și luaseră decizia de a-i mai acorda o șansă. Astfel, fusese consolidată, renovată, și localnicii îi dăduseră o față cu totul nouă. Fusese curățată și chiar și purificată, printr-un ritual făcut de Myrna, cu salvie, iarba-zimbrului și apă sfințită.

Apoi, după ce făcuseră tot ce le stătuse în putere, fosta casă Hadley fusese vândută — fără profit — tânărului cuplu și devenise Hotel & Spa.

Acum, când o priveau, sătenii nu mai vedeau o oroare, ci o a doua șansă.

Cu toate astea, Clara nu putea să pună piciorul înăuntru fără să se înfioare de spaimă. Fără s-o vadă așa cum fusese înainte. Așa cum bănuia că e încă. Sub straturile de vopsea proaspătă.

Chiar și acum, din pereți părea să emane un iz de putreziciune. Ca artistă, Clara știa că vopseaua nu schimbă nimic. Doar acoperea ceea ce se afla — și avea să se afle pentru totdeauna — acolo.

Își dădea seama că Armand avea exact același sentiment. Că simțea și el același lucru.

Era nedrept, Gamache era conștient de asta și și-o spunea în timp ce turna punci în pahare. Dar tot vedea, sub ipsos, oasele clădirii. Șerpii de la subsol, scheletele de șobolani încolăcite pe la colțuri. Pânzele groase de păianjen, care așteptau să prindă și să devoreze o ființă vie.

Sub aromele de pin, ghimbir și scorțișoară ale sărbătorilor, el simțea mirosul de descompunere.

— Vrei ceva de băut? a întrebat, întinzându-i Clarei unul dintre paharele cu punci.

— *Merci.*

Pe celălalt i l-a dat lui Reine-Marie.

— Cu mine cum rămâne? i-a cerut Ruth socotească.

S-a uitat la găleata cu scotch pe care o ținea bine bătrâna poetă. A recunoscut-o. Era, de fapt, o vază de flori. De la ei de acasă.

Copiii au venit de afară și au înșfăcat câte o gustare de pe masă lungă, plină cu *tourtières*[10] și *boeuf bourguignon*. Brânzeturi variate și feliuțe de baghetă. Gabri și Olivier aduseseră un somn întreg, înăbușit și garnisit, în vreme ce pe o masă separată erau tarte și prăjituri, fursecuri și pandișpane, boluri cu lemn-dulce, jeleuri și cireșe trase în ciocolată.

În mijlocul mesei trona o căsuță de turtă dulce imensă, care reproducea fidel chiar clădirea în care se aflau.

Clara s-a aplecat și s-a uitat prin ușa căsuței, ornată cu dropsuri.

— Ce cauți? a întrebat-o Ruth.

— Tinerețea ta de mult apusă, i-a răspuns Clara, îndreptându-se de spate.

— N-o s-o găsești acolo, a replicat Ruth, ridicând găleata.

Afară, Daniel o consola pe Florence, care privea nefericită bezeaua carbonizată ce atârna pe bățul ei.

Honoré, urmând exemplul băieților mai mari, și-a avântat bățul, cu tot cu bezea, drept în inima flăcărilor, ca și când ar fi ucis un dragon. Au sărit scântei, care au plutit spre cerul întunecat.

Zora stătea la distanță. Nici ea și nici bezeaua ei nu erau în pericol de a se arde. Însă nici n-aveau să se încălzească. Sub privirile lui Armand, Daniel s-a apropiat de fiica lui cea mică și a îngenuncheat lângă ea în zăpadă, șoptindu-i ceva, liniștind-o, încurajând-o, însă fără s-o împingă în față.

Zora a făcut un pas de probă. Apoi al doilea.

Ce fetiță curajoasă! și-a spus bunicul. Armand cunoștea foarte bine spaima acelui prim pas. Știa și că asumarea riscului acelui prim pas era cheia unei vieți împlinite. Important nu era neapărat să-i fie mai puțin frică, ci să găsească mai mult curaj. Iar Zora chiar avea curaj. Avea și un tată care știa diferența dintre a împinge și a încuraja.

— Zevzecul unde e? a întrebat Ruth.

— Acasă. O să treacă pe aici curând, o aduce și pe Idola, i-a răspuns Armand.

Acceptaseră de mult că așa îi spunea Ruth lui Jean-Guy. Și Jean-Guy își acceptase porecla, sau cel puțin devenise imun.

— N-am mai văzut-o pe Idola de două zile, a adăugat Ruth. A început deja să vorbească?

— Încă nu, i-a răspuns Reine-Marie. Și, pentru numele lui Dumnezeu, nu vrem să se repete fiascoul lui Honoré!

Ruth a chicotit — părea oricum, numai chinuită de remușcări nu. Ea-l învățase pe băiețel primul cuvânt, care rămăsese preferatul lui.

— N-am fost eu de vină, s-a apărat ea, privind acuzator rața pe care o ținea în brațe.

— *Fuck! Fuck! Fuck!* a făcut pasărea, ca o apărare teribil de ineficientă.

— Dar Stephen? a întrebat Ruth, nonșalantă. Vine și el?

— Te-ai îmbujorat? a tachinat-o Reine-Marie.

— Ruth nu se poate îmbujora, i-a răspuns Gabri. Ca să te îmbujorezi, trebuie să ai sânge în tine.

Făcând un semn din cap spre scotch, a adăugat:

— Dacă e vreodată stânjenită, ea se face aurie la față.

— Am impresia că se cheamă icter, a intervenit Clara.

— M-a strigat cineva?

Stephen a traversat agale încăperea aglomerată, folosindu-se de baston ca să-și croiască drum. Exact cum îi arătase Ruth.

— Salut, Icter! l-a întâmpinat bătrâna poetă.

— Salut, Insuficiență Hepatică! i-a întors-o el, sărutând-o pe obraji. Și *fuck, fuck, fuck* și ție, i-a spus Rosei, care îl privea cu o expresie similară venerației.

Iar rațele rar venerează pe cineva.

În timp ce oamenii trăncăneau liniștiți în jurul lui, Armand s-a uitat din nou pe fereastră, la figurile îmbujorate și la ochii sclipitori care priveau focul de tabără. Avea sentimentul că privea o scenă de la începuturile omenirii.

Ceva primitiv și străvechi. Un an nou, zorii unei noi zile.

Mergea deseori la micuța capelă de pe deal. Mai mult de dragul liniștii de acolo, decât ca să asculte predicile. Și întotdeauna o găsea pe Ruth deja așezată într-o strană. Singură, mâzgălea ceva, stând pe locul ei obișnuit; uneori, mâzgălea chiar pe el. Se așeza sub vitraliul cu cei trei dintre băieții din sat care plecaseră la Marele Război și nu se mai întorseseră.

Pe perete era o tăbliță cu lista impardonabil de lungă: nume precum Tommy, Bobby și Jacques. Iar sub nume era gravat: *Au fost copiii noștri*.

Cei iertați și cei care au iertat se vor întâlni din nou. În timp ce se uita pe geam la copiii din jurul focului de tabără, Armand s-a gândit la poezia emblematică a lui Ruth.

Copiii noștri, era el conștient, au multe să ne ierte.

Sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu?

— La ce te gândești? l-a întrebat Reine-Marie, văzându-i privirea pierdută undeva departe.

— Păi, mă gândeam la poezia ta despre iertare, i-a spus Armand direct lui Ruth. Ai cunoscut-o pe Abigail Robinson?

— Smintita? a întrebat Ruth, apoi s-a întors spre Stephen. Dac-ar fi după ea, noi doi am fi eutanasiați imediat.
— Poate că nu-i chiar așa nebună, i-a spus Gabri lui Olivier.
— Doamne! a exclamat cineva din mulțimea de musafiri. Nu-mi vine să cred.

Armand s-a întors să vadă ce nu-i venea să creadă.

Încăperea se cufundase în tăcere. Până și copiii se opriseră din alergat și din țipat, cu omuleții de turtă dulce aflați pe undeva la jumătatea drumului spre gură. Se holbau cu toții spre treptele largi care porneau, urcând, din holul de la intrare.

Haniya s-a oprit la jumătatea scării și a rămas acolo. Nemișcată. Până când ochii tuturor oamenilor din încăpere au fost ațintiți asupra ei.
— Nu cumva e…?
— N-are cum!
— Dar ce caută aici?
— Doamne Dumnezeule, e magnifică! a murmurat Reine-Marie.

Și chiar era magnifică. Haniya Daoud, Eroina Sudanului, stătea pe treptele elegante, cu capul ridicat și fruntea sus, cu trupul înfășurat într-o *abaya* splendidă trandafirie cu auriu, și cu hijab.

Era strălucitoare.

Reine-Marie o vedea pentru prima oară. După conversațiile cu Armand și cu prietenele ei, după descrierea deloc flatantă pe care i-o făcuseră, Reine-Marie se așteptase la o persoană mai curând sumbră. Cu siguranță, mai puțin luminoasă.

Iar acum avea în fața ochilor o femeie care părea fără vârstă, în afara granițelor timpului. O femeie plină de forță, care domina încăperea chiar înainte să intre.

Dacă așa era Haniya Daoud rănită, se întreba Reine-Marie, oare cum era pe vremea când era nevătămată, întreagă?

— În curând o să trebuiască să merg acolo, a spus Myrna câteva minute mai târziu, uitându-se spre Haniya, care stătea de vorbă cu admiratorii ei lângă pomul de Crăciun.
— De ce? a întrebat-o Jean-Guy.

Li se alăturaseră și el, și Idola. Micuța era îmbrăcată într-o salopetă-veveriță, cu urechiușe și codiță pufoase. Olivier a luat-o în brațe, întorcându-se cu spatele spre Gabri, care întinsese mâinile, vrând s-o țină și el.

— E a mea!

Părinții își tot împingeau copiii de la spate, spre *madame* Daoud. Ca într-o bună zi să le poată povesti propriilor copii că întâlniseră o sfântă.

Oamenii făceau poze, iar expresia de pe chipul Haniyei nu trăda niciun sentiment atunci când se uita spre obiectiv.

Îndepărtându-se de ea, o fetiță și-a întrebat mama:

— Toți sfinții au cicatrici din astea?

— Asta pot să-ți răspund eu, a sărit un bărbat în vârstă, care tocmai se alăturase grupului lor.

— Bună, Vincent! l-a salutat Reine-Marie, zâmbind și sărutându-l pe obraji.

Apoi s-a întors spre Stephen și i-a spus:

— Am impresia că voi doi nu v-ați cunoscut. El este doctorul Vincent Gilbert. Iar el este Stephen Horowitz.

— Aaah! a exclamat Stephen zâmbind. Sfântul Nesimțit.

— În persoană, i-a răspuns Gilbert, și cei doi bărbați au dat mâna. Iar tu ești miliardarul ratat.

— Hei, te rog! Acum trăiesc pe spinarea finului meu și a familiei lui, n-aș zice că-s chiar ratat.

Gilbert a izbucnit în râs.

— S-a adunat ceva lume, a remarcat el, uitându-se în jur.

Armand a avut senzația că bărbatul caută pe cineva.

Myrna a luat o gură de punci și a zis:

— Cred c-am s-o fac acum, până nu i se strică de tot dispoziția. Ce păcat că nu bea și ea!

— Ce să faci? a întrebat-o Vincent Gilbert.

— Să-mi cer iertare.

Întorcându-se spre Reine-Marie, a adăugat:

— Pot să i te prezint, dacă vrei. Clara!

— Ce?

— Haide, știi foarte bine ce!

— Pff, bine.

Clara și-a golit rapid paharul și i l-a întins lui Annie.

— Dacă nu mă mai întorc, să știți că v-am iubit pe toți.

— Pot să iau eu tabloul cu Ruth? a întrebat Gabri.

— Nu, îl vreau eu! s-a băgat Ruth. E singurul care nu-i o mizerie.

— Cam asta a fost cu iubirea, a bombănit Myrna în timp ce se îndreptau spre Haniya.

— E faimoasa Eroină a Sudanului, a spus Gilbert, așezându-se lângă Armand, în locul lui Reine-Marie. Am auzit că-i posibil să vină.

Sfântul Nesimțit se holba la Haniya cu o curiozitate și o ranchiună fățișe.

După ce locuise atâția ani nu doar în pădure, ci și în spațiul vast al propriului orgoliu, doctorul Vincent Gilbert ajunsese să se aștepte ca el să fie în centrul atenției, obiectul uluirii și al venerației la orice întâlnire socială.

— E mai tânără decât credeam.

— Are 23 de ani, i-a răspuns Armand. *Madame* Daoud a fost răpită și vândută pe piața de carne vie când avea 11 ani.

— *Oui*. Cumplită poveste.

Gamache și-a amintit de ce i se spunea bărbatului „Sfântul Nesimțit“. Era, fără îndoială, măcar în parte sfânt, dar era clar pentru toată lumea care-l cunoștea că, deși cercetările sale în domeniul medicinei contribuiseră la starea de bine a omenirii, lui nu-i prea plăceau, de fapt, oamenii.

— Nu mă așteptam s-o găsesc pe Eroina Sudanului taman în fundătura Québecului, a spus Gilbert. Ce caută aici?

— A venit în vizită la Myrna.

— Ăsta nu-i chiar un răspuns pentru ce-ntrebam eu, nu?

— Mie așa mi se pare.

Vincent Gilbert avea în jur de 75 de ani și-și arăta vârsta, ba chiar părea mai bătrân. Zvelt, musculos, cu pielea brăzdată de riduri și tăbăcită de viața de pustnic din ultima perioadă, petrecută într-o cabană de lemn din mijlocul pădurii.

— În mod normal nu te exprimi atât de vag, Armand. Mă-ntreb dacă nu cumva te-a afectat evenimentul de ieri.

În ciuda celor rostite, tonul lui Vincent Gilbert era blând. Îl îndemna pe Armand să spună ce are pe suflet, dacă dorește. Gamache avea sentimentul că, din când în când, putea întrezări pentru o clipă sfințenia din Gilbert.

Însă apoi și-a dat seama de altceva. Poate că Vincent Gilbert nu voia să-i asculte lui ofurile, ci să stea de vorbă despre ceea ce se petrecuse la universitate.

— Vincent, tu o cunoști pe Abigail Robinson?

— Doar după reputație. I-am citit studiul.

— Și?

— Și nimic. Sunt doctor, nu statistician.

— Atunci, de ce l-ai citit?

— M-am săturat să tot citesc doar articole despre compost. Interesant e c-am descoperit că din cercetarea asta a ei recentă iese un îngrășământ excelent. *Excusez-moi*, Armand. Marc!

Reine-Marie a încercat să se țină tare, dar în cele din urmă a trebuit să recunoască: o găsea pe Haniya Daoud dificilă. A încercat să fie înțelegătoare când Haniya a ascultat, cu figura împietrită, scuzele Clarei. N-a ajutat că încercarea Myrnei de a-i cere iertare fusese întâmpinată cu o tăcere de gheață. Iar acum, Clara turna în abisul acela niște cuvinte care sunau — și probabil chiar erau — tot mai puțin sincere.

În timp ce Reine-Marie o privea pe Haniya, văzându-i grimasa disprețuitoare i-a venit în gând un vers al lui Ruth.

Cine te-a rănit nespus, atât de-adânc, de nu ai vindecare?

Însă știau cine o rănise. Nu doar cei care o torturaseră. Ei, cu toții, îi făcuseră rău prin tăcerea și inerția lor.

Era ora 23:15. Se apropia momentul piesei.

Pipăindu-și buzunarele, Armand și-a dat seama că-și lăsase telefonul în pufoaică, iar acum voia să facă poze. Când a ieșit cu telefonul în mână din garderoba improvizată, a auzit-o pe Dominique, una dintre gazde, stând de vorbă cu niște musafiri întârziați.

— Puteți să vă lăsați gecile în camera de acolo, aruncați-le direct pe pat, iar apoi vă rog să vă simțiți ca acasă.

Însă vocea lui Dominique nu era la fel de voioasă ca de obicei, ceea ce l-a făcut pe Armand să se uite pe hol, dorind să vadă cine sosise. Zâmbetul i-a pierit.

La capătul holului, întoarsă cu fața spre el și privindu-l fix, era Colette Roberge. Iar în spatele ei se aflau Abigail Robinson și Debbie Schneider.

---

[10] Plăcintă canadiană cu carne.

Capitolul 17

— *Bonjour*, a salutat Armand, fără a catadicsi să zâmbească. N-am știut că urma să veniți la petrecere.

— Eu am invitat-o pe doamna rector Roberge. Ne-a telefonat în după-amiaza asta, să întrebe dacă ținem petrecerea tradițională de Revelion. I-am spus că da și că este binevenită să ni se alăture, a răspuns Dominique, simțind tensiunea dintre ei și încercând s-o ascundă.

Și-au aruncat hainele pe pat, apoi s-au întors împreună cu Armand de-a lungul holului.

— Am întrebat dacă pot aduce pe cineva, a explicat Colette.

— Am crezut că vă refereați la soțul dumneavoastră, i-a replicat Dominique.

— Pare că ne este destinat să ne tot întâlnim, inspectore-șef, a remarcat Abigail Robinson când s-au oprit în holul de la intrare.

— *Excusez-moi*.

A luat-o pe Colette la o parte și i-a spus, în șoaptă:

— Te-am rugat s-o ții pe profesoara Robinson la tine acasă. Să n-o lași să plece.

— Da, dar…

— Dar nu suntem arestate, a intervenit Abigail în conversația lor, care era, în mod evident, confidențială. Nu-i așa? Nu încălcăm vreo lege venind la petrecerea asta, nu?

Armand a tras adânc aer în piept.

— *Non*. Dar pentru siguranța dumneavoastră și pentru siguranța celorlalți…

— N-a știut nimeni c-o să venim, a insistat Colette. Nici măcar gazda noastră.

Acum era rândul ei să-l ia pe Armand de braț și să-l ducă un pic mai departe de grup.

— Nu mă așteptam să te găsesc aici, Armand. De unde îi știi pe cei din familia Gilbert?

— Suntem vecini. Locuim în sătucul ăsta. *Voi* ce căutați aici, Colette?

— Abby a insistat să venim. Mai ții minte că ți-am spus că voia să se vadă cu cineva?

— Persoana aceea e aici?

— Posibil.

— Posibil?

— Uite ce e, tot ce știu este că m-a rugat să mă interesez și să aflu dacă are loc vreo petrecere pe-aici.

— Aici? În satul ăsta?

— Da. Știa despre Three Pines. Așa c-am sunat-o pe Dominique și ne-a invitat.

— V-a invitat pe tine și pe Jean-Paul, nu…

A făcut un semn din cap spre Abigail, care acum privea grupul de oameni din living.

Deocamdată nu observase nimeni cine sosise. Cei mai mulți dintre musafiri o priveau pe furiș pe Haniya Daoud, însă tot mai puțini îndrăzneau să se apropie de ea. Femeia începea să semene cu o fortăreață, iar șanțul de apărare din jurul ei era tot mai lat. Până și Reine-Marie se retrăsese.

— Cu cine dintre cei de aici și-a dorit Abigail să se întâlnească? Trebuie s-o fi întrebat.

— Am întrebat-o, dar nu mi-a spus.

— De ce nu?

Colette a oftat.

— Nu știu.

Inspectorul-șef a privit-o siderat.

— Știi c-ai fi putut să refuzi. Nu erai obligată s-o aduci aici. Ce speri să obții, Colette?

— Nimic. Pur și simplu încerc s-o ajut pe fiica unui prieten.

— De ce?

— *Pardon?*

— De ce? De ce te implici în toate astea? Ce-i datorezi tatălui ei? Sau chiar ei? De ce faci atâtea pentru ea? Știi foarte bine cum pare.

— Cum? Cum pare, ia spune-mi tu? i-a întors-o Colette, enervată.

— Tu i-ai organizat prelegerea. Acum stă la tine. O aduci la petrecerea asta. Pare că-i susții campania.

— Îi susțin dreptul de a…

— Scutește-mă, te rog! Păstrează pologhia asta pentru Consiliul Director. Știm amândoi c-ai luat niște decizii foarte — a făcut o pauză, căutând cuvântul potrivit — periculoase.

— Periculoase?

Colette aproape c-a izbucnit în râs.

— Te simți amenințat, Armand? O femeie puternică și inteligentă aduce niște argumente solide, convingătoare, care îți contrazic ție principiile. Și nu-ți convine.

— Sunt șeful Secției Omoruri de la Sûreté du Québec, Colette, nu vreun student căruia poți să-i ții o predică, pe care poți să-l sperii sau să-l intimidezi până se declară de acord cu tine. Amenințarea la adresa profesoarei Robinson este cât se poate de reală, lucrul ăsta a fost demonstrat deja, iar tu ai scos-o dintr-un adăpost sigur și ai adus-o iarăși în public. E posibil să fi pus în pericol nu numai viața ei, ci și pe a tuturor celor prezenți aici. Inclusiv pe cea a rudelor mele. Asta e hotărârea periculoasă pe care ai luat-o. Nu e ilegală, dar cu siguranță nu e nici dovada unei judecăți înțelepte.

Câțiva dintre oaspeți începuseră s-o recunoască pe Abigail Robinson. Telefoanele se mutau dinspre Haniya Daoud spre nouvenită. Lumea făcea poze.

Armand s-a întors din nou către Roberge.

— Nu încerc s-o opresc. Dimpotrivă, mă străduiesc s-o țin în viață. Sigur asta faci și tu?

— Cum adică?

A făcut un semn către telefoanele îndreptate spre Abigail. Încăperea părea electrizată.

— Vestea o să fie peste tot pe *social media* în câteva minute. Dacă mai ai vreun dram de judecată, o să-i zici să se întâlnească mâine cu persoana cu care vrea să se vadă. La tine acasă. În privat.

A privit-o lung și a adăugat:

— Duceți-vă acasă, Colette.

În timp ce vorbea, a observat că Abigail Robinson se uita fix la cineva din mulțime. La Haniya Daoud.

Tânăra își ținea brațele încrucișate strâns la piept. Și o privea și ea pe Abigail.

Doar nu cu ea voia să se întâlnească, și-a spus Armand.

Dar…

Vincent Gilbert întrebase de ce se afla acolo *madame* Daoud. Și poate că nu venise în vizită la Myrna. Poate acesta era doar un pretext. Iar motivul îl descoperea abia acum.

Profesoara Robinson venise în Three Pines ca să se întâlnească aici cu *madame* Daoud? Și Haniya Daoud venise aici ca s-o întâlnească pe Abigail Robinson? Și dacă da, care era scopul? Ce puteau avea de discutat Eroina Sudanului și o femeie care propunea crime în masă și ucideri controlate?

Sau poate că nu voiau să vorbească.

Nu-mi stați în cale, spusese Haniya cu doar o seară înainte.

Aș fi în stare de data asta? Să mă dau la o parte?

Armand a simțit o boare de aer rece pe ceafă și s-a uitat spre ușă, însă era închisă.

— Aia nu-i Haniya Daoud? a întrebat Debbie Schneider. Dar ce să caute aici?

După o pauză de-o clipă, a continuat.

— Doamne, Abby! Cred că ea e! Dacă am convinge-o să ne sprijine…

Însă Abigail se uita deja în altă parte. Nu o mai privea pe Haniya. Îl țintuia cu privirea pe Sfântul Nesimțit. Vincent Gilbert.

Armand era în spatele profesoarei și nu-i putea vedea expresia. Însă o vedea pe cea de pe chipul doctorului Gilbert. Se uita dincolo de Abigail Robinson. La Roberge.

Asupra mulțimii s-a lăsat o tăcere apăsătoare, strivind sub greutatea ei veselia sărbătorii Anului Nou. Ochii tuturor, chiar și ai lui Gilbert, erau acum ațintiți asupra lui Abigail Robinson.

Armand a auzit-o pe Dominique spunându-i soțului ei:

— Cea mai nefericită petrecere din lume!

— O să fie și mai nefericită, i-a șoptit Marc. A venit tata, iar Ruth a dibuit unde e băutura.

Armand a văzut că Annie o ia pe Idola de la Olivier, iar Jean-Guy le-a cuprins pe amândouă cu brațul. Reine-Marie a venit lângă fiica și nepoata ei.

Unul câte unul, Daniel, Stephen, Clara, Olivier, Ruth și Myrna au înconjurat-o pe Idola. Ca și cum simplele gânduri ale profesoarei Robinson ar fi putut să-i facă rău micuței. Și Armand știa că, într-adevăr, ar fi putut.

— Poate c-ar fi mai bine să plecăm, a spus Colette Roberge, tulburată de atmosfera din jurul lor.

— Poate…, a murmurat Debbie către Abby.

— Nu. Am ajuns prea departe.

Ridicând un pic brațele, cu un gest care sugera că se predă, Abby a făcut un pas în față și a rupt tăcerea.

— Văd că cei mai mulți dintre voi m-au recunoscut deja și că nu-i chiar o surpriză plăcută. Vreau să știți că nu m-au invitat gazdele noastre.

A zâmbit. Exact ca la prelegere, le vorbea cu o voce blândă, rațională. Simpatică. Armand simțea cum se atenuează tensiunea.

Nu era monstrul la care se așteptau. Nebuna cu idei sărite de pe fix. Era un om exact ca ei. O tipă de treabă.

— Așadar, a continuat Abigail, n-aveți de ce să-i împușcați pe ei. Doar pe mine.

S-au auzit niște râsete cam încordate.

Rar mai văzuse Armand o mulțime schimbându-și atât de repede atitudinea. Nu însemna că oamenii aceia aveau să devină brusc susținători ai cruciadei profesoarei, dar se vedea clar că lăsaseră garda jos.

O plăceau, chiar dacă nu erau de acord cu ideile ei.

Însă în camera aceea se mai afla o persoană care schimbase atitudinea mulțimii față de ea la fel de repede, însă în direcția opusă. Haniya Daoud reușise să-i facă aproape pe toți să-i întoarcă spatele.

Din partea cealaltă a holului se auzeau gălăgie, voci de copii, strigăte entuziaste.

Era ora 23:25. Repetiția luase sfârșit. Avea să înceapă evenimentul principal.

— Ce se-ntâmplă? a întrebat-o Haniya pe Roslyn.

Copiii din sat, încântați la culme, îi împingeau pe adulți de pe cele câteva trepte din holul larg de la intrare, unde se afla acum scena improvizată.

— E o tradiție din Québec, i-a răspuns Roslyn, privindu-și fiicele cum își ocupă locurile pe scenă. Am participat și eu când eram mică.

Roslyn nu observase că Haniya o fixa cu privirea pe Abigail Robinson când întrebase „Ce se-ntâmplă?“

Acum, Haniya Daoud s-a întors spre ea, atentă.

— La ce ai participat?

— La *Fabulele* lui de La Fontaine. De Anul Nou, copiii aleg câte una dintre poveștile lui și o pun în scenă.

— Doamne! a exclamat Haniya. Încă o tortură.

Clara i-a surprins privirea și, chiar înainte ca Haniya să se întoarcă, a văzut un zâmbet.

Haniya făcuse o glumă. Cu totul neașteptat. În momentul acela, Clara a întrezărit-o pe tânăra din spatele cicatricilor. Rănile acelea cumplite se vindecaseră pentru o clipă, la vederea copiilor în costumele făcute chiar cu mâinile lor, împingându-se și înghesuindu-se pe „scenă“.

Apoi, clipa aceea a trecut, iar cicatricile au reapărut, mai adânci decât oricând.

Clara și-a mutat și ea privirea, ca să vadă la ce se uita Haniya. La cine se uita.

Abigail Robinson își croia drum prin mulțime, iar oamenii se dădeau la o parte din fața ei, de parcă profesoara ar fi fost învești mântată cu o pelerină neagră și ar fi mânuit o coasă.

— Ah, o să fie una dintre preferatele mele, a spus Myrna, făcându-i Clarei semn cu cotul. *Les Animaux Malades de la Peste*.

— *Animalele lovite de ciumă*, a tradus Roslyn pentru Haniya.

Lovite, nu bolnave de ciumă, a remarcat Haniya privind-o pe Abigail, care înainta prin încăpere.

Și ea se cam săturase de lovituri.

— Vincent Gilbert, nu-i așa? a întrebat Abigail Robinson zâmbind.

Bărbatul și-a plecat capul, dar nu i-a întins mâna.

— Doamnă profesoară.

— Ele sunt Deborah Schneider, asistenta mea, și Colette Roberge…

— Rectorul Universității, a întrerupt-o Gilbert. Ne cunoaștem.

Agitația de pe scenă le-a atras atenția, așa că s-au întors cu toții spre copii.

În mod normal, dura cam două minute până când fabula anuală a lui La Fontaine să se transforme într-un dezastru, dar de data asta a fost stabilit un nou record.

Fetița care juca rolul măgarului plângea în hohote. În ciuda consolărilor lui Gabri, care încerca s-o convingă că e doar un joc, că toată lumea se preface, micuța luase dialogul cât se poate de personal, căci celelalte animale o învinuiau, în fine, învinuiau măgarul pentru izbucnirea ciumei.

Acum urla, cu ochii în lacrimi, „Nu e vina mea!“

Au luat o pauză, urmând ca Gabri și părinții fetiței s-o liniștească.

În timpul acestui antract neprevăzut, Roberge i s-a adresat lui Abigail:

— Nu știu dacă ai aflat că doctorul Gilbert a făcut niște studii de referință legate de conexiunea minte–corp.

— Știu cine este. Și-i cunosc și munca de cercetare.

— Iar eu știu despre a dumneavoastră, a spus el. Ați stârnit ceva senzație în comunitatea științifică. Poate că vom discuta cândva despre asta.

— Ați dori să-mi susțineți concluziile, doctore Gilbert? Am impresia c-avem multe în comun.

— Cum așa?

— M-am gândit adeseori că nu v-ați bucurat de recunoașterea meritată, mai ales pentru munca de la începutul carierei

dumneavoastră. M-aș bucura să dau o mână de ajutor ca să primiți ceea ce meritați.

Armand se așezase strategic, aproape de profesoara Robinson. Era cu spatele la ei și, cu toate că le asculta atent conversația, privirea îi era îndreptată spre scenă, unde își urmărea nepoții.

Honoré, care juca pentru prima oară într-o fabulă, purta niște urechi uriașe de iepuraș și-și târâse și sania pe scenă. Florence și Zora erau costumate în porcușori și încercau să consoleze măgărușul. Îi explicau că nu-i vina ei că toată lumea avea ciumă.

— Am ieșit de mult la pensie, a spus Gilbert. Nu mai contează.

— Adevărul contează întotdeauna.

— Adevărul? a întrebat Gilbert părând amuzat. Niciun om de știință veritabil nu aduce în discuție adevărul.

S-a lăsat tăcerea.

— Vreți să spuneți că nu sunt un om de știință veritabil?

Gheața ce se ascunsese în adâncuri se ridica acum la suprafață.

— Pe de altă parte, a continuat Abigail, înțeleg de ce nu sunteți vreun mare fan al adevărului.

— Dimpotrivă, chiar sunt. Acum, că am mai mult timp liber, am descoperit că adevărul este mult mai interesant decât faptele. Adevărul este că niciun om de știință cu capul pe umeri nu vă ia în serios concluziile. Comisia Regală nici măcar nu vă permite să le prezentați în mod oficial. Și pe bună dreptate. Poate că din punct de vedere intelectual nu e o demență, dar este o nebunie pe plan moral.

S-a așternut liniștea. În mijlocul conversației lor se căscase o prăpastie.

Abigail a umplut-o cu un hohot de râs.

— Nebunie pe plan moral? Și tocmai dumneavoastră spuneți asta?

Armand, care asculta în continuare, încerca să-și dea seama ce se petrece. Ce-și spuneau, de fapt. Ce se întâmpla. Fiindcă era clar că se întâmpla ceva.

— Aveți nevoie de ajutor, i-a spus Gilbert. Uitați-vă puțin la figurile care vă-nconjoară. Dacă ar avea ocazia și un pistol, jumătate din oamenii de aici v-ar împușca.

Profesoara Robinson s-a uitat la mulțime, apoi la el.

— Și cealaltă jumătate, domnule doctor? Oamenii ăștia știu că susțin ceva rațional și pragmatic. Ce-i sperie pe cei ca dumneavoastră este că eu am curajul să rostesc cu voce tare gândurile majorității.

— Ale majorității? Nu cred.

— Aveți dreptate. Încă nu. Dar mai așteptați un pic. Poate că nu mă ascultă Comisia Regală, dar alții vor asculta. Alții ascultă deja. Săptămâna viitoare am o întâlnire cu premierul. Știți foarte bine că toate calculele mele sunt corecte. Dacă doriți să-mi sprijiniți propunerea…

— Or fi corecte statisticile dumneavoastră…

— Sunt.

— …dar concluziile sunt greșite. Chiar nu vă pasă?

— Corecte? Greșite? Acum sunteți judecător, dintr-odată? Câtă ipocrizie, doctore Gilbert! În definitiv, din câte știu, și la universitatea dumneavoastră au fost făcute niște studii destul de controversate. Ewen Cameron nu la McGill lucra?

În clipa aceea, Armand s-a întors și a văzut expresia uluită a lui Vincent Gilbert.

— Era un monstru.

— Așa e. Dar monstruozitățile trăiesc multă vreme. Iar monștrii dau naștere altor monștri.

I-a privit din nou pe ceilalți oaspeți, inclusiv pe Jean-Guy și Annie, care se uitau la ei.

— Nu mai lipsesc decât furcile și topoarele. Dar poate că nu eu sunt cea pe care ar trebui s-o atace.

Armand era debusolat. Abigail Robinson îl făcuse pe Gilbert „monstru“?

— Ce vreți să spuneți cu asta? a întrebat-o Gilbert.

Pe scenă reîncepuse spectacolul. Un leu recita:

— *Istoria astfel consemnează / Devotamentul cât contează. / Apoi să ne scrutăm și inima, / În ea-i ascuns păcatul cu pricina*.

— Abby Maria, poate c-ar trebui să…, a început Debbie, dar Gilbert a întrerupt-o, izbucnind în râs.

— Abby Maria? Cum ar veni, ca-n Ave Maria?

— Îmi pare rău, dar…, a început iar Debbie, însă n-a băgat-o nimeni în seamă.

— Ăsta-i numele pe care-l folosiți, Abby Maria? a pufnit Gilbert. Ați luat-o razna!

— Haide! a zis Debbie. Nu-i pasă nimănui ce are el de zis.

Însă Armand nu era de acord. Era convins că lui Abigail Robinson îi păsa. Îi păsa atât de mult, încât făcuse un drum de mii de kilometri doar ca să-l cunoască.

S-a uitat la Colette, care nu scosese un cuvânt. Tăcuse fiindcă era de acord? Și dacă da, cu care dintre cei doi era de acord?

— Nu aveți autoritatea morală de a mă judeca, a spus Abigail Robinson încet, continuând aproape în șoaptă: Să n-aveți impresia că nu știu!

Pe scenă, fabula lui de La Fontaine se încheia, toate animalele întorcându-se spre public și recitând ultimele versuri.

Al oamenilor tribunal îl iartă pe cel puternic,
Iar pe cel slab îl osândește, greșind, nevrednic.

Capitolul 18

— Nu mai e nevoie să te prefaci că nu tragi cu urechea, Armand, i-a zis Gilbert.

Colette și Debbie mergeau să-și ia hainele. Se pregăteau de plecare, însă profesoara Robinson o luase în altă direcție: pornise spre Annie și Jean-Guy.

Nu încăpea îndoială că profesoara era conștientă că naviga drept către o furtună. Însă după confruntarea cu Gilbert, poate că exact asta își dorea, s-a gândit Gamache. Poate simțea nevoia să se descarce și căuta să iște o ceartă, așa că alesese oamenii care, cel mai probabil, aveau să-i dea ceea ce voia.

— V-ați luat la harță zdravăn, i-a spus lui Vincent. La ce se referea când ți-a zis că știe? Ce știe?

— Nimic. E o sociopată.

Armand o urmărea în continuare cu privirea. Toți o priveau. Toată lumea din încăpere era hipnotizată. În schimb, Eroina Sudanului aproape că devenise invizibilă.

Mai erau 20 de minute până la miezul nopții.

* * *

— Și cum rămâne cu Hellen Keller? îi replica Annie, câteva minute mai târziu. Doar n-o să-mi spuneți c-a fost o povară pentru societate.

— Aveți dreptate. Bun argument, i-a răspuns Abigail.

A văzut că Debbie și Colette aveau hainele pe ele, stăteau lângă ușa de la intrare și îi făceau semne. Era momentul să plece.

Abigail a ridicat mâna, în semn de „încă cinci minute“, apoi s-a întors din nou către grupul de oaspeți.

— Mda, a spus Debbie. Nici bătută n-o să plece în cinci minte. Noi ce facem? Deja mi-e cald.

— Hai să luăm o gură de aer, i-a propus Colette.

— Îi dau mesaj, să știe că suntem afară.

Debbie a lăsat geaca lui Abigail pe scaunul de lângă recepție, i-a trimis mesajul, apoi a ieșit cu Roberge.

Abigail se străduia să se concentreze din nou asupra conversației, dar nu mai avea mintea la argumente. O preocupau alte gânduri.

Abby Maria. Asta chiar era ultima picătură. Gilbert repetase cele două cuvinte de parcă le-ar fi vomitat.

Abby Maria. *Cea plină de har.*

Nu voia decât să se termine odată.

Roagă-te pentru noi, păcătoșii.

Abigail și-a dat seama că așteptau să răspundă. Să se apere. A oftat.

— Nu spun decât că resursele sunt limitate. Ăsta e un fapt. Trebuie să-i salvăm pe cei care pot fi salvați, iar celorlalți să le oferim un sfârșit demn, milostiv și, da, rapid.

A văzut copilașul din brațele tinerei.

— Oooh, un bebeluș! a exclamat, aplecându-se spre el. Îmi permiteți?

În cealaltă parte a încăperii, Ruth și Stephen veniseră lângă Sfântul Nesimțit și Armand.

Domnea din nou atmosfera de petrecere. Piesa și copiii fericiți, care săriseră de pe „scenă“ în aplauzele asurzitoare ale publicului, ajutaseră mult. Iar acum în încăpere pluteau zumzetul plăcut al conversațiilor relaxate, hohotele de râs și nerăbdarea — ceasurile începuseră numărătoarea inversă spre finalul unui an cu încercări grele, dar și cu triumfuri importante.

Adolescenții erau cam gălăgioși, iar Armand știa de ce. Dacă semănau vreun pic cu el la vârsta aceea, de fapt și cu Daniel ori cu Annie la aceeași vârstă, dosiseră pe undeva prin pădure niște bere sau cidru și tocmai își trăiau prima beție.

Știa din experiență că mâine-dimineață aveau să fie mult mai puțin încântați.

— Reine-Marie tot mai găsește maimuțe? l-a întrebat Ruth.

— *Oui.*

Se tot uita spre familia lui, să vadă cum mergea cu Abigail Robinson. Judecând după expresia lui Jean-Guy, nu prea bine.

— Maimuțe? a întrebat Vincent Gilbert. Îmi scapă mie ceva?

— Cu asta se ocupă acum Reine-Marie, l-a lămurit Ruth.

— Caută maimuțe? Și le găsește? Unde?

— Nu, nătărăule! i-a răspuns Ruth. Nu-s maimuțe adevărate.

— Găsește maimuțe imaginare?

Doctorul Gilbert s-a întors spre Armand și a continuat:

— Asta nu-mi sună bine.

— A rugat-o o familie să sorteze lucrurile lăsate în urmă de mamă, i-a explicat Armand. Femeia a murit acum câteva luni și, când au făcut ordine în casă, copiii ei au găsit o mulțime de cutii în pod, pline cu scrisori, documente…

— Și maimuțe, a completat Stephen.

— Câte s-au adunat până acum? a întrebat Ruth.

— La ultima numărătoare, 86.

— De maimuțe? a repetat Sfântul Nesimțit.

— Nu-s d-alea adevărate! s-a răstit Ruth. Și nici imaginare.

Pe Vincent Gilbert chiar începuse să-l intereseze subiectul.

— Atunci, ce sunt?

— Desene, în cea mai mare parte, i-a explicat Stephen. Probabil că biata femeie o cam luase razna.

— Treaba asta e des întâlnită pe-aici, a comentat Gilbert, aruncând o privire spre Abigail Robinson.

Armand a bombănit în barbă. Din experiența lui, aproape întotdeauna exista un motiv pentru care oamenii făceau ceea ce făceau. Și de cele mai multe ori, era chiar un motiv rațional. Trebuia doar să-l descopere.

— Mă-ntreb dacă o să ajungă la 100 de maimuțe, a continuat Gilbert. Atunci chiar ar fi interesant.

— Dar 86 de maimuțe nu sunt interesante? l-a întrebat Ruth.

* * *

Jean-Guy a dat să se interpună între Abigail și Idola. Însă Annie i-a pus o mână pe braț și i-a șoptit:

— *Ça va bien aller.*

Va fi bine.

A fixat-o o clipă cu privirea, apoi s-a dat la o parte.

— De ce spuneți c-ar fi interesant să ajungă la 100 de maimuțe? l-a întrebat Stephen.

Văzând că Abigail Robinson face un gest ca pentru a da la o parte păturica în care era învelită Idola, Ruth a pășit în față, încleștându-și mâna pe baston și strângând tare rața la piept. Rosa părea teribil de îndârjită. O rață războinică.

Însă Armand a întins mâna în fața ei.

— *Non.* Lasă-i.

— Dar Idola…

— E în siguranță.

Dar nici el nu-și dezlipea privirea de la ei. N-ar fi putut spune de ce anume se temea. Știa că Abigail Robinson n-avea să-i facă niciun rău nepoatei lui. Nu acolo. Nu atunci.

Au privit-o aplecându-se spre fetiță. Au privit-o îndreptându-se de spate. Au privit-o cum le spune ceva lui Annie și lui Jean-Guy. Iar Annie i-a răspuns.

Armand a văzut că Reine-Marie zâmbește. Abia atunci și-a îndreptat atenția spre Gilbert.

— Teoria celei de-a 100-a maimuțe? N-ați auzit de ea? spunea bărbatul.

— Ar fi trebuit? a întrebat Stephen.

Gilbert a izbucnit în râs.

— Presupun că nu. Fiindcă locuiesc singur, am timp să citesc tot felul de articole obscure. Acesta era despre natura umană și mentalitatea maselor.

— Stați un pic, l-a oprit Stephen. E studiul făcut de antropologii ăia din Japonia?

— Da. Nici măcar nu-s sigur că-i un studiu real, i-a răspuns doctorul Gilbert. Părea o aiureală și cu toate astea…

— Poate că nu-i o aiureală, a spus Stephen, întorcându-se entuziasmat către ceilalți. A circulat și prin comunitatea fondurilor de investiții acum câțiva ani. E ciudat, dar unii sunt de părere că explică de ce anumite acțiuni, industrii sau produse, ca Bitcoinul, ajung brusc la modă. De ce unele idei prind, oricât de nebunești sunt, în timp ce altele, chiar mai bune, se sting în anonimat.

— Ca Betamaxul[11], a completat Ruth.

Pentru ea, era definiția lucrului care ar fi trebuit să se bucure de succes, însă eșuase. Asta și Avro Arrow[12].

— Despre ce studiu e vorba? a întrebat Armand, pentru că îl interesa tot ce avea de-a face cu natura umană.

— Cândva prin anii 1950, cred, a început Gilbert, pe o insulă japoneză populată de maimuțe au fost aruncați niște cartofi dulci. Maimuțelor le-a plăcut gustul, dar nu suportau nisipul care se prindea de mâncare. Antropologii care le studiau au observat că, într-o zi, o femelă tânără a spălat un cartof dulce în apa oceanului. Apoi au mai procedat așa alte câteva maimuțe, dar cele mai multe doar s-au uitat la ele și au continuat să mănânce cartofii plini de nisip. Am zis bine?

— Așa țin și eu minte, a confirmat Stephen.

— Nu-i mare lucru de capul poveștii ăsteia, a zis Ruth. V-am povestit vreodată despre Avro Arrow?

— E o prietenă de-ale dumneavoastră? l-a întrebat Gilbert pe Stephen.

— Nu ea. Cu rața suntem prieteni.

— Sindromul Down? a întrebat Abigail.

— Idola, i-a răspuns Annie.

Reine-Marie s-a uitat spre Armand, care, așa cum bănuia deja, le urmărea cu privirea. I-a zâmbit. Apoi s-a întors din nou către Abigail Robinson.

— Aș vrea să vă arăt ceva.

Ceilalți le-au urmat, iar Reine-Marie a condus-o pe profesoară spre una dintre ferestre, arătându-i geamul.

— Mai sunt și altele, pe mai multe dintre ferestrele de la Hotel & Spa. De fapt, toate casele și toate micile afaceri din Three Pines…
— Poate chiar din tot Québecul, a adăugat Gabri.
— …au așa ceva în geam.

Pe fereastră era lipit desenul făcut de un copilaș: înfățișa un curcubeu, iar dedesubt scria *Ça va bien aller.*
— Da, am văzut unul și acasă la Colette, a spus Abigail, însă nu părea să se uite la desen, ci dincolo de el, spre focul de tabără.
— Este varianta în franceză a citatului din Iuliana din Norwich, i-a explicat Myrna. Citat pe care cred că-l știți. „Totul va fi bine."
— Copiii au desenat curcubeie, a adăugat Clara, așa cum cred c-au desenat copiii din lumea întreagă. Dar cei de aici au scris și propoziția asta. Au împărțit desene ca astea în timpul primului val.

În doar câteva săptămâni de la instituirea izolării, toate casele și magazinele cu storurile trase aveau în geam câte un asemenea desen.

Ça va bien aller devenise nu doar o mângâiere, ci și un strigăt de luptă. Un îndemn la calm și la rațiune. Un îndemn la rezistență în fața deznădejdii. A panicii. A singurătății. A negării și chiar a prostiei.

Le oferise sătenilor speranța că într-o bună zi aveau să revină în librăria Myrnei și să se așeze lângă sobă. Că aveau să-și dea întâlnire cu prietenii la bistro, să bea ceva împreună. Că aveau să se invite unii pe alții acasă, la o cină plăcută.

Că aveau să se îmbrățișeze din nou. Și să se sărute. Să se atingă.

Ça va bien aller.

Într-o bună zi.

Era o propoziție nespus de importantă, de puternică.

Iar acum omul ăsta de știință, profesoara asta, și-o însușise. O folosea ca să-i atace tocmai pe oamenii pe care era menită să-i îmbărbăteze.

— Pe ăsta l-a desenat nepoata noastră, Florence, a spus Reine-Marie.

L-a recunoscut imediat după stilul cam neglijent. Deși poate c-ar fi fost mai bun un epitet ca „exuberant“, cu toate că nu era la fel de potrivit.

Daniel, Annie și nepoții sosiseră și ei în Three Pines înainte de a intra în vigoare interdicția de deplasare. Înainte să fi fost închiși în bula lor.

Însă Armand nu reușise să vină, și nici Jean-Guy. Le simțeau lipsa clipă de clipă, în fiecare zi. Și în fiecare noapte.

Reine-Marie își amintea ziua în care se închisese bistroul. Apoi librăria. Brutăria. Băcănia lui *monsieur* Béliveau rămăsese deschisă, însă hârtia igienică se terminase rapid. La fel și drojdia.

Băcanul muncise până la epuizare — și până aproape de faliment — încercând să-i ajute pe ceilalți. La fel și Sarah, brutăreasa. La fel și Olivier și Gabri, care pregătiseră zilnic mese pentru bătrâni, pentru familiile în care rămăseseră toți fără locuri de muncă. Pentru copiii care nu mai aveau cum să primească o masă pe zi de la școală.

Myrna lăsase cărți în pragul ușilor — atât pentru prieteni, cât și pentru străini, aproape că-și golise librăria.

Purtând măști și dându-și cu dezinfectant din belșug, sătenii merseseră din ușă în ușă, ducând câte o masă caldă și medicamente. Cărți și puzzle-uri.

Rămâneau afară, adeseori într-un frig cumplit, și stăteau de vorbă cu bătrânii speriați și singuri, comunicau prin ferestrele închise. Încercau să-i încurajeze. Să se încurajeze singuri.

Totul avea să fie bine.

Se întorceau acasă în fiecare seară. Epuizați. Uluiți de viteza cu care se prăbușea lumea întreagă în jurul lor. Și nu știau cât de mult aveau să se mai înrăutățească lucrurile.

Viața era atât de fragilă, încât oamenii puteau fi uciși de o tuse.

Iar ei se numărau printre cei norocoși.

Armand și Jean-Guy, nu.

Ei, împreună cu toți cei din prima linie, lucrau câte 16 ore pe zi și intrau neîncetat în contact cu oameni grav bolnavi, care aveau nevoie de ajutor.

La finalul fiecărei zile, Armand și Jean-Guy nu puteau nici măcar să meargă acasă, la familiile lor. Fuseseră nevoiți să se izoleze în Montréal, de teamă să nu ducă mai departe virusul.

Reine-Marie îi trimitea în fiecare dimineață lui Armand câte un filmuleț care îi plăcuse mult. Clopotele din Banff. Aplauzele din Londra. Cântecele din Italia. Cățeii Olive și Mabel. Lucrurile amuzante. Lucrurile ireverențioase. Lucrurile care o mișcau și o inspirau. Cele pur și simplu caraghioase. Așa, soțul ei își începea ziua zâmbind.

Și în fiecare seară, adesea mult după miezul nopții, Armand iniția apelul video. Reine-Marie vedea, lipite pe fereastra din spatele lui, afișele vesele pe care le făcuseră Florence, Zora și Honoré pentru bunicul lor.

Pe măsură ce treceau zilele, săptămânile și lunile, Armand era tot mai tras la față. Și ea la fel, probabil.

Apoi a venit noaptea aceea. O apelase mai târziu decât de obicei. Și arăta cumplit. Arăta ca o fantomă.

— Ești bolnav? îl întrebase, ridicând tonul fără să vrea. Trebuie să mergi la spital?

Clătinase din cap, dar încă nu-i putuse răspunde. O privea lung, o implora ceva din priviri. Să-l ajute.

— Cum pot să te ajut? Ce s-a întâmplat?

Întinsese mâna, dar în loc să simtă chipul lui cald, atât de familiar, atinsese ecranul rece.

Sub ochii ei, Armand a lăsat capul în jos și, acoperindu-și fața cu mâinile, a plâns în hohote. În cele din urmă, a ridicat fruntea, a lăsat mâinile în jos și i-a povestit.

Fusese chemat la un cămin de bătrâni. Când ajunsese, o găsise pe fiica unuia dintre ei stând afară, în nămeții care acopereau aleea ce ar fi trebuit să fie deszăpezită până la intrarea în cămin. Zăpada nu mai fusese îndepărtată de zile întregi.

Îl privea cu ochii mari, era în stare de șoc. Armand o urcase în mașina lui, la căldură, apoi chemase ajutoare.

Vedea deja, pe ferestre, semnele celor petrecute înăuntru. Nu erau curcubeie frumoase, purtătoare de speranță, ci altceva fusese întins pe geam.

Punându-și echipamentul de protecție, Armand intrase singur.

În clipa în care deschisese ușa, recunoscuse mirosul acela înfiorător chiar și prin mască.

Nu îi descrisese în detaliu lui Reine-Marie tot ce găsise înăuntru. Dar îi povestise suficient, iar ea văzuse apoi buletinele de știri, aflând că acolo nimic nu fusese bine.

Oamenii cei mai vulnerabili. Cei slabi. Cei infirmi. Cei care nu se puteau îngriji singuri fuseseră abandonați. Lăsați să moară. Și muriseră.

Armand intrase primul și ieșise ultimul. Stătuse alături de fiecare bărbat, de fiecare femeie, de fiecare trup neînsuflețit, până ce fuseseră scoase toate.

Trimisese imediat echipe de intervenție la alte cămine, până când fuseseră verificate toate. Și fuseseră dezvăluite toate ororile.

Avea să poarte cu el rușinea aceea toată viața. Nu că el, personal, i-ar fi abandonat pe oamenii aceia, ci Québecul. Toți locuitorii Québecului îi abandonaseră. Iar el, ca ofițer de poliție cu o funcție de conducere, nu-și dăduse seama mai devreme că se putea întâmpla așa ceva în timpul unei pandemii. Că se putea întâmpla așa ceva, punct. Aici. Aici.

Cu toate că nu era adeptul teoriei conspirației, Armand avusese și rămăsese de atunci cu bănuiala că autoritățile, deși nu precipitaseră în mod activ moartea acelor oameni, nu le întorseseră spatele intenționat, nici nu își îndreptaseră atenția asupra lor. Nu se grăbiseră să folosească resursele prețioase și tot mai rare pentru cei care aveau să moară, oricum, în curând.

Apoi să ne scrutăm și inima,
În ea-i ascuns păcatul cu pricina.

Reine-Marie știa că Armand deschisese un dosar personal și investiga persoanele responsabile.

Poate că avea să dureze luni, ori chiar ani, dar avea să găsească păcatul ascuns.

Acum i se părea strigător la cer să audă cuvintele „Totul va fi bine“ folosite pentru a justifica intenția de a pune capăt vieții celor mai fragili și mai vulnerabili dintre semeni.

Da, și-a spus ea, privind-o pe Abigail Robinson, *chiar suntem loviți de o boală*. Și aici, în mijlocul lor, era purtătoarea noului virus.

— Numărul maimuțelor care spălau cartofii a continuat să crească ușor vreme de câteva luni…
— Oh, Doamne! a pufnit Ruth. Tot n-am terminat cu maimuțele? Hai să cădem de acord că Peter Tork era cel mai bun și cu asta, basta.
— Apoi, a continuat Gilbert, într-o dimineață, cea de-a 100-a maimuță, după numărătoarea cercetătorilor, a luat un cartof dulce și l-a spălat. Și asta a schimbat totul. A rupt un zăgaz. Până în seara acelei zile, toate maimuțele de pe insulă își spălau cartofii.
— Și suntem siguri că nu-i un eufemism? a întrebat Ruth. Sunt maimuțe, până la urmă.
— De ce? a întrebat și Armand, ignorând-o pe Ruth, dar fără să-și poată reține un zâmbet. Maimuța cu numărul 100 era alfa? Le era lider?
— Nu, n-avea nimic special, i-a răspuns Gilbert. E interesant, nu? De ce s-au hotărât toate așa, brusc. De ce a contat atât de mult acea maimuță, cea cu numărul 100. Și mai interesant e faptul că pe urmă au descoperit că și maimuțele de pe alte insule făceau același lucru. Niciuna nu-și spălase până atunci cartofii dulci, dar acum îi spălau toate.
— Ei, haide! a comentat Ruth. Nu se poate. Ce vrei să zici, că maimuțele aveau puteri telepatice? Cum comunicau, prin undele cerebrale?

Rosa a pufnit.

— Nu eu spun asta, i-a replicat Gilbert. Asta au constatat antropologii. Au fost și ei uluiți, la fel ca toată lumea. Fenomenul ăsta a ajuns cunoscut ca efectul celei de-a 100-a maimuțe. Indiferent dacă era vorba chiar despre 100 sau nu, ideea e că, atunci când este atins acel prag critic, când un număr anume de maimuțe…
— …sau de oameni, a adăugat Stephen.

— …încep să facă același lucru…

— …sau să creadă în același lucru, a completat Stephen.

— Exact, i-a răspuns Vincent. Ideea explodează pur și simplu. Prinde aripi.

— Capătă o viață proprie, a adăugat Armand, privind-o pe Abigail.

Se întreba dacă, în urma evenimentului din sala de sport și a focurilor de armă care-și rataseră ținta, se ajunsese deja la cea de-a 100-a maimuță. Se întreba și dacă nu cumva acesta fusese scopul acelor focuri de armă.

Era cufundat în gânduri când Honoré, care încă avea pe cap urechile de iepuraș și trăgea sania în urma lui, a venit la el.

— Papa…, a început, dar atât a apucat să spună.

Bang! Bang! Bang! Exploziile au umplut încăperea.

Armand l-a tras pe băiețel lângă el, întorcându-se fulgerător cu spatele spre focurile de armă, aplecându-se și acoperindu-l cu totul cu trupul lui.

În partea opusă a încăperii, Jean-Guy le-a apucat repede pe Annie și pe Idola, în vreme ce Haniya Daoud s-a lăsat în genunchi, aplecându-se și acoperindu-și capul cu mâinile. S-a făcut cât mai mică cu putință.

După câteva clipe, bubuiturile au încetat și, ținându-l pe Honoré în spatele lui, Armand s-a întors. Ochii lui ageri au cercetat rapid camera. Încordat, gata să intervină, cu toate că mintea îi…

— Au fost niște pocnitori, Armand.

Stephen își privea îngrijorat finul. A întins o mână slabă, osoasă, către pieptul lui Armand.

— Nu s-a întâmplat nimic.

Honoré își privea șocat bunicul. Urechile de iepuraș se strâmbaseră, alunecaseră într-o parte. Buza de jos îi tremura.

— Oh, nu!

Armand s-a lăsat în genunchi, ca să-l poată privi în ochi de la nivelul lui.

— Nu, nu. Nu-i nimic. Doar am…

Doar ce?

Doar am crezut că trage cineva. Însă n-a spus asta.

Cu o zi înainte, la prelegere, recunoscuse imediat pocnitorile, însă atunci era în stare de alertă, pregătit să se întâmple ceva. Aici, acum, fusese luat prin surprindere.

A întins brațele, iar Honoré s-a cuibărit la adăpostul lor.

Dincolo, Jean-Guy era încă tulburat. Apoi, privirile celor doi polițiști s-au întâlnit în dreptul Haniyei Daoud, pe care Roslyn și Clara o ajutau să se ridice.

Nimeni altcineva nu se mai speriase de zgomot. Doar ei. Toți ceilalți auziseră pocnitori. Ei auziseră focuri de armă.

Strângându-și nepotul în brațe, Armand Gamache s-a întrebat cât de adânci erau, de fapt, rănile lor. Cât de mult rău li se făcuse.

Și dacă aveau să se mai vindece vreodată.

---

[11] Format pentru înregistrări video creat în anul 1975 de Sony și folosit de Toshiba, Sony și Pioneer. A pierdut teren în fața formatului VHS, creat de JVC.

[12] Avion de luptă canadian produs între anii 1957 și 1959; stoparea producției după doar doi ani, de către guvernul canadian, a creat o controversă pe plan internațional, iar compania Avro a intrat în faliment.

Capitolul 19

— *Désolé!* a strigat Félix în clipa în care Jean-Guy și Armand au ieșit din clădire.

— Nenorocitului ăluia mic nu-i pare rău nici cât negru sub unghie, a spus Jean-Guy.

Era clar că ajutorul lui *monsieur* Béliveau, un puști de 11 ani, fusese cel care aruncase pocnitorile în focul de tabără.

— Doar n-o să-mi zici că tu n-ai fi făcut la fel la vârsta lui, Jean-Guy. Pocnitori? Un foc de tabără? Ai fi aruncat în flăcări toată cutia!

Jean-Guy a zâmbit mânzește. Era adevărat. Artificii. Batoane cu bombițe. Rachete din alea care șuierau. Toate explodau deodată, ca o demonstrație glorioasă a neputinței lui.

Li s-a alăturat *monsieur* Béliveau, făcând zăpada să scrâșnească sub tălpile bocancilor.

— *Désolé!* Mă ocup eu. Artificiile mele, responsabilitatea mea.

A privit dincolo de flăcări, spre Félix, care tocmai se întindea, cât se poate de discret, spre cutia cu artificii, care rămăsese deschisă.

— *Eh, garçon! Non.*

Îi vorbise ferm, dar când s-a întors spre Armand și Jean-Guy, a zâmbit amuzat.

— Copii!

Deși era morocănos din fire și nu avea copii, băcanul dădea mereu dovadă de răbdare și bunătate față de puști. Ca și cum în loc să aibă un copil, îi avea pe toți.

Când *monsieur* Béliveau s-a dus să stea de vorbă cu Félix, Armand și Jean-Guy s-au încălzit la foc, ridicând mâinile în dreptul flăcărilor. Era o noapte senină de iarnă, însă vântul se întețea.

— Se cam strică vremea, a remarcat Jean-Guy, ridicând privirea spre cer și identificând din reflex Carul Mare.

Nu aveau gecile pe ei, erau în pulovere, așa că s-au apropiat de foc cât de mult au îndrăznit.

Au auzit un hârșâit familiar — cristalele de gheață, ridicate în aer de o rafală de vânt, alunecau pe suprafața zăpezii. Aceeași rafală de vânt a luat pe sus fum și cenușă fierbinte din foc, suflându-le spre ei. Armand și Jean-Guy au închis ochii instinctiv și s-au întors cu spatele. Când s-a potolit vântul, Armand l-a întrebat:

— Ești în regulă?

Jean-Guy a zâmbit.

— E doar fum. Cred c-o să supraviețuiesc.

— Mă referam la profesoara Robinson.

— A văzut-o pe Idola.

Armand a tăcut, cu privirea ațintită asupra focului care trosnea. Știa că ginerele lui nu terminase de povestit.

— Am încercat s-o opresc, Armand. Cred că Annie a avut impresia c-am făcut-o fiindcă voiam s-o protejez pe Idola, și în cea mai mare parte, ăsta era motivul. Dar…

Armand a așteptat.

— …dar o părticică din mine nu voia s-o lase s-o vadă.

La lumina flăcărilor ce pâlpâiau, Armand a văzut pentru prima oară ridurile de pe chipul lui Jean-Guy. Chiar atât de mulți ani să fi trecut de când se cunoscuseră? Îi apăruseră o mulțime de riduri. Acum observa și că prin părul negru al lui Jean-Guy începuseră să apară fire cărunte.

— Dar ai lăsat-o.

— Doar datorită lui Annie. Mi-a zis c-o să fie în regulă.

— Și este? În regulă?

Jean-Guy a pufnit în râs, iar Armand a văzut că, de fapt, ridurile cele mai adânci le avea la colțul ochilor. Riduri de expresie — de la râs.

— Cred c-o să fie.

Beauvoir a aruncat o privire în spate, pe fereastră. Fusese adus și instalat un televizor chiar lângă șemineu, pornit pe emisiunea de la Radio Canada dedicată Revelionului, *Bye Bye*.

Aduseseră scaune, iar musafirii se adunau acolo, aducându-și farfuriile și paharele.

— Haideți, intrați! i-a strigat Reine-Marie din pragul ușii. Mai e un pic.

— Se cam întețește vântul, a spus *monsieur* Béliveau. Rămân eu afară, să mă ocup de foc.

S-a întors spre Félix și a adăugat:

— Intră și tu! Bea o ciocolată fierbinte, încălzește-te puțin.

— Nu, i-a răspuns băiatul. Vreau să stau cu tine. Focul ăsta trebuie supravegheat.

— Haide, l-a îndemnat Armand pe Jean-Guy. O să ne luăm rămas-bun de la anul ăsta împreună.

— Sper că n-ai de gând să mă săruți la miezul nopții, nu? Apropo, ai luat foc.

Armand s-a uitat în jos. Într-adevăr, pe puloverul lui ajunseseră câțiva tăciuni mici.

Jean-Guy și-a tras mânecile de la pulover peste degete și a scuturat tăciunii.

Au intrat, au luat două ciocolate calde și le-au dus afară, pentru băcan și pentru ucenicul lui, apoi li s-au alăturat celor adunați în jurul televizorului.

Reine-Marie și-a petrecut brațul pe sub brațul lui Armand și s-a sprijinit de el.

— Ești fierbinte.

— Și-ți place? a întrebat-o rânjind.

— Nu, adică îți simt puloverul fierbinte și cam fumegă.

Când s-a uitat, Armand a văzut că Jean-Guy nu reușise să stingă chiar toți tăciunii, dar i-a scuturat Reine-Marie.

— Ai primit puloverul ăsta cadou de la Moș Crăciun, *monsieur*! Nu-l ai decât de o săptămână.

— Doamna Crăciun o să fie dezamăgită.

— Doamna Crăciun știe că uneori bărbații își dau foc fără vreun motiv anume.

Armand a izbucnit în râs.

— Mulțumesc că mi-ai salvat viața.

— Am salvat puloverul. Tu doar s-a întâmplat să fii în el.

L-a îmbrățișat strâns, trăgând în piept aroma de fum și lână pârlită, amestecată cu izul de santal și trandafir al parfumului. Era un miros simplu și ciudat de plăcut.

— Ssst! a șuierat Ruth. E aproape miezul nopții.

S-au aplecat în față, spre anul cel nou și neîntinat, iar pe ecran au apărut cifrele numărătorii inverse.

— …*sept, six, cinq*, au numărat cu toții. …*trois, deux, un! Bonne année!* au izbucnit, râzând și îmbrățișându-se.

Reine-Marie și Armand s-au strâns în brațe și s-au sărutat, cum au făcut și celelalte cupluri.

Stephen și-a plecat capul spre Ruth, care a închis ochii și s-a apropiat de el, însă Rosa s-a ițit între ei, iar el a ajuns să pupe rața.

Cerul de deasupra hotelului a fost luminat de rachete-artificii. *Monsieur* Béliveau găsise și pocnitori silențioase, care să nu sperie animalele. Ceea ce făcea, cumva, ca întregul spectacol să pară și mai încărcat de magie.

Armand s-a uitat după Daniel și s-a dus să-l îmbrățișeze.

— Mă bucur că sunteți acasă.

— *Moi aussi*, i-a răspuns Daniel.

Au ieșit afară împreună, să vadă artificiile.

Au uitat cu toții de frig, iar exclamațiile de bucurie au umplut văzduhul. Se uitau încântați, arătau cu mâna și se minunau. Artificiile-morișcă se învârteau, bombițele aruncate din rachete se transformau într-o puzderie de steluțe, luminându-le chipurile și întreg satul Three Pines.

Copiii au primit artificii mici, pe care să le țină în mână. Félix i-a arătat lui Honoré cum să bage vârful în flăcările focului de tabără, până când izbucneau din capăt o mulțime de steluțe micuțe. Apoi l-a învățat să-și scrie numele în întuneric. În curând, toți copiii se jucau așa.

— Maimuțele mici! a spus Vincent Gilbert, apărând lângă Armand și Reine-Marie chiar când se încheiau artificiile.

Gilbert fusese singurul suficient de inteligent încât să-și fi pus geaca pe el.

După ce s-au epuizat toate artificiile, au dat fuga înapoi în casă, lângă șemineu, tremurând și râzând.

Mai trecuse un an. Și începuse altul.

Billy Williams, care rămăsese afară să înăbușe flăcările, zâmbea în timp ce punea zăpadă pe foc cu lopata și retrăia momentele dinaintea miezului nopții. Se așezase special lângă Myrna.

— *…deux, un! Bonne année!*

Se întorsese spre ea și-o întrebase, peste aclamații și râsete:

— Îmi permiți?

Când ea încuviințase, se aplecase și o sărutase ușor, pentru o clipă doar. Pe buze.

Îi simțise mâna pe brațul lui. Nu ca să-l oprească, ci ca să-l rețină. Și o sărutase din nou. O sărutase mai lung.

A făcut o pauză și s-a sprijinit de lopată. A retrăit momentul acela după care tânjise atâta timp. Apoi a zărit o sclipire printre tăciuni și focul a prins din nou viață.

L-a ațâțat o rafală de vânt, și-a spus Billy și a înfipt lopata într-un nămete.

Câteva minute mai târziu, chiar când se pregătea să intre și el în hotel, Billy a auzit gălăgie. S-a uitat în dreapta, în întuneric. Unul dintre adolescenți se rătăcise în pădure și acum își striga prietenii.

Probabil aveau cam 16–17 ani, iar Billy îi cunoștea pe toți. Îi știa de mici, îi văzuse crescând. Încă nu aveau vârsta la care să poată bea, știa, dar lucrul ăsta n-avea să-i oprească. Așa cum nu-l oprise nici pe el, când era de vârsta lor. Nici acum nu suporta să simtă miros de cidru, imediat i se făcea greață.

Zâmbind, a aruncat o ultimă lopată de zăpadă pe foc și a auzit cărbunii aproape stinși șuierând la el. S-au auzit și alte strigăte, iar ceva din tonul lor l-a pus pe gânduri. A făcut câțiva pași în întuneric.

Apoi, puștii au început să iasă din pădure, unul câte unul, împleticindu-se grăbiți. Ochii lor, care reflectau lumina de la ferestrele hotelului, erau mari, pierduți.

Billy Williams a aruncat lopata cât colo și s-a dus spre ei.

Epuizați și fericiți, Armand și Reine-Marie tocmai porneau pe coridor, să-și ia hainele de la garderoba improvizată, când Armand s-a oprit brusc.

S-a întors.

Și a privit în spate.

Capitolul 20

Armand s-a oprit brusc și a căzut în genunchi lângă trupul neînsuflețit care zăcea cu fața în jos în zăpadă. Tocmai se pregătea să-l apuce de haină și să-l întoarcă, însă s-a oprit și a dat înapoi.

Jean-Guy s-a așezat în genunchi, pe cealaltă parte a siluetei de la pământ, și a întins și el mâna.

— Nu!

Cu mâna fără mănușă, Gamache a umblat încetișor sub fularul trupului căzut, în căutarea pulsului pe care știa că nu avea să-l găsească. Apoi a ridicat privirea spre Beauvoir.

Când se dăduse alarma, lui Armand îi stătuse inima în loc. Auzind groaza din țipetele de afară, se gândise imediat că vreun adolescent fusese găsit beat și înghețat prin nămeți.

Se năpustise afară atât de grăbit, încât nu-și luase geaca și galoșii. Porniseră și alții spre ușă, dar Jean-Guy îi oprise cu o replică scurtă:

— Vă ținem noi la curent.

Temperatura scăzuse brusc și vântul se întețea, iar acum gemea printre copaci, ridica zăpada în vălătuci și o învârtejea în văzduh.

Armand l-a atins pe Jean-Guy pe braț și i-a făcut un semn, arătându-i ceva.

— Ai grijă!

Beauvoir s-a uitat în jos și a văzut urme întunecate prin zăpada curată, chiar lângă capul femeii care murise.

Căci era o femeie. Și murise. Asta era evident. Și mai era ceva evident: urmele întunecate la culoare erau sânge. Fusese lovită în cap. Nu murise de hipotermie. Nu era un simplu accident tragic.

Beauvoir a scos telefonul, a pornit lanterna și, aplecându-se, a început să filmeze, să surprindă detaliile de la locul crimei. Nu asta era procedura-standard. Însă vremea se înrăutățea cu fiecare clipă. Degete lungi de zăpadă se întindeau peste trupul

neînsufleţit, ca şi cum o mână uriaşă ieşea din pământ şi încerca s-o tragă înăuntru pe femeie.

Cu fiecare moment care trecea, pierdeau tot mai multe dovezi. Chiar sub ochii lor, petele de sânge erau acoperite de zăpadă.

— Du-te înăuntru! a strigat Gamache, ca să se facă auzit prin vântul care deja vuia cumplit. O să se îngrijoreze părinţii puştilor. Zi-le doar c-a fost un accident şi că ne ocupăm noi. Trebuie să rămână la Auberge. Nu pleacă nimeni!

— Sigur.

Jean-Guy s-a ridicat şi a luat-o la fugă spre hotel.

— Şi adu şi gecile! a mai strigat Gamache după el.

Trăgându-şi umerii şi rugându-se ca Beauvoir să fi auzit ultimul lucru pe care i-l spusese, inspectorul-şef s-a zgribulit, încercând să se ferească de frig cât de bine putea. Ştia că nu dura mult să se instaleze degerăturile, hipotermia. Apoi a scos telefonul şi a continuat să filmeze, făcând şi două apeluri. Primul către medicul legist, iar al doilea, către ofiţerul de serviciu de la sediul Sûreté. La Omoruri. Cu dinţii clănţănind, i-a spus să trimită echipa de criminalişti.

În timp ce vorbea, se deplasa în jurul cadavrului, în aşa fel încât să fie un fel de paravânt, să-l protejeze. Să protejeze ce mai putea, înainte ca natura să înghită totul.

Era trupul unei femei, nu al unei adolescente. Asta era clar, cu toate că faţa îi era complet îngropată în zăpadă. Gâtul îi era rece la atingere, aproape îngheţat. Părea de marmură, ca şi cum ar fi fost o statuie dărâmată pe-o alee.

Avea braţele de o parte şi de alta a corpului. Nu încercase să-şi amortizeze căderea.

Îşi pierduse deja cunoştinţa când a căzut, şi-a dat seama poliţistul aplecându-se, ca să vadă mai de aproape rana de pe ceafa femeii. Poate chiar murise deja în momentul în care se prăbuşise. Chiar şi cu lanterna, nu reuşea să vadă mare lucru, în afara petei întunecate de pe fesul închis la culoare. Şi de picăturile de sânge care încă se vedeau pe zăpadă.

Gamache s-a uitat la ceas. Era 00:17. Femeia murise probabil de cel puţin 20 de minute.

L-a izbit o rafală de vânt rece, apoi a trecut, tăindu-i răsuflarea și lăsându-l și mai înfrigurat.

Începuse să-i amorțească fața, iar mâinile goale îi tremurau în timp ce mișca încet telefonul pe deasupra locului crimei, filmând și descriind ceea ce vedea. Deși bănuia că vorbele îi erau aproape neinteligibile, fiindcă îi înghețaseră buzele și obrajii. S-a înfiorat, sau mai degrabă s-a cutremurat când a auzit scrâșnetul zăpezii în spatele lui.

— *Patron!*

A simțit că-i este pusă pe umeri pufoaica și niște brațe puternice îl ajutau să se ridice în picioare. Acum tremura de-a binelea. Beauvoir l-a ajutat să se îmbrace cu geaca groasă și s-a simțit imediat mai bine. Frigul și vântul nu-i mai mușcau din trup. Iarna îi era izgonită din oase.

A scos un zgomot care crezuse că va fi un vag suspin de ușurare, însă a ieșit un fel de scâncet. Fără îndoială, într-o bună zi avea să fie auzit de multă lume, când înregistrarea avea să fie folosită la tribunal. Dar nu-i păsa.

Beauvoir i-a îndesat peste urechi un fes tricotat și a spus:

— Așa. Acum dă-mi mâinile.

Gamache l-a ascultat, iar Beauvoir i-a pus mănuși flaușate, pregătite deja cu încălzitoare de buzunar.

— E mai bine?

Gamache a dat din cap, iar Beauvoir a îngenuncheat, ca să-l ajute să-și pună galoșii.

— *Non*, *non*, asta pot să fac eu! a protestat Armand, însă Jean-Guy i-i punea deja, oferindu-i și un umăr pe care să se sprijine.

În mai puțin de un minut, lumea se transformase dintr-un loc înghețat, de un frig feroce, într-unul călduț, binecuvântat.

— *Merci*, a bălmăjit, încă simțindu-și buzele amorțite.

Au privit amândoi trupul neînsuflețit al femeii de la picioarele lor. Cu toate că nu spuseseră nimic, știau amândoi cine era.

Toate instinctele, tot ce era uman în el, striga la Gamache s-o întoarcă pe Abigail Robinson cu fața în sus. Era ceva grotesc s-o lase așa, cu fața în jos, îngropată în zăpadă. Dar nu mai putea fi

salvată și ei nu-i mai păsa. Tot ce puteau face pentru ea acum era să afle cine o ucisese.

— Criminaliștii și legistul sunt pe drum, i-a spus lui Beauvoir.

Începuse să ningă. Nu cu fulgi mari, pufoși, ca niște flori blânde din zăpadă. Erau niște cârlige mici și rele. În căutarea cărnii. Îi invadau prin orice deschizătură a hainelor.

Zona din jurul cadavrului fusese călcată în picioare. Și nu de ei — ei avuseseră grijă, deși sigur că n-aveau cum să evite cu totul să lase urme.

Tinerii care se repeziseră lângă trupul neînsuflețit atunci când îl găsiseră călcaseră, fără să vrea, peste orice urme care le-ar fi putut fi utile ca dovezi.

Erau în pădure, cam la 100 de metri de lizieră, lângă o pârtie folosită de obicei pentru schi fond. Gamache chiar vedea liniile paralele lăsate de schiuri. Cele din apropiere de cadavru, însă, fuseseră călcate în picioare. Și chiar și urmele de bocanci care le acoperiseră se umpleau acum rapid cu zăpadă.

Lanternele lor creau o lume stranie în pădure, cu siluete și contururi fantomatice care se mișcau odată cu fasciculele de lumină.

— Nicio armă, a spus Beauvoir. Când să se fi întâmplat?

El nu apucase să atingă cadavrul, așa că nu știa.

— Chiar înainte de miezul nopții, aș zice.

— Când noi eram distrași de numărătoarea inversă?

Gamache a mormăit ceva în semn de încuviințare.

Beauvoir s-a uitat în spate. De la Auberge se vedea locul unde fusese atacată profesoara. De unde stătea acum, zărea bradul de Crăciun, vesel și luminos, pe fereastra livingului. Îi vedea pe Annie și pe ceilalți, tăcuți în jurul focului.

Petrecerea luase sfârșit.

* * *

Doctorul Harris s-a îndreptat de spate și i-a făcut semn șefului criminaliștilor că pot întoarce victima.

Se aflau în cortul echipei de criminaliști, ridicat în jurul cadavrului, pentru protejarea dovezilor și a intimității.

Sharon Harris a făcut un pas în spate, între inspectorul-șef Gamache și inspectorul Beauvoir, doi ofițeri de la Sûreté pe care îi știa bine, căci lucraseră la multe anchete împreună.

Venise îmbrăcată în hainele de petrecere pe sub geaca lungă, de iarnă.

— *Bonne année*, mormăise ca răspuns la salutul lui Gamache.

Criminaliștii se apucaseră de treabă și instalaseră deja reflectoare industriale. În zăpadă fuseseră înfipte termosuri cu cafea fierbinte, pentru agenții ghinioniști care erau de serviciu când fusese anunțată crima.

Zăpada și vântul biciuiau pereții cortului, iar agenții erau nevoiți să strige ca să se facă auziți pe deasupra vuietului. Nu vorbeau prea mult, în orice caz, dincolo de ceea ce era obligatoriu să-și spună. Gamache îi învățase că scena crimei trebuie tratată întotdeauna ca un loc aproape sacru.

Înțelegea perfect că glumele erau un mod de a face față traumei și stresului. Însă existau și moduri mai bune, mai eficiente de a le face față.

Ca să-și ajute agenții să facă față ororilor meseriei, inspectorul-șef Gamache adusese un psiholog în Secția Omoruri, dezvăluindu-le tuturor că el însuși mergea lunar la consiliere, uneori chiar mai des.

Și astfel, treptat, au început să facă la fel și majoritatea agenților lui.

Acum se uita cum era întors trupul rigid al lui Abigail Robinson și a rămas cu privirea ațintită asupra lui. S-a întors spre Jean-Guy, care privea și el cu ochii mari.

— Numai o clipă, vă rog.

Gamache a făcut un pas și s-a aplecat deasupra trupului neînsuflețit, apoi a ridicat privirea spre Jean-Guy Beauvoir. Erau amândoi surprinși.

Dar probabil nu la fel de surprinși cum fusese Debbie Schneider.

Doctorul Harris și-a încheiat examinarea inițială a cadavrului, apoi Beauvoir a făcut semn spre ieșirea din cort.

— Chiar trebuie? a întrebat doctorița.

Însă i-a urmat afară, zgribulindu-se din cauza frigului îngrozitor.

Cu toate că știau la ce să se aștepte, vântul și zăpada tot le-au tăiat răsuflarea. Aerul rece a pătruns în jos pe gâturile lor și le-a ars plămânii. Pentru o clipă n-au putut respira, apoi au început toți trei să tușească, deoarece corpurile lor se împotriveau, încercau să elimine aerul ca de gheață.

— *Merde*, Armand! a gemut doctorița Harris. Da' știu că le alegi pe sprânceană!

— N-am ales eu să fie așa, a hârâit el.

S-au strâns unii în alții, iar vălătucii de zăpadă, mici tornade de fulgi, li se învolburau în jur.

— Ce poți să ne spui?

Cuvintele lui Gamache s-au transformat în abur, care a înghețat în barba scurtă. Începeau să semene cu membrii expediției în Antarctica a lui Scott. Și expediția aceea nu se încheiase cu bine.

— Chiar nu putem să mergem înăuntru? a strigat doctorița, aproape acoperită de șuieratul vântului. E prea frig ca să putem sta de vorbă.

Beauvoir i-a făcut semn unei agente.

— Vino cu noi, trebuie să iei notițe.

— Înăuntru, domnule?

În momentul acela, însemna mai mult decât să fi câștigat la Loto-Québec.

— Da, înăuntru, i-a răspuns inspectorul Beauvoir, și dacă ar fi putut, ar fi zâmbit.

Stând unde fusese cu doar câteva ore înainte scena pentru fabula lui La Fontaine, Gamache, Beauvoir și doctorița Harris priveau chipurile neliniștite din jurul lor.

Toată lumea, cu excepția copiilor, care dormeau, era în picioare, cu ochii ațintiți asupra lor.

Armand simțea picăturile care se scurgeau încet, în timp ce zăpada se topea pe obrajii lui fierbinți și pe ceafă. Lângă el, doctorița analiza mulțimea, îi observa pe copiii care dormeau pe canapele, scaune și pe covorul din fața șemineului, mulți dintre ei îmbrăcați în costume de animale. Arăta ca un *tableau vivant*. Până când s-a mișcat o femeie.

Abigail Robinson a făcut un pas înainte, întorcându-se doar pentru o clipă spre ușă. Aștepta să mai vină cineva. Spera…

— Ce s-a-ntâmplat? Unde e Debbie?

Colette Roberge a șoptit:

— Abby…

Dar Abigail n-o asculta. A traversat încăperea și l-a înșfăcat pe Armand de braț.

— Unde e?

— Aș vrea să stau de vorbă cu dumneavoastră, i-a răspuns el blând. Însă întâi și-ntâi, trebuie să le spun tuturor câteva cuvinte. Apoi putem vorbi. Între patru ochi.

— Nu, acum! Trebuie să știu, a insistat ea, ridicând tonul.

Gamache și-a pus mâna peste mâinile ei.

— Doar o clipă. Vă rog.

A dat ușor din cap spre Colette, care a venit lângă ei și a condus-o pe Abigail câțiva pași într-o parte. Beauvoir le vorbea încet lui Dominique și Marc, apoi i-a făcut semn lui Colette că trebuiau s-o urmeze pe Dominique pe hol.

Acum, Abigail părea dezorientată. Parcă nu știa ce să facă. S-a uitat în jur. Căuta îndrumare, ajutor. O căuta pe Debbie.

— Mergi cu ele, i-a spus discret Beauvoir unei agente. Înregistrează tot ce spun și tot ce fac.

Abigail s-a lăsat condusă de-a lungul holului, sub privirile părinților care-și îmbrățișau copiii, protejându-i de imaginea unei asemenea suferințe cumplite.

Ruth cuibărea cu blândețe capul Rosei în scobitura umărului, loc creat special, pesemne, pentru adăpostirea unei rațe sensibile.

După ce au plecat ele, Armand a rămas în picioare lângă șemineu. Își privea în ochi prietenii, vecinii, familia. Era dureros

de conștient de prezența copiilor, inclusiv a nepoților săi, care se treziseră și acum priveau cu atenție. Ascultau.

Era conștient și de faptul că era posibil să fie și criminalul acolo. A scrutat chipurile celor din jur, a privit-o în ochi pe Haniya Daoud. L-a privit pe Vincent Gilbert.

Pe Stephen.

Nașul lui făcuse de curând o glumă spunând că bătrânii ar fi ucigașii perfecți:

— Închisoarea pe viață nu mai e mare amenințare. Sau descurajare.

Apoi izbucnise în râs, însă Armand îl cunoștea suficient de bine încât să-și dea seama că, în același timp, vorbise serios.

Oare bătrânul acela ar fi ucis — ca s-o protejeze pe Idola și pe toate acele Idole care nici nu se născuseră încă?

Armand știa deja răspunsul. Era posibil ca Stephen Horowitz să fi fost cea mai periculoasă persoană din încăperea aceea. Bun la suflet, generos, extrem de inteligent. Lipsit de scrupule, hotărât și priceput. Și nu avea absolut nimic de pierdut.

Dar s-o ucidă pe Debbie Schneider? O femeie pe care, din câte știa Armand, n-o cunoștea? De ce?

De să fi omorât-o oricare dintre ei?

Răspunsul era evident. N-o omorâseră pe ea. Ucigașul o atacase pe Abigail Robinson, sau cel puțin așa crezuse.

Și-a dres glasul, simțindu-și gâtul încă iritat din cauza frigului, și le-a explicat, în cuvinte astfel alese încât să nu se sperie copiii, dar părinții să înțeleagă că murise cineva și că trebuiau să afle de ce.

— Îmi pare rău, dar încă nu veți putea merge acasă. Va trebui să stăm de vorbă cu fiecare dintre voi. O să începem cu părinții celor mai micuți dintre copii și continuăm tot așa. Sper să nu dureze prea mult.

Le-a mulțumit pentru înțelegere. Înainte să plece, s-a apropiat de el Reine-Marie.

— Te deranjează dacă-i duc pe Ruth și pe Stephen acasă? Pe urmă mă-ntorc.

Armand i-a privit pe cei doi bătrâni. Păreau epuizați, vlăguiți, iar el a încuviințat.

— Bună idee. O să stau mâine de vorbă cu ei.

Beauvoir a vorbit cu Annie, apoi li s-a alăturat lui Gamache și doctoriței Harris în holul de la intrare.

— Tocmai am fost afară. Agenții însărcinați cu paza profesoarei Robinson au venit până aici după ele și au stat în mașină. N-au văzut pe nimeni venind sau plecând de la Auberge.

— Profesoara Robinson? l-a întrebat Gamache.

— E în bibliotecă, împreună cu Colette Roberge.

— *Bon*.

Gamache i-a tras și mai departe de mulțimea din living și s-a întors spre medicul legist.

— Povestește-ne ce ai descoperit.

— Dacă n-o să apară vreo surpriză la autopsie, cauza morții a fost o lovitură puternică în zona capului. Aș zice că o singură lovitură, fatală, în ceafă, în urma căreia așchii din craniu au pătruns în creier. Moartea pare să fi survenit imediat. A sângerat foarte puțin. După ce s-a prăbușit la pământ, a mai primit două lovituri, care i-au împins adânc fața în zăpadă. Presupun că n-ați găsit arma crimei.

— Încă nu, a confirmat Beauvoir. Ai vreo idee?

— Aș căuta un buștean. Pe fes erau urme de scoarță și de pământ, iar forma rănii corespunde cu a unui lemn de foc.

A schițat în aer forma unei pene.

— Ah! a exclamat Gamache, scoțând un fel de geamăt.

De asta se temea.

— Ce e? l-a întrebat doctorița Harris.

Însă Jean-Guy știa. Se gândise imediat la același lucru. S-au uitat amândoi spre clădire, pe ferestrele înalte.

— Am făcut un foc de tabără, a răspuns Gamache. Cred că arma crimei a ars de mult.

— Și ora morții? a întrebat-o Beauvoir.

— Pe frigul ăsta, e greu de zis, dar probabil cam acum o oră și jumătate–două ore.

S-au uitat la ceas. Era 2:03 dimineața.

— Deci cam pe la miezul nopții?

— Aproximativ, da. Armand, femeia care era așa tulburată… era Abigail Robinson, nu? Profesoara asupra căreia s-a tras ieri. Am văzut-o la știri.

— Da. Femeia care a murit era cea mai bună prietenă a ei.

— Are niște zile cam grele.

Gamache a căzut pe gânduri, privind-o pe legistă.

— Sharon, ce crezi c-ar spune doctorii despre eutanasia obligatorie? Și despre eliminarea tuturor sarcinilor cu probleme congenitale?

— Adică despre ideile pe care le promovează profesoara Robinson?

Doctorița Harris a rămas pe gânduri, ceea ce l-a surprins pe Gamache. S-ar fi așteptat să condamne imediat asemenea idei.

— Cred c-ar fi îngroziți. Dar pe de altă parte, mulți au fost îngroziți inițial și când a apărut pentru prima oară ideea sinuciderii asistate medical. Însă odată ce-a fost instituită legea, ne-am obișnuit cu ideea. Ba chiar îi vedem beneficiile — alină suferința multora.

Și-au continuat conversația mergând spre intrarea în hotel.

— Îngrijorător este aspectul legat de obligativitate. Cel puțin îngrijorător! Pare de neconceput ca un guvern, orice guvern, să permită ce propune ea.

— În ultima vreme am văzut o groază de lucruri de neconceput. *Merci*, i-a răspuns el, strângându-i mâna.

— N-o să vă urez un An Nou fericit, i-a spus doctorița.

— Ah, urarea asta chiar prinde bine oricând. *Bonne année*, Sharon.

Doctorița Harris i-a privit îndepărtându-se pe coridor, cu figurile mohorâte. Se pregăteau să facă partea cea mai dificilă a unei slujbe pline de momente grele. Apoi doctorița a pășit în noaptea rece, noul an mușcând-o cu colții lui ca de gheață.

Capitolul 21

Pereții bibliotecii erau plini de rafturi cu cărți, pe jos era un covor persan uzat, iar în cameră se mai aflau câteva fotolii vechi din piele și o canapea de catifea verde.

Gamache a făcut semn către ferestrele înalte cât încăperea care dădeau direct afară, iar Beauvoir s-a dus imediat să le verifice.

— Sunt încuiate, a raportat.

Cu toate că din foc mai rămăseseră doar cenușa și câțiva tăciuni, în cameră era cald, plăcut.

Abigail s-a ridicat în picioare când au intrat cei doi polițiști. Roberge era alături, cu o mână pe brațul ei.

Gamache știa că nu avea cum să-i dea vestea cea rea pe ocolite și că dacă ar fi încercat, n-ar fi făcut decât să-i prelungească agonia. Era indicat să-i spună rapid și limpede, însă, dacă se putea, cu blândețe.

Știa și că nu făcea decât să confirme ceva ce Abigail Robinson știa deja. Dar asta nu atenua cu nimic durerea pe care aveau s-o provoace cuvintele lui.

— A fost descoperit în pădure un trup neînsuflețit.

A făcut o pauză de o clipă și a continuat mai încet:

— Îmi pare rău. Este Deborah Schneider. A murit.

Abigail s-a încordat și a lăsat capul în jos, întorcându-l ușor într-o parte. A închis ochii strâns de tot, ca și cum ar fi simțit un gust teribil de amar. Apoi a ridicat privirea spre Gamache.

— Sunteți sigur?

— Da.

Abigail a strâns din buze și s-a recules rapid, ridicând ușor bărbia.

— Mulțumesc. Știu că trebuie să vă fie greu…

Vocea i s-a stins, dar ochii i-au rămas ațintiți asupra lui Gamache.

Beauvoir, care ura tot ce susținea femeia aceea, a încercat să-și dea seama dacă simțea vreo fărâmă de plăcere pentru durerea prin care trecea ea, însă n-a găsit nici urmă de satisfacție.

— Vă rog, i-a spus, făcând semn spre canapea. Luați loc.

Ofițerii de la Sûreté și-au tras câte un scaun, așezându-se aproape de ele.

— *Madame* Schneider avea rude? a întrebat Beauvoir. Cineva care ar trebui anunțat?

— Vai, Doamne! Părinții ei. Are și un frate. Sunt toți în vest. Să-i sun…?

— Ne ocupăm noi să fie înștiințați, i-a răspuns Beauvoir și a văzut că se simțea ușurată. Dar ne-ar fi de ajutor dacă ne-ați putea da adresa și numărul de telefon. De când cu *social media*, lucrurile astea se află imediat.

— Bineînțeles, i-a spus Abigail și a început să caute în telefon.

Le-a dat informațiile de contact.

— Îmi puteți spune cum?

— Încă nu.

Jean-Guy a ezitat o clipă, apoi a adăugat:

— Doar că n-a fost un accident.

Și el, și Gamache urmăreau să vadă o reacție, care n-a fost greu de văzut.

Abigail și Colette au rămas cu gurile căscate. Mute. Parcă nici nu mai respirau.

— Adică? a reușit Colette Roberge să îngaime, în cele din urmă.

— Adică Debbie Schneider a fost ucisă, i-a răspuns Gamache.

— Ucisă? a șoptit Colette. Omorâtă?

— *Oui*.

În momentul acela a răsunat o bătaie la ușă și a intrat Dominique, aducând o tavă pe care se aflau un ceainic, o cafetieră, căni, lapte și zahăr.

— *Pardon*.

Fără să-i privească în ochi, a lăsat tava și a plecat. A fugit, aproape. N-avea să uite niciodată expresia de pe chipul lui Abigail Robinson.

Cu mâinile lipite de obraji, se holba la Gamache. Zguduită de spaimă și de repulsie. De parcă el ar fi fost vinovat. De parcă el ar fi ucis-o pe Debbie.

Apoi s-au rupt zăgazurile.

A început să plângă. În hohote. Se îneca. Se sufoca. Se chinuia să respire, în timp ce suferința se revărsa din ea în valuri.

Colette o mângâia ușor pe spate și îi murmura cuvinte de alinare, ca o mamă care încearcă să liniștească un copil. Până când hohotele de plâns s-au domolit, transformându-se în scâncete și sughițuri.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău.

Gamache a găsit o cutie de șervețele și i-a întins-o.

Tânăra agentă care stătea într-un colț al încăperii îi privea cu ochii mari. Îngrozită de ceea ce vedea. O suferință atât de profundă, încât amenința să-i înghită pe toți. A aruncat o privire spre inspectorul-șef și a văzut compasiune pe chipul lui. Dar și-a dat seama și că șeful era concentrat, cu privirea ageră.

Polițista și-a mai verificat o dată telefonul, asigurându-se că înregistra, și s-a aplecat în față.

Abigail a mototolit șervețelul în palmă și s-a uitat în jur. Își căuta prietena. Care de obicei îi lua șervețelele din mână. Care se ocupă întotdeauna de tot ce era neplăcut. Apoi mâna i-a căzut în poală și privirea i s-a oprit asupra lui Gamache.

— Cum?

— Nu vă putem spune.

— Nu puteți sau nu vreți? a intervenit Colette Roberge.

— Nu vrem. Dar credem c-a fost o moarte rapidă.

A înclinat din cap spre Beauvoir, care a preluat interogatoriul.

— Când ați văzut-o ultima dată pe *madame* Schneider?

Abigail s-a recules o clipă, apoi s-a întors spre Colette.

— Înainte de miezul nopții. Când ați ieșit la plimbare. V-am văzut pe amândouă lângă focul de tabără.

— Când se-ntâmpla asta? a întrebat-o Beauvoir pe Roberge.

— După… ăăă, discuția cu doctorul Gilbert. Debbie și cu mine ne-am dus să luăm hainele, pentru că voiam să mergem acasă. Te-am așteptat afară, a adăugat uitându-se la Abigail.

— În frig? a întrebat Beauvoir.
— Părea mai primitor decât petrecerea dinăuntru. Și-n plus, ni se făcuse cald în geci.
— Ați ieșit și dumneavoastră? a întrebat-o inspectorul pe Abigail.
— Nu. Am mers la un grup de oaspeți și am fost absorbită de o conversație despre cercetarea mea și despre pandemie.

L-a privit cu multă atenție pe Beauvoir, de parcă de-abia acum îl vedea.
— Erați și dumneavoastră de față.
— Da.
— Sunteți polițist?
— Este adjunctul meu la Secția Omoruri, a răspuns Gamache. Și este și ginerele meu.

Mintea profesoarei, prinsă în nisipurile mișcătoare ale șocului, încerca să înțeleagă situația.
— Așadar, tânăra este fiica dumneavoastră.
— Da.
— Și femeia mai în vârstă, cu care am vorbit despre curcubeie? E soția dumneavoastră? Asta înseamnă că micuța vă e nepoată.
— Da.
— Da, a repetat Abigail, dând din cap. Înțeleg.
— Înțelegeți?
— Obiecțiile dumneavoastră față de concluziile cercetării mele.
— Abby…, a avertizat-o Colette.

Gamache nu avea să se lase distras. Era curios. Își dăduse seama că instinctiv — sau poate intenționat —, Abigail mutase subiectul conversației de la uciderea prietenei ei la un domeniu pe care îl înțelegea. Pe care îl stăpânea perfect, de fapt. Dezbaterea nesfârșită a studiului ei.

L-a simțit pe Jean-Guy crispându-se.

Până în clipa aceea, el reușise s-o vadă pe Abigail Robinson, prietena îndurerată a victimei, ca pe o persoană cu totul separată de profesoara Robinson. Însă acum, cele două deveniseră una.
— Idola nu este o obiecție, a intervenit Armand înainte să apuce Jean-Guy să răspundă.

Vorbise pe un ton calm, rațional. Ferm.

— Este nepoata mea și n-are ce căuta în conversația asta. Să trecem mai departe.

— Ești sigur? a întrebat Colette Roberge.

— Ce vreți să spuneți? a întrebat Beauvoir, iar în vocea lui a răsunat un avertisment pe care îl înțeleseseră, cu siguranță, cu toții.

— Credeți că atacul asupra lui Debbie a fost întâmplător? a ripostat Roberge.

— Sigur că da! a intervenit Abigail. Cum altcumva să fi fost?

S-a încruntat la Colette. În clipa aceea o ura fiindcă dăduse glas gândului pe care îl aveau cu toții, acelui gând de neconceput.

— Știi foarte bine, i-a răspuns Roberge, apoi s-a întors spre Gamache: Și tu la fel. De ce ar fi vrut cineva s-o omoare pe Debbie? N-are niciun sens. Dar altceva are sens.

— Nu! a izbucnit Abigail. A fost un atac la întâmplare, poate chiar un accident. Un puști beat, care se prostea. Sunt o grămadă de adolescenți aici. Și, cumva, Debbie le-a stat în cale. Sau a alunecat și a căzut. Sau… Sau…

— Sau atacatorul voia să vă ucidă pe dumneavoastră, a întrerupt-o Beauvoir.

Strecurase o înțepătură și era suficient de sincer cu el însuși încât să admită că-i făcuse plăcere.

— Nu! E imposibil! a ripostat Abigail, scuturând din cap.

— De ce? Era întuneric. Avea o haină largă, căciulă pe cap. N-avea cum să-și dea nimeni seama, a insistat inspectorul, simțind că emoțiile bine ținute sub control, până în momentul în care fusese pomenită Idola, începeau acum să iasă la suprafață.

— Nu!

Abigail și-a încrucișat brațele cu un gest hotărât.

— Ba da! Dumneavoastră ar fi trebuit să zăceți acum în zăpadă, a izbucnit Beauvoir.

— Inspectore!

Vocea lui Gamache a avut efectul unei palme — Beauvoir s-a înroșit la față, însă a continuat s-o fixeze cu privirea pe profesoară, abia după o clipă întorcându-și privirea arzătoare spre șeful lui.

A tras adânc aer în piept și a reușit să îngaime:

— *Désolé*.

Interogatoriul a fost preluat de Gamache, care s-a întors spre Colette:

— Când ai văzut-o ultima oară pe Debbie Schneider?

— După cum spuneam, eram afară și o așteptam pe Abby, dar vedeam pe geam că era captivată de conversație. Știam c-avea să dureze ceva, așa c-am hotărât să facem o plimbare.

— Pe unde v-ați plimbat?

— Doar în jurul casei. Ne-am oprit la focul de tabără, pe urmă ne-am uitat la grajduri. Se făcea din ce în ce mai frig și am vrut să mă-ntorc înăuntru, dar Debbie zicea că te așteaptă, era sigură c-o să vii afară și nu voia să vă pierdeți una de alta, a adăugat, întorcându-se spre Abigail.

Abigail își privea mâinile împreunate în poală.

— Am uitat.

Și-au imaginat-o cu toții pe Debbie Schneider, singură afară, în frig, pe întuneric. Așteptând o prietenă care uitase de ea.

— Mai era cineva afară? a întrebat Gamache.

— Doar câțiva puști mai mari. Cred că băuseră prin pădure.

— Pe urmă ce ai făcut?

— Am intrat.

— La ce oră se-ntâmpla asta?

— Cred că era cu câteva minute înainte de miezul nopții. Era pornit televizorul, pe *Bye Bye*.

— Nu te-am văzut, i-a răspuns Gamache.

— Nu. Voi doi erați la focul de tabără. Am hotărât că era atât de aproape de miezul nopții, încât mai bine rămâneam aici. Am ieșit un pic afară, să văd artificiile, apoi am venit în bibliotecă. Pentru mine, compania cărților e întotdeauna o alinare.

— De ce aveai nevoie să fii alinată?

— N-ai simțit tensiunea, animozitatea de la petrecere? Și nu era doar Abigail vizată. Și Debbie, și eu le-am simțit. Eram vinovate prin asocierea cu ea. Am vrut doar să mă relaxez câteva momente, înainte de-a ieși să le caut pe Abigail și pe Debbie și să pornim spre casă.

— Când ai ieșit de-aici?
— Când am auzit gălăgie. Cred că era cam 00:10.
— Nu mai devreme?
— Nu. Am stat în bibliotecă doar câteva minute.

Gamache a privit stiva de lemne de foc aflată lângă cămin.

— Ardea focul?
— Da. Mi-era frig, așa c-am mai pus câțiva bușteni pe foc.
— Ce ai citit?

Colette a zâmbit.

— Contează?
— Poate că va conta.
— Cartea de acolo, a răspuns ea, făcând semn spre măsuța de lângă fotoliul aflat cel mai aproape de cămin.

Gamache a mers la măsuță, a luat cartea și a ridicat din sprâncene.

O știa. Găsise același volum vechi, obscur, în colecția părinților lui. Acum era în biblioteca de-acasă, deși el n-o citise.

S-a întors spre Roberge, iar ea a răspuns întrebării lui nerostite.

— *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*[13], a spus, susținându-i privirea. Vezi, inspectore-șef, chiar am fost în camera asta.

Gamache s-a întors cu cartea, s-a așezat picior peste picior și a pus volumul în echilibru pe genunchi.

— Ai văzut-o pe *madame* Schneider la artificii?
— Nu. Dar nici nu m-am uitat în jur. Am urmărit spectacolul.
— Pe profesoara Robinson ai văzut-o? a întrebat-o Gamache făcând un semn spre Abigail, care se refugiase în tăcere.
— Nu, dar, repet, mă uitam pe cer. A fost un spectacol frumos. Pe urmă am intrat cu toții în casă și eu am venit aici.
— Doamnă profesoară Robinson, dumneavoastră unde erați în timpul numărătorii inverse de la miezul nopții?
— Am fost cu restul lumii, prin preajma televizorului.

Gamache a dat încet din cap.

— Și ce era la televizor?

Acum a zâmbit ea ușor.

— Nu mă credeți?

Gamache i-a răspuns la surâs și a așteptat răspunsul.

— Era o emisiune franțuzească, ceva cu scheciuri.

Cam pe-acolo, o nimerise.

— Ce s-a întâmplat la miezul nopții?

— Ce s-a întâmplat? Cum adică?

— Ce au făcut oamenii?

— Ce fac întotdeauna. Au strigat toți „La mulți ani" și s-au îmbrățișat.

Beauvoir s-a foit ușor pe scaun, dar n-a spus nimic. Observase că profesoara folosise expresia în engleză, pe când la miezul nopții, toți strigaseră *Bonne année*, chiar și vorbitorii de engleză.

— Dumneavoastră ce ați făcut?

— Am căutat-o pe Debbie.

— De ce?

— Ca s-o strâng în brațe. Să-i urez un An Nou fericit.

A închis ochii, căutând o clipă de intimitate, apoi s-a recules și a continuat.

— Dar n-am găsit-o. Credeam că-i tot afară, așa că mi-am pus geaca și am ieșit. Începuseră deja artificiile. M-am tot uitat în jur, dar n-am găsit-o și am așteptat lângă focul de tabără, cu toată lumea, gândindu-mă că trebuie să apară. Acolo v-am văzut și pe dumneavoastră, le-a spus lui Gamache și Beauvoir, dar pe tine nu te-am văzut, a zis ea, întorcându-se spre Colette.

— Nici eu nu te-am văzut pe tine.

De-a lungul interogatoriului, Gamache avusese întruna senzația că cele două femei se tot împing una pe alta spre el. Fiecare încerca să-l facă pe polițist să se concentreze asupra celeilalte. Îi aduceau aminte de o bandă desenată *Far Side* pe care i-o decupase Jean-Guy la un moment dat și i-o lăsase pe birou. Înfățișa doi urși luați în cătarea unei puști de vânătoare. Unul dintre ei rânjea și arăta cu laba spre celălalt.

Deși acum nu rânjea nimeni, cele două femei lăsau impresia că se arată una pe alta cu degetul.

— Apoi ce ați făcut?

— După artificii? a întrebat Abigail. Am venit înăuntru. Eram obosită și voiam să merg acasă la Colette, așa că v-am căutat pe tine și pe Debbie, a spus, întorcându-se spre Roberge. Dar nu v-am găsit. Presupun că tu erai aici. Apoi au început copiii să țipe și ai ieșit în fugă.

— Ne-am întâlnit în living, a completat Colette, și am căutat-o pe Debbie. Nu credeam că s-a întâmplat ceva grav. Nu lui Debbie, în orice caz. Dar, când n-am găsit-o nicăieri, și pe urmă ni s-a spus că n-avem voie să plecăm, și a trecut atâta timp…

— Altceva ne mai puteți spune despre seara asta? le-a întrebat Gamache. Poate ceva ce ați văzut ori ați auzit?

Au clătinat amândouă din cap. Apoi Abigail a ezitat o clipă.

— Ar fi ceva, dar o să credeți că sunt răzbunătoare.

— Nu vă faceți griji pentru ce credem noi. Spuneți-ne.

— Mai e o persoană pe care n-am văzut-o înăuntru — nici în preajma televizorului, nici după. Vincent Gilbert.

Gamache s-a străduit să-și aducă aminte și și-a dat seama că nici el nu-l văzuse pe Gilbert. S-a întors spre Roberge, care a clătinat din cap.

Îi rămăsese o singură întrebare de pus.

S-a aplecat ușor spre Abigail Robinson.

— De ce ați venit aici? La petrecere?

— Dacă e obligatoriu să știți, am venit să mă întâlnesc cu cineva.

Deci era adevărat, venise ca să-l vadă, poate chiar să-l provoace pe Vincent Gilbert, și-a spus Gamache.

— Cu Ruth Zardo, a continuat Abigail. Să-i mulțumesc că mi-a permis să-i folosesc versurile. M-a sprijinit enorm.

---

[13] *Amăgiri extraordinar de răspândite și nebunia mulțimilor*, volum publicat în 1841 de jurnalistul scoțian Charles Mackay, ce are drept subiect psihologia mulțimilor.

Capitolul 22

Următoarele interogatorii au mers destul de repede.

Părinții celor mici nu văzuseră mare lucru, își petrecuseră seara încercând să-i țină sub control pe copiii epuizați și hiperactivi din cauza dulciurilor hăpăite.

Au fost interogați și Annie, Daniel și Roslyn, iar după ce au declarat că nici ei nu văzuseră nimic, au plecat pe jos, coborând dealul cu copiii în brațe, nerăbdători să-i culce.

Jean-Guy i-a condus pe Annie și pe copii până la ieșire și i-a pupat.

— Vin și eu cât de repede pot.

Abigail Robinson și Colette Roberge plecaseră deja spre casă, însoțite de agenți de la Sûreté.

Echipa de criminaliști încă lucra. Trupul neînsuflețit al lui Debbie Schneider era tot în cort; avea să fie transportat la morgă după ce își terminau ei treaba.

Era aproape 3 dimineața când au ajuns la adolescenți și la părinții lor.

Copiii păreau să fi făcut un legământ al tăcerii, care a dăinuit până le-a pus Beauvoir prima întrebare. Apoi au povestit tot. Furaseră de la părinți bere, cidru și Tia Maria[14] și ascunseseră băutura într-un nămete din pădure.

Beauvoir îl compătimea un pic pe puștiul cu Tia Maria, care era cumplit de verde la față. Își amintea și inspectorul prima sa beție. El și prietenii lui amestecaseră whisky, bere, vin și Drambuie[15], numind combinația „cocktail“. Nu-și amintea mare lucru din seara aceea, doar că se trezise cu fața în jos, lungit în iarbă, în propria vomă.

Ultimul adolescent cu care au stat de vorbă a fost Jacques Brodeur, cel care descoperise cadavrul.

Atletic și chipeș, părea să fie liderul grupului. Însă sub împăunarea lui, Beauvoir a descoperit rapid un băiețel speriat.

Era încadrat de părinți în timp ce povestea.

— Am pus sticlele în zăpadă. Auziserăm că de la alcoolul cald ți se face greață.

— Nu de la temperatura băuturii ți se face rău, l-a asigurat Beauvoir.

Tonul i se mai îmblânzise și își dădea seama că băiatul voia să vorbească. Simțea nevoia să vorbească.

— N-o să dai de necaz. Cel puțin, nu cu noi. Haide, povestește-ne ce s-a întâmplat.

Jacques s-a uitat la părinți, iar ei au încuviințat.

— La miezul nopții eram deja destul de luați. Mie-mi venea să fac pipi, așa c-am intrat în pădure. Artificiile luminau pârtia de schi, am mers pe lângă ea până mi s-a părut că nu mai are cum să mă vadă nimeni și m-am ușurat pe un copac.

Amintirea momentului acela de eliberare l-a făcut să ofteze ușor.

Tatăl lui a pufnit dezaprobator, iar mama a strâns din buze — greu de zis dacă era furioasă sau amuzată.

— Dar pe urmă s-au oprit artificiile și s-a făcut întuneric. Am pornit lanterna pe telefon și m-am uitat în jur. Atunci am văzut-o.

— Bun, hai s-o luăm încet, i-a spus Beauvoir. Ce ai văzut?

Băiatul a tăcut o clipă, apoi a răspuns:

— Un petic negru pe zăpadă, o chestie întunecată, ca și cum căzuse o creangă mare. Înainte nu era acolo.

— Înainte? Mai fuseseși acolo?

— Păi, da.

— Ca să te ușurezi?

— Da. Și ca să vomit.

De data asta, tatăl băiatului a scos un geamăt în toată legea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Geoff! a exclamat soția lui, aplecându-se pe după Jacques, ca să-l vadă. Când ne-am cunoscut, aveam 15 ani. Eram la o petrecere, tu te sprijineai de un copac și-ți vărsai mațele. Mai lasă băiatul în pace!

Asta aproape c-a deviat cu totul interogatoriul pentru o clipă, fiindcă Beauvoir era foarte tentat să pună câteva întrebări și

despre povestea aceea. De exemplu, cum putuse ea să fie atrasă de…

Dar s-a ținut tare.

— Când fuseseși ultima oară acolo înainte să găsești cadavrul? l-a întrebat pe băiat.

— Nu ș'.

— Încearcă. Era înainte de pocnitori?

— Alea care v-au speriat?

— Da. Alea.

— Cred că era un pic mai târziu. Pe la 23:50. Am intrat în casă și m-am uitat la *Bye Bye*.

— Ai mai văzut pe altcineva mergând în pădure?

— Pe tovarășii mei.

— Știu, dar altcineva? Vreun adult?

Băiatul s-a gândit o clipă, apoi a clătinat din cap. Apoi s-a oprit brusc.

— De fapt, da. Două femei. Cel puțin cred că erau femei. Stăteau lângă foc, pe urmă au plecat. M-am uitat după ele fiindcă mi-era teamă c-o să găsească pileala, dar au trecut mai departe. Nu-s sigur c-au intrat în pădure.

— Le-ai văzut întorcându-se?

— Nu.

— Hai să revenim la cadavru. Când l-ai văzut pe jos, ce ai făcut?

— Am crezut c-a aruncat cineva un morman de haine. Mi-am chemat prietenii.

Lucru care era, din punctul de vedere al anchetatorilor de la Omoruri, firesc, dar regretabil.

— Și?

— Și ne-am uitat mai de-aproape.

— Ați atins cadavrul?

— Nu. Dar…

— Da?

— L-am împuns.

— Poftim?

— Am luat un băț de pe jos și l-am împuns cu el.

— Jacques! a izbucnit tatăl lui.

— Ce vrei? N-am știut ce e. Atunci mi-am dat seama…

A început să-i tremure bărbia, a strâns buzele cât de tare a putut. Tatăl lui a pus o mână peste mâna lui, cu un gest blând.

— Atunci, a gemut băiatul, am început — s-a șters la ochi cu mâneca — toți să strigăm după ajutor.

Beauvoir s-a întins spre băiat și l-a bătut ușor cu palma pe genunchi.

— E-n regulă. Eu văd des lucruri de genul ăsta și tot mă afectează. Ar fi grav dacă nu te-ar afecta. Dacă-ți mai aduci aminte vreun detaliu, ne dai tu de știre?

Jacques a încuviințat.

— Aș avea și eu o întrebare, a intervenit Gamache.

Băiatul s-a întors spre el. Inspectorul-șef îl intimida teribil; îl admira fiindcă îl văzuse la televizor de o mulțime de ori. Însă Gamache se uita la *madame* Brodeur.

— Dumneavoastră cum v-ați petrecut seara?

— Eu?

— Da.

S-au privit lung o clipă, apoi *madame* Brodeur a zâmbit ușor și a cedat.

— Îi supravegheam.

— *Maman!* M-ai spionat?!

Femeia s-a întors spre fiul ei.

— Nu e cineva pe lumea asta care să te iubească mai mult, dar nici care să știe ce ametit poți să fii uneori. Sincer! O dată ai fost să înoți în pielea goală în Lac Brume, și la sfârșit ai uitat unde-ți lăsaseși hainele…

— Mamă!

— Stai liniștit, te tragi dintr-un neam de amețiți.

S-a uitat dincolo de Jacques, spre tatăl lui, care se declara de acord printr-o grimasă nemulțumită.

— Știam că probabil o să bei cu prietenii tăi, așa c-am vrut doar să stau un pic cu ochii pe voi. E periculos totuși, nu? Să bei afară, în frig, iarna.

Gamache a încuviințat.

— Ce-ați văzut în noaptea asta, *madame*?

— Din păcate, nimic ce să nu vă fi povestit deja și Jacques.
— Sigur?
— Da. Scopul meu nu era să-l spionez, doar să mă asigur că el și prietenii lui sunt în siguranță. Așa că m-am uitat după el, dar nu l-am urmărit.
— Și după ce au intrat în casă?
— Erau în siguranță. Nu mai eram de serviciu, așa că mă puteam distra și eu. Cât de cât. Era destul de ciudat. Nu domnea chiar o atmosferă de petrecere. Cu *madame* Daoud, care are niște maniere așa neplăcute, și cu profesoara aia, care îi tot dă înainte că bolnavii ar trebui omorâți, ei bine…

Ei bine. *Ei bine*, și-a spus Gamache. Femeia pusese problema cât se poate de elocvent. S-a întors din nou spre băiat.
— Ce-ai făcut cu bățul?
— Ăla cu care am atins-o?
— Da.
— L-am aruncat în foc. Am greșit?
— *Non*. Nu cred că ne-ar fi fost de prea mare ajutor.

Apoi i-a venit o idee și a adăugat:
— Focul încă ardea când ai aruncat bățul?
— Da.
— Acum, fii atent, e important, a continuat inspectorul-șef, aplecându-se spre băiat. Erau doar tăciuni aprinși sau erau flăcări?

Tulburat de intensitatea privirii polițistului, Jacques a cumpănit mult înainte să răspundă.
— Sigur erau flăcări.

Gamache s-a lăsat pe spate și a dat din cap.
— *Merci*.

Așadar, ultima oară când mersese unul dintre ei să ia bere sau să facă pipi, înainte ca Jacques să fi găsit cadavrul, era cam 23:50. Și nu era niciun cadavru lângă pârtie.

Iar alarma fusese dată la 00:15.

Asta însemna că intervalul în care avusese loc crima tocmai fusese restrâns considerabil. Erau aproximativ 25 de minute în care putuse apărea cadavrul.

După alte câteva interviuri, când au ridicat privirea, au văzut-o în cadrul ușii pe Haniya Daoud.

— Eu urmez.

Gamache și Beauvoir bănuiau că era posibil să nu fie chiar adevărat, dar au hotărât să meargă pe calea curajului. Jean-Guy a invitat-o să ia loc pe canapea, iar după ce s-a așezat, Gamache a întrebat-o:

— Sunteți bine?

— Poftim?

— Cele petrecute sunt tulburătoare pentru toată lumea, dar dumneavoastră ați trecut prin lucruri mai cumplite decât majoritatea. O crimă poate declanșa tot soiul de traume. Voiam doar să știu cum vă simțiți.

Femeia l-a privit de parcă ar fi spus ceva nu doar fără sens, ci de-a dreptul idiot.

— Sigur că sunt bine. Asta-i o nimica toată. Ca o seară liniștită în Darfur.

Însă Gamache n-a crezut-o.

Când explodaseră pocnitorile, singurii care tresăriseră fuseseră ei trei. Fuseseră aruncați într-o lume despre care alții nici măcar nu știau că există. O lume în care era firesc să confunzi cu focuri de armă un motor care dă rateuri, o carte grea care cade pe jos sau niște pocnitori.

Nervii le fuseseră și distruși, și oțeliți de experiențele prin care trecuseră.

— Lucrurile devin mai puternice odată ce au fost distruse, i-a spus el.

Și cu toate că vorbele astea păreau rostite din senin, fără legătură cu ceva, și-a dat seama că ea înțelesese. Cicatricile de pe chipul ei mergeau adânc sub nivelul pielii.

Haniya i-a zâmbit.

— Nu sunt chiar așa distrusă cum vă imaginați.

L-a studiat o clipă, apoi a continuat:

— Încercați să vă dați seama dacă am omorât-o pe femeia aceea, crezând că este profesoara Robinson. Dați-mi voie să vă scutesc de o pierdere de timp. N-am omorât-o eu.

— Dar v-ar fi plăcut s-o omorâți. Asta mi-ați și spus aseară, în bistro.

— Nu sunt singura cu gândul ăsta. Milioane de oameni ar vrea s-o știe moartă.

— Într-adevăr, milioane de oameni sunt îngroziți. Dar un număr tot mai mare de oameni încep să se declare de acord cu ea. Inclusiv oameni care au puterea de a-i implementa ideile. Asta, desigur, în afara cazului în care se-ntâmplă să nu mai ajungă la întâlnirea aceea.

— Adică vreți să spuneți c-am hotărât s-o împiedic să ajungă la niște întâlniri de care habar nu aveam?

— Ați fi putut auzi despre întrevederea pe care urma s-o aibă cu premierul. Nu era un secret. Asta v-ar fi putut motiva.

— O grămadă de „ar fi putut", inspectore-șef. Construiți o casă tare șubredă. N-o să reziste în fața musonilor.

— Atunci, haideți să trecem la certitudini. Nu numai c-ați spus cât se poate de clar c-ar fi trebuit să permit să fie împușcată, dar mi-ați și zis *Nu-mi stați în cale*.

— Ca să fiu sinceră, deși vă consider laș din punct de vedere moral, până acum v-am crezut măcar inteligent. Chiar aveți impresia că, dacă aș fi avut de gând s-o ucid pe profesoara Robinson, v-aș fi provocat să stați cu ochii pe mine? Și ca și cum asta n-ar fi fost o prostie suficient de mare, aș fi și decis s-o omor la o petrecere cu 50 de martori, ca pe urmă să ucid persoana greșită?

— Oamenii mai fac greșeli. Era întuneric, era frig, probabil că ucigașul se grăbea…

— Eu nu fac greșeli. Nu când sunt în joc viețile unor oameni. E adevărat, nu mi-ar fi greu s-o ucid pe profesoara Robinson, dar n-aș face ditamai circul de tot rahatul din chestia asta. Asta e expresia, „de tot rahatul", nu? Vă plac expresiile cu *merde* pe-aici.

S-a aplecat ușor, iar Gamache și-a amintit, din nou, cât de tânără era. Nu avea nici 25 de ani. Iar pentru ea, spre deosebire de Stephen, amenințarea închisorii pe viață era cât se poate de reală.

Dar Gamache avea sentimentul că Haniya Daoud era deja în închisoare. Cicatricile acelea erau gratiile ei.

— N-am ucis-o pe *madame* Sch… cum o chema. Nici intenționat, nici din greșeală.

— Schneider. Și iertați-mă dacă nu vă cred pe cuvânt. Nu țin minte să vă fi văzut la miezul nopții. Și nici la artificii.

— Nu m-ați văzut fiindcă nu v-ați uitat după mine.

Cuvintele astea, rostite atât de simplu, purtau în ele un adevăr la fel de simplu.

Nimeni, nici măcar el, nu se întorsese spre Eroina Sudanului, poate următoarea laureată a Premiului Nobel, să-i ureze *bonne année*. Să-i ureze sănătate, fericire, viață lungă. Nu făcuse nimeni gestul de-a o îmbrățișa. Probabil că nici ea nu schițase gestul ăsta față de cineva.

— Asta nu-nseamnă că erați acolo.

— Dar nu-nseamnă nici că eram în altă parte și omoram persoana greșită.

— Ce-ați făcut chiar înainte și chiar după miezul nopții?

— M-am uitat la emisiunea aia cretină de la televizor. Pe urmă, am ieșit și m-am uitat la artificii.

A făcut o pauză, apoi a continuat:

— Nu mai văzusem niciodată artificii. De-adevăratelea. Au fost…

În timp ce ea căuta cuvântul potrivit, Gamache s-a pregătit pentru încă o insultă.

— …foarte frumoase. Aproape înduioșătoare. Cum au luminat sătucul din vale. Nu cine știe ce mare spectacol pirotehnic, ci un bătrân și un copil care aprindeau artificii într-o curte.

Părea obosită, dar calmă.

— E bine să ni se aducă aminte, din când în când, că există asemenea lucruri.

— Ce lucruri?

— Frumusețe. Pace.

L-a privit țintă și a continuat:

— Bunătate. Dar sunt fragile și pot să dispară cu mare ușurință, dacă oamenii nu-s dispuși să facă ce trebuie pentru a le apăra.

— Nu cred că bunătatea este chiar atât de fragilă, i-a răspuns Gamache.

Tânăra agentă care înregistra totul îi privea când pe unul, când pe celălalt, având impresia că nu reușește să le urmărească discuția în limba engleză. Inspectorul-șef și suspecta filosofau despre bunătate?

— Dacă nu fragilă, cu siguranță este schimbătoare. Binele. Răul. Cruzimea și bunătatea. Vinovăția și inocența. Un gest poate să fie toate aceste lucruri la un loc, în funcție de perspectiva omului. E atât de ușor să ne mințim singuri, nu, inspectore-șef?

— Să ne convingem că uciderea unui om pentru a salva milioane de alți oameni este un gest de curaj moral?

— Nu cred că asta înseamnă să ne mințim.

— Și dacă ucizi persoana greșită?

— Dacă aș ucide-o eu?

A zâmbit.

— Repet, și vă rog ca de data asta să fiți atent, nu eu am ucis-o pe biata femeie. Și, cine știe, poate că nici n-a fost omorâtă din greșeală.

— De ce spuneți asta?

— E doar o posibilitate. Poate că știa ceva sau a văzut ceva. Ori poate că e vreun nebun pe aici. Eu aș începe căutarea de la bătrâna cu rața. Personal, cred că rața e cea mai periculoasă. Știți că există rațe de atac? Sunt foarte agresive.

Beauvoir, care fusese fugărit de rațe în câteva ferme, precum și de cel puțin un iepure ostil, a încuviințat. Și el bănuia că e posibil ca Rosa să nu fie întreagă la cap.

— Foarte utile informații, a remarcat Gamache. Rămâneți aici peste noapte?

— Da. M-a rugat artista să mă-ntorc, să stau la ea, dar e clar c-a făcut-o mai mult din vinovăție, decât dintr-o dorință sinceră.

— Este un om bun. O prietenă bună. Cred că era sinceră.

— Tot dumneavoastră credeți și că eu am ucis pe cineva în noaptea asta. O să mă iertați deci dacă nu vă iau părerile foarte în serios.

— Era o întrebare, nu o părere, i-a răspuns Gamache în timp ce ea pornea spre ușă.

S-a oprit înainte de a ieși din încăpere, s-a întors și i-a zis:

— Mi-ați spus de ce credeți c-aș vrea s-o omor pe profesoara Robinson. Acum, permiteți-mi să vă spun de ce n-aș vrea s-o ucid.

— Vă ascult.

— Pentru că, oricât de satisfăcător ar fi s-o omor, știu că uciderea unui om nu ucide și ideea pe care acesta o susține. Dimpotrivă. Dacă vrei ca o idee să prindă aripi, nimic nu-i va da mai mult elan decât moartea unui martir. Eu nu vreau ca ideile ei să prindă aripi, dar poate că altcineva asta-și dorește. Chibzuiți un pic la asta, inspectore-șef.

— *Merci*.

Se gândise deja la aspectul acesta, mai ales în ceea ce privea atacul din sala de sport. Poate chiar și în ceea ce privea crima din noaptea aceea.

Însă era impresionat că *madame* Daoud ajunsese atât de rapid la concluziile acestea.

— Mi-am petrecut o bună parte din seară privind-o pe profesoara Robinson și vreți să știți ce-am văzut? Am văzut vulpea.

Gamache a ridicat din sprâncene.

— Sunteți surprins? Cum credeți c-am supraviețuit, când atâția oameni au fost uciși în jurul meu? Am privit totul cu multă atenție. Printre violuri și bătăi, ale mele și ale altora, am privit, am ascultat și am învățat cum funcționează lucrurile. Cum funcționează natura umană. De asta nu-mi prea plac oamenii. Și nici natura, de fapt.

— Nu mai rămâne mare lucru, a comentat Beauvoir.

— Așa-i.

— Dar există artificiile, a spus Gamache și a văzut-o zâmbind.

— Vreți să știți ce văd când mă uit la dumneavoastră? l-a întrebat Haniya.

— Nu prea.

— Văd leul.

[14] Lichior de cafea cu vanilie.

[15] Băutură similară cu un lichior, obținută prin infuzarea whiskyului irlandez învechit cu ierburi, mirodenii și miere.

Capitolul 23

Înainte de a intra următorul oaspete cu care aveau să stea de vorbă, Beauvoir l-a întrebat:

— Vulpea?

— Din fabula lui La Fontaine, cred. *Les Animaux Malades de la Peste*.

Animalele lovite de ciumă.

— Ah, da! Adevărul e că eu m-am uitat numai la Honoré. A fost un iepure extraordinar.

— Unul dintre cei mai reușiți iepuri din istorie, s-a declarat Armand de acord.

— Și vulpea cine era?

— Personajul viclean care îi convinge pe ceilalți de vinovăția unor animale nevinovate. Învinovățește victima.

— Cam sună a profesoara Robinson. Dar măcar *madame* Daoud te-a văzut ca fiind leul.

Gamache nu era convins că era un compliment, cum credea Beauvoir. Leul, deși era teoretic regele animalelor, fusese manipulat de vulpe.

Se întreba ce personaj din fabula aceea ar fi fost Haniya Daoud.

Îl întrebase cum credea el că supraviețuise violurilor și torturii. Chiar nu știa, dar se întreba dacă nu cumva erau două lucruri care o motivaseră în mod deosebit să supraviețuiască. Dorința arzătoare de a se răzbuna, care a sufocat deznădejdea, și capacitatea, disponibilitatea de a fi la fel de brutală ca temnicerii ei, atunci când avea să vină momentul.

Era o viață de care era greu să se rupă odată ce se întorsese în societatea civilizată — așa cum știau mulți războinici. Așa cum știa și vulpea.

— Ei bine, măcar avem o veste bună, i-a spus Jean-Guy, cu telefonul în mână; tocmai primise un mesaj de la secția din

Abitibi. L-au săltat pe fratele lui Tardif, era la o cabană de vânătoare de lângă Val-d'Or. Ni-l aduc mâine-dimineață.

Chiar atunci a intrat Vincent Gilbert. Părea și mai răvășit decât de obicei, avea cearcăne adânci, părul grizonant era ciufulit, iar pe obraji se vedea umbra unei bărbi albe ce începea să crească.

Beauvoir și-a trecut mâna peste față și a simțit zgârietura ușoară a bărbii. Și socrului său începuse să-i apară barba căruntă.

Apoi s-a uitat la agenta tânără care stătea în colțul încăperii. Arăta la fel de proaspătă ca în momentul în care venise la muncă, cu 16 ore mai devreme. Îi privea cu ochii mari, limpezi, la ora 3:35 dimineața.

— Îți mulțumim c-ai stat treaz până la ora asta, l-a întâmpinat Gamache.

— Vrei să zici c-aș fi avut de ales? l-a întrebat Gilbert, așezându-se cu un geamăt obosit. E cumplit ce s-a petrecut.

— Da, foarte trist, a fost de acord Gamache.

— N-are cum să fie bine pentru afacere, a adăugat Gilbert, fiind clar că nu se gândea la aceeași tragedie ca Gamache. Deja umbla zvonul că hotelul ăsta e bântuit. O prostie, normal. Nu există așa ceva. Dar ia încearcă să-i convingi pe toți nespălații că nu există fantome.

Armand a simțit brusc nevoia să facă un duș.

După ce inspectorul-șef i-a aruncat o privire, Beauvoir a preluat cârma discuției și l-a întrebat pe doctorul Gilbert ce făcuse înainte și după miezul nopții.

Răspunsurile au fost cam vagi. Stătuse o vreme în living. Fusese afară o vreme. Mersese chiar și în bibliotecă. O vreme.

— M-am ascuns acolo, nu mi-e rușine s-o recunosc. Urăsc petrecerile. La asta am venit doar ca să-i susțin pe Marc și pe Dominique. Lumea se aștepta să particip.

Vorbea de parcă avea hoarde de fani care-l așteptau peste tot. Era adevărat însă că oamenii știau că asta era cam singura ocazie în care puteau fi siguri că aveau să-l vadă pe Sfântul Nesimțit.

Gamache se întreba dacă știuse și Abigail. Spusese că a venit s-o vadă pe Ruth Zardo, însă el avea îndoieli. Profesoara n-o abordase

deloc pe bătrâna poetă. Însă spre Vincent Gilbert se repezise imediat.

— Când ați plecat de aici?

— Din bibliotecă? Când au început artificiile.

— N-ați fost dincolo în timpul numărătorii inverse de la miezul nopții? l-a întrebat Beauvoir.

— Ca să mă poată îmbrățișa lumea?

S-a strâmbat și a adăugat:

— Nu.

Gamache s-a gândit că într-adevăr era posibil ca Sfântul Nesimțit să se fi refugiat în bibliotecă tocmai ca să nu fie pus în situația în care nu-l îmbrățișa nimeni.

— Te-ai exprimat vag mai devreme, i s-a adresat Gamache, când te-am întrebat cum de ai citit studiul profesoarei Robinson. Așa c-am să te întreb din nou. Cum de l-ai citit?

— Of, a fost acum câteva luni bune. Nici nu mai țin minte. După ce învăț pe dinafară textul de pe cutia de cereale, încep să disper. Lunile de iarnă sunt tare lungi și eu nu prea am musafiri. Tu însă mai vii pe la mine, Armand. Îmi aduci cărți.

Gamache a încuviințat. De fiecare dată când se apropia de cabana lui, își aducea aminte de Thoreau, care spusese despre propria cabană de la Walden Pond: *Aveam trei scaune în casă: unul pentru singurătate, al doilea pentru prietenie, al treilea pentru societate*.

Vincent Gilbert avea două scaune. Nu-i plăcea societatea, și nici societatea nu-l prea plăcea pe el.

— Deci v-a trimis cineva cercetarea profesoarei Robinson? l-a întrebat Beauvoir.

— Probabil, din moment ce am citit-o.

— Cine?

— Nu mai țin minte. Primesc tot soiul de prostii.

— V-a trimis-o chiar profesoara Robinson?

— Nu.

— Cine, atunci? Știți că putem afla, a insistat Beauvoir, deși în momentul acela habar nu avea cum ar fi putut să afle.

Nefiind obișnuit să-i fie puse la îndoială spusele, Vincent Gilbert s-a simțit jignit și s-a încăpățânat să nu coopereze, ca un măgăruș îndărătnic, s-a gândit Gamache și și-a amintit de bietul măgar din fabulă. Nevinovat, dar învinuit.

Apoi și-a mai adus aminte de ceva.

— Colette Roberge mi-a spus c-a verificat personal rezultatele profesoarei Robinson și că le-a trimis și unei persoane în care are mare încredere, ca să-i afle părerea. Ca orice om de știință scrupulos, voia o confirmare. Tu i-ai oferit acea a doua părere?

Vincent Gilbert l-a fixat cu aceeași căutătură aspră care băgase în sperieți generații întregi de stagiari. Dar Armand i-a susținut privirea.

— Ești bun la ghicit.

— Deci Colette Roberge ți l-a trimis? a insistat Gamache — avea nevoie de o certitudine, nu de jocuri de cuvinte.

— Da.

— De ce vi l-a trimis? a întrebat Beauvoir.

— N-am idee. Asta va trebui s-o întrebați pe ea. Bănuiesc că s-a gândit că m-ar interesa.

— De ce a crezut așa ceva?

— Fiindcă toate concluziile studiului lui Robinson sunt inumane, iar eu sunt un umanist faimos.

Straniu, dar chiar așa era. La fel ca Haniya Daoud, doctorul era un umanist renumit, însă nu-i plăceau oamenii.

— De unde vă cunoașteți tu și rectorul Roberge? l-a întrebat Gamache.

— Am făcut parte amândoi dintr-un comitet director, acum câțiva ani.

— Ce comitet?

Gilbert s-a așezat picior peste picior, apoi și-a despărțit picioarele și s-a așezat mai sus pe canapea.

— Cred că era ceva pentru o fundație caritabilă. În perioada aia eram în multe comitete directoare. Nu precupețesc niciun efort când vine vorba de a mă pune în slujba altora.

— Mai gândește-te, a insistat Gamache. Încearcă să-ți aduci aminte.

Deși se zbârlise iar de nervi, doctorul Gilbert a cedat în fața inevitabilului.

— LaPorte.

— Vezi? N-a fost așa de greu.

Însă vedea că-i fusese greu. Și știa și de ce. Știa și Beauvoir.

Doctorul Gilbert aproape că recunoscuse că avea un motiv pentru care s-o ucidă pe profesoara Robinson.

Jean-Guy știa multe despre LaPorte. Era o comunitate creată pentru a susține și proteja bărbați, femei și copii cu Sindromul Down. Chiar oamenii despre care profesoara Robinson spunea că n-ar trebui să existe.

Lui Gamache i se părea interesant mai ales faptul că și Colette Roberge, și Vincent Gilbert încercaseră să ascundă lucrul ăsta.

— Știu că știți, a spus Gilbert pe un ton mai domol.

Și-a întors fața de la Gamache, adresându-i-se doar lui Jean-Guy:

— De când există investigațiile de *screening*, se nasc tot mai puțini copii cu Sindromul Down. N-am să judec decizia asta. Presupun că și eu aș fi hotărât același lucru, ca părinte tânăr. Din fericire, n-am fost nevoit niciodată s-o fac.

Auzind vocea mângâietoare, blândă a bărbatului, Beauvoir și-a amintit c-a fost în cabana lui. În grija lui. Când fusese rănit.

Simțise, în ciuda durerii înfiorătoare, mâinile acestui bărbat în rana lui deschisă; nu era doar doctor, ci și tămăduitor. Un om căruia chiar îi păsase dacă el avea să trăiască sau să moară.

Ça va bien aller, îi șoptise Gilbert când durerea și spaima amenințau să-l copleșească pe Jean-Guy. *Totul va fi bine*. Și îl crezuse.

— N-am fost doar membru al comitetului director, am făcut și voluntariat pentru LaPorte, a adăugat doctorul. Și mi-am dat seama că, poate nu ei sunt cei care au un defect, ci noi suntem defecți. Știți ce vreau să spun?

Și-a mutat privirea de la Jean-Guy la Armand, apoi iarăși la Jean-Guy.

— Sunt buni la inimă. Mulțumiți de viața lor. Nu judecă. Nu-și ascund sentimentele. N-au intenții ascunse. Acceptă pe oricine.

Dacă nici ăsta nu e har, nu știu ce este. Nu spun că oamenii cu Sindromul Down sunt perfecți, nici că e mereu ușor să ai de-a face cu ei. Asta ar însemna să-i trivializez, să-i fac să pară niște animale de companie. Ceea ce spun este că, din experiența mea, sunt niște oameni mai buni decât majoritatea.

A zâmbit și a adăugat:

— Mai buni decât mine. Și cred că pentru asta merită să lupți, nu?

S-a așternut o tăcere lungă, iar în cele din urmă, Gamache a rostit încet:

— Și să ucizi?

Vincent Gilbert s-a întors spre el.

— Ai arestat vreodată o persoană cu Sindromul Down pentru o crimă?

— *Non.*

— Tu? l-a întrebat pe Beauvoir.

— *Non.*

— Nu. Și există și un motiv întemeiat. Eu nu pot decât să aspir să fiu la fel de bun, de optimist, de iertător ca oamenii ăștia.

Armand a tras adânc aer în piept. Și a continuat interogatoriul.

— Te cred. Dar să aspiri și să reușești sunt două lucruri complet diferite. Nu o persoană cu SD a ucis-o pe Debbie Schneider. Însă poate c-a ucis-o cineva care încerca să-i protejeze pe oamenii cu Sindromul Down.

— Eu?

— Rectorul Roberge ți-a trimis studiul profesoarei Robinson în speranța c-ai să-i oprești campania. Se concentrează în primul rând asupra eutanasierii obligatorii a bolnavilor în stadiu terminal și a bătrânilor. Dar sunt și indicii legate de altceva.

— De eugenie, da, i-a răspuns Gilbert cu o voce rece, tăioasă. Rectorul Roberge nu mi-a spus de ce mi-l trimite. Pur și simplu mi l-a trimis.

— Și ce ai făcut după ce l-ai citit?

— Am fost indignat, dar, ca să fiu sincer, n-am crezut c-o să-l ia cineva în serios.

— Te surprinde că l-a luat în serios chiar premierul? l-a întrebat Gamache.

— I-a luat în serios raportul? N-am știut.

Și cu toate acestea, Gilbert nu părea surprins. Deși întâlnirea profesoarei cu liderul provinciei nu era un secret, nici nu fusese anunțată public.

Însă exista o persoană care știa.

Colette Roberge.

Și exista o persoană care i-ar fi putut spune lui Vincent Gilbert.

Colette Roberge.

Rectorul se dovedea a fi un adevărat puzzle.

Ea fusese cea care propusese organizarea prelegerii. O invitase pe Abigail la ea acasă. O adusese la petrecerea de Revelion. Și se plimba pe afară cu victima…

Gamache s-a oprit aici.

Nu avea sens. Colette Roberge era, în același timp, singura persoană care nu avea cum s-o confunde pe *madame* Schneider cu profesoara Robinson.

— Cât de bine o cunoști pe Colette Roberge? l-a întrebat pe Gilbert.

— Nu foarte bine. Ne-am întâlnit de două ori pe an, poate nici atât. Eram foarte ocupați amândoi. Ea era rectorul Universității, iar eu încercam să plantez niște fasole cățărătoare.

Compătimirea de sine era mai mult decât evidentă.

Uitat și înăcrit, Vincent Gilbert era un mare om care decăzuse. Un cardinal Wolsey al lumii științifice. Gamache mai-mai că-l auzea lamentându-se: *Rămas-bun! Un lung rămas-bun măreției mele!*[16]

Însă Wolsey dispăruse în liniște. Gamache se îndoia că Vincent Gilbert s-ar fi dat dus așa ușor.

Oare era dispus să facă un ultim lucru magnific, pentru a le reaminti tuturor ce om măreț era? Dar era posibil ca motivul să nu fi fost legat doar de cei cu Sindromul Down.

Gilbert putea avea alt motiv pentru a-și dori ca Robinson să moară.

— Profesoara Robinson ți-a zis că n-ai autoritatea morală s-o judeci, i-a spus Gamache. Ba chiar te-a și comparat cu Ewen Cameron. Ce a vrut să spună cu treaba asta?

Gilbert a clătinat din cap.

— Nu-i chiar subtilă Abigail a noastră, nu? Ori de câte ori vrea cineva să strice reputația unui cercetător de la McGill, se apucă să-l dezgroape pe Ewen Cameron. Vină prin asociere. Asta ne demonstrează cât de disperată este.

— Apoi a adăugat *Să n-aveți impresia că nu știu*.

— Groaznică dublă negație!

— Da. Ceea ce voia să transmită este că *știe* ceva. Ce anume știe?

Gilbert a izbucnit în râs.

— Nu degeaba mi se zice Sfântul Nesimțit. Probabil își imaginează că știe ceva care m-ar stânjeni, fără să-și dea seama că-mi asum bucuros orice *merde*. Mi-am ispășit păcatele. Trăiesc o viață liniștită, nu mi se poate reproșa nimic, locuiesc în mijlocul pădurii. Departe de orice tentație și chiar de orice posibilitate de a face ceva imoral.

— Dar nu și ilegal. Te șantaja cu ceva ca să-i sprijini cercetarea?

Bărbatul a izbucnit iarăși în râs.

— Vai, tare îmi place de tine!

S-a aplecat spre Gamache și a adăugat:

— Sincer? Chiar crezi că eu aș putea fi șantajat? Crezi că-mi pasă ce gândesc alții despre mine? Pe vremuri, am fost cel mai cunoscut cercetător din domeniul medical din Canada. Am primit Ordinul Canadei. Ordinul Național al Québecului. Invitații să țin prelegeri la conferințe științifice din toată lumea. Acum trăiesc într-o cabană din lemn, în mijlocul pustietății. *Non*, inspectore-șef, nu mai am nimic de pierdut. Am renunțat la tot. O tentativă de șantaj ar fi amuzantă, chiar m-ar distra. Ar trece mai repede zilele și nopțile lungi de iarnă. Atâta tot.

Și cu toate astea, și-a spus Armand, în timp ce privea ochii aceia injectați, fusese o pologhie foarte lungă și detaliată a refuzului — pentru un om care nu mai avea nimic de pierdut.

Nu era prima oară când se întreba ce îl făcuse pe bărbatul ăsta, cu un orgoliu atât de puternic, să se retragă în pădure? Ce făcuse,

de era necesară o ispășire nesfârșită?

Și atunci, ca Lucifer cădem, fără nădejde[17], și-a spus Gamache.

Restul interogatoriilor au mers mult mai repede. Gabri, Olivier, Clara, Myrna. Niciunul nu văzuse, nu auzise și nu știa nimic.

A fost însă un schimb interesant de replici când Beauvoir a întrebat-o pe Myrna ce părere are despre profesoara Robinson. Le pusese tuturor întrebarea asta, însă răspunsul Myrnei a fost excepțional de pătrunzător.

— Ați observat că s-a dus direct la cei doi oameni care, în mod cât se poate de evident, nu voiau să stea de vorbă cu ea? La Sfântul Nesimțit și la tine, i-a spus Myrna lui Beauvoir. Cred că o persoană care face așa ceva, care se repede întruna în situațiile cele mai stânjenitoare și mai dureroase, se disprețuiește pe sine.

— Și atunci, de ce o face? a întrebat Beauvoir.

— Ca să se pedepsească singură. Cred că-și pune cămașa de ascet în fiecare zi și iese în lume, gata să răspândească rahaturi în care nici măcar nu crede neapărat.

— Stai puțin, a oprit-o Beauvoir. Crezi că nu crede în propria cauză?

— Cu capul crede, însă nu-s la fel de sigură c-ar crede și cu inima. Presupunând, bineînțeles, că are inimă.

— Și atunci, de ce o face?

— De ce fac oamenii ceea ce fac, în general? O mână ceva de la spate.

— Ceva? Sau cineva?

— Oricare. Ambele. E ca un dependent: atât de atras de un lucru, încât nu poate renunța, chiar dacă știe că e autodistrugător.

Jean-Guy a încuviințat. Înțelegea dependența și comportamentele compulsive.

— Tu ești psiholog, a spus Gamache. Crezi că profesoara Robinson ar vrea să se oprească?

Myrna a oftat și s-a uitat pe fereastră. Fusese o noapte foarte, foarte lungă și oribilă. Iar trupul bietei femei era încă afară.

— Dac-ar trebui să fac o presupunere, și asta și este, o presupunere, aș zice că profesoara Robinson oscilează. Am văzut-

o încercând să intre în grațiile mulțimii, chiar și în grațiile tale, a adăugat, uitându-se la Beauvoir. Vrea să fie plăcută, asta e clar. Și chiar este o persoană agreabilă. Dar trage după ea peste tot ditamai ideea cumplită, care stârnește repulsie. Cred că i-ar plăcea la nebunie să renunțe la ea, dar nu poate.

— Nu poate pleca de pe câmpul de luptă, a remarcat Gamache.

Myrna l-a privit lung o clipă, observându-i ochii gânditori și spectrele care se învolburau în spatele lor.

Era un om care înțelegea dorința de a pleca de pe câmpul de luptă. Diferența era că, pentru Abigail, lupta era groaznic de dureroasă.

— Dar de ce nu poate? a întrebat Beauvoir. De ce continuă, dacă nici ea nu crede în ce spune?

— Ah, probabil crede. Și cred că se urăște singură pentru asta. Nu-i o situație comodă. Un om care trăiește așa poate fi extrem de instabil.

— Și-ar putea omorî prietena? a întrebat Beauvoir.

Myrna a zâmbit din nou, însă nu însemna că se amuză.

— Habar n-am. Presupun că n-a fost o crimă plănuită, nu?

Gamache și Beauvoir s-au privit unul pe altul și au clătinat din cap. Încă nu apucaseră să discute detaliile, dar asta părea clar. Când arma crimei este un lemn de foc, e foarte probabil ca fapta să nu fi fost premeditată.

— Atunci, înseamnă că s-a întâmplat ceva la petrecere, a continuat Myrna. A fost vreo discuție între cele două prietene? S-au certat?

— Din câte am văzut, nu, i-a răspuns Beauvoir.

— Păi, voi știți mai mult decât mine despre crime și motive, dar aș zice că o persoană care-și dorește cu disperare să fie plăcută n-ar ucide singura persoană care o place cu adevărat.

— *Merci*, Myrna, a spus Gamache, ridicându-se în picioare.

Însă Myrna a căzut pe gânduri, fără să se ridice și ea.

— Nu știu dacă e cazul să spun asta.

— Ce?

Femeia a tras adânc aer în piept.

— Ceea ce propune Abigail Robinson nu-i o idee nouă. Nu e ceva revoluționar. Ține de evoluție. Se întâmplă deja.

Când Armand a dat să deschidă gura, Myrna a ridicat o mână butucănoasă.

— Québecul a fost prima provincie care a legalizat sinuciderea asistată de doctor.

— Cu reguli stricte și doar sub supraveghere, a ripostat Armand. E o decizie pe care o ia bolnavul.

— Dar oprirea aparatelor nu-i o decizie. Cel puțin, nu a persoanei care este pe moarte. Este o hotărâre pe care o iau rudele. Și este o situație foarte crudă în care sunt puși apropiații bolnavului. Poate ne-ar fi mai bine dacă decizia asta n-ar mai fi în mâinile noastre. Nu ne-ar mai împovăra conștiința.

— Vrei să spui că ești de acord cu ea?

— Vreau să spun că nu-i așa de simplu. Toată lumea și-a ales câte o tabără în chestiunea asta, dar poate c-ar trebui să ascultăm cu mintea mai deschisă. Eu am fost nevoită cândva să opresc aparatele care țineau pe cineva în viață. N-am să-mi revin niciodată în urma traumei de atunci. Mi-am omorât propria mamă. Așa m-am simțit, ca și cum am omorât-o. Mi-ar fi plăcut să nu fiu nevoită să iau eu decizia.

Și Armand fusese nevoit să ia o asemenea hotărâre. Cu un alt deznodământ, dar și pentru el fusese traumatizant.

— Nu spun că sunt de acord cu ea, le-a mai zis Myrna, ridicându-se în picioare. Spun doar că înțeleg unele dintre argumentele ei. *Bonne nuit*, Armand. Jean-Guy.

— Noapte bună.

Ea era ultima cu care trebuiau să stea de vorbă.

La 4 și ceva dimineața, au fost și ei gata de plecare. Reine-Marie era singură în living și îi aștepta. Însă inspectorii de la Sûreté mai aveau un lucru de făcut. Primiseră un mesaj de la ofițerul care coordona echipa de criminaliști.

Armand și Jean-Guy și-au pus gecile și galoșii și au pornit spre pădure. Vântul și frigul le-au zgâriat din nou obrajii și le-au tăiat respirația.

Cortul se vedea de departe, căci era luminat pe dinăuntru. Câteva umbre se mișcau de colo-colo, ca niște fantome prizoniere.

După ce au intrat, au stat de vorbă cu șeful criminaliștilor. Apoi și-au scos căciulile, iar trupul neînsuflețit al lui Debbie Schneider a trecut pe lângă ei, purtat spre morgă.

---

16 Thomas Wolsey (1473–1530), politician și episcop catolic englez. S-a bucurat de aprecierea lui Henric al VIII-lea, fiind considerat al doilea cel mai puternic om din Anglia. Însă pentru că nu a reușit să obțină anularea căsătoriei regelui cu Caterina de Aragon, i-au fost luate toate funcțiile și distincțiile, fiind ulterior acuzat de trădare. Apare ca personaj în piesa *Henric al VIII-lea*, de William Shakespeare.

17 William Shakespeare, *Henric al VIII-lea*, în *Opere complete*, volumul 8, traducere de Dan Grigorescu, Editura Univers, București, 1990, Actul III, scena 2, p. 512.

Capitolul 24

Isabelle Lacoste a sosit în Three Pines în dimineața următoare, devreme, și a mers direct la hotel.

Furtuna lăsase în urmă mai puțin de 15 centimetri de zăpadă, însă viscolise și apăruseră troiene uriașe, înalte, lipite de case, de magazine, de garduri și de copaci. Blocau ușile. După frigul amarnic din timpul nopții, temperatura crescuse până la –9 grade Celsius. Era de-a dreptul călduț.

Se preconiza că aveau să mai urmeze furtuni, iar în zilele următoare avea să mai ningă. Vești grozave pentru schiori. Nu la fel de grozave pentru investigarea unei crime, și-a spus Isabelle în timp ce mergea spre intrarea din spate de la Auberge.

Drumul care înainte era o pârtie pentru schi fond fermecătoare ce se întindea, unduindu-se, prin pădure, arăta acum ca o potecă pentru alpinism. Cu un cort trântit ca nuca în perete într-o parte.

După ce a intrat în cort, inspectoarea Lacoste s-a aplecat deasupra urmei lăsate de cadavru în zăpadă. Ca un mulaj.

Apoi s-a uitat în jur. Cât își băuse cafeaua în dimineața aceea, cu mult înainte să fi răsărit soarele sau să se fi trezit familia ei, se uitase la filmulețele trimise de inspectorul-șef Gamache și de Jean-Guy. Citise rapoartele preliminare.

Se vedea că făcuseră tot ce putuseră pentru a proteja locul crimei, însă pagubele făcute de natură și de adolescenții beți erau iremediabile.

După ce și-a făcut o idee în legătură cu locul crimei, s-a întors la Auberge să stea de vorbă cu Dominique și cu Marc. Centrul de comandă fusese mutat din fosta sală de sport la noul hotel. Se instalaseră la subsol, departe de ochii curioșilor și de clienți.

Spre deosebire de sala de sport, subsolul de aici era bine luminat, curat și, cel mai important, mirosea a var proaspăt, nu a șosete transpirate.

A venit și Jean-Guy după câteva minute, iar în timp ce tehnicienii lucrau în jurul lor, a pus-o la curent cu ce se petrecuse în seara anterioară.

Lacoste citise rapoartele, dar erau schematice. Acum a ascultat cu atenție în timp ce Beauvoir completa cu toate detaliile importante.

— Biata femeie, a spus ea când a încheiat. Să fie ucisă din greșeală!

— Nu putem porni de la premisa asta. Dar da, probabil că așa a fost. Ce vești mai ai despre fratele lui Tardif?

— O să-l interoghez la secție, într-o oră.

— Bun. Știm că n-a avut nimic de-a face cu crima de azi-noapte, dar poate va clarifica niște lucruri în legătură cu atacul de la prelegere.

— Deci nu-i nicio legătură între cele două atacuri?

— N-ar trebui să fie, nu? a spus Beauvoir privind-o atent. Tu ce crezi?

— Ah, sunt de acord. N-are cum să fie o legătură între ele, în afara cazului în care primul l-a inspirat pe cel de-al doilea. Amândoi frații Tardif erau în arest, deci altcineva este criminalul de azi-noapte.

Însă Beauvoir știa că Lacoste nu era întru totul împăcată cu concluzia aceasta. Nici el nu era, însă chiar nu vedea cum puteau fi legate cele două atacuri, în afara faptului că era posibil să fi avut aceeași țintă.

— Unde-i șeful? a întrebat Isabelle.

— Acasă, mai trece în revistă niște chestii. Vine și el imediat.

Jean-Guy a privit în jur și s-a întrebat ce avea să spună șeful despre noul lor centru de comandă. Probabil că n-avea să fie încântat. Gamache cunoștea mai bine decât oricine spectrele ascunse în subsolul acela. Le știa după nume. Ceea ce nu era neapărat un avantaj, când venea vorba despre spectre.

Stephen s-a sprijinit de tocul ușii biroului.

— Voiai să stăm de vorbă.

Armand s-a ridicat de la masa de lucru.

— Da, mulțumesc c-ai venit. Cum te simți?

— Ca toată lumea, i-a răspuns bătrânul, mergând cam anchilozat spre scaunul cu spătar înalt pe care stătea mereu. Sunt trist și obosit. Mi se pare neverosimil ce s-a întâmplat.

S-a așezat cu un geamăt, apoi a făcut un semn spre birou.

— De ani întregi n-am mai văzut cartea aia. E cea pe care i-am dat-o tatălui tău?

— Tu i-ai dat-o?

— Da. Având în vedere prin ce trecea, m-am gândit c-avea să găsească un pic de alinare în ea.

Armand a luat în mână volumul pe care îl găsise în dimineața aceea în biblioteca din living. *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*.

— Azi-noapte, rectorul Roberge a stat în biblioteca de la Auberge și a citit din cartea asta, a spus Armand. Mi-am amintit c-o văzusem și în colecția noastră. Eram curios.

A deschis-o și a văzut dedicația de pe pagina de titlu: *Pentru Honoré, care știe atât de multe despre nebunia mulțimilor. Stephen.* Era datată cu anul în care se născuse Armand.

Când Canada declarase război Germaniei, Honoré Gamache, tatăl lui Armand, refuzase să lupte pe front, din cauza convingerilor politice. Ținuse discursuri însuflețite împotriva încorporării, susținând că locuitorii Québecului n-ar fi trebuit să-și jertfească viețile pentru a proteja puterile imperialiste din cealaltă parte a lumii. Devenise figura cea mai reprezentativă a rezistenței Québecului față de război.

Se înscrisese însă în Crucea Roșie și lucrase ca sanitar și șofer de ambulanță. Dar după ce intrase în lagărele de concentrare, după ce văzuse prin ce trecuseră oamenii aceia, Honoré Gamache și-a regretat din tot sufletul poziția.

Frământat de rușinea că nu-și conștientizase mai devreme datoria morală, și-a petrecut restul scurtei sale vieți căutând să-și ispășească greșeala. Inclusiv sponsorizând doi refugiați în noile lor vieți. O femeie, Zora, care avea să-i devină bunică *de facto* lui Armand, crescându-l după moartea părinților. Și un bărbat, Stephen Horowitz, nașul lui Armand, care îl apăra pe Honoré cu

orice ocazie, subliniind în fața celor care-l criticau curajul enorm de care dăduse dovadă ca medic. Păşise pe câmpul de luptă neînarmat. Ca să salveze vieți, nu ca să le curme. Și avusese marele curaj de a-și recunoaște greșelile.

Cu toate acestea, numele Honoré Gamache a rămas pentru o generație sinonim cu lașitatea, iar tatăl lui Armand era adeseori hărțuit când ținea discursuri în sprijinul Crucii Roșii și al refugiaților. Își lua fiul la evenimente, știind ce avea să se întâmple.

Se apleca ușor și-l liniștea pe micul Armand, spunându-i că *ça va bien aller*. Că oamenii aceia aveau dreptul la opinia lor și că mulți muriseră luptând pentru acel drept.

Încă de la o vârstă foarte fragedă, Armand știuse multe despre curaj, ca și despre nebunia mulțimilor.

— N-am citit-o, i-a spus lui Stephen, întinzându-i cartea.

— Ar trebui. Este despre ce se întâmplă atunci când credulitatea și frica se-ntâlnesc cu lăcomia și puterea.

— Nimic bun, presupun? i-a răspuns Armand, zâmbind.

— Ești mai isteț decât pari, *garçon*.

Stephen a bătut ușor cu degetul în copertă, apoi a continuat:

— Oamenii sunt în stare să creadă orice. Și asta nu-nseamnă că sunt proști, ci disperați. E interesant că rectorul citea cartea asta. E prietenă cu profesoara Robinson, nu?

— Așa se pare.

— Amăgiri și nebunie, a spus Stephen, întinzându-i cartea înapoi.

— Aș vrea doar să te-ntreb câteva lucruri despre azi-noapte. Bănuim că *madame* Schneider a fost ucisă între 23:50 și un interval de câteva minute după miezul nopții.

— Când eram cu toții atenți la altceva.

— Exact. Tu unde erai?

— În living, apoi am ieșit afară cu Ruth, să ne uităm la artificii.

— În frig?

— Păi, nu știi niciodată.

I-a încheiat Armand gândul: *Dacă nu-i ultima oară când o vei face*.

— Ai văzut-o pe Debbie Schneider în răstimpul ăsta?
— Ca să fiu sincer, Armand, nu prea știu cum arăta. Auzisem că profesoara a venit cu rectorul și cu încă cineva, dar n-am băgat-o de seamă pe cealaltă persoană.
— Ai observat cumva dacă s-a dus cineva în pădure?
— Nu. Am intrat destul de repede în casă după ce s-au terminat artificiile.

Au vorbit și despre cum se simțise Stephen la petrecere. Ca toți ceilalți, nu văzuse nimic semnificativ, dar remarcase tensiunea, care din când în când se transforma în răbufniri sarcastice.
— S-a certat zdravăn cu Sfântul Nesimțit, a adăugat Stephen. Crezi că el e vinovatul?
— În momentul ăsta, toată lumea e pe lista de suspecți.
— Inclusiv eu? l-a întrebat bătrânul, izbucnind în râs.

Însă văzând că Armand n-a râs, i-a studiat cu atenție chipul.
— Doar nu crezi c-aș fi ucis-o pe *madame* Schneider, nu?
— Pe ea, nu. Dar ai ucide-o, oare, pe Abigail Robinson? Poate.

În loc să se simtă insultat, să-și considere ținuta morală jignită, Stephen Horowitz părea s-o fi luat ca pe un compliment.
— Cineva trebuie s-o oprească, asta e adevărat.

Armand s-a lăsat pe spate și l-a țintuit cu privirea.
— Vrei să-mi faci o…
— …mărturisire? Nu. Oare aș recunoaște, dac-aș fi ucis-o eu?

A chibzuit o clipă și a adăugat:
— Da, probabil c-aș mărturisi.
— Închisoarea pe viață nu-i cine știe ce amenințare.

Stephen a zâmbit.
— În plus, am apucat să văd focurile de artificii. Știi, deși spectacolele pirotehnice profesioniste sunt magnifice, le prefer pe cele micuțe, de cartier. Să-i văd pe copilași încercând să-și scrie numele cu artificiile. Fluturându-le prin aer ca pe niște baghete de magician.

Stephen a făcut un gest cu brațul, ca și cum ar fi dirijat o orchestră. Armand a văzut că scria un nume. Nu pe-al lui. Scria *I-d-o-l-a*.

— Văd că părinții lui madame Schneider au fost anunțați, a spus Isabelle Lacoste.

— Da, polițiștii din Nanaimo au mers azi-noapte la ei acasă și le-au dat vestea.

Jean-Guy s-a uitat la ceasul mare de pe perete. Era o diferență de trei ore între Québec și British Columbia.

— O să le telefonăm în câteva ore. De asemenea, trebuie să vorbim cu șeful departamentului de la universitate unde lucrează profesoara Robinson.

Cum încă nu știau cu certitudine cine ar fi trebuit să fie victima atacului, se aflau în strania situație de a trebui să acționeze ca și cum ar fi fost ucise și Debbie Schneider, și Abigail Robinson.

— Îți spune ceva teoria celei de-a 100-a maimuțe?

Stephen plecase, iar Armand și Reine-Marie stăteau tăcuți în birou, cum făceau adeseori. Armand citea rapoartele și-și făcea ordine în gânduri, iar Reine-Marie trecea în revistă lucrurile din cutiile clienților.

Și-a scos ochelarii de citit și l-a privit. Reine-Marie avea ochii injectați, cu cearcăne mari și întunecate, din cauza nesomnului. În vreme ce Armand, obișnuit să aibă de-a face cu crime, adormise rapid, ea stătuse în pat trează, gândindu-se la femeia care murise.

O văzuse pe Debbie Schneider cu ochii minții, cum umblase liniștită prin salonul confortabil al hotelului, fără să știe ce avea să se întâmple. Fără să știe că avea să fie ucisă de cineva din încăperea aceea.

Dacă exista pe lumea asta un motiv întemeiat pentru a sta trează și a privi cum flutură perdelele, acesta era. O cunoștință de-ale lor murise. O cunoștință de-ale lor o omorâse.

— O sută de maimuțe, Armand? Chiar există o asemenea teorie?

— E o chestie pe care ne-a povestit-o aseară Vincent Gilbert, când vorbeam despre entuziasmul tot mai mare al publicului față de studiul profesoarei Robinson.

I-a explicat teoria celei de-a 100-a maimuțe.

— E destul de interesant, a comentat Reine-Marie. Mă întreb dacă așa este.

S-a uitat la documentul pe care îl avea în poală. Pe acela nu era nicio maimuță, însă găsise una pe marginea unei scrisori vechi, pe care tocmai o citise, de la sora lui Enid Horton.

— Am pierdut șirul maimuțelor găsite până acum. S-ar putea să fie 100 în total. Sau mai mult. Sau mai puțin. Mai am o cutie de deschis după asta. Nu cred că numărul contează, de fapt.

— De acord. Ideea este că există un punct critic. Cu siguranță asta pare să fi fost valabil pentru profesoara Robinson și pentru campania ei.

— Și crezi că l-am depășit, Armand? Crezi c-am trecut dincolo de punctul critic și nu mai e cale de întoarcere?

— Nu, nu cred c-a adunat încă suficienți susținători. Dar cred că este foarte aproape, datorită atenției primite în urma atacului armat de la sala de sport. Și mai este și crima de azi-noapte.

— Da, în legătură cu asta. Aveți vreo idee…

— Cine a omorât-o?

Armand îi vorbea deschis soției lui despre toate cazurile. Așa făcuse dintotdeauna, așa avea să facă și în continuare. Dacă nu aveau încredere unul în altul, de ce se mai căsătoriseră?

— E foarte dificil. Trebuie să aflăm întâi dacă Debbie Schneider a fost adevărata țintă sau dacă ucigașul a făcut o greșeală.

— Și cum procedezi? Ah, stai. În mod normal, nu-i pui pe Jean-Guy și pe Isabelle să se ocupe de așa ceva?

— În timp ce eu stau degeaba și ronțăi bomboane? În mod normal, da. Însă acum nu-mi pun mari speranțe în ei, îi bănuiesc că s-au dus să-și facă niște tratamente faciale.

A zâmbit, dar apoi a devenit din nou serios.

— Chestia e, în investigațiile legate de crime, că angrenajul s-a pus în mișcare cu multă vreme înaintea asasinatului propriu-zis. Ucigașul o ia pe drumul ăsta al crimei cu ani întregi înainte. Uneori, chiar fără să-și dea seama.

— Dar ceva a declanșat tăvălugul.

— *Oui*. Întotdeauna există un motiv, chiar dacă nu este unul rațional. Aproape întotdeauna pornește de la un sentiment.

Cineva suferă. E jignit. O insultă, o trădare. Îl macină, îl roade, devine o rană care supurează. Îl târăște pe omul acela până pe marginea prăpastiei. Poate dura niște ani, iar în cazul unora nu se ajunge niciodată la crimă. Furia devine un fel de zgomot de fond care îi însoțește toată viața. Însă pentru alții…?

A ridicat mâinile a neputință.

— Dar, dacă poate fi un lucru atât de mic, Armand, cum ai să-l găsești?

— Nu-l putem găsi. Nu motivul inițial. Sau, cel puțin, nu se-ntâmplă prea des să-l găsim. Însă adunăm dovezi. Adunăm informații. Și de-a lungul acestui proces, adunăm și sentimente. Încercăm să identificăm urmele lăsate de sentimentele toxice. De percepțiile ușor eronate. Ca marinarii în larg. Dacă pornesc cu un curs stabilit cu doar o miime greșit, vor sfârși rătăcind pe mare fără speranță.

Același principiu se aplica și în cazul investigațiilor legate de crime. Un pas greșit făcut la început îi putea devia acum atât de mult de la drumul cel bun, încât puteau să dea greș și să nu-l găsească pe criminal sau, și mai grav, puteau aresta o persoană nevinovată.

Mai rău, totul putea dura atât de mult, încât să mai aibă loc o crimă.

— Cauți pe cineva care și-a pierdut calea? l-a întrebat Reine-Marie.

Armand i-a zâmbit.

— E posibil. Problema este că toți ne pierdem calea uneori.

Reine-Marie a încuviințat. Știa că toți cei din Three Pines, de la Clara la Myrna, de la Gabri și Olivier la Ruth și chiar la Rosa, găsiseră satul pentru că-și pierduseră calea.

Până și ea și Armand. Se mutaseră aici când simțiseră că nu-și mai găsesc locul. Știa, la fel ca Armand, că nu toți oamenii aveau norocul de a fi găsiți atunci când rătăceau, pierduți. Unii ajungeau până la capătul lumii și mergeau mai departe. Spre locul în care trăiau monștrii și nebunia.

S-a uitat la documentele împrăștiate la picioarele ei și s-a întrebat ce se întâmplase în viața lui Enid Horton, de o împinsese

pe bătrână să deseneze maimuțe pe absolut tot ce-i pica în mână.

Dar s-a oprit. Și-a dat seama că nu erau chiar peste tot. Doar pe anumite documente. Și nu le desenase o bătrână. Nu pe toate, în orice caz. Începuse în tinerețe, când Enid Horton era o tânără mamă.

Pe măsură ce Reine-Marie parcursese conținutul cutiilor, se conturase imaginea unei femei perfect normale pentru generația ei. O femeie care se măritase de tânără. Crescuse o familie în anii 1960–1970. Pregătise mese de Crăciun și de Ziua Recunoștinței, păstrase rețete și carnetele de note ale copiilor, cadouri și felicitări făcute de ei, lucruri pe care doar o mamă le putea considera prețioase.

O femeie care făcuse voluntariat la spitalul local și se-ntorsese acasă, închisese ușa și desenase maimuțe pe tot felul de scrisori și facturi, aleatoriu.

Însă Reine-Marie se întreba acum dacă o făcuse într-adevăr aleatoriu.

— Trebuie să luăm în considerare și posibilitatea ca atacul de azi-noapte să aibă legătură cu cel de la prelegere, a continuat Armand.

— Vrei să zici că un oaspete venit la petrecerea de aseară a încercat să termine treaba începută în sala de sport?

— E posibil. Dar nu văd cum. Cel mai verosimil complice era la kilometri distanță, în arestul poliției. Îl interoghează în dimineața asta. Se poate ca legătura să fie mai curând indirectă. Poate că primul atac i-a dat cuiva ideea pentru cel de-al doilea. L-a încurajat.

După plecarea lui Armand, Reine-Marie a hotărât să sorteze hârtiile, punându-le pe cele cu desene într-un vraf. Pe cele fără desene, în altul. Privind teancul tot mai mare de hârtii cu desene, și-a dat seama că era totuși posibil să se fi adunat 100 de maimuțe.

Pe drum spre Auberge, Armand s-a oprit la căbănuța lui Ruth.

În timpul verii, casa veche părea aproape abandonată, cu terasa șubredă și balustrada care se clătina, cu obloanele pe jumătate

căzute. Vopseaua se scorojea, iar pe pajiștea din fața casei erau mai mult buruieni.

Dacă Ruth s-ar fi străduit să-și facă o casă cât mai neprimitoare, nu i-ar fi ieșit mai bine de atât. Și erau șanse să se fi străduit, într-adevăr.

Prietenii din sat se oferiseră, nu o dată, să repare, să vopsească, să deștelenească, însă ea nici nu voia să audă. Casa era o reflecție desăvârșită a personalității ei. Dezordonată. Cam șubredă și cam șuie. Clar zdruncinată. Ea n-avea nevoie de nicio reparație. Și nici casa ei.

— Și dacă vrei să știi, îi spusese lui Gabri când apăruse odată cu mănușile de grădinărit și cu o săpăligă, mie-mi plac buruienile!

— Iarba, vrei să zici.

— Poate! i-a răspuns bătrâna poetă.

Bărbatul îi privise cu mai multă atenție grădina, plantele de-a dreptul luxuriante care creșteau neîngrădit. Îl consultase și pe Armand, care îl asigurase că nu era marijuana.

— Sigur, asta nu înseamnă că n-o fumează.

Acum, Armand stătea în același loc și privea aceeași căbănuță. Iarna arăta cu totul altfel. Acoperită de zăpadă, cu țurțuri care atârnau pe la streșini ca niște bucăți de cristal, semăna cu o căsuță din turtă dulce. Construită de niște copilași fericiți.

Ajungea, din cea mai tristă cabană din sat, cea mai frumoasă.

Atât de mare era puterea percepției, s-a gândit Armand în timp ce-și croia drum cu lopata spre intrare. Când a terminat de dat zăpada și a înfipt lopata într-un nămete, ușa casei s-a crăpat aproape imperceptibil.

— Ce vrei?

— Trebuie să stăm un pic de vorbă, Ruth. Despre ce s-a întâmplat azi-noapte.

Bătrâna a ezitat o clipă. Apoi a deschis larg ușa, iar el s-a grăbit să intre.

În living ardea focul — din fericire, chiar în cămin. Aproape oriunde s-ar fi uitat Armand, erau cărți. Echivalentul literar al unor nămeți. Erau stivuite pe lângă pereți, ca și cum ar fi ajuns

acolo bătute de vânt. În unele locuri erau straturi înalte de un metru, un metru și jumătate.

Tot niște cărți serveau și drept noptiere, lângă canapeaua ponosită, iar câteva teancuri de cărți propteau o scândură de placaj, alcătuind astfel o măsuță de cafea. Numai că, în casa lui Ruth, era mai curând măsuță de scotch.

Multe dintre volume, bănuia Armand, erau „împrumutate“ din librăria Myrnei.

Ruth a împins câteva cărți de pe canapea și i-a făcut semn să se așeze.

Se încinsese cât dăduse zăpada, așa că și-a scos geaca și galoșii. Apoi s-a așezat încet, cu grijă. S-a lăsat în jos foarte lent, cu o genuflexiune atent controlată, până a simțit sub el perna canapelei. O dată, o singură dată, făcuse greșeala să se trântească pe canapeaua aceasta așa cum se trântea pe cea de acasă. Numai că asta nu avea aproape deloc arcuri, așa încât căzuse drept pe podea cu un bufnet zdravăn, căpătând niște vânătăi și simțind un singur arc — într-un loc în care oamenii n-ar trebui să simtă niciodată arcuri. Sărise imediat în picioare. Și n-avea să mai facă niciodată greșeala, de atunci.

Rosa era cuibărită într-un pătuț de câine așezat lângă foc și mormăia ceva în somn. Lui Armand i se părea că seamănă a *Merde, merde, merde* — răsuflare adâncă — *merde, merde, merde*.

Se întreba cât avea să mai dureze până când învățau și micul Honoré sau chiar Idola…

— Așa, vorbește! l-a somat Ruth.

— Păi, aș fi vrut să vorbești tu și eu să te ascult. Cât de bine o cunoști pe Abigail Robinson?

Întrebarea a luat-o prin surprindere și nu era deloc ușor s-o surprinzi pe Ruth.

— Văd c-ai decis să-ncepi cu o întrebare idioată. Probabil nu vrei să ridici ștacheta prea sus. De ce naiba oi fi crezând tu c-o cunosc? N-am văzut-o în viața mea. N-am vorbit aseară. N-am vorbit niciodată. Nu cumva ai cules din iarba mea?

— Și pe Debbie Schneider?

— Femeia care a fost omorâtă.

Ruth a tăcut o clipă. Nu lua niciodată în glumă moartea, mai ales când era vorba despre una violentă. Poate fiindcă o considera un soi de avertisment, simțindu-se și ea cu un picior în groapă.

Flăcările din cămin se reflectau în ochii apoși ai bătrânei și Armand a văzut, ca de fiecare dată, sclipirea inteligenței excepționale a lui Ruth.

— Nu. Nici cu ea n-am vorbit. Mi-am petrecut cea mai mare parte a serii stând de vorbă cu Stephen.

— Ai văzut ceva care, având în vedere ce s-a întâmplat, să te fi pus pe gânduri?

Armand știa că, deși Ruth susținea sus și tare că ignoră tot ce are de-a face cu cei din jur, era doar un rol. Ruth Zardo observa totul. Era conștientă de prezența și de sentimentele celor care o înconjurau.

Dacă îi păsa de sentimentele acelea — asta era altă discuție. Însă foarte puține detalii îi scăpau. Și aproape tot ce observa transforma în poezie.

De mult dusă și-ngropată-n alt cătun,
Mama pace tot nu-mi dă.

Da, și-a spus Armand privind-o cum se gândește, trebuia să aibă un talent aparte pentru a scrie despre lucrurile personale în așa fel încât să poată fi citite ca experiențe universale. Știa că părinții lui, de mult duși și-ngropați în alt cătun, aveau în continuare o mare influență asupra celor făcute de el, asupra personalității lui.

Probabil că asta era valabil pentru cei mai mulți oameni.

— Am remarcat tensiunea dintre femeia aia, Robinson, și Sfântul Nesimțit, a spus Ruth. Despre ce vorbeau?

— A fost un schimb de insulte.

— La naiba! Tocmai asta am ratat. Măcar au fost insulte ca lumea?

— Păi, ea l-a comparat cu Ewen Cameron.

Chipul lui Ruth a împietrit.

— Și doctorul Gilbert cum a reacționat?

— A ignorat-o. A zis că-i o insultă previzibilă. Oricine vrea să submineze un cercetător care a terminat McGill i-l aruncă pe Cameron în față. De ce, ce este?

— Nimic. Știam o femeie din zonă, cu câțiva ani mai mare decât mine, care se pare că s-a numărat printre subiecții din experimentele lui. Era doar un zvon.

A făcut o pauză și a adăugat:

— Cameron a fost un monstru, bineînțeles.

— Da.

Armand a pipăit prin buzunar și, scoțând o insignă care semăna cu cele din campaniile electorale, a pus-o pe măsuța de scotch.

— Ce-i asta? a întrebat ea, fixând-o cu privirea.

— Insignele astea se vând la evenimentele profesoarei Robinson, ca să strângă bani pentru campanie.

Înainte de focurile de armă și înainte ca sala de sport să fie cuprinsă de haos, Armand chiar se gândise să cumpere o insignă, ca să i-o arate lui Ruth. Dar nu-l lăsase inima să dea bani pentru acea cauză, oricât de mică ar fi fost suma.

Găsise două insigne pe jos, printre obiectele scăpate de oameni în disperarea lor de a ieși din sală cât mai repede. Fuseseră prelucrate, căutându-se amprente și ADN. Apoi le luase el.

S-a uitat atent la Ruth, care a luat insigna. A privit-o. Apoi l-a privit pe el.

— Asta-i a mea.

Armand știa ce voia să spună. Îi aparținea nu insigna, ci fraza inscripționată pe ea.

Sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu?

Scandările furioase ale susținătorilor lui Robinson, *Prea târziu! Prea târziu!*, au umplut pentru o clipă salonașul tihnit.

Era dintr-o poezie care, în mod ironic, vorbea despre iertare.

— Nu-nțeleg, a spus Ruth, ridicând insigna. De ce e poezia mea pe asta?

— Nu ți-a cerut profesoara Robinson permisiunea s-o folosească?

— Nu, normal că nu. Niciodată n-aș…

I s-a stins vocea.

— Ce este?

Ruth s-a întors și și-a ațintit privirea asupra focului, cu mâinile subțiri, cu vene albăstrui, lipite de obraji. Apoi s-a ridicat și s-a întors într-un moment, aducând laptopul și deschizându-l în poală.

— Ah, căcat!

— Ce e?

Armand s-a apropiat și s-a aplecat lângă fotoliul ei. Pe ecran era un e-mail de la o anume D. Schneider, primit cu o lună în urmă. Îi cerea permisiunea să folosească versul acela într-o campanie menită să adune fonduri pentru un proiect al universității, o cercetare în domeniul îmbunătății serviciilor medicale. Lângă titlu era săgeata care marca mesajele cărora le răspunsese.

— I-ai răspuns?

— Probabil că da.

Ruth a mers în folderul cu e-mailuri trimise. Așa cum era de așteptat, acolo a găsit răspunsul ei.

Sub nicio formă! Numai bine, Ruth Zardo.

— Mda, te-ai exprimat destul de clar, a remarcat Armand, îndreptându-se de spate. Dar tot l-au folosit.

Asta ar fi explicat de ce o evitaseră amândouă, și Robinson, și *madame* Schneider, toată seara, în ciuda a ceea ce susținea profesoara. Probabil nu le picase deloc bine când văzuseră că era și ea la petrecere.

— Profesoara Robinson zice c-au venit din British Columbia special pentru tine. Că aranjaseră să vă-ntâlniți la petrecere.

— Vrăjeală!

— Ești sigură?

— Crezi că nu-s în stare să recunosc vrăjeala?

— Cred că primești o grămadă de rugăminți de genul ăsta și se poate ca într-un moment de…

— …sminteală?

— …să fi acceptat.

— Să mă-ntâlnesc cu niște oameni pe care i-am refuzat deja? De ce aș face așa ceva?

— Poate nu ți-ai dat seama cine sunt.

Ruth s-a lăsat pe spate și l-a țintuit cu privirea.

— Când știi tu c-am acceptat ultima oară să mă-ntâlnesc cu cineva? Mai ales ca să stăm de vorbă despre poeziile mele?

Avea dreptate.

Ruth nu suferea să vorbească despre opera ei, prefera să-și lase poeziile să vorbească de la sine. Totodată, se temea — în secret — că n-ar fi reușit să explice ce scria și de ce, se temea c-ar fi părut incoerentă și cam sărită de pe fix.

A apucat insigna cu două degete, ținând-o cât mai departe de ea, ca și cum ar fi duhnit îngrozitor.

— Ce pot să fac în legătură cu asta?

— Stai liniștită, i-a spus Armand. Se rezolvă ușor. Am să vorbesc cu profesoara Robinson și o să-i amintesc de e-mailul pe care i l-ai trimis. Poți să mi-l trimiți?

— Da. Și spune-i să doneze către LaPorte toți banii pe care i-a câștigat de pe urma poeziei mele.

Armand a zâmbit.

— Am să-i spun. Și dacă nu merge așa, vorbești cu avocatul.

— N-am bani.

— Nu-ți face griji, o să fie acoperite cheltuielile.

S-a aplecat ușor și a șoptit:

— Putem să vindem din iarba ta.

Ruth a izbucnit în râs.

— Nu cred că-i la prea mare căutare piciorul-caprei.

Apoi a devenit serioasă și a adăugat:

— *Merci*, Armand.

Erau amândoi conștienți de faptul că, făcând asta, inspectorul-șef putea fi acuzat de un conflict de interese. Dar Armand știa, la fel ca tatăl lui, că uneori conflictul este necesar.

Capitolul 25

Așa cum făcuse și Isabelle mai devreme, Armand a ocolit întâi Auberge prin spate și abia după aceea a intrat.

A pornit pe cărarea pe care mersese de atâtea ori cu prietenii lui, făcând schi fond în după-amiezile de iarnă prin pădurea tăcută. Doar vâââjjj-vâââjjj-vâââjjjul schiurilor lungi și înguste pe cărare. Ritmic, meditativ. Razele soarelui pătrundeau printre ramurile golașe ale copacilor.

Vâââjjj-vâââjjj-vâââjj.

Mergeau câțiva kilometri de-a lungul cărării, după care o luau înapoi și se opreau la bistrou. Își desfăceau clăparii, sprijineau schiurile de clădire și intrau ca să stea, îmbujorați, lângă foc și să bea ciocolată caldă, scotch ori grog cu rom. Și se tachinau fiindcă răsuflau greu din cauza efortului.

Însă astăzi, în timp ce se îndrepta spre cort, bocancii lui grei striveau urmele înguste lăsate de schiuri. Agenții de la Sûreté căutau în toată pădurea arma crimei sau orice altă dovadă, sperând că la lumina zilei vor avea mai mult succes.

Când a auzit că se apropie cineva, agentul responsabil s-a întors și era cât pe ce să-l avertizeze pe curios să nu se apropie. Însă când a văzut, apoi au văzut și ceilalți, cine era, au luat poziție de drepți.

— *Bonjour*, i-a salutat Gamache. *Bonne année!* Ați găsit ceva?

— Până acum, nimic, *patron*.

A intrat în cort, unde domnea o liniște stranie. A rămas chiar pe locul în care își găsise sfârșitul Debbie Schneider și s-a uitat în jur. Apoi a închis ochii o clipă, concentrându-se asupra lucrurilor care nu se vedeau. După aceea a plecat grăbit spre Auberge.

S-a oprit în capul treptelor care duceau la subsol și s-a uitat în jos. Nu a văzut o casă a scărilor bine luminată și proaspăt văruită, ci o criptă. Într-o clipă, s-a simțit aruncat în trecut, în prima zi în

care fugărise fantomele prin fosta casă Hadley, izgonindu-le chiar până în hruba aceea infectă.

A văzut pânzele groase de păianjen, a văzut scheletele șobolanilor otrăviți, care se târâseră prin colțuri și muriseră acolo.

A simțit din nou mirosul de putreziciune, mucegaiul, ca atunci când urmase fasciculul de lumină al lanternei, pătrunzând și mai adânc în întuneric. A simțit cablurile de electricitate ce atârnau de grinzile de deasupra. Îl atingeau pe cap. Pe față. Pe umeri.

Și pe urmă se mișcaseră. Așa își dăduse seama că subsolul era plin de șerpi.

Apoi începuse partea și mai cumplită.

Dar, și-a spus el acum, toate astea țineau de trecut. Lucrurile se schimbaseră. Clădirea se schimbase. Și cu toate astea, în timp ce cobora treptele, a simțit un fior ce se ridica, asemenea unei viituri, de la glezne spre genunchi. Spre tors, spre piept.

I-a ajuns la piept, apoi i s-a revărsat peste cap. Și, pentru o clipă, Armand a avut senzația că se îneacă într-o amintire.

— *Patron!* l-a strigat Jean-Guy, parcă de foarte, foarte departe.

Armand a simțit o mână pe braț.

— Da' știu că nu te-ai grăbit deloc! l-a apostrofat Beauvoir cu blândețe, dar ținându-l ferm de braț. Isabelle a crezut că te-ai culcat la loc, dar să știi că eu ți-am luat apărarea. I-am zis că probabil ai uitat că ne-am mutat aici.

— *Merci.*

Știau amândoi că nu era o glumă simpatică, ci un colac de salvare. Datorită lui Jean-Guy, spectrele fuseseră împinse înapoi în pereți. În amintiri. Unde le și era locul. Armand deținea din nou controlul asupra propriei realități.

Însă în timp ce pășea mai adânc în subsol, vedea micile denivelări din zidul aspru de piatră, ca niște frânturi din chipurile creaturilor prizoniere acolo. Care tânjeau să iasă. Ca toți monștrii din trecut.

În bistrou domnea o atmosferă tăcută. Între timp aflaseră ce se întâmplase și cei care nu fuseseră la petrecere.

Gabri hotărâse să nu poarte șorțul roz cu volănașe păstrat pentru ocaziile când încerca să-l enerveze pe Olivier, care încă voia să pară hetero.

— În caz că trece taică-său pe la noi fără să ne anunțe, le-a explicat Gabri. Ca și cum ar trece vreodată pe aici!

— Adică Olivier nu le-a spus alor lui că e gay? l-a întrebat Clara.

— Nu chiar.

— Și atunci, cum explică…? a continuat, făcând un semn spre Gabri.

— Mi-e și frică să-ntreb.

— Dar de ce se teme Olivier? a întrebat Myrna, privindu-l pe bărbatul chipeș, dichisit, suplu, care tocmai reorganiza borcănașele cu bomboane de pe bar.

Însă psihologul din ea bănuia deja care era temerea bărbatului.

Olivier se temea de dezaprobare. Ura dezaprobarea și mai mult decât jinduia după aprobare. Un vestigiu din copilărie. Cât de dificil îi fusese probabil băiatului când își dăduse seama că era gay și că-l aștepta o viață întreagă în care avea să fie judecat cu superficialitate.

Chiar în clipa aceea, de parcă ar fi invocat posibilitatea de-a putea judeca pe cineva, a apărut Ruth.

A aruncat o insignă pe masă, apoi s-a așezat pe canapeaua din fața căminului imens din piatră, în care ardea un foc zdravăn.

— Ce-i asta? a întrebat-o Clara, luând insigna. Ah, am înțeles. E un vers din poezia ta, *Dar, vai!*.

A închis ochii și și-a lăsat capul pe spate, străduindu-se să-și aducă aminte.

— *Vocea ei, resemnată, anevoie mi se desprinde din gât / și-n inima mea, furia ei încă mocnește / prin cenușa…*

— Destul! s-a răstit Ruth. O știm cu toții.

— *…rămășițelor vinovăției*, a încheiat Clara, deschizând ochii. O poezie despre mama ta.

Ce expresiv mod de a pune problema, și-a spus Myrna, «cenușa rămășițelor vinovăției».

Deși uneori în locul cenușii erau, de fapt, tăciuni care de-abia așteptau să dea iar naștere unor flăcări. Să facă și mai mare

prăpăd.

Cu toții aveau rămășițe ale vinovăției, însă unii reușiseră să se scuture de cenușă și să-și continue viața, în timp ce alții se lăsau sufocați de ea. Ca bietele suflete prinse-n erupția Vezuviului. Aveau trup de oameni, însă erau, de fapt, găunoși.

S-a uitat și Myrna la insignă. *Sau va fi, cum a fost mereu, PREA TÂRZIU?*

— Le vinde femeia aia îngrozitoare, a anunțat Ruth. Ca să strângă bani pentru campanie.

— Cine, Abigail Robinson? a întrebat Myrna.

— Nu, Amelia Earhart! a repezit-o Ruth. Am găsit-o. Ea și Jimmy Hoffa și-au făcut un cuibușor pe Old Stage Road. Da, normal că Abigail Robinson! Cine altcineva?

Isabelle Lacoste a pus cana cu cafea tare în fața lui Alphonse Tardif și s-a prezentat.

Avusese grijă ca Édouard să-și vadă fratele când sosise. Observase că frații se încăpățânaseră să nu se privească în ochi. Unul mergea flancat de doi agenți de la Sûreté, celălalt era în spatele gratiilor.

Își făcuse din nou apariția *maître* Lacombe.

— Dumneavoastră îl veți reprezenta și pe acest *monsieur* Tardif? a întrebat-o Isabelle.

— Doar până aflăm dacă va fi pus sub acuzare sau nu.

Isabelle a început conversația vorbind despre condițiile pentru călătoria cu snowmobilul în Abitibi. Cunoștea bine zona și vorbea în cunoștință de cauză. De asemenea, părea că vorbește mult și aiurea.

Știa foarte bine că bărbatul din fața ei va deveni cu atât mai încordat cu cât va dura mai mult până intra în subiect. Era bine făcut, ca fratele lui. Dar acest Tardif era mai scund, îndesat, și avea fața ridată, umflată și ochii apoși ai cuiva care bea prea mult.

Isabelle i-a tot pus întrebări inofensive despre pârtii și avalanșe, până când Alphonse Tardif a cedat.

— Uitați, știu de ce m-ați adus aici! Dar n-am vrut să facem nimic rău. Nu…

— Vă rog, *monsieur* Tardif! a intervenit *maître* Lacombe.

— Nu, vreau să vorbesc.

Deci ăsta n-o să asculte de avocată, și-a zis Isabelle.

— Ați fost implicat în atacul asupra lui Abigail Robinson din sala de sport, de acum două zile?

— D… nu.

A oftat.

— N-am vrut să se întâmple nimic.

— Deci focurile de armă au fost accidentale?

— Nu trebuiau să-i facă rău. Doar să pună capăt prelegerii. Poate s-o bage în sperieți. Dar nu s-o omoare. Zău, Édouard e un țintaș grozav. Dac-ar fi vrut s-o nimerească, o nimerea sigur!

— Asta v-a spus când v-a cerut să ascundeți arma?

— Nu răspundeți, *monsieur* Tardif, l-a sfătuit avocata.

— Au aflat deja. Nu vreau decât să se termine mai repede. Da, eu am ascuns arma.

— Și pocnitorile?

— Și pocnitorile. În baie, în timp ce Édouard îl ținea de vorbă pe administrator. Ăsta era planul.

— Și dumneavoastră ar fi trebuit să fiți acolo?

— Nu. Édouard mi-a zis să plec cât mai departe. Asta am și făcut.

— Ați văzut ce s-a întâmplat la eveniment?

— Nu. Așa departe în Abitibi nu e internet. Dar am auzit. N-a murit nimeni.

— Nu, dar nu-i meritul dumneavoastră sau al fratelui dumneavoastră.

Telefonul lui Isabelle era alături, pe masa metalică. A pornit filmulețul de la prelegere.

În timp ce-l urmărea, bărbatului i s-a tăiat răsuflarea. Când au explodat pocnitorile și mulțimea a intrat în panică, s-a încruntat.

Apoi focurile de armă.

— Ce idiot! a izbucnit. Dar a ratat. Așa cum plănuiserăm.

— A fost foarte aproape să nimerească, i-a răspuns Lacoste, închizând ecranul telefonului.

— Probabil că i-a dat cineva peste mână.
— Cine mai era implicat în planul ăsta?
— Nimeni.
— De ce ați făcut așa ceva, *monsieur* Tardif?

Vocea îi era calmă, blândă. Era evident că inspectoarea chiar încerca să înțeleagă.

— Nu aveți antecedente. Dumneavoastră și fratele dumneavoastră sunteți membri cumsecade ai comunității, oameni harnici. De ce ați hotărât dintr-odată să faceți așa ceva? Chiar dacă planul era doar s-o speriați pe profesoara Robinson, trebuie să vă fi gândit că focurile de armă puteau stârni panică, o tragedie. Au fost răniți mai mulți oameni. Unul a făcut infarct.

— Of, Doamne, îmi pare așa de rău! Nu ne-am gândit. O să se facă bine?

— Așa credem. Nu c-ar fi meritul dumneavoastră dacă scapă cu viață.

Acum, Alphonse Tardif era supărat. Furios, chiar.

— Ce nenorocit!
— Cine?

A ezitat o clipă, tulburat.

— Eu. N-am vrut decât s-o speriem. Atât!

Alphonse Tardif i-a explicat în detaliu unde fusese în ziua atacului. Cu cine fusese. Cabanele le care poposiseră.

Apoi a fost pus sub acuzare pentru complicitate la tentativă de omor.

În subsolul hotelului, Armand și Jean-Guy discutau.

— Criminaliștii au ajuns la aceeași concluzie ca noi, a spus Beauvoir. Arma crimei a fost un buștean, tăiat ca lemn de foc. Îl caută acum agenții prin pădure.

— Tocmai am stat de vorbă cu ei. Ca să fiu sincer, mă-ndoiesc că-l vor găsi. Cred c-a fost aruncat în focul de tabără. Billy Williams domolise focul până rămăseseră doar tăciunii, dar tânărul care a descoperit cadavrul…

— Jacques Brodeur.

— …a zis că, atunci când a aruncat bățul în foc, erau flăcări. Acum, e drept că se întețise vântul și s-ar putea ca tăciunii de sub cenușă să se fi reaprins singuri, dar cred c-au primit o mână de ajutor.

— De la arma crimei.

Când s-a întors Isabelle, câteva minute mai târziu, le-a povestit cum mersese interogatoriul lui Alphonse Tardif.

— Totul se leagă, așa că cel puțin capitolul ăsta îl putem încheia, a spus ea.

— Așa-i, a încuviințat Gamache.

O anchetă în minus, o complicație în minus prindeau întotdeauna bine. Dar…

— Ce te supără, Isabelle?

— Mi s-a părut prea ușor. Alphonse Tardif nu era obligat să spună nimic. Cu siguranță nu era obligat să mărturisească. Nu avem nicio dovadă. Dacă și-ar fi ascultat avocata și ar fi tăcut, am fi fost nevoiți să-i dăm drumul.

— Poate c-a vrut să mărturisească, unii simt nevoia, a comentat Beauvoir.

— Poate.

— Dar? a insistat Beauvoir.

— Nu știu. Pur și simplu, mi s-a părut prea rapid, prea grăbit. Și când i-am arătat înregistrarea s-a enervat rău, ca și cum ar fi fost surprins.

— Păi, chiar o fi fost surprins. N-a fost de față.

— Nu, mi-a zis că e supărat pe el însuși, dar cred că se enervase pe frate-său, fiindcă trăsese. Asta e impresia pe care mi-a lăsat-o.

— Și ce crezi că-i la mijloc? a întrebat-o Beauvoir.

— Probabil nimic. Presupun că sunt exact ceea ce par: doi tipi din zonă, care s-au băgat în bucluc. Fiindcă nu și-au gândit bine planul până la capăt.

— Crezi c-au vrut s-o omoare?

— Păi, l-am acuzat de complicitate la tentativă de omor, dar n-aș băga mâna în foc. Tare aș vrea să avem o filmare mai bună.

— Hai să căutăm în continuare un filmuleț mai clar, a spus Gamache. Între timp, avem și o crimă în toată legea. Haideți să

ne concentrăm asupra ei.

— Până acum am presupus că Abigail Robinson a fost, de fapt, ținta atacului de azi-noapte, a zis Jean-Guy. Dar cred c-ar trebui să luăm în considerare și varianta că nu-i așa.

— Dar cine ar fi vrut s-o ucidă pe Debbie Schneider?

— Poate nu pe ea a vrut s-o ucidă. Mai e o posibilitate.

Beauvoir i-a privit pe amândoi, vrând să vadă dacă-și dau și ei seama.

— Rectorul Roberge. Are o funcție importantă la universitate. Poate că cineva de acolo e furios pe ea sau pe universitate. Un profesor sau un student, vreun angajat care a fost dat afară.

— Dar nu știa nimeni c-avea să fie la petrecere, a argumentat Lacoste.

— Exact. Știm deja că n-a fost o crimă cu premeditare. Deci cineva de acolo a văzut-o și a avut un declic.

— Vrei să spui că e posibil ca atacul să nu aibă de-a face cu profesoara Robinson și cu studiul ei.

— Spun doar că e o posibilitate, i-a răspuns Jean-Guy. Dar mai e una. O variantă cât se poate de evidentă.

Gamache a dat din cap. Se gândise și el la asta. Era soluția cea mai la îndemână.

— Colette Roberge a ucis-o pe Debbie Schneider în timp ce se plimbau. Dar de ce?

Isabelle de-abia dacă a reușit să-și ascundă zâmbetul. Cu câteva săptămâni înainte, venise împreună cu ai ei în vizită la familia Gamache. Ea intrase în librăria din Three Pines și le găsise pe Myrna și pe Clara bând lichior de ouă cu brandy și ascultând *A Child's Christmas in Wales*, în lectura lui Dylan Thomas însuși. Povestea despre darurile primite în copilărie.

…și cărți din care aflam totul despre viespi, mai puțin de ce.

Inspectorul-șef tocmai vorbise pe exact același ton tânguitor. De ce?

— De ce ar vrea cineva, cu atât mai puțin rectorul Roberge, s-o omoare pe Debbie Schneider? întreba Gamache.

— Și de ce acum? a completat Isabelle.

De ce trebuise Debbie Schneider să moară în momentul acela? De ce nu cu o zi înainte sau după?

— Să presupunem, a început Beauvoir, gândind cu voce tare, să presupunem că ucigașul era de acord cu ce predică profesoara Robinson. Să presupunem c-ar fi ajuns la concluzia că ar fi fost mai utilă cauzei dacă murea. O martiră. Nu asta sugera Haniya Daoud azi-noapte?

Gamache a încuviințat. Haniya spusese că ideile pot prinde aripi datorită elanului dat de moartea unui martir. Da, putea fi o variantă. O idee înecată în sânge, devenită astfel și mai puternică.

— Iar Debbie Schneider a fost o greșeală, în cazul ăsta, a spus Isabelle.

Sau…

— Dar dacă n-a fost o greșeală? a intervenit Gamache. Dacă toate astea au fost plănuite de profesoara Robinson? I-a venit ideea de la atacul de cu o zi înainte. Putea avea loc un nou atentat. Cineva ar fi vrut, în mod evident, s-o omoare pe ea, însă dintr-o greșeală tragică murea prietena sa cea mai bună, asistenta ei. Așa, Robinson și campania ei se puteau bucura de publicitate pe plan internațional, fără neajunsul de a fi nevoită să moară.

— Dar chiar îi pasă așa mult de campania asta, încât să-și ucidă cea mai bună prietenă? a întrebat Jean-Guy. Dacă voia publicitate, n-o omora mai curând pe Roberge? Mai ții minte ce a zis Myrna aseară? Abigail Robinson vrea să fie plăcută. Așa că singura persoană care o place, chiar o iubește cu adevărat ar fi ultimul om pe care l-ar ucide.

— Așa-i, i-a răspuns Gamache, lăsându-se pe spate în scaun.

— Am găsit ceva ciudat în raportul dumneavoastră, *patron*, a intervenit Isabelle.

— Of, nu! Ce-am scris? Era foarte târziu. Probabil am tastat aiurea.

Lacoste a zâmbit.

— Se poate. Ați menționat în treacăt că Debbie Schneider i-a zis profesoarei „Abby Maria“.

— Da.

— Probabil nu-nseamnă mare lucru, dar celălalt prenume al ei este Elizabeth, nu Maria.
— Era doar o poreclă, i-a răspuns Jean-Guy. Poate o glumă între ele două.
— Ca „zevzec“? l-a înțepat Isabelle, iar Jean-Guy a privit-o cu ochii mijiți. Oare înseamnă că ești chiar zevzec?
— Eu nu, dar pentru alții nu bag mâna-n foc!
— Haideți să ne împărțim sarcinile, a propus Gamache, ca să nu-i lase să meargă prea departe.

Beauvoir urma să se ocupe de părinții lui Debbie Schneider și de cei de la universitate. Lacoste avea să meargă la audierea celor doi frați Tardif, ca să vadă ce mai putea afla de pe frontul acela.

Armand urma să stea din nou de vorbă cu Abigail Robinson și cu Colette Roberge.

Reine-Marie a privit teancul cu maimuțe.

Cele mai multe erau siluete în stilul benzilor desenate, schițate pe documente, însă câteva erau păpuși de cârți. Erau și două bibelouri din porțelan, precum și o carte pentru copii, *George cel curios*.

Ciudat era că nu găsise niciun album al formației Monkees.

Fredonând *Last Train to Clarksville*, a pus toate hârtiile disparate într-o cutie, apoi i-a telefonat fiicei lui Enid Horton și a pornit cu mașina spre ea, într-un sătuc învecinat.

Édouard Tardif a fost acuzat în mod oficial de tentativă de omor, pentru care a pledat nevinovat, apoi a avut loc audierea.

Fratele lui, Alphonse, a fost acuzat de complicitate.

Cei doi frați nu și-au vorbit nici de data aceasta. Și în timp ce Édouard a încercat să surprindă privirea fratelui său mai mic, acesta s-a uitat în altă parte, cu o expresie dârză.

O dezvăluire interesantă a fost că mama celor doi, o doamnă în vârstă, se afla într-un cămin de bătrâni, după ce rămăsese invalidă în urma unui accident cerebral. Avea mintea limpede, însă trupul îi era neputincios. Bătrâna, care supraviețuise pandemiei, n-ar fi supraviețuit și „milei“ lui Abigail Robinson.

Dragostea era, în aceeași măsură ca ura, cea care apăsase pe trăgaci. Și intervenise norocul.

În timp ce Édouard era scos din sala de judecată, Lacoste i-a spus:

— A mai avut loc un atentat asupra lui Abigail Robinson azi-noapte, la Auberge, în Three Pines.

— La hotel? Și ce s-a întâmplat?

— A fost ucisă altă femeie, din greșeală.

— Ucisă?

Era uluit. Mai mult decât atât, era înspăimântat.

— Știți cine a făcut-o? a întrebat bărbatul.

— Nu. Dumneavoastră știți?

Tardif a clătinat din cap și apoi a fost scos din sală.

Jean-Guy Beauvoir l-a găsit pe Éric Viau în subsolul fostei săli de sport, ștergând totul cu dezinfectant.

— Îmi pare rău, am lăsat mizerie când am plecat?

— Nu, i-a răspuns administratorul. Puterea obișnuinței.

— Aș avea nevoie să mă ajutați cu ceva. Ce-mi puteți spune despre rectorul Roberge?

— Despre rector? a repetat Viau, oprindu-se din ce făcea. N-o cunosc prea bine. Am văzut-o pe la evenimentele mari ale universității.

— O place lumea?

— Da, chiar foarte mult. Are întotdeauna o vorbă bună pentru fiecare, pare mereu așa de veselă! N-am auzit pe nimeni s-o vorbească de rău. Dar știți că, de fapt, nu prea e implicată în treburile universității. Nu în chestiunile de zi cu zi.

A tăcut o clipă, apoi a continuat:

— Am auzit ce s-a întâmplat la petrecerea de aseară. E groaznic.

— Doar de curiozitate, dumneavoastră unde ați fost azi-noapte?

— Întotdeauna facem *fondue* de Revelion. Copiii au stat treji să prindă miezul nopții, dar soția mea și cu mine ne-am culcat pe la ora 22.

După ce i-a mulțumit lui *monsieur* Viau, Beauvoir a traversat campusul spre micuța clădire de piatră unde urma să aibă loc

întâlnirea stabilită cu președintele universității.

— Rectorul Roberge? a repetat Otto Pascal, ca și cum nu mai auzise de ea niciodată; apoi, scoțând capul din Mesopotamia antică, a adăugat: Nu, n-a fost înregistrată nicio plângere împotriva ei. Are un rol strict onorific. Nu prea are contact cu profesorii sau cu studenții, deși ține două prelegeri pe an, pentru studenții la matematică din anul I. Un fel de introducere în statistică. Am mers și eu de câteva ori. E chiar distractiv.

Asta i s-a părut foarte puțin probabil lui Beauvoir, iar informația nici nu-i era de folos. La plecare, s-a oprit în dreptul ieșirii, ca să verifice notificarea ce tocmai îi apăruse pe telefon.

Fusese postat online un nou filmuleț de la evenimentul din sala de sport. Nu fusese trimis la poliție, ci încărcat direct pe YouTube. Cu reclame. Până acum, avea peste 5 000 de vizualizări.

Aproape c-a hotărât să nu se uite, din moment ce atacatorul fusese prins, arestat și pus sub acuzare, la fel și complicele lui. Însă Beauvoir nu ardea de nerăbdare să se avânte iar în ziua aceea rece și cenușie de iarnă. A găsit un scaun, s-a așezat și a pornit filmulețul.

Și-a dat seama de la primele cadre că înregistrarea asta avea să fie altfel.

— Ce ticălos șmecher! a mormăit.

Fusese filmat din balconul aflat în partea din spate a sălii. Beauvoir n-avea nicio îndoială că-l filmase tehnicianul responsabil cu luminile, care jurase că n-a făcut așa ceva.

Armand a oprit motorul și a rămas o vreme în mașină, la căldură, pe aleea din fața casei lui Colette Roberge.

Tocmai începuse să ningă ușor. Fulgii de zăpadă coborau plutind nonșalant din văzduh, aterizau pe parbriz și rezistau acolo un moment, după care se topeau.

Scoțând telefonul, și-a citit mesajele, a răspuns, apoi s-a îndreptat spre ușa de la intrare.

Reine-Marie a pus cutia plină cu hârtii pe jos în living.

Cea mai mare parte din mobilă fusese scoasă, iar pe covorul uzat erau multe alte cutii din carton — unele lipite cu scotch, altele goale, așteptând să fie umplute.

Susan Horton și-a trecut mâneca peste față, dându-și la o parte șuvițele de păr de pe frunte.

— Ați auzit ce s-a întâmplat? a întrebat-o pe Reine-Marie.

— Nu, ce?

— A avut loc o crimă în Three Pines. Mama mergea acolo uneori, se ducea la biserică.

Reine-Marie nu i-a spus că ea acolo locuia și nici că fusese la petrecerea cu pricina.

— Am găsit ceva printre lucrurile mamei dumneavoastră, i-a spus în schimb.

A auzit zgomotul unor mișcări sub ele, la subsol.

— Ceva de valoare?

În vocea obosită a femeii se ghicea speranța.

— Păi, nu, nu chiar. Mai curând enigmatic.

— În ce sens enigmatic?

— Ne putem așeza o clipă?

Au găsit două cutii în care se aflau cărți, suficient de rezistente încât să poată sta pe ele, iar Reine-Marie a ridicat capacul cutiei cu care venise.

Susan s-a uitat înăuntru, apoi s-a lăsat pe spate.

— Păpuși?

— Maimuțe. Foarte multe maimuțe.

Poate chiar 100, și-a spus, dar n-a rostit cuvintele cu voce tare.

— Aveți idee de ce ar fi adunat mama dumneavoastră atâtea?

— Păi, probabil îi plăceau. Oamenii colecționează tot felul de lucruri.

— Ăsta nu era un hobby.

Reine-Marie a scos niște hârtii din cutie și i le-a arătat.

— Vedeți? Nu le colecționa doar, le și desena.

Susan părea uluită.

— Are vreo importanță?

— Probabil că nu, dar m-ați rugat să sortez lucrurile mamei dumneavoastră și să încerc să le pun ordine. Ăsta e un lucru care

pare să fi fost foarte important pentru ea.

— Poate. E ciudat, dar adevărul e că, spre sfârșit, chiar a devenit cam ciudată.

— Ei bine, tocmai despre asta voiam să vorbim. Treaba cu maimuțele n-a început la bătrânețe, ci când era destul de tânără. Cea mai veche maimuță pe care am găsit-o până acum e de la mijlocul anilor 1960. Din tinerețe, deci. A desenat-o pe o factură de la un hotel din Montréal. S-a întâmplat ceva deosebit în perioada aceea?

— Eram foarte mică, i-a răspuns Susan. Habar n-am dacă s-a întâmplat ceva. Poate a fost la Zoo și s-a îndrăgostit de maimuțe.

Reine-Marie a privit-o lung pe femeia din fața ei — era doar un pic mai în vârstă decât ea.

— V-a citit vreodată mama dumneavoastră *George cel curios*?

— Ce? Nu. E o carte?

Reine-Marie a scos din cutie cartea cu coperta gălbuie, ce înfățișa o maimuțică fericită. Era nedeschisă, necitită.

— De ce ar fi cumpărat mama dumneavoastră cartea asta, însă fără să v-o citească?

Reine-Marie a întors-o cu susul în jos și a scuturat-o. De-a lungul timpului, găsise destule lucruri ascunse printre paginile cărților donate către Bibliothèque et Archives Nationales du Québec. Documente. Scrisori. Chiar și bani.

S-au uitat amândouă cu atenție, dar n-a căzut nimic. Așezând cartea la loc, Reine-Marie a spus:

— Am impresia că mama dumneavoastră v-a ascuns pasiunea asta. Bănuiți de ce?

— Nu, îmi pare rău. E prima oară când aud despre treaba cu maimuțele.

— V-ar deranja să arunc o privire prin casă?

Deși surprinsă, Susan a acceptat.

— Vă rog! Eu trebuie să termin de împachetat.

După 25 de minute, după ce aruncase o privire prin restul casei, Reine-Marie a ajuns lângă patul lui Enid Horton. Patul ei de moarte.

Uitându-se în jur, ca să se asigure că n-o vede nimeni, s-a așezat în pat, s-a întors pe-o parte și a întins brațul.

Mâna ei, cu un deget întins, drept ca un creion, a atins un petic mai aspru din tapetul cu boboci de trandafir. Nu era un defect al tapetului, era ceva scrijelit.

— Ce faceți aici? a răsunat o voce bărbătească mânioasă.

Capitolul 26

Judecând după cearcănele vinețiii și după mișcările apatice, nici Abigail Robinson, și nici Colette Roberge nu reușiseră să doarmă. Amândouă păreau șocate, traumatizate.

Însă asta nu însemna că una dintre ele nu era ucigașa. Gamache era de părere că persoana care o omorâse pe Debbie Schneider nu-și începuse ziua, nici măcar seara anterioară, cu intenția de a ucide.

Probabil că vinovatul era la fel de șocat ca toată lumea.

S-au așezat din nou toți trei în fața căminului din bucătărie. Cât se poate de conștienți de prezența scaunului gol dintre ei.

— Cum merge, Armand? l-a întrebat Colette.

— Adunăm dovezi, informații. Și chiar mai am nevoie de niște informații de la dumneavoastră, doamnă profesoară Robinson.

— Sigur că da. Orice.

— De ce ați venit aici, de fapt?

Avea senzația că era a mia oară când punea întrebarea asta.

Abigail Robinson se aștepta, probabil, la o întrebare despre Debbie Schneider; pentru o clipă a părut încurcată.

— V-am spus deja. Am venit să mă văd cu Ruth Zardo.

— Și cu toate astea, nu i-ați vorbit deloc aseară.

A pus insigna pe masa dintre ei, apoi s-a lăsat pe spate în scaun, văzând cum profesoarei Robinson îi revine culoarea în obraji.

— Da, exact. Am venit să-i mulțumesc că ne-a lăsat să folosim versul ăsta din poezia ei.

— *Dar, vai!*

— Poftiți?

— Așa se cheamă poezia.

— Ah, da.

Abigail a zâmbit, adăugând:

— Iertați-mă, sunt tare obosită. Debbie a citit că *madame* Zardo locuiește într-un sătuc numit Three Pines. De asta am venit la petrecere. Speram s-o găsim aici. Dar nu părea deloc doritoare să fie abordată de străini, așa că nu i-am vorbit.

— Ați bătut un drum de mii de kilometri doar ca să-i mulțumiți, iar când ați ajuns la câțiva pași de ea, v-ați oprit?

— Da.

Armand a luat telefonul în mână.

— Ăsta este răspunsul lui Ruth de acum o lună, după ce Debbie Schneider i-a cerut permisiunea să folosiți versul acela din poemul ei.

Sub nicio formă! Numai bine, Ruth Zardo.

Abigail l-a privit lung.

— Adică n-a fost de acord?

— Mi se pare destul de clar că nu. *Madame* Schneider avea obiceiul să nu vă comunice informații importante?

— Nu, deloc. Cel puțin, nu cred. Dar poate că n-a vrut să mă necăjească sau să mă dezamăgească. Poate s-a gândit că, odată ajunse aici, ar putea-o convinge pe *madame* Zardo să ne permită să folosim citatul.

— Și cu toate astea, nici ea n-a abordat-o pe Ruth. Deci ca să fiu sigur c-am înțeles cum stau lucrurile, *madame* Schneider v-a mințit.

Colette Roberge s-a foit pe scaun și a părut că vrea să spună ceva, însă privirea aprigă a lui Gamache a oprit-o.

— Nu. Mă rog, da, dar n-o știți pe Debbie! N-ar face-o niciodată cu vreo intenție rea, ci ar minți crezând că este de ajutor. Că mă protejează, chiar, a răspuns Abigail, încurcată.

— Dacă *madame* Schneider v-a indus în eroare cu privire la citat, mai sunt și alte lucruri în legătură cu care v-a mințit?

— Cum ar fi?

— Păi, cum ar fi întrevederea cu premierul. Cum ar fi câștigurile din vânzarea obiectelor promoționale la prelegeri. Se pare că *madame* Schneider era foarte implicată în detaliile organizatorice de zi cu zi ale campaniei dumneavoastră.

— Nu doar ale campaniei. Ale vieții mele. Poate, presupun că-i posibil. Trebuie să verific.

S-a uitat în jur. O căuta pe Debbie Schneider. S-o ajute s-o verifice pe Debbie Schneider.

— Aș dori să-mi dați acces la toate documentele dumneavoastră. Acte, registre financiare, tot. Ca să vedem ce-ar fi putut pune la cale.

— Chiar e necesar?

Inspectorul-șef a privit-o cu o oarecare compasiune.

— Anchetele în cazurile de crimă sunt, prin însăși natura lor, invazive, și îmi pare sincer rău. Până să încheiem investigația, vom ști despre dumneavoastră și despre toți cei implicați mai multe decât ar trebui să știm. Dar vă făgăduiesc că, dacă informațiile nu sunt relevante, vor fi uitate imediat.

— Zău? Aveți capacitatea asta, inspectore-șef? Să uitați pur și simplu? Sunteți norocos.

S-au privit în ochi. Niciun om cu părul cărunt nu ajunsese unde era fără să treacă prin lucruri pe care ar fi preferat să le uite. Dar nu reușea.

În cele din urmă, Armand a rupt tăcerea.

— *Madame* Zardo vă roagă să încetați să-i mai folosiți poemul și, mai ales, să puneți capăt imediat vânzării insignelor.

— Sigur, am s-o rog…

I s-a stins vocea. Pe cine avea să roage să se ocupe?

— O să mă asigur că se rezolvă.

— De asemenea, mai dorește ca orice profituri pe care le-ați obținut deja să fie donate către LaPorte.

— Către cine?

Gamache s-a uitat la rectorul Roberge, care nu reacționase în niciun fel. A hotărât să nu insiste, adăugând:

— Poate c-o să vă ajute doamna rector cu informația asta.

Apoi s-a întors spre Abigail și a întrebat-o brusc:

— Cine e Maria?

— Poftiți?

— Debbie v-a spus „Abby Maria“. Însă celălalt nume al dumneavoastră este Elizabeth, nu Maria. Deci care-i explicația?

— E o poreclă. Din copilărie. Doamne, dacă astea-s întrebările care vă preocupă, n-o să găsiți niciodată criminalul!

Privirea profesoarei a fugit o clipă spre Colette. Probabil că-i făcuse un semn discret, căci Abigail a oftat exasperată.

— Presupun c-o să aflați curând, oricum. Am avut o soră. Maria. Mai mică decât mine. S-a născut cu un handicap grav și a murit la nouă ani.

— Abby Maria, a repetat inspectorul-șef și a privit-o pe Colette Roberge.

Știa. Și cu toate astea, și-a amintit Gamache, când o întrebase dacă Abigail era singură la părinți, nu comentase.

— Mama ne spunea așa, a inventat porecla asta din clipa în care au adus-o acasă. Am știut ce însemna.

— Ce?

— Că eram legate. Nu două persoane, ci una singură. Abby Maria. Doctorul Gilbert avea dreptate azi-noapte. Numele ăsta chiar face referire la Ave Maria. E un joc de cuvinte. O încercare de-a face să pară că era un lucru bun. Un dar de la Dumnezeu.

— Și nu era?

Abigail n-a răspuns. În schimb, a lăsat privirea în jos — își ținea mâinile în poală, încleștate. Nu două mâini separate, ci un amalgam de degete. Era imposibil să-ți dai seama care degete aparțineau cărei mâini. Unde se termina una și începea cealaltă. Nu erau mai puternice fiindcă stăteau împreună. Una o strângea pe cealaltă atât de tare, încât nu mai putea face niciuna nimic, erau inutile amândouă.

Armand știa că „Ave“ din „Ave Maria“ se traducea prin „Slavă“. Însă mai putea însemna și „fii bine“.

Dar nu fusese nimic bine.

Vai!

Durase doar o fracțiune de secundă. Se petrecuse atât de repede, încât Beauvoir a remarcat abia a treia oară când a urmărit înregistrarea.

Datorită poziției mult mai bune din care se filmase, vedea aproape tot publicul, precum și scena. E drept, celor din public le

vedea doar spatele, dar era suficient.

Îndurase iar și iar prelegerea lui Abigail Robinson, combinația aceea ciudată de cifre serbede care conduceau la o concluzie de-a dreptul electrizantă.

„Prea târziu! Prea târziu!“ scanda jumătate din sală, în timp ce cealaltă jumătate huiduia.

Apoi explodau pocnitorile.

Gamache mergea în mijlocul scenei și încerca să-i calmeze pe oameni, dar nu reușea să se facă auzit din cauza panicii tot mai mari. Apucând microfonul și vorbindu-le cu o voce limpede și autoritară, reușea să-i liniștească.

Apoi Beauvoir a văzut cum bărbatul din mijlocul sălii ridica mâna și ținteа. Deși știa ce avea să se întâmple, tot i se părea șocant.

Bucata de podium dintre Gamache și Robinson a sărit în aer.

Apoi a răsunat cel de-al doilea foc de armă. Beauvoir habar n-avea cum de nu-i nimerise. Din fericire, agenții l-au doborât pe atacator înainte să apuce să tragă și a treia oară.

A urmărit din nou filmulețul, de data asta cu încetinitorul. S-a concentrat asupra pocnitorilor. Asupra persoanei care le aprinsese.

Nu vedea bine, din cauza unui bărbat cu un fes cu Montreal Canadiens. Beauvoir a început să se întrebe dacă nu cumva acesta aprinsese pocnitorile, și nu Tardif.

Bărbatul stătea cu spatele la aparat, bineînțeles. Inspectorul a dat înregistrarea înainte, cadru cu cadru. Chiar în secunda în care au răsunat focurile de armă, s-a ferit. Și cu gestul acesta, a întors capul suficient încât Beauvoir să vadă cine era.

— Fir-ar să fie! a murmurat, privind chipul încremenit pe ecran.

— Îmi pare rău, a spus Reine-Marie, dându-se jos din pat atât de repede, de parcă ar fi luat foc. Mi s-a spus că pot arunca o privire prin casă.

— Și să vă-ntindeți pe patul mamei mele? a întrebat-o bărbatul din cadrul ușii.

Reine-Marie și-a netezit cu un gest stingherit pantalonii și a simțit că-i iau foc obrajii.

— Nu, doar am vrut să văd ceva.

— Cine sunteți?

— Reine-Marie Gamache.

A mers lângă el, întinzându-i mâna.

— Sunt arhivista.

— Arhivista? a întrebat el, holbându-se la ea — era furios, dar și nedumerit.

— *Oui*. Dumneavoastră sunteți James Horton? Fiul lui *madame* Horton?

— Da.

— M-a contactat sora dumneavoastră și m-a rugat s-o ajut să pună în ordine hârtiile mamei dumneavoastră. A găsit o mulțime de cutii pline în pod și nu era sigură ce trebuie păstrat printre documentele familiei și ce poate fi aruncat. Înțeleg c-ați vândut casa și vă presează timpul.

— N-avea niciun drept să facă asta fără să mă-ntrebe. Sunt acte personale, chestiuni care nu ne privesc decât pe noi, familia.

A privit-o și a adăugat:

— Și?

— Și?

— Ce-ați găsit?

Știa c-ar fi trebuit să-i spună. Știa că, probabil, avea să-i zică sora lui. Dar ceva din felul răstit în care îi pusese întrebarea o îndemna să nu-i povestească nimic.

— Până acum, doar facturi și fotografii. Felicitări de Ziua Mamei. Chestii obișnuite.

— Și de ce v-ați așezat în patul ei?

— Vă cer scuze. N-am venit cu gândul ăsta, dar am văzut ceva pe perete și am vrut să mă uit mai de-aproape.

— Ce anume?

L-a condus la perete și i-a arătat.

— Nu văd nimic.

— Sunt câteva linii scrijelite în tapet, chiar între pat și noptieră.

— Și ce treabă aveți dumneavoastră cu asta?

— Aveți dreptate. Niciuna.

Chiar avea dreptate, iar Reine-Marie știa foarte bine. Nu era treaba ei.

James Horton a escortat-o din cameră și a insistat să lase la ei cutia cu lucrurile mamei lor.

— Să ne trimiteți factura! i-a spus, în timp ce Susan stătea în spatele fratelui ei, cu o expresie jenată.

— Nu-i nevoie. Nu v-am fost de prea mare ajutor.

Acum ningea mai abundent, dar nu viscolea. Era o ninsoare bogată, cu fulgi ușori.

Reine-Marie și-a curățat mașina și s-a gândit la doamna Horton pe patul de moarte. Cu ultimele puteri, desenase o maimuță.

Povestea asta era tot mai puțin amuzantă.

Aproape că se simțea vinovată că nu le spusese lui Susan și lui James că mai era o cutie a mamei lor, care se afla, nedeschisă încă, în biroul familiei Gamache.

Pe drumul de întoarcere spre Three Pines, după ce stătuse de vorbă cu Édouard Tardif la tribunal, lui Isabelle Lacoste i-a vibrat telefonul. Era un mesaj de la Jean-Guy.

Ca să fie sigură că nu intră cu mașina în troiene, Isabelle a tras pe dreapta și l-a citit: *Vincent Gilbert a fost la prelegerea lui Robinson.*

— În biografia oficială de pe site-ul dumneavoastră nu e pomenită nicio soră, a spus Gamache, privind fix ochii roșii de nesomn ai lui Abigail Robinson.

— Nu. Mă străduiesc ca viața personală să rămână personală.

— Personală sau secretă?

— Ce credeți că s-ar întâmpla dacă s-ar afla c-am avut o soră cu handicap grav? Oamenii ar crede că mi-a influențat cercetarea.

— Și v-a influențat-o?

— Nu credeți că m-am întrebat și singură? A fost dureros, da. Am văzut cu ochii mei prin ce au trecut părinții noștri fiindcă au avut un copil cu handicap. Epuizarea, grijile neîncetate. Dar mi-am iubit sora. Cercetarea mea, concluziile la care am ajuns n-au nicio

legătură cu Maria, privesc doar viitorul și plasa de siguranță socială a acestei țări. N-avem suficiente resurse să…

A ridicat mâinile a neputință și a zâmbit.

— Iar încep. Îmi cunoașteți deja argumentele. Sunt statistici. Fapte concrete, pragmatice. N-au nimic de-a face cu Maria.

Gamache s-a întors spre Colette.

— Tu știai despre soră?

— Da. Mi-a povestit tatăl lui Abby. Moartea ei a fost, bineînțeles, o tragedie. Dar n-a fost un secret, Armand. Ci o suferință personală, în familie. Nici tu nu vorbești despre moartea părinților tăi, a adăugat privindu-l în ochi.

— Adevărat. Dar vorbesc despre viața lor.

Asta însă i-a adus aminte de altceva. S-a întors din nou spre Abigail.

— Am auzit multe despre tatăl dumneavoastră, însă nu și despre mama dumneavoastră.

— A murit când eram mică. Înaintea Mariei.

— Îmi pare rău. Trebuie să vă fi fost tare greu. Îmi puteți povesti cum a murit?

S-a lăsat tăcerea o clipă, iar Armand putea să pună pariu că una dintre ele avea să-l întrebe ce relevanță avea. Și știa că nu putea răspunde la întrebarea asta. Fiindcă probabil nu avea nicio relevanță.

— Infarct. Avea 35 de ani. Așa am rămas doar tata și cu mine să avem grijă de Maria.

Gamache a sesizat resentimentele, mânia ce încă mocnea după atâția ani. Nu față de sora ei. Ci față de mamă. Fiindcă îi lăsase singuri, chiar dacă nu fusese decizia ei.

L-a străfulgerat o idee nebunească.

Poate că fusese. Poate că fusese decizia ei.

Cei iertați și cei care au iertat se vor întâlni din nou,
sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu?

Capitolul 27

Isabelle Lacoste a întors mașina.

Peste 20 de minute, stătea din nou de vorbă cu Édouard Tardif. I-a arătat imaginea trimisă de Beauvoir, captura din înregistrare, iar bărbatul a mijit ochii, a ridicat din sprâncene, apoi a clătinat din cap.

— Cine e? a întrebat-o.

— Știți foarte bine cine e.

— Nu știu. Nu l-am mai văzut în viața mea.

Lacoste a lăsat telefonul pe masă, așezat în așa fel încât să pară că Vincent Gilbert îl fixa cu privirea.

— V-a fost complice? El a aprins pocnitorile?

Tardif a clătinat iar din cap și a repetat:

— Nu l-am mai văzut în viața mea.

— Cât de bine îl cunoașteți pe Vincent Gilbert? a întrebat Gamache.

Îi vibrase și lui telefonul când primise mesajul lui Beauvoir. Își plecase privirea asupra lui doar cât să-l citească.

— Pe doctorul Gilbert? a repetat Abigail Robinson. Aseară l-am întâlnit pentru prima oară.

— Dar știați cine este. Chiar l-ați comparat cu Ewen Cameron. Un faimos și infam doctor și cercetător.

Abigail a pufnit a râs.

— Da, l-am comparat cu el, nu?

— De ce?

— Mi-a scăpat. Eram furioasă. Și ăsta e cel mai grav lucru de care poate fi acuzat un om de știință. Că este la fel de lipsit de moralitate, la fel de crud cum a fost Cameron. Îi cunoașteți activitatea?

— Da.

— Deci știți.

— Ce nu știu este dacă dumneavoastră chiar credeți că lui Vincent Gilbert îi lipsește moralitatea.
— Ce legătură are asta cu moartea lui Debbie?
— Ați avut o discuție aprinsă cu cineva. Apoi, nici o oră mai târziu, prietena și asistenta dumneavoastră este ucisă în ceea ce pare a fi un atentat eșuat asupra vieții dumneavoastră. Întrebările astea trebuie puse. Și trebuie să primească și răspuns.
— Credeți că Gilbert a încercat să mă omoare? l-a întrebat Abigail, sincer uluită. Ne-am certat, dar nu cred c-ar merge atât de departe.
— Ultimele cuvinte pe care i le-ați adresat au sunat ca un avertisment. O amenințare. I-ați spus că știți. Ce anume știți despre Vincent Gilbert?
— Știu cât de sensibile sunt orgoliile noastre. Oamenii de știință par raționali, dar suntem printre cele mai fragile persoane din lume. Poate fiindcă cei mai mulți dintre noi n-au învățat cum să-și gestioneze sentimentele, așa că sunt mereu la cheremul lor. Am vrut să-i provoc orgoliul uriaș, exagerat. Am vrut să-l rănesc și eu pe el. Și nimic nu se compară cu a-l asemui cu Cameron.
— Sau c-ați vrut să spuneți, prin acel „Știu“, că știați că fusese în public la prelegerea dumneavoastră, cu o zi înainte.

În clipa aceea a văzut ceva interesant. Nu surpriza lui Abigail Robinson — nu părea să-i pese. Însă lui Colette Roberge îi păsa.

— De ce crezi c-a mers Gilbert la prelegerea profesoarei Robinson? a întrebat-o Gamache pe Colette în timp ce-l conducea până la mașină.

Voia să stea de vorbă cu ea între patru ochi, credea că avea mai mari șanse să afle adevărul dacă nu era și Abigail de față.

Acum ningea mai tare. Însă cu toate că era o ninsoare abundentă, era în același timp și gingașă. Ca penele care cad dintr-o pernă sfâșiată.

Lumea întreagă părea acoperită de un strat moale de zăpadă. Înăbușea orice sunet. Era liniște. Nu se auzea decât scrâșnetul ușor al cizmelor.
— De unde să știu eu? De-abia îl cunosc.

— Ei, asta nu-i adevărat, nu?

S-a oprit și a privit-o cu atenție. Se îmbujorase. Probabil din cauza frigului. Poate din altă cauză.

— Mi-ai ascuns niște lucruri aseară. Nu mi-ai spus că tu și Vincent Gilbert ați făcut parte din același comitet director.

— Și? Fac parte dintr-o grămadă de comitete, dar nu-i cunosc pe ceilalți membri.

— Comitetul ăsta era LaPorte, o organizație înființată ca să-i protejeze pe cei care suferă de Sindromul Down.

— Așa e. Nu m-am gândit că are vreo importanță.

— Ei, haide, pentru numele lui Dumnezeu, Colette! Normal că are importanță!

— În regulă, am greșit. N-am vrut să-ți spun fiindcă știam c-o să-i atribui o semnificație mult mai mare decât a avut.

— Adică?

— C-o să crezi că Vincent și cu mine am complotat. Că avem un țel comun. Că, mânați de dorința noastră de a-i proteja pe oamenii cu Sindromul Down, am mers prea departe și chiar c-am avut de-a face cu atentatele asupra lui Abigail. Că facem parte din vreo societate secretă asasină.

— Păi, cu excepția ultimei părți, trebuie să recunoști, nu-s lucruri greu de crezut.

Au pornit din nou spre mașina inspectorului-șef.

— C-aș fi în stare să ucid…, a început Colette ridicând tonul, apoi s-a uitat în jur și a continuat mai încet. C-aș fi în stare să ucid pe cineva? Doar nu crezi așa ceva, Armand.

— Singura persoană în legătură cu care sunt absolut sigur că n-a ucis-o pe Debbie Schneider sunt eu.

A reflectat o clipă și a adăugat:

— Și poate Reine-Marie.

Micul hohot de râs al lui Colette a fost însoțit de un val de aer cald, care a topit toți fulgii micuți ce i-au ieșit în cale.

— Știu că trebuie să-i consideri pe toți suspecți, asta e meseria ta. Dar nu-ți irosi timpul cu mine. N-am omorât-o eu.

— Dar poate c-a omorât-o Gilbert. Cât de bine îl cunoști, de fapt?

Văzând-o că se îmbujorează și mai tare, l-a izbit o idee nouă. S-a oprit iarăși și s-a întors către ea.

— Stai puțin, Colette. Aveți o legătură?

Femeia a tras adânc aer în piept, aruncând o privire spre casă.

— Nu. Am fost însă atrași unul de celălalt? Da. Pe plan intelectual. Este genial și neconvențional, prezența lui este antrenantă. Însă între noi n-a fost niciodată ceva fizic.

— O atracție a minților, nu a sufletelor?

— Da.

— M-ai mințit și când ai zis că Abigail a fost singură la părinți.

— *Non*, tu ai zis asta, iar eu nu te-am contrazis.

— Nu te coborî la nivelul ăsta, Colette. Chiar ai de gând să te ascunzi în spatele unor detalii de genul ăsta?

— Maria a murit acum mulți ani și pierderea ei a fost o suferință intimă a familiei ei. N-am văzut de ce ar conta acum.

— Și atunci, de ce nu mi-ai spus?

— Ar fi trebuit. Îmi pare rău.

— Ce altceva îmi mai ascunzi? Acum e momentul să-mi spui.

— Nimic. Nu mai e nimic altceva de zis.

Porniseră din nou, iar în curând au ajuns lângă mașina plină de zăpadă a inspectorului-șef.

— Până acum ai avut mare grijă să nu depășești niște limite, i-a spus Gamache. Sau, mai curând, să nu iei partea nimănui. Dar trebuie să știu. O sprijini sau nu pe profesoara Robinson?

— Asta n-am să-ți spun, Armand.

— De ce?

— Fiindcă sunt rectorul unei universități, iar vederile mele personale și politice trebuie să rămână confidențiale, ca să nu-i influențez pe studenți sau angajați.

— Sună ca și cum ai sprijini-o. Și cu toate astea…

— *Oui?*

Îi întinsese lui Colette o perie, iar cu cealaltă dădea zăpada de pe partea dinspre el a parbrizului.

— Și cu toate astea, a continuat, oprindu-se ca s-o privească, nu-mi vine să cred c-ai susține o propunere atât de oribilă. Care înseamnă, practic, crimă în masă.

— Dar mă crezi în stare să asasinez pe cineva? Deci fie sunt de partea lui Abigail, sprijinind bucuroasă crima în masă, fie sunt împotriva ei și implicată într-o singură crimă. Tot e mai bine, presupun. Ce gândire stranie ai, Armand! Te respect, dar nu te invidiez. Că trăiești cu o asemenea perspectivă asupra omenirii.

Armand dădea acum zăpada de pe portiere și de pe capotă.

— Nu asupra întregii omeniri. Doar a câtorva oameni. Ai grijă, Colette. Nu sunt singurul care te urmărește cu atenție.

După ce a demarat, s-a uitat prin lunetă. Colette Roberge stătea în mijlocul aleii, petrecându-l cu privirea. Și în spatele ei, fără ca ea s-o vadă, Abigail Robinson stătea la fereastră și o privea pe ea.

Capitolul 28

Raportul autopsiei a sosit chiar când s-a întors Gamache la centrul de comandă. Nu conținea nimic din ce nu știau sau bănuiau deja.

Deborah Jane Schneider murise aproximativ la miezul nopții, în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie.

Cauza morții: un traumatism în zona cefei. Arma: o bucată lungă de lemn, cel mai probabil un lemn de foc.

Se întorsese și Isabelle Lacoste, iar acum stăteau toți trei la masa lungă din subsol și se uitau la înregistrare. Nu la toată, doar la secvența aceea. La nesfârșit. Apoi Beauvoir a oprit filmul, iar pe ecran a rămas chipul lui Gilbert.

Gamache s-a lăsat în spate pe scaun.

— Ce credeți? Vincent Gilbert le e complice?

Isabelle a scuturat hotărât din cap.

— *Non*.

— A fost în sală, a spus Jean-Guy. A stat chiar lângă tip.

— Dar Tardif nu avusese de gând să stea acolo, a subliniat Isabelle. Inițial, voia să stea mult mai în față. S-a dus mai în spate fiindcă ne-a văzut pe noi. Am stat de vorbă cu el de mai multe ori și, crede-mă, în niciun caz nu l-ar fi ales Vincent Gilbert drept complice pentru ceva, orice, cu atât mai puțin pentru crimă.

— Cum așa?

— Fiindcă Gilbert s-ar asigura că găsește un om care știe ce face. Édouard Tardif este un tip cumsecade, harnic, un om bun care a fost împins spre un gest extrem. Nu e chiar un geniu diabolic.

— A fost suficient de calculat ca să-i iasă aproape în totalitate figura, a remarcat Beauvoir.

— Dar n-a scăpat neprins, a insistat Lacoste. Gilbert n-ar accepta niciodată un plan în urma căruia complicele lui să fie arestat pe loc.

— Și asta-i adevărat, a recunoscut Beauvoir, dând încet din cap.

— Și cred că nici Tardif nu l-ar alege pe Gilbert ca partener, a continuat Isabelle. Nu sunt compatibili deloc. Un om de știință arogant și un pădurar naiv?

— Îl placi, a spus Gamache. Pe Tardif.

Lacoste a cumpănit o clipă.

— Îl înțeleg.

— Și empatizezi cu el? a întrebat-o inspectorul-șef.

Lacoste a încuviințat încet.

— Și mama a început să îmbătrânească. Dacă aș fi în locul lui, cred c-aș simți la fel.

— Ei bine, să nu mai empatizezi cu el! i-a atras atenția Gamache. Édouard Tardif n-a apucat spontan un pistol și a tras. A plănuit totul, mai multe zile. A pregătit o diversiune. Aproape c-a provocat o tragedie, oamenii mai aveau puțin și se călcau în picioare. Asta nu-i o *crime passionnel*. Este o tentativă de crimă cu sânge-rece, care a pus în pericol sute de vieți. Să nu romanțăm viața lui *monsieur* Tardif și nici motivația sau faptele lui.

Îl îngrijora faptul că cei mai experimentați anchetatori ai lui exact asta făceau. Cazul acesta le trezea tuturor sentimente puternice. Inclusiv lui.

— *Désolée, patron*, s-a scuzat Isabelle. Dar mai e o problemă. Deși nu cred că doctorul Gilbert i-a fost complice, nu-s convinsă nici în legătură cu fratele lui, Alphonse.

— De ce? a intervenit Beauvoir.

— Cum ziceam și mai devreme, a cedat mult prea rapid și a fost șocat de ce a văzut pe înregistrare. Nu părea să se aștepte deloc la așa ceva. Vreau să mai vorbesc o dată cu el.

— Nu cred că putem exclude varianta cu Sfântul Nesimțit, a insistat Jean-Guy. Poate că nu e complice, dar ne-a indus în eroare în ce privește relația lui cu rectorul Roberge. Nu ne-a spus c-a fost la prelegere. Și a participat la petrecerea de azi-noapte. E singurul care a fost prezent la ambele atacuri.

— În afară de profesoara Robinson, le-a atras atenția Gamache.

— Și de tine! a replicat Isabelle, privindu-l pe Jean-Guy cu ochii mijiți — adora să-l enerveze cu orice ocazie.

— Nu mă faceți să vin să m-așez între voi! i-a avertizat Gamache. Cred că-i probabil ca atacurile să nu aibă legătură între ele. Primul a fost plănuit. Al doilea, nu. Și tot nu știm dacă ucigașul voia s-o omoare pe Debbie Schneider.

— Am vorbit cu tatăl ei, a spus Beauvoir.

Nu era nevoie să le descrie mintea zdruncinată a bărbatului. Nici inima frântă.

— A încercat să ne fie de ajutor, dar nu-și amintea mare lucru. A confirmat că Debbie și Abigail erau prietene din copilărie.

— Știa despre sora lui Abigail, Maria? a întrebat Gamache.

— Nu știam eu despre ea când am vorbit cu el, așa că nu l-am întrebat.

— Poți să-l suni iar și să-l întrebi dacă Abigail a avut o soră?

— *Absolument*. *Monsieur* Schneider mi-a zis că n-are idee cine ar vrea să-i facă rău fiicei lui și, fiindcă ea n-a mai fost niciodată în Québec, nu vede cum ar putea avea dușmani aici.

— Fostul soț? a întrebat Lacoste.

— Nu se mai văzuseră de mulți ani și s-au despărțit amiabil. Nu pare să fie niciun pericol din partea lui. Am vorbit și cu directorul departamentului unde lucrează profesoara Robinson.

Gamache s-a aplecat în față.

— Ce a lăsat de înțeles, deși n-a spus-o propriu-zis, este că e teribil de dezamăgit de ea. Zice că Robinson e un geniu. Că au fost tare mândri când a fost aleasă să facă studiul statistic de după pandemie, pentru Comisia Regală. Însă după ce a citit raportul ei preliminar, i-a cerut să se oprească. I-a explicat că partea matematică este corectă, însă concluziile sunt greșite.

— Dar nu s-a oprit, evident.

— Nu. A stârnit un scandal de tot căcatul în cadrul departamentului.

— Așa s-a exprimat el? a intervenit Isabelle.

Beauvoir a zâmbit.

— Nu, de fapt, s-a exprimat chiar foarte frumos. A zis că Robinson are o minte ca argintul-viu.

Gamache a mormăit:

— Inteligent.

— Da, nu asta voia să zică? a întrebat Lacoste. Că Robinson e inteligentă?

— Însă „argint-viu“ mai înseamnă și mercur. Care e o otravă. N-a știut să-ți spună de nicio persoană căreia profesoara să-i fi făcut rău la modul concret?

— Nu. A fost doar impresia generală că, din cauza ei, avea de suferit reputația departamentului, a întregii universități. Dar nu-l văd urcându-se în avion și venind aici ca s-o omoare pocnind-o cu un lemn de foc.

— Nu la aceeași universitate a lucrat și tatăl ei? a întrebat Isabelle.

— Ba da. Directorul l-a cunoscut. Și-au început activitatea acolo cam în același timp. Mi-a zis că Paul Robinson era — Jean-Guy și-a verificat notițele — un matematician remarcabil, care a lucrat mai mult asupra teoriei probabilităților. Era agreat de colegi și de studenți și a colaborat cu mulți cercetători. Moartea lui a fost un șoc pentru toată lumea.

— Așadar, revenind la noaptea trecută, a spus Isabelle. S-ar părea că profesoara Robinson a fost, totuși, ținta atacului. Cineva de la petrecere are o mamă sau un tată care vor fi afectați dacă sunt puse în practică recomandările ei. A identificat o ocazie și a profitat.

— Sau un copil, a intervenit Armand.

S-a lăsat o tăcere care amenința să devină stânjenitoare, dacă n-o rupea tot el:

— Sau un nepot.

— Doamne Dumnezeule! a exclamat Jean-Guy. Chiar ai luat în considerare serios varianta c-aș putea fi eu?

— Nu, nu serios.

— Dar te-ai gândit.

Gamache l-a privit în ochi. A zâmbit.

— Doar în ideea că altcineva ar putea lua în calcul varianta asta. Am crezut c-ai luat un buștean și ai lovit-o pe la spate, într-un moment de nebunie? Nu. Nu mai mult decât m-ai considerat și tu pe mine suspect.

Din nou, acea tăcere stingheră.

— M-ai considerat suspect?

Jean-Guy a zâmbit.

— Vrei să știi dacă nu mi-ai pus problema că ai fi putut s-o omori? Având-o în vedere nu doar pe Idola, ci tot ce s-a întâmplat în pandemie? Ba da. Însă nu te-am considerat suspect nicio clipă.

— Perfect, doi suspecți pe care putem să-i tăiem de pe listă, a spus Isabelle. Nu mai rămân decât alți 50.

— A fost aseară la petrecere o persoană care cred c-a mai ucis, a zis Gamache. Și ar ucide din nou, fără mustrări de conștiință, dacă ar avea motivul potrivit. Și motivul potrivit s-a aflat tot acolo, în aceeași încăpere cu ea.

— Haniya Daoud.

— *Oui*.

— Am să vorbesc eu cu ea, a spus Beauvoir.

— *Non*, lasă-mă pe mine, a intervenit Lacoste. Vreau s-o cunosc și n-am idei preconcepute…

— Să-ți iei la tine și bastonul, a sfătuit-o Beauvoir. O să-ți provoace un șoc de n-o să mai știi de tine.

— …cum ar fi asta.

Gamache s-a ridicat, iar cei doi inspectori i-au urmat exemplul.

— Cât vă ocupați voi de astea, eu am să merg până la Montréal. Vreau să văd ce mai reușesc să aflu despre cariera lui Vincent Gilbert. Dacă ascunde ceva, sigur o să găsesc informațiile în Biblioteca Medicală Osler de la McGill. Poate vrea și Reine-Marie să vină cu mine, să-mi dea o mână de ajutor. Ea le știe bine arhivele.

— O să vorbesc eu cu Sfântul Nesimțit, a anunțat Beauvoir. Să văd de ce a mers la prelegerea lui Robinson și de ce stătea suspect de aproape de atacator.

Când mergeau pe coridor, spre scări, pe lângă creaturile captive în pereți, pe lângă figurile lor care se conturau pe zidul de piatră, Gamache s-a oprit.

— Știi, cred că de fapt ar fi mai bine să mergi tu la McGill, Jean-Guy.

— Bună idee, *patron*. Trimite-mă pe mine la o bibliotecă medicală de limbă engleză. Măcar în felul ăsta, o să avem un element-surpriză.

Lacoste a izbucnit în râs.

— În sfârșit, îți poți folosi vasta ignoranță!

— Am o singură întrebare, a continuat Jean-Guy. Ce-i McGill ăsta? Haha, McGilligan. Un fel de insulă a lui Gilligan, dar irlandeză.

Părea nespus de mândru de gluma făcută. Gamache a râs, privindu-l și observând că ochii inteligenți ai tânărului se luminaseră de amuzament. Armand ținea enorm la ginerele lui.

— O să te descurci de minune. N-ar trebui să-ți ia mai mult de trei ore.

Beauvoir a izbucnit în râs.

— Dar de ce schimbăm așa cursul, căpitane?

— Vreau să vorbesc eu cu Vincent Gilbert. Cred c-o să se deschidă mai ușor față de mine.

Și Isabelle, și Jean-Guy bănuiau că era adevărat. Una dintre numeroasele trăsături sclipitoare ale Sfântului Nesimțit era faptul că era snob.

* * *

Jean-Guy și-a găsit soacra în librărie, unde discuta cu Myrna despre maimuțele lui Enid Horton.

— Așa e, spunea Myrna. Dacă reușești să afli unde a desenat pentru prima oară o maimuță, poate o să înțelegi și de la ce a pornit totul.

Când a întrebat-o dacă ar vrea să-l însoțească la McGill, Reine-Marie s-a declarat încântată. Îi plăcea biblioteca Osler. Era o comoară ascunsă, considerată de cunoscători drept cea mai bună bibliotecă și arhivă medicală din America de Nord. Și le era aproape complet necunoscută celor din afară.

Din politețe, Jean-Guy a întrebat-o și pe Myrna dacă ar dori să vină cu ei. Așa au aflat că ea știa bine biblioteca, fiindcă petrecuse ore întregi acolo în timpul facultății.

Astfel, micul grup a pornit la drum.

Armand l-a reperat pe Vincent Gilbert în livingul de la Auberge — stătea în fața focului și citea. Între timp, fusese înlăturată orice urmă a petrecerii din noaptea de dinainte.

— *Bonjour*, Vincent, l-a salutat Armand. Caut pe cineva care să-mi țină de urât la prânz. Nu vrei să luăm masa împreună?

— Faci cinste?

— Face cinste Sûreté.

— Asta înseamnă c-o să mă toci cu întrebări?

— Cel puțin! i-a răspuns Armand în timp ce traversau coridorul. Poate te fac chiar piure.

Vincent a zâmbit.

Au trecut pe lângă Isabelle, care era la recepție și se interesa de Haniya Daoud.

— Din câte știu, mai devreme era la grajduri, i-a răspuns recepționerul.

— *Merci*.

Inspectoarea Lacoste a ezitat o clipă, apoi a întrebat:

— Marc și Dominique Gilbert sunt pe aici?

— Proprietarii? a întrebat tânărul. *Madame* Gilbert e în birou. Vreți să vorbiți cu ea?

— O să intru direct, l-a anunțat Lacoste și a pornit înainte ca recepționerul s-o poată opri.

Deși adevărul era că nici nu-și prea dorea să încerce.

Capitolul 29

— Langustinele sunt excelente, i-a spus Vincent Gilbert în timp ce se așezau la o masă de lângă fereastră.

În zilele senine, priveliștea era superbă: se vedeau sătucul de la poalele dealului și colinele din zare întinzându-se până departe, în Vermont. Dar acum zăpada ascundea dealurile și, în același timp, le rotunjea povârnișurile, așa încât peisajul părea desprins dintr-un vis.

Doctorului Gilbert, care admira priveliștea din spatele tovarășului său, îi părea că seamănă cu ilustrația dintr-o carte de povești. Liniștită, pașnică.

Însă Gamache se uita în partea opusă și avea o priveliște cu totul diferită. Vedea agenții de la Sûreté, cortul din pădure și banda care împrejmuia locul crimei.

Lui i se părea că seamănă mai curând cu o scenă din basmele Fraților Grimm ori poate dintr-o fabulă sumbră a lui La Fontaine.

Cât de aproape existau, coexistau cele două perspective! a reflectat el. Una lângă alta. Era nespus de subțire granița dintre Rai și Iad. Dintre crimă și milă. Bunătate și cruzime. Și cât de greu era uneori să le distingi unele de altele! Sau să știi de care parte a graniței te afli.

— Le freacă bine cu unt și usturoi, apoi le fac la grătar pe cărbuni. Deasupra presară niște pătrunjel tocat, i-a explicat doctorul Gilbert, luând meniul de la tânărul care-i servea și mormăind ceva în semn de mulțumire.

— Ce coincidență! a remarcat Armand, aruncând o privire pe meniu. Tocat — exact ce am eu de gând să-ți fac ție.

Gilbert a izbucnit în râs.

— Mă-ndoiesc c-o să ies la fel de gustos. Ceva noutăți despre crima de azi-noapte?

— Câteva.

A așteptat până au comandat, iar chelnerul i-a turnat lui Vincent un pahar de Chablis.

— Dar înainte să vorbim despre asta, am o întrebare despre celălalt atac, de la sala de sport.

— *Oui?*

— De ce nu ne-ai spus c-ai fost acolo?

Vincent se întinsese spre chifle — erau calde, proaspăt scoase din cuptor —, luase una și o rupea în două, când s-a oprit. Apoi și-a continuat gestul, însă acum, când a sucit chifla, părea că strânge pe cineva de gât.

— Adică să recunosc c-am fost prezent la ambele atacuri? Chiar așa prost par?

— E vorba despre ce faci, nu cum pari. Și ești suficient de inteligent încât să știi și tu.

Vincent Gilbert, convins că e suficient de inteligent încât să știe aproape totul, a zâmbit vag.

— Eram curios. Îi citisem lucrarea și știam că membrii Comisiei Regale refuzaseră să-i asculte prezentarea. O decizie extraordinară, având în vedere că studiul fusese comandat chiar de guvernul federal. Voiam să văd cu ochii mei cât de nebuni sunt ea și susținătorii ei.

— Te puteai uita la unul dintre filmulețele de pe internet. Nu era nevoie să mergi la prelegere.

— Nu-i același lucru. Ești suficient de inteligent încât să știi și tu.

Armand a zâmbit mânzește. Nimeni nu ținea — și, la nevoie, nu producea — ranchiună la fel de eficient ca Sfântul Nesimțit. În același timp, puțini oameni erau la fel de buni la suflet.

Bunătate și cruzime, îngemănate. În aceeași persoană. Sfântul Nesimțit.

— Și?

— Și sunt destul de săriți de pe fix.

— Cum a fost să stai acolo, în mijlocul mulțimii? l-a întrebat Armand după ce chelnerul i-a pus în față supa de ceapă cu cidru, iar lui Vincent i-a adus langustinele la grătar. Eu am stat într-o parte a scenei, așa c-am avut alt gen de experiență.

— Da, am văzut ce gen de experiență ai avut tu.

A întins cu o bucată de pâine în untul cu usturoi și s-a gândit puțin.

— A fost înspăimântător. Toți oamenii ăia care scandau. O susțineau. Susțineau ideea de a omorî alți oameni, ca să se simtă ei în siguranță. Cum s-a ajuns aici? Așa erau oamenii și înainte de pandemie sau ea a provocat totul? Un fel de COVID prelungit al fricii? Nu știu, Armand, am simțit că mi se face greață. M-a întristat. Și m-am bucurat că eu trăiesc departe de…

— De mulțimea nebună?

Vincent Gilbert a zâmbit și a încuviințat.

— Da. Mai scot capul afară și arunc câte o privire din când în când, dar pe urmă dau fuga înapoi la căbănuța mea, unde sper că n-o să-mi dea de urmă așa-zisa Civilizație.

— Și crezi că acum ți-a dat de urmă, Vincent?

Gilbert n-a răspuns, coborându-și privirea spre farfurie. Apoi a ridicat capul încet și a oftat.

— E greu, Armand. Când îți pasă, dar te străduiești să nu-ți pese. Te prefaci că nu te interesează. Câtă vreme nu auzeam nimic, nu vedeam nimic, eram în regulă. Am trecut prin pandemie închis în mica mea bulă. În siguranță, departe de lume. Dar când mi-a trimis Colette studiul ăla, statisticile despre cele petrecute și…

A deschis larg palmele, apoi le-a strâns la loc.

— S-a spart bula în care trăiai, a spus Armand încet și l-a întrebat din nou, blând, ca și cum încerca să ademenească un pui de căprioară să iasă din ascunziș: De ce te-ai dus la prelegerea ei?

— Trebuia să evaluez cât rău făcuse. Cât rău făcusem eu, că n-am încercat s-o opresc atunci când avusesem ocazia. Dacă aș fi spus ceva imediat ce citisem studiul.

— Universitatea unde lucrează Robinson a încercat s-o oprească și n-a reușit.

— Măcar ei au încercat. Eu, nu. Doar m-am retras în căsuța mea și m-am ascuns de lume.

— Dar pe urmă ai ieșit.

Armand a rămas tăcut o clipă și l-a privit atent pe bărbatul din fața lui.

— Și am descoperit o boală de alt soi, dar la fel de letală. Abigail Robinson nu împrăștie în jur doar moarte, ci și deznădejde. Scandarea aia cu „Prea târziu, prea târziu“. Trebuie să fie oprită. Știi și tu. Recunoaște că știi!

— Ce-ai hotărât să faci în legătură cu asta?

Cum Sfântul Nesimțit nu i-a răspuns, Armand a scos telefonul, a atins ecranul de câteva ori și a apăsat *play* înainte de a-l întoarce spre comeseanul lui.

Era fără sunet. Nu era nevoie să-i deranjeze pe cei din jur.

Dacă i-ar fi privit cineva pe cei doi bărbați de la masa de lângă fereastră, l-ar fi văzut pe cel mai tânăr și mai solid dintre ei ținând un telefon, iar pe celălalt holbându-se la ecran și pălind cumplit.

Ar fi fost o imagine tulburătoare.

Jean-Guy a traversat noul pod Samuel de Champlain, iar orașul Montréal s-a conturat fantomatic în depărtare, printre fulgii de zăpadă.

În câteva minute au ajuns la Universitatea McGill. Clădirile din campus erau amplasate în jurul unui fel de parc, chiar în mijlocul orașului. Grație cunoștințelor lui Reine-Marie, directoarea bibliotecii Osler i-a așteptat în fața Clădirii McIntyre și au intrat împreună.

— *Bonne année*, a salutat-o Mary Hague-Yearl, iar cele două femei s-au sărutat pe obraji.

— *Bonne année*, i-a răspuns Reine-Marie. Îți mulțumim c-ai venit să deschizi biblioteca pentru noi.

— Ai spus că-i important.

Reine-Marie i-a prezentat și pe cei care o însoțeau.

— Ea este Myrna Landers. Doctorul Landers e…

— Un psiholog de seamă, da, ne-am mai întâlnit, a răspuns Mary Hague-Yearl, dând mâna cu Myrna.

— Vă cer scuze, eu nu mai țin minte.

— Ne-am cunoscut la o petrecere organizată în bibliotecă pentru a sărbători numirea unei președinte a Departamentului de Studii de Gen, i-a amintit directoarea bibliotecii. Mă bucur să vă văd.

Auzisem că v-ați retras la țară, dar nu știam că vă cunoașteți cu familia Gamache.

— Suntem vecini. Și prieteni, a adăugat Myrna.

Apoi, Reine-Marie i l-a prezentat pe inspectorul Jean-Guy Beauvoir de la Sûreté.

— Deci are legătură cu atacul asupra lui Abigail Robinson, de la Université de l'Estrie, de-acum câteva zile, a spus Mary Hague-Yearl, conducându-i la etajul al treilea.

— Și cu crima de azi-noapte, i-a răspuns inspectorul Beauvoir.

Femeia s-a oprit pe hol, în fața intrării în biblioteca Osler.

— Crimă? A omorât-o cineva?

Amestecul de dezgust față de violență și de ușurare cu privire la victimă era imposibil de ascuns.

— Nu te-ai uitat la știri? a întrebat-o Reine-Marie.

— Nu. Încerc să mă țin departe de știri în concediu. Ce s-a întâmplat?

— Nu profesoara Robinson a fost ucisă, i-a explicat Beauvoir, ci asistenta și prietena ei. O femeie pe nume Deborah Schneider.

Se opriseră în fața ușilor închise care duceau în bibliotecă.

Erau uriașe, potrivite mai curând pentru o fortăreață decât pentru o bibliotecă. Înalte de cel puțin cinci metri, din lemn masiv, contrastau frapant cu restul clădirii moderne, din beton și sticlă.

Beauvoir văzuse suficiente filme de groază ca să știe că așa începeau cele mai multe povești horror. Cu niște oameni naivi care stăteau în fața unor uși gigantice, vechi, încuiate.

Cât de des mormăise în fața televizorului *Nu intrați, nu intrați!*

Dar evident, întotdeauna intrau.

Dr. Hague-Yearl a descuiat ușile, iar ei au intrat.

* * *

Sfântul Nesimțit s-a lăsat pe spate în scaun și și-a apăsat pe buze degetele osoase.

Armand pusese pauză înregistrării și lăsase telefonul jos. Gilbert se uita dincolo de el, pe fereastră, la pădurea și dealurile

care se întindeau în fața ochilor lui.

— Ați terminat, doctore Gilbert?

Chelnerul l-a făcut pe Vincent să tresară, aducându-l cu picioarele pe pământ. S-a uitat în jos, la farfuria goală.

— *Oui*.

După ce a plecat tânărul cu farfuriile, Vincent a revenit cu privirea asupra lui Gamache, însă nu a spus nimic. Nu pentru c-ar fi așteptat să vorbească el primul, ci fiindcă nu știa ce să spună. De unde să înceapă.

A deschis gura, a tras adânc aer în piept, a oftat. Apoi a închis iar gura. În cele din urmă, după ce le-a fost adusă și cafeaua, a vorbit.

— Am fost acolo.

Armand știa că nu voia să-l plictisească spunându-i lucruri evidente. Era doar un scurt răgaz pe care și-l acorda.

— E adevărat ce am zis mai devreme. Nu m-am dus la prelegere cu vreun plan. Cu siguranță nu ca să fac rău cuiva.

Să nu le fac rău semenilor mei. Ani întregi, Armand crezuse că vorbele acelea fac parte din jurământul lui Hipocrate, pe care îl făceau toți doctorii. Abia recent aflase că nu era așa.

Să nu le fac rău semenilor mei făcea parte din scrierile lui Hipocrate, însă dintr-un alt text. Despre epidemii.

— Știi foarte bine ce înseamnă videoclipul ăsta, ce dezvăluie. Nu doar faptul c-ai fost acolo.

— Da.

Pe înregistrarea descoperită de Jean-Guy, făcută de tehnicianul responsabil cu luminile, din balconul sălii de sport, se vedea cât se poate de clar ce se întâmplase.

Se vedea Vincent Gilbert, cu un fes Canadiens tras pe cap și pe figură, ca să-și ascundă identitatea pe cât posibil. Când au explodat pocnitorile chiar lângă el, s-a ferit. Fusese luat prin surprindere, nu încăpea îndoială. Apoi se îndreptase de spate și privise spre scenă, împreună cu restul mulțimii, în timp ce Gamache încerca să-i calmeze, încredințându-i că nu fuseseră focuri armă.

Apoi urmau cele câteva secunde cruciale.

Bărbatul de lângă Gilbert a ridicat brațul. Încet. În mână avea, se vedea clar în filmuleț, o armă.

Toți din jur se uitau în continuare pe scenă. La Gamache.

Cu excepția lui Vincent Gilbert. El se uita la pistol. Apoi a întors și mai mult capul, uitându-se la cel care ținea arma.

L-a văzut luându-și victima în cătare. Chibzuind bine înainte de a apăsa pe trăgaci.

Și trăgând.

Sfântul Nesimțit văzuse totul. Fusese suficient de aproape încât să se întindă și să-i dea peste mână atacatorului. Ca să nu-și atingă ținta.

— Nu e vorba că n-ai făcut rău nimănui, i-a răspuns Armand. Problema e că n-ai făcut nimic.

Capitolul 30

Pe drum spre Montréal, Reine-Marie și Myrna stătuseră de vorbă despre biblioteca Osler, în timp ce Jean-Guy asculta pe sărite. Înregistra doar unele detalii.

Practic, ce auzise era că biblioteca își primise numele în cinstea unui renumit doctor anglofil care murise de mult și-și donase toate lucrările și cărțile Universității McGill — cu mai mult de un secol în urmă.

Bla bla bla.

Jean-Guy Beauvoir nu prea văzuse niciodată rostul bibliotecilor, însă n-ar fi recunoscut niciodată asta în fața lui Annie sau a părinților ei, care considerau *les bibliothèques* locuri sacre.

În copilărie nu deprinsese obiceiul de a merge la bibliotecă, și acum, când exista internetul, iar accesul la informație era atât de facil, nu pricepea de ce mai existau biblioteci. Asta, până când mersese cu Annie și cu Honoré la un eveniment pentru copii organizat la biblioteca locală.

Văzuse mirarea și încântarea din ochii băiețelului când bibliotecara le citise povești.

Văzuse entuziasmul cu care Honoré își alesese singur cărțile pe care voia să le împrumute. Cum le strângea tare la piept, ca și cum ar fi putut citi cu inima.

Grație fiului său, Jean-Guy descoperise că în biblioteci erau ascunse adevărate comori. Nu doar cuvântul scris, ci și lucruri ascunse ochiului. Cum spunea *Le petit prince*, în cartea pe care Jean-Guy o citise pentru prima oară odată cu Honoré: *Esențialul e invizibil pentru ochi*.

Cunoștințele, ideile, gândurile. Imaginația. Toate sunt invizibile. Toate trăiesc în biblioteci.

Dar puțini oameni știau mai bine decât detectivul de la Omoruri că nu toate ideile și toate gândurile, nu toate lucrurile

care se nasc din imaginația oamenilor ar trebui strânse la piept.

Când s-au deschis ușile impozante ale marii biblioteci, Jean-Guy a rămas cu gura căscată.

Mary Hague-Yearl s-a dat la o parte, ca el să poată admira tavanul înalt și lambriurile de stejar. Bibliotecile impresionante, cu uși din sticlă, ferestrele cu vitralii și colțurile retrase, liniștite, mesele lungi, cu veioze de citit. Părăsiseră secolul XXI și pășiseră în anii 1800.

— Sir William Osler a fost absolvent al Universității McGill, le-a povestit directoarea în timp ce-i conducea prin încăperea uriașă. Este considerat părintele medicinei moderne. Tot ce vedeți aici a fost construit după modelul bibliotecii lui originale.

Lui Beauvoir nu-i venea greu să creadă. Chiar era ca și cum intraseră în casa unui gentleman din epoca victoriană.

Directoarea a făcut semn din cap către o masă lungă din stejar.

— Dacă vă așezați aici, o să merg să văd ce găsesc despre Vincent Gilbert. Ar trebui să avem niște documente. E destul de faimos.

Au rânjit toți trei, știind cât de tare s-ar fi enervat Sfântul Nesimțit dacă ar fi auzit acel „destul de".

În câteva minute, fiecare avea în față un teanc.

— Toate astea? a întrebat Beauvoir.

— Da.

Și Mary Hague-Yearl părea surprinsă:

— Am mai găsit și niște dosare vechi, de pe vremea când își făcea rezidențiatul. Pe acelea nu vi le-am adus. Dar pot să merg după ele, dacă vreți.

— *Non, merci*, i-a răspuns Beauvoir. Avem aici mai mult decât suficient.

S-a foit pe scaunul tare și s-a resemnat cu gândul că urma o după-amiază lungă și plicticoasă. Însă a rămas vigilent, în caz că din dosare ar fi ieșit brusc ceva nevăzut.

Isabelle Lacoste vorbise cu Dominique și primise o listă cu angajații.

Îi venise o idee.

Édouard Tardif avea un fiu și o fiică, Simon și Félicité. Fuseseră și ei interogați, ca și soția lui Tardif. Toți aveau alibiuri pentru ziua evenimentului și nu contribuiseră cu nicio informație nouă la investigație. Potrivit polițistului care vorbise cu ei, păreau uluiți și, cum era și firesc, necăjiți.

Ambii copii ai lui Tardif aveau până-n 25 de ani. Uitându-se un pic în jur, Isabelle Lacoste își dăduse seama că majoritatea angajaților aveau cam aceeași vârstă: 20 și ceva de ani. Cameristele, chelnerii, recepționerii.

Dacă…

Dar nu era niciun Tardif pe lista cu angajați.

Abia când a ajuns aproape de grajduri, căutând-o pe Haniya Daoud, a avut o revelație. S-a întors din drum, pășind pe propriile urme din stratul tot mai gros de zăpadă, și a bătut din nou la ușa lui Dominique.

— Pentru petrecerea de Revelion angajați cumva mână de lucru suplimentară?

— Da. De Crăciun și de Anul Nou le dăm liber multora dintre angajați.

— Ai o listă cu cei care au lucrat în noaptea petrecerii?

Cinci minute mai târziu, a intrat în sala de mese și l-a văzut pe inspectorul-șef Gamache absorbit de conversația cu Vincent Gilbert.

— Oare ai să mă crezi, Armand, dacă-ți spun c-am fost șocat atunci când am văzut arma? C-am înmărmurit, prea uluit ca să mă pot mișca?

Armand a clătinat din cap.

— Dacă ar fi fost oricine altcineva, da, poate c-aș fi crezut, dar tu ești doctor. Chirurg. Toată cariera ți-ai petrecut-o având de-a face cu neprevăzutul. Bănuiesc c-ai făcut gărzi și la Urgențe.

Gilbert a încuviințat.

— Ești antrenat să reacționezi rapid, a continuat Armand. Și cu toate astea, n-ai făcut-o. Sau — l-a privit cu atenție pe bărbatul din fața lui — poate c-ai reacționat. Însă nu ai acționat. Ți-ai dat seama ce urma să se întâmple și l-ai lăsat pe atacator să tragă.

— N-o să recunosc asta, cel puțin nu în fața ta. Dar cred că-ți sunt dator cu un soi de explicație, fiindcă ți-ai fi putut pierde viața din cauza celor întâmplate atunci. Nu asta mi-a fost intenția și chiar îmi pare rău.

Într-adevăr, părea să regrete.

— Atunci, care ți-a fost intenția, Vincent?

I-a luat ceva timp să răspundă. Când a făcut-o, în cele din urmă, nu l-a putut privi pe Armand în ochi.

— Am fost laș. În lunile alea lungi de pandemie, am stat în cabana mea. Mi-au adus alții de băut și de mâncat. Provizii.

— *Oui*. Reine-Marie a fost unul dintre ei.

— Zău? Nu m-am uitat niciodată pe geam. Mi-era prea frică.

— De ce? Virusul nu se răspândea prin simpla vedere.

— Nu, însă rușinea da. Câtă vreme apărea în mod cu totul misterios câte o pungă, mă puteam preface că nu mă ascund. Dar, dacă aș fi văzut cine mă ajută, când ar fi trebuit să mă număr și eu printre cei care ajutau, atunci…

Atunci.

— Sunt doctor. Ar fi trebuit să-i tratez pe bolnavi. Să administrez teste. Să fac ceva util. Dar m-am ascuns.

— Ai peste 70 de ani. Ești în grupa de vârstă cu risc ridicat, căreia i s-a recomandat să se protejeze, să nu iasă din casă. N-ai fi putut să ajuți.

— Dar nici măcar n-am încercat! a ridicat Vincent tonul, furios. Așa că, atunci când am văzut arma îndreptată spre Abigail Robinson, spre persoana care-i convingea pe alții că bolnavii și bătrânii, ba chiar și bebelușii ar trebui să moară, așa cum muriseră în pandemie, ei bine…

Ei bine…

— *Patron?*

Au ridicat amândoi privirile.

— *Désolée*, dar aș putea vorbi cu dumneavoastră o clipă?

— Te superi? l-a întrebat Armand pe Vincent, care a clătinat din cap.

Dominique li s-a alăturat lui Lacoste și Gamache în colțul cel mai îndepărtat al sălii de mese și a făcut un semn cu mâna. Când

chelnerul le-a dus nota de plată, Armand a revenit lângă Gilbert.

— Eu fac cinste, da?

După ce i-a întins chelnerului cardul și l-a primit înapoi, Gamache a spus:

— Mersi, *monsieur* Tardif.

Tânărul a înlemnit, iar pentru o clipă, Gamache s-a gândit că avea s-o rupă la fugă. Însă n-a fugit.

— Putem sta un pic de vorbă?

Vincent Gilbert părea uluit, dar ușurat. Era rândul altcuiva să fie tocat mărunt. Și făcut piure.

Chelnerul a plecat flancat de Gamache și Lacoste și au coborât în subsolul de la Auberge. S-a așezat pe scaunul care i-a fost indicat, la masa lungă.

— Sunteți Simon Tardif? l-a întrebat Isabelle Lacoste.

— *Oui.*

— Tatăl dumneavoastră este Édouard Tardif?

— Da.

Simon Tardif era scund. Slab. Palid la față, aproape bolnăvicios. Arăta ca un pui de pasăre care de-abia își menținea echilibrul pe marginea cuibului și avea să fie împins în gol mult prea curând.

Prea curând.

— Unde ați fost în după-amiaza zilei de 30 decembrie?

— Cu niște prieteni. Pot să dovedesc.

— Nu cu tatăl dumneavoastră, în sala de sport de la universitate?

— Nu.

— Ați lucrat aici, la Auberge, în timpul petrecerii de Revelion de azi-noapte? l-a întrebat Gamache.

S-au privit în ochi.

Lui Gamache îi era clar că Simon Tardif era tentat să mintă. Vedea și că era un tip inteligent, însă, și-a spus el, nu și viclean.

— Da. Dar n-am făcut nimic. Nu i-am făcut nimic femeii ăleia. Am…

Inspectorul-șef l-a oprit imediat.

— Ai nevoie de un avocat. Ai avocat?

Tânărul părea gata-gata să izbucnească în plâns.

— Nu. Îmi pare rău. Am…

Gamache s-a aplecat în față și i-a zis:

— Nu mai spune niciun cuvânt. O să fie bine. Uită-te la mine. Uită-te la mine.

Când a spus-o și a treia oară, Simon Tardif a ridicat privirea spre el. S-a uitat drept în ochii adânci, căprui ai inspectorului-șef și a lăsat umerii în jos. Resemnat. Și ușurat.

Se terminase.

— Nimic, a spus Reine-Marie, lăsându-se în spate pe scaun.

Lângă ea, Jean-Guy își scosese ochelarii și se freca la ochi.

Era mijlocul după-amiezii și deja se întuneca. Fuseseră aprinse toate lămpile din biblioteca uriașă și se crease o atmosferă intimă. Însă pe măsură ce se diminua lumina naturală, culoarele din jurul lor începeau să semene a tuneluri. Și imaginația activă a lui Jean-Guy putea invoca tot felul de creaturi teribile care să trezeau la viață.

Până acum, nu găsiseră decât informații pe care le cam știau deja. Doctorul Vincent Gilbert era un talentat specialist în chirurgie toracică. Dacă aveai nevoie de o operație, el ai fi vrut să se bage cu mâinile până la cot în pieptul tău. Dar nu l-ai fi vrut și lângă patul de spital, să te țină de mână. Și cu siguranță nu ți l-ai fi dorit ca șef, dacă erai stagiar sau rezident. Dosarul era plin de plângeri de la studenți indignați de comportamentul lui.

Pe lângă plângeri, erau și scrisori de la pacienți și de la familiile pacienților, care îi mulțumeau că le salvase viața. Și de la alți stagiari și rezidenți, care spuneau ce profesor minunat era. Cât îi ajutase. Inovațiile aduse de el, felul în care îi provoca și-i încuraja să gândească singuri. Da, uneori era aspru. Dar aspră era și viața la ATI.

Sfântul Nesimțit în devenire.

— Trebuie să ne uităm și pe documentele mai vechi, a spus Beauvoir, resemnat.

— Când era nesimțit-învățăcel, a completat Myrna.

— Un sfânt la început de drum, a adăugat Reine-Marie.

Era curioasă ce aveau să găsească. Oare își începuse cariera medicală ca sfânt sau ca nesimțit? Se întâmplase ceva care-l

schimbase?

După 20 de minute, Myrna le-a atras atenția:

— Ia uitați-vă puțin. Înainte să înceapă studiile de medicină aici, la McGill, Vincent a solicitat un grant și l-a primit.

— Serios?

Reine-Marie s-a aplecat spre ea și a citit cererea.

Tatăl lui Gilbert murise, iar mama lui luase câțiva chiriași și lucra ca spălătoreasă.

— Dar e un grant destul de mic. Oare a primit și bursă?

A găsit-o Beauvoir.

— Da, dar nu era mare lucru.

Laolaltă, grantul și bursa nu erau nici pe departe suficiente pentru a achita taxele de școlarizare de la McGill.

— Și atunci, cum și-a plătit facultatea? a întrebat Beauvoir.

— Probabil și-a găsit un job cu jumătate de normă, a intervenit Hague-Yearl. Mulți studenți procedează așa, se angajează la un bar sau la cantină. La bibliotecă, să pună cărțile la locul lor. Lucruri de genul ăsta. Haideți să căutăm în continuare.

Nu și-au dat seama atunci, dar tocmai găsiseră primul indiciu legat de creatura nevăzută care pândea răbdătoare în tunelul de documente. Aștepta să fie găsită.

După alte 12 minute, au descoperit-o.

— Chiar s-a angajat undeva! i-a anunțat Myrna, fluturând o foaie de hârtie. A câștigat ceva bani în plus îngrijind animalele dintr-un laborator.

— Îîîhhh! a exclamat Reine-Marie. E oribil.

A presupus că expresia dezgustată de pe chipul Myrnei se explica prin faptul că și ea era împotriva experimentelor pe animale. Și chiar era împotriva lor. Dar nu ăsta era motivul.

Directoarea a luat hârtia, a citit-o și a înmărmurit.

— Nu-mi vine să cred că ajungem tot aici! Iarăși!

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Jean-Guy.

I-a întins foaia de hârtie. Era o recipisă, confirmarea de primire a unor animale de laborator pentru Institutul Allan din cadrul Universității McGill. I-a arătat cu degetul numele din partea de sus.

— Cine-i Ewen Cameron? a întrebat Beauvoir.

Îi era familiar numele. Apoi, și-a adus aminte că Gamache și Gilbert vorbiseră despre el.

— Stați puțin!

Reine-Marie a înșfăcat hârtia și a studiat-o cu atenție.

— Vincent a lucrat cu Ewen Cameron?

— Nu știm cu certitudine, a intervenit Myrna. Doar c-a avut grijă de animalele pe care le folosea Cameron.

— Dar cine e Cameron? a repetat Beauvoir, tot mai agitat.

Directoarea se făcuse nevăzută, ca și cum doar numele acelui om era suficient s-o facă să intre în pământ.

Jean-Guy începea să creadă că instinctul lui legat de ușile uriașe ale bibliotecii fusese corect. Erau menite, în parte, să țină intrușii afară, dar și să țină ceva înăuntru.

Ceva. Sau pe cineva.

În mai puțin de o oră a venit un avocat din oficiu pe care Gamache îl cunoștea.

Zece minute mai târziu, după ce s-au consultat între patru ochi, Simon Tardif a mărturisit că fusese implicat în atacul de la sala de sport.

Băiatul insista că planul era doar s-o sperie pe profesoară, nu să-i facă vreun rău.

Nu, nu se gândise la sutele de oameni care aveau să fie în sala aceea.

Nu, el nu se aflase acolo. Tatăl lui insistase să aibă grijă să fie cu niște prieteni în momentul atacului.

Da, era surprins că unchiul lui mărturisise. Din câte știa Simon, el nu luase parte la atac.

Da, planul fusese ca, în timp ce tatăl lui îl ținea de vorbă pe administrator, el să ascundă arma și pocnitorile.

Da, erau și gloanțe în armă, dar erau oarbe. Nu?

Când i-a arătat inspectorul-șef Gamache înregistrarea, Simon Tardif a cedat.

— N-am știut. N-am știut. Tata n-ar fi…

Avocatul a pus o mână pe brațul lui, ca să-l oprească.

— Și azi-noapte? l-a întrebat Gamache, după ce și-a revenit.
— N-am făcut nimic. Nici măcar nu știam c-a venit profesoara aia. Habar n-am cum arată.
— Nu ai habar cum arată persoana pe care a plănuit tatăl tău s-o atace? l-a întrebat Isabelle, în mod evident sceptică. N-ai vrut nici măcar să afli de ce încerca s-o oprească? Îți putem verifica istoricul căutărilor pe internet, să știi.
— Nu, nu faceți asta!

Tânărul s-a îmbujorat, iar cei doi polițiști și avocatul bănuiau de ce. Nu doar profesori universitari căutase el pe internet.

— Da, bine, i-am văzut filmulețele. Și am înțeles de ce voia tata s-o facă. Dar ieri mi-am petrecut aproape toată seara în bucătărie, pregătind tăvile. N-am știut că e la petrecere.
— Ai participat la numărătoarea inversă de la miezul nopții, nu? a ghicit Gamache.
— Da.
— Și ce ai văzut? l-a întrebat Isabelle.
— A ieșit aproape toată lumea afară, la focul de tabără.
— Ai văzut pe cineva luând-o spre pădure?
— Nu. Dar nici nu m-am uitat. Voiam doar să se termine mai repede seara și să mă duc acasă. Mă gândeam întruna la tata. La ce o să se-ntâmple cu el. Și cu mine.

Inspectorul-șef Gamache s-a ridicat în picioare și i-a spus lui Lacoste:

— Pune-l sub acuzare.
— Pentru ce? Complicitate la tentativă de omor?

Gamache l-a privit lung pe tânărul înfricoșat. Aruncat din cuib de un tată obsedat. Aterizând brutal drept în brațele poliției.

— Vătămare din culpă.

Era o infracțiune ușoară. Dacă era condamnat, nu i-ar fi distrus viața. Dar ei aveau în continuare posibilitatea să-l acuze de o infracțiune mai gravă. Cum ar fi o crimă.

L-au interogat din nou pe Alphonse Tardif. A recunoscut că știa de implicarea nepotului său, mărturisise ca să-l protejeze pe el.

După ce a luat în considerare să-l pună sub acuzare pentru obstrucționarea justiției, Gamache a ordonat ca Alphonse Tardif

să fie eliberat.

Capitolul 31

— Ewen Cameron a fost psihiatru, a început Myrna.

Vocea îi era calmă, domoală. La fel de caldă ca întotdeauna. Aproape melodioasă.

— Studia comportamentul uman, însă specialitatea lui era memoria. A mers la Nürnberg și a evaluat starea nazistului Rudolf Hess. Diagnosticul de amnezie pe care i l-a pus chiar el l-a scăpat pe Hess de o condamnare la moarte.

— Dar Hess n-a mărturisit mai târziu că se prefăcea a fi amnezic? a întrebat Reine-Marie.

— Ba da. Cameron și-a continuat activitatea și a dezvoltat teorii despre societate, încadrând oamenii în două categorii. Cei slabi și cei puternici.

Al oamenilor tribunal îl iartă pe cel puternic,
Iar pe cel slab îl osândește, greșind, nevrednic.

Se întorsese Mary Hague-Yearl, aducând și câteva cărți. A deschis una dintre ele chiar la o fotografie alb-negru și a pus-o în fața lui Beauvoir.

— Ăsta, a zis ea împungând hârtia acolo unde era figura unui bărbat, este Ewen Cameron.

Lui Jean-Guy îi zâmbea din fotografie un bărbat suplu, de vârsta a doua, cu păr cărunt și ochelari.

Părea un om de încredere. Inofensiv. Grijuliu. Arăta ca un doctor dintr-un serial cu medici.

Sub fotografie scria că doctorul Cameron fusese președintele Asociației Americane a Psihiatrilor. Al Asociației Canadiene a Psihiatrilor. Al Asociației Mondiale a Psihiatrilor.

— Dar a ajuns celebru datorită faptului c-a lucrat cu CIA, a continuat Myrna.

Jean-Guy a ridicat imediat privirea.

— Agenția Centrală de Informații?

— Da. Asta se întâmpla în anii 1950–1960. În toiul Războiului Rece. A fost angajat de CIA și de alții, inclusiv de guvernul canadian, ca să studieze spălarea pe creier. Cum s-o faci. Cum s-o neutralizezi. Și ca s-o poată studia, avea nevoie nu numai de animale, ci și de oameni. De subiecți pentru experimente.

— Deținuți? a întrebat Jean-Guy.

Fusese o practică respingătoare, imorală, despre care se spunea c-ar fi continuat multă vreme după ce fusese declarată ilegală.

— Nu, i-a răspuns Reine-Marie. Erau oameni din toată Canada, care veneau la el să-i ajute. Cei mai mulți sufereau de probleme minore, cum avem cu toții uneori. Insomnii, dureri de cap, anxietate. Unii aveau depresie. Mame tinere cu post-partum. Era mare lucru să te primească remarcabilul Ewen Cameron. Habar nu aveau în ce se băgau.

— Ce le făcea?

Beauvoir și-a coborât privirea asupra fotografiei, uitându-se în ochii aceia cenușii, blânzi. *Ce le făceai?*

— Se numea MKUltra, a răspuns Mary Hague-Yearl. Acum sună aproape ridicol. Ca un science-fiction prost. O să găsiți detalii acolo…

A făcut semn spre teancurile de documente pe care le adusese.

— Avem și mărturiile unora dintre victimele lui.

Nu pacienți. Nu clienți. Victime.

— I-au fost cobai, a spus Myrna. A folosit droguri, LSD. I-a imobilizat și i-a electrocutat. A folosit privarea de somn. Le-a indus coma, uneori luni în șir…

— Doamne Dumnezeule! a izbucnit Beauvoir. Și nu l-a oprit nimeni?

— Nu. Nici măcar nu i-au pus la îndoială activitatea, i-a răspuns directoarea.

— Dar îi tortura! a insistat Jean-Guy, nereușind să înțeleagă.

— Da, a intervenit Reine-Marie. Ewen Cameron îi lua pe oamenii care veneau la el ca să-i ceară ajutorul și îi tortura. Aici. La Institutul Allan. La Universitatea McGill. Ani la rând. În văzul întregii lumi. Și nu l-a oprit nimeni.

— Se pare că CIA era mulțumită de rezultate, a adăugat Myrna. I-au transformat concluziile în metode de tortură psihologică pe care le folosesc și în ziua de azi.

— Oh, Doamne! a murmurat Beauvoir.

A privit din nou figura paternă zâmbitoare din fotografie. Și i s-a confirmat încă o dată că exact așa arătau monștrii, de cele mai multe ori.

Nu se ascundeau prin colțurile întunecate. Monștrii remarcabili trăiau printre oameni. Încredințați că nimeni n-avea să-i condamne, chiar dacă ar fi știut ce sunt.

— *Prințul Întunericului e un gentleman*[18], a spus Mary Hague-Yearl, urmărindu-i privirea și firul gândurilor.

Jean-Guy a petrecut următoarea oră citind despre victimele lui Ewen Cameron. Poveștile lor. Cum se prezentau la cabinetul lui, plângându-se că nu pot dormi, și se întorceau acasă după câteva luni, nemaiputând să vorbească.

Fără să-și mai recunoască soții, soțiile și copiii.

Fără să poată păstra un loc de muncă, fără să-și poată controla vezica ori fără să-și poată ține în brațe bebelușii.

A citit cum îi imobiliza Cameron și îi electrocuta atât de puternic, încât își simțeau propriul miros de carne arsă.

Cum îi ținea treji zile la rând sau îi băga în comă indusă luni întregi, cum îi droga. Până când creierii lor erau atât de bine spălați, încât își pierdeau mințile.

Apoi îi trimitea acasă, cu totul pierduți. Cu mâinile încleștate pe câte o factură — pentru tratamentele primite. Și doctorul Ewen Cameron trecea la următorul, și la următorul.

— Și Vincent Gilbert știa ce se-ntâmplă? a întrebat Beauvoir. Îl ajuta?

— Asta nu știm, a răspuns Myrna. Tot ce știm este că recipisa aia, pentru primirea animalelor de care urma să aibă grijă doctorul Vincent Gilbert, a fost autorizată de Cameron. E de la mijlocul anilor 1960. Probabil că Gilbert era foarte tânăr, de-abia intrase în lumea asta.

— Ei, haide! i-a replicat Beauvoir. Trebuie să fi știut.

Reine-Marie l-a văzut pe Vincent Gilbert stând la masa veche din lemn de pin din bucătăria lor de acasă, după cină, când beau împreună coniac și stăteau la povești. Oare aceleași mâini care îi ținuseră pe nepoții ei în brațe le imobilizaseră pe victimele acelea, în timp ce Cameron le tortura?

Jean-Guy Beauvoir a cerut cópii după unele dintre documentele cele mai grăitoare, inclusiv recipisa pentru animalele de laborator. I-au mulțumit lui Mary Hague-Yearl și au pornit spre casă.

În mașină a domnit tăcerea; fiecare era absorbit de propriile gânduri. Cu mișcări lenețe și ritmice, ștergătoarele înlăturau de pe parbriz zăpada proaspăt căzută.

În timp ce orașul dispărea în oglinda retrovizoare și peisajul tihnit al sătucurilor trecea pe lângă geamul ei, Reine-Marie a deschis dosarul pe care-l ținea în poală și s-a uitat din nou la recipisa acuzatoare, pentru șobolani, maimuțe și cobai.

Încă mai trăiau oameni care înduraseră tortura lui Cameron. Și tăcerea colegilor lui.

Și-a sprijinit tâmpla de geamul rece și a rămas cu privirea ațintită asupra hectarelor nesfârșite de zăpadă. Asupra luminilor care de-abia începeau să se aprindă prin case. Asupra pădurilor, câmpiilor și munților. Asupra sălbăticiei. Reine-Marie de-abia aștepta să ajungă acasă, în Three Pines.

Isabelle Lacoste a găsit-o pe Haniya Daoud la grajduri.

Avea o țesală într-o mână și o perie în cealaltă.

Lacoste a zăbovit pe culoarul lat și a privit în timp ce Haniya, care-și pusese peste *abaya* o pufoaică lungă, de împrumut, schița câteva mișcări circulare cu țesala, după care peria pulpa calului în jos.

Apoi o lua de la capăt. Iar. Și iar. Cu mișcări lungi, unduitoare, ritmice.

În timp ce îngrijea caii, Haniya mormăia ceva ce Isabelle nu putea distinge, deși era conștientă că, și dacă ar fi auzit ce zicea, n-ar fi înțeles cuvintele. Însă le-ar fi prins sensul.

Era o rugăciune. O meditație. O invocare.

Lui Isabelle i se părea nespus de liniștitoare. Auzind șoaptele acelea, văzând mișcările fluide, caii care își mișcau coada sau coama, simțind mirosul puternic de cai și de fân, căldura grajdului, Lacoste simțea că se relaxează.

— Vă pricepeți la cai, doamnă inspectoare? a întrebat-o Haniya, fără să se oprească.

— Un pic. Am călărit în copilărie, dar n-am dat niciodată de cap căpăstrului.

— Este destul de complicat.

Haniya s-a mutat pe partea cealaltă a calului, iar acum o vedea și pe Lacoste.

— Partea din piele, cea din metal, curelele. Modul în care controlezi calul.

Animalul se lipise de Haniya Daoud. Nu într-un mod amenințător. Părea să-i facă plăcere s-o simtă acolo. Și ei la fel.

— Mi-a povestit Billy Williams că patronii de la Auberge au salvat caii ăștia de la abator, i-a spus Haniya. Ăsta e un fost cal de curse care urma să fie ucis și tocat. Transformat în mâncare pentru câini și dulciuri pentru copii.

S-a uitat spre altă boxă, în care Billy tocmai punea un harnașament mare pe un animal uriaș.

— Acela nu bag mâna în foc că-i tot cal, i-a mărturisit ea lui Lacoste.

— Nu, i-a răspuns Isabelle, uitându-se și ea. Aia e Gloria. Bănuim că e posibil să fie elan.

Haniya a pufnit amuzată și s-a uitat în jur.

— Ce loc ciudat!

— Te obișnuiești cu el.

— La fel te obișnuiești și cu boala.

Lăsând periile la o parte, Haniya și-a trecut mâna peste caroiajul urmelor de bici de pe coapsa calului.

— N-am apucat să facem cunoștință. Mă numesc Isabelle Lacoste, sunt de la Sûreté. Dar știți deja.

— Da, lucrați cu *monsieur* Gamache. V-am mai văzut pe aici.

— Putem sta de vorbă?

Haniya s-a uitat în spate.

— *Monsieur* Williams pregătește sania, să-i ducă pe copii la plimbare, dar s-a oferit să facă întâi un drum scurt cu mine. Presupun că, dacă vreți, puteți veni și dumneavoastră.

Nu era cea mai elegantă invitație pe care o primise vreodată Lacoste, dar nici cea mai neplăcută.

Câteva minute mai târziu, înfofolite într-o pătură groasă, erau instalate comod pe bancheta din spate a saniei mari, roșii, uitându-se la dosul imens al Gloriei. Billy era pe locul vizitiului, cu spatele spre ele. Îi mormăia ceva Gloriei, care părea să-i înțeleagă incantațiile. Invocațiile. Și poate și rugăciunile.

Au pornit șerpuit pe drum, apoi prin pădure. S-au îndepărtat de Auberge. S-au îndepărtat de locul crimei.

Haniya și-a dat capul pe spate, lăsând fulgii mari să i se așeze pe față. Aproape că zâmbea.

Stând atât de aproape de femeia care probabil avea să câștige Premiul Nobel pentru Pace, Isabelle observase două lucruri. Cât de tânără era, de fapt, Haniya Daoud și cicatricile care-i brăzdau chipul. Arătau ca un puzzle asamblat imperfect.

— Nu reușesc deloc să mă obișnuiesc cu zăpada, a spus Haniya, cu ochii închiși, cu capul dat pe spate și fața udă.

Clopoțeii de la căpăstrul Gloriei zornăiau vesel, iar tălpicile saniei alunecau ușor pe zăpadă, scoțând un sunet domol. *Șșșșttt.*

— Povestiți-mi ce vi s-a întâmplat în Sudan.

— Nu vreți să știți, i-a răspuns Haniya cerului.

— Ba vreau.

— De ce? a întrebat Haniya fulgii de zăpadă.

Apoi a lăsat capul în jos, a deschis ochii și a privit-o fix pe inspectoare.

— Ah. Vreți să știți cât de afectată sunt. Dacă am omorât vreodată pe cineva. Haideți să vă spun varianta scurtă. Sunt afectată, fără nicio șansă de a fi reparată, cum ar spune poeta dumneavoastră țăcănită. Și da, am ucis.

A privit-o lung pe Isabelle și a adăugat:

— Cred că înțelegeți ambele lucruri foarte bine.

— Da.

— Bun, atunci haideți să facem așa: vă povestesc, dacă-mi povestiți și dumneavoastră.

Isabelle a tăcut un moment, cu ochii ațintiți asupra pădurii golașe. Doar iarna reușeai să vezi și pădurea, și copacii. Secția Omoruri, și-a spus ea, era o iarnă nesfârșită.

— De acord.

Și astfel, acompaniată de fluturarea cozii Gloriei și de *șșșștttul* saniei, Haniya i-a povestit.

Fusese răpită la opt ani, când satul ei fusese atacat și distrus. Cu ce greșise? Făcea parte dintr-o etnie minoritară. A fost bătută, și biciuită, și tăiată cu macetele. Au legat-o, goală, în noroi. Și au lăsat-o acolo. A primit hrană și apă doar cât să nu moară. Ca s-o poată viola. Zi și noapte, zi și noapte.

În timp ce clopoțeii cântau veseli, Haniya i-a povestit că avea 12 ani când a născut prima oară. Copilul i-a fost luat.

Apoi a născut din nou, la 13 ani. Și iarăși, la 14. În fiecare an, până când a izbutit să evadeze. A tot scos bebeluși din pântec. Unii morți. Unii țipau. Nu-i mai văzuse niciodată.

— Mi-au zis că mâncam carnea copiilor mei morți, le-a spus ea pinilor pe lângă care treceau.

Isabelle a simțit c-o ia amețeala și s-a temut să nu leșine și să cadă din sanie.

— Dar nu i-am crezut, i s-a adresat Haniya spatelui unduitor al Gloriei. Știu că sunt în viață.

Alunecau ușor prin pădurea cufundată în tăcere.

În timp ce tălpigele saniei cereau tăcere, *șșșștttt*, Haniya povestea.

— Într-o noapte, m-a violat un soldat din cale afară de beat și apoi, când mă bătea, i-a căzut maceta de la brâu. Când l-a luat somnul, am reușit să-mi tai sforile. A durat ceva, dar am izbutit.

Haniya s-a întors spre Isabelle. Avea privirea calmă, vocea blândă, aproape duioasă.

— L-am omorât. Apoi i-am omorât și pe ceilalți. Am eliberat toți prizonierii și am evadat împreună, luând și macetele soldaților.

A făcut o pauză și a continuat:

— Aveau copii-soldați care păzeau lagărul.

Haniya se uita drept în față, la peisajul imaculat.

— Ați auzit vreodată de *brown-brown*?

— *Non*.

— Așa îi transformă pe copii în soldați, după ce-i răpesc. Le dau *brown-brown*. Cocaină amestecată cu praf de pușcă.

Isabelle a tras adânc aer în piept, însă n-a spus nimic.

Doamne Dumnezeule! și-a zis.

Doamne Dumnezeule.

— Îi… îi… îi transformă în altceva, a continuat Haniya. Când am încercat să evadăm, unul dintre băieței a vrut să ne oprească. I-am văzut ochii. Privirea de *brown-brown*.

— Și ce-ați făcut? a șoptit Isabelle.

Șșșșttt, făcea coada Gloriei. *Șșșșttt,* făceau tălpigele saniei.

— Sunt aici, nu? i-a răspuns Haniya.

Oarecum, și-a spus Isabelle, întrebându-se cât lăsase din ea însăși la granița aceea.

— În cele din urmă, am trecut frontiera. Și am fost în siguranță.

Haniya a zâmbit.

— Dar știți la fel de bine ca mine, doamnă inspectoare, că nicăieri pe lumea asta nu suntem în siguranță.

Haniya Daoud și-a dat iarăși capul pe spate, a închis ochii și a lăsat fulgii de zăpadă să i se topească pe cicatrici.

Apoi i-a spus cerului:

— Sunt în viață acum datorită copiilor mei. A trebuit să supraviețuiesc, ca să-i salvez. Toate femeile și toți micuții pe care-i salvez sunt copiii mei.

Isabelle se întreba — dar nu a spus nimic — dacă, odată scăpată, Haniya Daoud își transformase macetele în pluguri. Știa deja răspunsul.

Haniya a deschis ochii și s-a uitat împrejur, ca și cum ar fi fost surprinsă să vadă pădurea deasă din Québec, copacii. Apoi privirea i-a poposit asupra lui Isabelle.

— E rândul dumneavoastră.

---

[18] William Shakespeare, *Regele Lear*, în *Opere complete*, vol. 7, Editura Univers, București, 1988, actul III, scena 4, p. 162.

Capitolul 32

Gloria s-a oprit în fața bistroului, iar Haniya și Isabelle au coborât din sanie.

Copiii din sătuc s-au bulucit în jurul lor, unii voind să se urce în sanie, alții interesați mai curând de Gloria. Ridicându-se pe vârfuri în timp ce ea se apleca, îi mângâiau botul mare și catifelat.

— Doar o clipă, le-a zis Billy râzând, în timp ce micuții se înghesuiau și se împingeau ca să urce în sanie. O să vă vină tuturor rândul. Promit!

Nu era poate surprinzător că ei înțelegeau perfect tot ce spunea Billy Williams, în timp ce adulților le venea greu.

Gloria a pornit, oprindu-se curând ca să lase să treacă mașina ce cobora încet dealul spre Three Pines. Billy a dus mâna la căciulă, salutându-i pe pasageri. Dar mai ales pe Myrna — și ea îl înțelegea. Apoi, cu un clinchet vesel, au pornit iar.

— Papa! au strigat Florence, Zora și Honoré o clipă mai târziu, când au trecut pe lângă bunicul lor.

Se întorcea de la Auberge, mergând pe jos spre sătuc, și s-a oprit să le facă semn. Apoi și-a continuat drumul cu mâinile la spate și capul plecat. Cufundat în gânduri.

* * *

Haniya Daoud fixa cu privirea ușa care lega librăria de bistrou. O ușă prin care trecuse de câteva ori. Apoi a privit încăperea aceea lunguiață, cu grinzile la vedere și cu parchetul din plăcuțe late, făcute din copaci care crescuseră chiar dincolo de ferestrele largi.

A privit căminele uriașe aflate în cele două capete ale camerei, ridicate din pietre culese de pe câmpiile din apropiere.

I-a privit pe bărbații și pe femeile de acolo, inclusiv pe poeta sărită de pe fix și rața ei afurisită. Fiice și fii ai Québecului,

indiferent dacă se născuseră acolo sau nu.

Haniya Daoud, Eroina Sudanului, ascultase cu atenție cât îi povestise Lacoste ce se întâmplase. Aici. În locul acesta liniștit, în sătucul acesta pașnic.

Șșșșttt.

Arma care-i fusese lipită de ceafă. Cum intraseră pe ușa librăriei. Căutătura lui Gamache, care era în bistrou, clipa aceea în care se înțeleseseră din priviri. În care el înțelesese ce avea să facă Isabelle. Ce trebuia s-o lase să facă.

Ea avea să moară. Pentru ca toți ceilalți din bistrou — inclusiv Armand și Jean-Guy, inclusiv Ruth, Gabri și Olivier — să aibă o șansă de a supraviețui.

Șșșșttt. Dar Isabelle a continuat.

I-a povestit Haniyei despre momentul acela, în care timpul păruse să stea în loc, când îl privise în ochi pe Armand și se gândise la copiii ei. Apoi Isabelle se încordase și se împinsese din toate puterile, așa încât trupul ei să-l izbească pe atacatorul aflat în spate. Dezechilibrându-l pentru o clipă nespus de prețioasă.

Ultimul lucru pe care îl văzuse, ultimul lucru pe care crezuse Isabelle c-avea să-l mai vadă vreodată fusese Gamache, care se arunca în față, spre ceilalți atacatori.

Spera că inspectorul-șef avea să supraviețuiască. Spera că Jean-Guy avea să supraviețuiască. Și toți ceilalți.

Fiindcă știa, simțind explozia, că ea nu avea să scape cu viață.

Apoi descrisese lucrurile pe care nu le știuse, dar care îi fuseseră povestite. Că Ruth, în balamucul stârnit, se târâse până la ea pe podeaua bistroului și venise s-o țină de mână. Ca să nu moară singură.

Că soțul ei, colegii, prietenii ei, stătuseră cu rândul la spital, o ținuseră de mână și-i citiseră.

Haniya asculta și se întreba dacă, atunci când va veni momentul, avea s-o țină și pe ea de mână cineva, oricine.

— Lucrurile devin mai puternice odată ce au fost distruse, a rostit, întrebându-se imediat de ce îi venise să spună asta.

— Da.

Niciuna dintre ele nu descrisese drumul lung, nespus de lung de întoarcere. Dar știau amândouă că le adusese aici. În acest moment. În locul acesta liniștit, în sătucul acesta pașnic.

Șșșștttt.

Eroina Sudanului s-a uitat în jur, prin bistrou, la oamenii din Three Pines. Prieteni și familii. Erau mici fisuri între ei. Știa asta fiindcă vedea lumina ce pătrundea pe acolo.

Armand s-a întâlnit cu Reine-Marie, Myrna și Jean-Guy în fața bistroului.

— Cum a mers? i-a întrebat.

Însă și-a dat seama după expresiile lor că nu mersese bine. Sau poate că „bine“ nu era cuvântul potrivit.

— Hai să mergem înăuntru și să stăm de vorbă, le-a propus.

Punând mâna pe brațul soției lui, a privit-o atent în ochi.

— Ești OK?

Ea a încuviințat, însă fără convingere.

— De fapt, m-aș duce acasă. Vreau să verific și ultima cutie. O să fie liniște, copiii sunt la plimbare cu sania.

Adevărul e că era lașă. În bistrou putea să dea peste Vincent Gilbert și o înspăimânta gândul la ce ar fi putut să-i spună, ce ar fi putut să facă dacă se trezea față în față cu el. Acasă era singurul loc în care s-ar fi simțit în siguranță.

— Vrei să vin cu tine? a întrebat-o Armand.

— *Non, merci, mon coeur*[19]. Trebuie să afli ce au să-ți povestească.

Armand i-a privit pe Jean-Guy și pe Myrna și le-a văzut figurile mohorâte. Probabil că trebuia să afle, însă nu prea voia.

În vreme ce ea a pornit spre casă, ceilalți au intrat în bistrou. Isabelle era lângă foc cu Haniya, Ruth și Clara și s-au ridicat toate când au sosit ei. Doar Ruth a rămas pe fotoliu, profitând de ocazie ca să-și schimbe paharul de scotch gol cu al Clarei, care era aproape plin.

— Am impresia că aveți lucruri importante de discutat, a spus Clara.

Nu trebuia să fii pictor ca să le înțelegi expresiile.

— Ce-ar fi să mergem la mine?

— Ce?! Dar avem cele mai bune locuri din bistrou, chiar în fața focului, a protestat Ruth. De ce să pornesc acum prin viscol, doar ca să merg până la cocioaba ta?

Rosa, cuibărită la ea în brațe, a dat din cap a încuviințare și s-a uitat urât la Clara.

Însă pictorița a privit pe geam, la fulgii de zăpadă care pluteau domol în aer. Nu era nici pe departe viscol.

— Păi, am o sticlă de *single malt*.

— Și Olivier are.

— Am tort cu ciocolată.

Ruth a schițat un gest cu Rosa, arătând cu ea spre suportul de prăjituri de pe bar.

— O să te las să-mi critici cele mai noi tablouri, a plusat Clara.

Ruth a devenit interesată. Să găsească defecte lucrurilor era activitatea ei preferată.

Pe drum spre ieșire, s-a oprit în fața lui Armand.

— Ai vorbit cu ea?

— S-a rezolvat. Profesoara Robinson n-o să-ți mai folosească citatul și o să doneze profiturile către LaPorte.

— Mulțumesc, Armand, a șoptit bătrâna.

Ajunse la ușă, Clara și Ruth au privit în spate. Haniya stătea în mijlocul încăperii, între cele două grupuri.

— Ei? s-a răstit Ruth. Ce, aștepți invitație specială de la regele Suediei? Cretină ametită!

Haniya a ezitat o clipă, apoi a pornit în urma lor. Nu era sigură, dar bănuia că apelativul „cretină ametită“ din partea lui Ruth Zardo era la fel de impresionant ca nominalizarea la Premiul Nobel pentru Pace.

În timp ce înaintau cu greu prin troienele de zăpadă spre căbănuța Clarei, Ruth și-a pierdut echilibrul. Haniya a apucat-o de braț, oprind-o chiar înainte să cadă. A ținut-o de mână tot restul drumului, întrebându-se dacă nu cumva cheia era nu să fii ținut de mână, ci să ții tu pe cineva.

Gabri le-a adus un ceainic.

— E deja infuzat, cum vă place vouă.

A aruncat un buștean de mesteacăn în cămin și a ațâțat focul, apoi a plecat. Scoarța albă s-a aprins și s-a strâns, în timp ce tăciunii pârâiau și scânteile fierbinți săreau, fugărindu-se în sus, spre coș.

Armand a turnat ceaiul, iar Isabelle a început să povestească.

În doar câteva clipe, Jean-Guy, Myrna, Isabelle și Armand au părăsit bistroul confortabil și au ajuns în Sudan. Le priveau neputincioși pe femeile și pe fetele care zăceau în țărână, legate fedeleș.

Armand și-a încleștat maxilarul atât de tare, încât s-a temut c-au să i se sfărâme dinții. Dacă nu se încorda așa, avea să vomite.

Dar Isabelle povestea în continuare.

Jean-Guy și-a văzut surorile și mama. A văzut-o pe Annie. Le-a văzut legate. A simțit că leșină.

Dar Isabelle povestea mai departe.

Myrna simțea chingile din piele netăbăcită strângându-i încheieturile mâinilor și gleznelor, tăind-o, carnea îi creștea acum în jurul lor. Îi vedea pe bărbați apropiindu-se. Beți. Furioși. Îi vedea scoțând macetele. Și-a ridicat privirea spre Armand. Spre Jean-Guy. Spre Isabelle. I-a implorat. I-a rugat s-o ajute.

Lumea întreagă văzuse. Și nu făcuse nimeni nimic.

Când Isabelle a ajuns la partea în care Haniya a evadat și și-a ucis atacatorul, Armand și-a descleștat fălcile.

Când Isabelle a ajuns la partea în care Haniya le-a eliberat pe celelalte femei și fete, Jean-Guy a vrut să sară-n sus și să aclame.

Când Isabelle a ajuns la partea în care s-au apropiat de gardul din sârmă ghimpată, de libertate, Myrnei i-a venit să plângă de ușurare.

Când Isabelle a ajuns la partea în care Haniya s-a găsit față în față cu soldatul-copil, s-a oprit.

— Ce e? a întrebat-o Armand. Ce s-a întâmplat?

— *Brown-brown*, i-a răspuns Isabelle.

Și le-a povestit ce s-a întâmplat, că Haniya a fost nevoită să ia o decizie. Și a luat-o.

S-a lăsat o tăcere grea. Răsuflarea lor se amesteca acum cu fumul și cu scânteile din foc, cu imaginile cumplite care

invadaseră bistroul tihnit.

Haniya avea dreptate, și-a spus Isabelle. Niciun loc de pe lumea asta nu e sigur.

— Isabelle? a rostit Armand în cele din urmă.

Lacoste și-a ridicat privirea spre inspectorul-șef. Nici sclipirea aurie a focului nu putea ascunde paloarea obrajilor lui.

Isabelle știa ce voia s-o întrebe.

— Da. N-am nicio îndoială c-ar ucide din nou, dacă așa ar salva viețile unor oameni. Nu știu dacă este o eroină sau o psihopată, dar Haniya Daoud pare să-i considere pe toți oamenii nevinovați, pe toți copiii din lume… copiii ei. Vrea să-i salveze pe toți. E obsedată de dorința asta.

Jean-Guy n-ar fi înțeles sentimentul ăsta cu câțiva ani în urmă. Acum însă înțelegea. Toți părinții o luau un pic razna în clipa în care li se nășteau copiii.

Armand a dat din cap. Și el înțelegea.

Presupusese că Haniya Daoud supraviețuise mânată de ură, în niște condiții în care mulți oameni ar fi renunțat și ar fi murit. Mânată de o nevoie arzătoare de a se răzbuna.

Dar o motivase ceva și mai puternic de atât.

Iubirea. Iubirea pentru copiii ei. Nevoia de a salva, nu de a distruge, o ajutase să meargă înainte. Și încă o motiva la fiecare pas.

Dar să fie nevoită să ucidă un copil pentru a-i salva pe alții? Ce mai rămânea din sufletul unui om pus în situația asta? Ce mai rămăsese din sufletul Haniyei? Îi era acum mult mai ușor să ucidă?

Ar fi omorât-o Haniya Daoud pe Abigail Robinson ca să salveze viețile altora?

Fără să clipească.

Reine-Marie și-a pus un pahar de vin roșu, a târât cutia din birou până în living, a aprins focul în cămin și a pornit luminițele din brad.

Stephen și Gracie, despre care bănuia acum c-ar fi porcușor de Guinea, trăgeau un pui de somn în dormitorul bătrânului. Daniel

și Roslyn erau la un târg în Sherbrooke, iar Annie plecase cu Idola în vizită la niște prieteni din satul învecinat.

Henri și Fred se cuibăriseră la picioarele ei.

Avea toată casa la dispoziție.

Înainte de a deschide cutia, s-a lăsat pe spate pe canapea, și-a ridicat și picioarele, și a sorbit pe îndelete din vin, cu privirea pierdută în foc, cu bradul luminat pe fundal.

Aveau să-l dea jos, împreună cu celelalte decorațiuni, pe 5 ianuarie. În ajunul celei de a 12-a nopți.

Nici ea și nici Armand nu erau religioși, deși amândoi credeau discret, cu statornicie, în Dumnezeu. Însă adorau tradițiile, iar desfacerea bradului de Crăciun în aceeași zi în fiecare an era unul dintre obiceiurile cele mai vechi.

Dincolo de faptul că era noaptea dinaintea Bobotezei, când cei trei magi l-au recunoscut pe copilul Iisus, în felul ăsta își scuteau aspiratorul de a înghiți prea multe ace de pin uscate. Și poate așa nici nu se mai strica. Din nou.

Între timp, Reine-Marie savura prezența bradului, decorațiunile, liniștea.

A închis ochii, simțind pe chip căldura răspândită de foc. Însă tihna i-a fost invadată de Ewen Cameron. Figura lui binevoitoare o privea, o asigura că totul avea să fie bine, *ça va bien aller*, în timp ce bărbatul îi lega încheieturile de niște piloni.

A deschis brusc ochii și s-a ridicat atât de repede, încât vinul a sărit din pahar, vărsându-se pe Henri, care dormea lângă foc. Câinele nici nu s-a clintit. Ruth venea în vizită atât de des, încât se obișnuise cu asemenea accidente.

Reine-Marie a lăsat paharul și s-a pus pe lucru, în timp ce la bistrou, Jean-Guy stătea în fața focului și-și spunea povestea de groază.

— Ewen Cameron? s-a mirat Armand, mutându-și privirea de la Jean-Guy la Myrna, și înapoi. Vincent Gilbert a lucrat cu Cameron?

— Cu cine? a întrebat Isabelle.

Ca și Jean-Guy, era prea tânără ca să știe cine era. Însă în curând avea să rețină numele acela pentru tot restul vieții. I-au explicat, în timp ce Armand s-a lăsat pe spate, ascultând, reflectând.

Când și-au terminat povestea, Isabelle le-a pus o mulțime de întrebări lui Jean-Guy și Myrnei, nevrând să accepte ideea că se putuse întâmpla așa ceva. În Québec. În Montréal. La McGill. Atât de recent. Și nu intervenise nimeni. Nu-l oprise nimeni.

— Și Vincent Gilbert a luat parte la toate astea? a mai întrebat ea.

— N-avem nicio dovadă în sensul ăsta, i-a răspuns Jean-Guy. Știm doar c-a îngrijit animalele din laborator. Dacă ar fi participat și la experimente, n-am fi găsit în dosarul lui și documente în legătură cu asta?

— Evaluări din partea lui Cameron sau a altora, a spus Myrna. Da, așa ar trebui.

— Chiar și așa, a intervenit Armand, aplecându-se în față. E greu de crezut că doctorul Gilbert nu știa ce se întâmplă. Până a ajuns el acolo, Cameron făcea deja experimente de aproape zece ani.

Sfântul Nesimțit devenise, au observat cu toții, din „Vincent", „doctorul Gilbert"; Armand se distanța astfel de el.

S-a întors spre Myrna, dar până să apuce s-o roage să-i lase singuri, ea s-a și ridicat.

— Eu plec, am treabă la magazin.

După plecarea ei, Jean-Guy a spus:

— Parcă a venit vorba despre Cameron și azi-noapte, nu? I l-ai pomenit lui Gilbert când am stat de vorbă cu el.

— Da. Am încercat să-mi aduc aminte exact cum s-a exprimat Robinson. N-a făcut o acuzație directă, ci a fost mult mai subtilă. Vorbea despre monștri și l-a pomenit pe Cameron. Apoi a insinuat că Gilbert nu era cu nimic mai presus de el. De asta am vrut să știu ce scrie în dosarul lui de la McGill. Dar nu mi-am imaginat…

Cine și-ar fi imaginat?

— Dar, dacă ar fi știut ceva clar, nu i-ar fi zis direct și gata? a întrebat Beauvoir. De ce să facă doar aluzii?

— Poate că voia să se joace cu el, a intervenit Isabelle. Ca o pisică, atunci când chinuie o pasăre rănită.

Armand nu reușea să-l vadă pe Sfântul Nesimțit în chip de pasăre rănită. Ar fi fost mai curând pisica. Însă era o variantă. Și un posibil mobil pentru crimă.

— N-ați găsit nimic concret?

— Nu, nimic, i-a răspuns Beauvoir.

— Ar trebui să mai fie în viață, a spus Isabelle.

— Cine?

— Victimele lui Cameron. Victimele lui Gilbert. Probabil că majoritatea au fost din Québec. Poate chiar de pe aici, din zonă.

— Ar fi tare bătrâne acum, a remarcat Beauvoir. Toate astea s-au întâmplat acum niște decenii.

Armand și-a îndreptat privirea spre casa Clarei. Unde se afla Ruth.

Ruth?

Cine te-a rănit nespus, atât de-adânc, de nu ai vindecare,
Iar orice început îl întâmpini cu încruntare?

Acesta să fi fost răspunsul pe care-l căuta?

— Când am luat prânzul cu doctorul Gilbert, a recunoscut c-a fost la prelegerea lui Abigail Robinson, a spus Gamache.

— Nici nu prea avea cum să nege, a comentat Beauvoir.

— Așa-i. A mărturisit și c-a văzut arma în mâna lui Tardif. Zice că s-a blocat, a rămas paralizat.

— Dar? l-a întrebat Isabelle.

— Când am insistat, aproape c-a recunoscut că voia să se întâmple, voia ca ea să moară. A fost o decizie luată într-o fracțiune de secundă. Nu făcuse nimic ca să-i protejeze pe oameni în timpul pandemiei. A considerat că asta era șansa lui de a se revanșa.

— Și nu doar în timpul pandemiei, a intervenit Lacoste. N-a făcut nimic ca să le apere pe victimele lui Cameron. Pare să fie un șablon.

Gamache a încuviințat. Oare Gilbert hotărâse, în sfârșit, să acționeze?

Ca un medic pe câmpul de luptă, decisese azi-noapte să amputeze piciorul, ca să poată salva restul trupului? S-o ucidă pe Abigail Robinson, ca să salveze alte mii de oameni?

Sau, așa cum se întâmpla adeseori cu Gilbert, avea un motiv mult mai complex, mai egoist? O făcuse ca să se protejeze chiar el? S-o împiedice pe Abigail Robinson să-i dezvăluie cel mai cumplit secret. Marea lui rușine.

— Sigur, e posibil și să nu-l fi oprit pe Tardif fiindcă lucrau împreună, a sugerat Beauvoir.

— În legătură cu asta am niște noutăți, a anunțat Isabelle. Cât ați fost voi în Montréal, l-am găsit pe complice. Nu era Gilbert, nu era nici fratele. Era fiul.

I-a pus rapid la curent în legătură cu Simon Tardif. Beauvoir a priceput imediat detaliul cel mai important.

— A lucrat la Auberge în timpul petrecerii. O mulțime de pușteni s-au tot perindat spre pădure în timpul nopții. Nu l-ar fi observat nimeni pe unul anume. E posibil ca Simon Tardif să fi terminat ceea ce începuse tatăl lui.

— Chestia e că nu-s convinsă, a răspuns Lacoste. Nu cred c-ar avea tupeul ăsta.

— Nici eu nu cred, a spus Gamache. Dar mi s-a mai întâmplat să fiu surprins de oameni.

---

[19] Nu, mulțumesc, iubitule (în lb. fr. în orig.).

Capitolul 33

Reine-Marie a ridicat capacul ultimei cutii și în doar câteva momente și-a dat seama că găsise comoara. Cele mai vechi obiecte ale lui Enid Horton.

Nu carnete de note, felicitări de Ziua Mamei, felicitări de Crăciun de la copii.

De data asta, erau mărturii de la și despre însăși Enid.

Pentru Reine-Marie, lumea a dispărut — bibliotecara și arhivista a trecut din viața ei în viața lui Enid.

Erau câteva fotografii vechi și decolorate, în care era copilă, alerga într-un costum de schi imens pentru ea și târa în spate un fular lung, din lână, înghețat; se afla în fața unui vechi *chalet* din Québec, în Munții Laurentini.

Fotografii în care apărea între frații ei: o soră mai mare și un frate mai mic.

O Biblie micuță, albă, care purta o dedicație pentru Enid Blythe, cu ocazia botezului. Îi fusese dăruită de nașa ei.

Și scrisori. O mulțime de scrisori.

Reine-Marie a scos un teanc și l-a așezat în poală, îndreptând hârtiile, apoi a luat-o pe prima și s-a întrebat, nu pentru întâia oară, ce va face următoarea generație de arhiviști și biografi. Nimeni nu mai compunea scrisori. Nimeni nu mai developa sau printa fotografii, nu mai existau albume pe care să le cerceteze istoricii sau chiar membrii familiei. Totul era în *cloud* și era protejat de o parolă.

Însă nu asta era cea mai mare grijă a ei, în orice caz nu astăzi.

Inițial, a citit cu atenție fiecare scrisoare, rând cu rând, însă după o vreme a început să citească pe diagonală.

A văzut-o pe Enid crescând, trecând prin toate întrebările și ezitările firești pentru o adolescentă. Pentru o femeie tânără. Pentru o mireasă tânără. Pentru o mamă tânără.

Dar… apoi…

Reine-Marie a dat pagina și a trecut la următoarea scrisoare.

S-a uitat întâi de unde era trimisă. Apoi la expeditor. Apoi s-a oprit. Ochii i-au rămas ațintiți asupra unui desen de pe marginea foii.

Aproape c-a împins scrisoarea, aruncând-o cât colo, ca și cum i-ar fi aterizat un șarpe în brațe. Dar nu era un șarpe.

Era o maimuță.

Ruth stătea în mijlocul atelierului, holbându-se la pânza de pe șevalet. Fără să se întoarcă, a spus:

— Ce-i asta? Ah, stai, nu-mi spune. E un iepuraș?

Înainte să apuce Clara să-i răspundă, Ruth și-a înclinat capul într-o parte și a ridicat mâna, cerând să se facă liniște.

— Nu, m-am prins! E o mașină. E un iepuraș într-o mașină.

S-a întors cu o figură uluită spre Clara, care stătea în pragul ușii, cu mâinile încrucișate la piept.

— Dai semne de creativitate, i-a spus Ruth. Sigur, pictura e tot de căcat, dar cel puțin e un *merde* surprinzător.

— Dacă te-aș angaja s-o omori, a întrebat-o Clara pe Haniya, crezi c-ai pierde Premiul Nobel din cauza asta?

— Nu cred. Competitorii mei sunt un dictator nemilos și un tip care a ordonat ca refugiații să fie despărțiți de copiii lor și băgați în cuști.

— Glumești! a exclamat Clara. Ăștia sunt ceilalți nominalizați la Premiul Nobel pentru Pace?

— Cred că nu-i vorba de cât bine a făcut cineva, ci de cât rău ar fi putut face, dar s-a abținut.

Clara, care știa la cine se referea Haniya, a mormăit:

— Nu mult mai mult rău.

— Nu, stai! le-a întrerupt Ruth. Rosa zice că-i un chec rotund. Am nimerit-o?

— De fapt, a spus Haniya, s-ar putea chiar să-mi aducă un avantaj.

Clara a zâmbit și s-a întors cu spatele.

— Ceai?

Au pornit împreună spre bucătăria spațioasă.

— De ce o suporți?

— Pe Ruth? a întrebat Clara, punând ceainicul pe foc și deschizând o cutie de fursecuri cu unt. Poate că ea e premiul meu pentru pace. Nu e vorba despre cât de bună este, ci despre cât de rea ar fi putut fi.

La drept vorbind, Clara pusese pe șevalet pânza aceea deosebit de urâtă special pentru Ruth. Era o glumă între ele. În fiecare dimineață, Clara lucra la tablourile ei. Apoi, chiar înainte să încheie munca pe ziua respectivă, punea altă pânză pe șevalet și trântea niște vopsea aiurea pe ea, alegând culorile și tușele alandala.

Adevăratul tablou era așezat cu grijă lângă perete, ascuns sub un cearșaf. Clara își proteja mereu picturile, chiar mai îndârjită de când aproape că-i distruseseră cariera niște recenzii îngrozitoare ale ultimei ei expoziții.

A auzit că se deschide ușa de la intrare și o clipă s-a gândit, chiar și după atâta timp, că era soțul ei, Peter.

Însă a răsunat o voce cunoscută:

— *Bonjour?* Clara?

— Suntem în bucătărie, Armand!

Gamache le-a salutat, apoi s-a uitat curios în jur.

— Ruth unde e?

— În atelier.

— Te deranjează dacă merg să vorbesc cu ea?

— Deloc.

A găsit-o pe Ruth fixând cu privirea o pânză sprijinită de perete. S-a întors grăbită, lăsând cearșaful să cadă, ca să acopere la loc tabloul.

— Ce vrei?

— Aș vrea să stăm de vorbă.

— Despre?

— Despre Ewen Cameron.

S-a lăsat tăcerea. Apoi Ruth a spus:

— *Simt mirosul sângelui și-al unei epoci a nebunilor iluștri*[20].

— Și eu la fel, a răspuns Armand.

Jean-Guy Beauvoir a încheiat primul apel telefonic, și-a notat ceva, apoi a dat al doilea telefon.

După câteva întrebări, i-a mulțumit directorului Departamentului de Matematică și a închis.

Lăsându-se pe spate în scaunul din centrul de comandă de la subsol, a chibzuit o clipă. Apoi, după ce a dat un telefon în British Columbia, și-a finalizat notițele și a urcat să-l aștepte pe inspectorul-șef.

L-a văzut pe Vincent Gilbert lângă șemineul din living. Relaxat, stătea picior peste picior și citea o carte. Avea pantaloni cenușii din flanel, un pulover de cașmir, o cămașă albă apretată și o cravată. Părul alb îl purta tuns scurt, iar ochelarii cu lentile rotunde aveau rame maronii, cu model pestriț.

Profesor.

Doctor. Parcă ieșit dintr-un serial cu medici.

Jean-Guy s-a întors la subsol.

Reine-Marie Gamache a rămas cu ochii pironiți asupra flăcărilor. După o vreme, a coborât privirea spre pumnul strâns.

Avea degetele încleștate pe hârtie, pe scrisoare. O mototolea. A desfăcut-o, a netezit foaia, a citit-o din nou, apoi s-a ridicat.

Trebuia să-l găsească pe Armand. Trebuia să-i arate ce găsise.

Știa că era la bistrou.

În timp ce-și punea haina și cizmele, a încercat să le explice lui Henri și lui Fred c-avea să-i scoată la plimbare, dar nu chiar acum.

N-au priceput.

— Nu sunteți singurii, a mormăit ea, îndesându-și căciula peste urechi și pornind prin ninsoare.

Încă nu ajunsese la bistrou, când s-a auzit strigată.

— Reine-Marie!

L-a văzut pe Armand — traversa în fugă către ea, venind dinspre casa Clarei. S-au întâlnit în dreptul pinilor, cu chipurile scăldate în lumina beculețelor de Crăciun.

— Trebuie să-ți spun…, au început amândoi în același timp.

— Spune tu prima.

— Ba nu, zi tu.
— Tocmai am stat de vorbă cu Ruth. A durat ceva, n-a vrut să-mi spună, dar până la urmă mi-a povestit. Femeia ale cărei documente le sortezi tu, Enid Horton…
— I-a fost pacientă, victimă lui Ewen Cameron. Tocmai mi-am dat și eu seama. Trebuie să-ți arăt ceva.

Armand și Reine-Marie se aflau în micul birou de acasă, de lângă living.

Dincolo de ușa închisă, l-au auzit pe Stephen salutându-i pe Daniel și pe Roslyn. Au auzit-o pe Annie întorcându-se cu Idola.

Sunetele reconfortante ale normalității. Ale unei familii care își trăia viața obișnuită. Îi despărțea doar o ușă.

Dincolo de ea, ei se uitau la hârtia păstrată atâția ani de Enid Horton și găsită acum de Reine-Marie.

Foaia avea antetul Institutului Allan. O solicitare destul de politicoasă, dar fermă, de a plăti o factură restantă. Pentru serviciile doctorului Ewen Cameron. Enid Horton fusese internată 33 de zile pentru depresie post-partum.

Pe margine era un desen. O maimuță. De-abia schițată, de-abia prinzând contur. O primă încercare. Capul, urechile, coada răsucită. Și ochii mari, înspăimântați.

Scrisoarea era semnată de doctorul Vincent Gilbert.

* * *

— *Monsieur* Tardif, l-a salutat Isabelle Lacoste, când acesta a fost adus în sala de interogatoriu.

Fusese chemată și avocata lui, care stătuse un pic de vorbă cu inspectoarea de la Sûreté înainte de a li se alătura Édouard Tardif.
— L-am reținut pe fiul dumneavoastră, a început Lacoste.

A urmat o tăcere lungă, căci Édouard Tardif a deschis larg gura, însă nu ca să vorbească, ci fiindcă avea senzația că se sufocă.
— Nu el este de vină, a spus, în cele din urmă. N-a știut. A crezut… I-am zis… Credea că am gloanțe oarbe în pistol. I-am zis că nu vreau decât să întrerup prelegerea. N-a știut.
— Și fratele dumneavoastră?

— El n-a avut nimic de-a face cu asta.
— Atunci, de ce a mărturisit?
— Probabil a ghicit că m-a ajutat Simon și a vrut să-l protejeze.
Isabelle a dat din cap. Erau o familie unită. O familie iubitoare. Care, cu sau fără bună știință, complotase la o crimă.
— Să nu spuneți un cuvânt! l-a sfătuit *maître* Lacombe.
S-a întors spre Lacoste și a adăugat:
— *Monsieur* Tardif trecea printr-o suferință cumplită. Mama sa era într-un cămin pentru bătrâni, unde peste 20 de locatari muriseră de COVID. Ea supraviețuise. Însă se temea că n-avea să-i supraviețuiască și profesoarei Robinson. El n-a făcut decât să-și apere familia. Sau asta credea că face. Trebuie să-l înțelegeți.
— Îl compătimesc, însă realitatea este c-a tras cu o armă de foc într-o sală aglomerată. Aproape că i-a nimerit pe profesoară și pe un inspector-șef de la Sûreté.
— Da, cu siguranță trebuie să suporte consecințele, s-a declarat de acord avocata, în timp ce Tardif le urmărea atent. Dar n-a fost în deplinătatea facultăților mintale.
— Simon n-a știut! a repetat Tardif.
— Azi-noapte a fost la Auberge. A lucrat în timpul petrecerii la care a fost ucisă asistenta profesoarei Robinson.
— A fost acolo? a repetat bărbatul, căscând ochii. Doar nu credeți că el a omorât-o!
— Având în vedere că v-a fost complice în tentativa de asasinare a profesoarei Robinson, e greu de crezut că n-a făcut-o el.
— Dar niciodată n-ar… n-ar putea. Nu e genul ăla de om. Doar a făcut ce l-am rugat eu. Are toată viața înainte. Vă rog, pentru numele lui Dumnezeu, trebuie să mă credeți! Dați-i drumul. Acuzați-mă pe mine de orice vreți, dar lui dați-i drumul! Nu-i distrugeți viața.
— Mă tem că nu eu sunt cea care i-a distrus viața.

— Așadar, a spus Beauvoir ridicând ochii de la scrisoare, asta e dovada. Vincent Gilbert chiar știa ce făcea Cameron. Și îl ajuta.
— Da, a răspuns Gamache.

Venise pe jos până la Auberge și intrase prin spate, ca să nu dea nas în nas cu Gilbert.

De fiecare dată când era pomenit numele lui Ewen Cameron, chipurile din pereți deveneau parcă și mai evidente. Ca și cum se împingeau, voiau să iasă.

Să fi fost Cameron însuși acolo? Fusese invocat din Iad?

Gamache știa că era o fantezie. Și cu toate astea…

— Trebuie să mai stăm o dată de vorbă cu doctorul Gilbert.

Beauvoir s-a ridicat în picioare. De multă vreme nu mai așteptase cu atâta nerăbdare un interogatoriu.

— Dar mai întâi, a continuat Armand, făcându-i semn să se așeze la loc, vreau să știu ce-ai aflat după telefoanele date în vest.

— Ah, da. Se pare că toți știau despre cea de-a doua fiică, Maria, i-a răspuns Jean-Guy. N-a fost un secret. Moartea ei l-a afectat mai ales pe tată. S-a simțit vinovat.

— De ce?

— Micuța s-a sufocat mâncând un sandvici cu unt de arahide. Pe care i-l dăduse el la masa de prânz.

Armand a tras adânc aer în piept. Își imagina — și, în același timp, încerca să nu-și imagineze — cum fusese să trăiască așa ceva. Clipa în care se întâmplase, apoi anii care urmaseră.

— Am vorbit și la biroul medicului legist din Nanaimo, a continuat Beauvoir.

— De ce?

— Păi, mi s-a părut că fuseseră cam multe morți în familia aia. Întâi mama lui Abigail, apoi sora ei, și în cele din urmă tatăl.

Gamache s-a încruntat, apoi a dat încet din cap.

— Bună idee. Și ai găsit ceva?

— Încă nu. Dar am cerut certificatele de deces și rapoartele autopsiilor.

Armand și-a luat avânt și s-a ridicat de pe scaun.

Venise momentul.

---

[20] Vers din *Blessed Event*, de W.H. Auden.

Capitolul 34

Vincent Gilbert a observat că inspectorul-șef Gamache închisese ușa bibliotecii. Era de așteptat, voia să poarte o conversație confidențială.

Ceea ce s-a întâmplat apoi n-a mai fost de așteptat.

Gamache a încuiat ușa cu cheia. Pe care a pus-o în buzunar.

Jean-Guy Beauvoir s-a așezat pe unul dintre fotoliile de piele din fața lui Gilbert, iar Gamache, pe celălalt.

Simțind un fior, doctorul s-a uitat spre cămin. Nu ardea focul. Nici măcar nu erau pregătite lemnele, doar să le aprindă. Era numai o gaură întunecată, cu cenușă și un vag miros de ars.

Gamache a scos din buzunar o foaie de hârtie și i-a întins-o.

Gilbert a despăturit-o, a văzut antetul și a lăsat-o să-i cadă din mână. A aterizat pe măsuța de cafea, necitită. Dacă ar fi ars focul în cămin, ar fi putut încerca să arunce scrisoarea în flăcări. Unde îi și era locul. Deși doctorul nu era sigur că ar fi ars.

Dar nu era niciun foc. Nu era nicio cale de scăpare. Nu într-o carieră ilustră. Nu în comitete directoare. Nici măcar în adâncul pădurii.

Vincent Gilbert știuse de ani întregi, de decenii, că avea să vină și ziua aceasta. Ziua în care avea să fie descoperit.

Umblase în dosarele de la Osler și, discret, de-a lungul anilor, înlăturase orice referire la timpul pe care îl petrecuse în slujba lui Ewen Cameron. Însă n-avusese cum să recupereze scrisorile trimise pacienților. Sperase că le distruseseră ei. În fond, cine ar fi păstrat ceva atât de grotesc?

Dar iată că cel puțin o persoană păstrase scrisoarea. Și-a coborât privirea spre foaia de hârtie. Enid Horton.

Numele nu-i spunea nimic.

Însă această Enid Horton îl găsise. Și-l adusese cu ea și pe inspectorul-șef de la Omoruri.

— Știai.

Atât i-a spus Gamache.

Gilbert a încuviințat.

— Da. Știam ce face Ewen Cameron.

Ar fi putut să se oprească după „da“. Însă trebuia să pronunțe cuvintele acelea. Să spună cu voce tare lucrul pe care nu îndrăznise să-l recunoască nici față de el însuși.

Știam ce face Ewen Cameron.

— Povestește-ne, l-a îndemnat Gamache.

Beauvoir i-a aruncat rapid o privire inspectorului-șef. Sigur erau întrebări mai concrete pe care trebuia să i le pună. Ceva care să-l ajute să-l prindă pe Gilbert. Să-i întindă capcane, ca să-l poată aresta. Căci asta era direcția în care se îndreptau.

Vincent Gilbert o ucisese, sau încercase s-o ucidă pe Abigail Robinson nu ca să-i salveze pe alții, ci ca să scape el. Ca s-o împiedice să dezvăluie secretul pe care el se străduise toată viața să-l ascundă. Faptul că fusese complice la tortura a sute de oameni. Pe care apoi îi trimisese acasă schilodiți, distruși. Cu o notă de plată pentru serviciile prestate.

Sfântul Nesimțit. *Oare cum li se spune sfinților în Iad?* s-a întrebat Beauvoir.

Și-a amintit, din scurta perioadă în care mersese la școala de duminică, până să-l exmatriculeze măicuțele, că exista conceptul de „înger păcătos“. Micul Jean-Guy fusese șocat de ideea asta. Cumva, pentru un băiețel care vedea lucrurile tranșant, doar în termeni de alb și negru, ideea că un înger putea fi păcătos era înfricoșătoare. Fiindcă însemna instaurarea haosului.

Oare erau încuiați în camera aceea, captivi, nu cu un Sfânt Nesimțit, ci cu un Înger Păcătos?

Și Jean-Guy a înțeles, într-o clipă de iluminare, de ce nu-i pusese Gamache nicio întrebare, ci pur și simplu îl invitase pe doctorul Vincent Gilbert să-i explice.

Poate că asta era capcana cu care aveau să-l prindă pe Îngerul Păcătos.

Însă era și mai probabil să-l elibereze. Să-i ofere o ieșire, o ultimă șansă de a-și ispăși păcatele.

— Ca toate lucrurile de pe lumea asta, a spus Gilbert, a început cât se poate de inofensiv. Aveam nevoie de o slujbă cu jumătate de normă, iar cele bune erau luate deja. Acolo nu voia nimeni să lucreze, nimeni nu voia jobul ăla. Să aibă grijă de animale la Allan.

S-a oprit și l-a privit fix pe Gamache.

— Ai fost vreodată acolo? La Institutul Allan?

Când inspectorul-șef a clătinat din cap, Gilbert l-a privit pe Beauvoir, care a făcut semn că nici el nu fusese.

— Este în clădirea care pe vremuri purta numele Ravenscrag, un vechi conac uriaș, din piatră, construit în Vârful Mont Royal de un industriaș. Se zice că-i bântuit, și înțeleg de ce crede lumea treaba asta. Iar dacă n-a fost bântuit înainte de Cameron, acum sigur e. Îngrozitor loc. Probabil și-n ziua de azi e la fel. Înspăimântător. Îngrijitorilor le era teamă să meargă la subsol. N-am rămas niciodată peste noapte acolo.

A lăsat capul în jos. Auzea țipetele animalelor, ce se amestecau cu strigătele oamenilor până când erau imposibil de deslușit. Îl urmăriseră pe culoarele acelea, îl urmăriseră până la ușile grele. Îl urmăriseră în întunericul tot mai apăsător. Îl urmăriseră prin lumea întreagă. Și în cele din urmă, îl urmăriseră în adâncul pădurii.

Beauvoir a simțit că i se ridică părul de pe brațe și s-a uitat la Gamache — părea cât se poate de calm. Ca și cum suspecții îi spuneau zilnic povești cu fantome.

— Dar am păstrat postul acela, fiindcă eram bine plătit și învățam mult. Eram medic rezident, iar doctorul Cameron era un zeu. Zeul. Remarcabilul șef al secției de psihiatrie. Care desfășura o activitate importantă, chiar vitală. El și colaboratorii lui începeau să înțeleagă cum funcționează mintea. Mintea, nu creierul. Era captivant.

Jean-Guy a strâns tare din buze, făcând un efort să nu spună nimic, și a remarcat că mâna lui Armand se mișca încet de tot, aproape insesizabil. Degetele dezmierdau fotoliul din piele. Apoi Gamache a strâns încet mâna dreaptă în pumn.

Și Beauvoir știa de ce o face. Ca să oprească tremurul care îl necăjea încă de la atacul din fabrică. Din momentul în care corpul lui fusese ridicat în aer, ca și cum ar fi levitat, propulsat de ploaia de gloanțe.

Apoi se prăbușise la pământ.

Din ziua aceea, Gamache avea cicatricea de pe tâmplă. Și un ușor șchiopătat, și tremurul mâinii drepte în momentele în care era stresat sau obosit. Departe de a fi fost un semn de slăbiciune, Jean-Guy știa că era, de fapt, un semn de dârzenie.

— Era o muncă oribilă, a continuat Vincent Gilbert. Dar n-a trecut mult timp și am descoperit ceva mult mai cumplit. Ce se petrecea de partea cealaltă a zidului. În camera de alături și în camera de dincolo de aceea. Și așa mai departe.

— *Ad nauseam*, a spus Gamache.

Gilbert a dat din cap.

— Auziserăm cu toții zvonuri, firește, despre implicarea CIA, dar credeam că e un mit. Iar dacă îi dădeam crezare, nu făcea decât să îi întărească aura de geniu. Părea ceva eroic. Că ajuta lumea liberă în lupta împotriva comunismului. Împotriva Ciumei Roșii. Acum pare ridicol, dar atunci chiar așa era. Nu uitați că asta se petrecerea chiar în perioada crizei rachetelor din Cuba. Lumea era în pragul unui război nuclear. Orice ar fi făcut pentru a împiedica izbucnirea războiului avea să fie justificat.

Și-a mutat privirea de la unul la celălalt, ca să le evalueze reacțiile. Însă nu reacționaseră în niciun fel, doar îl țintuiau cu privirea. Gilbert a tras adânc aer în piept.

— Sau cel puțin așa mi-am spus, când mi-am dat seama ce le făceau acelor oameni Cameron și colaboratorii lui.

S-a lăsat pe spate și și-a așezat mâinile în poală, împletindu-și degetele. Apoi le-a dus la față, proptindu-și bărbia pe degetele împreunate. Ca un copil care se roagă.

Și căpșoru-l așez să se odihnească, Doamne-Doamne sufletelul să mi-l păzească.

— Cele mai multe dintre experimentele lui Cameron erau legate de spălarea pe creier și privarea de somn. Îi ținea treji cu zilele. O parte din treaba mea era să mă asigur că primeau mâncare și apă.

— Cine? a întrebat Gamache, cu o voce înspăimântător de calmă. Animalele sau oamenii?

— Ambele categorii, i-a răspuns încet Gilbert. Oamenii mă implorau să-i las să doarmă. Să-i dezleg. Să-i las să meargă acasă. Dar n-am făcut-o.

Dacă e în somn să pier, Domnul să mă ia la el.

— Nu fiindcă aș fi crezut că făcea ceva corect. Știam că nu este. Dar îmi era teamă că, dacă spun ceva, o să fiu dat afară din Facultatea de Medicină. Atât de influent era.

L-a privit lung pe Gamache și a adăugat:

— Iar eu, atât de laș.

Vincent Gilbert a închis ochii așa de strâns, încât mai-mai că au dispărut cu totul în cutele de pe față.

— Mi-am petrecut tot restul vieții încercând să-mi ispășesc păcatele, a spus, tot cu ochii închiși. Tot nesimțit am rămas.

A deschis ochii și a zâmbit, apoi a continuat:

— Mă tem că așa mi-e firea. Dar sper c-am reușit să…

De data asta, Gamache și-a lăsat sentimentele, gândurile să iasă la suprafață. Prin expresia dezgustată cu care a reacționat la cuvintele lui Gilbert.

Doctorul părea să-i invite, să-l invite pe Gamache să se declare de acord cu faptul că, deși era un nesimțit, reușise, ca prin magie, și să devină sfânt. Că sufletul îi fusese purificat, despovărându-se de acea mică greșeală din trecut.

Armand Gamache n-avea de gând să accepte așa ceva. Însă nici n-a spus nimic.

Abia acum și-a dat seama Jean-Guy ce făcea inspectorul-șef. Îi lăsa doctorului suficientă frânghie încât fie să poată evada din închisoarea în care trăia de atâta timp, fie să se spânzure. Gilbert, prin fraza pe care tocmai o rostise, părea să-și pregătească singur ștreangul.

— Chiar m-am străduit, Armand, a spus el domol.

Spera la o iertare pe care nu Armand i-o putea oferi.

— Ai cunoscut-o pe doamna Horton? l-a întrebat Gamache fără să-și desprindă privirea de pe chipul lui.

Gilbert a tăcut o clipă, apoi a clătinat din cap.

— Nu țin minte. Poate dac-aș vedea o fotografie…
— Ce-i cu maimuța?
— *Pardon?*
— Desenul de pe scrisoare? Ce înseamnă?
— De unde să știu eu?
— Cred, doctore Gilbert, c-ai demonstrat deja că știi multe lucruri pe care nu le mărturisești. *Madame* Horton a murit de curând. Familia ei a găsit în pod cutii pline, printre altele, de maimuțe. Păpuși. Cărți. Desene. De unde fixația asta pentru maimuțe?

Gilbert n-a spus nimic o vreme. Sfidător. Însă în timp ce liniștea se prelungea, expresia de pe figura lui s-a schimbat. Avusese o revelație.

— Era o femeie în salonul de lângă camera în care țineau animalele. Făcea parte din experimentele de privare de somn. Probabil c-a auzit…

A lăsat capul în jos, spre desen — primul desen. Animalul înspăimântat, cu o privire atât de umană în ochi.

Probabil că, în starea înfiorătoare în care era Enid Horton, confuză, aproape de pragul nebuniei, maimuțele și țipetele lor se strecuraseră în coșmarurile ei. Deveniseră parte din ființa ei.

Maimuțele din laborator se contopiseră cu mintea ei zdruncinată și acolo rămăseseră. Desenându-le, le elibera. Un gest de compasiune pe care marele doctor Gilbert nu l-ar fi putut face niciodată.

— Le auzi și tu? l-a întrebat Armand.

Oare și Gilbert unise, în mintea lui, chinul animalelor cu suferința oamenilor? Și se convinsese singur că nu oamenii erau cei pe care îi auzise urlând? Implorând să fie ajutați. Căutând, cu deznădejde în ochi, o persoană cu suflet, care să-i elibereze.

— Nu maimuțele.

Gilbert a tăcut o clipă, apoi a continuat:

— Ai auzit vreodată cum țipă o gaiță albastră?

Iată răspunsul pe care îl căutau. Vincent Gilbert crezuse c-avea să găsească un refugiu, pace în adâncul pădurii. Însă nu făcuse decât să pătrundă mai adânc în propriul coșmar. Acolo unde

toate animalele sălbatice și pădurea însăși urlau la el. În fiecare zi și-n fiecare noapte, neîncetat.

Dar, dacă ar fi putut face un lucru remarcabil, ceva cu adevărat important, poate că și el, și ele și-ar fi găsit eliberarea.

Poate că Îngerul Păcătos ar fi izbăvit, și-a spus Beauvoir.

Poate că epoca nebunilor iluștri ar lua sfârșit, și-a spus Gamache.

— La ce te-ai gândit în momentul în care Abigail Robinson ți l-a aruncat așa în față pe Ewen Cameron? l-a întrebat Armand.

— M-am gândit că știe.

— Și?

— Și mi-a fost frică.

— Și?

Gilbert s-a foit în fotoliu.

— Și vrei să spun c-am încercat s-o omor? Ca s-o reduc la tăcere? Dar că i-am omorât prietena din greșeală?

— Spune-ne, Vincent, a insistat Armand, aplecându-se spre el.

— Vreți să vă spun adevărul? Da, am văzut șansa de a-mi răscumpăra păcatele. Nu fiindcă aflase că lucrasem cu Ewen Cameron, ci pentru că ceea ce propunea era imoral, greșit din toate punctele de vedere. Era prea târziu s-o mai opresc cu argumente raționale. Ratasem ocazia aceea, ar fi trebuit să fac ceva când mi-a trimis Colette studiul. Dar puteam să îndrept acum lucrurile. Nu-i salvasem pe oamenii aceia cu atâția ani în urmă, nu ajutasem în timpul pandemiei. Nu-i condamnasem cercetarea prima oară când o citisem, dar acum speram să mă pot revanșa. Abigail Robinson trebuie oprită. O știam cât se poate de clar. O știi și tu foarte bine.

L-a privit stăruitor pe Gamache. Beauvoir și-a întors și el privirea spre inspectorul-șef. Aveau mărturisirea. Se terminase.

— Și?

Trebuiau să-l audă rostind cuvintele-cheie.

— Și nimic. Mi-a luat-o cineva înainte. Numai c-a dat greș. A ucis pe altcineva.

Uitându-se în ochii lui Gamache, a adăugat:

— Eu n-aș fi făcut o asemenea greșeală. Nu sunt criminalul pe care-l cauți, Armand.

— Ai făcut planul ăsta împreună cu Colette Roberge? l-a întrebat Gamache. Ea știa ce aveai de gând să faci?

— Nu știa decât că sunt hotărât s-o opresc pe profesoara Robinson.

— Deci a adus-o la petrecerea de Revelion ca s-o puteți ucide, i-a spus Beauvoir.

— Nu, nu! A fost ideea lui Abigail să vină la petrecere, nu a lui Colette. Dar am decis amândoi că era o idee bună. Așa, aveam ocazia să stau de vorbă cu ea. Rațional. Să-ncerc s-o conving să pună capăt nebuniei ăsteia. Colette credea, am impresia, că Abigail voia să mă cunoască fiindcă mă respectă. Nu…

— Deci și Colette Roberge voia ca Abigail Robinson să fie oprită? Și acum e singură cu profesoara Robinson? l-a întrebat Gamache.

— Nu. Mă rog, da, dar nu știa cât de departe sunt dispus să merg ca s-o opresc.

— Poate că nici tu nu știi cât de departe este ea dispusă să meargă.

S-a întors către Beauvoir, care a priceput imediat situația. S-a ridicat, s-a îndepărtat câțiva pași și a dat un telefon.

— Tu vii cu noi, i-a spus Gamache lui Gilbert.

A luat scrisoarea de pe măsuța de cafea și a băgat-o înapoi în buzunar. L-a apucat pe Gilbert de brat și l-a îndemnat spre ușă.

Jean-Guy vorbise cu agenții care păzeau casa lui Roberge, spunându-le să intre și s-o caute pe profesoara Robinson.

— Și să nu vă clintiți de lângă ea. Suntem pe drum.

Ninsoarea se oprise, iar stelele răsăreau, în timp ce pretutindeni în jurul lor creaturile pădurii întunecate îi priveau.

Capitolul 35

Colette Roberge a făcut ochii mari când l-a văzut pe Vincent Gilbert în pragul ușii. Se aștepta să vină anchetatorii de la Sûreté, însă nu el. Și, mai ales, nu împreună cu ei.

Dar și-a redobândit calmul imediat.

— Bine ați venit!

De data aceasta, nu s-a mai aplecat să-l pupe pe Armand. Granițele, limitele erau acum clare.

— Oamenii tăi sunt deja aici, inspectore-șef. Sunt în bucătărie, cu Abigail.

— *Merci.*

Au intrat în casă, iar ea s-a oprit în ușa bucătăriei ce le era deja familiară. Armand simțea căldura sobei cu lemne.

Agenții din spatele lui Abigail Robinson s-au îndreptat când au văzut că intră ofițerii.

— *Patron!* l-au salutat pe Gamache.

Beauvoir a dat să pășească în bucătărie, dar Roberge l-a oprit.

— Mă gândeam, fiindcă suntem așa de mulți, c-am putea merge în altă cameră.

Trecând prin sufrageria elegantă, Colette Roberge s-a oprit în dreptul încăperii care se afla cel mai departe de bucătărie. Gamache a privit rapid în jur, verificând instinctiv căile de ieșire.

Îi condusese în solariu. Tapițeria canapelei și a fotoliilor avea un model plăcut, cu plante. Gamache bănuia că încăperea aceea cu trei pereți de sticlă era superbă la lumina zilei. Însă acum, fără lumină și fără căldură, îi dădea senzația că panourile de sticlă, scăldate în întuneric, erau făcute din gheață.

Doctorul Gilbert se așezase lângă Roberge pe canapea, iar Abigail Robinson alesese unul dintre fotolii.

Beauvoir le-a făcut semn agenților să aștepte lângă ușă, în living. Nevăzuți, dar aproape, în caz că se întâmpla ceva. Apoi, el și Gamache și-au tras câte un scaun tapițat și s-au așezat.

Armand o studia pe Roberge. O femeie pe care o admira, o respecta. O plăcea. Și în care acum nu mai avea încredere.

Roberge i-a înfruntat privirea.

— Ce rol ai jucat în asta? a întrebat-o, trecând direct la subiect.

— Asta? a repetat, aproape amuzată. Ce este „asta“, Armand?

Însă și-a dat seama că făcuse o greșeală chiar în clipa în care a rostit cuvintele. Reacționase copilărește. Și mai grav, îi oferise din nou lui Gamache poziția de forță, după ce el îi dăduse șansa de a pune evenimentele în context.

— Conspirația, doamnă rector, de a o opri pe profesoara Robinson, chiar de a o omorî, dacă avea să fie necesar.

— Nu-i adevărat! a protestat Colette Roberge, indignată.

— Ce? a întrebat Abigail, gata să izbucnească în râs.

Apoi, văzând expresia serioasă a lui Gamache, s-a întors spre Colette.

— Ce vrea să spună?

— Nimic. Trage niște concluzii greșite, face niște corelații fictive.

— Vrea să spună, a intervenit Beauvoir, că fostul dumneavoastră mentor, prietena dumneavoastră, a fost implicată într-un complot pentru a vă ucide.

— Nu se poate, i-a răspuns Abigail, deși era clar pentru toți cei de față că începuse să ezite. Nu?

Vincent Gilbert a pus o mână pe mâna lui Colette. Ca s-o împiedice să spună mai mult? Nu, Gamache nu credea în varianta asta. Era un gest intim. Menit s-o sprijine și s-o aline.

Colette clătina din cap.

— Nu am vrut decât să te răzgândești în legătură cu campania. Am încercat să te conving să renunți.

— Niciodată n-ai încercat! i-a răspuns Abigail. Ți-am trimis studiul meu preliminar și mi-ai mulțumit. Nu mi-ai zis niciodată că nu ești de acord. M-ai invitat aici. Mi-ai programat o prelegere. Mi-ai zis c-o să-l pot cunoaște pe doctorul Gilbert.

— De asta ați venit în Québec? a întrebat-o Gamache. Nu ca să vă vedeți cu Ruth Zardo, nici măcar de dragul doamnei rector Roberge, ci să-l cunoașteți pe Vincent Gilbert?

Abigail a ezitat, însă apoi a dat din cap.

— Ca să-l conving să-mi sprijine în mod public cercetarea. Părerea lui ar conta în fața Comisiei Regale.

— Ce v-a făcut să credeți că v-ar susține?

— Fiindcă atunci când i-a arătat Colette raportul, nu s-a declarat împotriva lui. Este faimos pentru sinceritatea lui brutală, așa c-am presupus că vede, că vedeți lucrurile la fel.

Gilbert a lăsat ochii în jos. Profesoara a continuat:

— Așa c-am venit să vă cer ajutorul.

S-a întors spre Roberge.

— Dar chiar ați plănuit împreună să mă ucideți? Colette?

— Nu. Am plănuit să te convingem să te răzgândești. Când m-ai sunat și mi-ai zis c-ai vrea să vii în vizită, ne-am dat seama că aveam o șansă. Ți-am oferit prelegerea ca să fiu sigură că vii. Nu mi-a dat prin cap c-o să se adune atâția oameni. Asta n-a făcut decât să ne întărească hotărârea.

— Hotărârea de a mă ucide?

— De a vă opri, i-a spus Gilbert. Comisia Regală a refuzat pe bună dreptate să vă accepte raportul final. Chiar dacă rezultatele sunt corecte, nu sunt și juste. Trebuie luat în considerare și factorul uman.

— Îndrăzniți să-mi spuneți asta? Mie? s-a răstit Abigail, întorcându-se furioasă spre el și zâmbind batjocoritor. Îmi țineți predici despre ce e just? Despre factorul uman?

Gamache urmărea scena cu mult interes și era tentat să-i întrerupă, să pună întrebarea cea mai importantă. Dar a tăcut din nou, pentru că voia să vadă până unde vor merge lucrurile.

— Normal că îndrăznesc! a răspuns Gilbert, aplecându-se spre ea. Am fost acolo, la prelegere. I-ați ambalat la culme cu combinația aia periculoasă de cifre și teamă. Ca un șarlatan de bâlci, încercând să convingeți publicul credul să vă înghită otrava. Întâi îi speriați, pe urmă le oferiți o falsă speranță. E dezgustător. Dar funcționează. Și acum politicienii, care știu foarte bine cât de puternică e frica, v-au cumpărat angro poțiunea otrăvitoare.

— Îmi țineți o predică despre morală, ca apoi să mă ucideți?

Abigail l-a privit pe Gilbert, apoi pe Colette.

— Nu, i-a răspuns doctorul. Ea n-a știut ce aveam de gând. Nici eu n-am știut până în clipa în care am văzut mulțimea adunată la prelegere. Colette nu era acolo. Clipurile văzute la televizor sau pe internet n-au cum să redea atmosfera. Am văzut ce-ați făcut. V-am văzut expresia atunci când scandau susținătorii dumneavoastră. Nu erați triumfătoare, erați infatuată. Știați foarte bine ce faceți. Și mi-am dat seama că nu vă poate opri nimeni.

Gilbert n-a menționat că-l văzuse pe Édouard Tardif ridicând arma, gata s-o împuște. Și că nu făcuse nimic. Aceea fusese prima încercare a lui Vincent Gilbert de a o ucide pe Abigail Robinson. Poate nu în fața legii, dar în fața unei instanțe mai înalte, cu siguranță.

Profesoara Robinson a căscat ochii de uimire în timp ce urmărea cu gândul logica, pașii, dovezile, până când a ajuns la singura concluzie posibilă.

— Ați omorât-o pe Debbie.

— Nu!

— Ba da, ați omorât-o crezând că sunt eu.

— Ba nu, n-am omorât-o! Nu sunt atât de prost.

Și-au dat seama cu toții că nu era cine știe ce apărare în fața acuzațiilor.

Gamache s-a mișcat ușor pe scaun și privirile tuturor s-au întors spre el.

Era momentul să pună întrebarea.

După discuția cu Édouard Tardif, Isabelle s-a întors la centrul de comandă de la subsol.

Era ora cinei și îi era foame, mai ales că trecuse pe lângă sala de mese a hotelului și simțise aroma bogată a celor mai iubite feluri de mâncare din Québec pe timp de iarnă. Supe și sosuri, tocănițe și plăcinte, și picante, și dulci.

Dar se forțase să-și vadă de drum. Coborâse la subsol.

Odată ajunsă la biroul ei, și-a verificat mesajele. Fusese inclusă printre destinatarii cererii lui Beauvoir către legistul din Nanaimo; între timp, sosise raportul. L-a deschis.

Mamei și tatălui lui Abigail nu li se făcuse autopsie. Doctorul responsabil trecuse drept cauză a morții atacul de cord. Sora ei, Maria, murise sufocată, înecându-se cu o bucată de sandvici cu unt de arahide.

Era tragic, dar destul de simplu. Cu toate astea… Lacoste i-a dat telefon legistului din Nanaimo.

„Atac de cord“ era ceea ce treceau doctorii în rapoarte atunci când fie nu știau de ce murise cineva, fie știau și voiau să scutească familia de încă o suferință.

— De unde ați știut că doctorul Gilbert a lucrat pe vremuri cu Ewen Cameron? a întrebat-o Gamache.

— A lucrat cu Cameron?! a întrebat Abigail Robinson, făcând ochii mari de uimire.

Gamache a zâmbit politicos.

— Haideți, doamnă profesoară, vă rog! Numai că nu l-ați acuzat de asta la petrecere, apoi astăzi, din nou.

S-a oprit o clipă, apoi a continuat pe un ton și mai jos, ca și cum ar fi coborât într-un vid întunecat precum cerneala:

— Știm.

Nu a spus ce știau. Adevărul era că nu știau aproape nimic.

Și-a dat seama că Abigail își calcula rapid opțiunile. Se zbătea să găsească o modalitate de a scăpa fără să spună adevărul.

— Speram să vă mai torturez un pic, a început, dându-se bătută și întorcându-se spre Gilbert. Dar văd c-a venit momentul să spun adevărul. O rugasem pe Debbie să se documenteze un pic în legătură cu dumneavoastră, ca să mă pregătesc pentru întâlnire. A dat peste niște documente care sugerau c-ați lucrat cu Ewen Cameron.

Gamache o studia atent pe profesoara Robinson, dar cu coada ochiului urmărea și reacția lui Roberge. Însă ea n-a reacționat în niciun fel.

Știa, și-a spus polițistul. *Știa deja că Gilbert a lucrat cu Cameron*.

— Ce documente a găsit *madame* Schneider? a întrebat Beauvoir.

— Doar niște referiri vagi.

— Cum sunt cele pe care le faceți dumneavoastră acum? V-am analizat documentele. Am căutat și prin cele aduse de Debbie Schneider. Am găsit tot soiul de hârtii, însă absolut nimic despre doctorul Gilbert.

— Zău? Ciudat. S-o fi întâmplat ceva cu ele.

— Cum aveați de gând să folosiți documentele acelea? a întrebat-o Beauvoir.

— Păi, după ce am trecut peste șocul avut când am aflat c-a luat parte la ceva atât de îngrozitor, m-am gândit că m-ar putea ajuta să-l conving să-mi susțină cercetarea, în caz că n-ar fi acceptat din prima. Până la urmă, este un om de știință faimos în toată țara.

— În toată lumea, a intervenit Gilbert din reflex.

— Șantaj? a întrebat Beauvoir, însă Abigail l-a ignorat.

S-a încruntat ușor, căzând pe gânduri.

— Mă întreb dacă nu cumva Debbie v-a arătat ce descoperise. Asta s-a întâmplat? V-ați întâlnit afară și v-a arătat dovada? Ați ucis-o și i-ați luat documentele?

Se gândise și Gamache la asta. Singurul motiv pentru care ar fi ucis-o Gilbert pe Debbie. Ca să distrugă dovada care îl inculpa.

Dar mai erau și alte variante.

Telefonul lui Beauvoir vibrase mai devreme, iar el îl ignorase. Acum a început să sune. Uitându-se la ecran, i-a aruncat o privire și lui Gamache, care a încuviințat.

Inspectorul a trecut în camera de alături și a răspuns la telefon, iar Gamache s-a întors spre Colette Roberge.

— Ewen Cameron ar fi avut nevoie și de un statistician pentru experimentele lui, nu?

— Da, așa e. Mă acuzi de ceva?

— Nu. Ai fi fost mult prea tânără. Cameron s-ar fi asigurat că aduce în echipă cel mai bun profesionist din domeniu, chiar dacă s-ar fi aflat în partea cealaltă a continentului. Să zicem, de exemplu, în British Columbia.

S-a întors din nou către Abigail Robinson. Cu toții s-au întors spre ea.

— Asta ați descoperit? De asta ați ezitat atât de mult înainte să recunoașteți? Debbie Schneider ne-a spus că ea a făcut ordine în

actele tatălui dumneavoastră. Acolo a găsit dovada că doctorul Gilbert făcuse parte din proiectul lui Cameron? Fiindcă participase și tatăl dumneavoastră.

— Nu, niciodată! Tata n-ar fi făcut niciodată așa ceva. Era un om bun. Un om cu suflet mare.

Beauvoir s-a întors și i-a arătat pentru o clipă lui Gamache ecranul telefonului: un mesaj de doar patru cuvinte.

Gamache a căzut pe gânduri, încercând să pună informațiile cap la cap. Se înșelase. Pornise pe un drum greșit. Dar acum, mulțumită lui Lacoste și lui Beauvoir, știa încotro trebuia să pornească.

S-a întors încet spre Abigail Robinson. Femeia a ridicat privirea de la telefonul lui Beauvoir, la care se uitase chiar dacă nu putea să citească mesajul. Când a văzut ochii inspectorului-șef, a înțeles că știa adevărul.

— Îmi povestiți sau vreți să spun eu?

Abigail a tăcut. O tăcere lungă. Gamache i-a acordat un răgaz de 30 de secunde, care a părut o eternitate. Încăperea parcă se transformase într-un spațiu de privare senzorială. Nicio mișcare. Niciun sunet. Nicio lumină de partea cealaltă a ferestrelor. Nici măcar ticăitul unui ceas.

Armand Gamache i-a mai acordat lui Abigail Robinson încă 30 de secunde. Însă tot ce s-a întâmplat în răstimpul ăsta, singura mișcare, a fost că profesoara a strâns din buze.

— Mama dumneavoastră s-a sinucis.

Asta scria în mesajul lui Lacoste. Asta scrisese legistul în notițele lui, dar nu și pe certificatul de deces.

Doamna Robinson s-a sinucis.

Însă Abigail n-a spus nimic. Așa c-a vorbit tot Armand:

— Suferea de insomnie și depresie post-partum de când o născuse pe sora dumneavoastră, Maria.

Pășea încet, cu mare grijă, încercând să-și găsească pe ghicite drumul. Înapoi. Spre trecut. Nu avea nicio dovadă a lucrurilor pe care le spunea, dar, în sfârșit, toate piesele se îmbinau perfect.

Îi vorbea încet, blând.

— Tatăl dumneavoastră n-a lucrat cu Cameron. Aici am greșit. Știa de activitatea lui, însă nu în detaliu. O iubea mult pe mama dumneavoastră și a vrut să aibă parte de cel mai bun tratament.

În timp ce vorbea, o privea neîncetat pe Abigail. Îi urmărea, îi evalua reacțiile.

— A aranjat să meargă în Montréal la tratament. La Ewen Cameron.

Vincent Gilbert a rămas cu gura căscată. La propriu.

Însă Gamache a rămas concentrat asupra lui Abigail. Profesoara respira mai repede acum, ca o persoană care s-a ascuns într-un dulap, ca să se ferească de un intrus.

— Când s-a întors acasă, îi era și mai rău.

Acum erau doar el și Abigail în încăpere. În lume. În lumea asta înfiorătoare, unde se puteau întâmpla asemenea lucruri.

— S-a întors zdruncinată, distrusă. La scurtă vreme după aceea, și-a luat viața.

— Nu. Cameron i-a luat viața. Și el!

L-a țintuit cu privirea pe Gilbert. Doctorul a pălit, ca și cum ochii ei l-ar fi secat de sânge.

— Și apoi, ca o insultă supremă, a continuat Gamache, doctorul Cameron a trimis factura. Așa ați aflat că Gilbert lucrase acolo. Fiindcă el a semnat cererea de plată. Și ați găsit-o printre hârtiile tatălui dumneavoastră.

A scos din buzunarul de la piept foaia pe care i-o dăduse Reine-Marie, a despăturit-o și a pus-o pe masă, în fața lui Abigail Robinson.

— Asta ați găsit. O scrisoare ca asta.

Profesoara s-a plecat, a studiat hârtia. S-a uitat la nume. Enid Horton.

— Exact ca asta.

S-a uitat spre Vincent Gilbert și a adăugat:

— O scrisoare-tip? Un șablon?

Gilbert ținea privirea îndreptată în jos, spre mâinile lui.

— Nici măcar n-ați catadicsit să trimiteți câte o scrisoare personalizată? Când a primit tata asta, mama murise deja. Dar tot v-a plătit.

— Și n-ați venit aici să-i cereți lui Vincent Gilbert să vă susțină lucrarea, ci ca să-l faceți să plătească și el.
— Da.

Capitolul 36

— Ei bine, acum știm de ce a venit Abigail Robinson în Québec, a spus Lacoste, tăind bagheta. Ca să-l omoare pe Vincent Gilbert.

Se întorseseră la centrul de comandă, iar Dominique le adusese cina: un vas imens plin cu specialitatea ei pe timp de iarnă, un *pot-au-feu* consistent. Jean-Guy a luat polonicul și a pus cele trei porții în farfurii, în timp ce Armand turna bere pentru el și pentru Lacoste, iar lui Jean-Guy i-a pus o bere de ghimbir.

Abigail Robinson venise cu ei până la hotel, la fel și Vincent Gilbert. Acum se aflau sub același acoperiș, dar la etaje diferite, și niciunul nu avea voie să iasă din cameră.

— N-a recunoscut, a răspuns Gamache, rupând o bucată zdravănă de baghetă și înmuind-o în sosul tocăniței. Ne-ar fi de mare ajutor să avem dovezi, cum ar fi scrisoarea de la Gilbert găsită printre lucrurile tatălui ei.

— Cred că Abigail a nimerit-o, totuși, a zis Isabelle. Debbie l-a amenințat cu scrisoarea, el a intrat în panică și-a omorât-o, apoi a ars hârtia odată cu arma crimei. A recunoscut deja c-a distrus toate celelalte documente care-l legau de Cameron. Și a fost în bibliotecă înainte de atac. Putea lua lemnul de foc fără să-l vadă cineva.

— Deci urmau să se omoare unul pe altul? a întrebat Jean-Guy. Ca gladiatorii în arenă?

— Nu chiar, i-a răspuns Gamache. Dar pe-aproape. Cred că planul lui Abigail era mai subtil, mai complex. Cred că voia să-l șantajeze pe Gilbert ca să-i sprijine campania…

— Și pe urmă să facă public oricum documentul, dovada că Gilbert lucrase cu Ewen Cameron, a completat Jean-Guy. De ce să-l omoare direct, când putea întâi să-l tortureze? Să vadă și el cum e. Să vadă cum se prăbușește într-o clipă tot ce a construit o viață întreagă.

— *S-a avântat prea departe-n larg, într-o mare a gloriei*, a comentat Gamache.

— E un citat? l-a întrebat Beauvoir.

Tocana consistentă și somnul care începuse să-i dea târcoale îl făcuseră să lase garda jos, iar întrebarea i-a scăpat fără să-și dea seama. A făcut ochii mari, de teamă — în parte în glumă, în parte serios — că inspectorul-șef avea să-i desfete cu întreaga poezie.

Însă n-a recitat-o. Gamache doar a zâmbit și a spus:

— Cum se face că, de fiecare dată când spun ceva profund, tu presupui că aș cita pe altcineva?

— Păi, nu era un citat? l-a întrebat Beauvoir, venindu-i să se ia la palme imediat ce a terminat de vorbit.

Încetează. Nu-i mai da ocazii să se pună pe recitat!

Gamache a pufnit.

— Cât de bine mă cunoști! Da. Este din scena de rămas-bun a lui Wolsey, din *Henric al VIII-lea*, de Shakespeare. M-am gândit de câteva ori la ea cât am reanalizat implicarea doctorului Gilbert în toată tărășenia asta. Orgoliul imens a lăsat ușa larg deschisă pentru dușmanii lui.

— Eu m-am tot gândit la eunuci, a intervenit Lacoste.

— La eunuci? Adică…

Jean-Guy a schițat un gest în poală.

— Exact. Pe vremuri, în China, unii bărbați se castrau intenționat pentru a ajunge în anumite poziții de putere.

Jean-Guy era uluit. Auzise de ceremonialul acesta, dar presupusese că era o pedeapsă, nu o decizie proprie. Cine s-ar…?

Armand, însă, a dat din cap.

— Da. S-ar putea ca varianta ta să fie mai aproape de adevăr. Ce sunt oamenii dispuși să facă pentru putere. Cum sunt dispuși să se mutileze fizic, intelectual, moral pentru putere și prestigiu.

— Și credeți că asta a făcut Gilbert? a întrebat Jean-Guy, străduindu-se să-și alunge din minte imaginile sugestive.

— Cred că unii oameni, ca să obțină și să-și păstreze puterea, sunt în stare să facă orice, să spună orice, să păstreze tăcerea în legătură cu orice. În ultimii ani, am văzut cu toții o mulțime de exemple. De ce n-ar fi și Vincent Gilbert la fel? Un băiat dintr-o

familie săracă, înzestrat cu un intelect extraordinar, dar paralizat de lipsa resurselor și a conștiinței. Grație inteligenței a reușit să intre la McGill, iar busola morală îndoielnică i-a permis să și rămână acolo.

— N-a trebuit decât să închidă ochii la tortură.

— Și apoi, după mulți ani, când devenise deja faimos pe plan mondial ca doctor și filantrop, a fost amenințat că va fi demascat. Instinctele i-au intrat imediat în acțiune.

— Deci crezi că Vincent Gilbert a omorât-o pe Debbie Schneider, a concluzionat Jean-Guy. Ca să-i ia documentul. Ca să pună capăt șantajului.

— Cred c-am găsit, în sfârșit, un motiv pentru moartea ei. E clar că Gilbert a făcut mari eforturi ca să șteargă orice dovadă a colaborării cu Cameron, distrugând toate documentele din biblioteca Osler.

— Dar n-a avut cum să pună mâna pe cererile de plată, a adăugat Lacoste. Erau în posesia unor persoane particulare.

— Probabil a presupus, pe măsură ce trecea timpul și victimele se stingeau, că era în siguranță. Că hârtiile acelea se pierduseră sau fuseseră distruse, i-a răspuns Gamache.

— Sau că nimeni n-ar observa ori recunoaște numele unui amărât de asistent de cercetare, a continuat Lacoste. Însă Abigail Robinson l-a recunoscut. Și a venit aici ca să-l pedepsească.

Jean-Guy a încuviințat gânditor. Imaginându-și. Debbie Schneider îl avusese la mână pe doctorul Vincent Gilbert. Iar el nu putuse lăsa lucrurile așa.

— Dar ar fi putut s-o omoare și Colette Roberge, a spus Jean-Guy. Poate chiar mai curând ea! A ieșit la plimbare cu Debbie. Singure. Pe întuneric. Debbie i-o fi arătat scrisoarea și, crezând că le este prietenă și aliată, i-o fi spus ce aveau de gând să facă. Roberge și-a dat seama cât de incriminatoare era scrisoarea și a atacat-o. Apoi a aruncat hârtia în focul de tabără.

— Dar de ce ar fi făcut așa ceva? a intervenit Isabelle. Să omoare pe cineva ca să pună mâna pe o scrisoare care n-avea nimic de-a face cu ea?

Gamache și-a dat seama că Isabelle nu fusese de față la întâlnirea de-acasă de la Roberge. Nu văzuse gestul acela discret, mâna lui Gilbert zăbovind pe mâna lui Colette. Însă Jean-Guy îl văzuse.

— Fiindcă îl iubește pe Vincent Gilbert, a spus inspectorul.

— Serios?

Isabelle a cumpănit o clipă, apoi a adăugat:

— Dar chiar crezi că ar fi în stare să ucidă ca să-i protejeze reputația? Viața, poate. Dar reputația?

— Tu n-ai văzut cum e Gilbert? Reputația *este* viața lui. E tot ce i-a mai rămas.

— Cred că-i destul de clar că Abigail, probabil ajutată de Debbie Schneider, plănuia cel puțin să-l șantajeze pe Gilbert, a spus Armand. Ca să-și răzbune mama.

— Poate și tatăl, a completat Isabelle.

— Cum adică? a întrebat-o Armand, lăsând tacâmurile din mână.

— Când i-a murit soția, Paul Robinson și-a pierdut partenera, tovarășa și ajutorul. Pe certificatul lui de deces scrie tot „atac de cord“, exact ca pe al ei. E foarte vag. Mă îndoiesc că povestea se termină aici. Nu a fost făcută autopsia.

— Crezi că s-a sinucis și el? a întrebat-o Jean-Guy.

Nu era exagerat să-și imagineze așa ceva.

Dacă ar fi murit Annie? Dacă ar fi fost torturată și chinuită până când ar fi cedat? Iar el ar fi fost cel care o dăduse pe mâna monstrului? Apoi ar fi murit Idola și, din nou, tot el ar fi fost vinovat. I-ar fi dat sandviciul cu unt de arahide din cauza căruia ar fi murit.

Jean-Guy bănuia că și lui i s-ar fi frânt inima și ar fi cedat complet în cele din urmă. Zdrobit de durere și de vinovăție.

— A așteptat până s-a făcut mare cealaltă fată.

— *Oui*, a confirmat Isabelle. Până a plecat de acasă, chiar. Tocmai se dusese la Oxford.

— Și era în grija prietenei lui, Colette Roberge, a adăugat Armand.

Lucrurile se legau. Dacă el putea să le pună cap la cap, cu siguranță putea și Abigail Robinson.

— Spectrul lui Ewen Cameron plutește asupra întregului caz, a conchis Gamache. La fel, fantomele tuturor victimelor lui. Inclusiv ambii părinți ai profesoarei Robinson.

Cu câțiva ani în urmă, când agentul Beauvoir de-abia venise în Secția Omoruri și inspectorul-șef spunea lucruri de genul ăsta, tânărul dădea ochii peste cap și zâmbea zeflemitor.

Gamache îl ignorase și așteptase. Și așteptase. Până când, într-o zi, Jean-Guy înțelesese că oamenii nu dispăreau atunci când mureau. Erau cât se poate de vii în gândurile, în inimile, în amintirile celor rămași în urmă.

Și nu era întotdeauna ușor să trăiești alături de ei. Unele stafii aveau nevoie de ajutor.

— Câți ani avea Abigail când a murit sora ei? a întrebat Armand.

— Avea 15 ani.

— Și tatăl lor era singur cu Maria când a murit?

— Din câte știm, da, i-a răspuns Isabelle. Din cauza împrejurărilor morții, legistul i-a făcut autopsie.

— Îmi dai voie?

Armand a întins mâna, iar Lacoste i-a dat raportul autopsiei.

— Ambele, dacă nu te superi, a adăugat inspectorul-șef. Și certificatul de deces al lui Paul Robinson.

Și-a pus ochelarii și a început să citească, dând din cap din când în când.

Cei doi inspectori și-au dat seama că nu citea pe diagonală, ci cu multă atenție.

— Poți să-mi trimiți variantele electronice? a rugat-o.

După ce le-a primit, le-a atașat unui e-mail către Sharon Harris. Colega lor, medic legist. Apoi și-a scos ochelarii și a oftat.

— Rămâi peste noapte în Three Pines, Isabelle?

— Da. Am o cameră la pensiunea lui Olivier și Gabri.

— Bun, a spus inspectorul-șef, uitându-se la ceas — trecuse de 11 noaptea. Cred că-i momentul să mergem la odihnă. Până mâine-dimineață n-o să primim niciun răspuns.

Beauvoir a pornit cu mașina spre sătuc, dar Armand simțea nevoia să ia o gură de aer curat, la fel și Isabelle. În loc să coboare drept spre Three Pines, Armand a întrebat-o:

— Te deranjează dacă…?

Lacoste a clătinat din cap și l-a urmat — știa încotro mergeau. S-au oprit în dreptul băncii și au dat la o parte zăpada pufoasă depusă în timpul zilei. În timp ce o ștergea, Isabelle a mângâiat ușor spătarul băncii. Era prea întuneric ca să vadă cuvintele gravate acolo, dar le simțea.

Armand și Reine-Marie instalaseră băncuța pentru ca prietenii lor, dar și străinii, să-și poată trage sufletul după un drum greu. Să poată zăbovi și admira priveliștea, apoi să-și coboare privirea asupra căsuțelor din vale. Fumul se ridica în vălătuci leneși din coșurile caselor, iar pe ferestrele cu montanți din lemn se revărsa o lumină caldă. Să poată privi pinii maiestuoși ce se unduiau în bătaia vântului, pe pajiștea din mijlocul satului.

Cei trei pini crescuți la un loc, grație cărora își primise satul numele, reprezentau un vechi cod al loialiștilor imperiali prin care le dădeau de știre refugiaților epuizați de război că erau în siguranță. În sfârșit.

Însă cu toate că Armand și Reine-Marie erau cei care așezaseră banca acolo, cuvintele gravate pe ea rămâneau un mister. Pur și simplu apăruseră. Întâi o frază. Apoi, sub ea, încă una. Nimeni nu recunoștea să le fi scrijelit, dar Armand bănuia că putea fi Billy Williams, care, deși era adeseori enigmatic, reușea să se facă înțeles.

Pe una dintre stinghiile decolorate de vreme era un fragment dintr-o rugăciune.

Un om curajos să fii, într-o țară curajoasă.

Și dedesubt: *Surprins de valul Bucuriei*.

Nu se clintea nimic în aerul rece al nopții. Isabelle și Armand stăteau unul lângă altul, iar răsuflarea lor lua forma unor norișori.

Într-unul dintre norișori erau cuvintele:

— Cum mai ești, Isabelle?

— Mai bine, a răspuns ea.

— Mai bine decât…?

— Decât înainte.

Isabelle a zâmbit și n-a mai spus nimic o vreme.

— În ziua în care am ieșit din spital, ați venit pe la noi. Ne-ați făcut ceai, ne-ați adus bunătăți de la bistrou și am stat de vorbă. Mai țineți minte?

— N-am să uit niciodată.

— Mi-ați spus că sunteți mai puternic decât erați înainte de a fi fost rănit cu câțiva ani în urmă. Mi-am dat seama că așa era. În cazul dumneavoastră. Dar m-am temut că eu n-am să reușesc niciodată. De-abia puteam să vorbesc sau să mă mișc singură. Aveam nevoie de ajutor și ca să mănânc.

Cât de clară era amintirea aceea: inspectorul-șef se așezase lângă ea și rupsese croasantul pufos în bucățele mici. Apoi, în loc să-i dea el să mănânce, cum făceau toți ceilalți, îi pusese unul dintre dumicați în mână și îi strânsese degetele în jurul lui, până când reușise să-l apuce.

Apoi, în timp ce lui Isabelle îi șiroiau lacrimi de rușine pe obraji, îi ridicase ușor mâna la gură. Fusese nevoie de mai multe încercări. Mâncarea îi tot scăpa din mână, dar lacrimile conteniseră. Începuse să se concentreze.

Și în cele din urmă reușiseră.

Aplaudaseră. Ca și cum izbutise ceva extraordinar. Și așa și era.

O făcuseră din nou. Și din nou. Până când terminase tot croasantul.

Fusese cel mai gustos lucru pe care îl mâncase în viața ei.

Din momentul acela, le ceruse tuturor — soțului, părinților, asistentelor, copiilor — să procedeze așa. Avusese nevoie de mult timp și trecuse prin momente de frustrare teribilă, chiar de umilință. Însă până la urmă reușise să mănânce singură.

Acum s-a întors spre el. Chipul lui Armand se contura pe fundalul cerului înstelat. Nu i se mai vedea cicatricea adâncă de pe frunte, dar, dacă ar fi întins mâna, ar fi simțit-o. Gravată lângă tâmplă.

— Tot mai am zile în care mi-e greu, a spus Isabelle.

— Și eu. Mai ales când sunt obosit.

— Îmi găsesc greu cuvintele. Și când le găsesc, vorbesc neclar, nu izbutesc să le pronunț cum trebuie. Dar asta îmi aduce aminte cât de mult am progresat, cât de departe am ajuns.

— Îmi pare rău c-a trebuit să faci drumul ăsta greu, Isabelle.

Gestul ei nu-i salvase viața doar lui Armand, ci îi salvase pe mulți dintre locuitorii din Three Pines. Fusese împușcată, aproape ucisă, chiar acolo. În mijlocul lor. În bistrou. În locul în care se simțeau în siguranță.

Însă ei știau foarte bine, mai bine decât majoritatea oamenilor, că nu există niciun loc în care să fii în siguranță cu adevărat. Oricui i se poate întâmpla orice, oriunde și oricând. Oamenii sunt cei datorită cărora ești în siguranță undeva. Datorită grijii lor. Bunătății lor. Datorită ajutorului și uneori datorită suferinței lor. Adesea, datorită iertării.

— Sunt mai puternică din toate punctele de vedere, i-a spus Isabelle. Dar mă simt vinovată față de copii. Îmi tot spun că încercarea asta i-a făcut și pe ei mai puternici, că i-a călit. C-au văzut că orice greutate poate fi depășită. Dar…

Dar.

— Și ei au fost răniți atunci, i-a terminat el gândul.

— *Oui*.

Și-au mai ținut unul altuia companie în tăcere o vreme, respirând adânc aerul curat, rece. Respirând cuvintele nerostite.

Până când Isabelle a rupt tăcerea:

— M-am tot gândit la Abigail. Ce a pățit mama ei este o nenorocire în urma căreia nu și-ar putea reveni niciun copil. Nu cu adevărat, nu întru totul.

Gamache a încuviințat, apoi s-a ridicat. Au trecut pe lângă Pădurea Nouă și au intrat în sat. Amândoi șchiopătau un pic.

Daniel era la plimbare cu câinii — ultima plimbare pe ziua aceea. Armand li s-a alăturat, iar Isabelle și-a continuat drumul spre pensiune.

— Tată?

— *Oui?*

— Crezi că profesoara Robinson o să aibă succes? Cu campania asta a ei, vreau să zic.

Armand s-a întors spre fiul lui. Înalt, bine făcut, ca taică-său. Puternic și blând. Și sensibil. Într-o bună zi, decizia finală ar fi putut cădea pe umerii lui.

Să apese butonul, să scoată aparatul din priză. Să-și lase tatăl să moară. Să permită naturii să-și urmeze cursul.

Dar despre ce „natură“ era vorba? Natura umană? Pe asta se baza Abigail Robinson? Armand știa că nu era întotdeauna elegantă. Sau empatică. Sau curajoasă.

Dacă i se permitea naturii umane să-și urmeze cursul nestăvilită, unde s-ar fi ajuns?

Și-a amintit pata de pe geam. Urma alungită de mână. Și i-a venit o idee. S-a gândit că avea și o credință copleșitoare în decența oamenilor. Cu toate că văzuse tot ce era mai diabolic în omenire, văzuse și ce era mai bun. Și credea că binele avea să iasă învingător.

— Sper că nu.

Dar era oare suficientă speranța?

— Chiar ar fi fost așa de grav dac-ar fi murit? l-a întrebat Daniel.

Armand l-a privit înmărmurit, fără să-i vină să creadă.

— Nu pot să cred că vorbești serios!

— Ba da.

Daniel i-a scrutat atent chipul.

— Îți pare rău că i-ai salvat viața?

Până acum nu-l întrebase nimeni asta. Nu direct.

— Trebuia să încerc.

— Asta înțeleg. Dar regreți? Îți dorești să nu fi reușit s-o salvezi?

Armand a tras aer în piept, apoi l-a suflat încet. Nu știa cum să-i răspundă.

— Ai mai face la fel dacă ai avea ocazia? l-a mai întrebat Daniel încet.

Armand vedea, peste umărul fiului său, dealul de lângă sat, unde se afla banca — ascunsă acum de întuneric. Iar pe bancă erau cuvintele acelea.

Un om curajos să fii, într-o țară curajoasă.

Armand Gamache și-a dat seama că nu mai știe ce înseamnă curajul. Că nu mai știe ce este „binele“.

Capitolul 37

Doctorița Sharon Harris era deja în bistrou, bea o cafea cu lapte și mânca o *brioche*, când au sosit Armand, Jean-Guy și Isabelle.

— Am crezut că ne trimiți răspunsul prin e-mail, i-a spus Armand, așezându-se după ce îi salutase pe Gabri și pe Olivier. Sau că ne dai un telefon. Nu mă așteptam să vii până aici.

— Dar nu ne plângem că ne-am întâlnit la bistrou, a completat Jean-Guy.

Dormise până târziu și nu apucase să ia micul-dejun. Acum a comandat friganele cu bacon afumat cu arțar și sirop de la o *cabane à sucre*[21] aflată la câteva case distanță.

Cei doi colegi ai lui și-au comandat cafea.

Era 8 și câteva minute, într-o dimineață friguroasă de ianuarie. Soarele de-abia răsărea, iar clienții bistroului își făceau apariția pe rând. Copiii intrau deja pe patinoar, cu toate că unii mai mult cădeau decât se dădeau cu patinele. În timp ce părinții îi așteptau în picioare, în zăpadă, frecându-și brațele, bătând din picioare și uitându-se cu jind spre bistrou.

— Voiam să stăm de vorbă ca lumea, le-a explicat legista. Rapoartele pe care mi le-ați trimis despre cele trei morți din familia Robinson sunt… grăitoare.

— Și ce grăiesc? a întrebat-o Isabelle.

— Că se întâmplă ceva mai complicat decât pare.

— Cum ar fi? a întrebat și Jean-Guy.

— Cred că știți deja.

Gamache i-a susținut privirea fermă, însă n-a răspuns nimic.

— Bine, am să vă zic, a continuat doctorița Harris. Cred că notițele doctorului sunt corecte. Kathleen Robinson, mama, s-a sinucis. Medicamentele care-i fuseseră prescrise sunt un tratament pentru depresie. În raport scrie că născuse cu câțiva ani în urmă, deci ar fi putut fi un caz de depresie post-partum prelungită, extremă. În cazul unui deces neobișnuit ca acesta, ar

fi fost normal să aibă loc o autopsie. Dar n-a fost făcută. Presupun că explicația e că doctorul și legistul știau exact din ce cauză murise.

Privindu-i pe cei trei polițiști, a adăugat:

— Nu păreți surprinși.

— Nici nu suntem, i-a răspuns Lacoste. Bănuim că moartea ei a fost… provocată de ceva.

— De ce anume?

— A fost la Québec să se trateze pentru depresie. La Ewen Cameron.

Sharon Harris a făcut ochii mari, uluită.

— Am înțeles.

Și ceea ce înțelesese era că o femeie altfel sănătoasă, fericită, care suferea de o depresie vremelnică, chiar dacă era acută, fusese dată pe mâna unui monstru. Ca s-o vindece.

Ceea ce înțelesese era că după luni întregi de tortură, Kathleen Robinson fusese trimisă acasă, la soț și la copii. Plecase depresivă, se întorsese deznădăjduită.

Și se sinucisese.

— Am înțeles.

Ceea ce înțelesese era că nu fusese de fapt vorba despre o sinucidere. Fusese, moral vorbind, dacă nu și din punct de vedere legal, o crimă.

— Dacă știați toate astea, de ce mi-ați mai trimis rapoartele?

— Cred că știi deja, i-a răspuns Gamache, cu o umbră de zâmbet.

Harris a pufnit ușor, amuzată.

— *Touché*.

Și-a coborât privirea spre foile din fața ei — rapoartele printate.

— Nu moartea doamnei Robinson era subiectul principal, nu? Asta era doar pentru context. Vă interesează celelalte două morți. A soțului și a fiicei. În raportul de la moartea bărbatului, a lui Paul Robinson, tot un atac de cord este menționat. Ați vrea să știți dac-a mai fost și altceva la mijloc? Se poate, dar n-avem cum să aflăm. În cazul lui, chiar ar fi putut fi un atac de cord. Avea 50 și ceva de ani, așa că un infarct sau un atac cerebral n-ar ieși din

discuție. În același timp, e la fel de posibil să se fi sinucis. Ca și-n cazul soției, raportul e vag.

A ezitat o clipă, apoi l-a privit pe inspectorul-șef în ochi.

— Dar tu ești șeful de la Omoruri, nu de la Sinucideri. Ce bănuiești, de fapt, Armand?

— Asta aș vrea să-mi spui tu.

Doctorița a lăsat capul în jos și a mormăit ceva ce suna a „nenorocit".

— Bine, a continuat ea când a ridicat din nou privirea. Am să-ți spun, dar nu oficial. Nu mă pot pronunța oficial. Și mă-ndoiesc că lucrurile astea mai pot fi dovedite.

Cei trei detectivi au așteptat. Sharon Harris a mai frunzărit un pic hârtiile, așezând una deasupra.

— Cred că moartea copilului, a Mariei Robinson, n-a fost un accident.

— Adică? a întrebat Isabelle, aplecându-se în față.

— Adică bănuiesc c-a fost ucisă. Cred c-a ucis-o tatăl ei, iar mai târziu s-a sinucis.

— Dar morțile au avut loc la un interval de câțiva ani.

— Așa-i. Însă poate fi o reacție întârziată.

— Atâția ani? a întrebat Lacoste, sceptică.

— Când investighezi o crimă, i-a răspuns Harris, nu pornești înapoi, nu analizezi trecutul? Ca să afli ce rană a supurat? Și puroiul a erupt, după mai mulți ani, și a dus la crimă? V-am mai auzit vorbind despre asta. De ce n-ar fi la fel și pentru o crimă… asupra sinelui? O sinucidere. Probabil că Paul Robinson a fost profund traumatizat de ceea ce i s-a întâmplat soției lui. Apoi, presiunea de a îngriji singur un copil cu un handicap grav. Mintea se poate frământa la nesfârșit, ajungând în niște locuri teribil de întunecate. Puteți s-o puneți și pe asta pe umerii lui Ewen Cameron.

— Stai o clipă, a întrerupt-o Beauvoir, ridicând o mână. Crezi că Robinson și-a omorât copilul? O fetiță neajutorată? De… de…

— De ce spun așa ceva? Din cauza asta.

Doctorița i-a arătat un cuvânt cu degetul. Un singur cuvânt de pe foaia din fața ei, îngropat — intenționat sau întâmplător —

într-un ocean de alte cuvinte.

Beauvoir s-a aplecat, studiindu-l ca și cum ar fi examinat un cadavru micuț.

Peteșii.

A ridicat privirea spre Lacoste, care se aplecase și ea să vadă cuvântul. Apoi s-au uitat amândoi la Gamache. El nici nu trebuia să-l citească. Văzuse cuvântul acela cu o seară înainte. Tocmai din cauza lui îi trimisese rapoartele lui Harris, fără vreun comentariu. Ca să vadă ce avea să spună ea. Dacă avea să vadă ce văzuse el.

Peteșii.

Mici punctulețe roșii pe chipul fetiței. Ca niște pistrui, doar că nu erau pistrui, după cum bine știau anchetatorii de la Omoruri, ci consecința unor hemoragii minuscule, un semn al strangulării sau al asfixierii.

— S-a înecat cu un sandvici cu unt de arahide, a spus Jean-Guy. Așa a murit. Scrie în raport. Asta a provocat hemoragiile. Nu…

Simțea că i se răcesc mâinile și picioarele, ca și cum ar fi înaintat pe un strat subțire de gheață. Iar acum ar fi cedat sub el.

Se lupta să-și recapete controlul. Se lupta să lase impresia că totul era în regulă.

Ça va bien aller.

Dar era copleșit de gândul că, dacă i se putuse întâmpla lui Paul Robinson, un tată atât de iubitor, i s-ar fi putut întâmpla… oricui.

— Starea copilului se înrăutățise, a explicat Harris, privindu-l cu atenție. La momentul respectiv, nu mai putea fi hrănită decât cu mâncare pasată. Niciun părinte nu i-ar fi dat un sandvici cu unt de arahide.

— Dar poate i l-a dat altcineva care avea grijă de ea, care stătea din când în când cu ea, a răspuns Beauvoir, ridicând un pic tonul, cu inima strânsă. Cineva care nu-i știa la fel de bine situația.

— În raport scrie că era singură cu tatăl ei.

Armand și-a mutat privirea de la Harris la Beauvoir. Știa cum arăta spaima. O văzuse de multe ori pe chipul agenților tineri. Pe chipul anchetatorilor experimentați. Când se pregăteau pentru o

misiune deosebit de periculoasă. Iar acum o vedea pe figura ginerelui său. Și bănuia motivul.

— Concluzia mea ar fi că tatăl Mariei a sufocat-o probabil cu o pernă, apoi i-a băgat sandviciul pe gât post-mortem, le-a spus legista.

— *Non. Non*, a zis Jean-Guy, clătinând din cap. Niciun tată n-ar face așa ceva.

Iată și motivul.

— Cei mai mulți n-ar face-o, i-a răspuns Armand.

Tu n-ai face-o.

Era un coșmar, cea mai cumplită frică a lui. Nu doar că avea să-i moară copilul, ci că el avea să fie cumva responsabil. Sau, Doamne ferește, că avea să fie chiar cel care să-l omoare. Într-un moment de nebunie.

— Am mai văzut cazuri…, a început Isabelle.

— Da! s-a răstit Jean-Guy, întrerupând-o.

Nu voia să-i fie amintite lucrurile înfiorătoare pe care le văzuseră. Ce se întâmpla când oamenii reveneau la natura lor animalică. Da, uneori descopereau că un părinte își ucisese copilul, deși mai des se întâmpla invers.

— Hai să ne oprim aici, a intervenit Armand. Îți mulțumim c-ai venit, Sharon, și că ne-ai explicat ce crezi tu că s-a petrecut.

— Le-ai văzut în raportul de autopsie, nu-i așa, Armand? l-a întrebat Harris în timp ce se ridica. Petețiile. De asta mi-ai trimis toate cele trei rapoarte.

— Da. Însă cum ai spus și tu, s-a întâmplat acum mult timp. N-avem cum să dovedim nimic din toate astea.

— Dar nu văd legătura cu uciderea lui Deborah Schneider în noaptea de Revelion, a mai zis legista, luându-și geaca de pe spătarul scaunului.

— Nici eu, a recunoscut Gamache. Doar încercăm să adunăm piese ale puzzle-ului. Cele mai multe nu ne sunt de folos.

Harris s-a întors spre Beauvoir.

— S-ar putea să ai dreptate. E posibil să fi fost un accident, nu crimă. Neavând cum să dovedim niciuna dintre variante, poate că alegem s-o credem pe cea a accidentului.

— *Excusez-moi.*

Fără să mai aștepte un răspuns, Beauvoir și-a pus haina și a plecat.

— Ai uitat ceva? l-a întrebat Stephen.

O ținea pe Idola în poală și-i citea. Din *Financial Times*.

— Da. Vreau doar să…

A întins mâinile, iar Stephen, un pic surprins, a pus-o pe fetiță în brațele tatălui ei.

Jean-Guy a simțit răsuflarea Idolei pe gât, i-a simțit trupușorul lipindu-se de el. Și a știut că n-ar putea niciodată, absolut niciodată să-i facă vreun rău. Mai mult, rău le-ar fi făcut celor care ar fi încercat s-o rănească.

Asta uitase. Preț de o clipă înfiorătoare. C-ar fi preferat să moară, decât să permită să i se întâmple ceva rău oricăruia dintre copiii lui. De fapt, ar fi fost în stare să ucidă el, ca să-i apere.

Și atunci, ce se întâmplase cu Paul Robinson?

Jean-Guy s-a dus cu micuța în brațe în birou și s-a așezat la masa de lucru, la laptop.

L-a căutat pe Paul Robinson pe internet. N-a găsit mare lucru. Dar a dat de o fotografie de la o conferință la care participase.

Înfățișa un bărbat la vârsta a doua. Slăbuț, cu aer de tocilar, cu ochelari și păr grizonant, cu papion. Stătea în fața unui șevalet cu un afiș pe el și zâmbea. Părea un pic caraghios chiar. Ghiduș.

Oare în momentul acela Paul Robinson se gândea să-și omoare fiica?

Maria. Iubită, vulnerabilă. Ave Maria. Maria cea binecuvântată. Dar mai avea o fată. „Abby“ din Abby Maria.

Inteligentă. Genială chiar. Care îi semăna atât de bine tatălui ei.

Abby Maria. Surori siameze. Nu le legase vreun cartilagiu sau vreo arteră. Nu aveau în comun un organ, ci un tată și o soartă. O soartă care le lega pentru totdeauna.

Și-a coborât privirea spre Idola, iar când a dat de ochișorii ei, fetița a început să chicotească.

Trăsăturile ei plate nu mai erau ale unui copil cu Sindromul Down. Ci ale fetiței lui.

Când a ieșit din casă, Jean-Guy și-a văzut socrul pe cealaltă parte a lacului înghețat, privindu-i pe copiii care se jucau. Armand a ridicat capul, iar privirile li s-au întâlnit. Așteptase. Răbdător. În frig. Îl așteptase pe el.

Nu și-au vorbit, au pornit pe drumul scăldat în razele soarelui, urcând dealul spre Auberge. Au trecut pe lângă capelă. Pe lângă Pădurea Nouă. Pe lângă bancă.

Un om curajos să fii, într-o țară curajoasă.

Reine-Marie trecuse de jumătatea drumului spre casa lui Enid Horton, având cutia pe bancheta din spate a mașinii, când a încetinit. A oprit cu totul. Și s-a întors din drum.

A parcat în fața hotelului, a intrat și a găsit-o pe Haniya Daoud la fereastră, privind întinderea nesfârșită de zăpadă, cu brațele strânse în jurul corpului.

Fără să se întoarcă, i-a zis:

— E așa de albă! Și de rece. Totul pare mort. Nu înțeleg de ce ar vrea cineva să trăiască aici.

A tușit, iar Reine-Marie s-a oprit imediat. Apoi a trebuit să-și reamintească singură că o tuse nu mai era o amenințare. Un strănut nu mai era un atac.

Vaccinul funcționase. Aceasta era una dintre marile experiențe împărtășite pe tot globul: boala și vaccinul. Cu toate acestea, a trebuit să se forțeze să înainteze, să meargă lângă tânăra cu guturai.

— Voltaire a descris Canada drept *quelques arpents de neige*, a spus Reine-Marie. Câteva hectare de zăpadă. Era, bineînțeles, o descriere disprețuitoare. O insultă.

— Să nu vă supărați. N-am vrut să vă insult căminul.

Reine-Marie a zâmbit.

— Cred că știți diferența dintre o insultă și un compliment.

Apoi s-a uitat și ea pe geam. Acolo unde Haniya Daoud și Voltaire vedeau câteva hectare de zăpadă și de nefericire, ea vedea

săniuș. Schi. Rachete de zăpadă. Meciuri de hochei pe lacuri înghețate. Odihna lângă foc, cu o ciocolată caldă, în timp ce viscolul se izbea de ferestre și de ziduri. Exista ceva mai reconfortant decât să stai comod, în siguranță și la căldură, când afară vuia vântul?

— Știți, fiecare fulg de zăpadă este unic.

— Zău?

N-ar fi putut manifesta mai puțin interes de atât.

— *Oui*. A demonstrat-o un tip pe nume Fulg-de-nea Bentley acum mai bine de-un veac. Era din Vermont, locuia destul de aproape de sătucul nostru. Adora pădurea și era fascinat de noua inventata fotografie. A găsit o modalitate de a surprinde câte un singur fulg. Nu pare mare lucru, dar încearcă să prinzi unul singur, d-apoi să-l surprinzi cu aparatul de fotografiat! Iar fotografiile lui sunt uluitoare. Minunat de frumoase. Abia atunci au putut confirma oamenii de știință ceea ce bănuiseră. Că fiecare fulg este unic. Există trilioane de fulgi.

S-a întors spre Haniya și a continuat:

— Fiecare este unic. Fiecare este splendid. Fiecare este o micuță operă de artă. Imaginați-vă!

— Îl chema Fulg-de-nea?

— Nu, îl chema Wilson. Fulg-de-nea e o poreclă afectuoasă.

Reine-Marie s-a întors din nou spre priveliștea de dincolo de geam.

— Fără stratul ăsta gros de zăpadă, ar muri recoltele, florile, chiar și multe dintre animale. Funcționează ca un strat de izolare în fața înghețului ucigător. Apoi vine primăvara și se topește. Aur lichid, așa îi spun fermierii. Se roagă să aibă cât mai mult, din belșug. Perspectiva e un lucru tare interesant, *non*?

— Poftim? i-a răspuns Haniya. N-am mai fost atentă. Tot despre zăpadă vorbeați? Sunt aici de trei zile, și oamenii nu vorbesc decât despre vreme.

— Și despre crime.

— Da, par să meargă mână-n mână.

Reine-Marie a oftat lung, iar răsuflarea ei a aburit geamul. Deși era conștientă că putea fi o greșeală îngrozitoare, tot a spus-o.

— Am de făcut un lucru delicat, poate chiar neplăcut, și mă întrebam dacă ați dori să mă-nsoțiți.

Sprâncenele Haniyei aproape c-au dispărut sub hijabul mov-deschis.

— De ce?

Era, bineînțeles, o întrebare excelentă.

De ce? s-a întrebat și Reine-Marie.

— Pentru că nu cred că-i bine să stați singură. Pentru că le-ați putea distrage un pic atenția celor cu care am treabă.

— Fiindcă sunt de culoare?

— Fiindcă sunteți enervantă. Așa, eu o să par mult mai plăcută.

Haniya a izbucnit în râs, apoi a chibzuit.

— Nu văd de ce nu. N-am ce face decât să mă uit la asta, a spus ea, făcând un semn spre întinderea înzăpezită.

În timp ce o urma pe Reine-Marie spre mașină, a luat în palmă un pic de zăpadă și s-a uitat lung la fulgii adunați în mănușa ei. Apoi a încercat să separe unul dintre ei de grămăjoară. Nu a reușit. A plecat capul, încercând să vadă modelul fiecărui fulg, însă răsuflarea ei caldă i-a topit înainte să apuce să distingă ceva.

A ridicat capul, privind nămeții și troienele de zăpadă. S-a uitat la stratul de zăpadă care stătea în echilibru pe ramurile copacilor și care se depusese pe acoperișul hotelului, pe mașini, pe zidurile din piatră. Hectare peste hectare de zăpadă.

Urcându-se în mașina în care încă era cald, Haniya și-a dat seama că era un motiv pe care Reine-Marie Gamache nu îl invocase atunci când o invitase s-o însoțească.

Pentru că te plac.

I se spusese că este curajoasă. Remarcabilă. I se spusese că este neobosită și o sursă de inspirație. I se spusese că este o eroină. Toate, lucruri adevărate, era conștientă de asta.

Însă nimeni nu-i spusese că o consideră o bună prietenă.

Pe drum, Reine-Marie i-a povestit despre Enid Horton și despre angajamentul de a-i ajuta copiii să sorteze lucrurile lăsate în urmă, înainte de a vinde casa.

— Ați spus că s-ar putea să fie neplăcut. De ce? Ați descoperit ceva?

Reine-Marie i-a spus despre maimuțe. Despre colecția aceea bizară. Despre cărți și despre desene. Despre ce găsise scrijelit pe zidul din dormitor.

Însă nu și despre Ewen Cameron. Simțea că trebuie să le povestească întâi copiilor lui Enid despre el.

— Maimuțe? a răspuns Haniya, clătinând din cap. Și acum trebuie să le dați vestea că mama lor era sărită de pe fix. Și m-ați adus și pe mine, ca pe un exemplu de persoană țăcănită?

Reine-Marie a parcat în fața casei de cărămidă de lângă Cowansville.

— V-am adus ca dovadă a faptului că ne putem vindeca chiar și după ce trecem prin lucruri cumplite.

— Credeți că eu m-am vindecat? a întrebat-o Haniya, râzând. Credeți că sunt întreagă?

S-a întors pe scaun, privind-o pe Reine-Marie în ochi.

— Ceea ce vedeți este o farsă, o strădanie inutilă. Sunt alcătuită din fragmente, din bucăți rămase pe jos, din cioburile altor oameni distruși. Un braț de aici, un picior de colo. O amintire, o năzuință, o dorință. Cusute laolaltă în așa fel încât să par o ființă — însă nu prea sunt.

— Creatura din *Frankenstein*.

Haniya a izbucnit în râs.

— Și eu, care credeam c-o să încercați să mă consolați. C-o să-mi spuneți că nu e așa. Că sunt întru totul umană și frumoasă. În schimb, m-ați făcut monstru.

— Nu creatura era monstrul, i-a răspuns încet Reine-Marie. Ci doctorul.

I-a zâmbit tovarășei ei și a continuat:

— V-am spus c-o să fie neplăcut și tot ați venit, ca să-mi țineți de urât. Asta înseamnă o ființă umană. Chiar sunteți frumoasă. Și sunteți curajoasă.

Și, și, a așteptat Haniya, *îmi sunteți prietenă*.

Cum Reine-Marie n-a rostit cuvintele, tânăra s-a întors să se uite pe geam.

— Spuneți că zăpada asta a dumneavoastră ascunde tot felul de lucruri frumoase. Că le ține în viață. Dar am bănuiala că ascunde

și lucruri îngrozitoare. Lucruri care ar fi mai bine să rămână moarte sau cel puțin ascunse.

S-a întors din nou spre Reine-Marie și a continuat:

— Perspectivă. Cine știe care-s monștrii? Și unde sunt îngropați?

Reine-Marie a coborât din mașină întrebându-se dacă era pe cale să facă o greșeală spunându-le celor din familia Horton adevărul îngropat pe care îl descoperise. Despre mama lor. Și despre maimuțe. Și despre monstrul epocii moderne.

Poate că Haniya avea dreptate. Unele lucruri nu trebuie aduse la lumină. Unele adevăruri pot rămâne nerostite.

---

[21] Loc în care se produce și se prelucrează în mod tradițional siropul de arțar în Canada.

Capitolul 38

— Cred că știu ce s-a întâmplat, a spus Jean-Guy, așezându-se la masa lungă.

Se aflau din nou în subsolul de la Auberge. Zăpada depusă în timpul zilei fusese viscolită, iar acum acoperea cu totul ferestrele și ascundea lumina soarelui.

În timp ce vorbea Jean-Guy, pereții din piatră rugoasă ai fostei case Hadley parcă se aplecau spre ei. Spectrele prizoniere în ziduri păreau nerăbdătoare să afle cum putea un tată să-și ucidă copila nevinovată.

— *Oui?* a întrebat Armand, aplecându-se și el.

— Nu cred că Paul Robinson și-a omorât fiica.

Armand a ridicat din sprâncene. Îl îngrijora Jean-Guy, dar era dispus să asculte.

— Continuă.

— Cred c-a salvat-o pe Abby.

Și-a mutat privirea de la Armand la Isabelle și a citit în ochii amândurora scepticism și uluire. S-a grăbit să le explice.

— Cel puțin așa a crezut el. Mi-a venit ideea adineauri, când eram cu Idola. Nu i-ar fi făcut niciodată vreun rău Mariei…

— Adică, tu nu i-ai face niciodată vreun rău Idolei? l-a întrebat Armand.

Frustrat, Jean-Guy s-a întors spre el.

— Nu, mă rog, parțial, da. Uite ce e, recunosc, e greu să-mi țin separate sentimentele față de Idola de ceea ce a pătimit, probabil, Paul Robinson. Și nu zic că nu-i el vinovatul.

— Dar ce zici? l-a întrebat Armand, nedumerit.

— Zic că sunt de acord cu voi. Paul Robinson era epuizat. Secătuit. Cred că și-a dat seama că starea Mariei se agrava și, obosit și confuz, a făcut un gest care la momentul respectiv i s-a părut o decizie bună, dar pe care l-a regretat imediat. Cred că-ntr-un moment de pură nebunie, nu s-a gândit c-o omoară, ci o

eliberează. Și pe ea, și pe sora ei. Că le separă, în sfârșit. Abby Maria nu mai exista. Cred că el considera că-și izbăvea ambele fiice. Uneia îi oferea liniște, iar celeilalte, o viață în adevăratul sens al cuvântului.

I-a privit din nou cu atenție, încercând să le descifreze expresiile.

S-a lăsat tăcerea — Armand și Isabelle, amândoi părinți, își imaginau clipa în care Paul Robinson privise hăul ce se căsca în fața lui.

Nu le era cu totul necunoscut. Și nu exista doar în cazul părinților ai căror copii sufereau, ci și în cazul copiilor adulți ai căror părinți erau extrem de fragili. În cazul soților. Al prietenilor. Când era la mijloc o durere interminabilă. O suferință cumplită. Când finalul era inevitabil, dar dura prea mult să sosească.

Erau apăsate butoane, erau oprite aparatele pentru respirat. Bolnavii erau ținuți de mână, se murmurau rugăciuni, promisiuni și vorbe de bun-rămas.

Dar ce se întâmpla atunci când suferința continua? Sau când nu exista niciun buton care să poată fi apăsat? Când nu exista decât o persoană dragă, care era nimicită de o durere incontrolabilă și care implora să fie ajutată?

Ce se întâmpla când Natura nu se grăbea deloc? Când nu fusese dată la timp permisiunea pentru sinuciderea asistată?

Era necesar un imbold?

Oare mila suna ca un pas domol în toiul nopții? Oare arăta ca o seringă? Ca o pernă?

Dar era întotdeauna milă?

Dacă-l priveai dintr-un anume unghi, într-o anume lumină, nu devenea îngerul blând o ființă îngrozitoare? Nu scăpa un om iubit de o suferință chinuitoare, ci voia chiar el să scape de o bătaie de cap? Nu asta era chiar dezbaterea în care erau acum încleștați cu toții, mulțumită lui Abigail Robinson și campaniei ei pentru eutanasia obligatorie?

Nu fusese folosit niciodată cuvântul „povară“, dar plutea în aerul fetid. Doar un om inconștient ar fi refuzat să-l recunoască. Să-l audă.

Doar un inconștient și un neghiob ar fi rămas surzi în fața șoaptelor de pe coridoarele puterii, acum încurajate de succesul profesoarei Robinson, că majoritatea victimelor din pandemie avuseseră comorbidități. Că ar fi murit, oricum, în curând.

Poate, șopteau vocile acelea, n-a fost chiar un lucru rău. Poate că era o binecuvântare. Poate că pandemia le făcuse, fără să vrea, un serviciu. Eliberase niște spațiu, îi eliberase pe ceilalți, dându-le șansa să-și trăiască viața.

Toți se grăbeau să declare sus și tare că ceea ce se întâmplase era sfâșietor. Dar de fapt, în particular, considerau tragediile din pandemie o simplă selecție naturală. Fuseseră sacrificați cei mai slabi.

Armand Gamache nu era nici neghiob, nici inconștient. Auzea șoaptele. Și fusese martorul așa-zisei mile. Îi simțise duhoarea. Văzuse urma de mână de pe geam. Dâra arcuită. Ca o batjocură la adresa curcubeielor desenate de copiii din toată lumea.

Și știa că acea comorbiditate, infirmitatea despre care vorbeau cu toții, nu era a celor care muriseră, ci a celor care îi lăsaseră să moară.

Iar acum avea să se transforme dintr-o greșeală tragică într-un gest calculat.

Unde era mila acum, se întreba el, și cum arăta? Unde era curajul acum și cum arăta?

— Vrei să spui că Paul Robinson și-a omorât fiica din bunătate? a întrebat Lacoste.

Beauvoir a încuviințat, apoi a clătinat din cap.

— Nu. Mă rog, parțial. Da. Cred că asta a fost justificarea lui. Dar, de fapt, de vină a fost epuizarea. Pur și simplu nu mai putea trăi așa.

— Deci o sufocă pe Maria, a încercat Lacoste să-i continue raționamentul, în timp ce Beauvoir și Gamache au păstrat tăcerea. Apoi, mulți ani mai târziu, se sinucide. Un fel de execuție. O pedeapsă cu moartea pe care și-a impus-o singur, din cauza a ceea ce a făcut?

— *Oui*, i-a răspuns Beauvoir. O mai avea pe Abigail în grijă, așa c-a așteptat până când a ajuns ea la Oxford. Departe de casă. În

siguranță, alături de Colette Roberge.

La auzul acestui nume, Gamache a ridicat privirea. Însă n-a spus nimic. Reflecta. În cele din urmă, a ridicat mâinile a neputință.

— Habar n-avem ce s-a întâmplat, de fapt. Profesorul Robinson a omorât-o pe Maria? Poate. Nu vom afla niciodată cu certitudine. Haideți să ne concentrăm asupra crimei despre care știm mai multe.

Cu toate acestea, pe măsură ce treceau orele, Gamache nu izbutea să scape de gândul acela. De convergența celor întâmplate. Și de gândul, de sentimentul că, de fapt, toate contau. Că, datorită lui Beauvoir, porniseră de-a lungul firului care unea toate cele petrecute. Că fiecare pas conta. Că totul îi adusese aici. Într-un subsol, anchetând uciderea brutală a lui Debbie Schneider.

Dar simțea și că făcuseră o greșeală undeva, pe drum. Ceva nu era în regulă. Și de-asta nu ajunseseră direct la criminal. Direct la ceea ce se întâmplase cu două seri înainte, când, în timp ce admirau cu toții artificiile care luminau cerul, la doar câțiva metri de ei era ucisă o femeie.

Isabelle a primit apelul video programat de la Nanaimo, așa că s-a scuzat și, întorcându-se la biroul ei și punându-și căștile, a răspuns.

— Inspectoarea Lacoste?

Pe ecran a apărut imaginea unui bărbat de vârsta a doua, îmbrăcat în civil.

— Sunt sergentul Fillmore. Barry.

— *Salut*, Barry. Eu sunt Isabelle. Mulțumesc că ți-ai făcut timp să mă ajuți.

— Nicio problemă. Începem?

Detectivii din Nanaimo trecuseră deja o dată prin lucrurile din casa lui Debbie Schneider, însă Isabelle voia să vadă totul cu ochii ei. Întotdeauna i se părea interesant și chiar revelator spațiul intim al victimei sau al suspectului. De fapt, îi plăcea pur și simplu să se uite prin casele oamenilor; adeseori mergea seara la

plimbare prin cartier cu copiii, sperând să poată trage cu ochiul în sufrageriile luminate.

Acum a apăsat pe butonul de înregistrare și a privit cu atenție, în timp ce sergentul Fillmore o purta prin casa modestă din Nanaimo. Două dormitoare. O bucătărie minusculă. În living erau un televizor și niște mobilă bună, dar demodată, din câte vedea Isabelle. Probabil moștenită de la părinți. Pe măsuțe și pe rafturile cu cărți erau fotografii înrămate.

Era o casă ordonată. Comodă. Așa cum o lăsase o persoană care se aștepta să se întoarcă.

Ultima oprire a fost în locul pe care își dorea, de fapt, Isabelle să-l vadă. Cel de-al doilea dormitor fusese transformat în birou și era mai puțin ordonat decât restul casei. Fillmore i-a arătat o imagine de ansamblu, apoi s-a întors spre masa de lucru.

— Sertarul de sus era încuiat când am venit prima oară. A trebuit să spargem broasca.

— Dar parcă nu era mare lucru în el, din câte țin minte.

— Nu. L-am golit pe birou, i-a răspuns bărbatul, îndreptând telefonul spre mormanul de lucruri.

Erau câteva cărți poștale, felicitări și tot felul de articole de papetărie. O agendă ascundea parțial fotografia peste care nimerise.

— Ai putea să-mi arăți mai bine fotografia, te rog?

Sergentul a scos poza de sub agendă, iar expresia lui Isabelle s-a îmblânzit. Surprinzător, fotografia o înfățișa pe Maria. Și nu doar pe ea — în cadru mai erau Debbie, foarte tânără, Abby și un bărbat care nu putea fi decât Paul Robinson. Erau cu toții adunați în jurul scaunului cu rotile și zâmbeau.

— Poți împacheta tot ce avea în birou și să-mi trimiți cât mai repede?

— Bine, i-a răspuns bărbatul, însă nu părea încântat.

— *Merci*.

După ce a închis, Isabelle a analizat din nou filmulețul, punând pauză când a ajuns la fotografie. A făcut o captură de ecran și a printat câteva exemplare. Apoi a privit lung imaginea aceea.

Poza fusese făcută la malul oceanului, într-o zi însorită de vară. Abigail și Debbie aveau probabil vreo 15 ani, iar Maria, în jur de nouă.

Lacoste s-a uitat cu multă atenție la fetița aceea cu ochii mari, căprui, și trupul contorsionat. Să fi fost ultimul ei an de viață? Ultima lună? Ultima săptămână? Potrivit raportului legistului, murise la 27 august. Într-o zi însorită de vară? Isabelle s-a lăsat pe spate și a rămas cu privirea ațintită asupra mesei de lucru. De ce, s-a întrebat ea, rămăsese fotografia aceasta ascunsă și nu se afla alături de celelalte? Părea cât se poate de nevinovată. Arăta ca oricare altă fotografie de familie. Banalitatea ei o fascina.

Paul Robinson era aplecat, își apropiase fața de chipul Mariei. Zâmbind. Nu avea expresia unui bărbat care se afla pe marginea prăpastiei. Nu părea epuizat, în pragul unei căderi nervoase. Nu părea să contemple ceva de neconceput.

Părea fericit, chiar relaxat. Însă Isabelle știa că, deși o fotografie poate face cât o mie de cuvinte, cele mai multe dintre ele sunt niște minciuni. Sau, cel puțin, sunt înșelătoare.

Și ea zâmbise în fotografii, în timp ce sufletul îi fierbea de agitație. Ori fusese tristă. Sau plictisită. Oamenii au pornirea reflexă de a zâmbi în poze. Nu înseamnă aproape nimic.

Cu toate acestea, în fotografia din fața ei domnea o atmosferă destinsă.

Relaxat, Paul Robinson ținea o mână pe spătarul scaunului Mariei, iar pe cealaltă, pe umărul lui Abigail. Protector.

Trei dintre cei patru oameni din fotografie muriseră între timp. O moarte aparent accidentală, o posibilă sinucidere și o crimă care avusese loc cu nici două zile în urmă.

Inspectoarea Lacoste avea certitudinea că totul începuse cu doi oameni care nu apăreau în fotografie.

Tragediile începuseră cu experimentele cumplite de control al minții umane desfășurate în văzul lumii, la una dintre marile universități de pe continentul american. De un ilustru nebun. Și de un rezident care devenise unul dintre cei mai apreciați oameni de știință ai Canadei. Un vindecător. Un filantrop.

Iar când găsise printre lucrurile tatălui ei scrisoarea de la Allan Memorial semnată de Vincent Gilbert, Abigail Robinson avusese aceeași certitudine. Și cum nu avea ce să-i facă lui Cameron, se îndreptase spre Gilbert.

Încercase acesta, cu o lovitură necruțătoare, să scape de amenințare?

Isabelle s-a ridicat și a început să măsoare încăperea cu pași largi.

Jean-Guy era la biroul lui, ținându-și echilibrul pe cele două picioare din spate ale scaunului, în așa fel încât picioarele din față nu atingeau podeaua. Se legăna ușor, cufundat în gânduri. Se legăna și privea monitorul gol al calculatorului.

De ce fusese ucisă Debbie Schneider?

De ce nu Abigail Robinson sau Sfântul Nesimțit? De ce s-o fi omorât cineva pe Debbie?

Trebuia să fi fost o greșeală. Probabil că Robinson fusese, de fapt, ținta asasinului.

Dar dacă nu era așa? Dacă *madame* Schneider era cea pe care voise ucigașul s-o omoare? Dacă știa ceva compromițător? Dacă văzuse ceva compromițător? Dacă avea o dovadă compromițătoare?

Singura teorie viabilă de până acum era că Vincent Gilbert, disperat să facă rost de scrisoarea care-i dovedea legătura cu Ewen Cameron, o ucisese pe *madame* Schneider, apoi arsese scrisoarea odată cu arma crimei.

Dar n-avea sens.

Mai existau și alte scrisori. Găsiseră deja una printre lucrurile lui Enid Horton. Probabil că aveau să apară și altele, pe măsură ce victimele îmbătrâneau și începeau să moară, iar podurile caselor lor erau debarasate.

În plus, Debbie nu era singura care știa despre legătura dintre cei doi doctori. Și Abigail Robinson știa, iar ea era forța principală. Uciderea lui Debbie nu rezolva absolut nimic.

Nu. Poate că Vincent Gilbert era un pic excentric, dar era mult prea inteligent, mult prea viclean, avea un instinct de

supraviețuire mult prea dezvoltat ca să omoare pe cineva dintr-un asemenea motiv. Fără motiv, în esență.

Dacă Debbie Schneider fusese într-adevăr victima vizată de ucigaș, trebuia să fi existat un cu totul alt motiv. Unul la care nu se gândiseră încă.

Beauvoir s-a ridicat și a început să măsoare încăperea cu pași mari.

Abby Maria. Abby Maria.

Cuvintele acestea îl bântuiau pe Gamache, perturbându-i gândurile în timp ce recapitula informațiile despre asasinarea lui Debbie Schneider.

Le-a izgonit din minte și s-a concentrat din nou, analizând ceea ce știau. Dovezile pe care le aveau.

Abby Maria. Iar apărea numele. Iar apărea ea. Fetița.

În cele din urmă, frustrat, și-a scos ochelarii de citit și s-a dat bătut. S-a ridicat de la birou și a început să măsoare încăperea cu pași largi, cu mâinile la spate.

Abby Maria. Ave Maria. Ce-mi scapă?

Își dădea seama că era o persoană pe care n-o luase în considerare cu adevărat. În treacăt, da, însă nu serios. Iar acum venise momentul s-o facă.

Colette Roberge.

Ea era numitorul comun. Persoana în jurul căreia se învârtea totul.

Îl cunoscuse pe tatăl lui Abigail suficient de bine încât acesta să-și lase fiica în grija ei. Fusese mai mult decât un mentor, fusese un părinte-surogat pentru tânăra aflată atât de departe de casă. Ea o consolase atunci când primise vestea cumplită a morții tatălui ei.

Mulți ani mai târziu, Abigail avusese suficientă încredere în Colette încât să-i trimită chiar înainte de publicare controversatul raport pentru Comisia Regală.

Iar Colette i-l dăduse apoi lui Vincent Gilbert. Și cu toate că amândoi se declarau ultragiați de recomandările statisticienei, niciunul nu făcuse ceva pentru a o opri.

În timp ce inspectorul-șef se plimba de colo-colo prin subsol, mintea lui pornea pe acest drum nou. Un drum pe care până acum aproape că-l ignorase, în favoarea suspecților evidenți, Abigail Robinson și Vincent Gilbert.

Însă acum simțea că, în sfârșit, se apropia. Se apropia tot mai mult. De adevăr.

Roberge nu numai c-o invitase pe Abigail în Québec, o invitase și să țină prelegerea. O invitase să stea la ea acasă.

Le invitase pe amândouă, pe Abigail și pe Debbie.

Și apoi făcuse acel fatidic ultim pas necesar. Colette Roberge le invitase la petrecerea de Revelion.

Ca s-o ademenească spre Gilbert, iar acesta să poată pune capăt cruciadei pentru eutanasie în masă, oprind-o pe inițiatoare?

Ucizi femeia. Ucizi ideea.

Haniya Daoud își susținuse nevinovăția spunând că era conștientă de faptul că uciderea unui om nu-i neutraliza și ideea. Adeseori, chiar îi conferea și mai multă putere, transformându-i creatorul într-un martir.

Poate că, disperat, Vincent Gilbert crezuse că asta era singura variantă pe care o mai avea.

Și atunci, de ce murise Debbie Schneider, și nu Abigail Robinson? Le confundase ucigașul? Sau ea fusese ținta atacului?

Mai era, bineînțeles, și chestiunea scrisorii, a posibilului șantaj ca mobil al crimei.

Gamache a clătinat din cap. Nu. Gilbert și-ar fi dat seama că, și dacă Debbie ar fi avut scrisoarea la ea, moartea ei n-ar fi rezolvat nimic. Știa și Abigail despre colaborarea lui cu Ewen Cameron.

Existau și alte scrisori, puteau ieși și ele la lumină oricând. Cum se întâmplase cu scrisoarea lui Enid Horton.

N-ar fi trebuit ca Debbie Schneider să moară. Abigail Robinson ar fi trebuit să fie în locul ei, din cauza campaniei pe care o inițiase. Sau Vincent Gilbert, ucis de Abigail ca răzbunare.

Nu avea niciun sens. Sau poate că avea.

Îi scăpa lui ceva. Clipise ori poate că se uitase pentru o clipă în altă parte, distras, și nu văzuse un semn nespus de mic.

Singurul lucru care părea clar era faptul că, fără Colette Roberge, nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea. Abby și Debbie s-ar fi aflat în Nanaimo, intrând entuziaste în noul an.

Gamache a închis ochii. Acum se afla în adâncul unei peșteri cufundate în întuneric. Auzea niște pași grăbiți — adevărul fugea de el, ascunzându-se. Dar era acolo, cu el, și simțea că e aproape. O simțea în inimă, în firele de păr de pe ceafă. În aerul stătut, lipicios care-i umezea pielea.

A lăsat capul pe spate, concentrându-se, tot cu ochii închiși. A tras adânc aer în piept și l-a ținut o clipă, apoi a răsuflat încet. Numele Abby Maria a plutit din nou spre el.

Abby Maria.

Un nume rostit pentru prima oară de mama lor, un nume care le legase pe cele două surori. Câteva decenii mai târziu, îl rostise Debbie Schneider în sala de sport a universității, apoi în casa lui Colette Roberge, după atac.

A inspirat iarăși. A ținut aerul. A expirat.

Rămâi pe poziții. Nu da înapoi. Ce este în peștera asta, lângă tine? Ce încearcă să-ți scape printre degete? Îi auzi ghearele, zgârie pereții, vrea să fugă, să evadeze.

Abby Maria.

Debbie rostise din nou numele acela la petrecerea de Revelion. Și, cel mai grav, o auzise și Vincent Gilbert. Batjocorise aluzia clară la Ave Maria. Să fii bine, Maria.

De asta fusese ucisă Debbie? Ca Maria să rămână un secret? Ca să nu se vorbească despre sora bolnavă, cumplit de infirmă a lui Abigail, și astfel să nu-i fie afectată campania?

Dar nu-ți omori cea mai bună prietenă doar fiindcă i-au scăpat câteva cuvinte incomode, ceva ce ar fi putut afla oricine ar fi căutat niște informații despre tine. Maria Robinson nu era un lucru rușinos, încuiat într-un pod plin de pânze de păianjen. Mulți membri ai comunității știau despre ea. Nu, era vorba de un secret, dar nu era legat de viața Mariei. Ci de moartea ei.

Acesta să fi fost răspunsul? Acesta să fi fost secretul pe care se străduia Abigail cu disperare să-l ascundă? Că iubitul ei tată era

un ucigaș? Și de fiecare dată când pomenea numele Abby Maria, Debbie scotea la lumină secretul ăsta, fără să vrea?

Ce s-ar fi întâmplat dacă mass-media ar fi început să caute informații? Dacă ar fi găsit certificatul de deces al Mariei. Dacă ar fi văzut cuvântul acela. Peteșii. Și ar fi început să pună întrebări. Despre tatăl ei. Despre ceea ce se întâmplase de fapt.

Căzut pe gânduri, rătăcind în peșteră, Gamache a simțit ceva alunecându-i pe obraz. Și-a adus brusc aminte unde se află. A deschis imediat ochii — aproape că se aștepta să fie față în față cu un șarpe.

Dar n-a văzut decât țevi. Și un cablu care atârna de la un bec din tavan. Simțind că inima îi bate nebunește, a lăsat capul în jos, și-a liniștit respirația și a privit peretele zgrunțuros din fața lui. Iar peretele i-a întors privirea. Îl provoca. Îl batjocorea. Părea că vechea clădire îl întreabă care dintre ei este, de fapt, cel captiv.

S-a uitat în altă parte și a încercat să-și aducă aminte la ce se gândea.

Era ceva despre Colette? Nu. Nu chiar. Poate.

A străbătut din nou încăperea lungă și și-a înșfăcat geaca.

— Mă duc să iau un pic de aer.

În drum spre ieșire, a încercat să regăsească gândul acela.

Lumina l-a izbit în plin, iar Armand s-a întors cu fața spre soare, inspirând adânc aerul rece, curat. Dinspre sătuc se auzea hărmălaia copiilor care râdeau, iar de pe deal răsunau țipetele de încântare ale celor care-și dădeau drumul cu sania.

Și pe fundalul acelor strigăte de fericire, l-a găsit. Gândul pe care-l pierduse. Abby Maria.

Sora eliberată de suferință. Cealaltă, eliberată ca să-și trăiască viața.

Firul acelui gând era fragil. Subțire și întins la maximum. Armand avea sentimentul că, dacă trăgea prea tare, sau prea curând, avea să se destrame.

Dar dacă era foarte, foarte atent, la celălalt capăt îl putea găsi pecriminal.

Capitolul 39

Reine-Marie și Haniya stăteau amândouă pe o cutie mare, în timp ce Susan și James Horton stăteau fiecare pe cutia lui.

Erau în living, înconjurați de cutii pentru împachetat, ziare și role de scotch.

— Ar fi trebuit să v-o aduc înapoi mai curând, a recunoscut Reine-Marie, punând mâna pe cutia mai micuță, plină cu lucrurile mamei lor. Dar, ca să fiu sinceră, am fost prea curioasă.

— În legătură cu maimuțele, i-a răspuns Susan. Am deschis cutiile pe care ni le-ați lăsat, și James s-a uitat la peretele de lângă patul mamei.

Fratele ei era tăcut. Însă fierbea.

Oare știe? s-a întrebat Reine-Marie. Era suficient de mare încât să și-o fi amintit pe mama lui dinainte, apoi pe mama lui de după?

Știa ce se afla în cutia din fața lor? Secretul de familie care, cumva, așa cum se întâmplă adesea cu secretele, se transformase în rușine?

— De ce a făcut așa ceva? a întrebat-o Susan. De ce a desenat atâtea maimuțe? Chiar și când era pe moarte? Nu înțeleg.

Haniya Daoud s-a foit, încercând să se așeze mai bine, dar în felul acesta a împins-o pe Reine-Marie mai aproape de margine.

Le-o prezentase pe Haniya, dar nu le explicase cine era. Judecând după expresia lui, părea că James o recunoscuse vag, dar nu-și dădea seama de unde anume o știa.

Susan însă se holba pur și simplu la ea. Nu reușea să treacă peste faptul că era desfigurată de cicatrici.

Acum, fratele și sora așteptau ca Reine-Marie să spună ceva constructiv.

Armand își lăsase picioarele să aleagă încotro s-o ia, permițând astfel minții să se concentreze asupra direcției în care să

pornească gândurile.

Acum era în pădure, iar bocancii i se afundau în zăpada moale de pe cărare. Era liniște. Pace.

Abby Maria. Ave Maria. Cea plină de har. Binecuvântată ești tu.

Să fii bine, Maria.

Și-a lăsat gândurile să curgă libere, neîngrădite de logică.

Ça va bien aller. Totul va fi bine. Maria.

Gamache s-a oprit, a ridicat privirea și a văzut unde îl aduseseră picioarele, unde îl adusese firul acela fragil. Era în fața cabanei pustnicului. Casa Sfântului Nesimțit.

Pe acoperiș era un strat gros de zăpadă. Nu ieșea fum din coș. Nu se vedea nicio lumină la ferestre. Niciun semn de viață. Și cu toate acestea, căbănuța nu părea abandonată sau pustie. Lăsa impresia că aștepta să se întoarcă Vincent Gilbert. Acasă.

Gamache îl vizitase de câteva ori.

Vara stătuseră pe terasă și băuseră limonadă. Toamna culeseseră legume din grădina aflată în spatele casei, lângă un pârâiaș. Iarna venise pe schiuri până la cabană. Băuseră ceai și mâncaseră pâine cu miere, ambele aduse de Armand din sat, în timp ce Vincent punea lemne pe foc.

Stătuseră de vorbă despre o mulțime de lucruri. Despre familie. Despre Paris. Despre Emerson. Despre Auden și Keller.

Vorbiseră despre decizii, întâmplare și soartă.

Unul dintre citatele preferate ale lui Gilbert era din Henry David Thoreau. *Întrebarea nu este la ce te uiți, ci ce vezi*.

Iar Armand îi istorisise lui Vincent una dintre poveștile lui preferate cu Thoreau.

Când Thoreau fusese arestat pentru că protestase împotriva unei nedreptăți, Ralph Waldo Emerson îl vizitase în închisoare și-l întrebase: *Henry, ce cauți tu după gratii?* Iar Thoreau îi răspunsese: *Dar tu, Ralph, ce cauți în afara lor?*

Vincent izbucnise în râs. Și Armand râsese. Dar apreciaseră amândoi ideea subliniată de Thoreau. Vine un moment în care oamenii care au conștiință trebuie să acționeze.

Venise, oare, momentul acesta pentru Vincent Gilbert? Îl îndemnase o criză a conștiinței să treacă de la a privi la a vedea la

a acționa?

Avea să fie nevoit să-l aresteze pe Sfântul Nesimțit fiindcă acționase? Iar atunci când avea să-l aresteze, Vincent Gilbert avea să-l întrebe ce căuta el „în afara gratiilor“? Însă Armand știa deja răspunsul. Aducea un criminal în fața justiției.

A auzit sunetul unor pași în spatele lui. Îl auzise aproape de când cotise pe drumul acesta, luând-o pe cărarea din pădure. Acum, pașii se apropiaseră și mai mult. Îl ajunseseră din urmă.

— Nu crezi cu adevărat ce ai spus mai devreme, nu? a întrebat Armand. Despre Paul Robinson. Că și-a ucis fiica.

Pașii s-au oprit. Pentru o clipă, s-a lăsat tăcerea.

— Ba da. Asta cred.

Armand s-a întors și l-a privit în ochi pe Jean-Guy. A zâmbit. Știuse din prima secundă cine pășea în spatele lui. Îi recunoscuse mersul. Și, mai mult, știa că Jean-Guy avea să-i fie mereu alături dacă putea.

Isabelle Lacoste abia dacă mai băga de seamă atmosfera apăsătoare din centrul de comandă. Era preocupată de gândurile ei, de întrebările ei.

A luat telefonul în mână.

— Barry? Isabelle sunt. Știi fotografia care era în biroul lui Debbie Schneider? Poți să te uiți dacă scrie ceva pe spatele ei? O dată sau altceva?

— Am împachetat-o cu celelalte lucruri, sunt toate în cutii, gata să ți le trimit.

— Poți s-o cauți?

Bărbatul a oftat.

— Da. Dar o să dureze ceva.

— Te rog mult, cât de repede poți!

Probabil că bărbatul a simțit, în sfârșit, tonul imperativ al vocii inspectoarei, căci i-a răspuns:

— Cobor chiar acum.

— Și-mi poți trimite o listă cu celelalte lucruri pe care le-ai găsit în sertar?

— O am chiar aici, pe calculator. Erau niște capse. Două cartușe pentru imprimantă. O riglă, o agendă, niște felicitări, o cutie cu agrafe de hârtie și poza aia. Îți trimit acum lista.

— *Merci*. Când găsești cutia, poți să scanezi și felicitările, te rog?

A închis și a rămas cu privirea pironită în față.

— Nu crezi cu adevărat că Paul Robinson și-a ucis fata, a spus Armand.

— Ba da.

— Spune-mi adevărul, Jean-Guy!

— Chiar cred că Paul Robinson o omorât-o. Apoi, și-a regretat fapta și a încercat s-o justifice, dar da, bănuiesc c-a făcut-o.

— Bănuiești. *Bănuiești* asta. Dar ce simți? Ce-ți spune… asta?

L-a bătut ușor pe piept, în dreptul inimii. Gestul și insistența socrului său l-au înfuriat pe Jean-Guy.

Nu putea să sufere, nu putea să sufere când Gamache îl îmboldea așa. Nu fizic, ci îl tot îndemna să-și ia în considerare sentimentele. Convingerile. Emoțiile. Când insista că puteau fi la fel de importante ca gândurile. Ca faptele concrete.

Jean-Guy Beauvoir avea sentimente puternice în legătură cu sentimentele, iar Gamache știa foarte bine. Și tot insista în continuare.

— Bine. Vrei să știi ce simt? Asta am venit să-ți arăt.

A scos telefonul, a atins de câteva ori ecranul și apoi i l-a băgat lui Gamache în față, aproape pocnindu-l cu el.

Era imaginea lui Paul Robinson — fotografia pe care o găsise Jean-Guy când îl căutase pe internet. Robinson era la o conferință, stătea în fața unui panou pe care erau o mulțime de grafice. Zâmbea într-un mod exagerat, aproape caraghios.

— Uită-te la panoul din spatele lui! s-a răstit Jean-Guy. Poza asta a fost făcută cu o săptămână, poate cu doar câteva zile înainte să moară Maria. Asta nu-i figura unui tată atât de deznădăjduit, încât să se gândească să-și ucidă fiica cea mică.

Gamache a luat telefonul și a studiat cu atenție poza. Apoi i l-a dat înapoi.

— Asta nu demonstrează nimic, Jean-Guy. Cum ai spus și tu, dacă el a sufocat-o pe Maria, a făcut-o într-un moment de nebunie. Un episod psihotic.

— Ai dreptate. Așa gândesc și eu. Dar m-ai întrebat ce simt. Și simt că bărbatul ăsta nu s-a dus acasă și nu i-a pus o pernă pe față fetiței lui.

Armand și-a privit lung adjunctul. Ginerele.

— Atunci, cine a făcut-o?

Isabelle Lacoste era la birou, revizuind cele mai recente rapoarte medico-legale, când a primit un mesaj de la Beauvoir, care o chema să se întâlnească la bistrou.

I-a găsit pe inspectorul-șef și pe Jean-Guy într-un colț mai ferit. Cu capetele apropiate, cufundați în conversație. Poate despre caz. Și mai probabil, și-a spus ea, despre ce să comande de mâncare.

— Pe mine ai venit să mă vezi, *ma belle*? a întrebat-o Olivier, sărutând-o pe obraji.

Oricât se străduia, de câte ori o vedea, Olivier și-o imagina întinsă pe podeaua bistroului. Sângerând. Pe moarte. În timp ce în jur zburau gloanțe.

Acum, de câte ori intra Lacoste în bistrou, era ca o mică înviere.

— Bineînțeles, *mon beau*, i-a răspuns ea. Singurul motiv pentru care rămân în Sûreté e că așa am o scuză să te văd pe tine.

Olivier a izbucnit în râs, i-a luat haina și a făcut un semn către colț.

— Știi unde-i găsești. Ce să-ți aduc?

— Un ceai de plante și…

Bărbatul a ridicat mâna, oprind-o.

— Știu. De-abia le-am scos din cuptor. Cred că le și simți aroma. Ești ca un copoi specializat în produse de patiserie.

În bistrou era liniște. Nimeriseră între mese, așa că erau ocupate doar câteva locuri, de părinți și copii care beau ciocolată caldă — lucru pe care părinții aveau să-l regrete în curând. Ofițerii de la Sûreté erau aproape singuri în local.

Isabelle și-a tras un scaun și a așteptat ca Olivier să-i aducă ceaiul de tei cu miere și o farfurie cu negrese aburinde. După ce el s-a retras, inspectoarea a pus pe masă, în fața colegilor ei, câte un exemplar din fotografia printată.

— Asta a fost găsită acasă la Debbie. Încuiată în sertarul de la birou.

Debbie și Abigail, adolescente. Una lângă alta. Ca niște gemene siameze. De partea cealaltă a lui Abigail era tatăl ei. Însă în centrul fotografiei, în centrul atenției, se afla fetița din scaunul cu rotile.

Era prima oară când o vedeau pe Maria.

Avea opt, poate nouă ani. Era slăbuță. Ținea brațele îndoite straniu și rigide, mâinile, degetele îi erau încleștate într-o poziție ciudată, gura îi era strâmbă. Însă nu încăpea îndoială în legătură cu încântarea și cu bucuria de pe chipul ei. Din ochii ei căprui, luminoși. Așa cum nu încăpea îndoială nici în legătură cu inteligența care-i sclipea în privire.

Boala care îi provocase infirmitatea fizică nu-i afectase și mintea.

Era o fetiță fericită, isteață.

Armand și-a concentrat apoi atenția asupra lui Paul Robinson, care avea o expresie calmă, un zâmbet relaxat. Un tată care se bucura de o zi plăcută, la plimbare, cu familia.

O mână o ținea pe spătarul scaunului Mariei, iar pe cealaltă, pe umărul lui Abigail.

Mâna stângă a lui Abigail se odihnea pe umărul Mariei — un gest protector, de soră mai mare.

Debbie o privea pe Abigail, ținând-o de braț cu ambele mâini, și ambele fete râdeau. Una dintre ele tocmai făcuse sau spusese ceva amuzant.

Era ca o mie de alte poze, cum aveau și ei alături de familiile lor. Era înduioșătoare și tulburătoare, în același timp, având în vedere ce se întâmplase la scurtă vreme după aceea.

— E vreo dată pe ea? a întrebat Beauvoir.

— Nu știu. L-am rugat pe detectivul din Nanaimo să verifice dacă scrie ceva pe spate.

— Și zici că era în sertarul biroului lui Debbie, iar sertarul era încuiat? a întrebat Gamache.

— *Oui*.

Armand și-a dat seama că victima trecuse de la „*madame* Schneider“ la „Debbie Schneider“ și acum la „Debbie“. Era o schimbare care avea loc pe măsură ce ajungeau s-o cunoască tot mai bine. Dezvoltaseră o relație mult mai intimă cu victima crimei decât cea pe care o avuseseră cu Debbie Schneider cât timp fusese în viață.

— Ce mai era în sertar?

A scos telefonul și le-a citit lista.

— Capse. Două cartușe pentru imprimantă. O agendă. O riglă. Niște felicitări și o cutie cu agrafe de hârtie.

— Felicitări? a repetat Beauvoir. De ce le-o fi ținut sub cheie?

— De ce să fi ținut sub cheie oricare dintre lucrurile astea?

— Mai erau în casă alte fotografii în care să apară și Maria? a întrebat și Gamache.

— Nu. Erau câteva în care apăreau Abigail și familia lui Debbie, însă niciuna cu Maria.

Chiar în clipa aceea, telefonul inspectoarei a scos un bip — primise un mesaj.

— E de la Nanaimo, le-a spus ea, apoi l-a citit și a adăugat: Felicitările sunt de la Debbie către Abigail.

— Netrimise, a remarcat Gamache. Și fotografia?

— N-are nicio dată, dar cineva a scris pe spate „Ultima“. Nu pare să fie scrisul lui Debbie, judecând după caligrafia de pe felicitări. Ne-a trimis detectivul și o poză cu una dintre ele.

Le-a arătat-o.

Dragă Abby, la mulți ani de 17 ani! Cu drag, Debbie.

Deasupra i-ului din „Debbie“ era desenată o inimioară.

— Nu spune mare lucru, a constatat Jean-Guy.

— Scrisul nu se potrivește, s-a declarat de acord Gamache, comparând felicitarea cu textul de pe spatele fotografiei. Trebuie să avem pe undeva și o mostră din scrisul lui Abigail.

A găsit Beauvoir mostra și au comparat-o. Nici aceasta nu se potrivea.

— Și atunci, cine a scris „Ultima“? a întrebat Jean-Guy. Tatăl?

— El trebuie să fi scris, da, i-a răspuns Isabelle, închizând ecranul telefonului. Dar de ce i-ar fi dat poza asta lui Debbie? Și ea de ce a încuiat-o în sertar?

Și-au coborât toți trei privirea spre fotografia ce înfățișa o familie fericită. Ultima.

— Am și eu o poză pentru tine, i-a spus Jean-Guy.

I-a arătat fotografia cu Paul Robinson la conferință. Isabelle a studiat-o cu atenție.

— Conferința s-a încheiat în ziua în care a murit Maria.

A ridicat privirea spre colegii ei.

— Nu pare c-are de gând să…

— Nu, nu pare, i-a răspuns Gamache. Dar uite care-i întrebarea, Isabelle. Dacă nu Paul Robinson a ucis-o pe Maria…

— Atunci, cine a ucis-o?

— Ai vreo teorie? a întrebat Gamache.

— Salutare, zevzecule!

Beauvoir mai c-a sărit de pe scaun când s-a auzit interpelat. Se adâncise atât de mult în gânduri, încât n-o văzuse pe bătrână apropiindu-se de ei și nu fusese pregătit de atac.

Ruth a rânjit la el satisfăcută, apoi s-a întors spre Armand.

— Tocmai am trecut pe la tine pe-acasă.

A schițat gestul de a se așeza lângă ei, însă Gamache a oprit-o cu o privire.

— Trebuie să mă înveți și pe mine cum faci chestia asta, a bombănit Jean-Guy.

— Am încercat să dau de Reine-Marie, dar se pare că s-a dus să returneze ultima cutie familiei Horton. A luat-o și pe cucoana țăcănită cu ea.

— Nu cred că-i adevărat, a înțepat-o Jean-Guy.

— Dacă te vezi cu ea, îi spui tu c-am căutat-o? Aș fi vrut să ne vedem înainte să stea de vorbă cu copiii lui Enid.

— De ce? a întrebat-o Armand. Trebuie să afle ceva înainte să meargă la ei?

— Nu. E vorba mai curând de ceva ce nu trebuie aflat.

S-a întors pe călcâie și a plecat. Armand s-a uitat pe fereastră și-a văzut-o pe bătrâna poetă înaintând anevoie prin zăpadă, adusă de spinare, cu capul plecat. Rosa era cuibărită în palton, la căldură.

Ruth a trecut pe lângă casa ei și și-a continuat drumul, urcând spre biserica îmbrăcată în lemn alb de pe povârnișul dealului. St. Thomas. Își primise numele după Toma Necredinciosul. Scepticul care avusese nevoie de o dovadă concretă pentru a crede în miracolul Învierii.

Armand s-a întors spre Jean-Guy și Isabelle. El nu era sceptic. Dar primise mult ajutor. Vedea în fiecare zi dovezi ale Învierii.

— Ai vreo idee? și-a repetat întrebarea către Isabelle.

— Bine. Dacă nu Paul Robinson a omorât-o pe Maria, mai rămân două variante. Abigail sau Debbie. La asta vă gândiți voi?

— Nu, nu mă gândesc. Mai curând simt, i-a răspuns Beauvoir.

S-a aplecat în față. Isabelle a presupus că voia să ia una dintre negresele călduțe încă, însă bărbatul s-a întins spre fotografia pe care o adusese ea. A rămas cu privirea pironită asupra ei. Apoi s-a uitat la Lacoste.

— Tu ce crezi?

— Sincer? Cred că treaba asta ne-a deconcertat și ne împiedică să ne ocupăm de crima pe care o anchetăm. De moartea lui Debbie Schneider.

— Nu crezi că există o legătură?

— Nu văd cum ar putea fi legate. Au trecut decenii întregi între ele. Nici măcar nu știm sigur că Maria a fost omorâtă. Ne bazăm doar pe un cuvânt din raportul unui legist care a murit între timp.

Gamache dădea din cap, scoțând un pic în afară buza de jos — se concentra.

— Corect. Și probabil că ai dreptate. Dar cred că merită să investim câteva minute în încercarea de a afla cum a murit copila asta. Nu?

A privit-o lung. Reproșul era blând, dar cât se poate de clar.

— *Oui*.

Fusese dojenită, dar nu era convinsă.

— Dacă nu tatăl a fost ucigașul, eu pariez pe Abigail, a intervenit Beauvoir. Mai ales având în vedere că traversează țara în lung și-n lat, susținând că orice om cu o infirmitate sau cu un handicap grav este o povară inutilă. Încearcă să justifice ce a făcut atunci. Să-și aducă retroactiv faptele în legalitate, chiar în limitele moralității.

— Tu ce crezi, *patron*? a întrebat Isabelle.

Gamache se uita la fotografie. Mijise ochii, cufundat în gânduri.

— Cum a ajuns poza asta la Debbie?

— Poate că Paul Robinson a developat-o în mai multe exemplare, câte unul pentru fiecare, i-a răspuns Lacoste.

— Poate. Dar atunci, de ce a ascuns-o? N-aș fi așa de sigur că Abigail a omorât-o pe Maria. E clar că ținea la sora ei. De fapt, în poza asta par să fie o familie foarte apropiată — a trecut cu degetul pe deasupra lui Abigail, a Mariei și a tatălui lor — și o străină. Cineva care parcă nu-și are locul aici.

Degetul i s-a oprit deasupra lui Debbie Schneider.

— Ce vrei să spui? l-a întrebat Isabelle. Că Debbie a omorât-o pe Maria?

— De ce s-o fi omorât ea? a întrebat și Jean-Guy.

— Poate din gelozie. Uitați-vă la mâinile ei. N-o ține pe Abigail de braț, ci pur și simplu are mâinile încleștate pe brațul ei. Ca și cum încerca s-o tragă de acolo. Cei doi se uită la Maria, dar Debbie are privirea ațintită asupra lui Abigail.

— Apoi, mai sunt și felicitările pe care nu le-a trimis, încuiate tot în biroul ei, a zis Jean-Guy. E destul de ciudat. Mai știți că ne-au povestit c-a fost o perioadă în care relația lor s-a răcit? Poate c-a fost mai mult decât o răcire. Poate că și Abigail bănuia ce se întâmplase și a rupt prietenia. În perioada aceea o fi scris Debbie felicitările, dar nu i le-a trimis.

— Dar, dacă Abigail bănuia că prietena ei îi omorâse sora, cum s-ar fi putut împăca vreodată cu ea? a intervenit Isabelle. Și de ce i-ar fi spus Paul Robinson legistului că el îi dăduse Mariei sandviciul cu unt de arahide, dacă nu era așa? Doar n-ar fi acoperit-o pe Debbie!

— Nu, a aprobat Gamache. Dar poate c-ar fi acoperit pe altcineva.

Isabelle a înmărmurit.

— Pe Abigail? Paul Robinson a crezut că Abigail și-a omorât sora? Așa c-a luat vina asupra lui?

— E posibil să fi ajuns acasă, s-o fi găsit pe Maria moartă și să-și fi dat seama că una dintre fete o ucisese. Poate chiar a suspectat-o pe Debbie, dar nu-și putea asuma niciun risc.

— Dar legistul trebuie să-și fi dat seama sau măcar să fi bănuit. Trebuie să fi chemat poliția.

— Și ce-ar fi descoperit? O copilă cu un handicap grav, care murise, și un tată înnebunit de durere, care le explica ceva despre un sandvici.

— Dar nu i-ar fi pus tot felul de întrebări? a intervenit Beauvoir.

— Ați auzit de crimele Shipman, din Anglia? i-a întrebat Gamache.

Au clătinat amândoi din cap.

— Să le căutați. Eram la o reuniune în Cambridge când l-au arestat pe vinovat. Un doctor acuzat că și-a ucis 15 pacienți.

— 15? l-a întrerupt Jean-Guy. 15?!

— Ai răbdare, asta nu-i tot. Investigația a scos apoi la iveală că omorâse, cel mai probabil, peste 200 de oameni. Toți, pacienții lui.

Se uitau amândoi țintă la el. Dacă le-ar fi povestit altcineva așa ceva, n-ar fi crezut.

— Și nu bănuise nimeni nimic? a întrebat Isabelle.

— Ba da, se făcuse chiar și o anchetă. Dar era doctor, un membru respectat al comunității, iar explicațiile pe care le oferea pentru moartea pacienților erau credibile. Anchetatorii începători care se ocupaseră de investigație nu luaseră acuzațiile în serios. Și știți de ce?

— Pentru că era doctor? a răspuns Isabelle.

— În parte, da, dar mai era un motiv. Marea majoritate a celor care muriseră erau bătrâni. Li se apropia oricum ceasul din urmă, cam asta era gândirea oamenilor. Nu merita efortul de a ancheta serios situația. Și înainte să începem să ne batem cu pumnii în

piept, haideți să ne aducem aminte ce s-a întâmplat în pandemie, nu cu mult timp în urmă. Haideți să ne amintim ce se întâmplă când o prostituată, o persoană homosexuală sau transsexuală, o persoană de culoare sau indigenă, un copil de culoare sau indigen sunt victimele unei crime. Cazul lor n-o să fie chiar copleșit cu resurse umane sau financiare, cu atenție. N-o să sufere nimeni prea mult.

În timp ce vorbea inspectorul-șef, cei doi tineri simțeau indignarea ce clocotea în sufletul lui. Gamache, ca șef al secției Omoruri și, pentru o perioadă de timp, șef al întregului Sûreté, se străduise să schimbe lucrurile. Dar o asemenea schimbare dura o viață întreagă.

— Așadar, ce spui tu e c-au văzut un copil cu handicap, iar un membru de vază al comunității le-a dat o explicație rezonabilă și ei au decis s-o creadă? l-a întrebat Jean-Guy.

— E posibil. Mai ales dacă îl compătimeau și nu considerau c-avea vreun rost să sape mai adânc de atât. Da. Cred că se putea întâmpla așa.

— Dar Paul Robinson avea niște bănuieli, a spus Isabelle. O acoperea pe Abby, însă de fapt o bănuia pe Debbie, ăsta e raționamentul tău?

— Poate fi o explicație pentru faptul că fotografia era la Debbie, a intervenit Beauvoir. I-o fi trimis-o ca pe un avertisment. Ca pe o acuzație.

— Se poate, i-a răspuns Gamache. Dar, dacă așa stau lucrurile, ea de ce a păstrat-o? Și atât de mult timp?

S-au privit lung. Nu găseau niciun răspuns, și cu toate astea, nu încăpea îndoială că o soluție exista.

— Și de ce ar fi omorât-o Debbie pe Maria? a întrebat Isabelle, rupând tăcerea.

— Din gelozie? i-a răspuns Beauvoir. Maria solicita prea multă atenție și prea mult timp din partea lui Abigail.

Inspectoarea și-a dat seama că Jean-Guy avea dreptate. Adolescentele de 15 ani nu-și gestionează strălucit sentimentele, iar gelozia este unul dintre cele mai toxice.

S-au întors amândoi spre Gamache, care mijise ochii. Ceea ce gândea, ceea ce simțea îi contrazicea toate convingerile.

— Cred că-i posibil ca Debbie s-o fi făcut din dragoste, nu din gelozie. Nu din ură.

— Din dragoste? l-a întrebat Beauvoir. Pentru Maria? Ca s-o elibereze?

— Nu. Din dragoste pentru Abigail. Ca s-o elibereze pe ea.

Armand Gamache credea din tot sufletul că iubirea n-ar putea ucide niciodată, absolut niciodată. Nu iubirea adevărată. Una contrafăcută, o iubire care masca altceva, da. Dar iubirea adevărată? Niciodată.

Se întreba acum dacă nu cumva se înșela. Putea iubirea să ucidă? Putea pune o pernă peste fața unui copil nevinovat?

Era a doua oară în două zile când iubirea era invocată ca justificare pentru crimă.

Haniya Daoud ucisese cu sânge-rece, tot din dragoste, sau așa părea. Din pornirea maternă de a-și proteja și elibera „copiii".

Iar acum, părea posibil ca Debbie s-o fi ucis pe Maria tot din iubire. Ca să-i ofere lui Abigail libertatea.

Armand Gamache era nevoit să recunoască, în sfârșit, un lucru pe care n-ar fi vrut să-l recunoască. Că nu ura era singurul sentiment care-l putea împinge spre crimă.

Ci iubirea. Pentru familia lui.

Și atunci, de ce n-ar fi fost valabil același lucru și pentru Haniya?

De ce — și-a coborât privirea spre fotografie — n-ar fi fost valabil și pentru Debbie? Dacă avea impresia că Maria era o amenințare pentru viața lui Abigail. Nu pentru cea fizică, ci pentru viața ei intelectuală, emoțională.

Apoi a observat altceva.

— Pe ce e pusă fotografia?

Isabelle s-a tras mai aproape și s-a uitat cu atenție.

— Pare să fie agenda pomenită în listă. Probabil că-i a lui Debbie.

— Nu. Își ținea agenda pe telefon, i-a spus Beauvoir. De ce ar fi avut nevoie de două? Și mai ales de una pe hârtie? E cam de modă veche.

A aruncat o privire vicleană spre Gamache, care încă folosea o agendă pe hârtie. Avea setate mementouri pe telefon, dar evidența întâlnirilor o ținea pe hârtie.

Isabelle a zâmbit, amintindu-și cum îl tachinase ultima oară Beauvoir în legătură cu agenda lui cu spiră. Avuseseră o ședință la sediul Sûreté, nu mult după ridicarea carantinei, însă înainte să fi existat vaccinul. Stăteau la distanță de doi metri unii față de alții și purtau măști.

— Așa-s mai puține șanse să ajung victima hackerilor, spusese Gamache, punând mâna pe agenda deschisă în fața lui.

— Slavă Domnului! îi răspunsese Beauvoir. Fiindcă programările tale la dentist sunt o chestiune de interes național.

— Poate nu cele la dentist, dar alea la frizer? i-o întorsese Gamache. Ce n-ar da rușii să pună mâna pe ele…

— Adevărul e că-n timpul carantinei, părul tău arăta ca ieșit direct din epoca sovietică.

— Oho, Einstein, intervenise Isabelle, luându-l peste picior pe Jean-Guy. Ești sigur că vrei să deschizi subiectul părului din perioada pandemiei?

Adevărul era că și ea fusese uluită de cât păr grizonant avea. La 33 de ani, i se părea că e mult prea tânără ca să înceapă să albească. Dar glonțul pe care-l primise în cap nu lăsase în urmă doar o cicatrice.

— De ce ar fi ținut Debbie două agende? a repetat Gamache. Și de ce n-a adus-o și pe asta cu ea? De ce a lăsat-o acasă, încuiată într-un sertar?

— Deci bănuiești că avea o agendă secretă? l-a întrebat Isabelle, mândră de jocul de cuvinte[22].

În timp ce cei doi bărbați bombăneau, dându-și ochii peste cap, Lacoste i-a telefonat polițistului din Nanaimo cu încă o rugăminte. După o mie de mulțumiri, a închis. S-a strâmbat.

— O să coboare iar după cutie și o să caute agenda. Dar zice că-i posibil să fi fost deja expediată.

A lăsat telefonul pe masă și l-a privit atentă pe inspectorul-șef.

— Chiar dacă Debbie a omorât-o pe Maria, lucru care nu mai poate fi dovedit, unde ajungem cu chestia asta?

— Ajungem, i-a răspuns Jean-Guy, la concluzia că Debbie Schneider a fost ținta atacului de la bun început, iar Abigail Robinson a fost criminala.

— Și cum ai ajuns tu la concluzia asta?

— E răzbunare. Abigail și-a dat seama, în sfârșit, ce a făcut Debbie.

Isabelle l-a țintuit cu privirea.

— Pe bune? După 40 de ani? Și chiar dac-ar fi adevărat, de ce s-o ucidă la o petrecere? Nici c-ar fi putut alege un loc mai prost. Cred c-am ajuns cu mult pe lângă subiect. Trebuie să ne întoarcem la primele variante, cele mai probabile, pentru suspect, victimă și mobil. Vincent Gilbert a ucis-o pe Debbie, confundând-o cu Abigail Robinson. Motive avea o grămadă.

A ridicat câte un deget în timp ce le enumera.

— Campania pe care o demarase Abigail îi repugna. Și-a dat seama că ea știa despre colaborarea lui cu Ewen Cameron și-l șantaja. Încerca să se revanșeze pentru greșelile din trecut. Oricare dintre explicațiile astea este suficientă.

Gamache a dat din cap, absorbit de gânduri, apoi a luat o decizie.

— Adevărul este că nu știm. Așa c-o să investigăm în continuare toate variantele posibile. *D'accord?*

— *D'accord*, a răspuns Jean-Guy.

Gamache a privit-o pe Lacoste.

— *D'accord, patron.*

— *Bon.*

S-a ridicat în picioare, iar cei doi detectivi i-au urmat exemplul.

— Ne-ntoarcem la centrul de comandă? a întrebat Jean-Guy.

— Duceți-vă voi. Eu trebuie să mă opresc undeva întâi.

Când au ajuns la ușă, Jean-Guy s-a întors brusc, grăbindu-se spre masa la care stătuseră.

— Negresele? l-a întrebat Isabelle când au ieșit din bistrou.

N-o înșela niciodată nasul.

Au mers împreună până în dreptul bisericii St. Thomas.

În timp ce ei își continuau drumul pe deal, Gamache a urcat treptele bisericuței și s-a întors cu fața spre sat. Era un loc minunat de unde să admire priveliștea.

Prima oară când venise în Three Pines avusese impresia că cele patru drumuri care porneau de la pajiștea din centru formau un fel de cadran solar. Lucru care i se păruse ironic. Să ai un uriaș instrument pentru citirea timpului într-un loc care exista, fără îndoială, în afara timpului. Însă își dăduse seama curând că era de fapt o busolă. Fiecare stradă corespundea câte unui punct cardinal.

Cu cei trei pini în mijloc.

Și de data aceasta sesizase ironia situației. O busolă pentru un sat care nu apărea pe nicio hartă. Pe care îl găseau doar cei pierduți. Sau poate că nu era o ironie a sorții.

A zăbovit o clipă în pragul bisericii și s-a gândit la posibilul motiv pentru care fusese ucisă Debbie Schneider. Oare chiar ar fi putut fi iubirea punctul de pornire al tuturor nenorocirilor?

Și de-aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de-aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt[23], și-a spus el.

Oare căuta acum un om care asta era — nimic? O carapace goală? Sau căuta o persoană a cărei iubire era atât de puternică, încât o împinsese spre crimă? Chiar putea dragostea să facă așa ceva?

— Închide dracului ușa! a răsunat o voce răstită din capelă, urmată de un *fuck, fuck, fuck* bombănit.

Armand n-avea nicio îndoială că nu era vocea Celui de Sus. Sau, cel puțin, spera că nu era. Deși bănuia că și lui Dumnezeu îi venea uneori să urle la oameni.

A făcut ce i se spusese.

Ruth era în strana ei, scăldată în lumina roșie, albastră și verde a vitraliilor ce înfățișau trei băieți. Frați. Mărșăluind la nesfârșit spre o luptă din care n-aveau să se întoarcă nicicând.

Armand și-a făcut cruce, în virtutea obișnuinței, cu toate că biserica nu era catolică. Și nici el nu se mai considera catolic. Nici protestant. Nici evreu. Nici musulman.

Era, după cum spunea Abu Ben Adhem, *un om care-și iubește semenii*. Deși când venea vorba despre rață, trebuia să recunoască faptul că era necesar un efort în toată legea.

— Așază-te în ultima strană, i-a spus Ruth — era cel puțin a zecea poruncă pe care o dădea în ziua aceea. Cea de la stânga ușii!

Din nou, inspectorul-șef Gamache a făcut ce i s-a spus. A durat un pic, dar în cele din urmă și-a dat seama de ce îl trimisese acolo. În lemnul spătarului stranei era scrijelită o siluetă, ascunsă de o carte de rugăciuni.

S-a ridicat și a mers lângă Ruth.

— Ce știi despre maimuțele astea?

O vedea doar din profil; bătrâna avea privirea pironită în față și o mângâia pe Rosa.

— Știu că n-au fost desenate de o femeie sărită de pe fix. Enid venea la biserică aproape în fiecare după-amiază. Și eu la fel. Era aici când ajungeam, aici o lăsam când plecam. N-am stat niciodată de vorbă, de-abia dacă ne salutam. Nu fiindcă nu ne-am fi plăcut, ci pentru că amândouă veneam aici căutând un pic de liniște, de pace. Într-o zi, am auzit un fel de hârșâit. Acum, după cum știi, mie nu-mi stă deloc în fire să-i critic pe cei din jur, dar m-am gândit să-i zic, totuși, că ăsta e lăcașul Domnului și să se potolească dracului cu profanările astea nenorocite.

— Amin! a răspuns Armand și a văzut-o pe Ruth zâmbind.

— Dacă-ți vine să crezi, s-a simțit jignită și a plecat imediat. Așa că m-am uitat la ce scrijelise.

— Maimuța.

— Nu, modelul de pe vitraliu. Normal că maimuța, inspectore Clouseau! Data următoare când am văzut-o, am întrebat-o care era faza cu ea.

— Și?

— Și i-a luat șapte ani să-mi povestească. În tot timpul ăsta, am stat în tăcere. În fiecare zi. Ea în strana ei, eu într-a mea. Alte

maimuțe n-a mai desenat, dar cea de acolo părea s-o aline cumva. Pe urmă, într-o zi, mi-a trântit totul dintr-odată.

— Ce ți-a spus?

— Că fusese pacienta lui Ewen Cameron.

Ruth l-a privit cu atenție, apoi a continuat:

— Asta ți-am mai zis o dată.

— Dar nu mi-ai spus despre maimuțe.

— Nu. Reine-Marie a descoperit maimuțele, nu? M-am gândit c-o să le descopere.

Armand a dat din cap, dar nu i-a povestit despre scrisoarea semnată de Vincent Gilbert.

— Ruth, a rostit el blând. Ce știi despre Ewen Cameron?

Bătrâna a tras adânc aer în piept, însă nu și-a desprins privirea de la el. Poate c-au stat așa zece secunde, poate c-au stat zece minute ori o viață de om. În cele din urmă, Ruth a spus:

— M-a dus maică-mea la el. Să mă vindece. Să mă repare. Mama credea că sunt defectă.

A încercat să zâmbească, dar n-a reușit.

— Ar fi vrut să mă lase acolo, internată, dar doctorul n-avea paturi libere. Până s-a eliberat un loc, eu mă schimbasem deja.

— Te schimbaseși?

— Învățasem cum își dorea mama să fiu. Învățasem să mă prefac. Ca să nu fiu trimisă în locul ăla. Învățasem ce trebuia să fac ca să mă iubească mama. Dar…

Ruth a ridicat mâinile, apoi le-a lăsat să cadă din nou. Una în poală, una, cu un gest protector, pe Rosa.

— Toate astea s-au întâmplat acum multă vreme.

— *Mama pace tot nu-mi dă*, a spus Armand și a văzut-o zâmbind vag.

— Probabil c-așa e.

Gamache a aruncat o privire spre rața demonică și a avut certitudinea că, dacă s-ar fi ajuns în situația în care Rosa să sufere, Ruth ar fi făcut ce trebuia. Atât de mare era iubirea ei.

— Enid n-a fost la fel de norocoasă, a continuat bătrâna. Era o mamă tânără și avea probleme cu insomnia. Începuse să aibă

atacuri de anxietate. Așa că s-a dus la Cameron, sperând c-avea s-o ajute. Apoi s-a întors acasă…

Ruth a privit în jur, prin biserică.

— Aici și-a găsit liniștea. Cel puțin o fărâmă de liniște în fiecare zi.

— Și maimuțele? Ți-a explicat vreodată ce însemnau?

— Mi-a zis că le auzea când era internată la Allan. Știa că nu era singură. Era o alinare.

— Și n-a povestit nimănui ce se întâmplase acolo?

— Din câte știu, nu. Doar mie. Când a murit, iar casa i-a fost vândută, m-am temut că-i vor găsi copiii ceva prin lucruri. Și că avea să-i tulbure.

— De asta ai propus să se ocupe Reine-Marie. În felul ăsta, dacă în cutiile alea era ceva ieșit din comun, l-ar fi găsit ea prima.

— Da. Imaginează-ți cum ar fi să afli că mama ta a fost torturată. Dacă Enid ar fi vrut ca ei să știe, le-ar fi spus direct. Le-ar fi explicat. Le-ar fi răspuns la întrebări. Dar acum…

Acum, s-a gândit Armand, nu mai erau răspunsuri. Cum explici existența unui om ca Ewen Cameron? A unuia ca Harold Shipman? Cum explici prin ce a trecut Haniya Daoud? Cum ai putea încerca măcar să explici *brown-brown*? Nu numai că așa ceva se putea întâmpla, ci și cât de mulți oameni puteau fi complici, câți puteau rămâne impasibili.

Dar tu, Ralph, tu ce cauți în afara gratiilor?

— De ce voiai mai devreme să dai de Reine-Marie?

— Voiam să-i spun că adevărul nu-i o eliberare pentru toată lumea. În cazul unora, devine o povară. Voiam s-o întreb dacă e absolut necesar să le spună.

Armand s-a ridicat în picioare, a băgat mâna în buzunarul gecii și a scos un șervet din pânză.

— De la Jean-Guy.

Apoi s-a aplecat și a sărutat-o pe obraz.

Reine-Marie a coborât privirea spre cutia din fața ei. Era plină cu lucruri adunate de-a lungul unei vieți întregi. Inclusiv o

bucată de hârtie cu antetul Spitalului Allan Memorial. Care explica totul.

A deschis gura, dar înainte să apuce să spună ceva, a intervenit Haniya:

— Pot să vă întreb ceva?

Susan și James au încuviințat, așa că a continuat:

— A fost o mamă bună?

Întrebarea ei i-a luat prin surprindere. Susan a spus imediat:

— Bineînțeles.

Însă James a răspuns mai greu.

— Da. Uneori era nervoasă, uneori — un pic cam imprevizibilă. Dar era grozavă.

— Ați știut că sunteți iubiți?

— De ce ne întrebați lucrurile astea? De ce ați venit aici? a spus James.

— Am…

— Eu am rugat-o să vină cu mine, a intervenit Reine-Marie.

— De ce? S-a întâmplat ceva? a întrebat-o Susan.

Reine-Marie a dat să răspundă, dar Haniya i-a tras un ghiont zdravăn, că aproape a căzut de pe cutia uriașă pentru mutare pe care stăteau.

— Eu o mai țin minte pe mama, a rostit Haniya. Dar nu foarte bine. Țin minte c-a încercat să mă apere când au venit soldații. Aveam opt ani. Mulți ani mai târziu, m-am străduit s-o găsesc, dar tot satul dispăruse.

S-a oprit o clipă, cu gândul la celălalt sat. Cel acoperit de zăpadă, din vale. Cel care părea încremenit în timp.

— Cred c-a fost ucisă, a șoptit Haniya, adresându-li-se copiilor lui Enid. Cred c-au omorât-o când încerca să mă protejeze. Îmi imaginez că și mama dumneavoastră v-a protejat. În felul ei.

— A încercat, da, i-a răspuns James, întorcându-se apoi spre sora lui. Mai știi când pornea alarma de incendiu?

Susan a izbucnit în râs.

— Nu se prea pricepea la gătit, declanșa alarma de incendiu cel puțin o dată pe săptămână. Intra valvârtej în living, unde mă uitam la televizor, și mă scotea imediat afară.

James a râs.

— Îmi aduc aminte.

— „Afară! Afară!“ au strigat la unison, imitând țipetele unei femei disperate.

— Ea intra înapoi, a continuat Susan, privindu-și fratele. Până acum, nu mi-am dat seama de chestia asta. Credea că luase foc casa, dar intra înapoi. Ca să te scoată și pe tine.

James avea o expresie uluită.

— Așa-i. Ni se părea amuzant. O tachinam neîncetat.

— Vă iubea, le-a spus Haniya.

— Dar ce-i cu maimuțele? a întrebat Susan.

Și-au îndreptat privirile spre Reine-Marie. Care știa răspunsul. Știa că mama lor fusese torturată. Fusese ținută trează zile în șir, ascultând țipetele înspăimântate ale maimuțelor. Poate chiar văzuse panica din ochii lor mari, inteligenți.

Acum trebuia să le spună copiilor ei.

— Mama dumneavoastră v-a iubit. Asta e în cutie.

A pus mâna pe capacul de carton, ca și cum și-ar fi luat rămas-bun. Apoi, întinzând mâna, a ajutat-o pe Haniya să se ridice.

---

[22] În limba engleză, *secret agenda* (în traducere literală, „agendă secretă“) are și sensul de „plan ascuns“, „intenții ascunse“.

[23] *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a PF Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, „Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel“, 13.2, p. 1419.

Capitolul 40

— Tot n-avem nicio veste de la amicul tău din Nanaimo? a întrebat Gamache în timp ce-și scotea căciula și, îndesând-o alături de mănuși pe mâneca gecii, a agățat-o în cuier.

— Nu, i-a răspuns Isabelle. Mă tem că-i posibil ca dovezile din birou să fi fost deja expediate. O să-l mai sun o dată în câteva minute. Asta dacă nu vrei să-l suni tu.

Inspectorul-șef a izbucnit în râs, încercând să-și aranjeze părul ciufulit de căciulă.

— N-aș vrea să-ți răpesc plăcerea asta. Ceva noutăți?

— Nimic, a zis Jean-Guy, revenind apoi la telefoanele pe care le dădea.

Isabelle s-a întors spre Gamache.

— M-am tot gândit la ce ne-ai zis în bistrou. La posibilitatea ca Debbie s-o fi omorât pe Maria, iar Abigail s-o fi ucis pe Debbie.

— *Oui?*

— Cred că te-nșeli, *patron*.

— Cum așa? i-a răspuns inspectorul-șef, trăgându-și scaunul și întorcându-l spre ea.

— Cred că tu și Jean-Guy, ca tați, vă doriți ca Paul Robinson să fie nevinovat, să nu-și fi sufocat fetița.

Gamache a cumpănit înainte să-i răspundă.

— Am mai arestat tați care-și omorâseră copiii, Isabelle.

— Da, dar de data asta e altceva. Acum este Abigail Robinson la mijloc. Și un copil cu dizabilități. M-ai întrebat ce cred — ăsta e răspunsul meu. Cred că și tu, și Jean-Guy vreți ca Abigail să fie cea care a ucis-o pe Debbie.

— Adică tu crezi că ignor, ba chiar pervertesc dovezi, în așa fel încât s-o pot acuza pe Abigail Robinson? Fiindcă n-o agreez pe ea și nu sunt de acord cu concepțiile ei?

Auzind situația descrisă așa, Lacoste n-a știut ce să-i răspundă. Însă adevărul era că da, exact asta credea. Că se îndepărtaseră de

suspectul cel mai evident, Vincent Gilbert, și de mobilul cel mai clar, în favoarea celor mai puțin probabile.

Ar fi fost mult mai convenabil din toate punctele de vedere ca Abigail Robinson să fie arestată și condamnată pentru crimă.

— Nu intenționat, a început ea.

Gamache a lăsat capul în jos, fixând-o cu privirea.

— Din greșeală?

Acum, Isabelle era confuză. Nu încăpea îndoială că inspectorul-șef, șeful Secției Omoruri, până de curând al întregului Sûreté du Québec, nu făcea nimic din greșeală. Poate că făcea uneori greșeli, dar gesturile lui, deciziile lui erau întotdeauna bine gândite dinainte.

— Cred, a început Lacoste adunându-și gândurile, că acum căutați dovezi împotriva lui Abigail Robinson în mod intenționat. Nu fiindcă ați crede cu adevărat că e vinovată, ci fiindcă vă doriți amândoi să fie vinovată.

Lui Armand Gamache nu-i venea să creadă ce-i auzeau urechile. O privea siderat.

Se mai întâmplase în trecut ca Isabelle Lacoste să nu fie de acord cu el. Uneori, discutaseră în contradictoriu pe marginea dovezilor sau a listei de suspecți, chiar și despre anumite arestări.

Și da, era posibil ca el să se înșele, se mai întâmplase să nu aibă dreptate. Dar nici Lacoste, nici altcineva nu-i pusese la îndoială intențiile. Până acum.

— Crezi c-am de gând s-o arestez pe nedrept pe Abigail Robinson, mânat de o prejudecată? De propriile interese?

— Nu, zic doar…

— Crezi c-aș ignora dovezi concrete și aș aresta pe cineva pentru o crimă pe care aș ști, aș ști clar că n-a comis-o?

În loc să ridice tonul, vorbea acum atât de încet, aproape în șoaptă, încât Isabelle a trebuit să se aplece un pic în față ca să-l audă.

— Fiindcă am impresia că de asta mă acuzi. Una este să nu fii de acord cu o direcție în care pornește ancheta, Isabelle. Alta e să mă acuzi că vreau să arestez un om despre care știu că este nevinovat.

Isabelle își simțea obrajii atât de înfierbântați, încât se temea că aveau să se topească. Se întreba dacă nu cumva depășise o limită dincolo de care n-ar fi trebuit să pășească. Dacă nu mersese prea departe.

Acum trebuia să ia o decizie. Să dea repede înapoi și să-i ceară iertare. Să dea vina pe cantitatea uriașă de zahăr din negresele pe care le înfulecase.

Sau…

— Nu e om pe lumea asta care să te respecte mai mult decât mine, *patron*. Nu cred că mai e nevoie să-ți demonstrez asta. Am trecut prin atâtea împreună! Dar om ești și tu. La fel ca Jean-Guy. Mare parte din munca noastră ține de știință, dar o parte semnificativă e ghidată de intuiție. De emoție. Chiar tu o spui. Și ești la fel ca noi toți ceilalți.

S-au privit lung. Gamache era atent. Și rănit.

— Ai o nepoțică pe care o adori și al cărei viitor te îngrijorează. O vezi pe Abigail Robinson amenințând acel viitor și…

Ura ce avea să spună, dar simțea că nu poate tăcea.

— Și am văzut câteva dintre imaginile pe care le-ai filmat în căminul ăla de bătrâni.

— Ce legătură are?

Lui Isabelle i s-a pus un nod în gât. Își amintea imaginile acelea. Traumele trăite în pandemie deveniseră parte din ADN-ul lor. Din ADN-ul inspectorului-șef. Parte din toate percepțiile, toate imaginile, toate sunetele, toate mesele, toate sărbătorile. Din toate momentele. Din toate deciziile. Pentru tot restul vieții lui. Inclusiv în situația asta. Era imposibil de eludat.

— Ți-ai făcut mustrări de conștiință că n-ai ajuns acolo mai devreme. O știu foarte bine. Și cred că acum ai face orice ca să compensezi absența de atunci. Cred că ai sentimentul că Abigail Robinson e o amenințare pentru zeci de mii de oameni, poate inclusiv pentru Idola. Și, la fel ca doctorul Gilbert, vrei s-o oprești. Nu poți s-o omori, dar poți s-o arunci în închisoare.

Armand simțea cum furia încerca să-și croiască drum cu ghearele afară. Se transforma în indignare.

O asemenea acuzație ar fi fost suficient de jignitoare și din partea unui adversar — și avea destui —, dar din partea unei aliate pe care se baza? Din partea unei colege pe care o adusese nu numai în departamentul lui, ci și în viața lui. În casa lui. În familia lui.

O țintuia cu privirea, fără cuvinte. Nu, nu fără cuvinte. Fiindu-i frică să spună ceva, temându-se de ceea ce ar fi putut spune.

Și, spre lauda ei, deși Gamache încă nu era dispus să cedeze nimic, Isabelle Lacoste nu a dat înapoi. A rămas neclintită, îndurându-i privirea de gheață. A așteptat.

— *Merci*, a rostit el, în cele din urmă.

— *Patron*, a început ea, simțind că distrusese ceva prețios. Am…

— Mulțumesc, a întrerupt-o el, întorcându-se cu spatele.

Fusese expediată.

Dar…

Dar cuvintele ei, nu. În timp ce privea ecranul, inspectorul-șef își dădea seama că nu furie simțea, ci frică.

Se temea că era adevărat ce-i spusese Isabelle. Că voia s-o oprească pe Abigail Robinson și că singura armă pe care o putea folosi era funcția lui. Șeful Secției Omoruri.

Putea s-o aresteze pentru crimă. Nici n-ar mai fi contat dacă era vinovată sau nu. Tocmai plănuia alte crime, sute, mii de crime. Și el n-avea de gând s-o lase. Avea să acționeze. Avea s-o protejeze pe Idola. Pe Stephen și pe Ruth. Avea să-i protejeze pe cei care nu se născuseră încă și pe cei care se născuseră cu multe decenii în urmă.

Oare ăsta să fi fost adevărul? Avea dreptate Isabelle? Încerca să compenseze greșelile din pandemie, când nu reușise să-i protejeze pe cei vulnerabili? Gamache a rămas cu privirea pironită în gol, la lucrul ce se descolăcea în fața lui. Era adevărul? Sau un vechi sentiment de vinovăție?

Apoi și-a concentrat privirea și și-a dat seama că avea în față fotografia de la conferință pe care o descoperise Jean-Guy, cea făcută cu câteva zile, poate chiar ore înainte de moartea Mariei. Se uita în ochii lui Paul Robinson. Apoi și-a mutat privirea și s-a tras mai aproape de ecran, mijind ochii și devenind și mai atent.

Beauvoir i-a întrerupt firul gândurilor:

— *Patron?*

— Da, ce este?

Jean-Guy și-a tras un scaun.

— Hai să zicem că așa e, Abigail a ucis-o pe Debbie ca răzbunare fiindcă îi omorâse sora — dar de ce a lăsat să treacă atâta timp? Maria murise cu mulți ani în urmă.

Inspectorul-șef Gamache i-a privit pe Beauvoir și pe Lacoste. Asta era șansa lui. De a schimba macazul. Nu trebuia decât să-i spună lui Beauvoir să renunțe la direcția asta a anchetei. Că moartea Mariei era tristă, dar irelevantă. Că aveau să se concentreze asupra celui mai probabil suspect pentru uciderea lui Debbie Schneider. Vincent Gilbert.

Beauvoir a așteptat. Lacoste a ridicat privirea.

Numai că…

— Cred că Ruth mi-a dat răspunsul la întrebarea asta.

Jean-Guy s-a întors spre Isabelle.

— Începe promițător.

Gamache și-a împins scaunul, îndepărtându-se de birou, de privirea lui Paul Robinson. Îi luase ceva timp să priceapă și abia acum începeau să se lege lucrurile.

— Am stat de vorbă cu Ruth despre ce-a avut de făcut Reine-Marie, despre lucrurile lui *madame* Horton și despre faptul că, atunci când moare cineva, cei rămași în urmă trebuie să-i pună ordine în lucruri.

— Așa-i, a zis Jean-Guy. Toate prostiile de prin dulapuri și sertare.

— Din poduri și din pivnițe, a adăugat Isabelle.

— Exact. Trebuie luate sute de decizii. Adeseori sunt decizii dureroase, trebuie să hotărăști ce păstrezi și ce arunci. Obiectele sunt încărcate cu emoții, cu amintiri. Așa că, de multe ori, rudele doar împachetează totul în cutii pe care le pun bine. Asta s-a întâmplat și la moartea lui Paul Robinson. Abigail era tânără, suferise un șoc. A împachetat totul și a dus cutiile în pod, apoi nu s-a mai gândit la ele până când a fost vândută casa.

— Acum șase săptămâni, a completat Jean-Guy. Atunci a găsit scrisoarea de la Ewen Cameron, care cerea să fie plătit pentru tratamentul aplicat.

— Și atunci și-a dat seama prin ce trecuse mama ei, a continuat Gamache. Și că Gilbert luase parte la chinul ei. Dar hai să presupunem c-a găsit și fotografia aia.

A făcut semn din cap spre birou. Poza celor patru pe malul mării.

— Dar, dacă Abigail a găsit-o, de ce ar fi fost acum la Debbie? a întrebat Isabelle. Și de ce ar fi încuiat-o în sertar?

— Înseamnă că-n poza aia e ceva incriminator, i-a răspuns Jean-Guy. Ceva care dovedește că Debbie a ucis-o pe Maria.

Au privit cu toții fotografia. Însă părea în continuare imaginea unei familii fericite alături de o prietenă.

— Dacă există aici ceva ce noi nu vedem, însă ele da, de ce i-ar fi dat-o Abigail lui Debbie? Și de ce ar fi ales tocmai petrecerea de Revelion ca s-o ucidă?

— Probabil că atunci a apărut un factor declanșator, a spus Jean-Guy.

— Abby Maria.

Cei doi tineri s-au întors spre Gamache.

— Scuze, a spus Jean-Guy, poftim?

— Debbie a tot folosit numele ăsta, apoi a trebuit să-i ceară iertare, fiindcă era clar c-o supărase pe Abigail. Dar de ce se înfuriase? De ce-a fost nevoie să-i ceară scuze? A rostit iar numele de Revelion, de data asta în cea mai proastă companie cu putință. În fața lui Vincent Gilbert. Chiar înainte să fie ucisă.

— Dar Abigail ne-a explicat deja, a intervenit Isabelle. Nu voia să afle nimeni despre Maria. Se temea că i-ar submina campania.

— A mințit. Maria nu era un secret. O grămadă de oameni știau despre ea. Nu, altul este motivul pentru care numele ăla a supărat-o, chiar a înfuriat-o pe Abigail.

— Crezi că Debbie a omorât-o pe Maria, a intervenit Beauvoir. Și de fiecare dată când folosea numele acela de alint, Abigail avea senzația că o înjunghie.

— Cred că e posibil. Ceva trebuie să fi provocat atacul din noaptea aceea.

— Ce l-a provocat a fost faptul că Abigail l-a amenințat pe Vincent Gilbert, a intervenit Isabelle. Și el a omorât-o, în fine, a omorât-o pe Debbie, din greșeală. N-a avut nicio legătură cu Maria sau cu moartea ei.

— OK, a spus Beauvoir, dar dacă a avut, totuși? Hai să zicem că Abigail o bănuia pe Debbie, dar n-avea dovezi concrete. Toate discuțiile astea despre Abby Maria au adus-o la capătul răbdării. Trebuia să se răfuiască imediat cu Debbie.

Întrucât Isabelle nu-l încuraja deloc, s-a întors spre Gamache, care asculta cu atenție. Beauvoir s-a aplecat spre el.

— Abigail iese din Auberge, iar când pleacă Roberge, o ajunge din urmă pe Debbie și-i cere socoteală. O provoacă să-i spună adevărul despre ce s-a întâmplat cu Maria. Și Debbie mărturisește. Probabil simțea că se apropie momentul acesta. Încă de când îi dăduse Abigail fotografia.

În timp ce vorbea Jean-Guy, Armand s-a trezit în zăpadă, aproape de cărarea din pădure. Pe întuneric. Le privea pe cele două femei, în vreme ce artificiile bubuiau de zor deasupra capetelor lor și copiii stăteau în jurul focului de tabără, încercând să-și scrie numele cu scântei.

A văzut cum Abigail Robinson îi cerea lui Debbie Schneider să-i spună adevărul, iar aceasta își recunoștea vina. Poate că era chiar ușurată că-i putea mărturisi, în sfârșit, lui Abby. Oare își exprima remușcările? O ruga s-o ierte?

Sau poate că nu făcuse nici una, nici alta.

— Dacă Debbie a ucis-o într-adevăr pe Maria, a spus Gamache, cred că-i posibil să fi crezut că-i face un serviciu lui Abigail. Că-i oferă libertatea de a merge la Oxford, ca să-și urmeze visurile. Poate s-a convins singură că-i face un serviciu și Mariei. Dar n-a judecat bine. Abigail își iubea sora. E suficient să te uiți la poza asta și-ți dai seama. Cred că de asta era încuiată în sertar. Nu fiindcă Debbie s-ar fi simțit vinovată și n-ar fi putut s-o privească pe Maria, ci fiindcă nu voia să vadă iubirea din privirile lor.

— Acum nu mai trebuie decât să demonstrăm toate astea, a remarcat Beauvoir.

— Stai așa, nu te grăbi, i-a răspuns Gamache. E o problemă.

Și nu doar una, și-a spus Lacoste, dar s-a abținut s-o rostească tare.

— Eu am schiat pe poteca aia, a continuat Gamache. Nu-ți prea ies în cale bucăți de lemn.

— E în pădure, *patron*! Sunt copaci peste tot. Și copacii sunt din lemn.

— *Merci*, Jean-Guy. Dar Debbie n-a fost lovită cu un copac. Nici măcar cu o creangă. Și chiar dacă ar fi fost pe jos vreuna, sigur ar fi fost acoperită de zăpadă. Nu, concluzia legistului e că Debbie a fost lovită cu un lemn de foc, tăiat la un anumit unghi.

Gamache a schițat cu mâinile forma respectivă.

— De unde a luat Abigail lemnul de foc? a întrebat Isabelle.

— Exact.

Beauvoir a cumpănit o clipă.

— E un morman de lemne lângă șemineul din living, iar atunci era unul și lângă focul de tabără. Problema e că ambele se aflau în locuri publice, circulate. Cred c-ar fi remarcat cineva dacă Abigail Robinson ar fi luat un lemn și ar fi plecat cu el.

— Ar mai fi un loc, a spus Isabelle. Și în bibliotecă era aprins focul. Și e o cameră intimă, mai izolată.

— Asta ar însemna ca ucigașul să fi luat arma crimei cu el, i-a răspuns Jean-Guy. Și ar fi vorba deja despre o crimă premeditată. Nimeni nu se plimbă liniștit de colo-colo cu un lemn de foc, fără vreo intenție.

— În fine, nu foarte premeditată, a intervenit Gamache. Dar da, n-a fost o răbufnire spontană, așa cum am presupus la început. Ucigașul era deja pregătit atunci când s-a apropiat de Debbie, dacă nu chiar pe deplin hotărât s-o omoare.

S-a întors spre Lacoste și a adăugat:

— A mai fost cineva în bibliotecă în perioada aceea.

Lacoste s-a străduit să-și aducă aminte conversațiile purtate cu cei prezenți la petrecere.

— Vincent Gilbert.

— Da, i-a răspuns Gamache. A zis c-a intrat acolo fiindcă-și dorea un pic de liniște.

— Poate c-a văzut pe geamul din bibliotecă silueta unei femei și a crezut că era Abigail, a adăugat Lacoste. A crezut că aia era șansa lui. A luat lemnul, a urmărit-o în pădure și a omorât-o. Numai că era Debbie Schneider. Deci vrei să spui că acum crezi că ucigașul este Vincent Gilbert?

— Vreau să spun ceea ce am spus de la bun început. Trebuie să luăm în considerare absolut toți suspecții. Ceea ce mă aduce la alt subiect — vreau să vă arăt ceva.

Și-a scos laptopul din stand-by și pe ecran a apărut din nou Paul Robinson. Era îmbrăcat în costum, cu papion, și stătea teribil de mândru, aproape comic, în fața unui panou cu niște grafice. Avea o expresie de încântare exagerată, ca un artist de carnaval.

— Am mai văzut poza asta, *patron*, i-a spus Isabelle. A fost făcută în săptămâna în care a murit Maria.

— Da, dar ați remarcat ce-i în spatele lui?

Gamache a mărit imaginea. Lacoste și Beauvoir s-au aplecat, venind mai aproape de monitor.

Pe panou erau mai multe grafice care ilustrau niște studii statistice.

Isabelle s-a ridicat în picioare și s-a întors spre inspectorul-șef.

— Ce-i asta, vreo glumă?

Graficul din partea de sus a panoului indica faptul că există o legătură directă între consumul de mozzarella per cap de locuitor și numărul doctoratelor în inginerie civilă.

— Nu-i o glumă de-ale mele, dacă la asta te referi, i-a răspuns Gamache.

Următorul grafic ilustra legătura dintre oamenii care se înecaseră, căzând din bărci de pescuit, și rata căsătoriilor în Kentucky. Lacoste și Beauvoir s-au privit lung.

— Dar e ridicol! a izbucnit Jean-Guy. N-are niciun sens.

— Exact. Sunt corelații fictive, se distinge și titlul de sus, dacă vă uitați cu atenție. Și bag mâna în foc că Paul Robinson a avut un

coautor. Persoana care a făcut fotografia asta. Cred că e Colette Roberge.

— Rectorul? a întrebat Lacoste.

— Da. Am auzit-o folosind de mai multe ori sintagma asta, „corelații fictive“.

— Inclusiv aseară, a adăugat Beauvoir.

— Ne-a mai spus și că au colaborat la câteva studii, a completat Gamache.

— Chestia asta chiar poate fi numită studiu? a întrebat Isabelle. Pare mai curând o glumă, o farsă. Ce relevanță poate avea?

— Dacă ea i-a fost coautor, înseamnă c-a fost cu Paul Robinson în perioada în care a murit fiica lui. Poate c-a fost acolo chiar atunci.

— Adică acum crezi că Roberge a omorât-o pe Maria? l-a întrebat Jean-Guy.

— Au petrecut ceva timp împreună cât au inventat glumele astea, a intervenit Isabelle. Asta denotă o anumită apropiere. Poate chiar intimitate.

Beauvoir a tastat ceva la calculatorul lui, apoi l-a întors în așa fel încât să vadă și ei.

— Există un site care se cheamă Corelații Fictive. E al unui tip, Tyler Vigen.

Gamache s-a ridicat, vrând să se apropie de monitor, însă s-a oprit. Numele îi spunea ceva. Ceva. Apoi și-a amintit și a râs un pic.

— Ce e? l-a întrebat Isabelle.

— Tyler Vigen. E numele pe care l-a folosit Roberge pe formularul prin care a rezervat sala de sport pentru prelegere. O fi o persoană reală sau un alias pe care îl foloseau Colette și Paul Robinson?

S-au adunat toți trei în jurul monitorului și au început să studieze site-ul.

— Pare să fie o persoană reală, a spus Beauvoir. Văd că le mulțumește celor doi profesori, Paul Robinson și Colette Roberge, că i-au dat ideea.

— Cred că, repetând sintagma „corelații fictive“, Colette a încercat să mă îndrume spre asta, i-a răspuns Gamache. Dacă nu spre site, măcar spre ideea asta.

— Ce idee?

— Că studiul și concluziile lui Abigail Robinson nu sunt cu nimic mai legitime decât legătura dintre — s-a aplecat și a citit de pe monitorul lui Beauvoir — consumul de brânză per cap de locuitor și numărul persoanelor care au murit încurcate în propriile așternuturi.

— Pe bune?

Beauvoir s-a tras mai aproape de ecran. Și el se mai trezea uneori noaptea încurcat în cearșaf. Și-i plăcea mult brânza.

Gamache se întreba acum dacă Roberge încercase să-l avertizeze și în legătură cu găsirea unor conexiuni acolo nu existau. Era, bineînțeles, cea mai cumplită temere a detectivilor. Să interpreteze greșit, să interpreteze prea mult.

Oare el făcea acum legătura între două lucruri pe care nu le lega absolut nimic? Moartea Mariei Robinson și, 40 de ani mai târziu, asasinarea lui Debbie Schneider.

Făcea o corelație fictivă?

Nu știa. Știa doar că descoperise încă un fir care-l conducea spre Roberge.

— Ne trebuie un mandat de percheziție, a spus inspectorul-șef, pornind spre ușă. Pentru casa lui Colette Roberge.

Venise momentul să tragă de firul acela.

Capitolul 41

— Colette? a spus soțul ei. Cine sunt oamenii ăștia? De ce ne cotrobăie prin casă?

Era în picioare, în bucătărie — un bărbat de 76 de ani, care-i privea uluit.

Armand, care nu mai vorbise cu *monsieur* Roberge de câțiva ani și-l văzuse doar de la distanță la ultimele vizite, și-a mutat repede privirea de la el la Colette. Era clar că Jean-Paul Roberge, unul dintre cei mai importanți oameni dintr-o mare companie financiară din Montréal, suferea acum de demență.

— N-am știut, i s-a adresat Armand lui Colette.

— S-ar fi schimbat ceva, dac-ai fi știut? l-a întrebat ea.

— Poate că da.

În timp ce inspectorul Beauvoir coordona percheziția, Armand a ieșit afară, la o plimbare cu Jean-Paul și Colette, luându-l pe bărbat cât mai departe de operațiunea care, nu încăpea îndoială, îl agita teribil. Armand mergea de-o parte a lui *monsieur* Roberge, ținându-l de braț, iar Colette îl ținea de celălalt. Îl ajutau să-și păstreze echilibrul și-l sprijineau, în caz c-ar fi alunecat pe gheață.

Armand îl asculta pe Jean-Paul, care-i povestea despre vizita recentă a mamei lui. Și despre planul de-a o duce pe Colette într-o excursie la Praga cu ocazia lunii de miere.

Jean-Paul s-a oprit brusc și și-a ațintit ochii albaștri asupra inspectorului-șef.

— Tu ești frate-meu?

— Nu, domnule. Sunt un prieten.

— Zău? Serios? l-a întrebat *monsieur* Roberge.

Colette, aflată lângă soțul ei, l-a țintuit cu privirea pe Armand, parcă întrebându-l același lucru.

— Eu așa sper, a răspuns el.

L-a văzut pe Beauvoir în pragul ușii, cu o mână ridicată — încerca să-i atragă atenția.

— Poate c-ar trebui să intrăm înapoi, a adăugat inspectorul-șef.
— Da, i-a răspuns Jean-Paul. Ar trebui să ne facem bagajele.
— Bună idee, i-a spus soția lui. Am așezat deja valizele pe pat, poți să te apuci tu să pui lucrurile înăuntru.

Când au intrat în casă, Armand i-a făcut lui Beauvoir un gest — să aștepte cât îl conducea pe *monsieur* Roberge în dormitor. A fost surprins când a văzut că, într-adevăr, valizele chiar erau puse pe pat.

— Așa are ceva de făcut, i-a explicat Colette în timp ce-l priveau pe Jean-Paul scoțând șosetele dintr-o comodă și aranjându-le cu grijă într-unul dintre geamantane. Când se culcă, eu despachetez.
— Îmi pare rău.
— Să nu-ți pară. Nu face nimic rău și el se simte util în felul ăsta, i-a răspuns ea, privindu-și lung soțul. Suntem printre cei norocoși.

Armand a urmat-o pe scări, de-a lungul holului și apoi în living, unde aștepta Beauvoir.

— Am găsit asta.

I-a întins o carte lui Armand.

Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds.

— Da, am văzut-o, i-a răspuns inspectorul-șef.
— Dar asta ai văzut, *patron*?

Beauvoir a deschis cartea la pagina de titlu.

— *Pentru Colette, cu drag și eternă recunoștință, Paul*.

A privit-o pe Roberge.

— Paul?
— Soțul meu, Jean-Paul.
— Pe mine mă cheamă Jean-Guy. Nu-mi zice nimeni Guy.
— Și nu te-am auzit niciodată spunându-i soțului tău Paul, a adăugat Armand. Chiar și adineauri, tot Jean-Paul i-ai zis.
— Era o glumă între noi doi. Acum multă, multă vreme. Îmi dați voie?

A întins mâna, iar Beauvoir i-a dat cartea.

Armand a făcut semn spre măsuța și scaunele de lângă fereastră. Peste tot în jurul lor era agitație, agenții percheziționau întreaga casă.

— Cine-i Paul, Colette?
— Ți-am spus deja.
— Să știi că putem face o analiză grafologică.

Roberge a cumpănit o clipă, privind lung cartea pe care o ținea în poală.

— Paul Robinson. După cum presupun c-ai ghicit.
— Și atunci, de ce-ai mințit?
— Fiindcă-mi dau seama la ce te gândești. Am fost apropiați, dar nu *atât de* apropiați.
— A scris în dedicație *cu drag*.
— Tu nu-ți îndrăgești prietenii?
— Pentru ce-ți era etern recunoscător? Ce făcuseși?
— Am avut grijă de Abigail la Oxford. Pentru asta-mi mulțumea.
— Etern?

Cum Roberge nu i-a răspuns, Armand a făcut un semn din cap spre Jean-Guy, iar acesta i-a arătat fotografia pe telefon.

Colette a zâmbit.

— N-am mai văzut poza asta de ani întregi. Uită-te la el, cât de fericit era! Știi, întotdeauna purta papion. *Noeud papillon*.

Ca hipnotizată, nu-și desprindea privirea de la fotografie. A continuat:

— Am făcut poza asta la o conferință din Victoria. Ultima zi fericită din viața lui, poate chiar ultimele ore de fericire.

Ultima, și-a spus Armand.

— Înainte de?
— Înainte de a merge acasă și a-i da Mariei un sandvici la cină. S-a înecat cu el, s-a sufocat și a murit. Dar și asta știi deja. Doar nu crezi că…
— Ce?

Colette și-a înclinat un pic capul, studiindu-l pe inspectorul-șef.

— De ce te interesează Paul? Și fotografia asta, în mod deosebit? Doar nu te gândești c-a fost altceva la mijloc? Crezi c-a făcut-o intenționat?

Văzând că Gamache și Beauvoir o privesc atent, însă nu rostesc un cuvânt, a pufnit.

— Credeți că eu am omorât-o?
— Dumneavoastră ați făcut poza asta? a întrebat-o Beauvoir.
— Da. Paul și cu mine am creat împreună panoul din spatele lui. Tare ne-am distrat lucrând la el!
— Știi ce văd eu când mă uit la fotografia asta? a întrebat-o Armand. Văd un bărbat fericit, relaxat, care se uită la femeia pe care o iubește. Și care-l iubește. Văd un panou amuzant, chiar caraghios, pregătit pentru o conferință științifică serioasă. Despre corelații fictive. O sintagmă pe care ai repetat-o de mai multe ori zilele astea. De ce?
— Am vrut să fii conștient că statisticile pot fi manipulate, pot fi greșit interpretate. Pot fi făcute să ducă la orice concluzie.
— Știam asta deja. Cred că cei mai mulți oameni o știu, nu? Am impresia că voiai să găsim asta, a adăugat Gamache, făcând un semn spre telefonul pe care era fotografia.
— De ce aș face așa ceva?
— Ca să complici lucrurile. Ca să te asiguri că bâjbâim, bulversați…
— N-aș zice c-aveți nevoie de ajutor în privința asta.
— …ca să ne faci să punem la îndoială legăturile pe care le facem. Între moartea Mariei Robinson și asasinarea lui Debbie Schneider. Între Abby și Maria.
— Legătura dintre dumneavoastră și Paul Robinson, a completat Beauvoir.
— Chiar a existat o legătură, i-a răspuns Colette. Una cât se poate de profundă. Dar n-a fost o relație amoroasă. El era mai în vârstă, mi-a fost mentor. Ca și față de Vincent, a existat o atracție intelectuală puternică, dar atât. Și da, l-am iubit. Și el m-a iubit pe mine. Dar…
— Colette? a strigat-o Jean-Paul Roberge de undeva din casă.
Colette a sărit imediat în picioare, iar cartea aproape că i-a căzut din poală. A prins-o și a pus-o pe masă, apoi a făcut un pas în direcția din care se auzise vocea soțului ei. S-a întors, văzând că cei doi bărbați se ridicaseră și ei în picioare.
— Dar el — a aruncat o privire în spate —, el este sufletul meu pereche. Singurul bărbat cu care am vrut vreodată să fiu. Și încă

vreau.

Armand a rugat-o să lase cartea acolo, iar ea a plecat.

— Căutați în continuare, Jean-Guy!

— N-o crezi, *patron*?

— Cred că spune adevărul în ce privește faptul că n-au avut o relație amoroasă, dar ne ascunde multe alte lucruri. Cum ar fi ce a făcut ca să merite recunoștința eternă a lui Paul Robinson. Uită-te la data dedicației din carte.

— Cu o zi înainte de moartea lui, a răspuns Jean-Guy.

Isabelle Lacoste l-a întrebat pe tânărul de la recepție dacă a văzut-o pe profesoara Robinson.

— Am impresia c-am văzut-o intrând în living.

A căutat-o acolo. În încăperea spațioasă se relaxau câțiva oaspeți, printre care se număra și Vincent Gilbert. Cei mai mulți citeau. Au ridicat privirile spre ea, apoi s-au uitat în altă parte. Nimeni nu voia să-i atragă atenția polițistei.

Doar doctorul Gilbert a continuat s-o fixeze cu privirea. Interesat, dar nu îngrijorat. *Sigur că nu-i îngrijorat*, s-a gândit Lacoste în timp ce ieșea din încăpere. *Se crede mai deștept decât toată lumea*.

A făcut câțiva pași, s-a oprit, s-a întors și a revenit în living.

— Vă pot ține companie o clipă? l-a întrebat.

Bărbatul s-a ridicat pe jumătate, invitând-o cam ezitant să i se alăture.

— Vă rog.

— Doctore Gilbert, pot să vă fac o mărturisire?

Bărbatul a închis revista și a lăsat-o la o parte.

— Bineînțeles.

— Inspectorul-șef Gamache mi-a cerut s-o mai interoghez o dată pe profesoara Robinson, fiindcă, ei bine, avem anumite bănuieli.

Gilbert a ridicat sprâncenele grizonante stufoase.

— Cum ar fi?

— Cred că puteți ghici, i-a răspuns încet inspectoarea, uitându-se la ceilalți oaspeți ai hotelului, care erau oricum prea departe ca să-i audă.

— O bănuiți că și-a ucis prietena? a întrebat-o el, vorbind tot în șoaptă.
— Aș prefera să nu divulg teoriile anchetei în desfășurare, dar înainte de a sta din nou de vorbă cu ea, mă întrebam dacă mi-ați putea oferi vreo informație utilă.
— Cum ar fi?
— Cum ar fi ceva despre tatăl ei, de exemplu.
Acum, sprâncenele grizonante s-au încruntat de-a dreptul.
— Tatăl ei? Nu vreți să spuneți „mama ei"? Despre mama ei și despre Cameron?
— Nu, despre asta știm deja. Eu vorbesc despre tatăl și sora ei.
— A avut o soră?
Lacoste a zâmbit crispat.
— Da. Suferea de un handicap grav. A murit în circumstanțe stranii.
— Biata de ea, a rostit bărbatul, aproape mecanic.
— Și pe urmă tatăl, se pare, e posibil să se fi sinucis.
— Zău? Câte tragedii în familia asta!
— Da. Se pare că totul a început când mama ei a fost tratată de Cameron, iar apoi s-a sinucis.
— Asta pare o concluzie cam exagerată.
— O corelație fictivă?
A privit-o lung.
— Da, presupun că-i puteți spune și așa. De ce-mi povestiți lucrurile astea?
— Mă întrebam dacă Abigail v-a pomenit ceva din toate acestea. Dacă v-a acuzat c-ați fi responsabil pentru moartea surorii și a tatălui ei, nu numai a mamei.
Acum o țintuia cu o privire furioasă.
— Nu m-a acuzat, nu. Dar dumneavoastră?
— Vreți să știți dacă vă consider vinovat, domnule doctor? Nu, bineînțeles că nu. Nu puteți fi tras la răspundere pentru ce face cineva la distanță de mii de kilometri și zeci de ani. Și până la urmă, la Allan Memorial n-ați făcut decât să aveți grijă de maimuțe, nu?

— De toate animalele, da. N-am avut nimic de-a face cu experimentele propriu-zise.

— Dar știați ce se petrece.

— Ce legătură are asta cu bănuielile legate de profesoara Robinson și de moartea prietenei ei?

Inspectoarea s-a ridicat în picioare.

— Mi-ați fost de mare ajutor, domnule doctor. *Merci*.

Când a plecat Isabelle Lacoste, Vincent Gilbert părea mult mai puțin înfumurat decât la sosirea ei.

Jean-Guy Beauvoir a găsit-o aproape o oră mai târziu. Nu în subsolul casei Roberge. Nu în cutiile din pod. Era la vedere și, prin urmare, o trecuseră toți cu vederea.

Când și-a dat seama ce era, a pus-o într-o folie de plastic și i-a dus-o lui Gamache, care tocmai deschidea și scutura miile de cărți din colecția familiei Roberge.

Era un lucru pe care îl învățase la începutul carierei la Sûreté. Nu de la primul lui șef și mentor. Ci de la logodnica lui, Reine-Marie Cloutier.

Bibliotecara-ucenică îi spusese că oamenii pun tot felul de lucruri între paginile cărților. Bani. Flori uscate și presate. Scrisori.

Pe unele vor să le păstreze. Pe altele vor să le ascundă.

— Unde ai găsit-o? l-a întrebat Armand, luând scrisoarea învelită în plastic și punându-și ochelarii de citit.

— În asta, i-a răspuns Jean-Guy și a ridicat cartea. *Extraordinary Popular Delusions…*

— *…and the Madness of Crowds*, a completat Armand, zâmbind și clătinând din cap.

S-a uitat în jur, la volumele pe care le tot scuturase vreme de o oră. Ignorându-l pe cel mai important și mai evident dintre ele.

— Era la începutul capitolului despre „Tobosarul din Tedworth“. Despre o fantomă.

Jean-Guy nu părea deloc încântat de descoperirea lui și, după ce a citit-o, mergând la geam ca să aibă un pic de lumină naturală, Armand a înțeles de ce.

Când a terminat de citit, și-a scos încet ochelarii, a oftat și s-a întors spre Jean-Guy.

— Unde e?

— În bucătărie, cu bărbatul ei.

I-au găsit pe soții Roberge la o ceașcă de ceai, aplecați amândoi deasupra unui puzzle. Armand și-a dat seama că era cel despre care presupusese el că era al copiilor.

Imaginea formată înfățișa un coș plin cu cățeluși.

— Putem sta un pic de vorbă, te rog? a întrebat-o, ridicând documentul în așa fel încât să-l vadă și ea.

Colette Roberge a strâns din buze, a ezitat o clipă, apoi s-a ridicat. Și-a sărutat soțul pe creștet, căci era absorbit de puzzle și nu ridicase capul, și i-a spus:

— Merg doar aici, aproape, lângă sobă.

El nu i-a răspuns.

După ce s-au așezat, Armand i-a întins scrisoarea protejată de folia de plastic.

— Deci ați găsit-o.

— Inspectorul Beauvoir a găsit-o.

Roberge și-a întors privirea spre el, iar Jean-Guy a simțit, în mod inexplicabil, că făcuse ceva rău.

— Dovadă, Armand?

Părea aproape amuzată de eticheta de pe învelitoarea de plastic.

— Vrei să-ți chemi un avocat?

Acum chiar a râs. Un pufnet prost dispus.

— Nu-i nevoie.

— Povestește-ne despre scrisoare.

— Nu e destul de clar și așa?

— Te rog, Colette.

Femeia a privit hârtia, apoi a pus-o cu grijă în poală, așezându-și mâinile deasupra ei.

— N-am mai văzut scrisoarea asta de ani întregi. De când a murit el. Mă rog, asta nu-i chiar întru totul adevărat.

L-a privit pe Armand drept în ochi și a adăugat:

— Am primit-o la Oxford, împreună cu volumul. Au sosit a doua zi după moartea lui Paul. Poșta era mult mai rapidă pe vremea aia, dar nu suficient de rapidă. Ați citit-o?

Și Armand, și Jean-Guy au încuviințat.

— Atunci, știți ce scrie. Paul mărturisește c-a omorât-o pe Maria. C-a asfixiat-o cu o pernă, în timp ce Abigail și Debbie erau pe-afară cu bicicletele. Pe urmă, i-a băgat pe gât un sandvici cu unt de…

S-a oprit, răsuflând greu, ca și cum nu și-ar fi putut trage sufletul. A lăsat ochii în jos, apoi încet, cu mișcări lente și tremurătoare, a pus scrisoarea pe canapea.

Cu mare efort, a ridicat privirea.

— O iubea enorm pe copila aia. Vă puteți imagina așa ceva?

A izbutit să tragă adânc aer în piept o dată, în timp ce ei se străduiau din răsputeri să nu-și imagineze. Să rămână polițiști, în timp ce tatăl din ei se zbătea să iasă la suprafață.

Era o încleștare sortită eșecului. Tatăl avea să învingă întotdeauna. Cei doi bărbați erau copleșiți de gândul, de simpla idee de a face ceea ce făcuse Paul Robinson în ziua aceea. Pusese o pernă pe fața copilei lui. Însă și mai grotescă era ideea sandviciului.

Asta bănuiseră că se întâmplase, încă de când găsiseră cuvântul „peteșii“ în raportul autopsiei. Că sandviciul îi fusese dat post-mortem. Că moartea Mariei nu fusese un accident îngrozitor.

Gamache cochetase cu ideea că fie Abigail, fie, mai probabil, Debbie comisese crima. Însă scrisoarea lămurea totul. Chiar tatăl Mariei, împins de deznădejde, o omorâse.

Era și mai cumplit să citească lucrul acesta scris chiar de mâna lui, în cuvinte atât de simple.

Colette și-a scos ochelarii și s-a șters la ochi, apoi a tresărit ușor când a simțit brusc mâna ce poposise pe umărul ei.

— Nu-i nimic, sunt aici, i-a spus Jean-Paul.

Întorcându-se spre ei cu o privire blândă, i-a întrebat:

— Voi ați supărat-o așa?

Colette și-a pus mâna peste mâna soțului ei.

— Nu. Ei ne sunt prieteni. Au venit să ne ajute.

— Cu împachetatul?

Colette i-a zâmbit.

— Nici gând! Asta-i treaba ta. Nimeni nu se pricepe așa de bine la împachetat. Te rog, vino să stai jos.

— Ești sigură? a întrebat-o Armand.

— Jean-Paul știe deja, nu-i așa, dragule?

— Da.

Avea o privire caldă, dar goală.

— Ați zis că scrisoarea a ajuns la dumneavoastră a doua zi după moartea lui Paul Robinson? a întrebat-o Beauvoir.

— Da. A sosit împreună cu cartea. De la primul rând, mi-am dat seama ce era. N-am avut nicio îndoială că aveam să citesc scrisoarea de rămas-bun a unui sinucigaș. Recunoștea c-o omorâse pe Maria și că nu mai putea trăi cu povara remușcărilor. Cum a și scris acolo, știuse din clipa în care se întâmplase că avea să-și ia viața, dar și că trebuia să aștepte până creștea Abigail și pleca de acasă. Mi-a trimis-o mie, la Oxford, și m-a rugat să am grijă de ea.

— Ceea ce ai și făcut, i-a răspuns Armand. Așa i-ai câștigat recunoștința eternă.

— *Oui*. Eu și Jean-Paul închiriaserăm o căsuță pe-aproape, în Lower Slaughter. Abby venea la noi în fiecare weekend și stătea până duminică-seara. Mai aducea și o prietenă destul de des. Abby era o tânără inteligentă, fericită. Ambițioasă, dar mulți tineri sunt ambițioși la vârsta aceea. Pe urmă, s-a întâmplat asta, a adăugat, aruncând o privire spre scrisoare.

— Ce-ai făcut după ce ai citit-o?

— L-am sunat. M-am gândit că poate… Dar o făcuse deja. A răspuns un vecin și mi-a spus că Paul murise. Părea să fi fost un infarct sau un atac cerebral, dar, evident, eu știam ce se întâmplase.

— Și n-ai spus nimic.

— Nu, de ce să fi spus ceva? Dacă ar fi vrut să știe cei din jur, ar fi lăsat chiar acolo biletul de rămas-bun.

— Însă ți l-a trimis ție. De ce?

— Și eu m-am întrebat. Singura explicație pe care am găsit-o este că simțea nevoia să mărturisească. Să-i spună unui om care-l iubea și care ar fi putut chiar să-nțeleagă ce se petrecuse.

— Dar, a adăugat Armand aplecându-se spre ea, te roagă la final să-i dai scrisoarea și lui Abigail.

— Da.

— De ce? De ce-ar fi vrut să știe și ea ce-i făcuse surorii ei? Poate c-ar fi vrut să știi tu, să zicem, dar cu siguranță nu-și putea dori să afle și fiica lui.

Privirea inspectorului-șef o implora să-i explice.

Colette a zâmbit strâmb.

— Nu l-ai cunoscut pe Paul.

Și-a privit soțul, care trăgea șervețele din cutia de Kleenex și le împăturea minuțios.

— Era om de știință. Își organiza meticulos cercetările, notițele, dosarele. Mereu ordonat, mereu tranșant. Ținea la adevăr. Cred că și-a dorit să știe cineva ce se întâmplase de fapt.

— Cineva, da. Dar de ce și Abigail?

— Abby îi seamănă mult. Îți dai seama de asta după faptul că insistă ca rezultatele studiului ei să fie făcute publice, oricât de neplăcută e reacția celor din jur. Cred că Paul a știut că ea și-ar dori să afle adevărul. Poate a crezut că Abigail bănuiește deja și a vrut să pună capăt speculațiilor, ca fiica lui să nu-și petreacă tot restul vieții întrebându-se ce s-a întâmplat cu familia ei.

Armand s-a lăsat pe spate, cumpănind. El nu și-ar fi dorit așa ceva. Să-și împovăreze copilul cu un adevăr atât de înfiorător. Unele lucruri chiar nu trebuiau rostite.

Însă avea și Colette dreptate. El nu-l cunoscuse pe Paul Robinson. Și învățase de mult că era nechibzuit să se aștepte ca toți ceilalți oameni să se comporte, să simtă și să ia decizii ca el.

— Și ați făcut-o? a întrebat Beauvoir.

— Ce anume?

— I-ați spus lui Abigail despre scrisoare?

— A făcut mai mult decât să-i spună, a intervenit Jean-Paul Roberge cu o voce puternică, cu privirea limpede. I-a arătat-o. A fost foarte afectată.

— Îmi imaginez că lui Abigail i-a fost tare greu, i-a răspuns Beauvoir.
— Nu Abigail. Cealaltă.

— *Bonjour*, a spus Isabelle. Vă deranjează dacă vă țin un pic companie?

O găsise pe Abigail în bibliotecă, singură.

— Nu știam că polițiștii cer voie, i-a răspuns statisticiana, închizând laptopul.
— M-a învățat mama că e bine să fiu politicoasă întotdeauna. Și inspectorul-șef mi-a dat un pistol, în caz că nu merge cu politețea.

Abigail a zâmbit. Era palidă. Obosită.

Lacoste s-a așezat în fotoliul din fața ei, în așa fel încât să se afle de o parte și de cealaltă a focului din șemineu. A aruncat o privire spre mormanul de lemne pentru foc, unde găsise Vincent Gilbert arma crimei, cu două nopți înainte.
— Vă ascundeți?
— N-aș zice că-i o ascunzătoare prea bună. M-ați găsit.
— Nu cred că de mine vă ascundeați.

Abigail a oftat adânc.
— Simțeam nevoia să ies din cameră, dar nu voiam să dau ochii cu el. Nu știam cum am să reacționez.
— Credeți c-ați putea duce la capăt ce-ați vrut să faceți de la bun început?

Abigail a zâmbit din nou, apoi a clătinat din cap.
— Am vrut doar să-l umilesc. Să-l sperii. Să-i rănesc orgoliul, dar trupul să i-l las nevătămat. Ca să aibă tot restul vieții la dispoziție să se chinuie. Ca mama.
— Asta ați făcut deja. Așadar, ce vă temeți c-ați mai putea face acum?
— Mă tem c-aș putea să-l omor. Știm cu toții c-a ucis-o pe Debbie, confundând-o cu mine. Gamache și celălalt detectiv aproape că mi-au zis-o direct, în noaptea în care a murit Debbie. A fost ucisă din greșeală. Dar atunci n-am priceput.

S-a frecat pe frunte, atât de tare încât și-a înroșit-o.

— Întotdeauna reacționează așa oamenii, cu întârziere?
— Adeseori, da. Puteți să-mi povestiți câte ceva despre ziua în care a murit sora dumneavoastră?
— Poftim?
— Maria. Ce s-a întâmplat în ziua aceea?

Chiar în clipa în care a rostit ultima întrebare, i-a bipăit telefonul: erau un mesaj de la Beauvoir și o fotografie a scrisorii.

Avea s-o citească mai târziu.

— De ce vă interesează? a întrebat-o Abigail. A fost acum o groază de timp.
— Vă rog, spuneți-mi.

Alt oftat. Nu de exasperare, ci de epuizare.

— Era vineri. Tata tocmai se întorsese de la o conferință…
— Era singur?
— Da. Se văzuse acolo cu Colette, dar nu venise cu el în Nanaimo. Întotdeauna m-am întrebat dacă ea și tata… Dar cred că nu. Pe urmă, s-a întâmplat chestia aia și nu s-au mai văzut aproape deloc.
— Hm, a spus Lacoste, calculând rapid. Dumneavoastră unde erați când a murit sora dumneavoastră?

Dacă Abigail simțise vreo urmă de bănuială în întrebarea ei, nu s-a dat de gol cu nimic.

— Debbie și cu mine aveam grijă de Maria. Dar ieșiserăm cu bicicletele…
— Și-o lăsaserăți singură?
— Dormea. Voiam să mergem la magazin și știam că urma să se întoarcă tata curând. Debbie a hotărât că vrea să se ducă acasă, așa c-am mers singură la magazin. Când am ajuns acasă, tata sosise, dar Maria…
— Ce v-a spus tatăl dumneavoastră?
— Atunci, nimic. Era cu ea. Încerca s-o resusciteze. Era întinsă pe jos, în bucătărie, și el îi băgase degetele pe gât. Cred c-am țipat, fiindcă tata s-a întors și s-a uitat la mine. N-o să-i uit niciodată expresia de atunci.
— Da?

— Era înspăimântat. Panicat. Mi-a zis să plec. Să sun la ambulanță. Pe urmă, au sosit o grămadă de oameni și m-au dat la o parte.

— Era și Debbie?

— Nu, cum v-am spus deja, ea se dusese acasă.

Lacoste s-a aplecat în față, iar privirea și vocea i-au devenit intense.

— Gândiți-vă bine. Înainte să plecați la magazin, Debbie a rămas vreo clipă singură cu Maria?

— Nu, de ce să fi rămas singură cu ea?

— Deci ați fost împreună tot timpul?

— Păi, eu am mers la baie, și acolo n-a venit cu mine, i-a răspuns Abigail surâzând, însă apoi i-a pierit zâmbetul. De ce mă-ntrebați?

— Credeți că e posibil ca moartea surorii dumneavoastră să fi fost mai mult decât un accident îngrozitor?

— Nu.

— Sunteți sigură?

— Absolut. De ce mă-ntrebați? Ce legătură au lucrurile astea cu asasinarea lui Debbie?

— Ați mai văzut fotografia asta?

I-a întins poza în care apăreau toți patru. Ultima.

În timp ce o privea, lui Abigail a început să-i tremure bărbia. A răsuflat adânc.

— Da. Însă n-am mai văzut-o de mulți ani. Unde ați găsit-o?

— La Debbie acasă. O ținea într-un sertar încuiat.

Abigail s-a încruntat.

— Dar ce să caute acolo? De ce era la ea?

— Nu știm.

Ceea ce știa Isabelle, și chiar bănuise de la bun început, era că teoria lor e greșită. Abigail nu găsise fotografia printre lucrurile tatălui ei și nu i-o dăduse lui Debbie, declanșând un șir de evenimente care conduseseră la o crimă.

Nu. Fotografia din ziua aceea fericită stătuse probabil în biroul lui Debbie ani întregi, uitată. Asasinarea lui Debbie Schneider nu

avea nimic de-a face cu poza aceea și nici cu ce i se întâmplase Mariei.

I-a bipăit iar telefonul. Alt mesaj de la Beauvoir, o întreba dacă citise scrisoarea.

Încă nu, a tastat și a trimis răspunsul.

S-a întors din nou spre Abigail, însă a fost întreruptă de un apel telefonic.

— Da, ce este? Sunt în mijlocul unui…

— Citește naibii scrisoarea! a șuierat Jean-Guy și a închis.

Gamache l-a privit pe Beauvoir și a ridicat din sprâncene. Jean-Guy a zâmbit crispat.

— Totu-i în regulă.

— Așa de rău e? l-a întrebat Colette.

Gamache s-a întors spre ea și spre soțul ei.

— Ai spus că cealaltă a fost afectată de scrisoarea lui Paul Robinson. Cine era cealaltă?

Jean-Paul se întorsese la șervețelele lui, dar i-a răspuns Colette:

— Debbie Schneider.

— Era și ea de față când i-ai arătat lui Abigail biletul de rămas-bun?

— Da.

— Când se întâmpla asta?

— La scurtă vreme după înmormântarea lui Paul. Din câte am înțeles, Abby și Debbie se certaseră, dar la capelă s-au revăzut și au reluat prietenia. Abby s-a întors la Oxford, iar Debbie a însoțit-o ca s-o susțină emoțional. Au stat la noi un weekend și am hotărât că, dacă aveam de gând să-i arăt vreodată scrisoarea lui Abby, acela era momentul cel mai bun, când avea o prietenă alături.

— Și cum a reacționat?

— Cum era de așteptat. Abby a fost șocată, nu i-a venit să creadă, nu putea concepe că tatăl ei i-ar fi făcut așa ceva Mariei. După cum ai citit, a explicat în scrisoare c-a făcut-o ca să le elibereze pe amândouă. Pe Maria de chin, iar pe Abigail de obligație, de povară. Acum era liberă să-și trăiască viața.

Scrisoarea fusese dificil și dureros de citit, chiar și pentru un străin. Un tată încerca să justifice faptul că-și ucisese fiica. Însă ce-l frapase pe Jean-Guy, și el bănuia că și pe Armand, era ultimul pasaj.

Chiar dacă era adevărat, de ce să fi pus o parte din motiv și, indirect, o parte din vina pentru crimă pe umerii celuilalt copil? Cum să nu-și fi petrecut tânăra tot restul vieții simțindu-se vinovată? Sora ei fusese sacrificată ca să aibă ea o viață mai bună.

Oare asta explica campania încăpățânată a lui Abigail Robinson pentru întreruperea sarcinilor din care ar fi rezultat copii cu dizabilități? Dorința ei ca alți părinți să nu mai fie nevoiți să ia o asemenea decizie?

— Reacția lui Debbie la citirea scrisorii a fost mai puternică decât a lui Abigail? a întrebat Gamache.

— Da, păi, ea părea să dea glas sentimentelor pe care le trăia Abigail. Aveau o relație ciudată, aproape simbiotică. Una reprezenta rațiunea, cealaltă, intuiția. Mintea și inima.

— Ai spune că era o relație bolnăvicioasă?

— Sexuală, vrei să spui?

— Nu, asta nu mi s-ar părea deloc bolnăvicios. Mă gândeam la codependență, dacă le era cumva greu să-și dea seama unde se oprea viața uneia și începea a celeilalte.

Colette a chibzuit o clipă.

— Nu-s sigură. Ce știu cu certitudine este că se iubeau mult. Cel puțin Debbie o iubea enorm pe Abby, îi era devotată. Asta era clar.

— În săptămâna respectivă fuseseși cu Paul Robinson. În ziua respectivă, chiar. Bărbatul din poza aia nu pare să aibă de gând să-și ucidă fiica.

— De acord, dar dacă ne-am putea da seama că un om urmează să comită o crimă doar uitându-ne la el, n-am mai avea nevoie de voi, nu-i așa, inspectore-șef?

— Bun argument, i-a răspuns Gamache.

Și chiar era un argument bun. Chiar și după ce fusese comisă crima, el putea sta față în față cu asasinul și să n-o știe.

Isabelle Lacoste a lăsat telefonul jos. Mersese în partea opusă a încăperii, departe de Abigail, ca să citească scrisoarea primită de la Jean-Guy.

Profesoara privea focul din șemineu, neclintită. Ca o statuie de ceară. Nu mai era om întru totul, nu mai era funcțională întru totul.

Lacoste și-a tras scaunul în așa fel încât să stea aproape de ea. Apoi, a început să citească de pe telefon cu voce tare. După primele trei cuvinte, Abigail a revenit dintr-odată la viață. S-a ridicat atât de brusc în picioare, încât i-a căzut laptopul pe jos.

— De unde aveți scrisoarea aia?

— Văd c-o recunoașteți. M-ați mințit.

După ce s-a zbătut o clipă să-și vină în fire, Abigail s-a așezat la loc.

— Dumneavoastră n-ați fi mințit? Dacă tatăl dumneavoastră ar fi făcut așa ceva? De ce dezgropați toate astea acum? Doamne Dumnezeule, ce tot faceți? Ce faceți?

Abigail Robinson o țintuia cu privirea, în parte mânioasă, dar mai ales uluită.

— De ce faceți asta? Dezgropați acum ce s-a întâmplat cu Maria. Cu tata. De ce? N-are nimic de-a face cu moartea lui Debbie. Ce legătură ar putea exista?

— Când suntem mințiți, trebuie să aflăm motivul.

— Chiar trebuie? De ce contează așa ceva?

— Am să vă spun ce crede inspectorul-șef. Crede că Debbie v-a ucis sora și că, făcând ordine în lucrurile tatălui dumneavoastră, ați descoperit dovada acestei crime și v-ați răzbunat.

Abigail o privea siderată.

— Credeți că Debbie a omorât-o pe Maria? Și că eu am ucis-o pe ea, 40 de ani mai târziu? E o nebunie! De ce i-ar fi făcut Debbie vreun rău Mariei? Și dacă i-ar fi făcut, de ce ar fi mărturisit tata o crimă pe care n-a comis-o? Și ce dovezi aș fi putut găsi în lucrurile lui? N-are niciun sens!

Problema era că și Isabelle credea că n-are sens. Nu știa ce să-i răspundă, așa că s-a lăsat pe spate în scaun și a încercat să pară atotștiutoare.

Abigail a mijit ochii.

— Deci nici dumneavoastră nu credeți în teoria asta. Ați spus că e a inspectorului-șef.

Profesoara Robinson s-a aplecat spre ea și a adăugat:

— Dumneavoastră ce credeți că s-a întâmplat?

— Și eu, și Jean-Paul am dat dovadă de răbdare și îngăduință, Armand, în timp ce ne-ați întors casa cu susu-n jos, i-a spus Colette. Dar nu crezi că ne ești dator cu o explicație?

— Poate c-ar trebui să vorbim între patru ochi.

Armand a aruncat o privire spre Jean-Paul, care acum alinia șervețelele pe rânduri ordonate. Colette a ezitat, apoi i-a spus soțului ei:

— Știi, ar fi de mare ajutor dac-ai putea să termini tu puzzle-ul. Așa, o să vedem imaginea completă.

L-a dus până la masă, l-a instalat grijulie, i-a șoptit ceva la ureche, apoi s-a întors spre ei.

— Haideți să mergem alături. El se descurcă aici o vreme.

Când au ajuns în living, Gamache i-a făcut semn să se așeze, dar ea a refuzat, preferând să rămână în picioare, cu fața la el. Țintuindu-l cu privirea. Așteptând.

— O mulțime de oameni au motive s-o ucidă pe Abigail, a început Armand. Și una dintre teoriile noastre, chiar cea principală, este că ucigașul a confundat-o cu Debbie Schneider.

— Da, știu.

— Prin urmare, dacă Abigail a fost ținta, cine avea și mobil, și ocazia s-o omoare?

Colette a zâmbit.

— Eu?

— Tu ai invitat-o în Québec, i-ai organizat prelegerea, ai chemat-o să stea la tine și pe urmă ai dus-o la petrecerea de Revelion. Dacă nu erai tu, nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea.

— Lăsând la o parte că nu știu ce motiv aș avea să-mi doresc moartea lui Abigail, nu uiți ceva? Eu sunt singura persoană care știa cu certitudine că nu Abigail era cea de pe cărarea din pădure. Ce speri să găsești după toate astea?

A făcut un gest larg, arătând spre încăpere, spre agenții de la Sûreté care își continuau percheziția.

— Dovezi.

— Dovezi pentru ce? Dovezi că, într-un moment de nebunie, am confundat-o pe Debbie cu Abigail și am ucis-o? Căutați liniștiți! N-am avut niciun motiv să-mi doresc moartea vreuneia dintre ele, și cu siguranță nu pe a lui Debbie Schneider. De-abia dacă o cunoșteam. Și, clar, n-o cunoșteam suficient încât s-o urăsc.

— Nu, nu cred că ura a fost motivul. Bănuiesc c-a fost iubirea.

— Acum chiar m-ai pierdut.

Armand a făcut un gest spre carte.

— Paul Robinson te-a rugat să ai grijă de fiica lui. Ți-a oferit recunoștința lui eternă. Nu puteai s-o ucizi, dar trebuia să pui capăt campaniei lui Abigail pentru eutanasia obligatorie. A fost suficient de alarmant când ai văzut de cât sprijin se bucură, iar apoi ți-ai dat seama la petrecere că-l putea șantaja cu ceva pe Vincent Gilbert.

— Cu faptul că a colaborat cu Ewen Cameron, a completat Beauvoir. Doar dumneavoastră știați despre asta. Până când a aflat și profesoara Robinson.

— Așa c-am omorât-o pe Debbie ca să-l protejez pe Vincent Gilbert? Ce logică ar avea?

— Tu rezolvi probleme, gândești rațional, i-a răspuns Gamache. Probabil ți-ai dat seama că, dacă Abigail îl acuza de colaborarea cu Ewen Cameron, cum a făcut, practic, la petrecere, însemna că are și dovada. Iar aceasta era mai mult ca sigur în posesia lui Debbie, fiindcă ea ținea toate hârtiile.

— Aaah, am înțeles acum. Am pocnit-o în cap, i-am furat hârtiile și le-am ars. Asta crezi c-am făcut?

Gamache a deschis larg palmele, în semn de aprobare.

— Ai câteva fracturi de logică, a adăugat Colette. Dacă mi-ai fi fost student, te-aș fi picat. Cea mai mare greșeală este presupunerea că-l iubesc pe Vincent Gilbert atât de mult, încât aș fi în stare de crimă ca să-i protejez orgoliul.

— Nu. Nu să-i protejezi orgoliul, ci să-l protejezi pe el de propriul orgoliu. Te-ai temut că Gilbert avea să cedeze șantajului.

C-avea să sprijine ideile promovate de Abigail.

— Au început deja să i se alăture câțiva politicieni, a intervenit Beauvoir. Tot mai mulți oameni își exprimă sprijinul.

— Un mare om de știință, un faimos filantrop care ar sprijini propunerea lui Robinson ar fi putut deveni cea de-a 100-a maimuță, a adăugat Gamache.

— Cea de-a 100-a ce?

— Picătura care umple paharul. Nu-ți puteai asuma riscul ăsta. Ai face orice ca să-l protejezi pe bărbatul pe care îl iubești.

— Pe Vincent Gilbert? a întrebat ea râzând.

— *Non*. Nu pe Gilbert. Știai că, dacă Abigail are câștig de cauză, într-o bună zi Jean-Paul se va număra printre cei uciși în mod obligatoriu.

Colette s-a îndreptat de spate. A ridicat bărbia. Dar n-a spus nimic.

— Adevăratul motiv, ultimul imbold, a fost legat de el, a adăugat Gamache. A fost din iubire.

Capitolul 42

— Deci Abigail a recunoscut că știa de scrisoarea tatălui ei, a spus Beauvoir.

Se întorseseră în subsolul de la Auberge. Izolați de restul lumii, în mica lor bulă cu suspecți și suspiciuni. Era un loc destul de aglomerat.

— N-a fost încântată c-a trebuit să recunoască, dar când i-am arătat mesajul de la tine, n-a mai prea putut să nege.

— Măcar acum știm ce s-a întâmplat cu Maria. Nu mai e un posibil mobil pentru asasinarea lui Debbie Schneider.

— Dar chiar știm? a întrebat Isabelle.

Armand și Jean-Guy s-au întors spre ea.

— Păi, da! i-a răspuns Jean-Guy și a împins spre ea scrisoarea lui Paul Robinson. Ar fi un indiciu în biletul ăsta de adio.

— Dar chiar e o mărturisire?

Beauvoir a izbucnit în râs, însă apoi s-a oprit și a privit-o lung.

— Normal că e.

— Ceva nu-mi dă pace în legătură cu asta, i-a răspuns Isabelle, trăgând scrisoarea spre ea.

Gamache a înconjurat masa până a ajuns lângă Lacoste, iar Beauvoir a venit de cealaltă parte a ei.

— De ce n-a lăsat Paul Robinson biletul de adio lângă trupul lui neînsuflețit? a întrebat Isabelle. Așa fac cei mai mulți sinucigași. Nu toți, dar cei mai mulți. Sau ar fi putut foarte simplu să facă o copie a biletului și s-o lase într-o cutie de valori. În caz că s-ar fi rătăcit cealaltă. Toată lumea îl descrie ca pe un om de știință extrem de meticulos. Nu s-ar fi asigurat că mai există undeva o copie a unui document atât de important? Și de ce i-a scris lui Colette, nu lui Abigail? Că doar fiică-sa nu mai era o copilă. Avea 20 de ani.

— Poate c-a vrut să se asigure că va avea pe cineva lângă ea în clipa în care o va citi, a argumentat Gamache.

— E posibil, dar putea include în plic o scrisoare separată, pentru Abigail, în care să-i spună c-o iubește și că-i pare rău. Ce efect are așa ceva asupra unei tinere, să afle că, din cauza ei, taică-său i-a omorât sora și pe urmă s-a sinucis? Chiar trebuia să afle?

— Toată treaba pare cam ciudată, a recunoscut Jean-Guy. Adică, de ce să mai mărturisească oricum după atâția ani?

— Asta-i altă chestie, i-a răspuns Isabelle. Nu prea mărturisește, de fapt.

— Sigur că mărturisește! a intervenit Gamache. Scrie chiar aici.

— Tocmai, că nu scrie.

S-au aplecat toți trei deasupra scrisorii. Isabelle a simțit umărul lui Jean-Guy atingându-i umărul, a simțit parfumul discret al inspectorului-șef, lemn de santal și o urmă de trandafir. Acea fărâmă din soția lui pe care o purta mereu cu sine. Ca pe o respirație.

— Al naibii să fiu!

Gamache s-a ridicat în picioare și, ducând mâna la gură, a rămas cu privirea pironită pe hârtie.

— Ai dreptate, a spus și Jean-Guy. Nu scrie nicăieri clar, direct, *Eu am omorât-o pe Maria*. Nu spune decât că el poartă responsabilitatea. Că e vina lui, că nu mai poate trăi cu povara celor întâmplate.

A ridicat privirea spre colegii lui.

— Știind c-a fost scrisă de un sinucigaș, am completat noi cu ce credeam că spune.

— Este totuși posibil ca el s-o fi omorât, i-a răspuns Isabelle. Dar m-a frapat faptul că n-o spune, de fapt.

— Mai zice și *N-a fost intenționat. Știu asta*, a citit Gamache cu voce tare, apoi s-a uitat la cei doi detectivi. Nu e o formulare cam ciudată?

Au încuviințat amândoi.

— N-ar fi trebuit să se oprească la *N-a fost intenționat*? a întrebat Jean-Guy.

S-au întors toți trei la scrisoare și au început s-o studieze din nou.

Gamache, cu ochii mijiți de concentrare, încerca să pună lucrurile cap la cap.

De ce n-ai mărturisit clar? l-a întrebat pe bărbatul de mult mort, dar încă prezent. *De ce i-ai trimis scrisoarea lui Colette Roberge? De ce ai spus că știi că moartea Mariei n-a fost intenționată? De ce te-ai sinucis, de fapt?*

În atmosfera sumbră din subsol se cristaliza o idee.

— Trebuie să trimitem scrisoarea la laborator, să fie verificată pentru amprente și ADN, a spus, făcând un semn din cap spre Isabelle. Plus analiza grafologică.

— *Oui, patron*.

A urmărit-o cu privirea în timp ce făcea o copie a scrisorii. Apoi, punând-o într-un plic cu protecție, i-a dat-o unui agent care avea s-o ducă la un laborator din Montréal.

În timp ce scrisoarea se îndepărta de el, Armand a urmărit-o cu gândul.

Chiar ai omorât-o pe Maria?

Chiar te-ai sinucis?

A mers lângă panoul instalat de tehnicieni în centrul de comandă, unde prinseseră în piuneze câteva fotografii. De la locul crimei. Cu cadavrul. Câteva schițe cu locul crimei, cu traseul pentru schi, cu Auberge. Deplasările câtorva persoane și relațiile dintre ele.

Pe o margine a panoului erau alte poze.

De la atacul din fosta sală de sport.

Fotografiile lui Édouard, Alphonse și Simon Tardif când fuseseră arestați.

Portretul lui Ewen Cameron.

Iar acum mai fuseseră adăugate două. Paul Robinson, în fața panoului caraghios, pseudoștiințific, despre corelații fictive, și *ultima*, cu Maria, Paul, Abigail și Debbie.

Luând un marker negru, inspectorul-șef s-a întors către ceilalți.

— Haideți să-ncercăm să lămurim un pic lucrurile. Avem mai multe posibile scenarii. Primul. Ținta atacului din noaptea de Revelion a fost Abigail Robinson.

În timp ce vorbea, i-a scris numele sub titlul mare *Victimă*.

Apoi, lângă el, sub titlul *Mobil*, a scris *Campanie eutanasie în masă / Șantaj*.

Sub *Suspecți* a scris Vincent Gilbert, Colette Roberge.

— O variantă ar mai fi și Simon Tardif, a spus Isabelle. Deși cred că locul lui pe listă e mult mai jos.

— De acord. Celălalt scenariu este că *madame* Schneider a fost ținta de la bun început.

— Și mobilul? a întrebat Jean-Guy. Ne gândiserăm că poate ea o ucisese pe Maria, dar acum, cu scrisoarea lui Paul Robinson…

— Nu știm cu certitudine că-i o mărturisire, a intervenit Isabelle.

— Abigail a fost convinsă în tot timpul ăsta că tatăl ei a omorât-o pe Maria, a spus Gamache. Dar ne întoarcem la cealaltă teorie. Poate că, făcând ordine în lucrurile lui, Abigail găsește ceva care îi spune că nu el a fost ucigașul. Află adevărul.

— Că Debbie i-a omorât sora, a spus Beauvoir.

Armand a făcut un gest cu markerul, apoi s-a întors spre panou și a încercuit numele lui Debbie.

— Și mobilul? a întrebat el. Din punctul de vedere al lui Abigail, Debbie nu-i ucisese doar sora iubită, ci, prin asociere, îi omorâse și tatăl.

— Paul Robinson i-a trimis scrisoarea lui *madame* Roberge, a intervenit Beauvoir, și i-a spus să i-o arate lui Abigail, fiind convins că ea o omorâse pe Maria. Voia ca fiica lui să știe că este în siguranță.

— Numai că nu ea o omorâse, a spus Isabelle. Vă dați seama ce trebuie să fi simțit Abigail, când și-a dat seama că tatăl ei trăise atâția ani convins că ea-și ucisese sora? Asta însemna că se sinucisese degeaba. Ce sentimente mai putea nutri față de Debbie?

— Ar fi urât-o, a răspuns Beauvoir.

Însă Isabelle a clătinat din cap.

— Cred că acum complicăm lucrurile mult prea mult. Cred că mobilul este legat de ceva recent.

— Păi, a zis Beauvoir, pentru Abigail e ceva recent.

— Continuă, a îndemnat-o Gamache pe Isabelle. Tu ce crezi că s-a întâmplat?

— Cred că primul scenariu e cel corect. Abigail era ținta atacului. Cred c-a văzut-o cineva la petrecere. Ura campania pe care o pornise ea. A găsit o ocazie de-a o opri și a profitat de ea.

— Te gândești la cineva anume?

— La Vincent Gilbert, poate cu ajutorul lui Colette Roberge. Aveau și mobil, și ocazia potrivită.

Gamache s-a întors și a studiat panoul, fotografiile, schemele. Ceva nu se potrivea. O bucățică mică din puzzle. S-a întors la masă și a recitit scrisoarea. Începea să-și dea seama ce nu era în regulă.

— Și mai e ceva, *patron*, a spus Jean-Guy, luându-i locul în fața panoului.

A luat un marker roșu și a scris *Haniya Daoud*.

Gamache a ridicat din sprâncene. Cum putuse să uite de ea? O neglijase fiindcă, în vreme ce ceilalți stăteau în văzul tuturor, aproape că se întreceau în a le atrage atenția polițiștilor, Haniya Daoud se strecura. Cu maceta în mână. Nevăzută, în întuneric.

Se întreba dacă tânăra mai avusese puterea necesară pentru o ultimă crimă. Și apoi, *ça va bien aller*. Totul avea să fie bine. Putea lăsa jos maceta.

A pus scrisoarea pe birou.

— Hai să luăm cina.

Ca să evite Auberge, care era plin de suspecți, au mers acasă la Gamache.

Armand s-a dus în bucătărie, s-o caute pe Reine-Marie, în vreme ce Isabelle și Jean-Guy s-au instalat comod în living.

Imediat ce a pășit în încăpere, Armand a văzut-o pe Haniya Daoud cu un cuțit mare în mână. Îl ținea îndreptat spre Reine-Marie, care era cu spatele la ea.

Inspectorul-șef a simțit că-i stă inima în loc și s-a încordat. Lumea întreagă și-a încetinit mișcarea, copleșită de un val de spaimă și adrenalină. Apoi, la fel de repede cum venise, a trecut.

Un vestigiu al muncii de-o viață. Artificiile erau focuri de pistol și toate cuțitele erau arme, mai ales când erau îndreptate spre cineva drag lui.

— Nu știam că sunteți aici, i-a spus Haniyei.
— Asta-i clar. Și văd că sunteți încântat.
Armand i-a zâmbit.
— Nu, m-ați văzut doar surprins. Sunteți întotdeauna binevenită aici.
— Ah, bună, Armand! a spus și Reine-Marie, întorcându-se spre el. Am invitat-o pe Haniya să rămână la cină. A fost tare drăguță și a venit cu mine la familia Horton; le-am dus ultima cutie.

Armand a sărutat-o ușor, apoi a luat un tocător de lemn și o baghetă.

În bucătărie mirosea a *coq au vin* care se făcea la foc mic, precum și a busuiocul pe care îl rupsese Haniya și-l așezase pe un platou, alături de roșii și de *burrata* pe care tocmai o felia.

Daniel și familia lui, alături de Annie și de copii, se întorseseră în Montréal. Se oferiseră să rămână, dar și Reine-Marie, și Armand fuseseră de părere că era mai înțelept să meargă undeva unde să nu umble nestingherit un criminal. Ceea ce în Three Pines se putea dovedi dificil.
— Cu ce mai pot ajuta? a întrebat Haniya.
— Puteți duce platoul ăsta pe masă, i-a răspuns Reine-Marie. Apoi, puneți-vă ceva de băut și mergeți alături de ceilalți, în living. Cina o să fie gata în 20 de minute.

Haniya a pus *burrata* cu roșii pe masa din lemn de pin, însă n-a intrat în living, ci a mers în partea cealaltă a bucătăriei, oprindu-se pe drum ca să privească tablourile de pe pereți. Unele erau portrete, altele erau niște lucrări naive. Câteva peisaje. Și o ramă micuță, modestă.
— Ăsta e…?
— Da, i-a răspuns Reine-Marie. Ne-a luat ceva timp să găsim un exemplar. E original.
— Unic, adică? a întrebat-o Haniya, aplecându-se spre mica fotografie ce înfățișa un fulg de zăpadă.
— Cum a mers cu familia Horton? a întrebat Armand.

În timp ce Reine-Marie îi povestea, el a privit-o pe Haniya. Se așezase comod pe unul dintre scaunele mari de lângă cuptor și se uita pe geam, la întunericul de afară.

— Nu le-ai povestit despre mama lor și Ewen Cameron?

— Nu. Nu toate adevărurile trebuie rostite. Au cutia, se pot uita în ea, dacă vor. Cred că-s conștienți că e ceva important acolo, însă în felul ăsta au de ales.

A aruncat o privire spre musafira lor și a adăugat mai încet:

— Cred c-ar vrea să se oprească.

— De la ce să se oprească?

De la crime?

— Nu mai vrea să fie Eroina Sudanului. Uită-te și tu la ea. E aproape o copilă. Cred c-ar vrea să aibă o viață mai liniștită. Să se trezească dimineața și să se întâlnească la bistrou cu Clara, să ia micul-dejun. Să discute despre cărți cu Myrna. Să treacă pe aici la ceai sau la cină și să nu trebuiască să-și facă griji pentru toate fetele, toate femeile care așteaptă să le salveze ea.

— Să poată părăsi câmpul de luptă.

Reine-Marie l-a privit în timp ce punea apa la fiert.

Ce bine ar fi dacă s-ar putea!

Când Reine-Marie s-a întors în living, Armand i-a dus Haniyei o ceașcă de ceai.

— Îmi permiteți? a întrebat-o, făcând un semn spre scaunul din fața ei.

— Bineînțeles.

S-a așezat și i-a trecut prin minte că Haniya Daoud crea impresia că este stăpâna oricărei încăperi în care se afla. Și cu toate acestea, nu părea să se simtă în largul ei nicăieri.

— Dumneavoastră ați ucis-o pe Debbie Schneider?

Sprâncenele femeii au dispărut sub *hijab*.

— Un pic de conversație ușurică înainte de cină, inspectore-șef?

Armand i-a zâmbit, dar n-a spus nimic.

— Sau așa investigați dumneavoastră crimele? Puneți întrebarea asta la nesfârșit, până când cineva răspunde „da“?

— Sau până când trebuie să mergem la culcare, *oui*.

Haniya a izbucnit în râs. Un hohot de râs puternic, din tot sufletul, care a părut s-o surprindă chiar și pe ea.

— Ei bine, i-a răspuns femeia în cele din urmă, tot ce pot să spun este că investigația dumneavoastră trebuie să fie de tot căcatul, dacă încă mă bănuiți pe mine. Asta e expresia, nu? „De tot căcatul“? Am învățat-o de la Ruth. Așa a descris cariera de artistă a Clarei.

— Păi, e o expresie, da. Dar nu mi-ați răspuns la întrebare.

— Ah, vorbeați serios?

Gamache nu mai zâmbea; privirea îi era gânditoare, iscoditoare.

— Nu. N-am omorât-o eu. E adevărat ce v-am spus atunci. Dacă omori omul, nu omori și ideea. Și dac-aș fi vrut să scap de profesoara Robinson, n-aș fi fost așa de proastă încât să omor pe altcineva din greșeală. N-am făcut niciodată asta.

S-a lăsat o tăcere electrizantă între ei.

— Cu toții facem greșeli. Pe frig, pe întuneric, pe grabă. E posibil.

— Așa-i. Dar nu greșeala *asta*. Viața unui om e sacră. Ăsta-i un alt lucru pe care l-am învățat în lagăre. Când vezi atât de multă moarte, ajungi să prețuiești viața. Când vezi atât de multă cruzime, ajungi să prețuiești bunătatea.

— Dar o puteți și recunoaște? Căci e chiar acolo, i-a spus Gamache, făcând un gest spre camera alăturată. Și dumneavoastră sunteți aici.

Și-a lăsat ceașca jos și a adăugat:

— Eu am să merg în living. Ați vrea să veniți cu mine?

— Nu. Mă simt bine aici.

Gamache a încuviințat.

— Dacă vă răzgândiți…

Dar tu, Ralph, ce cauți în afara gratiilor?

Însă bănuia ce căuta Haniya Daoud.

Capitolul 43

— N-ai putut să dormi? l-a întrebat Armand.

Deși era aproape 3 dimineața, sunetul vocii lui nu l-a luat prin surprindere pe Jean-Guy. Auzise și recunoscuse pașii ce se apropiau de bucătărie, ușor estompați de papucii groși.

— N-am mai dormit ca lumea de când s-a născut Honoré, i-a răspuns.

— Vrei niște ceai?

Armand s-a întors spre el, cu ceainicul în mână. Beauvoir se pregătea să refuze, însă și-a dat seama că da, o ceașcă bună de ceai…

Doamne Dumnezeule, și-a spus, *m-am molipsit și eu.*

— Da, te rog. Ia stai, ai auzit și tu…?

Jean-Guy s-a ridicat pe jumătate. Alert, încordat. Se auzise un zgomot din partea din față a casei.

— Stai liniștit, i-a răspuns Armand, oprind apa. Acum mă pregăteam să-ți zic…

— Gata, s-a făcut dimineață? a întrebat Isabelle.

Era îmbujorată, venise pe jos de la pensiune. Aducea o farfurie acoperită cu un șervet de bucătărie în carouri și avea pe ea o pijama din flanel, cu buline, peste care își trăsese un halat tot din flanel, ecosez.

— Arăți de parc-ai ieșit direct dintr-o carte a lui Dickens, i-a spus Jean-Guy.

— Nu cred că vrei să discutăm despre cum arată fiecare, nu?

În trening și nebărbierit, Beauvoir arăta mai curând ca vreun nefericit pe care-l ridicau polițiștii din tura de noapte și când îl aduceau în secție, îl țineau cât mai departe de ei.

Isabelle a lăsat farfuria pe blat și l-a salutat pe Gamache, care arăta ca de obicei. Sau, cel puțin, era o variație pe aceeași temă.

Arăta ca un profesor universitar trezit brusc dintr-un somn adânc. Și el tot nebărbierit, ar fi avut barba aproape complet

grizonantă, și-a dat seama Isabelle, dac-ar fi lăsat-o iar să crească. Spre deosebire de Jean-Guy, el făcuse măcar efortul de a se pieptăna, dar părul de pe o parte tot îi stătea drept în sus.

— Am văzut că Isabelle avea lumina aprinsă la pensiune, i-a explicat Armand ginerelui său în timp ce turna lapte într-o carafă, și i-am dat mesaj să vină pe-aici.

Era ora 2:53.

Lacoste a ridicat șervetul și a scos la iveală o grămăjoară de produse de patiserie.

— Din partea lui Gabri și a lui Olivier.

— Ei știu cât de generoși sunt? a întrebat Armand.

— Încă nu.

În timp ce se infuza ceaiul, Armand s-a dus în birou și s-a întors cu documentele aduse de la centrul de comandă. Jean-Guy le-a întins pe masa din bucătărie. Cu cănile în față, cei trei ofițeri de la Sûreté au mâncat *pain au chocolat* și au studiat hârtiile.

Parcă era puzzle-ul lui Jean-Paul Roberge. Numai că, atunci când erau așezate în combinația corectă, piesele acestea n-aveau să dezvăluie imaginea unui coș cu cățeluși.

Problema era că aveau de rezolvat mai multe puzzle-uri ale căror piese fuseseră amestecate.

Era implicarea lui Vincent Gilbert în experimentele lui Cameron pe oameni nevinovați. Inclusiv pe mama lui Abigail.

Era chestiunea morții Mariei.

Erau reacțiile violente față de Abigail Robinson și prezența oamenilor care ar fi făcut orice ca să pună capăt campaniei ei pentru eutanasie obligatorie — printre care se numărau Vincent Gilbert și poate chiar și Colette Roberge.

Apoi era străina. Puzzle-ul reprezentat de musafira lor. Haniya Daoud. Care vorbea despre curaj și moralitate și care ucisese la adăpostul întunericului.

Oare chiar erau niște puzzle-uri separate, se întreba Gamache, sau făceau parte din aceeași imagine? O parte — pădure, alta — cer, apoi apă, câteva clădiri? Nu păreau să aibă vreo legătură, între ele părea a fi o corelație fictivă, dar când erau aduse laolaltă, alcătuiau o singură imagine.

Sau poate că greșise el analogia. Nu era un puzzle, ci lucrul la care se gândise mai devreme. Un fir lung. Care începea la Cameron și se termina câteva decenii mai târziu, cu trupul neînsuflețit al lui Debbie Schneider. Pentru că trăsese de acel fir, o demascase pe Colette Roberge. Destinatara scrisorii ciudat de vagi a lui Paul Robinson. Și a recunoștinței lui eterne.

O câștigase având grijă de fiica lui atunci când primise vestea cumplită sau îi fusese recunoscător pentru ceva ce urma să facă? Era o promisiune pe care încă o respecta?

Luându-și cana, Armand s-a dus la fereastra din partea opusă a bucătăriei și s-a uitat afară.

— De ce îi era Paul Robinson atât de recunoscător lui Colette?

Cuvintele lui au aburit geamul rece.

S-a întors și i-a privit pe Beauvoir și pe Lacoste. Nu era nici pe departe prima dimineață care-i prindea împreună, nedormiți și analizând indiciile unei crime îmbrăcați în pijamale.

— Îi era recunoscător pentru c-avea grijă de Abigail, a sugerat Isabelle.

— Poate, dar recunoștință „eternă“? Pare cam mult.

După ce a ațâțat focul, a revenit la masă și și-a tras mai aproape scrisoarea de adio.

— O să fie interesant să vedem rezultatul analizei grafologice și a ADN-ului.

— Crezi că n-a scris-o el? l-a întrebat Jean-Guy.

— Doar mă întreb, nu cred.

— Dacă nu el, cine a scris-o?

— Abigail și Colette erau la Oxford când a murit el, a spus Isabelle. Cine mai rămâne…

S-a oprit o clipă, apoi a adăugat:

— Debbie Schneider? De ce să-l fi omorât?

— Poate că Paul Robinson a găsit dovada că ea o omorâse pe Maria, a intervenit Jean-Guy. Dovadă pe care poate c-a găsit-o și Abigail, printre lucrurile lui, acum câteva săptămâni.

— Vrei să zici că el a confruntat-o pe Debbie, iar ea l-a omorât? a întrebat Isabelle. Cum? Și pe urmă ea scrie biletul de adio și-l trimite prin poștă, împreună cu o carte, unei străine?

— Ți se pare neverosimil? a întrebat-o Gamache, zâmbind. Cred că, dacă ar fi compus Debbie scrisoarea, presupusa mărturisire ar fi fost mult mai explicită. Mai cred și că, dacă n-ar fi fost scrisul lui, Colette și Abigail și-ar fi dat seama. Așadar, Paul Robinson e cel care a scris biletul către Colette și către fiica lui, apoi și-a luat viața. Dar — a coborât din nou privirea spre hârtie — este, într-adevăr, o scrisoare inutil de crudă, iar el nu pare să fi fost un om crud. Dimpotrivă. Din câte am aflat până acum despre el, avea o relație afectuoasă cu Abigail.

— Și cu Maria la fel, a adăugat Isabelle. Și știm cu toții cum s-a încheiat.

S-au aplecat toți trei în același timp și au studiat din nou fotografia cu Debbie, Abigail, Paul și Maria, în spatele cărora se întindea Oceanul Pacific, sclipind în razele soarelui.

Ultima.

Armand știa că poza aceea fusese nespus de prețioasă pentru Paul Robinson, și atunci ce căuta încuiată în sertarul lui Debbie Schneider? S-a lăsat pe spate în scaun și a rămas cu privirea pierdută în depărtare.

Încerca să vadă ceva ce-i scăpa întruna.

Poate dacă trăgea încet de fir. Poate…

Pe neașteptate, în fața ochilor i-a apărut imaginea mamei lui Reine-Marie.

S-a întors imediat spre colegii lui.

— Voi nu v-ați pierdut încă părinții, nu?

Au clătinat amândoi din cap, surprinși de acest *non sequitur*.

— Atunci, înseamnă că n-ați fost nevoiți să le eliberați casa, să le luați la mână lucrurile. E un efort teribil. Noi am făcut asta când a murit mama lui Reine-Marie, acum vreo doi ani. E trist și epuizant, iar uneori e incredibil de plictisitor. Toate lucrurile cu care n-au știut ce să facă — le-au îndesat prin dulapuri și le-au adunat în pivniță. Trebuie trecut prin fiecare hârtie, prin fiecare fotografie, trebuie luate decizii. Noi am avut noroc, i-am avut pe cei 78 de frați ai lui Reine-Marie, care ne-au ajutat.

Isabelle și Jean-Guy au zâmbit. Numărul fraților creștea de fiecare dată când inspectorul-șef pomenea familia imensă a lui

madame Gamache. Habar nu aveau câți frați și surori avea, de fapt. Nu le era foarte clar nici dacă Reine-Marie însăși știa câți sunt.

— Dar ce se întâmplă când ești singur la părinți? Sau când sunt prea multe lucruri de sortat și prea puțin timp?

— Ceri ajutor? a sugerat Isabelle. Cum îi ajută acum Reine-Marie pe alții.

— Exact. De-asta ar fi trebuit să-mi dau seama.

Gamache se animase, nervii față de propria persoană se transformaseră în bucuria că, în sfârșit, vedea limpede.

— Apelezi la ajutorul cuiva care nu are același atașament emoțional. Așadar, având un termen-limită și o mulțime de lucruri ale tatălui ei, pe cine ar ruga Abigail s-o ajute?

— Pe Debbie Schneider, a răspuns Jean-Guy. *Merde!*

— Debbie a găsit fotografia, nu Abigail, a completat Isabelle, cu ochii sclipitori. De asta era în biroul ei. De asta a fost Abby surprinsă. N-o mai văzuse de ani întregi.

— Dar de ce s-o țină sub cheie? a întrebat Jean-Guy. Ce este în poza asta de nu trebuie să aflăm noi?

S-a aplecat și a văzut din nou devotamentul zugrăvit pe chipul lui Debbie când o privea pe Abigail. Și devotamentul de pe chipul lui Abigail, care o privea pe Maria.

Paul Robinson se uita tot la Maria. Părea calm. Mulțumit. Fericit.

Apoi, Jean-Guy s-a uitat la ea.

Fetița, cu trupul ei micuț și contorsionat, avea gura deschisă, râdea și ea la gluma care-i amuzase pe toți. Părul îi strălucea în razele soarelui. Avea tenul trandafiriu, sănătos. Haine curate, cu un imprimeu vesel: margarete.

Dar lui Jean-Guy i-au atras atenția mai ales ochii ei. Erau luminoși, sclipeau de amuzament. Atenți, conștienți.

Nu se zărea nicio fărâmă de durere. De deznădejde. Niciun semn că starea Mariei se agrava. Nu era o fetiță cu o calitate slabă a vieții, nu erau o familie care se zbătea la limita supraviețuirii.

— Ăsta să fie lucrul ascuns în văzul tuturor? O familie fericită?

— *Non*, i-a răspuns Armand pe un ton categoric.

Și el fixase fotografia cu privirea, însă nu văzuse o familie fericită.

— A sosit cutia cu dovezi din casa lui *madame* Schneider?

Isabelle a urmărit livrarea pe telefon și a clătinat din cap frustrată.

— Da și nu. Au trimis-o la sediul Sûreté. E pe biroul meu de acolo. Nu aici.

— Spune-i unuia dintre agenții de serviciu să se urce într-o mașină și s-o aducă. În clipa asta.

— Mă ocup.

În timp ce ea dădea telefon, Armand s-a întors spre Jean-Guy.

— A fost aici în tot timpul ăsta, chiar sub nasul nostru. Am și văzut-o. Am și vorbit despre asta, dar ne-am oprit prea devreme.

— Ce anume?

— Asta, i-a răspuns Armand, arătându-i ceva în fotografie.

Se concentraseră atât de mult asupra pozei, încât nu mai remarcaseră că aveau în fața ochilor o captură de ecran care înfățișa biroul lui Debbie Schneider.

Fotografia familiei fericite, *ultima*, era pusă peste alte obiecte care se aflaseră în sertarul încuiat. Cartușele pentru imprimantă, felicitările, capsele…

— Agenda, a rostit Jean-Guy.

— Exact. Agenda. Asta a găsit Debbie. Asta a ascuns Debbie.

În mai puțin de o oră, cutia cu dovezi a sosit la Auberge.

Între timp, ei apucaseră să facă duș și să se schimbe în haine călduroase. Armand își înfășurase la gât un fular roșu-aprins, din cașmir, și-l băgase pe sub gulerul gecii, ca să se protejeze mai bine de frigul înțepător.

Era o noapte imposibil de senină, cu o puzderie de stele pe cer.

Domnea o tăcere nefirească. Totul era neclintit. Liniștit. Singurul zgomot care se auzea era scrâșnetul ritmic al bocancilor lor pe drumul acoperit de zăpadă; au trecut pe lângă St. Thomas, pe lângă Pădurea Nouă. Spre singura lumină pe care o vedeau. Spre fosta casă Hadley, din vârful dealului.

Era ca un semnal luminos. Ca un far, și-a spus Gamache.

Însă farul era un avertisment — că-i un loc în care apa e mai mică ori că sunt stânci. Nu era o destinație. Niciun marinar n-ar fi cârmit spre far, iar inspectorul-șef era conștient de asta pe măsură ce se apropiau.

Odată ajunși, au găsit-o pe agentă șezând pe un scaun în holul de la intrare; ținea cutia pe genunchi și o sprijinea cu brațele.

— Agent Lavigne, nu-i așa? a întrebat-o el.

— *Oui, patron*.

S-a ridicat atât de repede, încât aproape că i-a căzut cutia pe jos. Când a luat-o inspectoarea Lacoste, tânăra agentă s-a întors spre Gamache.

— Dacă nu vă deranjează…

Îi întindea o recipisă.

Beauvoir a strâns din buze și și-a propus să nu uite să-i facă cinste cu o cafea. Dacă nu pentru bun-simț, atunci măcar pentru curaj.

Agenta a plecat cu recipisa semnată: *Armand Gamache*. Iar ei au plecat cu o cutie.

Au pus-o pe masa lungă din camera ce servea drept centru de comandă, iar Beauvoir a adus mănuși sterile pentru toți trei. Gamache și le-a pus, încercând să ascundă senzația de greață care l-a copleșit când a simțit mirosul latexului.

Lacoste a scos telefonul ca să înregistreze.

Beauvoir a rupt sigiliul și a scos pe rând diverse obiecte, enumerându-le pe măsură ce le punea la o parte. Toate au fost băgate în pungi și etichetate. Ultimele trei obiecte le-a pus pe birou.

— Patru felicitări.

Isabelle le-a deschis.

— Cu ocazia aniversărilor lui Abigail, de la 16 la 19 ani. Toate semnate „Cu drag, Debbie“. Deci acum știm exact în ce perioadă au fost certate.

— La scurtă vreme după moartea Mariei, a remarcat Gamache.

— Uitați fotografia, a spus Beauvoir.

A întors-o și a văzut scrisul îngrijit: *Ultima*. Era același scris din biletul de adio.

Mai aveau un singur obiect, rămas pe fundul cutiei.

— O agendă, a spus Jean-Guy pentru înregistrare.

Dar era mult mai mult de atât, și o știau cu toții.

A deschis-o la prima pagină, ca să vadă numele proprietarului și anul. Apoi i-a dat-o inspectorului-șef.

— A lui Paul Robinson.

Gamache a închis ochii o clipă și a răsuflat adânc. Asta bănuise, dar nu fusese sigur până în clipa în care îi rostise Jean-Guy numele.

— Din anul în care a murit Maria? a întrebat Isabelle.

— *Non*. Din anul în care a murit el.

Armand s-a așezat, și-a pus ochelarii de citit și a deschis-o.

— A găsit-o Debbie Schneider când îi sortau împreună lucrurile, a spus Isabelle.

— Acum doar câteva săptămâni, i-a răspuns Armand, ridicând privirea. *Oui*. Cred că ăsta a fost factorul declanșator.

Veniseră amândoi mai aproape și acum se uitau peste umărul lui, în timp ce inspectorul-șef a dat la pagina zilei în care murise Paul Robinson.

— E goală, a remarcat Isabelle.

Deși era dezamăgită, își dădea seama că era puțin probabil ca bărbatul să pună un memento, ca să nu uite să se sinucidă.

— Cred că atunci când a găsit-o Debbie, poza — Gamache a ridicat-o un pic —, era pusă la pagina asta. Se vede unde s-a desprins un pic din rășină. O s-o trimitem la laborator pentru analiză.

A continuat să dea paginile. De acolo mai departe, toate erau goale.

Apoi a luat-o înapoi. O pagină. Două. Și a găsit notița. Ultima.

Scrisoare pentru Colette. Copie.

Asta era. Atât de simplu și de pragmatic. Nu scrisoarea, ci celălalt cuvânt.

— „Copie“, a spus Armand, dând din cap. Tu ai spus-o, Isabelle. Ba chiar ai și făcut-o, a adăugat, aruncând o privire spre scanner. Ai făcut o copie după scrisoarea lui. Și atunci, de ce n-ar fi făcut și el una? Asta m-a tot frământat. Toți îl descriu pe Paul Robinson

ca fiind un om de știință extrem de organizat. De ce n-ar fi făcut o copie a unui document atât de important?

— Și chiar a făcut, i-a răspuns Isabelle. Deci… unde este?

Zâmbind, Armand a întors agenda cu susul în jos și a scuturat-o zdravăn, așteptând să zboare scrisoarea din ea. Dar n-a zburat. Nu s-a întâmplat nimic.

— *Uneori, magia chiar funcționează*, a spus inspectorul-șef oftând.

Jean-Guy a zâmbit, căci recunoscuse citatul din *Micul om mare*.

— În regulă, a spus Isabelle, hai să zicem că Debbie a găsit copia biletului de adio printre lucrurile lui. Unde e? Și de ce ar mai conta? Îi știa deja conținutul. Citise originalul când li-l arătase Colette. Sunt de acord că toate au început atunci când au găsit ceva în lucrurile lui Paul Robinson, dar nu cred că asta-i lucrul acela, a adăugat, arătând spre agendă. Asta fost a 99-a maimuță.

— Și cea cu numărul 100? a întrebat-o Jean-Guy, așezându-se și el.

— A fost ceva găsit de Abigail. Scrisoarea de la Gilbert, care cerea plata pentru tortura mamei ei. Asta a declanșat totul.

Gamache și-a scos ochelarii de citit, ca s-o studieze mai bine.

— Zi în continuare.

— Probabil că scrisoarea de la Gilbert a aruncat totul în aer. A schimbat totul pentru Abigail, dar i-a și explicat totul. Mama ei murise din cauza experimentelor lui Cameron, iar, indirect, la fel și sora ei, și tatăl ei. Abigail e inteligentă, știe că este o tragedie pe plan personal, dar o oportunitate pe plan profesional. Vincent Gilbert, marele filantrop, fusese implicat în cel mai rușinos episod al medicinei canadiene. Ce ar fi fost dispus să facă pentru a se asigura că nu se află? Ea era în toiul unei ditamai controverse. Avea nevoie de aliați. Recunoaște c-a venit la Québec ca să încerce să-l șantajeze pe Gilbert s-o sprijine în mod oficial. Dar dacă e mai mult decât atât?

— Vrei să spui c-a venit aici ca să-l omoare, a zis Gamache.

— Am mai vorbit despre varianta asta, da. Nu este cea mai logică? Poate că n-a pornit la drum cu ideea crimei, poate c-a vrut doar să-l șantajeze, dar când a ajuns față-n față cu el, la petrecere, s-a răzgândit. Era înfumurat, arogant. A luat-o peste picior.

Abigail și-a ieșit din fire. Nu a fost o crimă bine gândită, nici cine știe ce planificată.

— Atunci, cum de-a sfârșit Debbie Schneider moartă? a întrebat Jean-Guy.

— Fiindcă Vincent Gilbert a fost primul care a trecut la fapte. Și avea o mulțime de motive.

Isabelle le-a bifat pe degete.

— Să-și protejeze reputația.

Unu.

— Să compenseze pentru situațiile în care nu luase nicio măsură.

Două.

— Ca autoapărare, când și-a dat seama ce avea de gând să-i facă.

Trei.

— Dar a făcut o greșeală.

— C-a ucis pe altcineva? a zis Beauvoir.

— Crezi? Poate știa sau bănuia că scrisoarea de la Cameron, dovada, este la Debbie Schneider. Trebuia s-o recupereze. Și avea o singură soluție.

Isabelle i-a privit pe rând. Era atât de evident! Cum de nu vedeau și ei lucrurile la fel?

Spre lauda lui, și-a spus ea, inspectorul-șef măcar încerca.

Pe frunte îi apăruseră câteva cute adânci, iar în ochi avea privirea aceea gânditoare, ușor încețoșată a unui om care se străduiește să vadă ceva la mare depărtare.

— Lemnul de foc, a spus ea, în cele din urmă. Vincent Gilbert a fost singur în bibliotecă de Revelion. A fost cam singurul care ar fi putut lua un lemn și…

— Ei, haide, Isabelle! a întrerupt-o Jean-Guy. Toate astea-s dovezi pur circumstanțiale. Nu ai cum să demonstrezi c-a fost Gilbert. Dar sunt dovezi că Debbie…

Ca un om care încearcă să se apere de un atac, Gamache a ridicat mâinile și a întors capul, lăsând privirea în jos. Îi ruga să-i acorde un răgaz de liniște.

În loc să tragă de fir, acum încerca să-l urmeze. Răspunsul era chiar acolo, aproape. Nu avea nicio îndoială. Încet, cu mare grijă, în tăcere, a pornit de-a lungul lui.

De la trupul neînsuflețit al lui Debbie. La confruntarea dintre Abby și Vincent Gilbert, la petrecere. La atacul din sala de sport.

De la studiul controversat al lui Abigail despre pandemie. La sortarea lucrurilor din casa tatălui ei și la descoperirea umbrei lui Ewen Cameron, care întuneca totul. Și prin asociere, a umbrei lui Vincent Gilbert.

Agenda. Fotografia. Și, poate, copia acelui straniu, dar atent compus bilet de adio. Și, în cele din urmă, ca de atâtea ori, a ajuns față în față cu Abby Maria.

S-a ridicat în picioare.

— N-o să aflăm adevărul stând aici. Trebuie să ne întoarcem în casa familiei Roberge. Cred că Paul Robinson i-a încredințat lui Colette secretul lui. A rugat-o să-l ajute să ascundă adevărul. Cred că pentru asta îi era etern recunoscător.

— Și știi care e? l-a întrebat Lacoste, ridicându-se și ea în picioare. Adevărul?

— Nu. Dar cred că știe Colette Roberge.

Capitolul 44

Se făcuse aproape ora 6 când le-a deschis ușa. Era în halat și, deși avea o expresie surprinsă, Colette Roberge nu părea șocată.

După ce i-a condus în bucătăria deja familiară și le-a oferit câte o cană de cafea, s-au așezat la masă. Fără vreun preambul, Armand a spus:

— Paul Robinson ți-a încredințat adevărul, iar acum trebuie să-l aflăm și noi.

— Nu. Paul mi-a încredințat-o pe Abigail, Armand. O iubea. Își iubea ambele fete mai mult decât propria viață. Ăsta e singurul adevăr pe care trebuie să-l știi.

— Dac-o iubea atât de mult, de ce v-a spus să-i arătați scrisoarea de adio? De ce a făcut-o să sufere? a întrebat-o Isabelle.

Lui Gamache îi era clar cât de enervați erau Isabelle și Beauvoir. Și el era. Însă simțea și un fior de exaltare.

Nimerise întrebarea cea mai importantă.

De ce ar fi scris Paul Robinson o asemenea scrisoare, ca apoi s-o roage pe Colette să i-o arate fiicei lui? Ce încerca să-i spună? Ce încerca să spună omul acela atât de meticulos, tatăl acela iubitor?

De ce nu reușea să facă această ultimă legătură? Ce nu vedea?

— Mai povestește-ne o dată despre weekendul acela în Cotswolds, a spus Gamache. Când le-ai arătat scrisoarea lui Abigail și lui Debbie.

Deși era tot în gardă, Roberge s-a relaxat un pic.

— Țin minte că era o după-amiază de sâmbătă. Posomorâtă. Făcuserăm o plimbare lungă și ne opriserăm la un pub să mâncăm de prânz. Stăteam în fața șemineului, comandaserăm prânzul plugarului[24].

Beauvoir nu pricepuse mare lucru din ce mâncaseră, dar înțelesese ideea de bază.

— Vă amintiți chiar așa, până la cel mai mic detaliu?

Colette s-a întors spre el.

— N-aș putea să vă spun ce am mâncat la prânz cu o zi înainte sau în ziua următoare. Țin minte sâmbăta aceea fiindcă știam ce urma să fac. Aveam scrisoarea la mine și, când ne-am așezat cu halbele de bere, stând de vorbă, mi s-a părut momentul perfect să-i spun lui Abigail. Eram relaxați cu toții. Ne simțeam bine. La un moment dat am avut biletul în mână, efectiv, dar l-am pus înapoi în buzunar. Eram într-un loc prea expus, public. Când am plecat, începuse deja să burnițeze. O zi cu vreme englezească rece, umedă.

Armand își amintea perfect vremea aceea, chiar cu nostalgie, din perioada petrecută la Cambridge. Serile în care stătea în pub, lângă foc, cu o bere alături, învățând în timp ce afară se lăsa o ceață apăsătoare.

— Când am ajuns acasă, am pus de ceai și am dus tava în living. Jean-Paul a pregătit focul, iar fetele au mers să se schimbe în haine uscate, călduroase. Știam că venise momentul.

S-a oprit. Retrăia clipele acelea. Ceea ce trebuise să facă.

Armand știa senzația. A avut din nou sentimentul că se află în fața ușii închise. Între familia dinăuntru și catastrofa ce avea s-o lovească se aflau doar câțiva centimetri de lemn.

Și-a văzut mâna ridicându-se. Strângându-se în pumn. Gata să bată la ușă și să schimbe o viață, să pună capăt unei vieți. Avea să se uite în ochii aceia blânzi, întrebători. *Îmi pare rău, vă aduc vești triste despre fiica dumneavoastră. Despre fiul dumneavoastră. Despre soțul dumneavoastră. Despre soția dumneavoastră. Despre mama dumneavoastră. Despre tatăl dumneavoastră.*

— Am scos scrisoarea, a spus Colette, și i-am dat-o.

— Cum a reacționat când a citit-o? a întrebat-o Jean-Guy.

— I-am urmărit expresia cu atenție, bineînțeles. Îmi dădeam seama exact unde era cu cititul. Când a ajuns la partea despre faptul că el o ucisese pe Maria, a mototolit-o, a lăsat-o în poală și a scos un sunet ciudat. Ca un soi de… dezumflare.

— A spus ceva? a întrebat-o Jean-Guy încet.

— A murmurat *Vai, Doamne! Tati! Tu ai făcut-o?* M-am întrebat de 1 000 de ori dacă am procedat corect arătându-i scrisoarea. Părea…

S-a oprit, căutând cuvântul potrivit.

O cruzime? s-a gândit Jean-Guy.

O răutate? s-a gândit Isabelle.

— Fără rost? i-a sugerat Armand.

Colette l-a privit lung.

— Da. Chiar așa era. Nu înțelegeam de ce ar fi vrut, de ce ar fi simțit Paul nevoia ca Abigail să știe. Dar asta a vrut. Și nu-i puteam pune la îndoială dorința. Eram un fel de executor al testamentului său, cu *t* mic. Paul avusese motivele lui și își cunoștea fiica mai bine decât o cunoșteam eu.

— Și Debbie? a întrebat Armand. Jean-Paul zicea că ea a reacționat chiar mai frapant decât Abigail.

— Da, i-a răspuns Colette, încruntându-se un pic, în încercarea de a-și aminti exact scena de atunci. Dar ea, de fapt, n-a citit scrisoarea.

— *Pardon?*

— A întins mâna spre ea, dar Abigail a făcut așa.

Colette a mimat gestul de a se întoarce într-o parte, strângând un obiect la piept, ascunzându-l și protejându-l.

— Și atunci, de unde a știut ce era în scrisoare? a întrebat-o Isabelle.

— I-a spus Abigail.

— I-a citit-o, adică? a întrebat Armand.

Devenise important, chiar vital, să fie cât mai explicit.

— Nu. I-a descris-o.

— În detaliu? a întrebat și Isabelle.

— *Oui*. Debbie a început să plângă. Abigail n-a plâns. Sau, cel puțin, nu cât am văzut-o eu. Cred că era pur și simplu prea uluită.

— Tu și Abigail ați apucat să discutați despre scrisoare între patru ochi? a întrebat-o Armand.

— Da. I-am spus că tatăl ei își iubise enorm ambele fiice. Și că fusese alegerea lui, decizia lui. Că nu era ea responsabilă.

— Și scrisoarea a rămas la tine, a spus Armand.

— Am întrebat-o pe Abby dac-o voia, dar a zis că nu. Scrisoarea a fost la mine în tot timpul ăsta.

— Și din câte știi tu, Debbie n-a citit-o propriu-zis niciodată?
— Exact. De ce?
— Paul Robinson a făcut și o copie. Mă întreb unde este.

Colette a zâmbit, dând din cap.

— Da, îmi imaginez c-ar fi pregătit și o copie. Și eu aș face la fel.
— Ceva îmi spune că tu te-ai exprima mai clar, Colette.

Zâmbetul a dispărut de chipul ei. L-a țintuit cu privirea, apoi s-a uitat la ceilalți doi polițiști.

— Ați observat și voi, deci?
— Și tu ai remarcat?
— La început, nu, dar am recitit scrisoarea după câțiva ani și m-a frapat faptul că n-a spus, de fapt, în mod direct că el a ucis-o pe Maria. E aproape imposibil să citești biletul și să nu ajungi la concluzia asta. Dar…
— De ce n-a zis-o direct? a completat Armand.

S-a gândit la biletele pe care le scria înainte de a porni într-o operațiune periculoasă. Una despre care știa că se putea încheia tragic. La cuvintele de dragoste pe care le așternea pe hârtie. Apoi își scotea verigheta și o punea și pe ea în plic, lăsând totul în sertar.

În caz că.

Aceste trei cuvinte nu aveau nimic ambiguu. Și nici exprimarea lui Paul Robinson n-ar fi trebuit să fie deloc ambiguă. În fond, avusese suficient timp să se gândească la ce avea să scrie.

Ani întregi. Să cumpănească și să aleagă fiecare cuvânt.

Armand Gamache n-avea nicio îndoială că Robinson se sinucisese. Și nici că el scrisese biletul de adio. Dar ce voia să spună prin scrisoarea aceea? Și cui?

Lui Colette Roberge? Lui Abigail?

— Ce voia să spună, Colette? Cred că știi.
— Tot ce știu cu certitudine, așa cum v-am mai spus, este că Paul Robinson și-a iubit copiii. Tot ce a făcut, a făcut pentru fete.
— Inclusiv sinuciderea? a întrebat Jean-Guy. Cum putea să fie de dragul copilei rămase în urmă? Să rămână singură și să i se spună că tot ce se întâmplase era în parte din vina ei?

Colette a ridicat din umeri. Nu fiindcă n-ar fi considerat întrebarea importantă, ci pentru că nu știa răspunsul.

— Ce rol a avut Debbie Schneider? a întrebat Armand.

Cum Colette tăcea în continuare, a insistat:

— Chiar a ucis-o Paul Robinson pe Maria?

— El spune că da.

— Ba nu, nu spune. Tocmai am vorbit despre asta. Pentru un om atât de pedant, în biletul de adio s-a exprimat șocant, uluitor de vag. Cu toate astea, cred că mesajul pe care voia să-l transmită e clar. Pentru cineva.

— Ei bine, Armand, când îi dezlegi misterul, să-mi spui și mie.

— O să las lucrurile așa, *madame* rector, fiindcă știu că nu ești obișnuită ca munca ta să aibă repercusiuni în lumea reală. Dar a noastră are. Acum câteva decenii a fost ucisă o fetiță, iar acum câteva zile a fost omorâtă o femeie în toată firea. Între morțile lor există o legătură și cred că tu știi care este.

— Ești sigur că n-ai găsit o corelație fictivă?

Armand s-a aplecat ușor spre ea.

— De ce îți era etern recunoscător Paul Robinson? Cu ce îl ajutai? Îi protejai secretul? Îi protejai fiica? O protejezi în continuare?

Colette s-a îmbujorat — roșeața i-a cuprins obrajii, gâtul.

— Trebuie să merg să văd ce face Jean-Paul.

S-a ridicat în picioare. Gamache s-a ridicat și el.

— Ai observat exprimarea vagă din scrisoare și ți-ai dat seama că nu e o mărturisire. N-ar fi fost în stare să-i pună o pernă pe față fetiței lui. Dar altcineva ar fi fost. Altcineva o ucisese. Și Paul Robinson credea că știe cine.

— Știu doar că și-a iubit copiii.

— Mai mult decât propria viață.

— Da.

Gamache a studiat chipul femeii calme, serioase din fața lui și și-a cumpănit opțiunile, a analizat consecințele. Apoi a decis.

— Când s-a întors de la conferința aceea, a găsit-o pe Maria fără suflare, nu? Și tot ce a făcut de la acel punct încolo a fost să-

ncerce, inclusiv prin biletul lui de adio, să mușamalizeze cele întâmplate.

— Și anume?

Le era clar tuturor că Roberge știa deja. Sau măcar bănuia.

— Paul Robinson credea că cealaltă fiică a lui o ucisese.

Colette Roberge a scos un singur hohot de râs.

— Cred că glumești! E absurd. Abigail o iubea pe Maria.

— Da. Sunt de acord. Nu spun că Paul Robinson avea dreptate.

— Dar ce spui?

— Și-a dat seama că Maria nu murise din cauze naturale. Să zicem că, fiind în stare de șoc, s-a grăbit să presupună ce era mai rău. Și trebuia să acționeze în consecință. În caz că așa era, într-adevăr.

Știa că atinsese rana deschisă pe care Colette Roberge o bandajase decenii întregi. Însă rana supurase în continuare, sângerase, până când se infectase.

— Medicul legist a găsit peteșii pe fața Mariei. Niște punctu…

— Știu ce sunt peteșiile, Armand.

— Atunci, știi și ce înseamnă. Cred că și legistul a bănuit. Dar exista dovada copleșitoare a bucății de sandvici blocate în gâtul fetiței.

— Stai puțin! l-a întrerupt Colette. Ai zis să presupunem că Paul a ajuns acasă, a găsit-o pe Maria fără suflare și a presupus că Abigail era vinovată. Dar ai zis și să presupunem că se înșelase. Deci dacă n-a fost Paul, și n-a fost nici Abby…

Vocea i s-a stins, iar privirea i-a rătăcit spre fereastră la întinderea înzăpezită pe care sclipeau primele raze timide ale soarelui.

Apoi s-a întors spre Gamache și i-a scrutat chipul. A descoperit o liniște deconcertantă. Un bărbat care aștepta înarmat cu răbdare. Ținea în mână un fir fragil.

— Debbie? a rostit Colette.

Apoi a dat din cap. Începea să vadă înlănțuirea evenimentelor.

— Îi era atât de devotată lui Abigail! Și-a dat seama că Maria avea să-i stea mereu în cale. Dar nu. Cred că dac-ar fi făcut așa ceva, ar fi fost dintr-un motiv mult mai personal. Aveau 15 ani. E o vârstă

dificilă. Avea sentimente complicate, poate chiar derutante, față de prietena ei cea mai bună…

Colette Roberge a ridicat privirea spre Armand și a adăugat:

— Gelozie. Îi era devotată lui Abby, dar Abby îi era devotată Mariei.

— Poate.

— Oare de asta mi-a trimis Paul și cartea? *Extraordinary Popular Delusions*. Încerca să-mi spună că ceea ce scrisese era o minciună? Că n-o omorâse pe Maria? Credea că Abigail o ucisese, într-un moment de rătăcire, și voia s-o protejeze.

A ezitat, străduindu-se să urmeze acest raționament.

— Dar voi spuneți că s-a înșelat? Că Debbie a fost ucigașa? Dar n-aveți nicio dovadă, nu? De ce o bănuiți pe Debbie de uciderea Mariei?

— Pentru c-a murit și ea.

— Și credeți că Abby a aflat ce s-a întâmplat, de fapt, și a ucis-o?

Răsărea soarele, iar în spatele lui Colette Roberge se vedea cerul dimineții, de un albastru blând. Armand a făcut un pas spre ea, clătinând din cap.

— Eu? a rostit Colette, uluită. De ce să fac așa ceva?

— Ca să nu fie Abigail nevoită s-o facă. Cred că încă te străduiești să meriți acea recunoștință eternă.

A tăcut o clipă, apoi a adăugat:

— Du-te să vezi ce face Jean-Paul, pe urmă îmbracă-te și cheamă pe cineva care să stea cu el. Tu o să vii cu noi.

— Mă arestați? a întrebat ea, aproape râzând.

— Încă nu.

La fel ca Paul Robinson, inspectorul-șef își alesese cu grijă cuvintele. Se exprimase și limpede, și ambiguu.

---

[24] Prânzul plugarului, platou tradițional englezesc cu gustări reci, care conține brânzeturi, pâine și ceapă proaspătă sau murată, existând și variante care includ castraveți murați, șuncă, ouă fierte.

Capitolul 45

Era un pic după 6:30 când Jean-Guy Beauvoir s-a dus la agentul Sûreté care stătea de pază în mașină, în fața Auberge.

— A intrat sau a ieșit cineva?

— *Non, patron*. Doar personalul. Tura de zi începe la 6:30.

— Dacă iese cineva, oprește-l. S-ar putea să nu apară la ușa din față, ci să iasă pe ușa laterală. Partenerul tău unde e?

— Patrulează pe afară, cum ați ordonat. Facem cu rândul.

— *Bon*.

Ajunsă în holul de la intrare, Isabelle l-a rugat pe recepționer să le telefoneze Haniyei, lui Abigail și lui Vincent Gilbert în camerele lor. Să-i invite pe toți jos, la micul-dejun.

Recepționerul a reușit să dea de Haniya, însă în camerele celorlalți doi n-a răspuns nimeni.

— Probabil sunt în sala de mese, a presupus Isabelle.

A pornit să verifice, însă s-a întors imediat, spunându-le:

— Nu-s acolo.

— Ne puteți da cheile camerelor lor, vă rugăm?

Beauvoir a pornit pe scări, urcând treptele câte două, în timp ce Lacoste întreba:

— Există și o intrare a angajaților?

— Da, în lateral.

A pornit repede în direcția aceea și s-a întors în același timp cu Beauvoir.

— Nu sunt în camere, a raportat el.

— Sunt scări și în spate, pentru personal, a spus Lacoste. Și o ieșire. Gilbert sigur știe despre ambele.

— Căutați peste tot! a ordonat Gamache.

În timp ce agenții căutau, el a dat câteva telefoane. Primul a fost la bistrou, să se asigure că nici Vincent Gilbert și nici Abigail Robinson nu erau acolo.

I-a răspuns Olivier și i-a confirmat că nu erau.

Apoi i-a telefonat lui Marc, fiul lui Gilbert, care locuia la câțiva kilometri distanță. În timp ce asculta soneria telefonului, Armand a văzut-o pe Haniya coborând în hol, îmbrăcată cu o *abaya* bleumarin și un *hijab* brodat.

— Marc? Sunt Armand Gamache. Mă-ntrebam dacă tatăl tău e cu tine.

— Nu, ar trebui să fie la hotel. Mi-a zis că pleacă azi, dar în a doua parte a zilei.

— Unde pleacă?

— Se-ntoarce la cabana lui. De ce? S-a întâmplat ceva?

— Ai vorbit aseară cu el?

— Da, am luat cina împreună. De ce? a insistat bărbatul, ridicând tonul.

— În ce dispoziție ți s-a părut că e?

— În ce dispoziție pare tata întotdeauna?!

— Deci ca de obicei?

— Da, dar de ce mă-ntrebi? Ce s-a întâmplat?

— Nimic, doar că vreau să stau de vorbă cu el.

— La ora — a urmat o pauză de o clipă — 6:40 dimineața?

— *Merci*, Marc. Nu-ți face griji, totul e-n regulă.

Mergeți mai departe, aici nu-i nimic de văzut. Deși întotdeauna era.

Doar întrebam, fără vreun motiv anume. Deși întotdeauna era.

Nu-ți face griji. Deși…

— Nu i-am găsit, a spus Beauvoir când a închis Gamache telefonul.

Isabelle a apărut din direcția opusă și a raportat același lucru.

— Ce se-ntâmplă? a întrebat Haniya, care stătea lângă Colette Roberge, în hol.

— Căutați și afară, le-a spus Armand lui Jean-Guy și lui Isabelle, apoi s-a uitat la Haniya. Aseară, când v-ați întors de la noi, i-ați văzut sau ați vorbit cu profesoara Robinson sau cu doctorul Gilbert?

— Nu, m-am dus direct la mine în cameră.

— Și-n dimineața asta? Ați auzit sau ați văzut ceva?

— Dormeam când mi-ați telefonat. Ce se întâmplă?

Și-a mutat privirea de la inspectorul-șef la Roberge, care părea tulburată.

S-a întors Beauvoir și a raportat:

— Agentul i-a văzut pe angajații din tura de noapte plecând la 6:30, dar nu le-a verificat actele.

— Sunt urme de bocanci care duc în pădure, a adăugat Lacoste, care tocmai apăruse gâfâind.

— Spre locul crimei? a întrebat-o Gamache.

— Nu, spre cabană. Sunt două rânduri diferite de urme.

— Fir-ar să fie! a exclamat Gamache, uitându-se la ceas. Deci au trecut 17 minute.

S-a întors spre Colette și a adăugat:

— Care-i planul lui? Ce vrea să-i facă lui Abigail Robinson?

Roberge era palidă și respira sacadat. Mintea ei calcula febril.

— Nimic. Sunt sigură!

Părea ea în multe feluri, dar nu și „sigură“.

— Sunt niște snowmobile în garaj, le-a spus Gamache lui Beauvoir și Lacoste.

În timp ce ei porneau în goană, inspectorul-șef s-a întors spre Colette și Haniya.

— Stați aici. Să nu veniți după noi! Vorbesc serios, Colette. Să nu veniți după noi.

Au auzit huruitul motoarelor de afară.

— *Patron?* a răsunat vocea lui Lacoste de la intrare.

Când a ajuns în pragul ușii, Gamache și-a pus mănușile și i-a mai spus lui Colette, de data asta pe un ton mai blând:

— Paul Robinson s-a înșelat. Știi bine.

S-au auzit din nou motoarele ambalate.

— Crezi?

— Să nu vii după noi!

Roberge a sesizat insistența și a înclinat capul.

Gamache a făcut un semn spre Haniya și i-a spus:

— Aici să stați!

Femeia era în mod evident indignată că i se vorbea așa, iar el îi dădea dreptate. Însă nu avea ce face.

S-a avântat din nou în frig, iar după ce a vorbit câteva clipe cu agentul de la Sûreté din mașină, s-a grăbit să ajungă la Beauvoir și Lacoste, care se urcaseră deja pe câte un snowmobil.

— Sunteți înarmați? i-a întrebat, ridicând tonul ca să se facă auzit peste vacarmul motoarelor.

Când au clătinat amândoi din cap, a deschis palma înmănușată, scoțând la iveală un pistol.

— Ia-l p-ăsta!

— Nu-i al tău, a remarcat Beauvoir în timp ce punea arma în buzunarul de la geacă.

— *Non*. E al agentului. Pentru numele lui Dumnezeu, ai grijă cu el! Gilbert are o pușcă. Are permis. Să se apere, în caz că-l atacă vreun urs, dar mă-ndoiesc c-a folosit-o vreodată.

— Asta doar fiindcă îi plac mai mult ursii decât oamenii, a comentat Lacoste.

Gamache s-a urcat pe snowmobilul cel mai din față și i-a turat motorul, a trecut drumul și s-a afundat în pădure, urmat îndeaproape de Beauvoir și de Lacoste.

Vântul le biciuia fețele. Le lăcrimau ochii, iar obrajii le-au înghețat în timp ce stăteau aduși de spate peste ghidoane. Coteau pe lângă troiene, încercând însă să țină drumul cât mai drept și să înainteze cât mai repede, disperați să ajungă la cabană.

Chiar înaintea ultimei curbe, Gamache s-a oprit și s-a dat jos. La fel și ceilalți.

Au alergat restul drumului, alunecând și derapând pe zăpadă și pe gheață. Când cădea câte unul, ceilalți se întorceau și-l ajutau să se ridice. Razele soarelui făceau să le strălucească gecile cu roșu, albastru și verde, în timp ce polițiștii se avântau tot mai rapid printre troiene.

Au simțit cabana înainte s-o vadă. Fusese aprins focul în sobă și mirosul plutea până la ei prin aerul rece. Au cotit pentru ultima oară și au încetinit. Apoi, la semnalul lui Gamache, au părăsit cărarea și au intrat în pădure. Bocancii li se afundau în zăpadă și, aproape înotând prin nămeți, polițiștii au început să întrezărească printre copaci cabana.

Era dincolo de un luminiș, iar din hornul ei de piatră se desprindea un fuior de fum. Înăuntru era aprinsă o lampă cu gaz, care arunca o lumină caldă din interior spre zăpada imaculată de afară.

Era o scenă nespus de liniștită. Ca o felicitare de Crăciun ori ca un glob de zăpadă înainte de a fi zguduit.

Însă acum era momentul să-l zguduie.

Gamache a făcut un semn, iar cei trei polițiști au pornit în fugă de-a curmezișul luminișului, oprindu-se brusc lângă cabană. S-au lipit de pereții din bușteni și și-au ținut respirația.

Nimic. Nu-i auzise nimeni.

Lacoste s-a întins, uitându-se pe fereastră. Apoi s-a lăsat repede în jos.

— Sunt lângă foc, de o parte și de alta a sobei, stau de vorbă, a șoptit ea.

— Stau de vorbă? s-a mirat Beauvoir.

Avea mâna pe buzunar. Încă nu deschisese fermoarul, dar simțea conturul reconfortant al pistolului și prin stratul de puf de gâscă.

— *Oui*. N-am văzut nicăieri pușca.

S-a uitat din nou, apoi s-a lăsat în jos rapid.

— A dispărut Gilbert.

— Dați-vă în spate, a spus Gamache.

În timp ce Beauvoir și Lacoste dădeau să se strecoare pe după colțul cabanei, s-a deschis ușa.

Armand a întins brusc brațul, ca un tată care încearcă instinctiv să apere copilul aflat pe locul pasagerului când apare dintr-odată un obstacol pe drum.

Au înmărmurit cu toții.

Vincent Gilbert a pășit pe terasa mică a cabanei și s-a uitat în jur.

Avea ceva în mână. Ceva lung, din metal.

Când a auzit zgomotul aproape imperceptibil al fermoarului, a întors privirea și a dat cu ochii de Gamache.

Armand s-a ridicat în picioare și l-a înfruntat.

— Ce se-ntâmplă acolo, Vincent?

— Dar aici ce se-ntâmplă, Armand?

Polițiștii de la Sûreté l-au urmat pe Vincent Gilbert în cabană. Gamache a văzut că Jean-Guy avea mâna pe buzunarul încă închis al gecii și i-a făcut un gest discret.

Încă nu.

Isabelle era singura care nu mai fusese niciodată în casa Sfântului Nesimțit și a cercetat rapid încăperea dintr-o privire.

Într-un colț se afla un pat cu cadru din alamă, separat de restul spațiului din cabană prin câteva rafturi cu cărți. În alt colț era o bucătărioară cu blaturi din lemn uzat și o masă veche, din lemn de pin. Iar la mijloc era echivalentul unui living, piesa centrală fiind soba în care Gilbert ațâța acum focul cu vătraiul.

În cabană era cald și plutea un miros dulce de pin, de plante. Mirosea a pădure. Ca și cum pereții din bușteni erau doar o iluzie. Ca atâtea alte lucruri legate de cazul acesta.

Erau aprinse câteva lămpi, iar pe aragaz era un ibric cu cafea.

Ar fi fost o scenă casnică desăvârșită, dacă n-ar fi fost pușca așezată pe măsuța de cafea, printre căni, letieră și zaharniță. Ca într-un tablou.

În fața sobei erau două fotolii uriașe. Unul pentru singurătate. Două pentru prietenie.

Nici Henry David Thoreau și nici Vincent Gilbert n-avuseseră cum să anticipeze un număr atât de mare de musafiri. Și nici cei doi oameni care stătuseră pe fotolii nu puteau fi considerați prieteni.

— Îmi permiți? l-a întrebat Gamache, făcând un pas în față și arătând spre pușcă.

— Mai bine nu, i-a răspuns Gilbert așezându-se la loc, tot cu vătraiul în mână. După cum știi, am permis de portarmă.

— Așa-i, dar nu ai permis și ca să amenințI oamenii cu ea.

— Doar stă pe masă, Armand. Nu face rău nimănui.

Încă nu.

— Sunteți bine? a întrebat-o Lacoste pe Abigail.

— Da.

— De ce să nu fie bine? a întrebat Gilbert.

Isabelle și-a mutat privirea de la unul la altul. Nu-și dădea seama care era ostaticul și care era agresorul. Se vedea că și Beauvoir, și Gamache aveau aceeași problemă. Gilbert ținea în mână, strângea zdravăn în mână, de fapt, vătraiul, însă pușca era mai aproape de Abigail.

— Doar stăteam de vorbă. Doi oameni de știință care schimbă impresii. Dar se pare c-a venit momentul să ajungem și la o concluzie, nu credeți, doctore Gilbert? a spus femeia.

— Ba da, doamnă profesoară Robinson. Armand, pari îngrijorat.

De fapt, era extrem de atent.

Încerca să-și dea seama ce se petrece.

Politețea lor exagerată masca o agresivitate înfiorătoare, asta era clar. Și Abigail, și Gilbert emanau pur și simplu trăiri violente. Poate că plutea în încăpere un miros plăcut de pădure, dar atmosfera era cea dintr-un tribunal, când se apropia finalul unui proces lung și zguduitor.

Cum spusese Abigail? Oamenii de știință par raționali, dar sunt mereu la cheremul sentimentelor lor. Fiindcă n-au învățat cum să le gestioneze. Iar Gamache avea acum senzația că sentimentele lor, luate în sfârșit în considerare, aveau să fie nemiloase în tribunalul lor.

— De ce ați venit aici? a întrebat inspectorul-șef.

— Voiam să stăm de vorbă între patru ochi, i-a răspuns Abigail. N-a venit nimeni adus cu forța. Aveam niște lucruri pe care trebuia să ni le spunem.

— Și pe care trebuia să le facem, a adăugat Gilbert. Nu ne-am așteptat să avem și musafiri.

— Dar la ce v-ați așteptat? a întrebat Beauvoir.

A desfăcut fermoarul cu grijă, încetișor. Simțea greutatea armei și știa că putea s-o apuce cu mult înainte să ajungă Abigail sau Gilbert la pușcă.

Spera că Abigail avea să încerce.

— Ne-am așteptat să ne putem răfui, în sfârșit, i-a răspuns Abigail, apoi s-a întors către Gilbert. Cum e versul ăla al lui Ruth Zardo…? Sigur îl știi.

— *Sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu*?

— Nu, dar se potrivește și ăsta.

— *Iar acum e acum*, a spus Beauvoir, *și întunericul acela cumplit a sosit*.

Abigail s-a întors spre el și a încuviințat.

— Acesta, da.

Gamache și Lacoste îl priveau uimiți pe detectiv.

— Voi de ce-ați venit? a întrebat Gilbert.

— Din același motiv, i-a răspuns Gamache. Ca să ne răfuim.

Adunaseră dovezi. Informații. Acum trebuiau să lămurească și sentimentele.

Întunericul cumplit.

S-au auzit niște zgomote afară și, cumva nelalocul ei, o bătaie politicoasă la ușă.

Gilbert a pornit într-acolo, dar Gamache l-a oprit pășind în față și i-a făcut semn lui Lacoste, care a deschis ușa.

— Vai, slavă Domnului!

Colette Roberge aproape că s-a prăvălit înăuntru. Era roșie la față, avea ochii înlăcrimați și-i curgea nasul; vorbea nedeslușit fiindcă îi înghețaseră buzele.

— Ce dracului cauți aici? a sărit Gilbert.

— Nu puteam să nu vin.

A bătut zdravăn din picioare, ca să-și pună sângele în mișcare, și l-a fixat o clipă cu privirea pe Vincent, apoi s-a întors spre Gamache.

— Dar știai asta foarte bine. Tu i-ai zis agentului din mașină să ne lase să trecem?

— Să *ne* lase? a întrebat Lacoste.

A deschis din nou ușa și a văzut-o pe Haniya Daoud luptându-se cu nămeții — de-abia acum izbutea să se urce pe terasă. Ținea capul în jos, iar frumoasa *abaya* albastră era udă și murdară, atârnând în urma ei ca o lacrimă prelungă.

Împingând-o pe Lacoste la o parte ca să intre, a bombănit printre dinți:

— Zăpada dracului!

Ajunsă în casă, a început să tremure incontrolabil, în timp ce privea în jur.

— Canada dracului!

Colette se dusese direct lângă sobă și acum stătea cu mâinile întinse spre căldura emanată de foc.

— Uite că ți-ai primit și întâlnirea până la urmă, Armand, a spus Roberge frecându-și tare mâinile. Dar probabil nu unde ai fi vrut tu.

Se afla exact la mijlocul distanței dintre Abigail și Vincent. Tot nu dezvăluia de partea cui este.

— Suntem obișnuiți să ne adaptăm din mers, i-a răspuns Gamache.

— Așa să fie? i-a întors-o ea, privindu-l șiret. Așa ai plănuit tu să se desfășoare lucrurile?

— Cum aș fi putut să plănuiesc așa ceva? Habar n-aveam că profesoara Robinson și doctorul Gilbert plecaseră de la Auberge.

— Adevărat, dar odată ce a fost clar că nu mai erau acolo, cred că ne-ai manipulat pe *madame* Daoud și pe mine. Ai vrut să fim toți aici, laolaltă, dar aveai nevoie și de puțin timp ca să poți gestiona mai bine situația.

Gamache a ridicat din sprâncene.

— Nu cred că asta s-ar numi c-am gestionat situația și mă îndoiesc că vreuna dintre voi este atât de ușor de manipulat.

— Oricine poate fi manipulat. Chiar și tu.

Atmosfera din încăpere a înghețat parcă, iar Gamache s-a întrebat dacă asta se întâmplase. Dacă încă se întâmpla. Era manipulat?

S-a uitat din nou la pușcă și și-a dat seama că era posibil — poate că fusese manipulat de la bun început. Din prima clipă, când primise telefonul acela și fusese rugat să se ocupe de securitate la o prelegere obscură. De atunci și până în momentul acesta.

Tot cazul fusese manevrat de femeia aceasta, de Colette Roberge. Care ceruse ca el să preia misiunea la fosta sală de sport, iar acum stătea în fața focului, încălzindu-și mâinile.

— I-ai fi putut ordona agentului din mașină să nu ne lase să venim, dar n-ai făcut-o, a continuat Colette. În schimb, ai făcut o rocadă. Ai mutat întâlnirea aici. Repetându-mi mie să nu vin

după voi și vorbindu-i Haniyei pe tonul ăla, te-ai asigurat c-o să venim. Foarte abil. Flexibilitatea astea, creativitatea de genul ăsta nu e niciodată încurajată în rândul oamenilor de știință. Noi mergem pe drumul drept, pe urma faptelor concrete, până la o concluzie. Apoi o formulăm ca la carte.

— Poate că, dacă ar umbla și statisticienii cu pistoale, ați învăța să faceți rocade, i-a spus Haniya.

Colette a zâmbit.

— Probabil aveți dreptate.

— Dar statisticile *sunt* o armă, a răspuns Gamache. Nu de asta suntem toți aici?

— Mă întreb cât știți, de fapt, despre motivul pentru care suntem aici, a intervenit Abigail.

— Știu suficient, a spus Haniya. Știu că Gilbert v-a adus aici ca să încheie ce a început.

— Și ce anume am început? a întrebat-o Sfântul Nesimțit.

— Ca să vă ucidă, i s-a adresat Haniya tot lui Abigail.

— De ce ar vrea să mă ucidă?

— Eu de ce am tăiat gâturile unor bărbați în toiul nopții? Ca să previn o nenorocire și mai mare.

Jumătate dintre cei din încăpere au rămas cu gurile căscate.

— Ați făcut asta? a întrebat Abigail.

— O faceți să sune foarte nobil, *madame* Daoud, Eroină a Sudanului! a replicat Gilbert. Însă adevărul este c-ați făcut-o ca să evadați. Ca să supraviețuiți.

— Bineînțeles c-am vrut să supraviețuiesc. Cum să nu fi încercat să scap cu viață? Credeți că-i ușor? Uneori e o necesitate, dar asta-i tot. Să nu-mi spuneți că n-ați luat niciodată un om în cătarea puștii și n-ați tras, i s-a adresat ea lui Armand. A fost ușor? Sau v-a împovărat conștiința și mai tare?

Isabelle Lacoste a dat să vorbească, să-i ia apărarea, dar Gamache a ridicat mâna, cerându-i să tacă. S-o lase pe Haniya să continue. Să vadă dacă avea să pășească dincolo de margine, în prăpastie. Era posibil să-l tragă și pe el în cădere, dar măcar aveau să știe adevărul.

— V-am avertizat de când ne-am cunoscut, a mai spus Haniya. Că e nevoie de mult curaj ca să opriți un monstru. Curaj pe care e clar că nu-l aveți.

— Însă dumneavoastră, da.

— De ce credeți c-au să-mi dea Premiul Nobel pentru Pace? Pentru c-am avut curajul să fac ceea ce trebuia. Fără curaj, nu există pace.

Isabelle nu mai putea îndura.

— Ce merge în Sudan noaptea, cu o macetă în mână, nu merge și aici! În Canada nu admirăm criminalii.

Haniya s-a întors spre ea, privind-o țintă.

— Fiindcă sunteți mult mai civilizați, nu-i așa? Occidentul plin de principii, puternic și liber. Doar vă trosniți peste ceafă la petreceri, cu lemne de foc. Și vă-mpușcați prin bistrouri. Tare bine trebuie să fie să fiți atât de evoluați. Dar să știți că înălțimea asta de la care ne priviți e, de fapt, o groapă adâncă.

— Iisuse, a izbucnit Abigail, chiar trăim în Evul Mediu? Condamnăm oamenii de știință pentru că spun adevărul? N-am făcut decât să compilez date statistice despre pandemie. Studiul a fost comandat de guvernul federal, pentru numele lui Dumnezeu!

— Și pe Ewen Cameron tot guvernul federal l-a susținut, a ripostat Gilbert.

— Da! a răspuns Abigail, întorcându-se spre el. Haideți să discutăm despre Ewen Cameron. I-a omorât pe mama, pe soră-mea, pe tata. Și dumneavoastră sunteți la fel de vinovat ca el pentru morțile lor.

În timp ce vorbea s-a aplecat, apropiindu-se mai mult de Gilbert și de armă. Beauvoir și-a dus mâna la buzunar.

Haide. Haide.

— Ați venit în Québec ca să-l ucideți pe doctorul Gilbert? a întrebat-o Gamache.

— Nu. Am venit ca să-l privesc în ochi. Să-l conving să recunoască ce a făcut.

— Ai venit ca să-l distrugi, a spus Colette.

— E deja distrus, i-a răspuns Abigail, privind în jur.

De afară se auzeau țipetele gaițelor albastre.

— Am venit ca să-l demasc. Am vrut să știe și restul lumii ce monstru e de fapt.

— Și ca să-l șantajați, a intervenit Beauvoir. Să-l forțați să vă sprijine campania.

— Toată treaba asta a început acum câteva săptămâni, nu-i așa? a întrebat Gamache. Când ați găsit scrisoarea trimisă de doctorul Gilbert tatălui dumneavoastră, prin care îi cerea să plătească tratamentul. Atunci v-ați dat seama prin ce trecuse mama dumneavoastră.

— Și că el — Abigail a aruncat o privire cruntă spre Gilbert — fusese implicat. Da.

— Ați adus scrisoarea cu dumneavoastră, desigur, a spus Gamache, înaintând mai mult pe ghicite.

Profesoara a încuviințat.

— Era la Debbie. Eu n-am vrut nici s-o ating.

Gamache s-a întors spre Gilbert.

— De unde ai știut că avea scrisoarea la ea?

— N-am știut. Habar n-aveam că mai există. Am aflat când eram la Colette și mi-ați arătat cealaltă scrisoare. Cea pe care o primise cunoștința voastră. Atunci mi-a spus și ea — a făcut semn din cap către Abigail — că găsise una similară. Nu știusem până atunci că mama ei a luat parte la experimentele lui Cameron.

S-a uitat la Colette și a adăugat:

— Tu n-ai de gând să spui nimic? Îi lași să mă acuze de o crimă pe care știi că n-am comis-o?

— Chiar știu, Vincent?

— Normal că știi!

Sfântul Nesimțit începea să-și piardă cumpătul.

Colette a rămas tăcută o clipă, apoi s-a întors către inspectorul-șef.

— Ai spus că toate astea au început acum câteva săptămâni, când Abigail a găsit scrisoarea de la Vincent printre lucrurile tatălui ei. S-ar putea ca asta să fi fost, ca să folosesc chiar analogia ta, cea de-a 100-a maimuță. Ultima picătură. Dar a început cu mult înainte.

— *Oui*. Acum îmi dau seama. Am făcut câteva greșeli. Unele — de judecată, a spus Gamache, privind-o fix. Unele, de logică. M-am gândit la asasinarea lui Debbie Schneider ca la un puzzle de-al lui Jean-Paul. Pe el l-am privit făcând ceea ce facem mereu cu puzzle-urile: luăm piesele, le separăm pe culori, pe desene care se potrivesc. Apoi punem piesele unele lângă altele. Însă părea că am de-a face cu piesele de la două sau trei puzzle-uri diferite, amestecate laolaltă. Lucrurile nu s-au legat deloc până în clipa în care am schimbat analogia. Până când puzzle-ul rațional s-a transformat într-un fir al emoțiilor. Un capăt este legat de Debbie Schneider, iar celălalt, de Ewen Cameron. Și firul care trece prin absolut tot ce s-a petrecut poartă și un nume. Abby Maria.

Abigail s-a îndreptat de spate și l-a țintuit cu privirea.

— V-a spus Colette?

— *Non*. Nu a trădat încrederea tatălui dumneavoastră. Nu ne-a spus decât că și-a iubit ambele fiice în mod egal. Mai mult decât și-a iubit propria viață. Nu mi-am dat seama, n-am văzut legătura, nici măcar atunci când am găsit scrisoarea de adio.

Abigail s-a întors spre Colette.

— Tu le-ai arătat scrisoarea?

— Nu. Mi-au percheziționat casa și au găsit-o.

— Părea să contrazică tot ce auzisem despre tatăl dumneavoastră de la ceilalți, a continuat Gamache. Scrisoarea era crudă, chiar răzbunătoare. Părea să așeze o parte din vină pe umerii dumneavoastră. Ați fost, spunea el, parte din motivul pentru ceea ce i s-a întâmplat Mariei și pentru sinuciderea lui. Făcuse ceea ce făcuse ca să vă elibereze. Nu am putut împăca aceste două imagini. Un tată iubitor care își ucide unul dintre copii, iar pe celălalt îl împovărează pe viață cu vinovăție? Ce fel de dragoste era asta? Cum putea dragostea, dragostea adevărată să fie vreodată motivul unei crime?

— Știu eu cum, l-a întrerupt Haniya.

Gamache a privit-o și a dat din cap.

— Da, dumneavoastră știți. Ați supraviețuit din dragoste. Și ați făcut tot ce-ați făcut din dragoste. Și cred că acum înțeleg.

— *Acum e acum*, a spus Gilbert încet, *și întunericul acela cumplit a sosit*.

— *Încă nu-i negru ca noaptea, dar va fi-n curând*, a completat Gamache.

Haniya a pufnit.

— Un polițist care-l citează pe Bob Dylan! Sunteți periculos.

— Colette avea dreptate, a continuat inspectorul-șef. Paul Robinson a acționat mânat de iubire. Însă n-a omorât pe nimeni. Inspectorul Beauvoir a fost primul care a înțeles. A știut că Paul Robinson nu și-ar fi putut ucide fiica. Mai mult, a murit protejându-și familia. Abby Maria.

Colette a încuviințat.

— Abby Maria.

— Spuneți „Abby Maria“ sau „Ave Maria“? a întrebat Haniya. Nu pricep.

— Așa ne spunea mama, i-a răspuns Abigail. Abigail și Maria. Abby Maria. Era o poreclă, un nume de alint.

Colette a mormăit ceva, iar când s-au uitat toți la ea, a spus cu voce tare:

— A fost mai mult decât atât. A fost o legătură. Numele ăsta v-a legat.

— Da. Însemna că sorțile noastre, viețile noaste sunt întrețesute. Am crezut că legătura asta poate fi ruptă, dar m-am înșelat.

Abigail părea epuizată. Secătuită. Un animal lovit de boală. Boală care îi dăduse târcoale decenii întregi.

— Și care e povestea cu Maria? a întrebat Haniya. Ce a pățit?

— Maria este, a fost sora mai mică a profesoarei Robinson, i-a explicat Colette. Suferea de o dizabilitate gravă. După nașterea ei, *madame* Robinson a trecut printr-o depresie post-partum. Soțul ei, tatăl lui Abigail, era om de știință și auzise că Ewen Cameron era cel mai bun psihiatru din țară, că făcea studii revoluționare. Așa c-a reușit s-o interneze la el.

— Ce nu știa Paul Robinson, a adăugat Beauvoir, era că Ewen Cameron făcea experimente pe pacienții lui, pentru CIA și pentru guvernul canadian.

— Ce fel de experimente?

— Despre controlul minții. Spălare pe creier. Se folosea de LSD, de privarea de somn, de electroșocuri.

Haniya a rămas cu gura căscată, iar cicatricile i s-au accentuat, ca și cum pe chip i s-ar fi căscat niște prăpăstii vorace.

— Și-a torturat pacienții? A fost permis așa ceva? Aici? În Canada?

— I-a torturat și pe urmă le-a trimis factura, i-a răspuns Lacoste. Semnată de Vincent Gilbert. Unul dintre rezidenții lui Cameron.

Haniya s-a întors spre Gilbert.

— Știați?

Doctorul și-a fixat privirea asupra stinghiilor din parchet.

— *Madame* Robinson, mama lui Abigail, s-a sinucis în cele din urmă, a adăugat Colette.

— *Madame* Robinson era cea care le spunea Abby Maria celor două fete, a completat Gamache. Ca și cum erau o singură persoană. O făcea în semn de afecțiune. Și poate ceva mai mult de atât. Bănuiesc că era catolică practicantă.

— Da, i-a răspuns Abigail.

— Și s-a sinucis? a întrebat Haniya. Nu-i un păcat capital?

— Ba da, i-a răspuns Gamache, văzând că Abigail nu spune nimic. Încă o măsură a tulburării și a suferinței prin care trecea. Fusese scoasă din minți, ruptă de credința ei. Fusese împinsă spre deznădejde.

— Tu ești vinovat! a rostit Abigail, țintuindu-l cu privirea pe Vincent.

Cu o mișcare fulgerătoare, Gilbert s-a aplecat și a înșfăcat vătraiul.

În timp ce erau distrași cu toții de gestul lui, Abigail a luat pușca. Și a îndreptat-o spre el.

Capitolul 46

Beauvoir a scos pistolul.

— *Non!* i-a ordonat Gamache.

Inspectorul n-a lăsat arma jos. Ținând-o ferm, cu ambele mâini, a rămas cu ea îndreptată spre Abigail. Gata să tragă. Tânjind să tragă.

Haide, haide. Doar o mișcare mică, te rog. Haide.

— Mai e ceva ce nu știți, i s-a adresat Gamache profesoarei Robinson.

Avea brațele întinse spre cei din jur, într-o încercare de a-i calma.

Abigail răsufla greu, iar țeava puștii se ridica și cobora cu fiecare respirație. Dar era atât de aproape de Vincent Gilbert, încât n-avea cum să rateze. Conta doar dacă trage când inspira sau când expira. În cap sau în piept.

— Tatăl dumneavoastră a făcut și o copie a scrisorii de adio.

— Și ce dacă? Ați găsit originalul la Colette, i-a răspuns ea, fără să-și desprindă ochii de la Gilbert. Ați citit-o.

— Dar Debbie n-o citise. Cred că n-ați vrut s-o lăsați.

Acum, privirea lui Abigail a fugit spre Gamache pentru o clipă.

— Ba da, a citit-o. La cabană, când mi-a dat-o Colette.

— Tu ai citit-o, Abby, a intervenit Roberge, făcând un mic pas în față. Și i-ai spus lui Debbie ce scria, dar ea n-a citit-o, de fapt.

— Dar ce rost mai are? Ce mai contează?

— Contează foarte mult, i-a răspuns Gamache calm. Cred c-a găsit copia printre lucrurile tatălui dumneavoastră când vă ajuta să eliberați casa. Probabil era în agenda lui, împreună cu asta.

I-a făcut semn din cap lui Lacoste, care a pus pe masă fotografia veche, apoi a făcut câțiva pași înapoi.

Abigail a privit-o.

— Ce importanță mai au toate astea? Gilbert a ucis-o pe Debbie ca să ia înapoi scrisoarea pe care i-a trimis-o tatei. A făcut-o ca să

se protejeze. N-are nimic de-a face cu gestul tatei. Cu ce s-a întâmplat cu Maria.

— Ba are enorm de-a face cu toate astea, i-a răspuns Gamache. Când a citit biletul de adio al tatălui dumneavoastră, Debbie și-a dat seama că nu era chiar cum îi povestiserăți. Asta a remarcat și inspectoarea Lacoste — ea ne-a atras atenția că Paul Robinson nu mărturisește, de fapt, c-a omorât-o pe Maria.

— Sigur că mărturisește, i-a spus Abigail. Asta a și scris. A făcut-o de dragul meu. Ca să nu fiu nevoită să am grijă de Maria tot restul vieții. Ca să pot merge la facultate, să-mi văd de studii. A făcut-o și de dragul ei. Ca s-o elibereze. Și pe urmă s-a sinucis, ca să scape de vinovăție. Și da, indiferent dac-a fost intenționat sau nu, a pus vina pe umerii mei. Credeți că vă puteți măcar imagina cum m-a afectat asta?

— V-a făcut să scrieți un raport post-pandemie care propune eutanasierea celor fragili și vulnerabili, i-a răspuns Gamache. Ceea ce ar însemna ca soarta pe care a avut-o sora dumneavoastră să nu mai fie o crimă, ci o eutanasiere din compasiune.

— Nu-i adevărat!

A ridicat tonul, cu vocea ușor stridentă, chinuită. Respira și mai greu, întretăiat.

Piept, cap. Piept, cap.

Dacă Gamache venise la cabană căutând sentimente, cu siguranță le găsise.

— Dar dacă nu tatăl dumneavoastră a ucis-o pe Maria?

— Cum adică? l-a întrebat Abigail.

— De ce ar fi mărturisit o crimă, că și-a omorât fetița, pentru numele lui Dumnezeu, dacă nu era adevărat? a intervenit Haniya.

— Așa, a spus Gamache, acum ajungem la momentul-cheie. Poate că dumneavoastră aveți propriile motive să fiți aici, dar noi am venit ca să aflăm răspunsul la întrebarea asta.

— N-aveți decât să găsiți răspunsul, dacă puteți. Dar e prea târziu, a răspuns Abigail. A fost făcut prea mult rău. Singurul adevăr care mai contează este că el — a făcut semn cu țeava puștii spre Gilbert — l-a ajutat pe Cameron s-o omoare pe mama,

să-mi omoare sora și tatăl. Și acum a ucis-o și pe Debbie. Aici se oprește. Nimic altceva nu mai contează.

A ridicat pușca.

Gilbert a făcut un pas înapoi, împleticindu-se și căzând pe scaunul din spatele lui, iar Beauvoir a avertizat-o pe Abigail:

— Nu trageți!

— Biletul de adio al tatălui dumneavoastră n-a fost scris din vinovăție, a continuat Gamache, făcând un mic pas înainte; vorbea cu o voce domoală, aproape hipnotizantă. A scris-o mânat de iubire.

A văzut că profesoara ezită.

— De iubire, a repetat Gamache, vorbind și mai încet, ca s-o forțeze să-l asculte. Nu el a omorât-o pe Maria. Scrisoarea vă era adresată dumneavoastră, de la bun început s-a gândit numai la dumneavoastră. Nu voia să fiți singură și să vă temeți în momentul în care o citeați. Așa c-a trimis-o unei persoane în care știa că poate avea încredere. Că-și poate lăsa în mâinile ei viața — și viața dumneavoastră.

A privit-o pe Colette, care a încuviințat încetișor.

— Când a ajuns acasă de la conferință, în ziua aceea, Maria murise deja, nu-i așa? Tatăl dumneavoastră și-a dat seama că fusese sufocată. Știa că de vină puteați fi doar dumneavoastră sau Debbie. Cred c-a presupus ce era mai rău.

— Ce era mai rău? a întrebat Haniya, apoi și-a întors privirea spre Abigail. Adică dumneavoastră? V-ați ucis sora?

Colette a clătinat din cap.

— *Non*, n-a omorât-o ea. Dar Paul a trebuit să pornească de la presupunerea asta, în caz că era adevărat. Așa c-a ascuns totul. Și și-a asumat el responsabilitatea.

Jean-Guy a încercat să rămână concentrat asupra lui Abigail. Să-și șteargă din minte imaginea ce nu avea să dispară niciodată cu totul. Paul Robinson făcând în grabă sandviciul cu unt de arahide, în timp ce una dintre fiice țipa după ajutor, iar cealaltă zăcea moartă. Apoi luând sandviciul și…

— Nu, a spus Abigail, hotărâtă. Tata n-ar fi crezut niciodată așa ceva. Ar fi știut că nu eram în stare de o asemenea grozăvie. Îmi

iubeam sora.

Și cu toate astea, și-a spus Gamache, exact asta crezuse Paul Robinson.

— Tatăl tău și-a pierdut mințile, i-a explicat Colette. A fost copleșit, a avut un moment de nebunie trecătoare. Nu s-a gândit decât că trebuie să te protejeze.

— Dar n-am…

Gamache a ridicat din nou mâna.

— Era un om prudent. Voia să se asigure că nu scapă din vedere niciun aspect, că nu va exista vreo îndoială. A scris biletul de adio și apoi s-a sinucis — un ultim gest de iubire, ca să fie absolut sigur că nu veți fi niciodată acuzată de crimă. Dar a formulat atât de ciudat mărturisirea!

A scos scrisoarea din buzunarul de la piept. Era caldă, stătuse aproape de inima lui, care bătea puternic.

— Scrie aici *N-a fost intenționat. Știu asta*. Dumneavoastră vă sunt adresate cuvintele astea. A ținut să vă spună că știe că n-ați vrut, de fapt, să vă omorâți sora. Voia să vă spună că vă iartă și că sunteți liberă acum să vă trăiți viața. Să vă continuați studiile la Oxford. Să vă atingeți potențialul. Voia să știți că sunteți în siguranță.

— De asta mi-a trimis-o mie, a spus Colette. Voia să știu adevărul. Și să veghez asupra ta. Să-i continui eu eforturile de a te proteja. Am făcut-o de la distanță, dar am fost întotdeauna acolo. Ți-am urmărit mereu evoluția.

— Pentru asta vă era etern recunoscător, a intervenit Beauvoir.

— Da.

— Nu, nu-i adevărat, n-am omorât-o pe Maria! a răspuns Abigail, exasperată. Și ce legătură au toate astea cu ceea ce a pățit Debbie?

— Asta e întrebarea, a spus Isabelle Lacoste. Dacă nici tatăl dumneavoastră și nici dumneavoastră n-ați omorât-o pe Maria, atunci cine?

În cabană s-a așternut liniștea, întreruptă doar de țipetele păsărilor de afară.

— Debbie? a sugerat Gilbert, ezitant. Debbie a omorât-o?

— Debbie? De ce i-ar fi făcut vreun rău Mariei? a întrebat Abigail.

Pușca devenea tot mai grea, vârful țevii cobora și se ridica neîncetat.

Piept, abdomen. Piept, abdomen.

— Din gelozie, i-a răspuns Lacoste. În poza asta se vede cât se poate de clar. Debbie a încuiat-o în birou fiindcă nu voia s-o mai vadă. Nu voia s-o vadă pe fetița pe care o ucisese și cu siguranță nu voia să vadă cât de mult o iubiserăți. Uitați-vă.

Și-au coborât cu toții privirea asupra pozei.

— Uitați-vă la expresia lui Debbie. Uitați-vă cum vă trage de braț. Efectiv încearcă să vă smulgă de lângă sora dumneavoastră. Trebuie să vă fi dat seama.

— Știam că e posesivă, da. A fost parte din motivul pentru care am vrut să răcim relația. Mă sufoca.

N-a dat niciun semn că ar fi conștientizat ce spusese.

— Mai e un motiv pentru care ar fi omorât-o Debbie pe Maria, a intervenit Gamache. Același motiv pentru care a scris tatăl dumneavoastră biletul acela de adio. Ca să vă elibereze de o povară.

— Nu, Maria n-a fost niciodată o povară.

— Eu vă spun ce ar fi putut crede Debbie. Asta v-a spus atunci când v-a mărturisit adevărul? C-a făcut-o din iubire?

— Când a mărturisit? Ce vreți să spuneți?

— Ce vrei să spui, Armand? l-a întrebat și Colette.

— Știți foarte bine ce vreau să spun, a răspuns inspectorul-șef, fără să-și desprindă privirea de la Abigail. A mărturisit adevărul, iar apoi ați ucis-o.

— Nu!

— Ba da.

Vocea îi era gravă. Tristă. Nu se simțea triumfător.

— Armand! a rostit Colette și a întins mâna spre el, dar Lacoste s-a băgat între ei.

— Când a găsit și a citit în sfârșit scrisoarea de adio a tatălui dumneavoastră, a continuat Gamache, făcând încă un pas în față.

A văzut că Abigail își încleștează mai tare mâinile pe pușcă, c-o ridică un pic. L-a văzut, cu coada ochiului, pe Beauvoir pregătindu-se să tragă.

— Și-a dat seama că tatăl dumneavoastră vă considera vinovată pentru ce se întâmplase. A hotărât să vă spună adevărul.

— Nu!

— În noaptea aceea, de Revelion, a adăugat Armand, dându-și seama că-i captase întru totul atenția. Când Colette s-a despărțit de Debbie, întorcându-se în hotel, ați ieșit s-o căutați ca să-i spuneți că plecați. Ați găsit-o pe cărare. Atunci v-a spus. Că nu tatăl dumneavoastră o ucisese pe Maria, ci ea. Cred că avea asupra ei ambele scrisori. Cea de la Gilbert către tatăl dumneavoastră, cu care aveați de gând să-l amenințați pe Gilbert. Și încă una. Biletul de adio.

— Nu s-a întâmplat nimic din toate astea! s-a răstit Abigail.

— A încercat să vă explice c-a făcut-o din iubire? V-a implorat s-o iertați?

Gamache a privit-o lung, apoi a continuat:

— Nu cred. Cred c-a fost convinsă c-o să fiți satisfăcută. Chiar recunoscătoare. Poate chiar c-aveați să-i mulțumiți. Asta v-a scos din fire? Faptul că nu avea remușcări? Că nu-și dădea seama ce făcuse?

— Nu! E absurd!

Apoi, într-o clipită, Armand a avut revelația: Abigail avea dreptate. Greșise el din nou. Mintea îi zburase prea departe și omisese un detaliu esențial.

Arma crimei.

Scenariul pe care tocmai îl descrisese depindea de mărturisirea lui Debbie și de răbufnirea lui Abigail. Dar, dacă așa stătuseră lucrurile, cum de avusese la ea lemnul de foc? Așa cum zisese și Beauvoir, nimeni nu se plimbă cu un butuc la el.

Și nici nu avea ocazia să facă rost de el. Cu excepția…

L-a privit pe Vincent Gilbert, care se uita fix la Abigail, strângând în mână vătraiul.

Mintea lui Gamache a început să recalculeze, să reevalueze indiciile. Imaginile. Declarațiile. Apoi și-a dat seama.

— Haina ta, i-a spus lui Gilbert.
— Ce-i cu ea?
— O aveai pe tine. Ai ieșit afară în timpul artificiilor și aveai haina pe tine.
— Da. Și?
— Cum ai luat-o?
— Ce legătură are? l-a întrebat Haniya. Și-a omorât Robinson prietena sau nu?
Dar Gamache n-o asculta. Îl țintuia cu privirea pe Gilbert.
— Am urcat până la mine în cameră, evident.
— Când?
— Chiar înainte de miezul nopții.
— Dar ne-ai zis c-ai plecat din bibliotecă abia la miezul nopții.
— Păi, înseamnă c-a fost cu câteva minute înainte.
— Și tu — detectivul s-a întors spre Colette — ai spus c-ai ajuns în bibliotecă imediat după miezul nopții?
— Da. Deja erau artificiile.
Aceea era fereastra, momentul în care ucigașul avusese ocazia să ia arma crimei. Dar asta însemna…
Mai avea puțin.
— Nu, a spus Gamache, făcând încă un pas în față. M-am înșelat. Când a citit scrisoarea tatălui dumneavoastră, Debbie și-a dat seama că nu era o mărturisire. A înțeles că nu el o omorâse pe Maria. Dar știa că nici ea n-o omorâse.
A fixat-o cu privirea și a adăugat:
— Asta e, nu?
În sfârșit, izbutise. Celorlalți le-a luat un pic să-i ajungă din urmă raționamentul.
— Dumneavoastră? a murmurat Gilbert, holbându-se la Abigail.
— Ăsta e răspunsul pentru cea mai dificilă întrebare a noastră, a continuat Gamache. De ce ar fi mărturisit tatăl dumneavoastră o crimă înfiorătoare de care nu se făcea vinovat? Nu bănuia că dumneavoastră erați vinovată. O știa cu certitudine. Vă cunoștea foarte bine. Pe cât de generos și altruist era el, pe atât de egoistă erați dumneavoastră. Pe cât de sincer era el, pe atât erați

dumneavoastră de manipulatoare. El punea familia pe primul loc, dumneavoastră — propriile ambiții.

— Departe de trunchi, a spus Beauvoir.

Armand a încuviințat.

— De data asta, aschia a sărit departe de trunchi. Dar vă iubea și voia să vă protejeze. Când a găsit Debbie copia scrisorii de adio și a citit-o cu ochii ei, în sfârșit, și-a dat seama ce spunea de fapt. Când v-a spus că știa? Înainte să veniți în Québec? V-a promis c-o să păstreze secretul?

— Doamne Dumnezeule! a exclamat Abigail, uitându-se la cei din jur. Nu vă dați seama ce face? *Vrea* să fiu eu vinovată.

— De asta tot repeta Debbie „Abby Maria"? a întrebat-o Gamache, ignorându-i izbucnirea.

A mai făcut un pas mic spre Abigail. În sfârșit, simțea că înaintează pe teren sigur.

— O spunea ca pe o încurajare menită să vă reconforteze. Un fel de limbaj cifrat între voi două. Un secret pe care-l împărtășeați. Dar de fiecare dată când rostea numele acela, dumneavoastră auzeați o amenințare. Un avertisment.

— Prostii, încercați să-mi înscenați totul!

S-a întors spre Colette.

— Mă urăște din cauza studiului, chiar nu-ți dai seama?

— Când a spus că tatăl dumneavoastră credea că adevărul trebuie să iasă mereu la iveală, oricât de neplăcut ar fi, probabil c-a declanșat un teribil semnal de alarmă, a continuat Gamache, neînduplecat. Ați intrat în panică?

Expresia de pe chipul lui Abigail s-a înăsprit. Inspectorul-șef și-a dat seama că femeia se pregătea să acționeze. Bănuia ce avea să facă. Mai văzuse expresia aceea. Pe chipurile unor oameni aflați pe marginea unui pod, sus, deasupra apei învolburate. Chiar înainte de a…

Abigail respira regulat. Calm.

— Nu cred că v-ați trezit în dimineața aceea cu gândul s-o ucideți pe Debbie, a continuat Gamache pe un ton calm, liniștitor. Cred că nici spre petrecere n-ați pornit cu intenția asta. Dar ideea clocotea undeva în adânc. Apoi Debbie a pomenit

numele Abby Maria în fața doctorului Gilbert. A mers prea departe. În clipa aceea, ați știut că nu vă puteți încrede în ea. Indiferent dacă o făcea intenționat sau nu, lui Debbie aveau să-i scape prea multe aluzii și, în cele din urmă, cineva avea să sape după informații.

— Armand! l-a avertizat Gilbert, văzând că profesoara era pe cale să cedeze.

Dar Gamache trebuia să-i forțeze mâna. Nu aveau nicio dovadă concretă. Teoria lui se potrivea cu cele întâmplate, dar și un avocat mediocru ar fi reușit s-o scape de orice acuzație. Aveau nevoie de o mărturisire. Și în vreme ce Jean-Guy avea pistolul în mână, Isabelle avea telefonul. Înregistra.

— Te înșeli, Armand! a intervenit Colette. Debbie a omorât-o pe Maria. Știu sigur, fiindcă mi-a spus când am ieșit să ne plimbăm.

Gamache s-a întors spre ea.

— Și vrei să spui că pe urmă tu ai ucis-o pe Debbie Schneider?

— Da.

— *Non*. N-ai omorât-o tu. N-ai pune în pericol viitorul lui Jean-Paul. Și ce s-ar alege de el, dacă ai fi arestată? Nu.

A privit-o lung și a adăugat:

— Poți să te oprești acum. Meriți deja recunoștința eternă a lui Paul Robinson. Pur și simplu nu și-a dat seama ce-ți cere.

Inspectorul-șef s-a întors spre Abigail.

— Dumneavoastră ați ucis-o.

— Nu, i-a răspuns profesoara, însă nu mai părea deloc convinsă.

Ridicând ușor mâinile, Armand a rostit încet:

— Abigail…

În clipa următoare, ea a făcut lucrul de care se temea Armand. A mișcat pușca, îndepărtând-o de Gilbert și luându-l în cătare pe Jean-Guy.

— Nu! a strigat Gamache.

Beauvoir s-a încordat, pregătindu-se, și a apăsat pe trăgaci. Dar nu până la capăt.

Aproape. Aproape. Încă o sutime de milimetru…

— Trage! a țipat Abigail. Haide! Trage!

Și Jean-Guy chiar voia să tragă. Își dorea din toată inima s-o facă. Era ocazia pe care o aștepta. N-ar fi fost crimă, ci autoapărare. Nimeni n-ar fi putut s-o pună la îndoială. Și pe urmă, Idola ar fi fost în siguranță. Cu toții ar fi fost în siguranță.

— De-abia aștepți să mă împușți! a strigat Abigail. Mi-am dat seama din prima clipă. Mă urăști, fiindcă ești de acord cu mine. Fiică-ta ar fi trebuit avortată!

— Abigail!

Colette a făcut un pas în față, însă a oprit-o Gamache. De-abia se abținea el însuși să nu intervină între Jean-Guy și Abigail. Dar decizia era a lui Beauvoir. El trebuia să pună capăt situației. Și-a ținut respirația. Inima îi bătea nebunește.

— Trebuie să alegi, eu sau fiică-ta! a mai țipat Abigail, împingând pușca mai în față.

Pe obrajii lui Jean-Guy au început să curgă lacrimi, iar el a scos un geamăt de animal rănit de moarte.

— Trage, lașul dracului!

Polițistul a lăsat arma în jos și a clătinat din cap. Isabelle a făcut un pas în față și a apucat țeava puștii, ridicând-o spre tavan.

— Fă-o! a implorat Abigail în timp ce-i era luată pușca, iar ea se prăbușea la podea. Te implor.

— Abigail Robinson, a început Jean-Guy, ești arestată pentru…

Atât a putut rosti. Îi tremurau genunchii, simțea că-l lasă picioarele. Armand l-a luat de braț, sprijinindu-l. L-a ținut în brațe în timp ce Jean-Guy suspina.

Capitolul 47

— Pușca era încărcată, a anunțat Isabelle. Chiar voia să te omoare.

— Nu, voia să moară ea, i-a răspuns Jean-Guy.

Se prăbușise pe bancheta din spate, epuizat, încă tremurând. Nu din cauza frigului, ci de oboseală.

— Voia să se sinucidă cu mâna unui polițist, a spus Gamache.

Unul dintre cele mai înfricoșătoare coșmaruri ale polițiștilor. Ajunși într-o asemenea situație, puțini reușeau să evite deznodământul cel mai trist.

Însă Jean-Guy Beauvoir nu era un polițist obișnuit.

O duseseră pe Abigail Robinson la secția Sûreté, unde fusese reținută pentru posesie de armă și ultraj asupra unui ofițer de poliție.

Încă n-o puseseră sub acuzare pentru uciderea lui Debbie Schneider, nici pentru a Mariei. Nu știau dacă aveau suficiente dovezi ca să obțină condamnarea. Probabil avea să mai dureze. Asta, dacă ajungeau până acolo. Încă sperau ca ea să mărturisească.

Până au terminat cu formalitățile pentru arestare, cu declarațiile și hârțogăria, era deja după-amiază târziu.

Colette Roberge fusese condusă acasă, la Jean-Paul, iar Vincent Gilbert și Haniya Daoud se întorseseră la Auberge.

Odată ajunși, Vincent o rugase pe Haniya să-l însoțească la bistrou, să bea ceva împreună.

— Am nevoie de un pic de aer curat.

— Adică vreți să mergem pe jos?

— Nu-i departe, trebuie doar să coborâm dealul, i-a răspuns el. Se vede de aici.

— Și orizontul îl văd. Nu-nseamnă că vreau să merg pe jos până acolo.

Cei doi Sfinți Nesimțiți s-au ciorovăit tot drumul până la bistrou, unde Gabri le-a oferit o masă ferită de aglomerație și a încercat să-i tragă de limbă.

A plecat cu o comandă de scotch dublu și ciocolată caldă, însă fără vreo informație.

Isabelle i-a dus cu mașina pe inspectorul-șef și pe Beauvoir până în Three Pines.

Pe bancheta din spate, Jean-Guy și-a trecut mâna tremurândă peste față. Se întreba dacă ceilalți erau conștienți cât de aproape fusese. Probabil că da.

Nici el nu știa de ce nu trăsese. Și nici dacă avea să regrete lucrul acesta mai târziu.

— Deci n-ați dus-o pe Abigail la cabana dumneavoastră ca s-o ucideți? l-a întrebat Haniya.

— Eu? Să ucid pe cineva? Am avut parte de suficientă cruzime cu Ewen Cameron. Nu. Am invitat-o pe profesoara Robinson la mine, într-un cadru mai intim, ca să-i cer iertare pentru tot ce a pătimit mama ei, fără ca eu să fac ceva pentru a pune capăt experimentelor. Dar n-am mai apucat.

Și-a coborât privirea spre mâinile vârstate de vene proeminente, pe care le ținea împreunate pe masă. Avea în față paharul cu scotch, neatins.

Haniya a ridicat cana cu ciocolată caldă, deasupra căreia pluteau câteva creste înalte de frișcă. Simțise nevoia de ceva reconfortant. Până atunci nu mai băuse niciodată ciocolată caldă, dar văzând câtă plăcere le făcea celorlalți, se gândise că putea fi cea mai potrivită alegere.

Nu înțelegea de ce era atât de tulburată. În definitiv, trecuse prin situații mult mai grave. Făcuse chiar ea lucruri mult mai grave. Însă nu fusese niciodată martora consecințelor. Pe oamenii pe care îi omorâse îi considerase inumani. Și știa că nu avusese de ales, fusese nevoită să acționeze așa.

Însă acum începea să conștientizeze un adevăr mult mai complex. Că oamenii aceia, bărbații și băieții de atunci, aveau

familii. Aveau motive, oricât de greșite ar fi fost. Aveau și ei rănile lor. Nu se născuseră cu dorința de a viola, a tortura, a schingiui și a ucide.

Acum, stând în bistroul acela liniștit din sătucul pașnic, Haniya Daoud a acceptat gândul că, deși cei pe care-i omorâse erau îngrozitori, niște monștri, erau în același timp și oameni.

Și poate – poate – înțelegând acest adevăr, avea să găsească în sfârșit o fărâmă de liniște. Poate că ăsta era de fapt premiul.

— Ați vrea s-o faceți acum? l-a întrebat pe Gilbert. Să cereți iertare, adică. Puteți să încercați cu mine.

Doctorul se pregătea să-i respingă propunerea, dar, privind-o lung, s-a răzgândit.

— Îmi pare nespus de rău pentru ce a pățit mama dumneavoastră. Pentru rolul rușinos pe care l-am jucat eu acolo. Îmi pare nespus de rău că n-am făcut nimic pentru a opri atrocitățile alea. Ar fi trebuit, dar n-am făcut-o. Îmi pare rău c-a murit din cauza celor petrecute acolo, regret tot ce s-a întâmplat cu familia dumneavoastră din cauza asta — și cu toate celelalte familii. Îmi pare rău pentru toată suferința pe care am provocat-o.

Bătrânul Sfânt Nesimțit a scrutat chipul tinerei Sfinte Nesimțite și a remarcat că cicatricile dispăruseră. Sau, mai curând, nu mai erau primul lucru pe care îl vedea atunci când o privea.

— Vă iert, i-a răspuns ea încet. Și-mi pare și mie rău. Că ați fost atât de răniți, înnebuniți de *brown-brown*, încât ați făcut lucrurile alea cumplite. Îmi pare rău că viața voastră, a tuturor, a trebuit să se încheie așa cum s-a încheiat.

În timp ce Vincent Gilbert încerca să-și dea seama despre ce vorbea Haniya și ce însemna *brown-brown*, ea a luat cana cu mâinile tremurânde și a sorbit prima gură de ciocolată caldă din viața ei. I-a înțeles imediat puterea de a aduce alinare, dacă nu chiar de a vindeca. Acum înțelegea și de ce iubeau canadienii iarna, dacă băutura aceasta călduță venea la pachet cu zăpada și cu frigul.

A lăsat cana jos și i-a zâmbit lui Vincent.

Bătrânul s-a întrebat dacă era cazul să-i spună că avea mustață de frișcă, dar a hotărât să nu-i zică. Mustața ei îl binedispunea.

Deh, Sfânt Nesimțit…

— Până să plecați, aș vrea să vă mai arăt ceva, a anunțat Clara a doua zi dimineață.

O invitase pe Haniya, să-și ia rămas-bun. Când a sosit, a găsit-o pe Myrna în bucătăria deja familiară.

Trecând apoi în livingul acum familiar, Haniya s-a oprit în prag înmărmurită.

Gabri și Olivier s-au ridicat în picioare și s-au întors spre ea. La fel și Reine-Marie. Ruth, care o ținea în brațe pe Rosa, stătea lângă Stephen. Erau și Jean-Guy și Isabelle acolo. La fel, Annie, Honoré și Idola. Veniseră în Three Pines ca s-o vadă înainte de plecare.

Stăteau în semicerc, cu fața spre ea.

Haniya a făcut un pas în spate. S-a oprit. Apoi a făcut un pas în față. Încă unul. Și încă unul. A închis cercul.

Vincent Gilbert a fost nevoit să refuze invitația Clarei; își luase porția de societate cu vârf și îndesat, cât să-i ajungă tot restul vieții.

Apropiindu-se de cabană, a auzit țipetele gaițelor albastre. Până acum, le gonea mereu — sau cel puțin încerca să le gonească. Însă de data asta s-a oprit pe terasă și a deschis săculețul cumpărat de la băcănia lui *monsieur* Béliveau.

A împrăștiat semințele negre de floarea-soarelui pe zăpada imaculată și a privit cum veneau păsările, coborând în cercuri largi, să mănânce. A intrat în cabană, a făcut focul în sobă, a pus de ceai și a deschis cartea pe care i-o împrumutase Colette.

Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds.

S-a instalat comod și a citit despre prima schemă piramidală din lume, despre criza lalelelor și despre toboșarul din Tedworth.

Păsările tot țipau și cârâiau afară, bineînțeles. Dar părea mai curând trăncăneala unor musafiri.

* * *

— Of, Doamne! a oftat Ruth. Iar tabloul ăsta nenorocit! Ai face bine să te pregătești, i-a spus lui Stephen.

La rugămintea Haniyei, Clara făcuse pentru toată lumea ciocolată caldă cu frișcă. Stephen turnase niște brandy în cana lui și în a lui Ruth.

Ei doi, cel puțin, aveau să fie pregătiți ca lumea.

Gabri exersa reacția *E grozav! E genial!*

Până și Reine-Marie se pregătea. Ca toți ceilalți, auzise despre cel mai recent proiect al Clarei. Prietena lor încerca o tehnică nouă: arunca straturi de vopsea, aparent fără vreo noimă, pe pânză. Din când în când, rupea modelul creat de stropi cu câte un obiect hiper-recognoscibil.

Ultimul pe care îl folosise era o banană. Reine-Marie se întreba dacă era o referire la maimuțe, dar, cel mai probabil, n-avea nicio semnificație.

În spatele ei, Myrna încerca să-l convingă pe Billy Williams să vină mai în față, însă asemenea măgărușilor pe care îi creștea, bărbatul lăsase capul în jos și refuza să se clintească. *Inteligentă decizie*, și-a spus Myrna, urmându-i fără tragere de inimă pe ceilalți spre atelierul Clarei.

— Cât ai știut din toate astea, Colette? a întrebat-o Armand.

Colette Roberge și soțul ei erau în sufrageria familiei Gamache. Fiindcă Jean-Paul se simțea mai bine când nu erau mulți oameni de față, rămăseseră aici când ceilalți porniseră spre căsuța Clarei, ca să-și ia rămas-bun de la Haniya Daoud.

Jean-Paul scotea cărți din bibliotecă și le așeza în teancuri ordonate, pe jos, în timp ce Armand și Colette stăteau de vorbă.

— Paul nu mi-a spus direct, dar știa că știu. Nu-i dăduse în viața lui Mariei vreun sandvici cu unt de arahide din greșeală. Iar dacă ar fi făcut-o intenționat, era crimă. Și știam că nu-i capabil de așa ceva. Dar trebuie să recunosc — am sperat mereu că Debbie Schneider era vinovata. Nu Abigail. De dragul lui Paul. Însă când am primit scrisoarea, mi-am dat seama imediat că Abby era criminala. Își cunoștea bine fiica. Știa de ce-i în stare.

— A vrut să-i arăți lui Abigail scrisoarea ca ea să știe că este în siguranță.

Jean-Paul rămăsese cu o carte în mână și se holba la ea. Apoi a venit lângă ei și i-a dat-o lui Colette. Acum nu mai vorbea aproape deloc. Însă comunica în alte moduri.

— *Merci*, i-a spus ea. Chiar o căutam.

Bărbatul i-a zâmbit și s-a întors la treabă.

Colette a închis ochii strâns, apoi i-a deschis și a pus cartea lângă ea, pe canapea.

— Vincent zice c-ai invitat-o pe Abigail ca să încercați amândoi s-o ajutați. S-o convingeți să renunțe la campania pe care a lansat-o.

— Așa este.

— Vincent avea de gând și să-i povestească despre colaborarea lui cu Ewen Cameron?

— Nu. Nu știa că mama ei s-a numărat printre victimele lui Cameron. A aflat abia când ne-a spus ea.

— Acum, că Abigail a fost arestată, crezi că se va stinge discuția despre eutanasia obligatorie?

— Așa ai crede, i-a răspuns Colette. Dar mă tem că momeala a fost deja mușcată. Abigail a speriat suficienți oameni, făcându-i să creadă că nu vor exista destule resurse ca să ne revenim în urma pandemiei, d-apoi ca să facem față unui posibil nou val. Decât dacă-i lăsăm să moară pe bătrâni și pe bolnavi.

— Dacă ne asigurăm că mor, a subliniat Armand.

Prin injecție letală. Pedeapsa cu moartea pentru cei care comiseseră nu greșeala de a ucide pe cineva, ci de a nu se stinge ei suficient de rapid.

Vedea prin ușa deschisă a biroului dosarele la care lucra când sosiseră soții Roberge. Conțineau dovezile pe care le strângea, în secret, împotriva celor responsabili pentru abandonarea bătrânilor și a infirmilor în aziluri, în perioada pandemiei.

Era duminică după-amiază. A doua zi dimineață, Armand Gamache avea o întrevedere cu premierul Québecului. Ca să-i arate dosarele. Și să-i spună, confidențial, că dacă se lua vreo măsură în direcția adoptării eutanasiei obligatorii sau a oricărei

decizii ce aducea măcar vag cu eugenia, dosarele acelea aveau să fie făcute publice.

Era șantaj, Armand o știa foarte bine. Însă conștiința lui avea să-i supraviețuiască acestei poveri.

Asta avea să se întâmple însă a doua zi. Acum stătea liniștit, comod, în sufrageria lui, stând de vorbă cu niște prieteni.

— O s-o puneți sub acuzare pentru crimele astea două? l-a întrebat Colette.

— O să încercăm.

Privirea lui Colette a căzut asupra fotografiilor de familie de pe rafturile din spatele lui Armand.

— Nu-mi vine să cred că n-a tras, a spus, uitându-se spre Jean-Paul, care așeza grijuliu cărțile. Presupun că dragostea l-a împiedicat.

— *Oui.*

Dacă ar fi apăsat pe trăgaci, Jean-Guy n-ar fi putut fi tatăl pe care și-l dorea pentru copiii lui.

Clara a trecut liniștită pe lângă aiureala de pe șevalet, oprindu-se la o pânză sprijinită de perete.

Haniya o urmărea cu privirea, întrebându-se dacă era cazul să-i spună gazdei că avea mustață de frișcă, dar a hotărât să n-o facă.

De, nominalizată la Premiul Nobel pentru Pace…

Clara a ridicat cearșaful pătat de vopsea și în încăpere s-a așternut liniștea.

— E grozav, a murmurat Gabri.

— E genial, a spus Olivier.

După ce au plecat Colette și Jean-Paul, a mers și Armand la Clara.

Ceilalți erau deja în living, dar pe Haniya a găsit-o în atelier. Privea tabloul. Avea haina pe ea, iar geamantanele Louis Vuitton o așteptau la ușă.

Armand și Haniya au rămas unul lângă altul, în tăcere, studiind tabloul Clarei. Apoi, tot cu ochii ațintiți asupra picturii, Armand a întrebat-o:

— Sunteți sigură că vreți să plecați?

Femeia s-a întors spre el și, pentru prima oară, nu i-a văzut ridurile adânci de pe chip, nici cicatricea de la tâmplă, ci bunătatea din ochi.

Apoi, s-a întors din nou spre tablou.

— Sudanul e casa mea. Cred că mă-nțelegeți, *monsieur* Gamache. Acolo mi-e locul.

— Al dumneavoastră și al macetei dumneavoastră?

— Mă judecați?

— *Non*. Vă întreb.

Haniya Daoud, Eroina Sudanului, a oftat adânc.

— E cumplit în Sudan. Sărăcie, o violență de nedescris. Femeile, fetele nu sunt în siguranță. Dar este și un curaj inimaginabil. Și frumusețe.

A zâmbit, cu ochii ațintiți asupra picturii din fața ei.

— Satul meu a fost reconstruit. Am o căsuță acolo. Nu-i departe de Nilul Alb.

I-a povestit despre miresmele îmbătătoare din timpul verii. Despre ploaia care răpăie în râu. Despre foșnetul vântului prin savană. Toate lucrurile micuțe care, adunate, însemnau *acasă*. Acolo era locul ei.

— Când sunt acasă, mă plimb pe-acolo în fiecare zi. Mă așez pe mal și mă rog.

— Pentru ce?

Haniya s-a întors spre el.

— Probabil pentru același lucru pentru care vă rugați și dumneavoastră. Același lucru pentru care ne rugăm toți.

A trecut pe lângă el, ieșind din atelier.

Reine-Marie era la intrare, unde își punea cizmele și haina.

— Vă duc eu cu mașina la Montréal, i-a spus Haniyei.

— E-n regulă, am chemat un taxi.

— Avem taxiuri?! a întrebat Myrna.

— Da. Nu-s sigură în ce limbă vorbea tipul, dar am impresia c-a zis că ne întâlnim aici.

S-au uitat cu toții la Billy Williams, care a zâmbit larg și a ridicat brațul. Apoi l-a lăsat jos, apucând-o de mână pe Myrna.

— Mda, cred că putem să anulăm taxiul fără probleme, a spus Reine-Marie și l-a văzut pe Billy dând din cap.

— Venim și noi să vă conducem, a spus Clara, iar Myrna a încuviințat.

— De ce? a întrebat Haniya.

Clara s-a întors spre ea, surprinsă.

— Fiindcă asta fac prietenii.

Ultima imagine din Three Pines pe care a văzut-o Haniya a fost a celor doi bătrâni care stăteau pe pajiștea din mijlocul sătucului. Una dintre siluete îi făcea semn de rămas-bun, cu degetul mijlociu ridicat.

Jean-Guy îl rugase pe Armand să aibă grijă de Honoré, iar el a mers cu Idola și cu Annie în bucătărie și s-au așezat lângă foc.

— Trebuie să-ți spun ceva, i-a zis el lui Annie. Despre ce am simțit la început față de Idola. În legătură cu decizia noastră.

Armand s-a așezat pe băncuță, cu Fred la picioare. Îl priveau amândoi pe Honoré, care se juca vesel cu câțiva copii din sat, iar Henri țopăia în jurul lor.

Se gândea la tabloul Clarei. Părea un peisaj, sau cel puțin asta ar fi crezut un privitor superficial. Dar dacă te uitai cu mai multă atenție? Vedeai că este o hartă topografică. Menită să te ghideze.

Și dacă zăboveai și mai mult asupra tabloului? Dacă nu încercai să-l privești cu ochii, îți dădeai seama ce era, de fapt. Ce conta cu adevărat.

Vedeai că drumurile și râurile, dealurile și câmpiile întinse, zidurile de piatră, pădurile și pajiștile intrau în armonie. Alcătuiau o imagine. Chipul brăzdat al unei tinere. Însă nu erau cicatrici, liniile adânci care-i brăzdau figura erau o hartă — drumul spre casă.

— *Papa*, *Papa*! a strigat Honoré, cu vocea straniu de înăbușită.

Armand a sărit în picioare și a dat fuga la nepotul lui. Când s-a apropiat de copii, și-a dat seama că toți, absolut toți își lipiseră limbile de bara porții de fotbal și le înghețaseră acolo.

Câteva minute mai târziu, în timp ce turna, ajutat de Gabri, apă călduță peste limbile lor înroșite, s-a întrebat de ce or fi făcut așa ceva. Însă și Annie, și Daniel făcuseră același lucru. La fel și el, când era de vârsta lor. Bănuia că și părinții lui făcuseră la fel, în copilărie. Unele lucruri erau pur și simplu inexplicabile.

— Stai liniștit, dragule, a șoptit Armand. O să fie bine.

Haniya și-a ridicat picioarele pe taburetul de la *business class* și s-a uitat pe geam.

În timp ce se tot adunau kilometrii, iar ea se apropia de Sudan, de casă, simțea că se relaxează. Poate că trupește nu era întru totul în siguranță acolo, însă sufletul ei simțea că se întoarce acasă.

Scoțând pachețelul pe care i-l strecurase în mână Reine-Marie în aeroportul din Montréal, l-a desfăcut. Apoi s-a uitat la felicitare. Era, de fapt, o bucată de hârtie veche, îngălbenită. Încă avea niște scotch pe ea în locul în care fusese lipită pe fereastră.

Pe o parte purta semnăturile tuturor, însoțite de mesaje vesele. Pe cealaltă parte erau un curcubeu și cuvintele acelea, scrise cu creion roz-fosforescent.

Haniya Daoud a strâns în mână felicitarea și mica fotografie înrămată ce-o însoțea. S-a uitat pe geam, la hectarele nesfârșite de zăpadă. La peisajul acoperit de milioane și milioane de opere de artă.

Ça va bien aller.

S-a gândit că poate era adevărat.

Mulțumiri

Am început să scriu *Nebunia mulțimilor* la finalul lui martie 2020, când stăteam acasă în carantină. Apucasem să mă întorc în Canada, să ajung acasă, chiar înainte de a se închide granițele.

Cu o zi înainte, luasem cina în New York cu un prieten. Apoi, brusc, m-am trezit dând fuga acasă, pentru a sta într-o carantină de două săptămâni care s-a transformat într-un *lockdown* de trei luni.

Apoi, apoi, apoi…

Știm cu toții ce s-a întâmplat. N-are rost să mai repet. Ați trecut prin aceleași încercări, indiferent dacă locuiți în Creta sau în São Paolo, Birmingham sau Saskatoon. A fost prima experiență prin care a trecut absolut toată planeta.

Mi-au scris mulți cititori care m-au întrebat dacă am să scriu despre pandemie în următoarea mea carte. Cum avea să afecteze sătucul Three Pines? Le-am răspuns, spunându-le că pandemia de coronavirus era ultimul lucru despre care ar fi vrut oamenii să citească, despre care ar fi vrut să li se reamintească. Și chiar credeam asta cu tărie.

Însă când am ajuns pe la jumătatea primei variante a manuscrisului, mi-am dat seama că simțeam nevoia să vorbesc despre pandemie. Dar cum?

Și așa am hotărât ca acțiunea din *Nebunia mulțimilor* să aibă loc în era post-pandemică. Când lumea revenea la „normal“. Dar cicatricile erau acolo. Durerea, tragediile, însă și binecuvântările surprinzător de abundente.

Am vrut, așa cum bănuiesc c-ați vrut și voi, să cred că vom răzbi. Că familiile, prietenii, străinii se vor putea întâlni din nou, netemători. Fără măști. Că ne vom putea îmbrățișa și săruta, că ne vom putea ține de mâini și vom putea mânca la aceeași masă.

Așa am și abordat pandemia în cartea aceasta — lucru pe care îl știți deja, probabil. Și știți că experiența aceasta, tema unei

contagiuni, reverberează de-a lungul întregii cărți. Felul în care mulțimile alcătuite din oameni cumsecade pot fi infectate de o anume nebunie. Cum se răspândesc și prind rădăcini iluziile și minciunile strigătoare la cer.

Și așa ajungem și la titlu. L-am luat dintr-o carte, o carte care există cu adevărat și care se află și-n biblioteca lui Gamache — *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*. Este scrisă de Charles Mackay și a apărut în anul 1841. E o colecție de eseuri *nonfiction* care studiază motivul pentru care oameni cu scaun la cap ajung să creadă cele mai nebunești teorii. Lucruri pe care, în mod normal, le-ar considera aiureli. Cum a fost criza lalelelor din Olanda. Prima schemă piramidală din lume. Poveștile despre locuri bântuite de fantome. Despre vrăjitoare.

Ce anume îi împinge pe oameni să calce granița nebuniei?

Prima oară când am dat de cartea aceasta eram adolescentă, iar mama, care se întorsese la muncă la vârsta de aproape 50 de ani și-și luase autorizația de broker de investiții în Toronto, tocmai se apucase s-o citească. Se număra printre lecturile recomandate și probabil că încă le este utilă brokerilor de investiții, fiindcă în munca lor au de-a face adeseori cu jocul iluziilor. Cu aparențe, nu cu realitatea. Iar aparențele, felul în care sunt percepute lucrurile, pot influența realitatea și, în cele din urmă, pot chiar *deveni* realitate. Profeții care se împlinesc prin ele însele.

Asta se întâmplă în satul Three Pines.

Am avut nevoie de ajutor pentru a scrie cartea aceasta.

Ca întotdeauna, vreau să-i mulțumesc întâi și-ntâi lui Lise Desrosiers, buna mea prietenă și asistentă. Îi mulțumesc și Lindei Lyall (Linda din Scoția), care răspunde multora dintre scrisorile voastre (însă le citesc pe toate, să știți) și se ocupă în mare parte de prezența mea online.

Le mulțumesc lui Jennifer Enderlin și fiului ei, Nick, pentru că m-au ajutat să înțeleg măcar o fărâmă din ce înseamnă să ai un copil care este cu mult, mult mai mult decât o persoană cu Sindromul Down.

Le mulțumesc lui Danny, Lucy și Ben McAuley, care au librăria Brome Lake Books din sătucul meu drag, Knowlton, în Québec, și

care-mi sunt niște prieteni grozavi.

Vă mulțumesc mult, Rocky și Steve Gottlieb. Sally, Cynthia și Sarah. Kirk și Walter. Brendan și Oscar. Hardye și Don, Bonnie și Kap, Sukie, Patsy, Tom, Hillary — vă mulțumesc pentru prezență, virtuală și în persoană. Mulțumesc tare mult, Dorie Greenspan, pentru prăjiturelele cu lămâie ale familiei Gamache și pentru sprijinul pe care mi l-ai oferit în perioada în care ne finalizam amândouă cărțile. Cartea cea nouă a lui Dorie, *Baking with Dorie*, apare în octombrie. Le mulțumesc lui Chelsea și Marc, pentru întâlnirile pe Zoom cu familia. Mulțumesc, Will Schwalbe, pentru prietenia ta și pentru mesajele atât de vesele, ca de la scriitor la scriitor. Ca de la prieten la prieten. Mulțumesc, Tom Corradine, că nu m-ai lăsat să ajung o tipă delăsătoare — afurisitule!

Trebuie să le mulțumesc multor oameni care mi-au făcut viața mai ușoară. Și, bineînțeles, tuturor celor care s-au aflat în prima linie și care ne-au dat șansa de a trăi.

Fratelui meu Doug, care și-a petrecut lockdownul cu mine. Am reușit să construim o verandă în răstimpul ăsta!

Când vine vorba despre scrisul propriu-zis, trebuie să-i mulțumesc Allidei Black pentru îndrumare. Lui TJ Rogers, care, mai mult de un deceniu, i-a apărat și i-a ajutat pe supraviețuitorii torturii și care m-a ajutat să înțeleg prin ce trebuie să fi trecut Haniya Daoud. Lui Sam Wijay. Doctorului David Rosenblatt și lui Mary Hague-Yearl (care nu este întru totul fictivă), pentru că m-au ajutat cu remarcabila bibliotecă Osler de la McGill și informații despre rușinea care a fost Ewen Cameron.

Îi mulțumesc lui Tyler Vigen, care chiar are un site numit Corelații Fictive și mi-a permis să-l pomenesc și să-i folosesc și numele. Îi mulțumesc prietenului meu, înzestratul scriitor și gânditor Andrew Solomon. La un moment dat, titlul de lucru al acestei cărți a fost *Departe de trunchi* — o referire la cartea lui genială. I-am scris și l-am întrebat ce crede despre varianta asta de titlu, iar răspunsul lui a fost nespus de generos.

Îi mulțumesc lui Kelley Ragland, editoarea mea din Statele Unite, de la Minotaur Books. Lui Paul Hochman și Sarah Melnyk

și, bineînțeles, omului care ține frâiele, Andy Martin. Lui Don Weisberg, șeful de la Macmillan U.S., un om inteligent și înțelept. Lui John Sargent, unul dintre cei mai mari editori din generația noastră.

Le mulțumesc lui Louise Loiselle, de la Flammarion Québec, lui Jo Dickinson, de la Hodder UK și tuturor editorilor din lumea întreagă care lucrează din greu ca romanele mele să ajungă în mâinile cititorilor.

Un uriaș „mulțumesc“ din inimă agentului meu minunat, David Gernert, și echipei lui grozave de la The Gernert Company. Și legendarului Mike Rudell, care s-a stins și căruia îi simțim lipsa în fiecare zi.

Și dacă tot vorbim despre asta, în fiecare zi, când stau în fața laptopului, la masa din sufragerie, închid ochii și cer ajutor, îndrumare. Curaj. Îi mulțumesc lui Michael al meu, care nu m-a părăsit niciodată cu adevărat. Pentru că este mereu lângă mine și mă ajută la fiecare pas. Îi mulțumesc bunei mele prietene Betsy. Și îi mulțumesc lui Hope Dellon — care mi-a fost prietenă și editoare atâta amar de vreme.

Le simt prezența în fiecare zi. Mă îndrumă și mă ghidează în viață. Mă ajută când scriu.

Ceea ce vreau să spun, de fapt, este că dacă nu vă place cartea, ei sunt de vină.